ISSN 1725-5198

Il-Ġurnal Uffiċjali tal-Unjoni Ewropea

C 27

Volum 52

Edizzjoni bil-Malti

3 ta' Frar 2009

Informazzjoni u Avviżi

Avviż Nru	Werrej	Paġna

III *Atti preparatorji*

KUMITAT EKONOMIKU U SOĊJALI EWROPEW

446 sessjoni plenarja tal-KTR id-9 u 10 ta' Lulju 2008

2009/C 27/01	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar il-Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-approvazzjoni tat-tip ta' vetturi motorizzati li jaħdmu bl-idroġenu u li jemenda d-Direttiva 2007/46/KE *COM(2007) 593 finali — 2007/0214 (COD)*	1
2009/C 27/02	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Id-diversi miżuri ta' politika, minbarra finanzjament xieraq, li jgħinu t-tkabbir u l-iżvilupp ta' l-intrapriżi ż-żgħar u ta' daqs medju	7
2009/C 27/03	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni: Aġenda għal turiżmu Ewropew sostenibbli u kompetittiv *COM(2007) 621 finali*	12
2009/C 27/04	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Il-White Paper dwar l-integrazzjoni tas-swieq ta' kreditu b'ipoteka fl-UE *COM(2007) 807 finali*	18
2009/C 27/05	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Żviluppi fis-settur tal-kostruzzjoni fl-Ewropa	22
2009/C 27/06	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar L-iżviluppi fis-settur tas-servizzi lin-negozju fl-Ewropa	26
2009/C 27/07	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar il-Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar il-prodotti kosmetiċi (riformulazzjoni) *COM(2008) 49 finali — 2008/0035 (COD)*	34
2009/C 27/08	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Il-proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li temenda d-Direttiva 2001/82/KE u d-Direttiva 2001/83/KE fir-rigward tal-varjazzjonijiet għat-termini ta' l-awtorizzazzjonijiet għat-tqegħid fis-suq ta' prodotti mediċinali *COM(2008) 123 finali — 2008/0045 (COD)*	39

MT

Prezz: 26 EUR

(Ikompli fil-paġna ta' wara)

Avviż Nru	Werrej (ikompli)	Paġna
2009/C 27/09	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Il-Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill marbuta ma' reċipjenti sempliċi taħt pressjoni (Verżjoni kkodifikata) *COM(2008) 202 finali — 2008/0076 (COD)*	41
2009/C 27/10	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar is-suġġett Lejn netwerk ferrovjarju bi prijorità għall-merkanzija *COM(2007) 608 finali*	41
2009/C 27/11	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Komunikazzjoni mill-Kummissjoni — Komunikazzjoni dwar Politika Ewropea għall-Portijiet *COM(2007) 616 finali*	45
2009/C 27/12	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar It-trasport bit-triq — ħinijiet tax-xogħol għas-sewwieqa li jaħdmu għal rashom	49
2009/C 27/13	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Il-Komunikazzjoni mill-Kummissjoni lill-Kunsill, il-Parlament Ewropew, il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u l-Kumitat tar-Reġjuni — Pjan Strateġiku Ewropew għat-Teknoloġija ta' l-Enerġija (SET-plan) "Lejn ġejjieni ta' emissjonijiet baxxi tal-karbonju" *COM(2007) 723 finali*	53
2009/C 27/14	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Ir-rabta bejn il-bidla fil-klima u l-biedja fl-Ewropa	59
2009/C 27/15	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li temenda d-Direttiva 2003/87/KE sabiex ittejjeb u twessa' s-sistema Komunitarja għall-iskambju tal-kwoti ta' l-emissjonijiet ta' gassijiet serra *COM(2008) 16 finali — 2008/0013 (COD)*	66
2009/C 27/16	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Proposta għal Deċiżjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-isforz ta' l-Istati Membri biex inaqqsu l-emissjonijiet tagħhom tal-gassijiet serra biex jonoraw l-impenji tal-Komunità għat-tnaqqis ta' l-emissjonijiet tal-gassijiet serra sa l-2020 *COM(2008) 17 finali — 2008/0014 (COD)*	71
2009/C 27/17	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u l-Kunsill dwar il-ħżin ġeoloġiku tad-dijossidu tal-karbonju u li temenda d-Direttivi tal-Kunsill 85/337/KEE u 96/61/KE, id-Direttivi 2000/60/KE, 2001/80/KE, 2004/35/KE, 2006/12/KE u r-Regolament (KE) Nru 1013/2006 *COM(2008) 18 finali — 2008/0015 (COD)*	75
2009/C 27/18	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li temenda d-Direttiva 2006/66/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar batteriji u akkumulaturi u skart ta' batteriji u akkumulaturi fir-rigward ta' l-Artikolu 6(2) dwar it-tqegħid fis-suq ta' batteriji u akkumulaturi *COM(2008) 211 — 2008/0081 (COD)*	81
2009/C 27/19	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "L-industrija tal-minjieri mhux għall-enerġija fl-Ewropa"	82
2009/C 27/20	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "L-integrazzjoni tal-minoranzi — ir-Roma"	88
2009/C 27/21	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Elementi għall-istruttura, l-organizzazzjoni u l-funzjonament ta' pjattaforma għal parteċipazzjoni akbar tas-soċjetà ċivili fil-promozzjoni fil-livell Komunitarju ta' politiki għall-integrazzjoni ta' ċittadini ta' pajjiżi terzi	95
2009/C 27/22	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Programm ta' Azzjoni Soċjali Ewropew ġdid	99

MT

(Ikompli fuq il-qoxra ta' wara minn ġewwa)

Avviż Nru	Werrej (ikompli)	Paġna
2009/C 27/23	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar il-Proposta għal Direttiva tal-Kunsill dwar il-kundizzjonijiet ta' dħul u residenza ta' ċittadini ta' pajjiżi terzi għall-iskop ta' impieg bi kwalifiki għoljin *COM(2007) 637 finali — 2007/0228 (CNS)*	108
2009/C 27/24	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar il-Proposta għal Direttiva tal-Kunsill dwar proċedura unika ta' applikazzjoni għal permess uniku għaċ-ċittadini ta' pajjiżi terzi sabiex jgħixu u jaħdmu fit-territorju ta' Stat Membru kif ukoll dwar ġabra komuni ta' drittijiet għall-ħaddiema minn pajjiżi terzi li jkunu qed jgħixu legalment fi Stat Membru *COM(2007) 638 finali — 2007/0229 (CNS)*	114
2009/C 27/25	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Il-proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li tikkonċerna s-sena Ewropea tal-Kreattività u l-Innovazzjoni (2009) *COM(2008) 159 finali — 2008/0064 (COD)*	119
2009/C 27/26	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Integrazzjoni aħjar fis-suq intern — fattur ewlieni tal-koeżjoni u t-tkabbir għall-gżejjer	123
2009/C 27/27	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Ir-raġunijiet għad-differenza bejn l-inflazzjoni perċepita u l-inflazzjoni reali	129
2009/C 27/28	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Ir-rwol tas-soċjetà ċivili fil-programmi Komunitarji ta' għajnuna ta' qabel l-adeżjoni lill-Albanija	140
2009/C 27/29	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar It-twaqqif ta' netwerks ta' organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili fir-reġjun tal-Baħar l-Iswed	144
2009/C 27/30	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Ir-rikonċiljazzjoni tad-dimensjoni nazzjonali u dik Ewropea fil-komunikazzjoni dwar l-Ewropa	152

MT

III

(Atti preparatorji)

KUMITAT EKONOMIKU U SOĊJALI EWROPEW

446 SESSJONI PLENARJA TAL-KTR ID-9 U 10 TA' LULJU 2008

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar il-Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-approvazzjoni tat-tip ta' vetturi motorizzati li jaħdmu bl-idroġenu u li jemenda d-Direttiva 2007/46/KE

COM(2007) 593 finali — 2007/0214 (COD)

(2009/C 27/01)

Nhar l-14 ta' Novembru 2007, il-Kunsill iddeċieda, b'konformità ma' l-Artikolu 95 tat-Trattat li jistabbilixxi l-Komunità Ewropea, li jikkonsulta lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew, dwar:

Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-approvazzjoni tat-tip ta' vetturi motorizzati li jaħdmu bl-idroġenu u li jemenda d-Direttiva 2007/46/KE.

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għas-Suq Uniku, il-Produzzjoni u l-Konsum inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha nhar il-11 ta' Ġunju 2008. Ir-rapporteur kien is-Sur Iozia.

Matul l-446 sessjoni plenarja tiegħu li nżammet fid-9 u l-10 ta' Lulju 2008 (seduta tad-9 ta' Lulju), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-Opinjoni b'117-il vot favur, l-ebda vot kontra u 5 astensjonijiet.

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1 Il-KESE japprova l-kontenut tar-regolament attwali COM(2007) 593 finali u għandu opinjoni pożittiva dwar il-ħruġ ta' normi armonizzati fil-livell Komunitarju għall-approvazzjoni tat-tip ta' vetturi motorizzati li jaħdmu bl-idroġenu, u jaqbel ma' l-għażla ta' proċedura waħda fil-livell Ewropew li hija valida fl-Istati Membri kollha, billi dan huwa approċċ iktar sempliċi u jinvolvi inqas spejjeż milli 27 approvazzjoni differenti li, barra minn hekk, kienu joħolqu kundizzjonijet ċari ta' distorsjoni tal-kompetizzjoni u l-frammentazzjoni tas-suq intern.

1.2 L-importanza ta' dan l-intervent hija ċara: minħabba previżjoni ta' żvilupp kontinwu fil-kummerċjalizzazzjoni tal-vetturi motorizzati li jaħdmu bl-idroġenu, approvazzjoni tat-tip ta' dawn il-vetturi motorizzati ma teżistix, la fil-livell nazzjonali u lanqas f'dak Ewropew. Fl-Istati Membri individwali, fejn ġew adottati regolamentazzjonijiet proviżorji, dawn huma differenti ħafna minn xulxin.

1.3 Il-KESE huwa ta' l-fehma li huwa neċessarju li titwettaq mill-iktar fis l-approvazzjoni tar-regolament li jidher kapaċi joffri qafas sod li jservi ta' punt ta' referenza għall-impriżi fis-settur, u għaldaqstant ikun kapaċi jiffavorixxi l-investiment kontinwu meħtieġ għall-iżvilupp ta' teknoloġiji marbuta ma' l-użu ta' l-idroġenu. Dwar l-għażla strateġika ta' dan l-użu, f'opinjonijiet reċenti l-KESE esprima ruħu favur, fejn stqarr li "l-idroġenu, minkejja l-limitazzjonijiet tiegħu fil-preżent, jirrappreżenta l-isfida tal-ġejjieni".

1.4 Barra minn hekk, il-ħruġ ta' dawn l-istandards Komunitarji fil-qasam ta' l-armonizzazzjoni jikkostitwixxi element importanti li jiggarantixxi s-sikurezza għall-utenti. It-tisħiħ tal-fiduċja tagħhom hija kundizzjoni essenzjali meta wieħed iqis l-iżvilupp previst ta' dawn il-vetturi, li skond il-previżjonijiet tal-Kummissjoni sa l-2020 għandhom jilħqu l-mira ta' miljun vettura li taħdem bl-idroġenu.

1.5 Eżempju importanti li jikkonferma l-validità u l-possibilità konkreta li jintlaħaq dan l-objettiv huwa ż-żjieda kostanti u kontinwa ta' taxis li jaħdmu b'sistemi ta' karburanti ibridi li jiċċirkolaw f'New York, fejn politika urbana pożittiva tippermetti li l-ħarsien u r-rispett għall-ambjent jimxu id f'id mar-regoli tas-suq, u b'hekk jidher bil-fatti li sforzi biex jinħolqu ostakoli artifiċjali għall-iżvilupp ta' din it-teknoloġija ta' sikwit huma biss manifestazzjoni tad-difiża ta' xi interessi sekondarji.

1.6 It-tilħiq ta' dan l-objettiv jidher neċessarju peress li huwa biss permezz ta' azzjoni deċiża biex il-karburanti fossili jinbidlu, li jkun possibbli li jintlaħaq objettiv li huwa konformi mal-politiki ta' l-Unjoni fir-rigward ta' l-iżvilupp sostenibbli u l-ġlieda kontra l-bidla fil-klima. Dan l-objettiv jista' jintlaħaq bis-saħħa ta' l-użu progressiv ta' l-idroġenu, tal-bijokarburanti tat-tieni ġenerazzjoni u permezz ta' karburanti oħra rinnovabbli.

1.7 L-appoġġ fundamentali ta' din l-istrateġija fit-tul jistrieħ fuq impenji preċiżi fil-qasam tar-riċerka teknoloġika. Il-KESE għalhekk jitlob it-twettiq ta' programmi mmirati ta' riċerka, l-ewwel nett bl-approvazzjoni mill-iktar fis tar-regolament COM(2007) 571 finali, li jistipula l-ħolqien ta' "inizjattiva teknoloġika konġunta (JTI) permezz tat-twaqqif ta' l-Impriża Konġunta taċ-Ċelloli tal-Fjuwil u l-Idroġenu" ([1]). Isostni u jittama li jsiru programmi tar-riċerka mmirati lejn mezzi ġodda ta' produzzjoni u użu ta' l-idroġenu u jassoċja ruħu mat-talbiet li jsiru mid-dinja ta' l-intrapriża u tar-riċerka, attivi fis-settur ta' l-użu ta' l-idroġenu sabiex il-Kunsill u l-Parlament iħaffu l-proċess ta' l-approvazzjoni tal-proposti neċessarji.

1.8 Il-KESE jitlob lill-Kummissjoni biex tistudja minn issa l-problema tat-tkabbir tan-netwerk tad-distribuzzjoni peress li d-disponibilità ta' teknoloġiji sikuri u effiċjenti għall-ħażna kif ukoll id-distribuzzjoni adegwata huma elementi essenzjali għat-tixrid tal-vetturi li jaħdmu b'taħlita ta' gassijiet.

1.9 Fil-bidu dawn il-miżuri għandhom jiffavorixxu d-distribuzzjoni madwar it-territorju Komunitarju kollu tal-GŻL (Gass taż-żejt likwidu) u tal-metanu, li jirrappreżentaw l-objettiv l-iktar immedjat u realistiku fil-proċess tad-dekarbonizzazzjoni, anke jekk parzjali, tal-karburanti. Madankollu llum, f'ħafna pajjiżi ta' l-Unjoni Ewropea, dawn id-distributuri huma rari ħafna jekk mhux ineżistenti. Dan l-ewwel stadju ta'riċerka f'teknoloġiji ġodda, dejjem iktar sikuri u effiċjenti, fil-qasam tal-ħażna u tad-distribuzzjoni huwa mistenni, fil-futur qrib, li jiffavorixxi l-passaġġ lejn stadju intermedju ta' distribuzzjoni ta' taħlitiet ta' gass u idroġenu, sakemm naslu fl-istadju definittiv fejn jiġi distribwit l-idroġenu.

1.10 Il-KESE jqisha ħaġa fundamentali li niffaċċjaw b'mod konkret il-kwistjoni tal-fiduċja ta' l-utenti futuri, biex jitneħħa dak id-dubju u nuqqas ta' għarfien li għad hemm rigward l-użu ta' l-idroġenu. Għaldaqstant jenħtieġ li jkun hemm programmi komprensivi ta' informazzjoni li jwasslu messaġġ ċar li jikkonferma li din it-teknoloġija, anke llum il-ġurnata, diġà laħqet il-livelli ta' sikurezza li jgawdu vetturi konvenzjonali.

1.11 Il-KESE jappoġġja l-għażla tar-regolament bħala l-istrument ġuridiku tal-proposta peress li jiggarantixxi kundizzjonijiet ekwi għall-produtturi fis-settur permezz ta' l-applikazzjoni fl-istess ħin fl-Istati Membri kollha ta' l-istandards stipulati.

1.12 Barra minn hekk, japprova l-proposta li l-proċess ta'elaborazzjoni u implimentazzjoni ta' l-istandards fundamentali permezz tal-"komitoloġija" u jaqbel li jiġi stabbilit perijodu transitorju fl-applikazzjoni ta' l-istandards kollha, peress li din għandha twassal għal ċerti kumplikazzjonijiet għall-impriżi fis-settur.

1.13 Il-KESE jikkunsidra li l-preżenza fl-Ewropa tal-GCG (Global Coordination Group) għar-riċerka ta' l-istandards ta' approvazzjoni tat-tip fil-livell dinji, GTR (Global Technological regulation) hija importanti, iżda jenfasizza wkoll li r-riċerka dwar dan il-ftehim ma għandhiex tkun ostakolu għall-iżvilupp ta' din il-proċedura leġislattiva. Id-disponibilità ta' strument leġislattiv xieraq u ta' l-esperjenza fl-implimentazzjoni ta' l-istandards Komunitarji għandha l-għan li ssaħħaħ il-preżenza ta' l-Ewropa fil-korpi kollha fil-livell dinji, anke biex tiġi evitata l-possibilità li naslu għal regolamenti dinjija fil-qasam tal-vetturi li jaħdmu bl-idroġenu li jqisu biss esperjenza waħda li bħalissa hi disponibbli għalina (il-Ġappun).

1.14 Id-disponibilità ta' esperjenza waħda bbażata fuq regolamentazzjoni leġislattiva fil-livell Komunitarju u r-riżultati importanti li jistgħu joriġinaw minn impenn konsistenti u kontinwu fil-qasam tar-riċerka teknoloġika jistgħu jiffurmaw element fundamentali ta' appoġġ għall-kompetittività ta' l-impriżi li diġà joperaw fis-settur awtomobilistiku, meta wieħed iqis li proporzjon kbir tas-suq fil-futur jistrieħ fuq it-teknoloġiji u l-karburanti l-ġodda.

1.15 Skond il-KESE, dan kollu jitlob li jsiru għażliet kuraġġużi u f'waqthom, flimkien ma' viżjoni strateġika fit-tul li tkun marbuta ma' xenarju fil-ġejjieni fejn l-idroġenu, fiż-żmien neċessarju, ikun mistenni li jaqdi rwol importanti u deċiżiv.

1.16 Il-KESE jistieden il-Kummissjoni biex tikkunsidra mill-ġdid il-proposta ta' "tikkettar" tal-vetturi li jaħdmu bl-idroġenu, li tista' titqies bħala tip ta' kriminalizzazzjoni, fejn dawn il-vetturi jiġu identifikati bħala "perikolużi", waqt li t-testijiet tas-sikurezza ħarġu b'riżultati li jikkorrispondu ma' dawk li kellhom il-vetturi li jaħdmu b'karburanti oħrajn. Minflok din it-tikketta, il-KESE jaħseb li jkun aħjar li ssir identifikazzjoni tal-karburanti li jużaw il-vetturi kollha, sabiex wieħed ikun jista' jkun jafhom b'mod ċar.

1.17 Sabiex tiġi faċilitata d-distribuzzjoni ta' vetturi li jaħdmu bl-idroġenu, u fin-nuqqas ta' netwerk ta' distribuzzjoni, il-KESE jirrakkomanda lill-Kummissjoni biex tapprova anke reformers żgħar għall-produzzjoni awtomatika ta' l-idroġenu mill-metanu. (Home energy stations jew oħrajn simili). Dawn jistgħu jkunu l-ewwel pass konkret sabiex tiġi sodisfatta d-domanda ġdida għall-idroġenu, waqt li l-objettiv għandu jibqa' li l-idroġenu jiġi prodott minn sorsi li jiġġeddu, mill-bijogass sal-fotolisi, u l-elettroliżi bl-użu ta' l-elettriku prodott minn sorsi li jiġġeddu.

2. **Daħla**

2.1 Ir-regolament ikkonċernat (COM(2007) 593 finali) jissejjes fuq il-fatt li fl-Ewropa ma jeżistix standard li jirregola sistema ta' approvazzjoni tat-tip għal vetturi motorizzati li jaħdmu bl-idroġenu, minkejja li qed jiġi previst l-iżvilupp fil-kummerċjalizzazzjoni tal-vetturi li jaħdmu b'din it-teknoloġija.

2.2 Anke fl-Istati Membri individwali ta' l-UE, bħalissa ma jeżistux dispożizzjonijiet li jirregolaw il-qasam ta' din il-proposta.

Fil-fatt, fil-leġislazzjoni fis-seħħ, li tirrigwarda it-totalità ta' l-approvazzjoni ta' dawn il-vetturi, ma humiex previsti standards ġenerali relatati mal-vetturi li jaħdmu bl-idroġenu, xi ftit jew wisq minħabba l-karatteristiċi tagħhom differenti minn dawk ta' vetturi li jużaw karburanti konvenzjonali.

([1]) ĠU C 204, 9.8.2008, p. 19.

2.3 F'xi Stati Membri ġew adottati regoli proviżorji, li huma differenti ħafna minn xulxin. Jekk din is-sitwazzjoni tkompli kif inhi, aktarx li jinħolqu proċeduri ta' approvazzjoni tat-tip differenti f'kull Stat Membru individwali, u jkun inevitabbli li b'konsegwenza, is-suq intern jifframmenta, issir distorsjoni ta' l-istandards dwar il-kompetizzjoni u tonqos il-possibilità konkreta li din it-teknoloġija tikkontribwixxi b'mod deċiżiv lejn titjib fil-qagħda ambjentali.

2.4 Din il-proposta għal regolament għalhekk għandha l-għan li tiggarantixxi t-tħaddim korrett tas-suq intern u li tevita ċ-ċirkolazzjoni fl-Istati Membri individwali ta' vetturi approvati skond standards differenti, bir-riżultat li jkun hemm nuqqas ta' ekwilibriju bejn il-produtturi individwali u tikber il-possibilità li jinħolqu ostakoli artifiċjali għall-kummerċ fl-Ewropa.

2.5 Ir-riżultat ta' dan ikun li jinħoloq ostakolu għall-iżvilupp tat-teknoloġiji marbuta ma' l-użu ta' l-idroġenu fl-Ewropa, għal kuntrarju tal-bżonn li jiżdied il-pass ta' l-interventi u l-iżviluppi konkreti ta' din it-teknoloġija, li tirrappreżenta waħda mill-alternattivi l-iktar sinifikanti għall-użu tal-karburanti fossili li sal-lum ikopru 98 % tat-trasport pubbliku u privat u 50 % tas-sorsi ewlenin ta' l-enerġija, proporzjon li huwa mistenni jiżdied għal 73 % jekk ma jsirux għażliet deċiżivi favur id-diversifikazzjoni.

2.6 Dan ir-regolament jirrappreżenta, flimkien ma' programmi importanti oħrajn ta' riċerka fis-settur li jinsabu fis-7 Programm Qafas, pass importanti lejn l-użu ta' l-idroġenu fuq livell ta' sikurezza li jilħaq it-teknoloġiji konvenzjonali, u barra minn hekk, jista' jikkontribwixxi biex ikun hemm approvazzjoni min-naħa ta' l-utenti potenzjali.

2.7 M'hemmx dubju li l-ħruġ ta' standards armonizzati fil-livell Komunitarju rigward l-approvazzjoni tat-tip ta' vetturi motorizzati li jaħdmu bl-idroġenu huwa pass deċiżiv sabiex tintlaħaq l-approvazzjoni meħtieġa ta' l-utenti. It-tkabbir fil-fiduċja fl-użu ta' l-idroġenu min-naħa ta' l-utenti hija fattur indispensabbli sabiex titħaffef il-kummerċjalizzazzjoni tal-vetturi li jaħdmu b'karburanti alternattivi, b'emissjonijet baxxi ħafna ta' gass b'effett ta' serra, li huwa proċess neċessarju jekk l-ambjent ser jitħares b'mod reali u konkret.

3. **Il-proposta tal-Kummissjoni**

3.1 Il-proposta għal regolament dwar il-vetturi motorizzati li jaħdmu bl-idroġenu tistabbilixxi objettiv sabiex jitwaqqfu standards validi fl-UE kollha għall-approvazzjoni tat-tip ta' vetturi motorizzati li jaħdmu bl-idroġenu.

3.2 Il-proposta temenda d-Direttiva 2007/46/KE billi tinkludi l-kategoriji M1-M2-M3 u N1-N2-N3 [2] fil-qafas tal-proċedura għall-approvazzjoni tat-tip tal-KE ta' vetturi u li l-vetturi li jaħdmu bl-idroġenu jiġu inklużi fid-direttivi u fir-regolamenti kollha li jikkonċernaw il-qasam ta' l-approvazzjoni tat-tip.

3.3 **Il-bażi legali** tal-proposta hu l-Artikolu 95 tat-Trattat.

Il-proposta tirrispetta bis-sħiħ il-**prinċipju tas-sussidjarjetà** peress li l-objettivi politiċi fil-livell Komunitarju ma jistgħux jintlaħqu fil-livell ta' l-Istati Membri individwali u bl-istess proċedura jiġi evitat il-ħolqien ta' ostakoli għas-suq uniku.

Barra minn hekk, tiggarantixxi l-**prinċipju tal-proporzjonalità**, peress li l-objettiv tiegħu huwa esklussivament it-tħaddim tajjeb tas-suq uniku flimkien ma' livell għoli ta' sikurezza pubblika u ta' ħarsien ambjentali.

3.4 Il-Kummissjoni tipproponi l-għażla tar-regolament għaliex jidher li huwa meħtieġ, sabiex id-dispożizzjonijiet f'din il-proposta jidħlu fis-seħħ fl-istess waqt, u sabiex ma jkunx hemm il-bżonn li nistennew it-traspożizzjoni tiegħu fl-Istati Membri individwali, li jista' jwassal għall-adattament ta' l-istandards ta' l-approvazzjoni, f'limiti ta' żmien mhux sinkronizzati u xi kultant flimkien ma' bidliet sinifikanti fil-liġijiet tat-traspożizzjoni.

3.5 Din il-proposta għaddiet minn proċedura wiesa' ta' konsultazzjoni li involviet il-partijiet interessati kollha. Nibdew mill-"Grupp ta' Ħidma fuq l-Idroġenu", l-istħarriġ involva l-awtoritajiet nazzjonali, il-manifatturi tal-vetturi, il-fornituri tal-partijiet tagħhom u l-assoċjazzjonijiet industrijali.

3.6 L-erba' għażliet li ġew analizzati kienu:

— "status quo", jiġifieri li s-sitwazzjoni attwali ma tinbidilx,

— intervent leġislattiv fil-livell ta' l-Istati Membri,

— intervent leġislattiv fil-livell ta' l-Unjoni Ewropea,

— approċċ mhux regolatorju: l-awtoregolamentazzjoni.

3.7 Aktar tard inħatar konsulent li organizza t-tweġibiet li jirrigwardaw is-sikurezza, it-teknoloġija u l-ispejjeż relattivi ta' l-għażliet differenti. Ir-riżultati tressqu għall-opinjoni ta' l-impriżi ewlenin fil-qasam tal-karozzi li huma impenjati fit-teknoloġija ta' l-idroġenu.

3.8 Minn dan il-proċess wiesa' ta' konsultazzjoni ħareġ biċċar li l-aħjar triq tkun dik ta' l-intervent leġislattiv fil-livell Komunitarju li joħloq approvazzjoni tat-tip għall-vetturi motorizzati kollha li jaħdmu bl-idroġenu.

3.9 Biex tappoġġja din l-għażla, il-Kummissjoni ppreżentat studju [3] li juri kif l-introduzzjoni ta' proċess ta' approvazzjoni stretta Ewropea tirrappreżenta l-għażla l-iktar faċli u li twassal għall-inqas spejjeż jekk titqabbel ma' l-ispejjeż teoretiċi ta' 27 approvazzjoni tat-tip differenti fil-livell ta' l-Istati Membri individwali.

(2) M1 — vetturi għat-trasport ta' persuni, b'massimu ta' 8 postijiet bilqiegħda u post ieħor għax-xuffier.
M2 — vetturi għat-trasport ta' persuni, iktar minn 8 postijiet bilqiegħda barra mill-post tax-xuffier, u tagħbija massima ta' mhux aktar minn 5 tunnellati.
M3 — vetturi għat-trasport ta' persuni, iktar minn 8 postijiet bilqiegħda barra mill-post tax-xuffier, u tagħbija massima ta' iktar minn 5 tunnellati.
N1 — vetturi għat-trasport tal-merkanzija, tagħbija massima ta' mhux aktar minn 3.5 tunnellati.
N2 — vetturi għat-trasport tal-merkanzija, tagħbija massima ta' bejn 3.5 u 12-il tunnellata.
N3 — vetturi għat-trasport tal-merkanzija, tagħbija massima ta' aktar minn 12-il tunnellata.

(3) TRL, Ltd, il-konsulent tekniko-xjentifiku tal-Kummissjoni.

3.10 L-evalwazzjonijiet tal-konsulent għalhekk ġew preżentati lill-Kummissjoni li fuq il-bażi tal-ħidma konsultattiva ta' qabel, fasslet il-proposta li qed tiġi diskussa u li tat bidu għall-proċess istituzzjonali.

3.11 Skond il-Kummissjoni, l-istandards stabbiliti f'dan ir-regolament jistgħu joffru lill-utenti tal-mezzi tat-trasport li jaħdmu bl-idroġenu, il-garanzija meħtieġa f'termini ta' sikurezza u jikkontribwixxu b'mod deċiżiv favur l-ambjent.

3.12 L-objettiv konklużiv jipprevedi li b'effett minn 36 xahar wara d-dħul fis-seħħ tar-regolament attwali, il-konformità ta' l-impjanti, tal-komponenti kollha li jkollhom kuntatt ma' l-idroġenu u l-materjali relatati li jintużaw għandhom jissodisfaw kompletament l-istandards stipulati fir-regolament attwali.

4 Is-seduta

4.1 Waqt is-seduta fejn ħadu sehem il-Kummissjoni, rappreżentanti mid-dinja akkademika kif ukoll ta' l-impriżi tas-settur awtomobilistiku impenjati fl-iżvilupp ta' vetturi li jaħdmu bl-idroġenu, ta' assoċjazzjonijiet Ewropej, tal-konsumaturi u tal-produtturi taċ-ċelloli tal-karburant, ħarġu fid-dieher ċerti punti importanti dwar l-aħħar żviluppi teknoloġiċi li wieħed ta' min jixtarr.

4.2 Ġiet enfasizzata l-importanza tat-tixrid ta' l-informazzjoni fost il-pubbliku ġenerali u ta' inizjattivi bħal dik li ilha sseħħ dawn l-aħħar snin f'Ruma (H_2 Roma), li jippromovu laqgħat bejn il-produtturi u ċ-ċittadini, fejn jiġi muri l-iżvilupp teknoloġiku u tixxerred kultura ta' familjarizzazzjoni fir-rigward ta' teknoloġija li l-maġġoranza tan-nies għadhom jikkunsidraw bħala perikoluża. Dawk li attendew is-seduta interessaw ruħhom ħafna fir-rwol tal-KESE, li jista' jaqdi rwol ta' medjatur kulturali.

4.3 L-impriżi u l-konsumaturi enfasizzaw il-bżonn li wieħed ikun jista' joqgħod fuq is-sikurezza tal-vetturi u ta' l-infrastruttura tal-ħażna u tad-distribuzzjoni, iżda anke fuq id-disponibilità ta' l-idroġenu. Ir-riċerka għandha tkompli tkun appoġġjata. Ġew apprezzati l-inizjattivi Ewropej reċenti favur iċ-ċelloli tal-karburant permezz tad-deċiżjoni biex tiġi ffinanzjata Inizjattiva Teknoloġika Konġunta.

4.4 Testijiet ta' l-awtonomija wrew li llum il-ġurnata vetturi li jaħdmu bl-idroġenu diġà jistgħu jimxu sa 600 Km. Qed jiġu ppreparati testijiet ulterjuri.

4.5 Il-vettura li taħdem bl-idroġenu diġà hija realtà teknoloġika, kif urew is-seduti, iżda għad jonqos il-kondizzjonijiet ekonomiċi u soċjali neċessarji sabiex nimxu għall-pass li jmiss: il-kummerċjalizzazzjoni. L-ewwel ostakolu, ser jiġi megħlub permezz tar-regolament dwar l-approvazzjoni.

5. Kummenti ġenerali

5.1 Il-KESE japprova l-kontenut ta' dan ir-regolament u jqis bħala punt pożittiv it-twaqqif ta' standards armonizzati rigward l-approvazzjoni tat-tip ta' vetturi li jaħdmu bl-idroġenu, peress li din il-proċedura hija pass 'il quddiem meta mqabbla mas-sitwazzjoni attwali fejn mingħajr referenzi leġislattivi, huwa ċar li se jinħolqu kundizzjonijiet ta' distorsjoni tal-kompetizzjoni u frammentazzjoni tas-suq intern. Huwa importanti li l-approvazzjoni tar-regolament ssir malajr kemm jista' jkun, anke minħabba raġunijiet ċari ta' sikurezza u ta' ħarsien ambjentali.

5.2 Fil-fehma tal-KESE, in-nuqqas ta' qafas preċiż ta' referenza iwassal biex jiskoraġġixxi l-investiment neċessarju u konsistenti li huwa indispensabbli għall-iżvilupp tat-teknoloġiji marbuta ma' l-użu ta' l-idroġenu bħala s-sors ta' l-enerġija għall-vettura tal-futur.

5.3 Ir-regolament in kwistjoni jidher konformi mal-politiki ta' l-Unjoni Ewropea għall-iżvilupp sostenibbli u mal-ġlieda kontra l-bidla fil-klima li huma l-bażi ta' l-inizjattivi Komunitarji u jirrappreżentaw kontribut essenzjali lejn l-objettivi ġenerali ta' l-istrateġija ta' Lisbona.

5.4 Il-KESE huwa konvint li mingħajr żvilupp mgħaġġel u konsistenti tal-vetturi li jaħdmu bl-idroġenu, u mingħajr sostituzzjoni progressiva tal-karburanti fossili, il-vantaġġi ambjentali jkunu limitati u ma jkunux jistgħu jinħassu fuq livell kwantitattiv. Jinsisti minflok dwar il-bżonn li tiġi promossa s-sostenibilità ambjentali u l-ġlieda bir-reqqa kontra l-bidla fil-klima, li huma miri li jistgħu jintlaħqu potenzjalment bis-saħħa ta' l-użu ta' l-idroġenu, tal-bijokarburanti tat-tieni ġenerazzjoni u ta' karburanti oħrajn minn sorsi li jiġġeddu.

5.5 Skond il-KESE, dan il-proċess interessanti li jibdel it-tendenza attwali, fejn id-domanda għall-enerġija hija sodisfatta l-iktar minn sorsi fossili, li llum jirrappreżentaw 85-90 % ta' l-enerġija dinjija, ser jinvolvi l-użu ta' l-idroġenu u l-impenn favur ir-riċerka fil-qasam taċ-ċelluli tal-karburant u ta' l-idroġenu. Evalwazzjoni tal-prospetti għandha tqis li fir-rigward il-karburanti fossili, huwa previst li fil-futur ser ikun hemm skarsezza u prezzijiet li jkomplu jiżdiedu b'mod kostanti.

5.6 F'opinjoni approvata mill-KESE ([4]) ġiet appoġġjata bis-sħiħ l-inizjattiva tal-Kummissjoni COM(2007) 571 finali li ddeċidiet li tiffinanzja bl-ammont ta' madwar EUR 470 miljun inizjattiva tekonoloġika konġunta permezz tat-"twaqqif ta' l-Impriża Konġunta taċ-Ċelloli tal-Fjuwil u l-Idroġenu" li tippermetti, permezz ta' inizjattiva ta'riċerka fuq skala kbira, lill-Kummissjoni, lill-Istati Membri u lill-industrija li jgħaqqdu flimkien ir-riżorsi rispettivi tagħhom favur programmi mmirati lejn oqsma strateġiċi għad-diversifikazzjoni u d-disponibilità futura ta' l-enerġija.

5.7 F'opinjoni suċċessiva dwar "It-taħlita enerġetika fit-trasport" ([5]), il-KESE "iqis li huwa indispensabbli li jiżdied b'mod deċiżiv l-iffinanzjar tar-riċerka dwar il-produzzjoni u l-użu ta' l-idroġenu" u "jassoċja ruħu mat-talbiet li ġejjin mid-dinja ta' l-intraprenditorija u tar-riċerka attivi fis-settur ta' l-iżvilupp ta' l-użu ta' l-idroġenu, sabiex il-Kunsill u l-Parlament jħaffu l-proċess ta' l-approvazzjoni tal-proposta".

([4]) ĠU C 204, 9.8.2008, p. 19.
([5]) CESE 1104/2007 (TEN/297), punt 1.4, għadha mhix ippublikata fil-ĠU.

5.8 Iċ-ċelloli tal-karburant jikkonvertu l-enerġija u jistgħu jnaqqsu l-produzzjoni tal-gass b'effett ta' serra u ta' elementi oħrajn li jniġġsu. Fit-trattament tal-bijomassa, il-KESE, fl-istess opinjoni kkwotata fil-punt preċedenti, qal li qed isegwi b'interess il-progress reċenti li qed isir fil-qasam tal-katalizzaturi magħmula għaċ-ċelloli tal-karburant li huma teknoloġija li tipprometti ħafna fir-rigward tal-provvista ta' l-enerġija nadifa għall-karozzi.

5.9 Waqt li jtenni li l-użu ta' l-idroġenu fis-sostituzzjoni progressiva tal-karburanti fossili huwa pass obbligatorju u mixtieq, il-KESE jenfasizza li l-objettiv tat-tqegħid fiċ-ċirkolazzjoni ta' vetturi motorizzati li jaħdmu bl-idroġenu jistrieħ fuq investimenti kostanti fl-oqsma kollha tar-riċerka marbutin ma' dan il-proċess. Għal din ir-raġuni l-KESE jixtieq u jappoġġja programmi mmirati ta'riċerka sabiex tissaħħaħ din l-istrateġija.

5.10 Il-Kumitat jemmen li l-problema, importanti kemm hi importanti, ta' l-ispejjeż rilevanti ta' dan il-proċess, ma tistax ssir ostakolu għall-iżvilupp ta' din it-teknoloġija u qed isegwi b'attenzjoni kbira kull programm li jimmira lejn ir-riċerka dwar il-produzzjoni ta' l-idroġenu li tkun kompatibbli mal-ħarsien ta' l-ambjent, waqt li jikkunsidra li t-triq attwali, li timmira li iktar minn 90 % ta' l-idroġenu jiġi prodott mill-metanu, hija msejsa fuq enerġija, li għalkemm hi importanti, titqies li waslet fl-aħħar.

5.11 Il-KESE jenfasizza li fl-evalwazzjoni ta' l-ispejjż marbuta ma' kull progress teknoloġiku, id-dimensjoni tar-riżorsi sostanzjali meħtieġa ma għandhiex tiġi valutata b'rabta mal-qasam tal-vetturi privati biss, anke jekk dan huwa qasam sinifikanti, iżda għandu jkun hemm viżjoni strateġika u ta' prospettiva fejn il-valutazzjoni għandha tqis il-benefiċċji futuri li jistgħu jiġu miżżjieda fl-użu ta' l-idroġenu b'miri iktar avvanzati, mit-trasport pubbliku u privat, it-trasport tal-merkanzija u l-karburanti għall-ferroviji u l-inġenji tal-baħar, sa l-użu ta' l-idroġenu, forsi iktar tard fil-ġejjieni, fil-qasam ta' l-impjanti li jipproduċu l-elettriku.

5.12 Il-KESE huwa konvint li jekk dawn il-programmi importanti ta' riċerka jiżviluppaw kif huwa mistenni u jirċievu l-appoġġ politiku u ekonomiku meħtieġ mill-partijiet interessati kollha, il-possibilità li naraw, fi żmien relattivament qasir, vetturi li jaħdmu bl-idroġenu, parzjalment jew kompletament, tista' ssir realtà.

5.13 Eżempju konkret ta' din it-tendenza pożittiva huwa żżjieda kostanti u kontinwa ta' taxis li jaħdmu b'sistemi ta' karburanti ibridi fi New York, fejn politika urbana pożittiva tippermetti li r-rispett għall-ambjent jimxi id f'id mar-regoli tas-suq, u b'hekk jintwera bil-fatti li sforzi biex jinħolqu ostakoli artifċjali quddiem l-iżvilupp ta' din it-teknoloġija ta' sikwit huma biss manifestazzjoni tad-difiża ta' xi interessi sekondarji.

5.14 Fl-opinjonijiet kollha tiegħu dwar dan is-suġġett, il-KESE appoġġja l-użu ta' l-idroġenu, li anke bil-limiti attwali magħrufin, jirrappreżenta l-isfida tal-ġejjieni. Qed isegwi b'attenzjoni l-proġetti riċenti ta' inizjattivi li bl-użu ta' teknoloġiji ta' produzzjoni u tal-provvediment differenti, qed iwittu t-triq għall-użu futur ta' l-idroġenu fit-tħaddim tal-vetturi.

5.15 F'din il-prospettiva ta' żvilupp il-KESE jappella għal darb' oħra lill-Kummissjoni biex tanalizza l-problema tal-firxa tan-netwerk ta' distribuzzjoni ta' karburanti alternattivi fuq it-territorju, fejn wieħed jibda' mill-potenzjal tad-distribuzzjoni tal-gass naturali kkompressat, li fl-Ewropa għandu distribuzzjoni skarsa ħafna f'xi Stati Membri waqt li f'oħrajn ma jeżistux impjanti, barra minn xi eċċezzjoni pożittiva bħal fil-każ tal-Polonja.

5.16 L-oqsma tal-ħażna u tad-distribuzzjoni huma eżempju konkret ta' kif għandu jsir l-orjentament tar-riċerka fis-settur. Il-bżonn li jkollna teknoloġiji innovattivi fil-qasam tad-distribuzzjoni tal-gass huwa problema fundamentali u deċiżiv fir-rigward tat-tixrid ta' vetturi ġodda, kemm f'fażi intermedja fejn ikun hemm taħlitiet possibbli ta' gass kif ukoll fil-każ ta' l-objettiv finali ta' l-użu ta' l-idroġenu bħala karburant.

5.17 Hemm bżonn li sistemi ta' distribuzzjoni iktar effiċjenti u sikuri jsiru disponibbli, fid-dawl ta' l-esperjenza miksuba miżżewġ impjanti li bħalissa jaħdmu fl-Ewropa, dak f'Mantova (l-Italja) u dak f'Munich (il-Ġermanja), u li r-riċerka tiġi mmirata lejn sistemi dejjem iktar teknoloġikament avvanzati li għandhom bħala l-qofol tagħhom li jintlaħqu standards għoljin fil-qasam tas-sikurezza u tal-ħarsien ta' l-ambjent.

5.18 Għal dawn ir-raġunijiet, il-KESE jaħseb li t-tilħiq ta' standards għoljin ta' sikurezza u ta' effiċjenza fil-qasam tal-konservazzjoni u tad-distribuzzjoni ta' gassijiet kombustibbli, huwa element deċiżiv fil-fażi attwali li titlob programm konsistenti ta' distribuzzjoni fit-territorju kollu Ewropew ta' impjanti tal-GŻL u tal-metanu, u huwa objettiv iktar immedjat u realistiku mid-dekarbonizzazzjoni, anke parzjali, tal-karburanti, bħala fażi intermedjarja qabel il-fażi definittiva tad-distribuzzjoni ta' l-idroġenu. It-teknoloġiji neċessarji għall-ħażna u d-distribuzzjoni tal-gass u ta' l-idroġenu huma simili ħafna, u għalhekk l-iżvilupp ta' l-ewwel jista' biss jiffavorixxi l-iżvilupp ta' l-idroġenu.

5.19 Il-KESE jaf li l-użu ta' l-idroġenu għadu joħloq problemi ċari ta' spejjeż u ta' sikurezza, marbutin ma' ostakoli fil-passat li llum, bis-saħħa ta' testijiet iddettaljati li saru f'bosta pajjiżi, għandhom ikunu megħluba, u b'hekk l-użu ta' l-idroġenu għandu jilħaq il-livell ta' sikurezza li laħqu t-teknoloġiji konvenzjonali. It-tilħiq ta' dan l-objettiv, bl-appoġġ ta' programmi konsistenti u speċifiċi ta' informazzjoni, jista' jippermetti l-ksib mill-ġdid tal-fiduċja ta' l-utenti futuri, pass obbligatorju jekk ser jimxi 'l quddiem għal darb' oħra l-użu ta' din it-teknoloġija.

5.20 Għaldaqstant, il-KESE jqis indispensabbli li flimkien ma' din l-istrateġija msejsa fuq l-idroġenu għandu jkun hemm programm ta' informazzjoni konsistenti li jiffaċċja u jegħleb in-nuqqas ta' entużjażmu tal-konsumaturi futuri li jikkunsidraw l-idroġenu bħala prodott li fih ħafna riskji.

5.21 Programm ta' informazzjoni bħal dan li jkun komprensiv ħafna għandu jwassal messaġġ ċar: illum il-ġurnata diġà ntlaħqu livelli għoljin ta' sikurezza fir-rigward ta' l-użu ta' l-idroġenu meta mqabbel ma' vetturi konvenzjonali, anke fil-każ ta' inċidenti eventwali. Dan huwa element fundamentali sabiex tingħata kredibbiltà lill-previżjoni tal-Kummissjoni dwar it-tilħiq ta' l-objettiv li sa l-2020 jkun hemm jiċċirkolaw mill-inqas miljun vettura fit-territorju Komunitarju (p. 34 Impact Assessment).

5.22 Dan ir-regolament dwar il-ħruġ ta' standards armonizzanti fil-livell Komunitarju fil-qasam ta' l-approvazzjoni ta' vetturi motorizzati li jaħdmu bl-idroġenu huwa l-ewwel pass lejn il-kisba mill-ġdid ta' din l-aċċettazzjoni u għandu jiġi appoġġjat, mill-idea fundamentali li l-użu ta' l-idroġenu għandu jikkontribwixxi b'mod deċiżiv lejn ir-rispett ta' l-ambjent, peress li, kif inhu magħruf, dan it-tip ta' karburant ma jipproduċix gassijiet b'effett ta' serra u ma jarmix elementi li għandhom il-bażi tal-karbonju.

5.23 Il-KESE jappoġġja l-għażla tar-regolament bħala element ġuridiku tal-proposta peress li jiggarantixxi kundizzjonijiet ekwi għall-produtturi fis-settur permezz ta' l-applikazzjoni immedjata fl-Istati Membri kollha ta' l-istandards stipulati.

5.24 Barra minn hekk japprova l-proposta li l-proċess ta' elaborazzjoni u l-implimentazzjoni ta' l-istandards fundamentali jsir peremzz tal-"komitoloġija", u jaqbel li jiġi stabbilit perijodu transitorju li jidher neċessarju għall-produtturi. Din hija għażla proporzjonata għall-kumplessità ta' din it-teknoloġija li tesiġi żmien twil għall-applikazzjoni tagħha.

5.25 Il-KESE jappoġġja u jikkunsidra importanti l-preżenza ta' l-Ewropa, flimkien mal-Ġappun u l-Istati Uniti fil-GCG (Grupp għall-Koordinazzjoni Globali), li huwa struttura li timmira lejn il-kisba ta' proċedura dinjija fil-qasam ta' l-approvazzjoni tal-vetturi li jaħdmu bl-idroġenu.

5.26 Madankollu, ir-riċerka dwar mezz ta' ftehim għal din id-dimensjoni ma għandhiex tostakola l-progress ta' proċedura leġislattiva Komunitarja peress li ż-żmien għat-tilħiq ta' ftehim dinji huwa iktar twil minn dak stipulat fir-regolament attwali. Minflok, il-preżenza f'entità bħal din ta' Ewropa li għandha għad-dispożizzjoni tagħha strument leġislattiv speċifiku u li għandha esperjenza reali wiesgħa, barra milli tinforza l-preżenza tagħha, twaqqaf it-tentattiv biex dan ir-regolament jiġi approvat fuq il-bażi esklussiva ta' l-unika esperjenza li għandna disponibbli, dik tal-Ġappun.

5.27 Il-preżenza qawwija ta' l-Ewropa fil-korpi li jieħdu deċiżjonijiet li jolqtu d-dinja kollha hija element deċiżiv anke favur il-ħarsien tal-kompetittività ta' l-impriżi importanti tal-karozza li joperaw fil-livell Ewropew li ma jistgħux jitilfu l-kuntatt mal-proċessi ta' l-evoluzzjoni tas-suq fejn ir-rekwiżiti fundamentali għall-kisba ta' proporzjon kbir tas-suq fil-futur ser ikunu preżenza qawwija, f'waqtha u teknoloġikament avvanzata.

5.28 Fir-rigward ta' l-approvazzjoni skond it-tip, anke jekk hija biss aspett tal-proċess kollu, hija wkoll pass importanti lejn id-disponibilità ta' karburanti alternattivi li huma kapaċi jbiegħdu l-Ewropa mil-limitazzjonijiet tal-karburanti fossili, u ġġib magħha vantaġġi ambjentali kbar u tlestina għall-mument, li għadna ma nistgħux ngħidu meta se jkun, meta din ir-riżorsa tiġi eżawrita.

5.29 Dan kollu jirrikjedi li jsiru għażliet qalbiena u viżjoni strateġika fit-tul li hija mmirata lejn il-preżent waqt li tintrabat ma' xenarju fil-ġejjieni fejn l-użu ta' l-idroġenu huwa mistenni jaqdi rwol fundamentali.

Brussell, id-9 ta' Lulju 2008

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Dimitris DIMITRIADIS

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Id-diversi miżuri ta' politika, minbarra finanzjament xieraq, li jgħinu t-tkabbir u l-iżvilupp ta' l-intrapriżi ż-żgħar u ta' daqs medju

(2009/C 27/02)

Nhar l-20 ta' Settembru 2007, is-Sur Andrej Vizjak, il-Ministru għall-Ekonomija, f'isem il-Presidenza futura Slovena tal-Kunsill, stieden lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew sabiex iħejji opinjoni esploratorja dwar

Id-diversi miżuri ta' politika, minbarra finanzjament xieraq, li jgħinu t-tkabbir u l-iżvilupp ta' l-intrapriżi ż-żgħar u ta' daqs medju.

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għas-Suq Uniku, il-Produzzjoni u l-Konsum inkarigata sabiex tħejji l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha nhar il-11 ta' Ġunju 2008. Ir-rapporteur kien is-Sur Cappellini.

Matul l-446 sessjoni plenarja tiegħu li nżammet fid-9 u l-10 ta' Lulju 2008 (seduta tad-9 ta' Lulju), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-opinjoni b'122 vot favur u 5 astensjonijiet.

1. Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet

1.1 Il-KESE jqis li l-Att dwar l-Intrapriżi ż-Żgħar għall-Ewropa (Small Business Act for Europe — SBAE), li hu stess kien talab f'diversi okkażjonijiet, għandu jippermetti li l-Karta Ewropea għall-Intrapriżi ż-Żgħar terġa' tiġi introdotta, u għandu jipprovdi ċans eċċellenti sabiex jiġi żviluppat il-potenzjal ta' l-intrapriżi ż-żgħar, kif ukoll jara kemm l-istituzzjonijiet u l-Istati Membri tassew iridu joħolqu politika ġenwina ta' appoġġ għall-SMEs u l-iżgħar kumpaniji.

1.2 Din il-politika m'għandhiex tillimita ruħha għal perijodi ta' diffikultà ekonomika, meta l-politiċi għandhom tendenza li jiskopru mill-ġdid il-benefiċċji ta' l-SMEs u l-intrapriżi ż-żgħar, speċjalment il-kapaċità tagħhom li jassorbu n-nuqqas ta' impjiegi u jnaqqsu l-istatistika tal-qgħad, iżda minflok għandha timmira li tkun politika strutturata sew li tagħti appoġġ dejjiemi lill-kompetittività ta' l-intrapriżi ż-żgħar.

1.3 Il-KESE jirrakkomanda 10 miżuri fundamentali għall-appoġġ u t-tnedija mill-ġdid ta' l-iżvilupp ta' l-SMEs bil-ħolqien ta' ambjent li jkun tassew vantaġġuż għalihom, kif ukoll permezz ta' SBAE li ma jkunx biss sempliċement dikjarazzjoni politika:

— għarfien tajjeb ta' l-ekonomija Ewropea, id-diversi tipi ta' SMEs, l-iżvilupp tagħhom u l-bżonnijiet tagħhom fil-livell orizzontali u settorjali b'rabta mas-suq intern fl-aspetti interni, esterni u transkonfinali tiegħu, partikularment permezz tal-pubblikazzjoni ta' rapporti annwali;

— l-integrazzjoni tad-dimensjoni ta' l-SMEs fil-politiki Komunitarji kollha u fil-proċess leġislattiv;

— titfittex strateġija ta' amministrazzjoni ssemplifikata fil-livelli kollha u jitwaqqaf metodu ġdid ta' konsultazzjoni fid-diversi kategoriji ta' l-SMEs u l-korpi intermedjarji li jirrappreżentawhom;

— jiġi żgurat li l-leġislazzjoni fil-livelli kollha tqis is-sitwazzjonijiet u l-bżonnijiet tad-diversi kategoriji ta' l-SMEs u tapplika l-prinċipju ta' *L-ewwel aħseb fiż-żgħir* (*Think small first*);

— jiġi żgurat li l-leġislazzjoni tirrispetta l-erba' prinċipji fundamentali li ġejjin: 1) valutazzjoni ta' l-impatt effettiva, 2) il-proporzjonalità, 3) il-prinċipju *darba biss* (*only once*), 4) il-protezzjoni, b'mod partikulari permezz ta' l-estensjoni tas-setgħat ta' l-*SME Envoy* (rappreżentant speċjali) ta' l-SMEs u l-ħolqien ta' ombudsman ta' l-SMEs għas-suq intern;

— appoġġ għall-attivitajiet ta' assistenza u konsulenza ta' l-organizzazzjonijiet intermedjari li jirrappreżentaw l-SMEs;

— it-tnedija mill-ġdid tal-programmi ta' kooperazzjoni ta' l-intrapriżi u ta' skambji bejn l-organizzazzjonijiet tagħhom kif ukoll il-ħolqien ta' netwerk ta' servizzi ta' appoġġ relatati;

— l-iżvilupp ta' politika iżjed miftuħa u permanenti ta' innovazzjoni għall-intrapriżi ż-żgħar;

— is-semplifikazzjoni u l-promozzjoni ta' l-aċċess ta' l-SMEs għal programmi ta' l-UE;

— jingħata bidu għal politika għat-trasferiment tas-sjieda ta' l-intrapriżi.

1.4 Il-KESE jitlob li jkun hemm implimentazzjoni ta' l-SBAE fil-livelli kollha billi jieħu l-forma ta' strument li jkun legalment vinkolanti.

1.5 Barraminhekk, jitlob li l-SBAE jheġġeġ id-djalogu soċjali bejn l-imsieħba soċjali fl-ambitu ta' l-SMEs sabiex jinħoloq l-aħjar ambjent tax-xogħol possibbli għall-promozzjoni tal-kreattività u l-innovazzjoni, inklużi l-kondizzjonijiet tax-xogħol, b'mod speċjali t-titjib fis-sigurtà u l-analiżi tar-riskji fuq il-post tax-xogħol.

2. (Sfond) Preżentazzjoni ta' l-opinjoni esploratorja

2.1 Ir-rwol kruċjali li jaqdu l-SMEs fl-ekonomija ta' l-UE jingħaraf minn kulħadd bħala element fundamentali għat-tkabbir u l-impjieg fil-livell ta' l-UE u sabiex tinstab soluzzjoni għall-isfidi l-ġodda tal-globalizzazzjoni. Ir-riżultati tal-politiki ta' l-SME implimentati matul is-snin 2005-2007 juru l-progress sinifikanti li sar, kemm fil-livell ta' l-UE kif ukoll fil-livell nazzjonali bis-saħħa ta' l-applikazzjoni tal-prinċipju *L-ewwel aħseb fiż-żgħir*.

2.2 Il-Kummissjoni Ewropea enfasizzat il-ħtieġa li l-potenzjal ta' tkabbir u ħolqien ta' impjiegi li għandhom l-SMEs jitħalla jiżviluppa u li tiġi sfruttata l-kapaċità tagħhom għall-innovazzjoni. Dan il-ħsieb ħareġ fir-rapport dwar l-istrateġija mġedda ta' Lisbona għat-tkabbir u l-impjiegi, adottata fil-11 ta' Diċembru 2007. F'dan il-kuntest tnieda l-prinċipju tas-*Small Business Act* għall-Ewropa (SBAE), li l-għan prinċipali tiegħu huwa li jiddefinixxi l-prinċipji u l-miżuri konkreti sabiex jittejjeb l-ambjent ta' l-SMEs Ewropej u jisfrutta d-diversità tagħhom. Din l-inizjattiva ntlaqgħet matul il-Kunsill Ewropew ta' Diċembru 2007 u l-Kummissjoni beħsiebha tippreżenta proposta sa Ġunju 2008.

2.3 Hawnhekk infakkru li l-KESE dan l-aħħar ħareġ jew qed iħejji numru ta' opinjonijiet oħra marbutin mal-politika ta' l-SMEs, fosthom:

— *Żviluppi fis-settur tas-servizzi lin-negozju fl-Ewropa* (INT/412 — rapporteur: Calleja)

— *Programm ta' riċerka u żvilupp għall-SMEs* (INT/379 — rapporteur: Cappellini)

— *Reviżjoni ta' nofs it-term tal-politika dwar l-SMEs* (INT/392 — rapporteur: Burns) (qed titħejja)

— *L-akkwist pubbliku internazzjonali* (INT/394 — rapporteur: Malosse)

— *Il-Mikro-kreditu* (INT/423 — rapporteur: Pezzini) (qed titħejja)

2.4 Il-Presidenza Slovena tal-Kunsill talbet lill-KESE jressaq proposti ta' natura politika għat-tkabbir ta' l-SMEs. Għalhekk xogħol il-KESE m'huwiex li jagħmel lista ġdida ta' miżuri tekniċi mmirati għat-tkabbir individwali ta' l-SMEs, iżda li jipproponi qafas politiku iżjed strutturat u li joħloq innovazzjonijiet għall-SMEs.

2.5 Fost għadd ta' prijoritajiet, hemm tnejn partikulari li tressqu mill-Presidenza Slovena:

a) li, dejjem skond id-differenza tagħhom fid-daqs, l-attività, is-settur u l-metodu ta' produzzjoni, l-SMEs ikollhom il-possibbiltà li jwieġbu għall-isfidi kbar li ser ikollhom jiffaċċjaw minħabba t-tibdil fl-industrija, fil-klima, fid-demografija, l-isfidi soċjali, kif ukoll ir-ristrutturar tas-swieq minħabba l-effetti tal-globalizzazzjoni, il-bidla fid-distribuzzjoni, l-istandardizzazzjoni u ċ-ċertifikazzjoni tal-prodotti u s-servizzi;

b) li jkollhom il-possibbiltà li jiġu involuti mill-qrib fl-għażliet politiċi, il-prijoritajiet operattivi u d-deċiżjonijiet leġislattivi fil-livelli kollha li ser jaffettwaw il-qafas ta' l-attività tagħhom.

2.6 Barraminhekk, il-Presidenza Slovena titlob l-opinjoni tal-KESE b'rabta mat-tħejjija tas-*Small Business Act* għall-Ewropa.

3. **Kummenti ġenerali**

3.1 F'opinjonijiet preċedenti, il-KESE kkummenta dwar il-progress konsiderevoli li twettaq mill-SMEs, b'mod partikulari b'rabta ma' l-aċċess għall-finanzjament kif ukoll mas-semplifikazzjoni amministrattiva. Jixtieq jenfasizza b'sodisfazzjon l-iżvilupp kbir ħafna tal-pożizzjonijiet ta' l-istituzzjonijiet Ewropej favur l-intrapriżi ż-żgħar u jispera li dan l-iżvilupp ma seħħx biss minħabba l-kuntest ekonomiku u soċjali li bħalissa huwa wieħed diffiċli. Madankollu, minkejja dan il-progress evidenti, xorta jibqa' l-fatt li l-politiki li tnedew f'dawn l-aħħar snin huma kkaratterizzati minn numru ta' djgħufijiet.

3.2 B'mod partikulari, il-KESE jidhirlu li l-Karta Ewropea għall-Intrapriżi ż-Żgħar ma laħqitx l-għanijiet strateġiċi tagħha minħabba n-nuqqas ta' valur legali tagħha u minħabba li ta' spiss din baqgħet sempliċement dikjarazzjoni politika. Jeħtieġ li tissaħħaħ l-implimentazzjoni tagħha fl-Istati Membri u fil-livell reġjonali u li jitnedew mill-ġdid il-valutazzjonijiet u r-rakkomandazzjonijiet annwali fl-Istati Membri.

3.3 Barraminhekk, ta' spiss issemma l-bżonn li jittejjeb iktar id-djalogu mad-diversi kategoriji ta' l-SMEs; il-KESE huwa ta' l-opinjoni li hemm il-ħtieġa li tiddaħħal kultura ġdida ta' djalogu fil-livell Ewropew, nazzjonali u reġjonali li twassal għat-tisħiħ u l-istituzzjonalizzazzjoni tad-djalogu bejn l-istituzzjonijiet u l-organizzazzjonijiet intermedjarji li jirrappreżentaw l-SMEs.

4. **Kummenti speċifiċi**

4.1 *Il-ħolqien ta' ambjent ġdid għall-iżvilupp ta' l-SMEs kollha*

Fil-kuntest ta' din il-qagħda u ta' l-isfidi kbar li ser isibu quddiemhom l-SMEs fil-futur, iżda wkoll sabiex jagħti ċerta sustanza lill-istrateġija l-ġdida ta' Lisbona adottata matul il-laqgħa fir-rebbiegħa ta' l-2008 u sabiex jappoġġja l-inizjattivi tal-Kummissjoni biex itejbu l-kompetittività ta' l-SMEs, il-KESE jagħti l-appoġġ sħiħ tiegħu lill-inizjattiva tal-Presidenza li tressaq politika innovattiva għall-SMEs, li l-pedament tagħha ser ikun l-SBAE.

4.2 *Proġett Ewropew favur l-SMEs u l-mikro-intrapriżi*

Il-KESE jirrakkomanda li l-istituzzjonijiet Ewropej ma jibqgħux jiffokaw biss fuq il-kumpaniji ta' tkabbir kbir, livell internazzjonali u prinċipji differenti ta' eċċellenza billi dan wassal biex miljuni ta' intrapriżi żgħar li joħolqu valur, innovazzjoni, impjiegi u stabbiltà reġjonali ċċaħdu mill-benefiċċji ta' l-azzjoni ta' l-UE. Huwa jitlob l-istituzzjonijiet u l-awtoritajiet pubbliċi fil-livelli kollha sabiex iġeddu l-politika tagħhom favur l-SMEs, billi joħolqu proġett tassew Ewropew li jgħaqqad il-forzi ekonomiċi kollha ta' l-intrapriżi medji, żgħar u mikro, sabiex iwasslu għat-tkabbir u l-impjiegi li għandha bżonn l-UE. Dan il-proġett Ewropew għandu jippromovi u jiżviluppa wkoll id-djalogu ma' l-imsieħba ekonomiċi u soċjali u l-organizzazzjonijiet li jirrappreżentaw id-diversi tipi ta' SMEs dwar l-isfidi ewlenin il-ġodda ta' l-UE (il-bidla fil-klima, il-bidliet demografiċi u l-immigrazzjoni, l-ambjent, l-enerġija) li l-SMEs ser ikollhom iħabbtu wiċċhom magħhom fil-ġejjieni. Ibbażat mhux biss fuq l-intrapriżi li għandhom rata għolja ta' tkabbir iżda forsi fuq kollox fuq l-ekonomija ta' prossimità u l-attivitajiet hekk imsejħa 'tradizzjonali', dan il-proġett għandu jippermetti lill-Unjoni li tniedi politika ta' promozzjoni ta' l-intrapriżi fuq skala umana u li tibda tiddependi wkoll fuq l-ekonomija lokali sabiex tiżgura t-tkabbir tal-pajjiżi membri billi tiffoka fuq ħames miżuri prinċipali.

4.2.1 **Nifhmu u nfissru r-realtà tas-sitwazzjoni li qed jiffaċċjaw il-kategoriji differenti ta' SMEs**. Kull politika ta' l-UE għandha tissejjes fuq fatti ċari li jagħtu informazzjoni dwar is-suġġett. Id-definizzjoni ta' SME tħaddan firxa wiesgħa ta' ċirkostanzi u tipi jew forom ta' kumpaniji (negozjanti individwali jew kumpaniji, kumpaniji li ma jħaddmu lil ħadd jew kumpaniji b'massimu ta' 250 impjegat, kumpaniji b'attivitajiet artiġjanali, kummerċjali jew soċjali, kumpaniji attivi fid-dinja professjonali) li joperaw f'varjetà ta' setturi differenti, kull wieħed b'sitwazzjoni u ħtiġijiet differenti. Ta' spiss id-data dwar il-kategoriji differenti ta' SMEs ma tkunx kompluta jew inkella ma teżistix. L-analiżi mwettqa mill-Osservatorju Ewropew ta' l-SMEs ta' qabel spiss ipprovdiet data essenzjali. Il-KESE jinsab kuntent ħafna bid-deċiżjoni tad-DĠ Intrapriżi li jniedi mill-ġdid l-Osservatorju u jitlob:

— li jingħata bidu għal programm vast ta' studji ekonomiċi, inklużi dawk settorjali, dwar is-sitwazzjoni u l-ħtiġijiet tad-diversi kategoriji ta' SMEs, anki fil-livell nazzjonali u reġjonali, u programm ta' analiżi statistika b'kooperazzjoni ma' l-organizzazzjonijiet rappreżentattivi kkonċernati;

— li jiġu appoġġjati u żviluppati l-attivitajiet ta' riċerka u studju ta' l-organizzazzjonijiet ta' l-intrapriżi stess fil-livell Ewropew, nazzjonali u reġjonali, b'kooperazzjoni ma' ċentri ta' riċerka, universitajiet u l-Istati Membri.

4.2.2 **L-integrazzjoni ta' l-aspett ta' l-SMEs fil-politiki Komunitarji kollha**:il-KESE osserva li anke meta tqis l-istqarrijiet politiċi favur l-intrapriżi ż-żgħar, għad hemm tendenza qawwija fost il-leġislaturi fil-livelli kollha — jew minħabba li ma jifhmux sew is-sitwazzjoni reali, jew inkella għax jixtieqi jżommu l-affarijiet sempliċi — li awtomatikament japplikaw il-mudell tal-kumpaniji l-kbar u jsegwu l-prinċipju tal-bonsai li jistipula li dak li jgħodd għal kumpanija kbira jgħodd għall-kumpaniji ż-żgħar ukoll. Dan l-approċċ teoretiku bbażat fuq mudell ekonomiku wieħed xejn m'huwa xieraq għas-sitwazzjoni fil-verità magħmula minn biżibilju ta' forom differenti ta' kulturi tal-kumpaniji u intrapriżi, u jwassal għal sitwazzjoni fejn 'il fuq minn 90 % tal-kumpaniji Ewropej iħossu li l-politika ta' l-UE ma tagħtix kashom jew ma tifhimhomx. Il-KESE jiġbed l-attenzjoni ta' l-istituzzjonijiet ta' l-UE u l-Istati Membri għall-fatt li filwaqt li l-intrapriżi ż-żgħar u mikro jirrappreżentaw l-ossiġenu ta' l-ekonomija u l-impjiegi ta' l-UE, hemm ċans li jsiru d-dgħjufija tagħha mhux tort tagħhom iżda minħabba n-nuqqas ta' attenzjoni mogħtija lilhom mill-awtoritajiet pubbliċi fil-livelli kollha. Il-KESE jitlob li l-SBAE fl-aħħar jipprovdi opportunità li l-affarijiet iseħħu fil-prattika u li jitqiesu l-bżonnijiet u l-partikolaritajiet tal-kategoriji differenti ta' l-SMEs b'mod obbligatorju fil-politiki, il-programmi u n-negozjati kollha, inklużi l-qasam tad-djalogu soċjali u tar-relazzjonijiet internazzjonali, kemm fil-livell Komunitarju, kif ukoll f'dak nazzjonali u reġjonali.

4.2.3 **Naħdmu lejn politika ta' amministrazzjoni semplifikata**: il-KESE jheġġeġ lill-Kummissjoni issaħħaħ l-isforzi biex tissemplifika l-leġislazzjoni Komunitarja; iżda fuq kollox jitlob l-istituzzjonijiet Komunitarji u l-Istati Membri jimpenjaw ruħhom għal politika ta' semplifikazzjoni iżjed effettiva, ibbażata fuq dawn il-ħames punti:

— it-tfassil ta' politika ġenwina ta' *L-Ewwel Aħseb fiż-Żgħir*,

— is-semplifikazzjoni, iżda mhux it-tnaqqis tar-responsabbiltà: il-KESE għandu ċerti dubji dwar il-validità u l-effiċjenza ta' eżenzjonijiet sistematiċi għall-intrapriżi ż-żgħar u jippreferi proporzjonalità fl-implimentazzjoni kif ukoll konsultazzjoni diretta ma' l-organizzazzjonijiet ta' l-SMEs konċernati,

— l-involviment b'mod sistematiku ta' l-organizzazzjonijiet rappreżentattivi tad-diversi kategoriji ta' SMEs fil-proċess leġislattiv Komunitarju, nazzjonali u reġjonali, kif ukoll fid-djalogu soċjali fid-diversi livelli, u kollaborazzjoni ikbar mal-KESE u l-Kumitat tar-Reġjuni;

— l-applikazzjoni b'mod sistematiku tal-prinċipju *Darba biss* fil-livelli kollha;

— it-tħejjija ta' gwidi prattiċi u dokumenti spjegattivi dwar kull liġi adottata sabiex ikunu jistgħu jifthiemu aħjar u jkun iżjed faċli li jiġu trasposti.

4.2.4 **Appoġġ għall-attivitajiet ta' assistenza u konsulenza ta' l-organizzazzjonijiet intermedjarji**. L-organizzazzjonijiet intermedjarji li jirrappreżentaw id-diversi kategoriji ta' SMEs huma element kruċjali għas-suċċess tal-politiki ta' l-UE billi s-servizzi ta' assistenza teknika li joffru lill-SMEs jeħtieġu ħiliet speċifiċi li ma jistgħux jingħataw min-netwerk il-ġdid ta' l-EEN (Enterprise Europe Network). Dawn jaqdu rwol importanti ħafna billi jipprovdu lill-kumpaniji kemm b'informazzjoni kif ukoll b'appoġġ, b'mod partikulari billi jfasslu leġislazzjoni għall-ħtiġijiet speċifiċi ta' kull kumpanija fuq bażi ta' każ każ u bit-traduzzjoni tal-leġislazzjoni fil-livell mikro-ekonomiku u lokali, inkluż mill-qrib kemm jista' jkun ta' l-iżgħar kumpaniji. Minn naħa, il-KESE jqis li huwa essenzjali li l-awtoritajiet pubbliċi fil-livelli kollha japplikaw politika volontarja ta' appoġġ għall-attività tagħhom u li l-programmi Komunitarji li jolqtu l-SMEs jaħsbu għal miżuri apposta ta' appoġġ għal dawn l-organizzazzjonijiet. Min-naħa l-oħra, jitlob lill-Kummissjoni, lill-Istati Membri u lir-reġjuni jimplimentaw il-konklużjonijiet tar-raba' Konferenza ta' l-industriji artiġjanali u l-intrapriżi ż-żgħar fi Stuttgart dwar din il-kwistjoni.

4.2.5 **Tnedija mill-ġdid tal-programmi ta' kooperazzjoni bejn l-intrapriżi u l-programmi ta' skambju bejn l-organizzazzjonijiet**. Il-KESE jheġġeġ lill-Kummissjoni sabiex tniedi mill-ġdid il-programmi ta' kooperazzjoni kummerċjali inter-reġjonali li wrew kemm huma effettivi fil-passat; barraminhekk, irid jingħata appoġġ lill-azzjoni li tittieħed mill-organizzazzjonijiet intermedjarji jew għandu jsir possibbli li jinħolqu korpi li jippromovu kooperazzjoni bħal din.

4.3 *Adozzjoni ta' SBAE tassew effettiv*

4.3.1 F'dan il-kuntest, il-KESE jilqa' bi pjaċir kbir l-opinjonijiet pożittivi tal-Kunsill u tal-Kummissjoni favur il-ħolqien ta' *Small Business Act* għall-Ewropa, speċjalment billi l-Kumitat stess bosta drabi wera x-xewqa li jitħejja dan l-SBAE ([1]). Huwa jemmen li, biex ikun effettiv, l-SBAE jrid jissodisfa dawn il-kondizzjonijiet:

([1]) Ara l-opinjoni tal-KESE dwar *Il-potenzjal ta' l-intrapriża, speċjalment ta' l-SMEs (l-Istrateġija ta' Lisbona)* (ĠU C 256, 27.10.2007, p. 8).

4.3.1.1 l-għan aħħari tiegħu irid jkun li **joħloq l-aħjar ambjent possibbli** għall-SMEs u l-mikro-intrapriżi fil-livelli kollha u li jagħti risposta konkreta għad-diversi sfidi li l-SMEs iridu jħabbtu wiċċhom magħhom matul iċ-ċiklu ta' ħajjithom, inkluż b'mod partikulari it-trasferiment u l-adozzjoni tas-sjieda ta' l-intrapriża; f'dan il-kuntest, l-SBAE m'għandux iwassal għal deterjorazzjoni fil-kondizzjonijiet tax-xogħol ta' l-impjegati ta' l-SMEs iżda għall-kuntrarju, l-inizjattivi stabbiliti għandhom iwasslu sabiex is-sitwazzjoni tagħhom titqies aħjar;

4.3.1.2 għandu jipprovdi **valur miżjud veru** mhux kemm jillimita ruħu bit-taħlit ta' programmi eżistenti jew il-koordinazzjoni tal-miżuri differenti attwali;

4.3.1.3 m'għandux ikun biss stqarrija ta' intenzjoni oħra, kif b'xorti ħażina kien il-każ tal-Karta Ewropea għall-Intrapriżi ż-Żgħar u m'għandux ikun biss dikjarazzjoni politika min-naħa ta' l-istituzzjonijiet ta' l-UE u l-Istati Membri; l-SMEs u l-mikro-intrapriżi Ewropej jistħoqqilhom aħjar u l-KESE huwa tal-fehma li **l-għoti ta' valur leġislattiv lill-SBAE** juri u jagħti prova ta' l-impenn ta' l-UE biex tieħu azzjoni effettiva fejn jidħlu l-SMEs u l-mikro-intrapriżi;

4.3.1.4 għandu jkun **vinkolanti kollu kemm hu** u għandu japplika għal-livelli kollha ta' teħid ta' deċiżjonijiet Ewropew, nazzjonali u reġjonali billi jiffoka fuq l-awtoritajiet pubbliċi fil-livelli kollha, filwaqt li jħalli l-implimentazzjoni tiegħu f'idejn l-Istati Membri ([2]);

4.3.1.5 għandu **japplika għall-politiki Komunitarji kollha** billi jintegra l-SMEs f'dawn il-politiki kollha u billi jiżviluppa approċċ olistiku li jqis kif xieraq l-aspetti kollha tal-politiki u tal-konsegwenzi tar-regoli l-ġodda fuq it-tipi ta' SMEs.

4.3.2 Il-KESE jitlob li l-SBAE jintegra **ħames miżuri ta' politika ewlenin** li jiżguraw li l-leġislazzjoni ma xxekkilx l-iżvilupp u l-kompetittività tad-diversi kategoriji ta' SMEs;

4.3.2.1 **Niżguraw li t-testi leġislattivi fil-livelli kollha jitfasslu billi jitqiesu s-sitwazzjoni u l-ħtiġijiet partikulari tat-tipi differenti ta' SMEs**. Għal dan il-għan, għandha tiġi stabbilita din ir-regola bażika għal-livelli kollha tat-teħid ta' deċiżjonijiet: il-proposti leġislattivi jridu jiġu żviluppati billi jqisu l-ħtiġijiet u l-istennijiet ta' l-SMEs, b'mod speċjali l-iżgħar fosthom, u fuq il-prinċipju *L-ewwel aħseb fiż-żgħir*, b'enfasi partikulari fuq dawk li jaħdmu għal rashom, li jgħoddu għal iktar minn nofs l-intrapriżi Ewropej kollha. Dan kollu jassumi b'mod partikulari l-konsultazzjoni sistematika ta' l-organizzazzjonijiet rappreżentattivi ta' l-SMEs, kif ukoll il-parteċipazzjoni, f'livell xieraq, ta' esperti minn dawn l-organizzazzjonijiet fil-ħidma tal-kumitati konsultattivi li jieħdu ħsieb kwistjonijiet fil-livell reġjonali, nazzjonali jew Ewropew li jista' jkollhom impatt fuq l-SMEs, hekk kif intalab mill-Kunsill tal-Kompetittività tat-13 ta' Marzu 2006.

F'dan ir-rigward, il-KESE jitlob li f'kull Direttorat Ġenerali tal-Kummissjoni jinħatar rappreżentant speċjali għall-SMEs (l-SME Envoy) li jkollu d-dmir li jara li l-miżuri leġislattivi, kif ukoll il-programmi regolati mid-DĠ, iqisu l-prijoritajiet u l-istennijiet ta' l-SMEs u tal-mikro-intrapriżi.

4.3.2.2 **Niżguraw li l-leġislazzjoni tirrispetta l-prinċipji fundamentali**. Għall-KESE, l-effikaċja tal-leġislazzjoni fil-livelli kollha u ta' programmi konġunti jew individwali jew ta' miżuri favur l-SMEs tiddependi minn jekk dawn l-erba' prinċipji jiġux inklużi fl-SBAE, u mill-implimentazzjoni sistematika tagħhom fil-livell Ewropew, nazzjonali u reġjonali:

— ***Valutazzjoni sistematika ta' l-impatt fuq l-SMEs***: l-ebda test leġislattiv ma għandu jiġi adottat qabel ma tkun saritlu valutazzjoni sistematika ta' l-impatt fuq il-kategoriji differenti ta' SMEs involuti, sabiex jitkejlu l-effetti ekonomiċi u soċjali diretti u indiretti, il-piż amministrattiv u l-ispejjeż ta' l-informazzjoni u ta' l-investiment li din il-leġislazzjoni ġġib magħha, kif ukoll il-vantaġġi;

— ***il-prinċipju tal-proporzjonalità***: il-leġislazzjoni m'għandhiex timponi miżuri mhux meħtieġa fuq l-SMEs u trid tillimita ruħha għal dak li jkun meħtieġ strettament; il-kondizzjonijiet għall-applikazzjoni tal-leġislazzjoni jridu jitfasslu skond iċ-ċirkostanzi differenti ta' l-intrapriżi konċernati u l-kapaċità tagħhom li jimplimentaw il-leġislazzjoni;

— ***il-prinċipju darba biss***: ir-rwol ta' l-SMEs huwa li jipproduċu mhux li jkunu dipartimenti amministrattivi; m'għandhomx ikunu soġġetti iżjed minn darba għal dikjarazzjonijiet u proċeduri amministrattivi dwar l-istess suġġett u huwa f'idejn l-awtoritajiet amministrattivi konċernati li jgħaddu din l-informazzjoni lil xulxin; il-prinċipju ta' *darba biss* jista' ma jinżammx mill-uffiċċji tal-gvern li japplikaw il-prinċipju ta' persuna waħda ta' kuntatt għal kull kumpanija billi l-organizzazzjonijiet intermedjarji diġà jwettqu din il-funzjoni fil-livell nazzjonali;

— ***il-prinċipju ta' protezzjoni***: leġislazzjoni ma tistax tiġi adottata jekk tmur kontra l-iżvilupp ta' l-SMEs jew jekk tista' xxekkel il-kompetittività tagħhom. Għandu jkun possibbli li jiġu bblokkati proposti leġislattivi ġodda li ma ġewx soġġetti għal valutazzjoni sħiħa ta' l-impatt jew fejn jidher ċar li l-miżuri proposti jmorru kontra l-iżvilupp soċjo-ekonomiku ta' l-SMEs;

Barraminhekk, il-KESE jenfasizza l-bżonn li jkun hemm u tiġi żgurata trasparenza sħiħa fil-proċeduri amministrattivi billi l-SMEs jingħataw aċċess għad-data amministrattiva kollha dwarhom u, fejn ikun meħtieġ, jikkoreġuha.

4.3.2.3 **Tnedija ta' politika ta' innovazzjoni iktar miftuħa u koerenti**. Il-KESE jitlob li l-Kummissjoni, l-Istati Membri u l-awtoritajiet reġjonali ma jieqfux fl-għoti ta' appoġġ lill-innovazzjoni fit-teknoloġiji ta' livell għoli biss u li jadottaw politika iktar volontarja billi jinkludu miżuri speċifiċi fil-programmi tagħhom biex jappoġġjaw l-innovazzjoni ta' teknoloġija baxxa u medja u l-innovazzjoni mhux teknoloġika fl-SMEs, b'mod partikulari fl-iżgħar intrapriżi.

([2]) Ara l-opinjoni dwar L-akkwist pubbliku internazzjonali ĠU C 224, 30.8.2008, p. 32, li fiha l-KESE jistqarr li "huwa kontra li fl-UE tiġi stabbilita sistema ta' kwoti għall-SMEs fuq il-mudell tas-Small Business Act li hemm fl-Istati Uniti".

In-netwerk il-ġdid ta' konsulenza EEN waħdu ma jista' qatt jintervieni b'mod effiċjenti f'isem dawk l-intrapriżi kollha li għandhom potenzjal għall-innovazzjoni. Għaldaqstant, il-KESE jitlob li l-SBAE iħaddan dawn il-prijoritajiet:

— li jħeġġeġ l-imsieħba soċjali fis-settur ta' l-SMEs jipparteċipaw fid-djalogu bil-għan li joħolqu ambjent tax-xogħol tajjeb li jwassal għall-kreattività u l-innovazzjoni

— li jappoġġja l-ħatra ta' konsulenti fl-organizzazzjonijiet intermedjarji ta' l-SMEs u ta' l-intrapriżi żgħar u mikro fl-iżjed livell qrib l-intrapriża, kif ukoll taħriġ apposta għall-intraprendituri u l-impjegati dwar kif tista' ssir innovazzjoni iktar effettiva bis-saħħa ta' opportunitajiet ġodda tas-swieq fi tranżizzjoni;

— li joħloq strumenti finanzjarji mfassla għall-ħtiġijiet ta' l-iżgħar intrapriżi, u jiżgura li dawn jappoġġjaw ukoll il-miżuri mmirati lejn l-impjegati;

— li jħeġġeġ l-Istati Membri u lir-reġjuni sabiex, flimkien ma' l-organizzazzjonijiet ta' l-SMEs, iniedu kampanja għall-identifikazzjoni ta' l-innovazzjonijiet teknoloġiċi u mhux teknoloġiċi fl-SMEs u b'mod partikulari fil-mikro-intrapriżi.

4.3.2.4 **Inżidu l-aċċess għall-programmi Komunitarji**. Il-KESE jemmen li l-kumplessità tal-proċeduri amministrattivi u l-eżistenza ta' ħtiġijiet diverġenti qegħdin jagħmluha dejjem iktar diffiċli, jekk mhux impossibbli, għall-kumpaniji ż-żgħar biex jieħdu sehem fil-programmi ta' l-UE, u dan qed iwassal għas-sitwazzjoni paradossali fejn l-organizzazzjonijiet intermedjarji qegħdin juru dejjem inqas interess fi programmi bħal dawn. Biex insemmu eżempju wieħed, ir-restrizzjonijiet legali attwali ma jippermettux azzjoni innovattiva bħall-appoġġ għal proġetti pilota esperimentali, u b'hekk iċaħħdu l-UE minn grupp sħiħ ta' proposti innovattivi. Il-KESE huwa tal-fehma li għandhom jiġu riveduti l-prinċipji u d-dispożizzjonijiet: meta wieħed iqis l-importanza ta' dan ix-xogħol, jinduna li m'huwiex f'idejn din l-opinjoni li ssib il-bidliet li jeħtieġ li jsiru, iżda minkejja dan il-KESE jitlob lill-Kummissjoni biex, fil-qafas ta' l-SBAE, tibda kooperazzjoni ma' l-organizzazzjonijiet rappreżentattivi ta' l-SMEs sabiex tistipula kondizzjonijiet ġodda għall-iżvilupp u l-parteċipazzjoni fil-programmi f'livelli reġjonali differenti.

F'dan il-kuntest huwa essenzjali li l-fondi strutturali jħeġġu l-aċċess ta' l-SMEs għall-kuntratti pubbliċi speċjalment fl-iktar oqsma żvantaġġati ([3]).

4.3.2.5 **Niffaċilitaw u nħeġġu t-trasferiment tas-sjieda ta' l-intrapriżi**. B'mod partikulari, il-KESE jenfasizza r-riskju tat-trasferiment tas-sjieda ta' intrapriża speċjalment għall-intrapriżi ż-żgħar ta' produzzjoni u ta' servizzi f'żona urbana u f'żona rurali: l-għajbien mistenni tagħhom, li madankollu ma jistax jiġi evitat, ser ikollu effetti negattivi kbar fuq iż-żamma ta' l-attività u l-impjiegi f'dawn is-setturi. Minn naħa, il-ħolqien ta' sistemi li jgħinu biex jgħaqqdu flimkien il-bejjiegħa u x-xerrejja, u l-introduzzjoni ta' inċentivi finanzjarji jew fiskali għandhom jiġu promossi, min-naħa l-oħra, l-intraprendituri għandhom jitħeġġu jassiguraw kapitalizzazzjoni aħjar biex iżommu l-valur ta' l-assi tagħhom.

Is-sitwazzjoni speċifika ta' l-intraprendituri, per eżempju dawk f'żoni rurali, teħtieġ l-iżvilupp ta' strutturi innovattivi bħas-sħubijiet pubbliċi-privati.

4.4 *Il-qalba ta' l-SBAE għandha tkun strument legalment vinkolanti*

4.4.1 Sabiex jiżgura li l-SBAE jkun tabilħaqq effiċjenti, il-KESE jitlob li dawn il-miżuri jiġu adottati mill-Kunsill u mill-Parlament f'forma ta' att legalment vinkolanti li jimponi ruħu fil-livelli tat-teħid ta' deċiżjonijiet Ewropej, nazzjonali u reġjonali.

4.4.2 F'dan il-kuntest, il-KESE jitlob li ssir evalwazzjoni annwali ta' l-implimentazzjoni ta' l-SBAE u l-politiki kollha ta' l-SMEs fil-livell ta' l-UE u dak nazzjonali u li jinżamm informat bil-progress li jkun sar: dan ir-rapport annwali għandu jkun issuġġett ta' kapitolu speċifiku separat fil-qafas ta' l-implimentazzjoni ta' l-istrateġija ta' Lisbona.

4.4.3 Wara dawn ir-rapporti, il-Kummissjoni għandha tkun f'pożizzjoni li tressaq ir-rakkomandazzjonijiet tagħha għall-implimentazzjoni, kemm quddiem l-Istati Membri kif ukoll quddiem ir-reġjuni, u beħsiebha toħroġ opinjoni dwar dan.

4.4.4 Il-KESE jitlob li din l-analiżi annwali twassal għall-modifika jew ir-reviżjoni tal-politiki ta' l-SBAE jew l-SMEs, fejn xieraq.

4.4.5 Il-KESE jħeġġeġ bis-sħiħ lill-Kummissjoni u lill-Kunsill jinvolvu l-organizzazzjonijiet rappreżentattivi tal-kategoriji differenti ta' SMEs fil-ħolqien ta' l-SBAE u l-implimentazzjoni tiegħu.

Brussell, id-9 ta' Lulju 2008

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Dimitris DIMITRIADIS

([3]) Ara l-opinjoni CESE 979/2008 "L-akkwist pubbliku internazzjonali" (għadu mhix ippubblikata fil-Ġurnal Uffiċjali)

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni: Aġenda għal turiżmu Ewropew sostenibbli u kompetittiv

COM(2007) 621 finali

(2009/C 27/03)

Nhar id-19 ta' Ottubru 2007, il-Kummissjoni Ewropea ddeċidiet, b'konformità ma' l-Artikolu 262 tat-Trattat li jistabbilixxi l-Komunità Ewropea, li tikkonsulta lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar

il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni: Aġenda għal turiżmu Ewropew sostenibbli u kompetittiv.

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għas-Suq Uniku, il-Produzzjoni u l-Konsum, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha nhar it-13 ta' Ġunju 2008. Ir-rapporteur kien is-Sur Mendoza Castro.

Matul l-446 sessjoni plenarja tiegħu li nżammet fid-9 u l-10 ta' Lulju 2008 (seduta ta' l-10 ta' Lulju), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-opinjoni b'108 voti favur u 5 astensjonijiet.

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1 Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew jilqa' bi pjaċir u japprova l-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni bit-titolu *Aġenda għal turiżmu Ewropew sostenibbli u kompetittiv*, u jappoġġja l-impenn tal-Kummissjoni biex issaħħaħ l-istrateġija u l-politika tat-turiżmu tagħha għas-snin li ġejjin permezz ta' din l-aġenda li ser isservi bħala qafas għall-implimentazzjoni tagħhom fil-prattika. Din il-politika l-ġdida diġà tressqet fil-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni dwar it-*Tiġdid tal-Politika ta' l-UE dwar it-Turiżmu: Lejn partenarjat aktar b'saħħtu għat-Turiżmu Ewropew*.

1.2 Il-Kumitat japprezza l-isforzi tal-Kummissjoni biex tqassar f'qasir żmien bosta dokumenti, opinjonijiet u dibattiti importanti. Intlaħaq l-objettiv li l-pubbliku jingħata stampa ċara u sodisfaċenti tar-riżultati tal-ħidma tal-Grupp għas-Sostenibilità tat-Turiżmu, ta' l-esperti li ħejjew ir-rapport u r-riżultati tal-konsultazzjoni pubblika li saret wara.

1.3 Il-KESE jemmen li din il-politika tfasslet fuq sisien adatti, jiġifieri l-istrateġija mġedda ta' Lisbona, l-objettivi ġenerali ppjanati għat-titjib tal-kompetittività u s-sostenibilità kif ukoll dawk iktar partikolari tal-prosperità ekonomika, l-ekwità u l-koeżjoni soċjali, kif ukoll il-ħarsien ta' l-ambjent u l-kultura.

1.4 Jaqbel ukoll ma' l-isfidi identifikati fil-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni kif ukoll l-approċċ propost biex jiġu indirizzati. Il-metodu propost jikkonsisti fil-parteċipazzjoni tal-partijiet ikkonċernati kollha permezz ta' forom differenti ta' kollaborazzjonijiet u ta' "kollaborazzjonijiet kompetittivi". Din il-parteċipazzjoni titqies bħala l-qalba tal-politika tat-turiżmu l-ġdida u ta' l-aġenda li għandha sservi bħala qafas għall-implimentazzjoni tagħha. L-importanza ta' l-isfidi indikati fil-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni hija evidenti, u fil-ġejjieni l-istudju kontinwu dwar l-impatt tal-gassijiet b'effett ta' serra fuq is-sostenibilità għandu jkun wieħed mill-elementi ewlenin ta' din l-aġenda.

1.5 Il-KESE japprova l-impenn tal-Kummissjoni biex timplimenta din il-politika l-ġdida bis-saħħa tad-djalogu, il-kooperazzjoni, miżuri ta' appoġġ ġodda u l-koordinazzjoni bejn id-diversi partijiet ikkonċernati. L-*Aġenda għal turiżmu Ewropew sostenibbli u kompetittiv* hija l-applikazzjoni ta' metodu konkret u ta' l-istrumenti ta' azzjoni li ġew proposti għal kull parti interessata fil-qasam tat-turiżmu Ewropew. Madankollu, huwa stmat li permezz tad-DĠ Intrapriża l-Kummissjoni tista' u għandha taqdi rwol attiv u tmexxi t-tnedija ta' bosta inizjattivi fil-livell Ewropew, bħat-turiżmu soċjali, it-turiżmu għal kulħadd u t-taħriġ fis-settur turistiku. B'mod speċifiku, kemm il-Kummissjoni kif ukoll l-istituzzjonijiet l-oħra għandhom jagħmlu sforzi ikbar biex jinvolvu l-intrapriżi ż-żgħar, ta' daqs medju u l-mikro-intrapriżi fis-sostenibilità tat-turiżmu u fl-aġenda li sservi biex jiġi implimentat u jintlaħaq dan l-objettiv. Il-Kumitat jilqa' l-inizjattiva tal-Kummissjoni li tistabbilixxi d-"destinazzjonijiet Ewropej ta' eċċellenza" bħala eżempju ta' prattika tajba u ta' dak li jista' jinkiseb.

1.6 Il-KESE jerġa' jipproponi u jirrakkomanda li jitħeġġeġ il-ħolqien ta' Forum Ewropew dwar it-Turiżmu, u li jsir progress fir-riflessjoni dwar il-**Kunsill Konsultattiv Ewropew tat-Turiżmu** u dwar l-**Aġenzija Ewropea tat-Turiżmu**, u fl-istudju dwar kif jistgħu jiġu implimentati. Dawn iż-żewġ korpi jistgħu jservu bħala forum fejn l-awtoritajiet tat-turiżmu u d-diversi partijiet interessati fis-settur turistiku jkunu jistgħu jiltaqgħu biex itejbu u jxerrdu l-informazzjoni dwar it-turiżmu sostenibbli u kompetittiv, biex jiggarantixxu s-segwitu ta' l-implimentazzjoni tal-politika u l-aġenda tat-turiżmu u, b'mod partikolari, biex jidentifikaw it-tendenzi fis-settur turistiku u jfasslu l-azzjonijiet li għandhom jittieħdu f'dan il-qasam. B'mod speċifiku, l-objettiv tal-ħidma ta' dawn il-korpi jista' jkun il-bidla fil-klima, l-impatt tagħha fuq it-turiżmu u l-passi li għandhom jittieħdu f'din il-kwistjoni.

1.7 Il-KESE jilqa' bi pjaċir ix-xewqa tal-Kummissjoni li ttejjeb l-użu ta' l-istrumenti finanzjarji disponibbli. It-turiżmu soċjali, b'mod speċjali, jitqies bħala qasam xieraq biex jinbdew xi esperimenti ta' natura transnazzjonali fil-forma ta' proġetti pilota. Xi eżempji jistgħu jkunu t-turiżmu soċjali u t-turiżmu għal kulħadd, l-iżvilupp tar-riżorsi umani, l-iżvilupp tal-prodott u l-penetrazzjoni tas-suq. Fil-fehma tal-Kumitat diġà jeżisti l-kuntest biex jinbdew xi esperimenti transkonfinali fil-forma ta' proġetti sperimentali f'dawn l-oqsma.

1.8 Il-KESE jilqa' l-qofol tal-ħidma li saret fil-kuntest ta' Aġenda 21 għat-turiżmu. Ir-riżultati tagħha, li jissemmew fil-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni *Aġenda għal turiżmu Ewropew sostenibbli u kompetittiv*, jikkompletaw u jikkonkretizzaw il-politika ġenerali tas-sostenibilità fil-qasam tat-turiżmu Ewropew. Fil-fatt, id-dokument tekniku tal-kummissjoni li nħolqot għal dan il-għan isawwar il-pedament tal-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni u jikkompletaha. Għalhekk, dawn iż-żewġ dokumenti għandhom jiġu kkunsidrati b'mod konġunt.

1.9 Rigward l-istatistika, il-KESE jilqa' s-sejħa għall-proposti li nediet il-Kummissjoni fuq it-talba tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew b'rabta mal-ħolqien ta' netwerk ta' osservatorji tat-turiżmu li bis-saħħa tagħhom ser tkun tista' tinġabar u tixxerred id-data tas-settur. Dan in-netwerk ser jintroduċi wkoll viżjoni strateġika u prospettiva sabiex ikunu jistgħu jitbassru u jitfasslu l-azzjonijiet li għandhom jittieħdu fil-ġejjieni.

1.10 Il-KESE huwa lest li jkompli għaddej bil-ħidma tiegħu fil-qasam tat-turiżmu b'konformità mal-linji proposti fil-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni dwar l-aġenda in kwistjoni, u jistieden lill-istituzzjonijiet Ewropej l-oħra, lill-Istati Membri, u lir-reġjuni u l-lokalitajiet, kif ukoll lill-partijiet interessati fis-settur — l-intraprendituri u t-trejdjunjin kif ukoll iċ-ċittadini kollha — biex jikkolaboraw bil-għan li jittejjeb l-għarfien tas-settur turistiku u biex jappoġġjaw it-turiżmu bħala dritt ta' kulħadd u bħala attività ekonomika strateġika għall-futur ta' l-Ewropa. Sabiex jinkiseb turiżmu sostenibbli u kompetittiv tinħtieġ ukoll ir-responsabilità tal-partijiet interessati u l-konsumaturi kollha.

1.11 Għalkemm il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni tqis ċerti kriterji u elementi ta' natura soċjali fl-approċċ tagħha dwar l-attività turistika, il-KESE jiddispjaċih li ma ssir l-ebda referenza għall-kunċett u r-realtà taċ-ċittadinanza Ewropea. It-turiżmu huwa, u jista' jkun ħafna iktar, wieħed mill-fatturi tal-koeżjoni billi jiġbor flimkien kulturi u realtajiet soċjali madwar din iċ-ċittadinanza Ewropea li aħna lkoll mitluba nippromovu u niżviluppaw. Il-varjetà u d-diversità tal-kulturi, tal-lingwi, tal-patrimonji naturali u kulturali ta' l-Istati Membri differenti huma rikkezza enormi li tista' u għandha tintuża u tiġi sfruttata bħala mezz biex insiru nafu iktar min aħna u biex jiġu rikonoxxuti d-drittijiet tagħna bħala ċittadini Ewropej. Aspett ieħor li jisthoqqlu prominenza kbira fid-dibattiti u d-dokumenti fil-livell Ewropew dwar it-turiżmu huwa l-kultura billi jista' jkun hemm is-sinerġiji bejn it-turiżmu u l-kultura, kif diġà wera l-Kumitat f'opinjoni preċendenti.

1.12 Fil-kuntest tat-titjib tal-kompetittività u tas-sostenibilità ta' l-attività turistika jeħtieġ li jiġu kkunsidrati l-karatteristiċi partikolari tad-destinazzjonijiet. Il-Kumitat jirrakkomanda li jitqiesu l-karatteristiċi speċifiċi ta' l-Istati Membri li jiddependu ħafna mit-turiżmu. Għandhom jiġu kkunsidrati wkoll il-ħtiġijiet tat-territorji differenti meta jitfasslu l-politiki u l-proposti fil-qasam tat-turiżmu. Fl-istimi ta' l-impatt li twettaq il-Kummissjoni għandu jiġi kkunsidrat l-impatt sproporzjonat potenzjali li t-turiżmu jista' jkollu f'reġjuni u setturi differenti, per eżempju fir-rigward tad-destinazzjonijiet li jiddependu ħafna mit-trasport bl-ajru u li ma jistgħux jintlaħqu b'mezzi oħra tat-trasport jew li jiddependu kważi għal kollox minnu, bħal m'hu l-każ tal-gżejjer.

1.13 Il-KESE jemmen li l-prinċipji u l-valuri kollha li jinsabu fil-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni, jiġifieri s-sostenibilità, il-benesseri soċjali, il-kompetittività, il-kooperazzjoni, is-sħubija, il-vijabilità ekonomika, is-sigurtà, il-kwalità ta' l-impjiegi, eċċ., huma parti integrali mill-mudell turistiku Ewropew mhux għax jifformaw sensiela ta' regoli iżda għaliex dawn il-prinċipji u l-valuri huma implimentati b'mod ġenerali madwar l-Unjoni Ewropea.

1.14 Il-KESE jħeġġeġ lill-Kummissjoni timxi 'l quddiem b'mod konġunt ma' organizzazzjonijiet oħra fir-rigward taċ-ċertifikazzjoni fil-livell Ewropew ta' l-għarfien u l-kompetenzi fis-settur turistiku bil-għan li tittejjeb il-kwantità u l-kwalità ta' l-impjiegi fis-settur. Jeħtieġ nippromovu l-Europass li bis-saħħa tiegħu joħorġu fid-dieher il-ħiliet u l-kwalifiki personali b'mod sempliċi u li jista' jinftiehem faċilment madwar l-Ewropa kollha kemm hi (l-Unjoni Ewropea, il-pajjiżi ta' l-EFTA/iż-ŻEE u l-pajjiżi kandidati) tal-ħaddiema li jkunu qed ifittxu xogħol u li jiċċaqilqu madwar il-kontinent kollu għal raġunijiet professjonali.

2. Il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni

Sabiex nifhmu u napprezzaw aħjar dak li l-Kummissjoni tixtieq twassal lill-partijiet interessati u l-istituzzjonijiet Ewropej, ser nippreżentaw taqsira tal-Komunikazzjoni u tal-punti ewlenin tagħha.

2.1 *Introduzzjoni tal-Komunikazzjoni*

2.1.1 **L-isfida tal-bilanċ bejn is-sostenibilità u l-kompetittività.** Fl-ewwel paragrafu ta' l-introduzzjoni, il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni tagħraf l-ewwel u qabel kollox ir-rwol ċentrali u strateġiku tat-turiżmu fl-ekonomija Ewropea. Dan il-punt mhux ibbażat biss fuq data kwantitattiva, iżda wkoll fuq l-abilità tat-turiżmu li joħloq l-impjiegi u b'hekk jagħti kontribut biex jintlaħaq l-objettiv ta' l-istrateġija mġedda ta' Lisbona. F'dan il-kuntest nistgħu nsemmu r-rata tat-tkabbir li tbassret għal dan is-settur, jiġifieri iktar minn 3 %, li mingħajr l-iċken dubju ser tagħti kontribut siewi għall-objettivi marbuta ma' l-impjiegi. Però, f'ċerti każi u fuq perijodu twil ta' żmien, din ir-rata tista' twassal biex jinqabżu ċerti limiti li timponi s-sostenibilità.

2.1.2 **Il-kompetittività u s-sostenibilità: żewġ kundizzjonijiet kompatibbli.** Il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni tgħid b'mod ċar li l-kompetittività tiddependi mis-sostenibilità u mill-kwalità ta' l-esperjenza turistika, u fiha ssir referenza espliċita għall-eżiġenzi li l-bidla fil-klima qed timponi fuq l-industrija tat-turiżmu. Ir-responsabilità soċjali ta' l-intrapriżi tista' tagħti kontribut deċiżiv biex jiġu applikati l-miżuri għall-adattament u l-ġlieda kontra l-bidla fil-klima, filwaqt li jikkontribwixxu wkoll għall-innovazzjoni u l-valur tal-prodotti turistiċi f'dinja li qed tħabbat wiċċha ma' sfidi importanti fil-livell globali.

2.2 **Kontenut ta' l-aġenda.** B'din il-Komunikazzjoni, il-Kummissjoni tipproponi l-ħolqien ta' bilanċ ġdid bejn il-benesseri tat-turisti, l-ambjent u l-kompetittività ta' l-intrapriżi u tad-destinazzjonijiet. Kulħadd għandu jipparteċipa fil-ħolqien ta' dan il-bilanċ.

2.2.1 **L-għanijiet u l-isfidi.** Bħala linji gwida għall-azzjonijiet tal-partijiet ikkonċernati kollha, il-Kummissjoni tippreżenta tliet objettivi bażiċi fl-aġenda: il-prosperità ekonomika, l-ekwità u l-koeżjoni soċjali kif ukoll il-ħarsien ta' l-ambjent.

Il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni ssemmi lista ta' sfidi importanti immens li għandhom jiġu indirizzati sabiex jintlaħqu dawn l-objettivi:

— il-ġestjoni sostenibbli tar-riżorsi naturali u kulturali;

— it-tnaqqis tat-tniġġis u ta' l-użu tar-riżorsi;

— il-ġestjoni tal-bidla fl-interess tal-benesseri taċ-ċittadini;

— it-tnaqqis ta' l-istaġjonalità tat-talba;

— il-ġlieda kontra l-impatt tat-trasport fuq l-ambjent;

— l-aċċess tat-turiżmu għal kulħadd;

— il-kwalità ta' l-impjiegi fis-settur turistiku;

— il-garanzija tas-sigurtà tat-turisti u tal-komunitajiet lokali.

Din il-lista ta' sfidi tibqa' miftuħa u ħajja, u l-partijiet interessati fis-settur turistiku jridu jaġġornawha, jistabbilixxu l-prijoritajiet tagħha u jimmaniġġjawha bi spirtu ta' kooperazzjoni l-ħin kollu.

2.2.2 **Qafas għall-azzjoni.** Il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni tisħaq li l-azzjoni koerenti sabiex jintlaħqu l-objettivi u jiġu ffaċċjati l-isfidi tinvolvi l-kollaborazzjoni u l-ġestjoni responsabbli tad-destinazzjonijiet, l-intrapriżi u t-turisti; u tintroduċi l-kundizzjonijiet biex tinlaħaq din il-koerenza.

2.2.3 **Il-prinċipji.** Il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni tressaq disa' prinċipji sabiex jinkiseb turiżmu sostenibbli u kompettitiv. Fosthom ta' min jenfsizza dawn li ġejjin:

— ir-rispett tal-limiti li jistgħu jiġu stabbiliti rigward l-ammont ta' turisti li jista' jilqa' l-pajjiż, il-faċilitajiet jew il-volum tal-flussi turistiċi;

— il-ksib ta' pass u ritmu ta' l-iżvilupp li huma xierqa għar-riżorsi naturali, kulturali u soċjali disponibbli f'kull ħin u f'kull mument;

— pjan fuq medda twila ta' żmien — kundizzjoni indispensabbli sabiex jinsab bilanċ bejn is-sostenibilità u l-kompetittività.

2.3 **Nimxu 'l quddiem flimkien.** F'din il-parti l-Kummissjoni tenfasizza l-ħtieġa li l-partijiet interessati kollha, li l-attività tagħhom tħalli impatt fuq is-settur, jgħaqqdu l-isforzi tagħhom u jaħdmu b'mod volontarju u kostanti. Il-mudell propost huwa bbażat fuq il-prinċipju tas-sussidjarjetà, u preferebbilment l-azzjoni tittieħed fil-livell tad-destinazzjoni, iżda bl-appoġġ nazzjonali u Ewropew. Għaldaqstant, il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni tindirizza kemm ir-rwol tad-diversi partijiet interessati fis-settur kif ukoll dak tal-Kummissjoni Ewropea fid-dawl tat-trattat.

2.3.1 **Ir-rwol tal-partijiet interessati fis-settur.** Wara l-konklużjonijiet tal-Grupp għas-Sostenibilità tat-Turiżmu, il-Komunikazzjoni tagħraf ir-responsabbiltajiet wiesgħa u r-rwoli speċifiċi għat-tliet oqsma ta' azzjoni: id-destinazzjoni, l-intrapriżi u t-turisti. Issir referenza b'mod partikolari għall-ħtieġa li l-messaġġ dwar il-bżonn li jinstab bilanċ bejn is-sostenibilità u l-kompettività jasal u jixxerred fost il-mikro-intrapriżi.

2.3.2 **Ir-rwol tal-Kummissjoni Ewropea.** Il-Kummissjoni tagħraf ir-responsabbiltajiet tagħha li tieħu azzjoni b'konformità mat-trattat u twiegħed li ser tintroduċi u tippromovi diversi inizjattivi Komunitarji fil-kuntest ta' l-aġenda u l-implimentazzjoni tagħha. Fost id-diversi inizjattivi, ta' min isemmi b'mod speċjali erba' gruppi ta' azzjoni:

— il-mobilità tal-partijiet interessati sabiex jiksbu u jaqsmu l-għarfien — dan dejjem fil-kuntest tal-bilanċ bejn is-sostenibilità u l-kompetittività; il-Forum Ewropew dwar it-Turiżmu huwa eżempju tajjeb ta' l-iskambju ta' l-ideat u l-esperjenzi;

— il-promozzjoni u l-appoġġ tad-destinazzjonijiet Ewropej ta' eċċellenza bħala eżempju tal-prattika t-tajba, kif ukoll ir-reklamar tagħhom bħala netwerk ta' destinazzjonijiet marbuta li jkunu sostenibbli u kompetittivi;

— l-użu tad-diversi strumenti finanzjarji ta' l-UE — il-Kummissjoni twiegħed li ser ixxerred l-informazzjoni meħtieġa biex dawn l-istrumenti jintużaw aħjar fis-settur turistiku;

— l-integrazzjoni tas-sostenibilità u l-kompetittività fil-politiki tal-Kummissjoni u l-applikazzjoni ta' dawn il-prinċipji għar-reġjuni varji li għandhom interessi u ħtiġijiet differenti: il-kosta, il-muntanja, iż-żoni rurali u ż-żoni urbani.

2.4 *Konklużjoni tal-komunikazzjoni*

Il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni tikkonkludi billi ssejjaħ għal kollaborazzjoni sħiħa bejn il-partijiet interessati kollha, kemm fis-settur pubbliku kif ukoll f'dak privat, fl-adozzjoni u l-implimentazzjoni prattika ta' l-aġenda. Tittenna r-rakkomandazzjoni għall-kollaborazzjoni fil-livelli kollha bħala kundizzjoni sabiex tittejjeb il-kompetittività u jiġi ggarantit turiżmu Ewropew attraenti u sostenibbli fuq perijodu twil ta' żmien. Il-Kummissjoni tistipula li l-valutazzjoni tal-pjan ta' azzjoni stabbilit fl-aġenda ser issir fl-2011. B'hekk l-objettiv tal-Kummissjoni f'din il-Komunikazzjoni huwa pjuttost ċar.

3. **Kummenti ġenerali**

3.1 L-għarfien tat-turiżmu u ta' l-importanza strateġika tiegħu għall-ekonomija Ewropea instigaw stqarrijiet, kemm formali kif ukoll informali, fi ħdan l-istituzzjonijiet Ewropej. Bis-saħħa ta' dawn l-istqarrijiet issaħħaħ ir-rwol ta' dan is-settur, ixxerred il-messaġġ fost il-partijiet interessati kollha u, fl-aħħarnett, ingħatat spinta qawwija 'l quddiem lil dan is-settur mhux biss għal raġunijiet ekonomiċi iżda wkoll għall-valur soċjali tiegħu fil-bini ta' Ewropa taċ-ċittadini. Filwaqt li jingħaraf il-fatt li dan is-settur ingħata spinta qawwija 'l quddiem, għad baqgħalna x'naqdfu sabiex it-turiżmu jibda jaqdi dan ir-rwol ċentrali fil-politika Ewropea, kemm issa kif ukoll fil-ġejjieni.

3.2 Ta' min jinnota b'mod partikolari li t-trattat il-ġdid ta' Lisbona jagħraf l-importanza tat-turiżmu għall-Ewropa, u lill-Unjoni Ewropea jagħtiha iktar possibilitajiet biex tikkontribwixxi għall-iżvilupp tiegħu. Lill-UE dan it-trattat jagħtiha l-kompetenza u l-missjoni li tappoġġja s-settur turistiku u li tikkoordina jew tikkompleta l-azzjoni ta' l-Istati Membri f'dan is-settur. Dan it-trattat jistipula li wieħed mill-objettivi ta' l-UE huwa li jinħoloq ambjent li jheġġeġ l-iżvilupp ta' l-intrapriżi u l-iskambju ta' l-aħjar prattiki f'dan il-qasam.

3.3 It-turiżmu ġie indirizzat f'diversi istituzzjonijiet Ewropej:

— **fil-Parlament Ewropew**, li kemm-il darba approva b'mod differenti ħafna r-riżoluzzjonijiet dwar it-turiżmu u l-impatt tiegħu fuq l-impjiegi u l-ekonomija. Biżżejjed insemmu r-riżoluzzjonijiet dwar it-*Turiżmu u l-iżvilupp* u dwar il-*Prospetti ġodda u l-isfidi l-ġodda għal Turiżmu Ewropew sostenibbli*;

— **fil-Kunsill ta' l-Unjoni Ewropea**, li indirizza t-turiżmu diversi drabi permezz tal-konklużjonijiet u l-pjanijiet ta' azzjoni, l-iktar sabiex jinsisti fuq il-ħtieġa li t-turiżmu jsir attività sostenibbli, kompetittiva u li toħloq l-impjiegi. Għandhom jissemmew b'mod partikolari l-konklużjonijiet tal-Kunsill li ġew adottati fis-7 ta' Lulju 2006 b'rabta mal-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni dwar il-politika tat-turiżmu l-ġdida fl-Unjoni Ewropea, li fihom din il-politika l-ġdida tintlaqa' tajjeb u l-Kummissjoni hija mistiedna taqdi rwol attiv fil-koordinazzjoni tal-politiki differenti;

— **fil-Kummissjoni Ewropea**, bis-saħħa tad-diversi komunikazzjonijiet tagħha, speċjalment dik ta' Marzu 2006 li tfassal il-politika tat-turiżmu l-ġdida fl-UE, bis-saħħa tal-ħolqien, il-promozzjoni u l-organizzazzjoni ta' forums Ewropej dwar it-turiżmu kif ukoll bl-organizzazzjoni ta' konferenzi dwar temi varji: it-turiżmu soċjali, Aġenda 21 għat-turiżmu, fost bosta attivitajiet oħra bħall-proġett sperimentali dwar id-"destinazzjonijiet Ewropej ta' eċċellenza", li rrikonoxxew u ppromovew l-aħjar prattiki użati fl-Istati Membri ta' l-UE u fil-pajjiżi kandidati;

— **fil-Kumitat tar-Reġjuni**, li fost xogħlijiet oħra ħejja opinjoni dwar il-Komunikazzjonijiet tal-Kummissjoni: *Qafas ta' kooperazzjoni għall-ġejjieni tat-turiżmu Ewropew* u *Tendenzi bażiċi għas-sostenibilità tat-turiżmu Ewropew*;

— **fil-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew**, li kien, għadu u jibqa' jinteressa ruħu b'mod partikolari f'dak kollu li għandu x'jaqsam mat-turiżmu, kif jixhdu l-ħdax-il opinjoni approvati mill-1999 sa llum dwar dan is-suġġett, il-parteċipazzjoni attiva tiegħu fil-forums Ewropej differenti dwar it-turiżmu organizzati mill-Kummissjoni, il-parteċipazzjoni tiegħu f'diversi jiem dwar aspetti differenti tat-turiżmu kif ukoll il-promozzjoni li għamel għal dawn l-avvenimenti. Ta' min tissemma l-kollaborazzjoni li teżisti bejn il-KESE u l-istituzzjonijiet l-oħra fl-inizjattivi kollha li huma jniedu f'dan il-qasam.

3.4 Din l-opinjoni tal-KESE għandha tkun valutazzjoni tal-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni li qed tiġi analizzata billi tagħraf il-kontributi tagħha kemm għall-politika kif ukoll għall-metodu ta' ġestjoni. L-opinjoni tipprova wkoll tfassal proposti bil-għan li jarrikkixxu jekk mhux it-test stess għall-inqas id-dibattitu dwaru.

3.5 F'lenti li tixbah lil dik ta' l-opinjoni CESE INT/317 dwar il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni dwar it-tiġdid tal-politika ta' l-UE dwar it-turiżmu, din l-opinjoni tixtieq terġa' ssostni li:

— it-turiżmu huwa dritt taċ-ċittadini kollha, hekk kif inhu stipulat fil-Kodiċi Dinji ta' l-Etika fit-Turiżmu, u dan iġib miegħu l-obbligu li nikkonformaw mal-prattiki t-tajba;

— it-turiżmu huwa dritt li jiġġenera r-rikkezza u vijabilità ekonomika diretta u indiretta b'mod speċjali fil-mikro-intrapriżi u l-intrapriżi ż-żgħar u ta' daqs medju; b'hekk jitqies bħala industrija strateġika li wriet li hija stabbli għall-Ewropa;

— il-kwalità tal-prestazzjoni tal-partijiet interessati fis-settur u r-reponsabilità ta' l-untenti lejn il-komunitajiet lokali huma valuri li għandhom jinżammu bħala l-bażi tal-kontinwità tagħha;

— it-turiżmu għandu jew għandu jkollu impatt ekonomiku, soċjali, ambjentali u urban pożittiv fil-livell lokali u reġjonali, u f'dan is-sens it-turiżmu huwa strument biex insiru nafu l-kulturi l-oħra u l-modi differenti ta' ħajja u ta' mġiba, mingħajr ma ninsew il-kooperazzjoni interreġjonali;

— it-turiżmu huwa settur dinamiku u joħloq ħafna impjiegi għal-lum u għal għada, u li t-turiżmu jista' jkun li joħloq impjiegi ta' kwalità, stabbli u bid-drittijiet soċjali;

— it-turiżmu ma jaħrabx il-problemi bħall-iffullar esaġerat u l-istaġjonalità li minħabba fihom tintilef il-kompetittività;

— il-Kumitat jemmen fil-virtujiet prattiċi ta' l-*Aġenda għal turiżmu Ewropew sostenibbli u kompetittiv* li fiha fehmiet ċari u objettivi ambizzjużi;

— il-mudell turistiku Ewropew huwa ħtieġa interna u jista' jsir referenza dinjija jekk ma jkunx ibbażat fuq ir-regoli iżda fuq il-valuri tal-kwalità, is-sostenibilità, l-aċċessibilità, eċċ., li huma aċċettati b'mod ħieles mid-destinazzjonijiet turistiċi u l-partijiet interessati kollha;

— il-mudell turistiku Ewropew huwa msejjes fuq destinazzjonijiet differenti, fuq approċċi differenti għat-turiżmu u fuq id-diversi tipi ta' turiżmu — dawn il-fatturi jarrikkixxu l-mudell turistiku Ewropew;

— il-mudell turistiku Ewropew huwa strument tajjeb għall-paċi u l-fehim bejn il-popli.

4. **Kummenti speċifiċi**

4.1 Il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni tressaq b'mod ċar il-proposta dwar il-bilanċ neċessarju bejn is-sostenibilità u l-kompetittività u l-mod kif dan jista' jintlaħaq fil-prattika f'test li mhux twil wisq. Mingħajr l-ebda dubju dan jixhed l-isforz konsiderevoli biex issir sinteżi tal-materjal u l-ħtieġa li jiġu analizzati bosta dokumenti, opinjonijiet u dibattiti. Jeħtieġ nenfasizzaw li ntlaħaq l-objettiv li s-soċjetà tirċievi b'mod ċar il-prosposta bażika tal-Kummissjoni rigward il-futur tas-settur u l-azzjonijiet li jridu jsiru f'din l-industrija kumplessa.

4.2 L-argumenti tal-Kummissjoni dwar l-aġenda jidhru adatti għax jeżaminaw kemm l-impatt ekonomiku tat-turiżmu u l-abilità tiegħu li joħloq l-impjiegi fost iż-żgħażagħ, kif ukoll il-ħtieġa li jinħoloq bilanċ bejn is-sostenibilità u l-kompetittività li fuq perijodu twil ta' żmien ikunu jistgħu jsaħħu lil xulxin. L-istimi ta' l-impatt bħal dik tal-marka ekoloġika (carbon footprint) tad-diversi attivitajiet u reġjuni, jew tal-limiti ta' kemm jistgħu jinġarru u jintlaqgħu turisti huma aspetti ċentrali sabiex jintlaħaq u jinżamm il-bilanċ bejn dawn il-fatturi varjabbli. L-idea ġenerali li l-attività turistika għandha l-limiti f'termini ta' skala u ritmu hija l-bażi tal-bilanċ bejn is-sostenibilità u l-kompetittività.

4.3 Forsi l-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni setgħet tanalizza bir-reqqa t-trattat il-ġdid ta' Lisbona sabiex tara x'inhi r-rabta bejnu u l-aġenda u l-progess li jġib miegħu biex tiġi applikata l-politika Ewropea l-ġdida tat-turiżmu. M'għandniex ninsew li l-istati u r-reġjuni kemm-il darba esprimew ix-xewqa li jżommu l-kompetenzi tagħhom fil-qasam tat-turiżmu, mingħajr ma jxekklu r-rwol ta' l-Unjoni bħala xprun u koordinatur f'dak li għandu x'jaqsam ma' l-aspetti komuni li jistgħu jtejbu l-kompetittività tas-settur turistiku Ewropew. Il-ħolqien u l-ġestjoni ta' portal ta' l-Internet Ewropew għall-promozzjoni ta' l-Ewropa bħala destinazzjoni turistika, per eżempju, diġà wera li hu mezz utli u xieraq biex jippromovi l-pajjiżi kollha ta' l-UE bħala destinazzjoni turistika varjata u speċjali.

4.4 L-isfidi u l-objettivi kollha li tħabbar il-Kummissjoni fil-Komunikazzjoni tagħha huwa bla dubju ta' xejn dawk prinċipali u fis-snin li ġejjin it-turiżmu għandu jiffoka fuqhom. L-isfidi ewlenin tas-sostenibilità u tat-titjib tal-kompetittività huma wiesgħa biżżejjed biex iservu bħala l-bażi ta' sfidi ewlenin oħra, bħat-titjib tal-kwalità, il-ġlieda kontra l-istaġjonalità tat-turiżmu jew it-titjib tal-ħiliet ta' dawk li jaħdmu fis-settur turistiku — dawn l-isfidi ssemmew ukoll fl-aġenda.

4.5 Il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni ttenni s-sejħa tagħha għall-kollaborazzjoni billi, b'konformità mal-politika l-ġdida tat-turiżmu, it-tisħiħ ta' din il-kollaborazzjoni ġie propost bħala l-qalba u l-marka tagħha. B'mod partikolari, ta' min wieħed jenfasizza r-rwol tat-trejdjunjins u ta' l-organizzazzjonijiet ta' l-intraprenditurì li għandhom jiġu involuti fil-proċess ta' kollaborazzjoni, u li huma mistieda jipparteċipaw fid-dibattiti u l-forums kollha kif ukoll fl-implimentazzjoni tal-miżuri ġenerali għat-titjib tas-settur. Jeħtieġ ukoll jitwaqqaf netwerk ta' bliet u destinazzjonijiet turistiċi b'interess komuni — it-titjib tal-kompetittività u s-sostenibilità. Il-promozzjoni tad-destinazzjonijiet Ewropej ta'

eċċellenza hija meqjusa pożittiva, u huwa enfasizzat il-fatt li dan il-kunċett għandu jinkludi t-trattament ġust tar-relazzjonijiet soċjo-professjonali u l-parteċipazzjoni tat-trejdjunjins u ta' l-organizzazzjonijiet ta' l-intraprendituri fi ħdan id-destinazzjoni magħżula. Dan għandu jsir bħala mezz biex tittejjeb is-sostenibilità u l-kompetittività tad-destinazzjonijiet turistiċi.

Għandu jiġi enfasizzat ir-rwol li jistgħu jaqdu l-organizzazzjonijiet tal-konsumaturi fil-kuntest tal-kompetenzi tagħhom.

4.6 Il-Kummissjoni twiegħed li timplimenta din il-politika l-ġdida permezz tal-kooperazzjoni, l-introduzzjoni ta' azzjonijiet speċifiċi u l-koordinazzjoni bejn il-partijiet interessati. L-aġenda tesprimi b'mod ċar ix-xewqa li l-partijiet interessati kollha fis-settur jerfgħu responsabilità ikbar. Fil-fehma tal-KESE, id-DĠ Intrapriża għandu rwol importanti ferm x'jaqdi fir-rigward tal-koordinazzjoni tal-politiki Ewropej kollha li għandhom x'jaqsmu direttament jew indirettament mat-turiżmu u t-tipi differenti ta' destinazzjonijiet li għandhom ukoll karatteristiċi partikolari.

4.7 Il-Kumitat jaħseb ukoll li l-Kummissjoni għandha taqdi rwol iktar attiv fl-introduzzjoni ta' inizjattivi Ewropej, fosthom dawk marbuta mat-turiżmu transnazzjonali fil-livell Ewropew. F'dan il-kuntest, jeħtieġ nippreċiżaw li l-KESE kemm-il darba ssuġġerixxa, u jerġa' jagħmel dan f'din l-opinjoni, li l-UE għandha tippromovi u tiffavorixxi l-ħolqien ta' Forum Ewropew dwar it-Turiżmu, u li jsir progress fir-riflessjoni dwar il-**Kunsill Konsultattiv Ewropew tat-Turiżmu** u dwar l-**Aġenżija Ewropea tat-Turiżmu** u fl-istudju dwar kif jistgħu jiġu implimentati. Dawn iż-żewġ korpi għandhom ikunu responsabbli mill-iskambju ta' l-informazzjoni u mis-segwitu tal-politiki u l-azzjonijiet fil-qasam tat-turiżmu Ewropew. Il-Kumitat jipproponi wkoll li l-Kummissjoni tippromovi r-riċerka dwar it-twaqqif ta' pjattaformi teknoloġiċi fis-settur turistiku li jkunu kapaċi jtejbu t-tqegħid fis-suq tal-prodotti turistiċi, speċjalment fid-dawl tal-possibilitajiet ta' promozzjoni tat-turiżmu fl-Ewropa, u ż-żoni li minnhom jistgħu jiġu t-turisti (iċ-Ċina, l-Indja, ir-Russja, eċċ.).

4.8 Il-Kumitat jiddispjaċih li l-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni ma tishaqx bizzejjed fuq ir-rwol tat-teknoloġiji ta' l-informazzjoni u l-komunikazzjoni (ICTs) fix-xenarju l-ġdid tat-turiżmu — kemm mil-lat ta' l-utenti kif ukoll mil-lat ta' l-intrapriżi u l-partijiet interessati fis-settur. L-isforzi fir-riċerka u l-iżvilupp f'dan is-settur bil-għan li jittejjeb l-użu ta' dawn it-teknoloġiji għandha tkun prijorità għas-snin li ġejjin. Dawn l-isforzi ser iwasslu għall-ġestjoni mtejba tad-destinazzjonijiet, l-intrapriżi u t-turisti, u bil-mod il-mod jintlaħaq il-bilanċ mixtieq.

4.9 Ix-xewqa evidenti li jiġu adottati miżuri konkreti, u b'mod iktar partikolari, li jintużaw aħjar l-istrumenti finanzjarji Ewropej disponibbli hija importanti, però l-Kumitat jiddispjaċih li ma ġiex propost programm bil-għan preċiż li jilqa' l-isfidi ewlenin tat-turiżmu Ewropew li ġew identifikati perfettament fil-Komunikazzjoni. Jeħtieġ noqogħdu attenti li l-fondi kollha maħsuba direttament jew indirettament għat-turiżmu jintużaw b'mod effikaċji u effiċjenti sabiex jintlaħqu l-objettivi.

4.10 Biex tinftiehem din il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni għandha tinqara fid-dawl tal-kontributi importanti tar-rapport tal-Grupp għas-Sostenibilità tat-Turiżmu. Dan id-dokument ipprovda kriterji importanti għat-tħejjija ta' l-aġenda, b'mod partikolari f'dak li għandu x'jaqsam mat-tqassim tar-rwoli bejn il-partijiet interessati fis-settur. L-isforzi ta' l-esperti magħrufa matul diversi xhur ħallew il-frott billi offrew approċċi kumplementari u prattiċi għal għadd ta' kwistjonijiet marbuta mas-sostenibilità u l-kompetittività.

4.11 Il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni ma tindikax b'mod ċar xi rwol ingħata lill-istatistika tas-settur turistiku. Il-KESE jemmen li din għandha tagħti kontribut għas-segwitu ta' l-implimentazzjoni ta' l-aġenda, u b'mod speċjali tagħti importanza ikbar lill-fatturi varjabbli tas-sostenibilità, tal-kompetittività kif ukoll ta' l-impjiegi.

4.12 Il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni tenfasizza b'mod ċar il-ħtieġa li l-politiki tat-turiżmu dwar is-sostenibilità u l-kompetittività jiġu integrati mal-politiki l-oħra tal-Kummissjoni u ta' l-UE kollha kemm hi sabiex ikunu jistgħu jintlaħqu l-objettivi li jinsabu fl-aġenda.

4.13 Kif diġà ntqal fid-dokument tal-KESE bit-titolu *Id-dikjarazzjoni ta' Katowice* kif ukoll fl-opinjonijiet dwar *It-turiżmu u l-kultura: żewġ forzi għat-tkabbir* u dwar *It-tiġdid tal-politika ta' l-UE dwar it-Turiżmu* u f'dokumenti oħra tal-Kumitat, jeħtieġ ukoll li jiġu organizzati kampanji ta' komunikazzjoni sabiex jinformaw u jqajmu kuxjenza fost il-popolazzjoni Ewropea, b'mod partikolari fost iż-żgħażagħ, dwar il-qasam tat-turiżmu.

4.14 Il-Kumitat jaħseb li huwa kruċjali li t-taħriġ, kemm formali kif ukoll fuq il-post tax-xogħol, jikkorrispondi mal-ħtiġijiet ta' l-intrapriżi u jkabbar il-possibilità li n-nies isibu xogħol. Iċ-ċertifikazzjoni u r-rikonoxxenza fil-livell Ewropew ta' l-għarfien u l-ħiliet għandhom ikunu strument li jgħin fil-ħolqien ta' iktar impjiegi u ta' kundizzjonijiet tax-xogħol aħjar fis-settur turistiku.

4.15 Sabiex tittejjeb il-kompetittività u s-sostenibilità tat-turiżmu, jeħtieġ li jiġu kkunsidrati l-karatteristiċi speċifiċi tad-destinazzjonijiet. Il-Kumitat jirrakkomanda li matul it-tfassil tal-politiki u tal-proposti għandhom jitqiesu l-partikolaritajiet ta' l-Istati Membri li jiddependu ħafna mit-turiżmu, u li r-reġjuni differenti jingħataw l-attenzjoni li tisthoqqilhom. Fl-istess ħin, ta' min jinnota li t-turiżmu f'destinazzjonijiet imbiegħda jista' jkollu impatt partikolarment qawwi fuq il-bidla fil-klima minħabba l-konsegwenzi u l-emissjonijiet ta' vjaġġi twal. Fil-ġejjieni, jeħtieġ titpoġġa enfasi ikbar fuq il-vantaġġi tad-destinazzjonijiet li jkunu qrib il-pajjiż minn fejn jibda l-vjaġġ tat-turista, u għalhekk jistgħu jintlaħqu b'inqas emissjonijiet tal-karbonju.

Brussell, l-10 ta' Lulju 2008

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Dimitris DIMITRIADIS

ANNESS

għall-opinjoni tal-Kumitat Ekomomiku u Soċjali Ewropew

Dan it-test ta' punt 4.15 ta' l-opinjoni tas-sezzjoni rċieva iktar minn kwart il-voti mixħuta, però ġie modifikat bl-emenda appovata fl-Assemblea:

"*4.15 Sabiex tittejjeb il-kompetittività u s-sostenibilità tat-turiżmu, jeħtieġ li jiġu kkunsidrati l-karatteristiċi speċifiċi tad-destinazzjonijiet. Il-Kumitat jirrakkomanda li matul it-tfassil tal-politiki u tal-proposti għandhom jitqiesu l-partikolaritajiet ta' l-Istati Membri li jiddependu ħafna mit-turiżmu, u li r-reġjuni differenti jingħataw l-attenzjoni li tistħoqqilhom.*"

Riżultat tal-votazzjoni

Voti favur li tiddaħħal frażi ġdida: 48 Voti kontra: 43 Astensjonijiet: 16

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Il-White Paper dwar l-integrazzjoni tas-swieq ta' kreditu b'ipoteka fl-UE

COM(2007) 807 finali

(2009/C 27/04)

Nhar it-18 ta' Diċembru 2007, il-Kummissjoni Ewropea ddeċiediet, b'konformità ma' l-Artikolu 262 tat-Trattat li jistabbilixxi l-Komunità Ewropea, li tikkonsulta lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar

Il-White Paper dwar l-integrazzjoni tas-swieq ta' kreditu b'ipoteka fl-UE.

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għas-Suq Uniku, il-Produzzjoni u l-Konsum inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha nhar il-11 ta' Ġunju 2008. Ir-rapporteur kien is-Sur Grasso.

Matul l-446 sessjoni plenarja tiegħu li nżammet fid-9 u fl-10 ta' Lulju 2008 (seduta tad-9 ta' Lulju), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-opinjoni b'123 vot favur, vot kontra u 5 astensjonijiet.

1. **Evalwazzjoni u rakkomandazzjonijiet**

1.1 Ghal darba oħra, il-Kummissjoni qed titlob l-opinjoni tal-Kumitat tagħna dwar il-kwistjoni marbuta ma' l-integrazzjoni tas-suq tas-swieq tal-kreditu b'ipoteka għax-xiri ta' bini residenzjali u bini ieħor. Id-dokument ikkonċernat huwa l-White Paper dwar l-integrazzjoni tas-swieq ta' kreditu b'ipoteka fl-UE.

1.2 Normalment, il-White Paper tkun il-frott ta' evalwazzjoni politika kważi definittiva strutturata fuq "x'għandu jsir". Din id-darba m'huwiex il-każ. Filfatt, il-Kummissjoni għandha tanalizza ħafna kwistjonijiet li għadhom inċerti bħall-fondi komuni ta' investiment, il-fornituri tas-servizzi finanzjarji, l-abbinament tal-prodottti, eċċ. B'kollox ġew ikkunsidrati 14-il aspett.

1.3 Ghalhekk, il-White Paper ma tirrappreżentax proċess komplut iżda, għall-kuntrarju, għadu miftuħ minħabba l-kumplessità effettiva u evidenti tiegħu. Mela ghaliex intalbet opinjoni oħra, meta nqisu li l-White Paper ma żżid xejn ġdid mal-Green Paper u li l-KESE diġà adotta opinjoni dwar il-Green Paper?

1.4 Din hija kwistjoni li, sena wara oħra, tibqa' titressaq għad-diskussjoni mingħajr ma l-Kummissjoni jirnexxielha ssib it-triq it-tajba u tieħu deċiżjoni adegwata li tegħleb l-ostakli kulturali, legali, amministrattivi, eċċ., li l-KESE jqis li huma l-ostakli reali biex jintlaħqu l-objettivi tal-Kummissjoni.

1.5 L-opinjoni tal-KESE dwar il-Green Paper ([1]), li kienet adottata fil-plenarja f'Diċembru 2005 b'astensjoni waħda, tibqa' sal-ġurnata tal-lum kompletament valida.

1.6 Il-White Paper għadha tagħti stampa frammentata ħafna tas-settur minħabba l-ispeċifiċitajiet kulturali, legali, leġislattivi u soċjo-etiċi marbuta max-xiri tal-proprjetà, u'mod partikulari l-proprjetà residenzjali, fid-diversi Stati Membri.

([1]) ĠU C 65, 17.3.2006, p. 113, rapporteur: is-Sur Burani.

1.7 Madankollu, il-KESE, għalkemm iħossu inċert dwar kemm hi ġenwina l-possibbiltà ta' l-integrazzjoni u l-armonizzazzjoni tas-suq tal-kreditu b'ipoteka fl-UE, li jippreżenta tant speċifiċitajiet u karatteristiċi profondament differenti (opinjoni tas-Sur Burani, 15.12.2005 ([2])), fil-prinċipju japprova l-isforz tal-Kummissjoni li tistabbilixxi "regoli", kemm jekk ikunu kodiċi ta' kondotta fakultattivi (i.e. l-aħjar prattika) jew vinkolanti.

1.8 Madankollu, din il-miżura tista' titqies eċċessiva, jekk l-intenzjoni hija li jiġu kkunsidrati mill-ġdid l-opportunitajiet daqstant pożittivi diġà preżenti fl-awtomatiżmu regolatorju tas-suq tal-kreditu b'ipoteka tal-lum.

1.9 Il-KESE jipproponi li fil-frattemp il-Kummissjoni għandha tieħu passi biex tanalizza b'aktar reqqa dawk l-oqsma (eż. reġistri tal-kreditu, proċeduri ta' esklużjoni, it-tixrid ta' l-għarfien finanzjarju) li ma jippreżentawx diffikultajiet eċċessivi, dejjem bil-kondizzjoni li l-ħidma tkun iġġustifikata.

1.10 Fil-fehma tal-Kumitat l-orjentazzjoni tal-Kummissjoni **tiffoka b'mod eċċessiv fuq il-benefiċċji immedjati** li ġġib magħha l-introduzzjoni ta' regoli ġodda bbażati fuq skemi interpretattivi pjuttost parzjali tas-suq tal-kreditu b'ipoteka. L-approċċ immirat lejn il-kisba ta' riżultati f'tul qasir ta' żmien, iservi biex inaqqas l-ispiża tal-finanzjament ta' l-ipoteki mingħajr, madankollu, ma jqis il-benefiċċju effettiv li jistgħu jgawdu ċ-ċittadini ta' l-UE bis-saħħa tal-prodotti finanzjarji u l-innovazzjonijiet eżistenti li jirrigwardaw lil dawn il-prodotti.

1.11 Il-KESE jsostni (kif ingħad ukoll fl-opinjoni tas-Sur Burani) li l-qafas propost mill-Kummissjoni ftit li xejn huwa allinjat ma' l-iżvilppi kontinwi tas-suq; il-qafas huwa kkonċernat dwar il-konsegwenzi fit-tul għall-partijiet kontraenti aktar vulnerabbli, jiġifieri dawk il-konsumaturi li l-aktar għandhom bżonn ikunu protetti.

([2]) ĠU C 65, 17.3.2006, p. 113, rapporteur: is-Sur Burani. (mhux disponibbli bil-Malti).

1.12 Il-KESE japprezza l-fatt li ġiet stabbilita rabta bejn ir-regoli attwali tal-kreditu b'ipoteka u l-bżonn li l-konsumaturi jkunu protetti. Dawn huma intenzjonijiet ta' min ifaħħarhom u jinkoraġġihom bil-kondizzjoni li jkunu maħsuba biex irawmu iktar għarfien finanzjarju dwar is-suġġett tal-kreditu b'ipoteka. Għalhekk, l-intenzjoni tal-Kummissjoni li tieħu passi biex **issaħħaħ ir-regoli tat-trasparenza** bl-għan li l-konsumaturi jkunu protetti aktar jisthoqqilha tifħir.

1.13 Fl-istess ħin però jidher li se tkun biċċa xogħol diffiċli u inċerta li jiġu **imposti regoli ġenerali — ikun xi jkun il-prezz jew ir-riskju — dwar l-evalwazzjoni tar-riskju** li jippreżentaw l-individwi li jixtiequ jissellfu.

1.14 Fil-fehma tal-KESE, il-konsumaturi għandhom ikunu protetti fil-fażi tan-negozjati marbuta mal-kreditu ta' l-ipoteka iżda min jissellef għandu jkunu konxju tar-responsabbiltajiet tiegħu fil-konfront ta' l-entità li ssellfu.

2. **Riassunt tad-dokument tal-Kummissjoni**

2.1 Fit-18 ta' Diċembru 2007 ġie ppubblikat id-dokument intitolat "Evalwazzjoni ta' l-impatt" {SEC(2007) 1683} li jakkumpanja l-White Paper dwar l-integrazzjoni tas-swieq ta' kreditu b'ipoteka fl-UE. Mad-dokument hemm mehmuża tliet appendiċi: i) il-karatteristiċi tas-suq tal-kreditu b'ipoteka; ii) il-proċess iii) l-evalwazzjoni ta' l-impatt fuq kwistjonijiet speċifiċi.

2.2 Għalkemm id-dokument SEC(2007) 1684 jipprovdi riassunt eċċellenti tad-dokumenti, tajjeb insemmu fil-qosor xi wħud mill-punti prinċipali fid-dokument li dwaru intalbet opinjoni ġdida tal-KESE:

— **toħroġ stampa frammentata ħafna** tas-settur minħabba l-ispeċifiċitajiet kulturali, legali, leġislattivi u — b'mod partikulari — soċjo-etiċi marbuta max-xiri ta' proprjetà residenzjali, fid-diversi Stati Membri;

— **l-aspetti delikati kollha tal-kwistjoni**, inklużi l-aspetti ekonomiċi u finanzjarji, ġew affermati mill-ġdid, meta nqisu l-importanza tas-suq tal-beni immobbli għall-ekonomiji ta' l-UE u l-kontribut ta' l-investimenti marbuta ma' l-ipoteki għall-profittabilità tas-settur bankarju; u

— hemm enfasi fuq kif is-sitwazzjoni frammentata ta' bħalissa tista' titlob it-tressiq ta' **proposta leġislattiva ġdida** għat-tkabbir ta' l-integrazzjoni tas-suq.

2.3 Għalhekk, id-dokument tal-Kummissjoni jittratta l-punti li diġà kienu analizzati fil-Green Paper preċedenti dwar il-kreditu b'ipoteka. Ma setax ġara mod ieħor peress li d-dokument il-ġdid jindirizza l-integrazzjoni tas-swieq ta' l-UE tal-kreditu b'ipoteka u l-evalwazzjonijiet ta' l-impatt rilevanti li ssemmew qabel.

2.4 Madankollu, il-KESE adotta opinjoni dwar il-Green Paper fil-15 ta' Diċembru 2005 (rapporteur: is-Sur Burani); effettivament, il-kontenut kollu ta' dan id-dokument jirrifletti l-pożizzjoni tal-KESE dwar is-suġġett. F'din l-opinjoni, il-KESE se jiffoka fuq żewġ punti ġodda mqajma mill-Kummissjoni:

— se jagħti l-opinjoni tiegħu dwar il-miżuri proposti mill-Kummissjoni fid-dawl ta' l-evalwazzjonijiet ta' l-impatt li saru b'relazzjoni għall-White Paper ([3]); u

— se jfassal proposti, kif talbet il-Kummissjoni fil-konklużjoni tagħha fejn tistqarr li programm komprensiv ta' monitoraġġ u evalwazzjoni jista' jiġi żviluppat biss wara li jkunu saru proposti dettaljati ([4]).

3. **Kummenti tal-KESE dwar il-White Paper**

3.1 Fil-White Paper insibu bosta kwistjonijiet li għandhom jissolvew, li dwarhom il-KESE intalab jagħti l-opinjoni tiegħu. Dawn jistgħu jinġabru fi 11-il punt:

1) l-għażla tal-prodott meħtieġ;
2) il-ħlas lura kmieni;
3) it-taħlita ta' prodotti;
4) ir-reġistri tal-kreditu;
5) l-evalwazzjoni tal-beni immobbli;
6) il-proċeduri ta' infurzar b'rabta mal-beni immobbli/proċeduri ta' bejgħ sfurzat;
7) ir-reġistri nazzjonali;
8) il-liġi applikabbli;
9) ir-regoli dwar il-varjazzjonijiet fir-rati ta' l-interessi, u l-hekk imsejħa rati ta' l-użura;
10) il-finanzjament tal-kreditu b'ipoteka;
11) l-istituzzjonijiet mhux bankarji u dawk li jipprovdu servizz.

3.2 *Kummenti dwar punti speċifiċi fl-evalwazzjoni ta' l-impatt*

3.2.1 ***Informazzjoni pre-kuntrattwali.*** Biex jitnaqqsu l-iżbilanċi fl-informazzjoni matul il-fażi pre-kuntrattwali, il-KESE jemmen li huwa importanti li l-informazzjoni titqassam u tixxerred u li jkun hemm sensibilizzazzjoni dwar kwistjonijiet speċifiċi marbuta mal-kreditu b'ipoteka. Dan m'għandux jissarraf f'aktar spejjeż għaċ-ċittadini.

3.2.1.1 Iż-żieda ta' l-informazzjoni u t-tixrid ta' l-għarfien finanzjarju huma prerekwiżiti għall-evalwazzjoni effikaċi tar-relazzjoni bejn l-ispejjeż u l-benefiċċji b'rabta ma' sitwazzjoni ta' riskju. Filfatt, l-aħjar mod biex il-partijiet kontraenti ma jitħallewx jieħdu riskji eċċessivi huwa li jkollhom għarfien effettiv ta' dawn l-istess riskji.

3.2.1.2 Il-KESE jemmen li huwa importanti li jiġi enfasizzat li r-regoli u d-dispożizzjonijiet vinkolanti għandhom ikopru l-**metodi tat-tqassim ta' l-informazzjoni** u l-previżjoni ta' penali potenzjali marbuta mal-ksur tagħhom. Madankollu, il-Kumitat huwa tal-fehma li l-impożizzjoni ta' obbligu *sic et simpliciter* fuq waħda mill-partijiet kontraenti jkollha biss l-effett li dik il-parti tipprova tgħaddi dan l-obbligu fuq il-parti l-oħra.

([3]) Ara l-Anness II tal-White Paper, id-disclaimer fil-paġna 5 tal-verżjoni Ingliża.
([4]) Ara l-Anness II tal-White Paper, punt 8 (disponibbli bl-Ingliż biss).

3.2.2 ***Kodiċi tal-kondotta.*** Il-KESE jemmen li għandhom jinħolqu inċentivi biex il-kodiċi volontarja tal-kondotta tiġi rispettata.

3.2.2.1 B'hekk, min ikun qiegħed jissellef ikollu stampa aktar ċara tar-riskju li jista' jiffaċċja, u l-possibbiltajiet li jakkwista kondizzjonijiet finanzjarji vantaġġużi.

3.2.2.2 Il-miżura li nistgħu nikkunsidraw tista' tinvolvi l-possibbiltà li ssir proċedura obbligatorja għal dawk li jissellfu li jwieġbu lista ta' mistoqsijiet standard dwar **l-evalwazzjoni tal-kapaċità tagħhom fuq żmien medju sa twil li jissodisfaw l-impenn finanzjarju tagħhom**.

3.2.3 ***Rata ta' l-ispejjeż.*** Il-KESE jemmen li hija ħaġa tajba li l-istituzzjonijiet tas-self jindikaw l-ispejjeż totali marbuta mas-somma mislufa u jipprovdu rendikont ta' kif jinqasmu l-ispejjeż, inklużi l-fatturi fiskali varjabbli.

3.2.4 ***Konsulenza.*** Il-KESE jemmen li s-servizzi ta' konsulenza li huma strettament marbuta mal-kreditu b'ipoteka għandhom jissaħħu permezz ta' **mekkaniżmi indipendenti ta' pprezzar, iżda għandhom jitniżżlu wkoll fil-kalkolu ta' l-ispiża totali tat-transazzjoni**.

3.2.5 Ħlas lura kmieni

3.2.5.1 ***Applikabilità***. Fir-rigward tal-kwistjoni marbuta mal-ħlas lura kmieni, għandha ssir distinzjoni bejn: (i) ħlas lura totali jew parzjali ta' l-ipoteka u (ii) il-ħlas lura kmieni marbut ma' l-opportunitajiet għan-negozjar ta' kondizzjonijiet ta' l-ispejjeż aktar vantaġġużi ma' istituzzjonijiet finanzjarji oħrajn.

— Fl-ewwel każ, il-KESE jemmen li huwa importanti li l-ħlas kmieni jkun permess dejjem, anke dak parzjali.

— Madankollu, fit-tieni każ, jemmen li l-kuntratt tas-self għandu jiġi trasferit lil istituzzjoni finanzjarja oħra.

3.2.5.2 ***Spiża***. Fir-rigward tal-kwistjoni marbuta mal-ħlas lura kmieni, il-KESE jemmen li l-ispejjeż għandhom ikunu kkalkulati skond il-formuli matematiċi adattati u, bil-liġi, għandhom ta' bilfors jidhru b'mod espliċitu fil-kuntratti. **L-ispejjeż għandhom jitħallsu mill-klijent fil-każ biss ta' rimborż volontarju tal-finanzjament. F'każ li l-kuntratt jiġi fi tmiemu, l-ispejjeż għandhom jitħallsu mill-istituzzjoni finanzjarja suċċessiva**.

3.2.6 ***Abbinament tal-prodotti.*** L-abbinament tal-prodotti, biex ikun validu, għandu jiddependi l-ewwel u qabel kollox mill-kapaċità li jintwera kemm hu effettivament utli dan l-abbinament. Fil-fehma tal-KESE, din il-kwistjoni tista' tissolva billi min ikun qed isellef jinġiegħel jippreżenta kalkolu tar-relazzjoni bejn il-benefiċċju u l-ispiża; b'hekk min ikun qed jissellef jingħata perijodu ta' żmien raġonevoli biex jiddeċiedi għandux jaċċetta l-proposta, jekk jista' jkun anke wara li l-kuntratt tas-self ikun ġie ffirmat.

3.2.7 ***Reġistri tal-kreditu.*** Il-KESE jaqbel dwar il-ħtieġa li jkun hemm reġistru pan-Ewropew, li l-aċċess għalih ikun irregolat minn liġijiet speċifiċi dwar il-privatezza. Filfatt, il-KESE jemmen li t-twaqqif ta' reġistru ta' krediti pan-Ewropew jista' jservi wkoll biex isaħħaħ il-kompetizzjoni bejn dawk li jsellfu l-kreditu b'ipoteka fl-Ewropa. Ikun x'ikun il-każ, l-aċċess transkonfinali għar-reġistri ta' l-Istati Membri kollha għandu jiġi faċilitat permezz tas-semplifikazzjoni tal-proċeduri ta' informazzjoni.

3.2.8 ***Evalwazzjoni tal-proprjetà.*** L-ipotesi bażika hija li l-evalwazzjoni tal-proprjetà hija aktar kumplessa mill-evalwazzjoni finanzjarja ġenerika. Filfatt, in-natura speċifika tal-beni immobbli (b'mod partikulari, il-fatt li huwa immobbli) tiddetermina l-utilità tagħhom u, barraminhekk, insibu fatturi esterni oħra marbuta mal-lokazzjoni tagħhom li jinfluwenzaw l-evalwazzjoni tagħhom, bħal per eżempju:

— il-morfoloġija,

— is-servizzi tat-trasport,

— id-densità tal-popolazzjoni, eċċ.

Għal din ir-raġuni, inkunu idealistiċi wisq jekk naħsbu li dawn il-fatturi ta' evalwazzjoni kollha jistgħu jinġabru f'formula (matematika) waħda.

3.2.8.1 ***Kriterji marbuta ma' l-evalwazzjoni tal-proprjetà.*** Għalhekk il-KESE jenfasizza l-kumplessità marbuta ma' l-evalwazzjoni tal-proprjetà minħabba l-fatturi msemmija hawn fuq u ma jaħsibx li huwa utli li tiġi definita formula speċifika globali għall-evalwazzjoni tal-proprjetà. Minflok, qed jiġi propost li **tiġi żviluppata prattika tajba lokali** u jissaħħaħ l-obbligu li l-evalwazzjonijiet isiru minn operaturi akkreditati mill-assoċjazzjonijiet professjonali kompetenti, li jassumu r-responsabbiltà rigward kemm tkun ġusta l-proposta kkonċernata.

3.2.8.2 ***Evalwazzjoni tar-riskji marbuta mal-proprjetà.*** Il-KESE huwa tal-fehma wkoll li l-evalwazzjoni tal-proprjetà tkun akkumpanjata minn evalwazzjoni tal-volatilità tal-valur identifikat, sabiex ikun hemm evalwazzjoni aktar ġusta tal-garanzija offruta mill-proprjetà. Il-KESE jirrakkomanda wkoll li jintużaw strumenti li diġà qed jintużaw mill-operaturi tas-swieq finanzjarji u, li fil-biċċa l-kbira tagħhom, huma diġà stipulati f'dispożizzjonijiet Komunitarji oħra bħal, per eżempju, value-at-risk ([5]).

3.2.9 ***L-esklużjoni tal-proprjetà***. Jekk il-kreditu b'ipoteka jinqasam fi kreditu msejjes fuq il-beni immobbli (asset-backed loan) u self personali, allura jkollna nagħmlu distinzjoni wkoll bejn il-benefiċjarju finanzjarju tal-proprjetà u s-sid li jipprovdi l-garanziji formali.

3.2.10 ***Il-liġi applikabbli.*** Il-KESE huwa tal-fehma li l-opportunitajiet għal arbitraġġ profittabbli bejn id-diversi vantaġġi pprovduti mil-liġijiet ċivili u fiskali tal-pajjiżi individwali ta' l-UE għandhom jagħtu spinta lill-integrazzjoni tas-suq, li altrimenti ma jkunx jista' jinkiseb.

3.2.10.1 Għal din ir-raġuni, il-KESE b'mod ġenerali jaqbel li l-leġislazzjoni attwali ta' l-Istati Membri titħalla kif inhi u li l-partijiet kontraenti għandhom ikunu jistgħu jagħżlu dik li tikkontribwixxi għat-tnaqqis ta' l-ispejjeż globali marbuta mat-transazzjoni, kif huwa diġà stipulat fil-Konvenzjoi ta' Ruma ([6]).

([5]) Ara Direttiva Nru 2004/39/KE dwar is-swieq fl-istrumenti finanzjarji, magħrufa bħala l-MiFID (Markets in Financial Instruments Directive), li kienet adottata fil-21 ta' April 2004, u ppubblikata fil-Ġurnal Uffiċjali u daħlet fis-seħħ fit-30 ta' April 2004.

([6]) Ara COM(2005) 650, 15.12.2005.

3.2.11 ***Rati ta' l-użura.*** Il-KESE jtenni l-fehmiet preċedenti tiegħu dwar din il-kwistjoni, b'mod partikulari fir-rigward tad-diffikultà kbira involuta fid-definizzjoni korretta ta' livell ta' interessi ta' l-użura billi jiġi applikat qafas regolatorju stabbilit għall-kreditu għall-konsumatur. Madankollu, għandu jiġi enfasizzat li l-aħjar difiża kontra l-użura tibqa' l-informazzjoni. Il-KESE għal-hekk jipproponi li jiġu stabbiliti strumenti ta' komunikazzjoni fuq skala vasta biex tingħata informazzjoni dwar id-diversi kategoriji ta' riskju li jiffaċċjaw dawk li jissellfu.

3.2.12 ***Il-finanzjament mill-ġdid tal-kreditu b'ipoteka.*** Il-KESE jemmen li l-approċċ tal-White Paper, li tfittex li tagħmel differenza bejn ir-regoli marbuta mal-finanzjment mill-ġdid fuq il-bażi tan-natura suġġettiva ta' l-intermedjarji (permezz ta' distinzjoni bejn l-istituzzjonijiet bankarji u dawk mhux bankarji), faċli ħafna taħrab minnu.

3.2.12.1 ***L-istituzzjonijiet mhux bankarji u dawk li jipprovdu servizz.*** Is-self b'rabta ma' ipoteka għandu dejjem isir minn istituzzjonijiet bankarji regolati u kkontrollati. Il-promozzjoni u l-appoġġ ta' strutturi ta' intermedjazzjoni (eż. ta' konsulenza) huma aċċettati jekk ikunu pprovduti minn istituzzjonijiet kwalifikati, anke jekk ikunu istituzzjonijiet mhux ta' kreditu.

4. Proposti tal-KESE li għandhom jiġu żviluppati

4.1 Il-kriżi reċenti fl-Istati Uniti b'rabta ma' l-ipoteki *subprime* uriet kemm it-taħlita tal-volatilità tal-prezzijiet tal-proprjetà u l-prattiki ta' valutazzjoni dgħajfa tar-riskju għall-klijenti rigward il-fatt li l-ħlasijiet bin-nifs li ma jitħallsux, li jkunu sproporzjonati meta mqabbla mal-valur reali tal-proprjetà innifisha, jistgħu jiġġeneraw kriżi finanzjarja serja biżżejjed li tiddestabilizza s-sistema kollha. Għalhekk, kwalunkwe azzjoni Komunitarja għandha tissejjes fuq din l-esperjenza u fuq il-kummenti li saru fil-punt preċedenti.

4.2 L-introduzzjoni tat-tmienja u għoxrin sistema għar-regolamentazzjoni tal-kreditu b'ipoteka, biex tikkomplementa dawk li diġà jeżistu fl-Istati Membri ta' l-UE kif suġġerit fil-White Paper, tista' tikkontribwixxi għall-integrazzjoni tas-suq Komunitarju tal-kreditu b'ipoteka billi żżid l-għażla għall-partijiet kontraenti mingħajr, madankollu, ma toħloq il-kondizzjonijiet għad-destabilizzazzjoni tas-sistema finanzjarja, li ħarġu fid-dieher mill-kriżi ta' l-ipoteki *subprime*.

4.3 Jiġri li l-għażla dwar l-akkwist ta' beni immobbli, speċjalment fir-rigward ta' proprjetà residenzjali, tkun influwenzata minn fatturi emozzjonali (ie. suġġettivi) li ma jkollhom xejn x'jaqsmu ma' l-evalwazzjoni razzjonali tal-valur tal-proprjetà nnifisha (ie. fatturi oġġettivi). Għalhekk, l-effikaċja ta' kwalunkwe miżura proposta mill-Kummissjoni dwar il-kreditu b'ipoteka ma tistax tinfired mill-kuntest ta' referenza (oġġettiv kif ukoll suġġettiv).

4.4 Għalhekk, ikun interessanti li tiġi żviluppata proposta, li l-KESE jkun jista' janalizza aktar fid-dettall, u li tkun tikkonsisti fl-adozzjoni ta' skema interpretattiva għall-kreditu b'ipoteka li tissuddividi kull transazzjoni ta' self f'portafoll li jkun magħmul minn żewġ komponenti passivi:

— l-ewwel wieħed ikun kreditu msejjes fuq il-beni immobbli (asset-backed loan), li l-valur tiegħu jkun ibbażat fuq il-prezz tas-suq u l-volatilità potenzjali tal-valur tal-proprjetà; u

— it-tieni wieħed ikun self prospettiv (self personali), li l-valur tiegħu jkun ibbażat fuq il-kapaċità ekonomika/finanzjarja u l-prospetti ta' min ikun qed jissellef.

4.5 L-adozzjoni ta' sistema ta' ipoteka doppja, it-twin-mortgage system, tista' tippreżenta numru ta' vantaġġi li għandhom jiġu vverifikati meta ssir analiżi aktar fid-dettall, fosthom:

— is-semplifikazzjoni tal-valutazzjoni tar-riskju ta' l-aspett nazzjonali marbut mat-transazzjoni (asset-backed loan) vis-à-vis r-riskji marbuta mas-solvibilità ta' l-ipoteka (self prospettiv personali);

— il-possibbiltà li jiġu stabbiliti prezzijiet trasparenti li jirriflettu d-diversi livelli ta' riskju kkaratterizzati miż-żewġ komponenti tat-transazzjoni tas-self (finanzjament oġġettiv tal-beni u self prospettiv personali); u

— it-tnaqqis ta' l-impatt negattiv fuq is-sistema finanzjarja f'każ ta' numru eċċessiv ta' nuqqas ta' ħlasijiet, kuntrarju għall-konsegwenzi li ffaċċja reċentement is-suq finanzjarju (ie. il-kriżi b'rabta mal-kreditu b'ipoteka *subprime*).

4.6 Il-KESE jittama li l-Kummissjoni tikkonkludi dan il-proċess mill-aktar fis possibbli, u li turi aktar determinazzjoni u toħloq il-kondizzjonijiet neċessarji b'tali mod li s-separazzjoni ta' l-aspetti istituzzjonali tkun tista' sservi ta' bażi għat-tnedija tat-tmienja u għoxrin sistema.

Brussell, id-9 ta' Lulju 2008.

Il-President

tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew

Dimitris DIMITRIADIS

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Żviluppi fis-settur tal-kostruzzjoni fl-Ewropa

(2009/C 27/05)

Nhar is-6 ta' Diċembru 2007, is-Sinjura Margot WALLSTRÖM, Viċi-President tal-Kummissjoni Ewropea u Kummissarju responsabbli għar-Relazzjonijiet Istituzzjonali u għall-Istrateġija tal-Komunikazzjoni, u s-Sur Günter VERHEUGEN, Viċi-President tal-Kummissjoni Ewropea u Kummissarju responsabbli għall-Intrapriżi u l-Industrija, stiednu lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew biex iħejji opinjoni esplorattiva dwar

"Il-progress tas-settur tal-Kostruzzjoni fl-Ewropa".

Is-Sezzjoni Speċjalizzata "Suq waħdieni, produzzjoni u konsum", inkarigata mit-tħejjija tax-xogħlijiet tal-Kumitat f'din il-kwistjoni, adottat l-opinjoni tagħha nhar it-13 ta' Ġunju 2008. Ir-rapporteur kien **is-Sur Huvelin**.

Matul l-446 sessjoni plenarja li nżammet bejn id-9 u l-10 ta' Lulju 2008 (seduta ta' l-10 ta' Lulju), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-opinjoni b'57 vot favur, l-ebda vot kontra u 2 astensjonijiet.

1. Konklużjoni

1.1 Għall-kuntrarju ta' dak li jistgħu jaħsbu xi whud, il-ġejjieni ta' l-industrija tal-kostruzzjoni ser jiddependi inqas fuq l-infiq pubbliku (anke jekk kontinwità akbar fil-programmazzjoni tibqa' vantaġġ ċert) milli fuq il-kapaċità ta' l-awtoritajiet rilevanti li jfasslu qafas regolamentari, applikabbli għal kollox, li jiżgura akbar trasparenza fil-kompetizzjoni u l-aħjar użu tal-potenzjal u ta' l-għarfien ta' l-intrapriżi ta' kull daqs.

1.2 Fid-dawl ta' dan, ir-rakkomandazzjonijiet ewlenin ta' din l-opinjoni huma dawn li ġejjin:

— li jiġu stabbiliti proċeduri ta' sejħiet għal offerti permezz ta' regolamenti mill-iktar fis-possibbli; speċjalment fis-settur pubbliku, dawn il-proċeduri għandhom jagħtu lill-klijenti l-iktar għażla wiesgħa u inekwivokabbli possibbli, sabiex ikunu jistgħu jagħżlu l-għodod kuntrattwali li huma adattati għall-ħtiġijiet tagħhom,

— li l-professjonisti fil-qasam tal-kostruzzjoni jingħataw ambitu regolatorju sabiex jikkontribwixxu b'mod sostanzjali għall-isfidi ta' l-iżvilupp sostenibbli: l-approċċ ta' l-ispejjeż globali involvuti, l-użu ta' sħubijiet bejn il-pubbliku u l-privat ta' kull daqs, u l-iffinanzjar ibbażat fuq il-prestazzjoni prevista jfissru li kemm l-intrapriżi l-kbar kif ukoll iż-żgħar diġà huma f'pożizzjoni li jilħqu dawn l-isfidi,

— li tittejjeb l-immaġni tas-settur tal-kostruzzjoni biex tkun aktar attraenti għall-istudenti żgħażagħ u biex jiżdied l-interess f'dan is-settur,

— li jsiru sforzi kbar favur il-promozzjoni tat-taħriġ għas-snajja' li jirrappreżentaw sehem sostanzjali ta' l-impjiegi Ewropej li m'humiex fil-periklu li jinbidlilhom il-post fejn huma bbażati,

— li fl-UE tiġi promossa attività tal-kostruzzjoni li hija sostenibbli,

— li jinżamm ambjent ekonomiku f'saħħtu u li jkunu żgurati kondizzjonijiet ta' l-impjieg li huma konformi mal-ħtiġijiet tan-nies fil-pajjiżi fejn huma jaħdmu,

— li tiġi promossa l-kompetittività Ewropea.

1.3 Dawn huma l-uniċi modi kif nistgħu nippreparaw għall-wasla probabbli fil-futur qarib ta' kompetituri minn barra l-Ewropa.

2. Introduzzjoni (kuntest)

2.1 B'ittra tas-6 ta' Diċembru 2007 l-Kummissarji Ewropej Margot Wallström u Günter Verheugen talbu lill-KESE, bil-għan li titwettaq l-aġenda ta' Liżbona, biex ifassal opinjoni esploratorja sabiex jeżamina jekk it-testi tas-settur tal-kostruzzjoni u dawk tas-servizzi għall-intrapriżi "jiffurmawx *corpus* koerenti, jekk jiġux aġġornati skond it-tibdiliet attwali u futuri u fl-aħħarnett, kemm ser ikun meħtieġ li jinbeda eżerċizzju ta' semplifikazzjoni, razzjonalizzazzjoni u modernizzazzjoni tal-leġislazzjoni f'dawn l-oqsma. Għandu jiġi ċċarat li l-eżerċizzju m'għandux ikun limitat għar-regolamenti mmirati speċifikament għas-setturi konċernati, iżda għandu jkopri l-leġislazzjonijiet l-oħra kollha li jinfluwenzaw l-iżvilupp tagħhom (is-saħħa u s-sigurtà fuq ix-xogħol, il-ħarsien ta' l-ambjent, eċċ.) u għandu jinkorpora l-interessi leġittimi li huma bbażati fuqhom".

2.2 Għalhekk jeħtieġ li jiġu kkunsidrati bir-reqqa u sistematikament il-punti kollha li tqajmu peress li dan huwa qasam vast li fl-imgħoddi kien suġġett ta' studji diversi li twettqu minn konsulenti esterni fuq talba tal-Kummissjoni.

2.3 Madankollu, din l-opinjoni tittratta biss dawk l-aspetti mmirati lejn id-destinatarju, jiġifieri l-modifiki jew is-semplifikazzjonijiet fil-leġislazzjoni u r-regoli applikabbli għas-settur li għandhom isiru parti mill-inventarju imparzjali u strateġiku ta' l-industrija tal-kostruzzjoni u li jservu biex itejbu l-kondizzjonijiet li skondhom topera u timxi 'l quddiem.

2.4 Għal din ir-raġuni, din l-Opinjoni tinkorpora xi punti utli dwar is-settur b'mod li tpoġġi l-kategoriji tas-snajja' tal-kostruzzjoni u l-limitazzjonijiet tagħhom fil-kuntest proprju.

3. Il-pożizzjoni ta' l-industrija tal-kostruzzjoni fl-ekonomija Ewropea

3.1 Hawn huma xi ċifri li jirrigwardaw l-industrija tal-kostruzzjoni, li fiha 2.7 miljun intrapriża, fl-UE-27 fl-2006:

	2006
Sehem tal-valur gross miżjud fil-Prodott Gross Domestiku	10.5 %
Sehem tal-pagi fil-valur gross miżjud ta' dan is-settur	54.5 %
Sehem tal-GFCF tas-settur fil-GFCF totali	50.5 %
Sehem tas-settur fl-impjieg totali fis-setturi kollha [1]	7.2 %

[1] L-impjiegi fis-settur tal-kostruzzjoni jirrappreżentaw 30.4 % ta' l-impjiegi industrijali. Sorsi: Eurostat u FIEC.

3.2 *Xi punti*

3.2.1 Peress li s-settur tal-kostruzzjoni ma jistax jiġi delokalizzat, huwa parti integrali tat-tkabbir futur fil-Ewropa u tan-netwerk industrijali Ewropew.

3.2.2 In-natura proprja ta' dak li tipproduċi, u l-bżonn tagħha li jkollha bażi fissi — b'għeruq profondi fil-ħajja lokali — ifisser li l-industrija tal-kostruzzjoni taqdi rwol soċjali u ċiviku f'kull pajjiż, u dan il-fatt għandu jitqies u jitħeġġeġ.

3.2.3 Is-settur tal-kostruzzjoni irid jaqdi rwol importanti fl-inizjattivi kollha li għandhom rabta ma' l-iżvilupp sostenibbli:

— peress li huwa kanal neċessarju ta' investiment (housing, il-bini b'mod ġenerali, it-trasport, il-produzzjoni ta' l-enerġija, eċċ…) li jsir f'dan il-qasam.

— bis-saħħa ta' l-adattament tal-modi kif taħdem, inklużi dawk li japplikaw għas-settur tal-materjali, għall-ħtiġijiet u l-esiġenzi ta' l-iżvilupp sostenibbli.

3.2.4 Id-deskrizzjoni ta' l-ambjent globali ta' dan is-settur ma tkunx kompleta jekk wieħed ma jsemmix il-fatt li, minkejja l-isforzi konsiderevoli li saru minn din il-professjoni għal aktar minn 30 sena, is-settur tal-kostruzzjoni għandu immaġni li għadha parzjalment negattiva. Dan huwa fatt li l-Opinjoni jmissha tindirizza, billi huwa rifless:

— fl-ispirtu tad-dispożizzjonijiet li jirregolaw f'ċerti pajjiżi l-akkwist pubbliku u l-mod kif jiġi trattat l-impjieg illegali,

— diffikultà ċerta f'dak li jikkonċerna r-reklutaġġ taż-żgħażagħ (attrattività diretta) u t-taħriġ tagħhom (sfiduċja min-naħa tas-sistema edukattiva kollha fil-konfront tat-taħriġ fis-settur tal-kostruzzjoni u tax-xogħlijiet pubbliċi).

3.2.5 In-natura proprja ta' dawn is-snajja', kemm il-ħtiġijiet tal-klijenti kif ukoll il-ħiliet diversi involuti, ifisser li s-suq huwa frammentat għall-aħħar u ser jibqa' hekk għal bosta snin. Bħala riżultat ta' dan dejjem ser ikun hemm koeżistenza bejn il-ħaddiema tas-sengħa, il-kumpaniji żgħar, ta' daqs medju u kbar. L-idea li dan is-settur huwa dwar kumpaniji kbar li jinvolvu ruħhom fi proġetti kbar biss trid titqies fil-kuntest ta' l-industrija nnifisha: proġetti b'valur ta' iktar minn EUR 20 miljun jirrappreżentaw mhux iktar minn 2 sa 5 % tas-suq globali Ewropew tal-kostruzzjoni.

3.2.6 Il-gruppi Ewropej il-kbar li ta' spiss ikunu preżenti ħafna fil-livell dinji huma, fil-biċċa l-kbira tagħhom, federazzjonijiet ta' organizzazzjonijiet żgħar u medji, ibbażati ħafna lokalment, li joperaw fl-istess ambjent kompetittiv bħall-SMEs indipendenti.

3.2.7 B'mod ġenerali, l-atturi Ewropej il-kbar f'dan is-settur ma evolvewx skond il-mudell li jista' jissejjaħ Amerikan, iżda minflok serħu fuq il-kapaċitajiet tagħhom stess u użaw l-abbiltà tagħhom biex iżommu u jiżviluppaw l-għarfien tagħhom, waqt li insistu fuq id-dritt tagħhom li jipparteċipaw fit-tfassil ta' proġetti.

3.2.8 Huwa bis-saħħa ta' dan l-approċċ li l-intrapriżi Ewropej għandhom il-pożizzjoni li ħolqu għalihom stess fis-swieq dinjija. Dan il-mudell, imsejjes fuq l-integrazzjoni tat-tfassil u t-twettiq, ma jagħtix neċessarjament vantaġġ lill-gruppi l-kbar, iżda jista' u għandu jiġi applikat għall-intrapriżi ta' kull daqs.

4. Xi prinċipji bażiċi

4.1 L-isfida li qed tindirizza din l-Opinjoni esploratorja li talbet il-Kummissjoni Ewropea, għandha tkun li tipproponi mhux biss is-semplifikazzjoni tal-leġislazzjoni, iżda wkoll triq ta' azzjoni li:

— tiżgura trasparenza vera u opportunitajiet indaqs fil-proċeduri tas-sejħiet għal offerti,

— twassal għal bidla fil-kultura skaduta ta' sfiduċja għal waħda ta' fiduċja u sħubija,

— tinkludi l-iktar offerta vantaġġjuża mil-lat ekonomiku u ta' l-ispejjeż globali għat-tul ta' ħajja tax-xogħlijiet proposti,

— tiggarantixxi d-drittijiet tal-proprjetà intellettwali,

— tiżgura li l-kondizzjonijiet minimi ta' impjieg ikunu speċifikati fil-proċedura ta' akkwist u li jkunu stabbiliti spezzjonijiet u penali fil-każ ta' ksur,

— tnaqqas l-ispejjeż amministrattivi billi jiġu limitati kemm jista' jkun ir-regolamentazzjoni u l-proċeduri, waqt li jinżammu l-aspetti li jirrigwardaw is-sikurezza u d-drittijiet u l-obbligi essenzjali tal-partijiet kontraenti.

4.2 Barra mill-każ ta' bidliet fid-daqs tas-swieq (li jmur lil hinn mill-ambitu ta' din l-Opinjoni), dawn l-elementi differenti li għandhom jiġu inkorporati fir-regolamentazzjoni għandhom jippermettu l-atturi tas-settur tal-kostruzzjoni li jiżviluppaw b'mod ortodoss u b'hekk ikun żgurat li tiġi segwita politika soċjali koerenti (impjiegi — sigurtà — pagi) u li s-settur isir iktar attraenti għall-partijiet interessati differenti (ġenituri żgħar, għalliema, eċċ.).

5. **Proposti ewlenin**

5.1 L-elementi ewlenin li fuqhom l-awtoritajiet rilevanti għandhom jiffokaw l-isforzi tagħhom huma dawn li ġejjin:

— l-unifikazzjoni u s-semplifikazzjoni tal-proċeduri ta' l-għoti ta' kuntratti pubbliċi sabiex jiġu żgurati fl-istess waqt it-trasparenza u l-aħjar użu tar-riżorsi u tal-kompetenzi,

— it-tħeġġiġ ta' l-innovazzjoni b'regoli li jkopru, per eżempju, id-drittijiet tal-proprjetà intellettwali ta' kunċetti u varjanti,

— it-taħriġ tal-ħaddiema, kemm fil-parti inizjali u kemm fil-mixja kontinwa tal-karriera tagħhom,

— il-kontribut għat-tibdil fl-immaġni ta' dan is-settur professjonali li joffri x-xogħol liż-żgħażagħ,

— ir-regoli soċjali li jirregolaw kemm il-kondizzjonijiet ta' l-impjieg u l-prattiki t-tajba fil-qasam tas-saħħa u s-sikurezza,

— l-iżvilupp sostenibbli, fis-sens l-iktar wiesa' tat-terminu, qasam li fih l-intrapriżi tal-kostruzzjoni għandu jkollhom rwol importanti ħafna, u għandhom jieħdu responsabbiltajiet ġodda.

5.2 *L-unifikazzjoni u s-semplifikazzjoni tal-proċeduri ta' l-għoti tal-kuntratti pubbliċi:*

5.2.1 Azzjonijiet jistgħu jittieħdu fl-oqsma li ġejjin:

— trasformazzjoni tal-leġislazzjoni dwar il-kuntratti pubbliċi f'**regolamenti** sabiex jitbiddlu d-direttivi attwali sabiex il-proċeduri fil-livell Ewropew ikunu tassew unifikati, b'kundizzjonijiet indaqs għall-kompetizzjoni,

— li tkun iktar sistematika l-preferenza ta' l-aħjar offerta minflok l-irħas waħda,

— li d-djalogu kompetittiv jingħata qafas aktar strett għall-partijiet kontraenti sabiex tassew tkun proċedura li twassal għall-kisba ta' l-aħjar u mhux serq sistematiku ta' kunċetti u tal-proprjetà intellettwali,

— jitħeġġeġ l-approċċ mit-tfassil għat-twettiq, li jgħaqqad l-għarfien ta' l-intrapriża mat-talent kreattiv mill-istadju tat-tfassil,

— jiżdied l-użu tal-kuntratti globali (għal kostruzzjoni u manutenzjoni, jew sħubijiet pubbliċi-privati) sabiex tiġid indirizzata l-isfida ta' l-iżvilupp sostenibbli u jiġi preparat u mwettaq rispons xieraq għat-tentattivi ta' dumping ta' ċerti pajjiżi fis-suq Ewropew;

— li titwettaq armonizzazzjoni ġenwina ta' l-istandards u l-aspetti tekniċi sabiex jitneħħew l-ostakoli tekniċi fil-livell nazzjonali u sseħħ l-unifikazzjoni tas-suq Ewropew,

— li jitqiesu l-ħtiġijiet ta' l-SMEs biex tiġi assigurata s-sopravivenza tagħhom, biex iżommu l-impjiegi tagħhom, u biex b'hekk tiġi evitata l-bipolarizzazzjoni eċċessiva tas-settur.

Fir-rigward ta' din il-lista, għandu jkun ċar li r-rispons għas-sejħiet għal bidla regolatorja ma għandux ikun li jimponi soluzzjonijiet standardizzati iżda li l-entitajiet kuntrattwali jingħataw sensiela kompleta ta' għodod li jkunu jistugħu jużaw skond il-bżonnijiet tagħhom.

5.2.2 Fis-sħuhija tagħhom, dawn il-modifiki jew l-adattamenti għandhom iħeġġu t-trasparenza u opportunitajiet indaqs bejn l-entitajiet privati, pubbliċi jew kważi pubbliċi, u jistabbilixu biċċar li kull finanzjament isir skond sejħa għal offerti u kuntratt formali.

5.3 *L-innovazzjoni u d-drittijiet tal-proprjetà intellettwali*

5.3.1 Dak li jiddistingwi ss-settur tal-kostruzzjoni minn oqsma oħrajn huwa li kull ma jipproduċi huwa ta' darba. Għaldaqstant, jenħtieġ li jkollna leġislazzjoni Ewropea li tipproteġi l-proprjetà intellettwali u li tirrikonoxxi l-karattru speċjali ta' l-ideat li għandhom jitħarsu, jiġifieri li huma jiġu kkonċeputi għal sejħa għal offerti partikolari u mhuwiex dejjem meħtieġ li jiġu prodotti darba wara l-oħra b'mod sistematiku. Għandha tiġi stabbilita leġislazzjoni speċifika fil-livell Ewropew sabiex jitħarsu ideat tekniċi fil-proċess tal-kompetizzjoni u sabiex jiġu stabbiliti drittijiet li jipproteġu 'l dawk li jieħdu sehem fis-sejħiet għal offerti.

5.4 *Taħriġ:*

5.4.1 Punt li jsir ta' spiss mill-professjonisti fis-settur tal-kostruzzjoni f'ħafna mill-Istati Membri huwa li in ġenerali l-ħtiġijiet tas-settur jiġu sodisfatti biss rarament minn ħafna mis-sistemi edukattivi nazzjonali, fil-livell kollha ta' taħriġ. Fid-dawl ta' dan, jekk ir-relazzjonijiet bejn is-snajjiet u s-sistemi edukattivi fil-livell nazzjonali jeħtieġ li jitjiebu, għandu jingħata impetu fil-livell Ewropew, bħal per eżempju:

— tiġi promossa leġislazzjoni dwar it-taħriġ favur is-settur tal-kostruzzjoni fl-Ewropa (rikonoxxenza u komparabilità taċ-ċertifikazzjoni tat-taħriġ fil-livelli kollha),

— ikun hemm kontribut għall-iżvilupp tal-valur reali tar-riżorsi umani permezz tal-promozzjoni tat-taħriġ kontinwu. Magħruf li jkun taħt pressjoni, is-settur tal-kostruzzjoni jbati minn immaġni fqira fost iż-żgħażagħ u ta' nuqqas ġerarkiku fl-istruttura tal-karrieri. Għandu bżonn qawwi ta' kompetenzi peress li l-impjiegi fil-kostruzzjoni saru jeħtieġu l-kwalifiki, anke kwalifiki għoljin, u bażi solida ta' għarfien. Sussegwentament dawn iridu jiġu valorizzati mill-intrapriżi billi jagħtu lill-impjegati tagħhom aċċess għal taħriġ kontinwu u għal-hekk jifthu l-karrieri għalihom,

— tiġi applikata b'mod ġenerali sistema Erasmus għat-taħriġ fil-professjonijiet tas-settur tal-kostruzzjoni Ewropew skond livelli differenti ta' taħriġ u jittieħed vantaġġ mill-esperjenzi diġà miksuba iżda fuq skala verament żgħira (bl-għajnuna tal-Fondi Strutturali, fit-tliet setturi li ġejjin: żebgħa, qtigħ tal-ġebel, restawr tal-bini antik),

— jiġu promossi universitajiet Ewropej għall-professjonijiet tas-settur tal-kostruzzjoni u rikonoxximent ta' titolu Ewropew ta' Imgħallem tas-Sengħa,

— jitwaqqfu faċilitajiet għal maniġers ta' proġetti fl-Ewropa sabiex il-klijenti pubbliċi u privati ta' l-intrapriżi jkollhom għarfien aħjar tal-kuntratti u tal-mod kif joperaw l-intrapriżi,

— jiġi żviluppati faċilitajiet tat-tagħlim superjuri bejn l-intrapriżi Ewropej,

— jiġu promossi kwalifiki Ewropej (per eżempju lingwi).

5.5 *Regolamenti tas-saħħa u s-sikurezza:*

5.5.1 Ir-regoli attwali kellhom impatt pożittiv u sinifikattiv ħafna fuq il-metodi tax-xogħol fis-settur tal-kostruzzjoni. Madankollu jkun tajjeb jekk:

— jiġu promossi l-iskambji ta' l-aħjar prattiki fir-rigward is-saħħa u s-sikurezza,

— jiġi miġġieled ix-xogħol illegali madwar l-Ewropa (per eżempju konsultazzjoni u netwerking tal-bażi tad-data, permessi ID u sistemi ta' identifikazzjoni tal-ħaddiema), u permezz ta' l-introduzzjoni ta' penali u miżuri fiskali xierqa bħal rata mnaqqsa ta' VAT,

— tiġi ffaċilitata l-implimentazzjoni tar-regolament REACH,

— jiġu ffaċilitati l-flussi tal-ħaddiema mingħajr ma jsir dumping soċjali (jiġu aċċettati l-formalitajiet preliminari stabbiliti fl-Istati fir-rigward is-sekondar) sabiex ikun permess ir-ritorn tal-ħaddiema għall-pajjiż ta' l-oriġini tagħhom,

— jiġi żgurat li l-multi jkunu jistgħu jiġu inforzati fil-pajjiżi kollha ta' l-UE,

— jiġu aċċettati l-kondizzjonijiet tal-pajjiż fejn isir ix-xogħol bħala l-bażi għal kwalunkwe għamla ta' mobilità tal-ħaddiem.

5.6 *L-iżvilupp sostenibbli*

5.6.1 Kif ġie suġġerut hawn fuq, kull min huwa involut fis-settur tal-kostruzzjoni għandu rwol konsiderevoli x'jaqdi sabiex jiġu indirizzati l-isfidi li qed tiffaċċja d-dinja llum, inkluża l-bidla fil-klima. Huma lesti, fi ħdan qafas ta' regolamenti u inċentivi, li jassumu r-responsabbiltà u jwasslu l-valur miżjud tagħhom lis-suq Ewropew. Huma lesti wkoll jaqsmu l-għarfien tagħhom fil-qasam ma' kull rokna tad-dinja fejn, kif nafu, l-isforzi meħtieġa huma enormi u kruċjali jekk il-benefiċċji tagħhom ser ikollhom impatt fuq kulħadd.

5.6.2 Biex isir dan, jeħtieġ:

— li jiġi introdott approċċ ta' l-ispiża globali (fuq it-tul tal-ħajja ta' l-investiment) fir-regoli tas-sejħiet għal offerti Ewropej, li jiġi definit kunċett ta' l-aħjar offerta, forsi bl-involviment ta' kriterji ta' l-iżvilupp sostenibbli. Dan jista' jippermetti l-entitajiet kuntrattwali jqisu b'mod komprensiv id-dimensjoni ta' l-iżvilupp sostenibbli fl-għażla tagħhom,

— li jippromwovu l-proċeduri tas-sħubijiet bejn il-pubbliku u l-privat li min-natura stess tagħhom jintegraw it-tfassil, it-twettiq u l-muntenzjoni, u b'hekk jistgħu jkunu l-aħjar mezz biex jinkiseb l-ikbar benefiċċju mill-kunċett ta' l-ispiża globali.

— li jitqassmu mill-ġdid ċerti għajnuniet finanzjarji billi dawn jiġu ffokati, fl-Istati Membri kollha, fuq il-ħidma kbira għat-tiġdid ta' l-ijnfrastruttura ta' l-enerġija.

— l-inkoraġġiment ta' proġetti kbar ta' tiġdid li jinvolvu l-kostruzzjoni.

— li jitħeġġeġ l-iżvilupp u r-rikonoxximent tad-distretti ambjentali bil-ħolqien ta' tikketta Komunitarja, inċentivi finanzjarji, eċċ.).

5.6.3 Kemm fis-settur tal-kostruzzjoni kif ukoll f'dak tat-trasport, jekk l-intrapriżi tal-kostruzzjoni jingħataw l-opportunità li jieħdu sehem tul il-proċess ta' tfassil-twettiq-manutenzjoni, huma jistgħu jagħmlu kontribut deċiżiv, b'mod partikulari f'termini ta' l-iżgurar tal-finanzjament għall-attivitajiet meħtieġa, fil-kapaċità tagħhom biex jiġġestjonaw l-ispejjeż globali u jiffinanzjaw investimenti għal miżuri futuri favur l-iffrankar ta' l-enerġija.

5.7 *SMEs fis-settur tal-kostruzzjoni*

5.7.1 Il-problema ta' l-SMEs fis-settur tal-kostruzzjoni — bid-differenza minn oħrajn (ara l-punt 3.2.5 fuq) — m'hijiex eżattament waħda ta' aċċess għal xi suq partikolari.

5.7.2 Huwa għalhekk li dawk involuti fis-settur ġustament ma jarawx ġustifikazzjoni għall-approċċ tal-kwoti li tfassal minn ċerti awtoritajiet Ewropej, li mbagħad irrifjutawh. Barra minn hekk, iċ-ċifri li ssemmew minn kull naħa huma, fir-realtà, ferm inqas minn dawk fil-pajjiżi Ewropej kollha.

5.7.3 Il-kwistjoni ta' l-SMEs għalhekk għandha tiġi regolata, barra mill-kwistjonijiet indirizzati fis-"Small Business Act":

— soluzzjonijiet intelliġenti għat-trasferiment ta' intrapriżi,

— mudelli għall-finanzjament jew għall-qsim ta' servizzi jew finanzjamenti li joħolqu sitwazzjoni ta' kundizzjonijiet indaqs mingħajr ma jkun hemm distorsjoni tal-kompetizzjoni, b'mod partikulari f'termini ta' l-aċċess li jkollhom l-SMEs għal operazzjonijiet kumplessi (sħubijiet bejn il-pubbliku u l-privat u l-iżvilupp sostenibbli),

— soluzzjonijiet immirati lejn il-faċilitar ta' l-aċċess ta' l-SMEs għall-istandardizzazzjoni u n-normi.

Brussell, l-10 ta' Lulju 2008.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Dimitris DIMITRIADIS

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar L-iżviluppi fis-settur tas-servizzi lin-negozju fl-Ewropa

(2009/C 27/06)

Nhar is-6 ta' Diċembru 2007, is-Sinjura Margot Wallström, Viċi-President tal-Kummissjoni Ewropea u Kummissarju għar-Relazzjonijiet Istituzzjonali u l-Istrateġija tal-Komunikazzjoni, u s-Sur Günter Verheugen, Viċi-President tal-Kummissjoni Ewropea u Kummissarju għall-Intrapriża u l-Industrija, talbu lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew biex iħejji opinjoni esploratorja dwar

L-iżviluppi fis-settur tas-servizzi lin-negozju fl-Ewropa.

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għas-Suq Uniku, il-Produzzjoni u l-Konsum, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha nhar il-11 ta' Ġunju 2008. Ir-rapporteur kien is-Sur Calleja.

Matul l-446 sessjoni plenarja tiegħu li nżammet fid-9 u fl-10 ta' Lulju 2008 (seduta tad-9 ta' Lulju), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-opinjoni b'135 vot favur, 2 voti kontra u 12-il astensjoni.

1. Introduzzjoni

1.1 Is-Sinjura Margot Wallström, Viċi-President tal-Kummissjoni Ewropea għar-Relazzjonijiet Istituzzjonali u l-Istrateġija tal-Komunikazzjoni u s-Sur Günter Verheugen, Viċi-President għall-Intrapriża u l-Industrija, talbu lill-KESE jħejji opinjoni esploratorja dwar is-servizzi lin-negozju billi jibni fuq il-ħidma li saret fuq opinjoni preċedenti ([1]) li kkunsidrat is-servizzi lin-negozju u l-industrija u janalizzaha fil-fond.

1.1.1 Dan l-istudju għandu jfakkar l-importanza kbira li l-Kummissjoni Ewropea tagħti lill-Aġenda ta' Lisbona biex tippreserva u żżid il-kompetittività ta' l-industrija Ewropea billi timmaniġġja l-proċess ta' bidla b'konformità ma' l-istrateġija Ewropea għall-iżvilupp sostenibbli u fil-livell soċjali billi r-rappreżentanti ta' l-imsieħba soċjali jiġu inkuraġġuti jinnegozjaw fil-livell adattat.

1.1.2 Il-kisba ta' tali objettivi trid timxi id f'id mas-semplifikazzjoni tal-qafas regolatorju għall-industrija, li hija prijorità politika li tikkostitwixxi wieħed mill-prinċipji ewlenin li jirfdu l-politika industrijali tal-Kummissjoni.

1.1.3 Barra minn hekk, din il-politika industrijali hija kkaratterizzata minn approċċ integrat li jqis il-bżonnijiet tas-setturi differenti.

2. Sommarju tal-konklużjonijiet u r-rakkomandazzjonijiet

2.1 *Rikonoxximent ta' l-importanza tas-settur tas-servizzi fl-iżvilupp ekonomiku u soċjali*

Il-KESE huwa tal-fehma li hemm bżonn urġenti ta' bidla ġenwina fl-approċċ lejn il-qasam tas-servizzi u li dan l-approċċ jiġi approfondit; dan il-qasam m'għandux jitqies iktar bħala sempliċi appendiċi għall-industrija tal-manifattura. Is-soċjetà għaddejja minn bidliet kbar u s-servizzi jinsabu fiċ-ċentru ta' dawn il-bidliet. Għalhekk il-Kummissjoni Ewropea għandha tagħraf dan l-iżvilupp u tagħtih iktar importanza.

([1]) ĠU C 318/2006, 23.12.2006, p. 4 (CCMI/035).

2.2 *Nistabbilixxu l-prijoritajiet ta' l-azzjonijiet*

Meta wieħed jikkunsidra l-firxa wiesgħa ta' azzjonijiet possibbli fl-oqsma tal-politika relatata mas-servizzi lin-negozju, huwa importanti ħafna li dawn l-azzjonijiet jingħataw prijorità. Hemm bżonn urġenti li jsir progress rigward l-għaxar objettivi ewlenin stipulati fil-Programm Komunitarju ta' Lisbona għall-perijodu 2008-2010. B'mod dirett jew indirett, dawn jinfluwenzaw l-iżvilupp tas-servizzi fil-ġejjieni. Fil-fehma tal-KESE, dawn il-prijoritajiet għandhom ikunu stabbiliti f'din l-ordni:

— *Azzjoni dwar il-politiki b'rabta mas-servizzi lin-negozju u Grupp ta' Livell Għoli.* Huwa rakkomandat li jitwaqqaf Grupp ta' Livell Għoli dwar is-Servizzi lin-Negozju biex jagħmel analiżi iktar profonda tas-settur, jifli l-politiki eżistenti sabiex jidentifika u jevalwa dawk li l-iktar kienu effettivi u rnexxew firrigward tas-servizzi lin-negozju, u jippjana azzjonijiet ta' politika konkreta bl-għan li jindirizzaw in-nuqqasijiet u l-bżonnijiet prinċipali. Għandha tingħata attenzjoni partikulari lill-karattru ferm differenti tad-diversi subsetturi tas-servizzi lin-negozju biex ikun identifikat liema minnhom ħaqqhom attenzjoni partikulari u f'liema livell (reġjonali, nazzjonali, ta' l-UE) tkun ġustifikata azzjoni politika.

— *Politika tas-suq tax-xogħol fis-servizzi lin-negozju.* Minn perspettiva soċjali, huwa meħtieġ studju profond fil-livell settorjali dwar l-isfidi li qed joħolqu t-tipi ġodda ta' impjiegi ġenerati mill-interazzjonijiet tas-servizzi tal-manifattura u tan-negozju. Din l-analiżi għandha tinkludi l-edukazzjoni, it-taħriġ u t-tagħlim tul il-ħajja, kif ukoll il-kondizzjonijiet tax-xogħol tal-ħaddiema inklużi dawk involuti fil-proċessi ta' esternalizzazzjoni. Biex jintlaħaq dan l-objettiv, għandu jiġi inkuraġġut id-djalogu soċjali fil-livell settorjali. F'dan il-kuntest, għandha titfassal aġenda bl-għan li jiġu diskussi l-bidliet speċifiċi fil-kundizzjonijiet tax-xogħol u l-opportunitajiet ta' xogħol li jirriżultaw minn bidliet strutturali li jaffettwaw lis-settur tas-servizzi lin-negozju.

— *Servizzi lin-negozju fil-politiki marbuta ma' l-innovazzjoni.* Il-programmi fil-qasam tar-riċerka u l-iżvilupp u l-innovazzjoni u azzjonijiet maħsuba għall-innovazzjoni fil-qasam tas-servizzi għandhom jiġu promossi bil-qawwa. Oqsma bħalma huma l-innovazzjoni organizzattiva, is-servizzi lin-negozju li jiffukaw fuq l-għarfien (Knowledge-Intensive Business Services — KIBS) u l-ġestjoni ta' l-innovazzjoni jisthoqqilhom iktar attenzjoni.

— *Żvilupp ta' l-istandards tas-servizzi lin-negozju.* L-intrapriżi għandhom jitħeġġu jagħtu l-kontribut tagħhom għat-twaqqif ta' standards permezz ta' l-awtoregolazzjoni wara konsultazzjoni intensiva ma' l-utenti tas-servizzi lin-negozju. L-appoġġ tal-Kumitat Ewropew għall-Istandardizzazzjoni (CEN) u l-imsieħba tagħha (pjattaforma miftuħa), huwa essenzjali għat-tixrid tar-riżultati ta' l-innovazzjoni li rnexxiet, b'mod partikulari permezz ta' bini ta' consensus informali u rapidu.

— *Promozzjoni tax-xjenza tas-servizzi* bħala dixxiplina ġdida fl-edukazzjoni u t-taħriġ.

— *Is-suq intern u r-regolamentazzjoni li taffettwa s-servizzi lin-negozju.* Il-KESE identifika lista ta' oqsma li jinħtieġ li jkunu ttrattati bl-għan li tinkiseb is-semplifikazzjoni, iċ-ċarezza u t-tnaqqis tal-piżijiet regolatorji, mingħajr ovvjament ma jidd-għajfu l-obbligi eżistenti fil-qasam tas-saħħa u s-sigurtà fuq il-post tax-xogħol u fl-obbligi tar-rappreżentazzjoni tal-ħaddiema. Jidher, fost affarijiet oħra, li għadu ma sarx studju dwar l-impatt tad-Direttiva tas-Servizzi fuq is-servizzi lin-negozju u li dan jistħoqqlu sforz kbir ħafna, speċjalment ġaladarba d-direttiva tkun trasposta fil-leġislazzjoni nazzjonali. Dan l-isforz għandu jinkludi l-identifikazzjoni ta' iktar azzjonijiet possibbli fir-rigward ta' kummerċ iktar miftuħ u kompetizzjoni msaħħa fis-suq intern ta' l-UE ta' wara t-tkabbir.

— *Iktar titjib fl-istatistika b'rabta mas-servizzi lin-negozju.* L-Istati Membri huma mitluba jikkollaboraw aktar biex l-istatistika dwar is-servizzi lin-negozju tittejjeb, u, b'mod partikulari, biex tingħabar informazzjoni aktar siewja dwar l-andament u l-effetti tagħha fuq l-ekonomija ta' l-Istati Membri — għodda meħtieġa għall-gvernijiet, jekk l-għan tagħhom huwa li jgħinu s-settur jiżviluppa l-potenzjal tiegħu. L-emendi reċenti għall-Kapitolu 74 tan-Nomenklatura ta' l-Attivitajiet Ekonomiċi tal-Komunitajiet Ewropej (NACE) xorta m'humiex se jipprovdu d-dettalji meħtieġa biex jiġbru data sinifikattiva dwar is-servizzi lin-negozju.

3. **Kummenti ġenerali**

3.1 *Sfond.* L-opinjoni fuq inizjattiva proprja tal-KESE adottata f'Settembru 2006 — CCMI/035 — ipproponiet li għandha tingħata attenzjoni iktar serja lis-servizzi lin-negozju minħabba l-kontribut li jagħtu lill-andament ta' l-industriji Ewropej tal-manifattura. Din spjegat l-interazzjoni bejn is-servizzi u l-manifattura u l-impatti fuq l-andament soċjali u ekonomika f'termini ta' impjiegi, produttività u kompetittività. Dik l-opinjoni kienet il-punt tat-tluq għal din l-opinjoni, li tibni fuq dik preċedenti u tagħmel analiżi aktar bir-reqqa tas-servizzi lin-negozju. Ikun għaqli li din l-opinjoni tibda billa tiddefinixxi s-servizzi lin-negozju bħala sensiela ta' attivitajiet marbuta mas-servizzi li — permezz ta' l-użu tagħhom bħala kontributi intermedji — jaffettwaw il-kwalità u l-effiċjenza ta' l-attivitajiet tal-produzzjoni, billi jikkomplementaw jew jissostitwixxu l-funzjonijiet tas-servizzi interni tan-negozju. (Rubalcaba u Kox, 2007). Hemm ċerti analoġiji bejn din id-definizzjoni u n-NACE rev. 1 (kodiċi 72-74) u l-verżjoni l-ġdida tan-NACE (kodiċi 69-74, 77-78, 80-82) u l-aggregazzjoni tad-diversi kategoriji tas-servizzi. Hemm żewġ kategoriji ewlenin fi ħdan is-servizzi lin-negozju:

— Is-servizzi lin-negozju li jiffukaw fuq l-għarfien (eż. is-servizzi ta' l-informatika, il-konsulenza dwar il-ġestjoni, il-kontabilità, il-konsulenza fiskali u legali, il-marketing u l-istħarriġ, is-servizzi tekniċi u l-inġinerija, is-servizzi għall-persunal u t-taħriġ professjonali u r-reklutaġġ)

— Is-servizzi ta' operazzjoni (eż. is-servizzi tas-sigurtà, is-servizzi tat-tindif, l-amministrazzjoni u ż-żamma tal-kotba, ir-reklutaġġ ta' impjegati temporanji, il-call centres, it-traduzzjoni u l-interpretazzjoni).

L-għan ta' din l-opinjoni huwa li tgħin biex is-settur ikun aktar rikonoxxut, biex tgħinu jiżviluppa bla tfixkil u biex tgħin lill-ekonomiji Ewropej isiru aktar kompetittivi fis-suq dinji.

3.2 *L-importanza tas-servizzi u s-servizzi lin-negozju.* Is-servizzi jokkupaw pożizzjoni li kulma jmur qed issir dejjem aktar importanti f'għajnejn iċ-ċittadini, il-professjonisti, il-kumpaniji, ir-reġjuni u l-pajjiżi. Fil-biċċa l-kbira, is-servizzi jiddominaw id-domandi u l-provvisti l-ġodda tas-sistemi soċjali u ekonomiċi. Għalkemm is-servizzi huma preżenti fil-parti l-kbira ta' l-aspetti tal-ħajja ekonomika u soċjali, bosta minnhom m'humiex reġistrati fl-istatistika. Il-mod kif tradizzjonalment jinqassmu s-setturi produttivi, anke jekk mhux komplut u jaħbi l-interrelazzjonijiet qawwija fost is-settur ekonomiku, jippermettilna nistmaw l-importanza ta' l-attivitajiet ekonomiċi ewlenija. Is-servizzi bħala settur ekonomiku qed jikbru fl-importanza tagħhom fl-Ewropa, fejn għandhom sehem iżgħar (70 %) fl-impjieg totali milli fl-Istati Uniti (80 %) u ikbar milli fil-Ġappun (67 %). F'dawn it-tlitt oqsma, is-subsettur partikulari tas-servizzi lin-negozju kiber b'pass tassew dinamiku li wassal għal żidiet simili fis-sehem ta' l-impjieg totali (10-12 %). L-intrapriżi li l-attività prinċipali tagħhom hija li jipprovdu s-servizzi lin-negozju jirrappreżentaw 10-12 % ta' l-impjieg totali u tal-valur miżjud. Jekk wieħed iqis is-servizzi lin-negozju pprovduti bħala attività sekondarja, il-persentaġġ ta' l-impjieg ikun ferm ikbar. Fir-rigward ta' l-Ewropa, fl-2004, il-pajjiżi li kienu quddiemnett ta' l-ekonomija tas-servizzi lin-negozju kienu l-pajjiżi tal-Benelux, ir-Renju Unit, Franza u l-Ġermanja. Fil-perijodu 1995-2004, xi pajjiżi — l-Ungerija, il-Polonja, l-Awstrija, il-Latvja u Malta fost oħrajn — żiedu s-settur tas-servizzi lin-negozju tagħhom b'mod pjuttost sostanzjali. Dan jissuġġerixxi ċertu proċess ta' konverġenza bejn il-pajjiżi ta' l-UE. Il-pożizzjonijiet ta' dawn il-pajjiżi jirrappreżentaw biss impjieg f'kumpaniji li l-attività ewlenija tagħhom hija l-provvista ta' servizzi lin-negozju. Ħafna minn dawn il-kumpaniji huma SMEs.

3.3 *Evalwazzjoni ta' l-iżviluppi.* Il-KESE issa reġa' evalwa s-sitwazzjoni fid-dawl ta' l-iżviluppi li saru minn mindu tħejjiet l-opinjoni preċedenti tiegħu f'Settembru 2006 (CCMI/035) u nnota b'sodisfazzjon kif fid-deċiżjonijiet tal-Kummissjoni, qed tiġi kkunsidrata aktar l-importanza tas-servizzi lin-negozju fil-qasam tal-manifattura:

— Il-Komunikazzjoni "Reviżjoni tal-politika industrijali ta' nofs it-terminu — Kontribut lejn l-Istrateġija ta' l-UE għat-Tkabbir u x-Xogħlijiet" [2], li ħarġet wara l-opinjoni tal-KESE, imsemmija hawn fuq, tipproponi azzjoni dwar l-analiżi ta' l-iskrining u l-kompetittività tas-setturi tas-servizzi u l-impatt tagħhom fuq il-kompetittività industrijali. F'każ ta' bżonn, għandu jsir iktar monitoraġġ settorjali. Ir-riżultat ikun l-identifikazzjoni ta' l-ostakli kollha għat-titjib fil-kompetittività u

(2) COM(2007) 374, 4.7.2007.

l-eliminazzjoni tal-possibbiltà li ċerti swieq ifallu li jistgħu jiġġustifikaw azzjonijiet biex jindirizzaw problemi speċifiċi fis-setturi industrijali u/jew tas-servizzi. Din l-analiżi profonda mill-Kummissjoni Ewropea se tittwettaq din is-sena u għandha tipproduċi riżultati lejn tmiem is-sena.

— Il-pubblikazzjoni f'Lulju 2007 tad-dokument ta' ħidma ta' l-istaff tal-Kummissjoni "Lejn strateġija Ewropea b'appoġġ għall-innovazzjoni fis-settur tas-servizzi: Sfidi u kwistjonijiet prinċipali għal azzjonijiet futuri (Towards a European strategy in support of Innovation in services: Challenges and key issues for future actions)" ([3]); it-twaqqif ta' pjattaforma Ewropea għas-servizzi marbuta man-negozju fi Frar 2008; u l-Komunikazzjoni li jmiss dwar l-innovazzjoni fil-qasam tas-servizzi (mistennija lejn tmiem l-2008) jistgħu jikkostitwixxu pass important lejn integrazzjoni ġenwina tas-servizzi fil-politiki ta' l-UE dwar l-innovazzjoni.

— L-adozzjoni tad-direttiva dwar is-servizzi fis-suq intern ([4]), li għandha tiġi implimentata mhux iktar tard mit-28 ta' Diċembru 2009 se tikkostitwixxi punt ta' bidla deċiżiva fil-kisba ta' suq ġenwin għas-servizzi, bil-kundizzjoni li d-dispożizzjonijiet tad-direttiva jkunu trasposti fil-leġislazzjoni nazzjonali ta' l-Istati Membri u billi jiġi assigurat li l-liġi tax-xogħol u l-ftehimiet kollettivi applikabbli ikunu dawk tal-pajjiżi fejn ikun qed jiġi pprovdut is-servizz. Kemm in-negozji kif ukoll il-konsumaturi jkunu jistgħu jisfruttaw l-opportunitajiet li toffri din id-direttiva. Dan għandu wkoll jinkuraġġixxi s-suq tas-servizzi lin-negozju biex jiffunzjona billi jiffaċilita l-kummerċ u l-investiment bejn il-pajjiżi ta' l-UE u jiftaħ opportunitajiet ġodda għall-kumpaniji tal-manifattura biex jagħżlu numru akbar ta' servizzi, u servizzi li jkunu aħjar u orħos. Vantaġġi ġodda kompetittivi fl-użu tas-servizzi lin-negozju ghandhom iwasslu għal iktar impjiegi, produttività mtejba u andament ekonomiku msaħħah.

3.4 *Azzjonijiet li jipprovdu appoġġ għall-benefiċċju tas-servizzi lin-negozju.* Minbarra l-azzjonijiet ewlenin ta' l-UE li għaddejjin bħalissa biex jippromovu s-servizzi lin-negozju fil-politiki industrijali u ta' innovazjoni u l-ispillovers potenzjali ġenerati mid-direttiva dwar is-suq intern, hemm azzjonijiet oħra tal-Kummissjoni li b'mod indirett jappoġġjaw ir-rwol tas-servizzi lin-negozju fil-manifattura:

— L-Eurostat issa implimentat reviżjoni tal-klassifika tan-NACE biex tiġbor iktar data dwar is-servizzi.

— L-"Enterprise Europe Network", netwerk Ewropew għall-promozzjoni ta' l-intraprenditorija u t-tkabbir ta' intrapriżi fl-UE twaqqaf billi integra n-netwerks ta' l-Euro info Centre u ta' l-Innovation relay Centre, u b'hekk l-intraprendituri kellhom iktar minn 500 punt ta' kuntatt għad-dispożizzjoni tagħhom ([5]). Dan għandu jkun ta' għajnuna għall-SMEs u għalhekk għall-biċċa l-kbira ta' dawk li jipprovdu s-servizzi lin-negozju.

— Il-Kummisjoni Ewropea ilha mill-2005 toħroġ proposti għas-semplifikazzjoni u t-tnaqqis tal-burokrazija. L-aħħar proposti, li ħarġu fl-2008, huma dwar it-tnaqqis aċċellerat ta' din il-burokrazija ([6]). Din hija aħbar tajba għall-SMEs li minħabba ċ-ċokon tagħhom iħossu aktar il-piżijiet amministrattivi konsiderevoli li jkollhom jiffaċċjaw.

— Id-dokument tal-Kummissjoni "Lejn Prinċipji Komuni ta' Flessigurtà: Aktar impjiegi u impjiegi aħjar permezz tal-flessibbiltà u s-sigurtà" ([7]) ġie diskuss, u sar progress fil-qafas tad-djalogu soċjali ta' l-imsieħba soċjali. Dan għandu jiffaċilita l-implimentazzjoni fl-Ewropa kollha tal-kunċett, b'aġġustamenti skond iċ-ċirkustanzi differenti f'kull Stat Membru. Fis-servizzi lin-negozju dinamiċi, il-flessigurtà negozjata mill-imsieħba soċjali tista' tkun utli meta jiġu promossi fl-istess żmien il-kwantità u l-kwalità ta' l-impjiegi. Biex l-UE tkun tista' tirreaġġixxi b'mod sodisfaċenti għall-pressjonijiet tal-globalizzazzjoni, hemm bżonn li l-imsieħba soċjali jiġu involuti.

— It-tnedija tad-dokument tal-Kummissjoni "Lejn aktar kontribuzzjoni min-naħa ta' l-istandardizzazzjoni għall-innovazzjoni fl-Ewropa" ([8]) li, fost inizjattivi oħra, jippromovi l-aċċelerazzjoni tal-kooperazzjoni mill-industrija u investituri oħra fl-iżvilupp, l-implimentazzjoni u l-użu ta' standards li jappoġġjaw l-innovazzjoni fir-rigward ta' politika industrijali sostenibbli.

3.5 *Bżonnijiet prinċipali tas-settur tas-servizzi lin-negozju.* Minkejja l-progress attwali fit-tnedija ta' azzjonijiet relatati mas-servizzi, għad iridu jiġu kkunsidrati għadd ta' nuqqasijiet u ħtiġijiet importanti. L-istruttura tal-politika Ewropea attwali hija preġudikata bil-kbir lejn l-industrija tal-manifattura għalkemm is-servizzi jikkostitwixxu l-ikbar parti ta' l-ekonomija u jikkontribwixxu għat-tkabbir fi kwalunkwe aspett tan-negozju u tal-ħajja soċjali.

3.5.1 Il-biċċa l-kbira ta' l-inizjattivi orizzontali u settorjali stipulati fil-politika industrijali ta' l-UE kemm fil-livell nazzjonali kif ukoll fil-livell ta' l-UE jiffukaw fuq l-industrija tal-manifattura minkejja r-rwol intrinsiku ta' appoġġ li jaqdu s-servizzi lin-negozju li jagħmlu parti minnu. Għalhekk hemm bżonn urġenti li tiġi stabbilita politika ta' l-UE bilanċjata li ma tissottovalutax l-importanza tas-servizzi lin-negozju għall-kompetittività globali tal-manifattura Ewropea nnifisha u għall-ekonomija kollha kemm hi. Kwalunkwe politika orizzontali mmirata lejn kwalunkwe settur ekonomiku trid tkun tassew orizzontali u tissodisfa l-bżonnijiet ta' l-intrapriżi u l-ħaddiema fl-ekonomija l-ġdida tas-servizzi, fejn is-setturi industrijali u tas-servizzi huma marbuta strettament, billi jinħolqu opportunitajiet ġodda għall-ekonomija Ewropea fis-suq globali bħala riżultat dirett tas-sinerġiji bejniethom. Ħafna mill-inizjattivi ta' politika ta' l-UE li flimkien isawru l-politika industrijali ghandhom jiġu adattati u applikati għas-servizzi. Dan jinvolvi kwistjonijiet bħal per eżempju: suq intern għas-servizzi li jkun kompletament effettiv, il-kummerċ internazzjonali, ir-regoli dwar l-għajnuna mill-Istat, is-suq tax-xogħol, il-miżuri soċjali, il-politika ta' taħriġ u l-politika

([3]) SEC(2007) 1059, 27.7.2007 (mhux disponibbli bil-Malti).
([4]) Direttiva 2006/123/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-12.12.2006.
([5]) Stqarrija għall-istampa IP/08/192, 7.2.2008.
([6]) Memo/08/12, 10.3.2008.
([7]) COM(2007) 359 finali.
([8]) COM(2008) 133 finali, 11.3.2008.

reġjonali, ir-riċerka u l-iżvilupp, l-innovazzjoni, l-istandardizzazzjoni, l-intraprenditorija u l-istatistika u l-informazzjoni aħjar; fejn xieraq, għandhom jitqiesu l-bżonnijiet speċifiċi tas-servizzi. Dan m'għandux ifisser li l-politiki kollha għandhom ikunu vertikali u speċifiċi għas-servizzi, iżda li l-implikazzjonijiet ta' dawn il-politiki kollha fis-servizzi jridu jkunu skrinjati u, meta jkun meħtieġ, għandha tittieħed l-azzjoni.

3.5.2 Fl-oqsma li ġejjin, ġew identifikati ħtiġijiet importanti:

— *Servizzi lin-negozju fil-politiki industrijali.* Wara l-inklużjoni reċenti tas-servizzi lin-negozju u waqt li għaddej l-eżerċizzju ta' l-iskrining, għandha tingħata aktar attenzjoni lill-kundizzjonijiet speċifiċi li fihom l-użu tas-servizzi favur l-andament ta' l-industrija, per eżempju, ir-rwol tas-servizzi għall-kompetittività u l-produttività industrijali minn perspettiva ekonomika. Biex tiffaċċja l-kompetizzjoni globali l-Ewropa trid tinvesti fl-innovazzjoni, it-tagħrif, l-ippjanar, il-loġistika, il-marketing u s-servizzi oħrajn lin-negozju — fi kliem ieħor, il-katina ta' valur dinjija kollha kemm hi.

— *Servizzi lin-negozju fil-politiki ta' l-impjiegi u t-taħriġ.* Il-parti l-kbira ta' l-impjiegi huma marbuta mal-provvista tas-servizzi u din is-sitwazzjoni mhux ser tinbidel. (Dawk responsabbli mit-tfassil tal-politika m'għandhomx jinsew li 20 % tad-dħul intermedju ta' l-industrija tal-manifattura jiġu mis-servizzi). Għalhekk, l-impatt potenzjali ta' global sourcing/off-shoring fl-impjiegi marbuta mas-servizzi (sa 30 % skond l-istudju ta' l-2006 ta' l-OECD) iġiegħel lill-Istati Membri jsaħħu l-kompetenzi u l-kwalifiki adattati li jippermettu lill-industrija tagħhom tiffaċċja l-kompetizzjoni globali.

— *Servizzi lin-negozju fil-politika ta' l-innovazzjoni u l-produttività.* Il-promozzjoni ta' innovazzjoni ta' servizz hija essenzjali biex tissaħħaħ il-kompetittività industrijali permezz ta' fatturi ta' kwalità. L-innovazzjoni tas-servizzi għandha impatt kbir u pożittiv fuq il-kwalità, l-impjiegi u l-interazzjoni mal-klijenti. Fl-istess ħin, is-servizzi lin-negozju jistgħu joffru impjieg ta' kwalità għolja mwettqa f'kundizzjonijiet tax-xogħol tajba u ambjent li jiffoka fuq l-għarfien; f'dawn il-każi, il-ħaddiema jagħtu l-kontribut tagħhom biex l-innovazzjoni tas-servizzi tkun possibbli u tirnexxi. Din l-innovazzjoni tista' tippermetti lin-negozju biex jikkompeti minn pożizzjoni aħjar, u lill-ħaddiema tippermettilhom jiżviluppaw opportunitajiet ta' xogħol ġodda. Il-benefiċċji ta' l-innovazzjoni tas-servizzi għandhom ikunu mmirati biex ikunu kapaċi jindirizzaw ir-rati tat-tkabbir tal-produttività staġnati fis-servizzi lin-negozju li għadhom dominanti fil-parti l-kbira tal-pajjiżi, anke jekk il-problemi ta' kejl statistiku ma jevalwawx korrettament il-kontribut tas-servizzi lin-negozju għall-qligħ tal-produttività totali.

— *Servizzi lin-negozju u s-suq intern.* Il-biċċa xogħol hi li jinħoloq suq Ewropew għas-servizzi, li jippermetti li l-UE jkollha rwol deċiżiv fil-proċess tal-globalizzazzjoni billi tikkunsidra l-kundizzjonijiet kollha li jinfluwenzaw is-swieq u l-kompetittività. Jinħtieġ segwitu partikulari tat-traspożizzjoni tad-Direttiva tas-Servizzi lill-Istati Membri u impatti fuq is-servizzi tan-negozju.

— *Servizzi lin-negozju u r-reġjuni.* Bosta reġjuni jista' jkollhom ftit li xejn kapaċitajiet ta' servizzi lin-negozju billi dawn għandhom tendenza jikkonċentraw f'zoni reġjonali kbar metropolitani u ta' dħul għoli. F'livell reġjonali huwa importanti li jiġu promossi kemm id-domanda kif ukoll il-provvista tas-servizzi lin-negozju u li jiġu utilizzati r-riżorsi kollha tan-netwerks eżistenti li huma kapaċi jżidu s-sinerġiji fost id-diversi atturi lokali.

— *Servizzi lin-negozju u politiki oħra relatati.* Hemm żewġ tipi ta' politiki relatati mas-servizzi lin-negozju: politiki li huma prinċipalment regolatorji (is-suq intern, il-kompetizzjoni, ir-regolamentazzjoni aħjar, l-akkwist pubbliku) u politiki li huma prinċipalment mhux regolatorji (l-innovazzjoni, il-kompetenzi, il-kwalità u l-impjiegi, l-istandards, l-intrapriżi u l-SMEs, il-politika reġjonali, it-tagħrif u l-istatistika). Għandha tingħata attenzjoni partikulari lir-rwol ta' l-istandards, id-dixxiplina l-ġdida tax-Xjenza tas-Servizzi u l-istatistika.

3.6 *Interazzjoni bejn l-attivitajiet marbuta mas-servizzi lin-negozju u l-politiki mmirati.* L-esperjenza turi kif azzjonijiet komprensivi tentattivi jistgħu jinteraġixxu u jippermettu lis-servizzi lin-negozju jiżviluppaw b'mod vigoruż ħalli jiffaċċjaw l-isfidi tal-ġejjieni. Jinħtieġ li jiġu kkunsidrati s-sinerġiji u l-interazzjoni bejn it-tipi differenti ta' politika.

3.7 Tinħtieġ *loġika ekonomika* fit-tfassil ta' politiki speċifiċi ta' l-UE, biex tingħata spinta lill-operazzjonijiet marbuta mas-servizzi lin-negozju, kif urew reċentement Kox u Rubalcaba (*Business services in European Economic Growth*, 2007). L-argumenti tagħhom sejsuhom prinċipalment fuq il-fallimenti tas-suq u fallimenti sistemiċi bħall-assimetrija ta' l-informazzjoni u l-esternalitajiet.

3.8 *Aġenda ta' Lisbona 2008-2010.* Il-politiki relatati mas-servizzi lin-negozju jistgħu jkunu ta' għajnuna fil-kuntest tal-proposti għall-Programm Komunitarju ta' Lisbona 2008-2010 (COM(2007) 804 finali). Il-biċċa l-kbira ta' l-għaxar objettivi ewlenin li jridu jitwettqu sa l-2010 jaffettwaw lis-servizzi b'mod dirett jew indirett.

3.8.1 Il-Kummissjoni se tipproponi **Aġenda Soċjali** mġedda sa nofs l-2008 u se tgħin biex tindirizza n-nuqqas ta' kompetenzi. Jistgħu jkunu identifikati għadd ta' defiċits u bżonnijiet importanti fil-biċċa l-kbira tas-servizzi lin-negozju, li jiddependu ħafna mill-forza tax-xogħol (labour intensive). Fl-opinjoni tiegħu dwar "L-impjieg tal-kategoriji ta' prijorità (l-istrateġija ta' Lisbona)" [9], il-KESE nnota li l-objettivi ambizzjużi ta' l-istrateġija ta' Lisbona fir-rigward ta' l-impjiegi ntlaħqu biss sa ċertu punt u nnota li ħafna mill-impjiegi l-ġodda maħluqa tul dawn l-aħħar snin, b'mod partikulari fil-każ tan-nisa, kienu part-time. Ħaddiema li huma ikbar fl-età għadhom jiffaċċjaw il-problema ta' nuqqas ovvju ta' postijiet tax-xogħol battala xierqa, u ż-żgħażagħ b'mod partikulari kienu fil-biċċa l-kbira qegħdin isibu forom atipiċi (mhux standard) ta' impjieg, f'xi każi mingħajr assigurazzjoni legali u soċjali adegwata. Opportunitajiet ta' integrazzjoni tas-suq tax-xogħol għal gruppi żvantaġġati u soċjalment marġinalizzati għadhom neqsin. L-opinjoni tal-KESE saħqet li fil-kuntest ta' flessigurtà għandu jkun hemm livell għoli ta' sigurtà soċjali, politika tas-suq tax-xogħol attiva, u edukazzjoni, edukazzjoni addizzjonali u taħriġ.

(9) ĠU C 256, 27.10.2007, p. 93 (SOC/251).

3.8.2 Fl-ewwel xhur tas-sena, il-Kummissjoni għamlet għadd ta' **proposti għal politika komuni dwar l-immigrazzjoni**. Dan jista' jaffettwa l-immigrazzjoni ta' ħaddiema bi kwalifiki għoljin f'oqsma bħas-servizzi lin-negozju li jiffukaw fuq l-għarfien, u l-ħaddiema inqas kwalifikati f'attivitajiet bħas-servizzi tat-tindif jew tas-sigurtà.

3.8.3 Il-Komunità se tadotta **Att dwar l-Intrapriżi ż-Żgħar** biex tilliberalizza l-potenzjal għat-tkabbir ta' l-SMEs matul iċ-ċiklu tal-ħajja tagħhom. Is-servizzi lin-negozju jirrappreżentaw is-settur bl-ogħla rati ta' start-ups u wind-ups, għaldaqstant, għandha tingħata attenzjoni partikulari lill-SMEs il-ġodda. Fl-opinjoni tiegħu "Il-potenzjal ta' l-intrapriża, speċjalment ta' l-SMEs (l-istrateġija ta' Lisbona)" ([10]), il-KESE jheġġeġ linji ta' gwida mmirati, magħżula u integrati aħjar, għall-SMEs għat-tkabbir u l-impjiegi għas-snin 2008-10. L-SMEs jibbenefikaw ukoll mill-fatt li l-piż amministrattiv ta' l-UE se jonqos b'25 % sa l-2012.

3.8.4 Il-Komunità se **ssaħħaħ is-suq uniku u żżid il-kompetizzjoni fis-servizzi**. L-istess opinjoni tal-KESE (INT/324, ikkwotata hawn fuq) tilmenta minn suq uniku mhux komplut, b'mod speċjali l-implimentazzjoni bil-mod tad-direttivi mill-Istati Membri, il-piżijiet amministrattivi, u n-nuqqas ta' mobilità tax-xogħol. Dawn jirrappreżentaw ostakli enormi għall-SMEs, li mhux faċli jingħelbu.

3.8.5 Il-Komunità se tagħmel mod li l-**ħames libertà** (il-moviment liberu tat-tagħrif) issir realtà u toħloq Żona ta' Riċerka Ewropea ġenwina. Is-servizzi lin-negozju li jiffukaw fuq l-għarfien jista' jkollhom rwol x'jaqdu f'din il-prijorità marbuta ma' l-istrateġija ta' Lisbona.

3.8.6 Il-Komunità se ttejjeb il-**kundizzjonijiet qafas għall-innovazzjoni**. Il-KESE ħejja wkoll opinjoni dwar "L-Investiment u l-Innovazzjoni" ([11]). L-argument prinċipali ta' din l-opinjoni huwa li l-Ewropa trid tibqa' fuq quddiem fir-riċerka, l-iżvilupp teknoloġiku u l-innovazzjoni, u li jinħtieġu iktar fondi mill-baġit ta' l-UE, it-titjib tal-faċilitajiet edukattivi u standards aktar għoljin b'mod ġenerali. Jinħtieġu wkoll: klima soċjali li hija miftuħa għall-progress u l-innovazzjoni; il-ħolqien tal-kundizzjonijiet meħtieġa u t-teħid ta' deċiżjonijiet li jagħtu biżżejjed kunfidenza tan-negozju u ottimiżmu lill-investituri biex jinvestu l-kapital tagħhom f'intrapriżi ġodda fl-Ewropa; li jqanqlu għarfien tas-sinifikat fundamentali ta' riċerka bażika u li jnisslu spirtu ta' intraprenditorija għal dawk li huma lesti li jinvestu fl-innovazzjoni u jieħdu r-riskji; u li jaċċettaw ċertu nuqqas ta' suċċess u telf li b'mod inevitabbli jġib miegħu r-riskju. Il-KESE ħares ukoll lejn l-ambjent legali u soċjali għal intraprenditorija innovattiva u għal suq li jheġġeġ l-innovazzjoni.

3.8.7 Il-Komunità se tippromovi **politika industrijali** ingranata lejn produzzjoni u konsum iktar sostenibbli. Ir-rwol tas-servizzi fil-politika industrijali jista' jitqieghed taħt din il-prijorità.

3.8.8 Il-Komunità se tinnegozja b'mod bilaterali ma' msieħba ewlenin fil-kummerċ biex tiftaħ **opportunitajiet ġodda għall-kummerċ u l-investiment internazzjonali**, u toħloq spazju komuni ta' dispożizzjonijiet u standards regolatorji.

4. Prijorità ta' azzjonijiet favur is-servizzi lin-negozju

Jinħtieġ li l-azzjonijiet jingħataw ordni ta' prijorità minħabba li l-kamp tas-servizzi lin-negozju jinvolvi qasam wiesa' ta' politika. Fl-opinjoni tal-KESE, il-prijoritajiet għandhom ikunu dawn li ġejjin:

4.1 **L-ewwel prijorità**: Il-Kummissjoni Ewropea għandha toħloq Grupp ta' Livell Għoli dwar is-servizzi lin-negozju, fil-kuntest tal-politika ta' l-intrapriża u l-industrija biex jiġi assigurat li l-miżuri politiċi jikkunsidraw is-servizzi mil-lat ta' l-interazzjoni tagħhom ma' l-industrija u l-attività ekonomika kollha kemm hi. L-objettivi prinċipali ta' dan il-Grupp ta' Livell Għoli jistgħu jkunu dawn li ġejjin:

- analiżi profonda tal-bżonnijiet tas-servizzi lin-negozju, li jinkludu l-bżonnijiet tas-subsetturi differenti u varjati ħafna fis-servizzi lin-negozju;
- politiki eżistenti ta' l-iskrining li jaffettwaw lis-servizzi lin-negozju u l-ippjanar ta' azzjonijiet ta' politika konkreti fil-livell adattat (reġjonali, nazzjonali jew ta' l-UE);
- rakkomandazzjoni ta' objettivi strateġiċi li jridu jinkisbu fin-negozjati tad-WTO dwar il-GATS, b'enfasi fuq il-miżuri meħtieġa, b'tali mod li l-SMEs fis-servizzi jkunu jistgħu jesportaw;
- identifikazzjoni u r-raggruppament ta' investituri tal-politika f'oqsma fejn ir-rappreżentazzjoni hija limitata sewwa u frammentata;
- twaqqif ta' Osservatorju Ewropew tas-servizzi lin-negozju biex jimmonitorja r-riżultati ta' miżuri implimentati minn azzjonijiet tal-politika ta' l-UE; u biex jagħti pubbliċità lill-aħjar prattiki. L-Osservatorju għandu jkun magħmul minn rappreżentanti tal-KESE, tat-trejdunjins, ta' l-assoċjazzjonijiet tan-negozju u ta' l-esperti tas-servizzi lin-negozju.

4.2 **It-tieni prijorità**: Djalogu soċjali dedikat b'mod speċifiku għas-settur tas-servizzi lin-negozju għandu jkun inkuraġġut biex jiddiskuti u jifformula rakkomandazzjonijiet dwar:

- opportunitajiet ġodda ta' impjieg;
- tagħlim tul il-ħajja;
- sfidi ta' l-esternalizzazzjoni u l-off-shoring;
- identifikazzjoni ta' nuqqas ta' kompetenzi;
- xogħol part-time u teleworking;
- il-każ ta' flessigurtà fis-servizzi lin-negozju (Dan is-suġġett diġà ġie ttrattat b'mod ġenerali mill-KESE f'opinjoni reċenti — SOC/283);
- nuqqas ta' persunal fil-KIBS u r-rwol ta' l-immigrazzjoni; u
- mobilità.

([10]) ĠU C 256, 27.10.2007, p. 8 (INT/324).
([11]) ĠU C 256, 27.10.2007, p. 17 (INT/325).

Fil-prattika, il-fattibbiltà u l-effettività ta' djalogu soċjali settorjali bħal dan (li jinkludi r-rikonoxximent ta' l-organizzazzjonijiet u l-appoġġ organizzattiv) ser jiddependu b'mod partikulari minn kemm jirrikonoxxuh ir-rappreżentanti ta' l-organizzazzjonijiet tal-ħaddiema u ta' min iħaddem.

4.3 **It-tielet prijorità**: ir-riċerka u l-iżvilupp u l-innovazzjoni fil-qasam tas-servizzi:

— l-analiżi ta' modi ta' innovazzjoni fil-qasam tas-servizzi lin-negozju u l-impatti tagħhom fuq il-produttività u t-tkabbir soċjali u ekonomiku;

— ir-rwol tal-KIBS fl-iżvilupp ta' l-innovazzjoni fil-qasam tas-servizzi;

— ir-relazzjoni bejn l-iżvilupp ta' l-ICT u l-innovazzjoni fil-qasam tas-servizzi;

— l-iskrining ta' programmi tar-riċerka u l-iżvilupp u l-innovazzjoni biex jevalwaw il-pożizzjoni tas-servizzi lin-negozju;

— l-applikazzjoni ta' tekniki ta' manifattura intiżi biex jipproduċu bl-użu ta' l-inqas riżorsi possibbli (lean manufacturing techniques) għas-servizzi;

— ir-rwol ta' l-innovazzjoni tas-servizzi u azzjonijiet oħra ta' politika potenzjali għas-servizzi ffukati fuq l-għarfien f'livell reġjonali. L-użu ta' politika ta' l-innovazzjoni biex tippromovi d-domanda u l-provvista ta' servizzi lin-negozju.

4.4 **Ir-raba' prijorità**: L-iżvilupp ta' standards. L-istandards fis-servizzi, li ġeneralment jiġu ġġenerati mid-domanda, żvilup-paw bil-mod. Fuq in-naħa ta' min jipprovdi s-servizzi lin-negozju jeżistu problemi strutturali. Fil-biċċa l-kbira tagħhom dawn huma intrapriżi żgħar li ma jappartjenux lil organizzazzjonijiet rappreżentattivi f'pajjiżhom u dan huwa wkoll rifless fil-livell Ewropew, fejn il-kategorija mhix rappreżentata tajjeb fi kwalunkwe organizzazzjoni Ewropea. Għalhekk, l-uniku mod biex tittejjeb is-sitwazzjoni hija li l-utenti jiġu mobilizzati biex jesprimu l-ħtiġijiet tagħhom. Is-suq tas-servizzi lin-negozju għandu x'jibbenefika bil-kbir jekk jiġu żviluppati standards ċari f'dan il-qasam. L-iżvilupp ta' l-istandards jista' jkun utli biex:

— jissupplementa jew anke jissostitwixxi r-regolamentazzjoni;

— itejjeb il-kwalità u jistimula l-kompetizzjoni;

— jgħin fit-tnaqqis ta' l-informazzjoni assimetrika, għall-benefiċċju kemm tal-provveditur kif ukoll ta' l-utent, f'suq li huwa nieqes mit-trasparenza;

— jassigura element ta' tqabbil meta l-utent ikun iffaċċjat b'offerti differenti u jkollu bżonn jieħu deċiżjoni;

— ixerred fuq skala ikbar il-frott tal-programmmi tar-riċerka u l-iżvilupp u l-innovazzjoni, u b'hekk tiġi inkuraġġuta l-innovazzjoni biex tiżdied il-kwalità tas-servizzi;

— inaqqas it-tilwim permezz ta' kjarifika tad-drittijiet u l-obbligi ta' dawk li jipprovdu s-servizzi u l-utenti;

— jevita l-konflitti soċjali billi l-provvedituri tas-servizzi u l-utenti jirrispettaw il-liġi tax-xogħol u l-ftehimiet kollettivi applikabbli, u f'każ ta' bżonn, permezz ta' negozjati kollettivi fil-livell xieraq;

— jiffaċilita ċerti ekonomiji ta' skala minn kumpaniji żgħar li jipprovdu servizzi simili fl-Istati Membri differenti ta' l-UE u b'hekk iħejju t-triq biex jitnaqqsu l-ostakli għall-integrazzjoni tas-suq;

— jiżviluppa settur ta' esportazzjoni b'saħħtu u jipprovdi assistenza fil-qasam ta' l-offerti pubbliċi u s-sotto-kuntrattar tas-servizzi.

4.5 **Il-ħames prijorità**: Iktar titjib fl-istatistika dwar is-servizzi lin-negozju. Azzjonijiet ta' politika jiddependu fuq analiżi dwar tendenzi attwali li jistgħu jitkejlu biss minn statistika ċara u sinifikattiva. In-nuqqas ta' żidiet ta' produttività sodisfaċenti meta mqabbla ma' l-Istati Uniti jista' jkun dovut għal statistika mhux ta' min jorbot fuqha li hija bbażata fuq metodoloġija użata biex jiġi analizzat l-andament tal-manifattura. Il-ġbir ta' statistika iktar irfinata dwar is-servizzi lin-negozju jitlob mhux biss deċiżjoni mill-Eurostat, imma wkoll kollaborazzjoni mill-gvernijiet nazzjonali biex jibdlu l-metodi tagħhom ta' kif jiġbru l-istatistika. Għandha tingħata attenzjoni partikulari lill-analiżi tar-rwol tas-servizzi lin-negozju f'setturi oħra industrijali u tas-servizzi.

4.6 **Is-sitt prijorità**: Xjenza tas-servizzi

Ix-xjenza tas-servizzi (jew Xjenza tas-Servizzi, Immaniġġjar u Inġinerija, SSME) hija dixxiplina li ġdida li qiegħda tinħoloq u li tkopri l-approċċi diversi u frammentati lejn is-servizzi: is-servizzi ekonomiċi, is-servizzi ta' l-immaniġġjar, is-servizzi tal-kummerċjalizzazzjoni u s-servizzi ta' l-inġinerija, fost oħrajn. Ir-riċerkaturi u n-negozji tas-servizzi qegħdin jagħrfu l-bżonn ta' promozzjoni u integrazzjoni aħjar f'dawn l-oqsma kollha. L-inġinerija tas-servizz hija eżempju tajjeb tal-qasam tax-xjenza tas-servizzi. Din hija dixxiplina teknika speċifika kkonċernata bl-iżvilupp u l-ippjanar sistematiku ta' prodotti tas-servizz li jużaw mudelli, metodi u għodod xierqa. Għalkemm l-inġinerija tas-servizz tħaddan ukoll aspetti ta' immaniġġjar ta' operazzjonijiet tas-servizz, wieħed mill-punti fokali ewlenin tagħha huwa l-iżvilupp ta' prodotti tas-servizz ġodda. Fl-istess ħin l-inġinerija tas-servizz hija wkoll ikkonċernata bl-ippjanar ta' sistemi ta' żvilupp, fi kliem ieħor ma' kwistjonijiet marbuta mas-servizz ta' mmaniġġjar tar-riċerka u l-iżvilupp ġenerali u l-innovazzjoni. Approċċi integrati għall-oġġetti fiżiċi ta' ko-inġinerija, software u servizzi jsiru karatteristika stabbilita.

Riċerka radikali biex jinstabu mudelli, metodi u għodod ġodda tan-negozju ser tagħti spinta prezzjuża lix-xjenza tas-servizzi. Fl-aħħarnett, l-armonizzazzjoni li qed tiżdied ta' l-istandards tas-servizzi tinkuraġġixxi l-ispeċifikazzjoni u l-iżvilupp effiċjenti ta' servizzi ġodda ([12]).

L-inġinerija tas-servizz hija waħda mill-ftit oqsma fis-settur tas-servizzi li kienet iffurmata b'mod sostanzjali mir-riċerka Ewropea. Integrazzjoni iktar stretta fis-sistemi internazzjonali u l-iżvilupp sistematiku ta' komunità ta' inġinerija tas-servizzi indipendenti huma essenzjali sabiex isostnu rwol ta' tmexxija f'dan il-qasam fil-futur ([13]).

([12]) Inġinerija tas-servizz –żvilupp metodiku ta' prodotti tas-servizz ġodda, ta' Hans-Jorg Bullinger, Klaus-Peter Fahnrich, Thomas Meiren.

([13]) Thomas Meiren, Fraunhofer Institute for Industrial Engineering, Stuttgart, Il-Ġermanja.

4.7 **Is-seba' prijorità**: Is-Suq Intern u r-regolamentazzjoni tas-servizzi lin-negozju

Tnaqqis u semplifikazzjoni tal-piż regolatorju. Hemm diversi fatturi restrittivi li jaħdmu kontra l-intrapriżi tas-servizzi lin-negozju u jġibu fix-xejn l-isforzi tagħhom biex iżidu l-produttività tagħhom u biex ifittxu n-negozju fi Stati Membri oħra. Dawn jinkludu problemi relatati mal-mobilità tax-xogħol u r-rikonoxximent ta' kwalifiki edukattivi. Il-volum u l-kumplessità tar-regolamentazzjoni żdiedu tul dawn l-aħħar snin u dan żied il-piż fuq il-provvedituri ż-żgħar tas-servizzi. L-iktar punti rilevanti li jeħtieġu l-attenzjoni huma:

— *It-twaqqif u t-trasferiment ta' l-intrapriżi.* Il-ħin u l-flus meħtieġa għat-twaqqif ta' intrapriżi ġodda jew it-trasferiment tas-sjieda ta' waħda eżistenti huma projbittivi għall-SMEs;

— *Ostakli għall-esportazzjonijiet tas-servizzi.* Ir-riżorsi meħtieġa biex jinstabu r-regolamenti rilevanti għan-negozju tagħhom u l-ispejjeż marbuta mal-konsultazzjoni jqumu ħafna għall-SMEs li jixtiequ jesportaw is-servizzi. Jinħtieġ li jsir segwitu tan-negozjati tal-kummerċ internazzjonali biex jitneħħew l-ostakli — li m'humiex neċessarji — fil-qasam tas-swieq esterni tas-servizzi lin-negozju għall-provvedituri Ewropej tas-servizzi. Il-bażi tad-data eżistenti dwar l-aċċess għas-suq, li nħolqot mill-Kummissjoni Ewropea għandha tikkontribwixxi għall-identifikazzjoni ta' dawn l-ostakli;

— *Restrizzjonijiet fuq kollaborazzjoni multi-dixxiplinarja.* Jeżistu ostakli għall-aċċess tal-provvedituri tas-servizzi professjonali li jistgħu jitneħħew ġaladarba d-Direttiva dwar is-Servizzi tidħol fis-seħħ;

— *Traspożizzjoni defiċjenti tal-leġislazzjoni ta' l-UE* kif ukoll liġijiet li ma jaqblux bejn Stat Membru u ieħor. Anke jekk ir-regolamenti m'humiex direttament kontra s-Suq Intern, il-fatt li teżisti disparità wiesgħa fost il-pajjiżi ta' l-UE jfixkel l-integrazzjoni tas-suq;

— *Akkwist pubbliku u regolamentazzjoni* li jikkonċernaw kompetizzjoni bejn kumpaniji pubbliċi u dawk ta' l-Istat għall-kuntratti pubbliċi;

— *Ostakli li jipprekludu l-firxa tas-servizzi fl-Istati Membri kollha.* Attitudnijiet difensivi adottati minn assoċjazzjonijiet professjonali fil-liġijiet lokali tagħhom li jkunu kontra li jippermettu li joperaw lil prattikanti minn Stati Membri oħra;

— *Stazzjonar ta' ħaddiema kkwalifikati.* Id-diffikultajiet fl-istazzjonar ta' ħaddiema fi Stati Membri oħra, anke meta l-postijiet tax-xogħol jirrikjedu kwalifiki għoljin. L-opinjoni tal-KESE dwar "L-istazzjonar tal-ħaddiema" tista' sservi ta' gwida f'dan ir-rigward ([14]);

— *Rikonoxximent tal-kwalifiki.* Id-Direttiva 2005/36/KE tas-7 ta' Settembru 2005 dwar ir-rikonoxximent tal-kwalifiki professjonali kellha tiġi trasposta sa l-20 ta' Ottubru 2007. Dan kien jinvolvi s-sostituzzjoni ta' ħmistax il-Direttiva preċedenti dwar ir-rikonoxximent tal-kwalifiki professjonali. Attwalment, għandu jkollna modernizzazzjoni komprensiva tas-sistema tal-Komunità, li tippromovi s-suq ta' l-UE għas-servizzi lin-negozju, permezz tar-rikonoxximent tal-kwalifiki iktar flessibbli u awtomatiku. Sadattant, l-inizjattiva tal-Kummissjoni Ewropea, imsejħa IMI, qed titqies bħala approċċ prattiku għall-awtoritajiet u dawk li jħaddmu fl-Istati Membri biex ikunu jistgħu jiċċekkjaw f'bażi tad-data ċentrali liema awtorità maħtura (f'livell reġjonali jew nazzjonali f'kull Stat Membru) hija awtorizzata toħroġ iċ-ċertifikati ta' kompetenza u kwalifiki u biex tivverifika l-awtentiċità tat-tali ċertifikati;

— *Traspożizzjoni tad-Direttiva tas-Servizzi.* Biex ikunu jistgħu jibbenefikaw bl-aħjar mod possibbli mill-ambjent regolatorju l-ġdid, analiżi settorjali tkun ta' għajnuna kbira lis-servizzi lin-negozju, b'mod partikulari l-identifikazzjoni ta' l-ostakli li jkun fadal waqt u wara t-traspożizzjoni tad-Direttiva tas-Servizzi. Dan se jkun is-suġġett għall-iskrining li se jibda fl-2010, sabiex ikun jista' jiġi evalwat il-progress dwar it-traspożizzjoni, u l-mod li bih dan isir ikun segwit mill-qrib. Għandha tingħata attenzjoni partikulari lill-impatti fuq l-ekonomija tas-servizzi lin-negozju. Is-sistemi ta' informazzjoni tas-suq intern jistgħu jipprovdu informazzjoni utli għas-segwitu u s-semplifikazzjoni futura tad-differenzi nazzjonali

Brussell, id-9 ta' Lulju 2008.

Il-President

tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew

Dimitris DIMITRIADIS

([14]) Ara CESE 995/2008 tad-29.5.2008 (SOC/282). ĠU C 224, 30.8.2008, p. 95.

APPENDIĊI

għall-opinjoni tal-Kumitat Ekomomiku u Soċjali Ewropew

It-test li ġej ġie mmodifikat fid-dawl ta' emenda li ġiet adottata mill-assemblea, iżda rċieva mill-inqas kwart tal-voti mixhuta:

Punt 2.2 — it-tieni inċiż:

"— Politika tas-suq tax-xogħol fis-servizzi lin-negozju. Minn perspettiva soċjali, huwa meħtieġ studju profond fil-livell settorjali dwar l-isfidi li qed joħolqu t-tipi ġodda ta' impjiegi ġenerati mill-interazzjonijiet tas-servizzi tal-manifattura u tan-negozju. Din l-analiżi għandha tinkludi l-edukazzjoni, it-taħriġ u t-tagħlim tul il-ħajja, kif ukoll il-kundizzjonijiet tax-xogħol tal-ħaddiema inklużi dawk involuti fil-proċessi ta' esternalizzazzjoni. Biex jintlaħaq dan l-objettiv, l-aġenda għad-djalogu soċjali għandha tiġi estiża biex tanalizza l-bidliet speċifiċi fil-kundizzjonijiet tax-xogħol u l-opportunitajiet ta' xogħol li jirriżultaw minn bidliet strutturali li jaffettwaw lis-servizzi lin-negozju."

Riżultat:

87 vot favur l-emenda, 35 kontra u 13-il astensjoni.

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar il-Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar il-prodotti kosmetiċi (riformulazzjoni)

COM(2008) 49 finali — 2008/0035 (COD)

(2009/C 27/07)

Nhar it-13 ta' Mejju 2008, il-Kunsill iddeċieda, b'konformità ma' l-Artikolu 95 tat-Trattat li jistabbilixxi l-Komunità Ewropea, li jikkonsulta lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar

Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar il-prodotti kosmetiċi (riformulazzjoni).

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għas-Suq Uniku, il-Produzzjoni u l-Konsum, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha nhar il-11 ta' Ġunju 2008. Ir-rapporteur kien is-**Sur Krawczyk**.

Matul l-446 sessjoni plenarja tiegħu li nżammet fid-9 u l-10 ta' Lulju 2008 (seduta tad-9 ta' Lulju), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-opinjoni b'126 vot favur u 4 astensjonijiet.

1. Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet

1.1 Il-Kumitat japprova l-miri u l-objettivi ta' l-abbozz ta' regolament kif ukoll ir-riformulazzjoni tad-Direttiva 76/768/KEE bħala regolament.

1.2 Il-Kumitat jiġbed l-attenzjoni għall-fatt li hu hemm ċans li jkun hemm spejjeż kunsiderevoli, b'mod partikulari għall-SMEs, biex ilaħqu r-rekwiżiti ġodda għall-prattiki ta' manufattura, il-valutazzjoni tas-sigurtà u t-tħejjija tal-fajls b'informazzjoni dwar il-prodotti, biex ma nsemmux it-testijiet rilevanti kollha li jeħtieġ isiru.

1.3 Il-Kumitat iqis li jkun għaqli jekk jitnaqqas dan l-impatt finanzjarju negattiv fuq l-SMEs, per eżempju billi jiġi speċifikat li l-fajl bl-informazzjoni dwar il-prodott u l-valutazzjoni tas-sigurtà għandhom jitħejjew b'konformità mar-rekwiżiti l-ġodda għal prodotti li jinħarġu fis-suq għall-ewwel darba.

1.3.1 Il-Kumitat japprova l-perjodu ta' 36 xahar għad-dħul fis-seħħ tar-regolament. Madankollu, għall-aġġornar tal-fajls bl-informazzjoni u l-valutazzjoni tas-sigurtà tal-prodotti kosmetiċi li diġà qegħdin fis-suq, il-Kumitat jirrakkomanda perjodu ta' transizzjoni ieħor ta' 24 xahar wara d-dħul fis-seħħ.

1.4 Il-Kumitat jilqa' l-introduzzjoni ta' reġim differenzjat ibbażat fuq l-istima tar-riskju ta' sustanzi kklassifikati bħala karċinoġeni, mutaġeniċi jew tossiċi għar-riproduzzjoni ("CMR"). Il-projbizzjoni ta' l-użu ta' sustanzi bħal dawn għandha tinżamm.

2. Kelmtejn qabel

2.1 L-għan ewlieni tad-direttiva (Direttiva 76/768/KEE) huwa li tħares is-saħħa tal-konsumaturi filwaqt li tarmonizza d-dispożizzjonijiet legali dwar il-prodotti kosmetiċi fis-suq komuni. Valutazzjoni tas-sitwazzjoni tas-suq bħalissa turi li l-emendi għad-Direttiva 76/78/KEE u t-traspożizzjoni ftit li xejn konsistenti tagħhom mill-Istati Membri wasslu għal bosta inċertezzi u diskrepanzi. Għaldaqstant, dan wassal għal piż amministrattiv u spejjeż żejda kemm għall-awtoritajiet kompetenti kif ukoll għall-industrija mingħajr ma tejjeb is-sigurtà tal-prodotti kosmetiċi.

2.2 Is-simplifikazzjoni tad-Direttiva tal-Kunsill 76/768/KEE tas-27 ta' Lulju 1976 dwar l-approssimazzjoni tal-liġijiet ta' l-Istati Membri dwar prodotti kosmetiċi (id-"Direttiva tal-Kosmetiċi") tħabbret fil-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni "L-implimentazzjoni tal-programm ta' Lisbona tal-Komunità — Strateġija għas-simplifikazzjoni ta' l-ambjent regolatorju" u fl-Istrateġija Politika Annwali tal-Kummissjoni għall-2007 u fil-Programm Leġislattiv u ta' Ħidma għall-2007. Il-Kummissjoni ssuġġeriet li tissimplifika d-Direttiva tal-Kosmetiċi fil-forma ta' riformulazzjoni, jiġifieri teknika leġislattiva li tagħmilha possibbli li test leġislattiv u l-emendi tiegħu jiġu kodifikati u li jsir titjib sostanzjali.

2.3 Fuq il-bażi tar-reazzjonijiet li ħarġu minn konsultazzjoni pubblika mnedija fl-2006, kif ukoll ta' bosta studji tal-Kummissjoni, il-Kummissjoni ħejjiet valutazzjoni ta' l-impatt estensiva qabel l-abbozzar tal-proposta għal regolament (riformulazzjoni) ([1]).

2.4 Is-settur tal-kosmetiċi fl-UE huwa karatterizzat mill-SMEs. 97 % tal-kumpaniji tal-kosmetiċi kollha fl-UE huma SMEs u 80 % minnhom għandhom inqas minn 19-il impjegat. L-SMEs jagħmlu madwar żewġ terzi ta' dawk kollha impjegati direttament fis-settur tal-kosmetiċi fl-UE.

2.5 F'dawk li huma impjiegi, hemm madwar 150 000 ruħ impjegati fl-industrija tal-kosmetiċi fl-Ewropa. Is-settur Ewropew ilu joħloq impjiegi ġodda b'rata soda sa mill-1999 (żieda ta' 1.2 % fis-sena).

2.6 Barra mill-impjiegi diretti, is-settur tal-kosmetiċi għandu impatt indirett qawwi fuq impjiegi marbuta ma' bejgħ, distribuzzjoni u trasport. Huwa stmat li l-industrija tal-kosmetiċi indirettament toħloq madwar 350 000 impjieg.

([1]) COM(2008) 49 finali — 2008/0025 (COD) (mhux disponibbli bil-Malti).

2.7 Huwa għalhekk li għandhom jitqiesu l-interessi u l-fehmiet ta' l-SMEs fis-settur kosmetiku fl-UE meta jiġi analizzat l-impatt ta' din il-proposta.

2.8 L-esportazzjonijiet intrakomunitarji tal-kosmetiċi żdiedu sena wara sena mill-1999 b'medja ta' 5 % fis-sena f'dak li huwa volum, u 6.5 % fis-sena f'dak li hu valur.

2.9 L-industrija tal-kosmetiċi hija negozju internazzjonali fejn l-Ewropa hija attur importanti ħafna. In-natura globali ta' dan is-settur hija partikolarment rilevanti għall-UE bħala esportatur nett. Fl-2005, l-esportazzjoni ta' prodotti kosmetiċi barra mill-UE kienet tammonta għal EUR 16-il biljun meta mqabbla ma' l-importazzjoni li ammontat għal EUR 4.4 biljun.

2.10 Is-sitwazzjoni tinbidel minn Stat Membru ta' l-UE għall-ieħor. Il-Polonja hija eżempju ta' dan, fejn il-parti l-kbira tas-settur tal-kosmetiċi Pollakk għadha indipendenti b'aktar minn 400 intrapriża, l-aktar SMEs. Is-suq tal-kosmetiċi Pollakk, li kiber bi 8.2 % fl-2006 u 7.2 % fl-2007, u li għad għandu potenzjal qawwi ta' tkabbir, huwa eżempju tajjeb ta' tkabbir sod li ma għadux jinħass fil-5 ekonomiji l-aktar żviluppati ta' l-UE (ir-Renju Unit, il-Ġermanja, Franza, l-Italja u Spanja).

3. **Daħla**

Id-Direttiva tal-Kosmetiċi hija att leġislattiv ferm dettaljat u preskrittiv. Sa mill-1976, id-Direttiva tal-Kosmetiċi kellha 56 emenda, fatt li wassal għal inċertezzi u inkonsistenza legali u n-nuqqas assolut ta' sett ta' definizzjonijiet.

3.1 Ir-riformulazzjoni proposta tad-Direttiva tal-Kunsill 76/78/KEE għandha dawn l-għanijiet ewlenin:

— li tneħħi l-inċertezzi u l-inkonsistenza legali li ġejjin min-numru kbir ta' emendi;

— li tevita diskrepanzi fit-traspożizzjoni nazzjonali li ma jgħinux is-sigurtà tal-prodotti iżda minflok iżidu mal-piż regolatorju u l-ispejjeż amministrattivi;

— li tissimplifika u tgħaqqad ċerti proċeduri amministrattivi, bħan-notifika, il-"cosmetoviligance" u l-kooperazzjoni amministrattiva waqt is-sorveljanza tas-suq;

— li tiżgura s-sigurtà tal-prodotti kosmetiċi li jinħarġu fis-suq ta' l-UE, b'mod speċjali meta titqies l-innovazzjoni li teżisti f'dan is-settur;

— li jitħarsu r-regoli li għandhom x'jaqsmu ma' l-ittestjar fuq l-annimali li żdiedu mad-Direttiva tal-Kosmetiċi bis-"seba' emenda" fl-2003;

— li tintroduċi l-ħtiġijiet minimi ċari għall-valutazzjoni tas-sigurtà tal-kosmetiċi;

— li tintroduċi l-possibbiltà f'każijiet eċċezzjonali li tirregola s-sustanzi CMR 1 u 2 fuq il-bażi tar-riskju effettiv li jippreżentaw.

L-elementi kruċjali ta' l-abbozz tal-proposta għal deċiżjoni huma kif ġej:

3.2 Il-proposta tal-Kummissjoni iżżomm l-ambitu tad-Direttiva 76/768/KEE, u d-definizzjoni tal-'prodott kosmetiku' tibqa' l-istess. Matul il-konsultazzjoni pubblika li saret mill-Kummissjoni Ewropea ħafna mill-partijiet interessati kienu favur ir-riformulazzjoni tad-Direttiva 76/768/KEE biex issir regolament.

3.3 Ġew proposti sensiela ta' definizzjonijiet ġodda għal termini bħal: manifattur, importatur, disponibbiltà fis-suq, ħruġ fis-suq, standards armonizzati, traċċi, preservattivi, koloranti, filters tal-UV, effetti mhux mixtieqa, effetti mhux mixtieqa serji, l-irtirar jew is-sejħa lura ta' prodott mis-suq. Madankollu, ma ġiet proposta l-ebda definizzjoni għat-terminu "prodott kosmetiku".

3.4 Ġie introdott ukoll il-kunċett ta' persuna responsabbli fi ħdan il-Komunità. Ġiet deskritta r-responsabbiltà fil-każ ta' prodotti mibjugħa lill-konsumatur minn barra l-UE, per eżempju bl-Internet.

3.5 Ġew introdotti l-prinċipji ta' l-"Approċċ il-ġdid": ir-referenza għal standards armonizzati fit-test ta' l-atti legali, fil-qasam tal-prattiki t-tajbin ta' manifattura, kampjunar u analiżi kif ukoll dikjarazzjonijiet dwar il-prodotti kosmetiċi.

3.6 Ir-rekwiżiti minimi għall-valutazzjoni tas-sigurtà u l-fajls bl-informazzjoni dwar il-prodott ġew stabbiliti. Ir-Rapport dwar is-Sigurtà tal-Prodotti Kosmetiċi ġie propost bħala l-Anness I fl-abbozz tar-regolament. Il-valutazzjoni tas-sigurtà tal-prodott kosmetiku hija bbażata fuq il-profil tossikoloġiku ta' l-ingredjenti tiegħu.

3.7 Minflok ir-reġim riċenti bbażat fuq il-periklu, qed jiġi propost reġim differenzjat ibbażat fuq stima tar-riskju (iżda mhux tal-periklu) għal sustanzi kklassifikati bħala karċinoġeni, mutaġeniċi jew tossiċi għar-riproduzzjoni ("CMR"). B'mod ġenerali, il-projbizzjoni tas-sustanzi CMR 1 u 2 inżammet. Madankollu, l-approċċ il-ġdid jippermetti l-użu ta' dawn is-sustanzi, taħt kundizzjonijiet stretti, jekk ikun instab li huma sikuri biex jintużaw fil-kosmetiċi.

3.8 It-test iżomm ukoll l-istrateġija ġenerali għall-projbizzjoni ta' l-ittestjar ta' prodotti lesti fuq l-annimali kif ukoll l-iskedi ta' l-iskadenzi għall-projbizzjoni tal-promozzjoni tal-prodotti kosmetiċi li fihom ingredjenti jew kombinazzjonijiet ta' ingredjenti li ġew ittestjati fuq l-annimali.

3.9 Ġie stabbilit l-approċċ uniformi għall-ġestjoni ta' l-effetti mhux mixtieqa u l-effetti mhux mixtieqa serji. Id-data li għandha x'taqsam ma' l-effetti mhux mixtieqa u l-effetti mhux mixtieqa serji għandha ssir parti mir-Rapport dwar is-Sigurtà tal-Prodotti Kosmetiċi u titwassal lill-pubbliku. Barra minn hekk, l-effetti mhux mixtieqa serji jiġu rrappurtati b'mod attiv lill-awtoritajiet kompetenti.

3.10 Ġiet proposta n-notifika simplifikata, ċentralizzata u elettronika permezz ta' bankun waħdieni ("one-stop-shop"). S'issa, qabel ma' prodott kosmetiku jinħareġ fis-suq, in-notifika riedet issir b'mod separat f'kull Stat Membru. L-ambitu ta' l-informazzjoni jvarja minn Stat Membru għal ieħor. Barra minn hekk, f'bosta Stati Membri huwa obbligatorju li tintbagħat notifika separata liċ-ċentri għall-kontroll tal-velenu.

3.11 Issaħħet il-kollaborazzjoni amministrattiva bejn l-awtoritajiet kompetenti, kif ukoll l-applikazzjoni ta' prattiki amministrattivi tajbin.

4. Kummenti ġenerali

4.1 Il-Kumitat japprova l-miri u l-objettivi ta' l-abbozz ta' regolament — li jissimplifika u jgħaqqad ċerti proċeduri amministrattivi, filwaqt li jiżgura livell għoli ta' sigurtà għall-konsumaturi. M'hemmx dubju li r-regolament propost huwa trasparenti. Id-dispożizzjonijiet legali li jistipula jiċċaraw ambigwitajiet legali preċedenti li kienu wasslu għal interpretazzjonijiet u applikazzjonijiet diverġenti.

4.2 Ir-riformulazzjoni tad-Direttiva 76/768/KEE bħala regolament ser tiżgura l-applikazzjoni uniformi ta' dispożizzjonijiet legali u ttejjeb il-moviment ħieles ta' prodotti fis-suq komuni waqt li tissimplifika l-proċeduri amministrattivi fis-swieq ta' l-UE.

4.3 Filwaqt li s-simplifikazzjoni tal-proċeduri amministrattivi tista' tnaqqas ċerti spejjeż (per eżempju dawk marbuta man-notifika dwar il-prodotti liċ-ċentri għall-kontroll tal-velenu), x'aktarx li l-SMEs ser ikollhom spejjeż konsiderevoli biex jilħqu r-rekwiżiti ġodda għall-kontenut tal-fajl bl-informazzjoni tal-prodott u biex iżommu ma' l-istandard armonizzanti EN ISO 22716 (GMP). Ta' min jiftakar li d-dispożizzjonijiet legali attwali ma jitolbux livell għoli ta' data tossikoloġiċi dettaljati daqs ir-regolament propost.

4.4 Huwa mistenni li l-i spejjeż adizzjonali li ser joħolqu r-rekwiżiti stipulati fir-regolament ser jiddependu ħafna mid-daqs ta' l-intrapriża. L-ispejjeż tat-tħejjija tal-fajls bl-informazzjoni dwar il-prodott u l-valutazzjoni tas-sigurtà ser jinġarru l-ewwel u fuq kollox mill-SMEs li qabel, skond id-dispożizzjonijiet legali eżistenti, kienu jħejju biss informazzjoni bażika.

Fil-każ ta' korporazzjonijiet kbar internazzjonali m'għandux ikun hemm żieda kbira fl-ispejjeż minħabba li dawn jistgħu jużaw l-esperjenza twila, il-kompetenza, ir-riżorsi umani u l-isfond tekniku tagħhom u wkoll l-aċċess għall-għarfien ta' partijiet terzi. Is-sistema ċentralizzata ta' notifika Ewropea żgur li ser tissimplifika l-proċeduri amministrattivi preċedenti f'każ ta' intrapriżi kbar li jimmanufatturaw prodotti għal bosta swieq ta' l-UE. Dan ser inaqqas l-ispejjeż tan-notifika. Barra minn hekk, l-intrapriżi internazzjonali diġà implimentaw sistemi ta' notifika għall-formulazzjonijiet qafas (il-formuli) tagħhom.

4.5 Fil-każ ta' l-SMEs, x'aktarx li jkollhom żieda mhux ħażin ta' l-ispejjeż marbuta ma' prattiki tajbin ta' manifattura, valutazzjoni tas-sigurtà u t-tħejjija tal-fajls bl-informazzjoni, biex ma nsemmux it-testijiet kollha li jkun jeħtiġilhom li jagħmlu.

Għar-riċerka u l-fajls bl-informazzjoni u l-valutazzjoni tas-sigurtà biss, l-ispejjeż ta' l-SMEs jistgħu jiżdiedu sa 100 % iżjed għal kull formula ġdida li tinħareġ fis-suq. Għall-SMEs dan iżid ukoll b'mod konsiderevoli l-ispejjeż tal-produzzjoni u jaffettwa l-prezz bl-imnut tal-prodotti, biex b'hekk ikollu impatt fuq l-interessi tal-konsumaturi.

Ta' min inżommu f'moħħna li fil-każ ta' l-SMEs, is-serje ta' prodotti huma manifatturati f'volumi iżgħar mhux ħażin minn dawk ta' kumpaniji internazzjonali kbar li jbiegħu kwantitajiet kbar ta' prodotti. B'dan il-mod, l-ispejjeż tar-riċerka, il-fajls bl-informazzjoni u l-valutazzjoni tas-sigurtà għal kull prodott huma ħafna ogħla fil-każ ta' l-SMEs.

Skond din il-valutazzjoni ta' l-impatt li għamlet il-Kummissjoni, dan jista' ma jkunx adattat fil-każ ta' Stati Membri bħal m'huma Spanja, l-Italja, il-Polonja u l-Bulgarija, li għandhom numru kbir ta' intrapriżi żgħar u ta' daqs medju.

4.6 Jidher għaqli li jitnaqqas dan l-impatt finanzjarju negattiv fuq l-SMEs, per eżempju billi jiġi speċifikat li l-fajl bl-informazzjoni dwar il-prodott u l-valutazzjoni tas-sigurtà għandhom jitħejjew b'konformità mar-rekwiżiti l-ġodda għal prodotti li qed jinħarġu fis-suq għall-ewwel darba. Għall-prodotti li diġà qegħdin fis-suq jidher li jeħtieġ li jitwal il-perjodu ta' transizzjoni għall-aġġornar tal-fajls bl-informazzjoni dwar il-prodott u l-valutazzjoni tas-sigurtà.

4.6.1 Il-Kumitat japprova l-perjodu ta' 36 xahar għad-dħul fis-seħħ tar-regolament. Madankollu, għall-aġġornar tal-fajls bl-informazzjoni u l-valutazzjoni tas-sigurtà tal-prodotti kosmetiċi li diġà qegħdin fis-suq, il-Kumitat jirrakkomanda perjodu ta' transizzjoni ieħor ta' 24 xahar wara d-dħul fis-seħħ.

4.7 Il-Kumitat jilqa' l-introduzzjoni ta' sett ġdid ta' definizzjonijiet. Dawn għandhom jiffaċilitaw l-interpretazzjoni tad-dispożizzjonijiet tar-regolament u li jneħħu l-inċertezzi u l-inkonsistenza legali. Madankollu, għadha ma ġietx proposta definizzjoni ġdida għall-prodotti kosmetiċi. L-industrija tal-kosmetiċi hija innovattiva ferm u effikaċi u kategoriji ġodda tal-prodotti jiġu introdotti kull sena. Dan jista' joħloq problemi fil-kwalifikazzjoni tal-prodotti (kosmetiċi, prodotti farmaċewtiċi eċċ.) u fil-każ ta' prodotti marġinali ("borderline"). Jeħtieġ għalhekk li jsiru kampanji edukattivi u informattivi kif ukoll tissaħħaħ is-sorveljanza tas-suq f'dan il-qasam.

4.8 Il-Kumitat jilqa' l-introduzzjoni tal-kunċett ta' "persuna responsabbli". Il-ħatra ta' persuna responsabbli — li tista' tkun intraprenditur differenti mill-produttur — hija utli u konformi mal-prattiki eżistenti tas-suq bħall-esternalizzazzjoni u t-tikkettar privat. Id-dispożizzjonijiet li għandhom x'jaqsmu mal-persuna responsabbli jistipulaw ir-responsabbiltà tiegħu jew tagħha fi'każi ta' prodotti li jinħarġu fis-suq minn barra l-UE, per eżempju fuq l-Internet.

4.9 Barra minn hekk, il-Kumitat iqis li għandhom ukoll jiġu definiti kunċetti oħra, sabiex tkun żgurata ċ-ċertezza legali, speċjalment peress li l-istrument huwa fl-għamla ta' regolament. Dan japplika b'mod partikolari għall-kunċetti ta' "fwieħa" u "ingredjent attiv".

10. Il-Kumitat jilqa' l-introduzzjoni tan-notifika elettronika dwar il-kosmetiċi u l-formuli qafas għaċ-ċentri għall-kontroll tal-velenu. Din żgur tgħaqqad il-proċeduri amministrattivi fis-suq ta' l-UE.

4.11 Il-Kumitat japprova l-introduzzjoni ta' prinċipji ta' l-approċċ il-ġdid fil-leġislazzjoni dwar il-prodotti kosmetiċi. L-applikazzjoni ta' standards armonizzati, li l-manifatturi u l-awtoritajiet kompetenti jistgħu japplikaw fuq bażi volontarja, tagħmilha possibbli li jingħaqdu l-metodoloġiji applikati. L-istandards armonizzati huma eżempju tajjeb ta' għodod ta' awto-regolamentazzjoni li mhux biss huma siewja iżda li s-settur kosmetiku huwa lest li juża. Madankollu, il-Kumitat għandu riżervi dwar l-applikazzjoni mingħajr kritika tal-prinċipji ta' l-approċċ il-ġdid. Kwistjonijiet marbuta mas-saħħa u s-sigurtà tal-konsumaturi jridu jiġu regolati mir-regolamenti rilevanti.

4.12 Il-Kumitat jilqa' r-referenza għall-istandards armonizzati marbuta mad-dikjarazzjonijiet dwar il-prodotti. Madankollu, l-istandards armonizzati għandhom jindirizzaw il-metodi ta' l-istima ta' l-effikaċja li ntużaw biex ikunu provati d-dikjarazzjonijiet, u mhux id-dikjarazzjonijiet infushom. L-effetti dikjarati jistgħu jitkejlu permezz ta' metodi ta' min joqgħod fuqhom u li jkunu riproduċibbli. Barra minn hekk, l-istandards armonizzati għandhom iqisu l-progress xjentifiku u teknoloġiku u kemm hu vast is-suġġett.

4.13 Il-Kumitat jilqa' l-introduzzjoni ta' reġim differenzjat ibbażat fuq l-istima tar-riskju ta' sustanzi klassifikati bħala karċinoġeni, mutaġeniċi jew tossiċi għar-riproduzzjoni ("CMR") kif issemmi d-Direttiva 67/548/KEE (l-Artikolu 12(2)). Il-projbizzjoni ta' l-użu ta' sustanzi bħal dawn għandha tinżamm b'mod ġenerali. Madankollu, is-sistema li tintuża bħalissa hija bbażata fuq l-evalwazzjoni tal-periklu (jiġifieri l-kwalitajiet intrinsiċi tas-sustanza) u ma tqisx id-doża u l-mod ta' espożizzjoni. Dan jista' jwassal għall-projbizzjoni awtomatika ta' l-etanol (jiġifieri l-alkoħol) peress li jagħmel parti mis-sustanzi CMR 1 u 2, minkejja li l-użu tiegħu fil-kosmetika huwa sikur. L-abbozz ta' regolament jistipula li sustanzi klassifikati bħala CMR 1 jew 2 jistgħu jintużaw bħala komposti fil-kosmetiċi biss jekk jissodisfaw tliet kundizzjonijiet f'daqqa. (l-Artikolu 12, punt 2). Madankollu, waħda minn dawn il-kundizzjonijiet hija li s-sustanza trid tkun waħda li tintuża legalment fl-ikel u fil-prodotti nutrittivi. Imma jista' jkun hemm każi fejn sustanzi CMR 1 jew 2 jitqiesu sikurai biex jintużaw fil-kosmetiċi iżda ma jitħallewx jintużaw fl-ikel (per eżempju l-formaldejde, l-aċidu boriku, eċċ.). Id-dispożizzjonijiet abbozzati jeskludu kwalunkwe applikazzjoni ta' dan it-tip ta' sustanzi fl-industrija tal-kosmetiċi.

4.14 Il-Kumitat jaf bil-perjodu ta' transizzjoni għall-aġġornar tal-fajls bl-informazzjoni u l-valutazzjoni tas-sigurtà għal prodotti li diġà jinsabu fis-suq (l-Artikolu 34). L-abbozz ma jispeċifikax jekk il-perjodu ta' transizzjoni japplikax biss għal prodotti li jkunu ser jinħarġu fis-suq jew hux ukoll għal prodotti li diġà jinsabu fis-suq. L-ispeċifikazzjoni ta' l-istess perjodu transitorju (per eżempju 5 snin minflok 3 snin) għall-prodotti kollha, inklużi dawk li diġà jinsabu fis-suq, tista' twassal għal sitwazzjoni fejn il-prodotti li diġà tqiegħdu fis-suq b'mod legali ser ikollhom jiġu rtirati minħabba li t-tikkettar jew il-fajls bl-informazzjoni tagħhom ma jkunux ġew aġġornati. Il-Kumitat japprova l-perjodu ta' 36 xahar għad-dħul fis-seħħ tar-regolament. Madankollu, għall-aġġornar tal-fajls bl-informazzjoni u l-valutazzjoni tas-sigurtà tal-prodotti kosmetiċi li diġà qegħdin fis-suq, il-Kumitat jirrakkomanda perjodu ta' transizzjoni ieħor ta' 24 xahar wara d-dħul fis-seħħ.

Fid-dokument SEC(2008)117, ir-rapport dwar il-valutazzjoni ta' l-impatt, il-Kummissjoni Ewropea tiddikjara: "L-istatistika kollha disponibbli tissuġġerixxi li n-numru ta' reazzjonijiet ħżiena għal prodotti kosmetiċi huwa baxx ħafna. (…) Barra minn hekk, peress li d-Direttiva tal-Kosmetiċi li daħlet fis-seħħ fl-industrija tal-kosmetika ma kellhiex kriżi ta' sigurtà kbira, bħal ma ġara per eżempju fis-settur ta' l-għalf."

5. **Kummenti speċifiċi**

5.1 Il-Kumitat huwa konxju ta' ċerti dispożizzjonijiet inklużi fil-proposta tal-Kummissjoni li jistgħu jkunu diffiċli li jiġu sodisfatti. L-iktar kruċjali jinkludu l-ambitu tad-data meħtieġ għall-fajls bl-informazzjoni tal-prodotti u l-valutazzjoni tas-sigurtà (l-Artikolu 7 u l-Anness I).

5.2 Il-valutazzjoni tas-sigurtà li taqa' taħt l-Artikolu 7 trid issir minn parti terza indipendenti, jiġifieri minn barra l-kumpanija in kwistjoni.

5.3 Fl-Artikolu 7(3), il-frażi "studji tas-sigurtà mhux kliniċi" m'hijiex ċara. It-tagħrif disponibbli jiżvela li dan it-terminu jiġi interpretat b'mod differenti minn Stati Membri varji ta' l-UE. Skond l-interpretazzjoni ta' l-awtoritajiet kompetenti fil-Polonja, it-testijiet kliniċi huma testijiet għal prodotti mediċinali. Għalhekk, studji tar-riċerka fuq voluntiera li ġew użati fil-valutazzjoni tal-kosmetiċi (testijiet dermatoloġiċi, testijiet ta' kompatibbiltà, testijiet instrumentali) ma jistgħux jitqiesu bħala testijiet kliniċi. Madankollu, lanqas ma jistgħu jitqiesu bħala studji mhux kliniċi skond it-tifsira ta' l-Artikolu 7.3 tar-Regolament abbozzat. Skond id-Direttiva 2004/10/KE, id-dispożizzjonijiet dwar prattiki tajbin fil-laboratorju ma humiex applikabbli għal testijiet li jinvolvu l-parteċipazzjoni tal-bnedmin.

5.4 Barra minn hekk, rekwiżit li t-testijiet tossikoloġiċi u l-analiżi kollha neċessarji għal valutazzjoni ta' sigurtà jsiru skond il-prinċipji ta' prattika tajba fil-laboratorju jwaqqaf l-użu tal-maġġoranza tad-data, inklużi fil-bażi ta' data tossikoloġiċi u l-pubblikazzjonijiet xjentifiċi, li huma sors siewi ta' informazzjoni. Anke f'pubblikazzjonijiet xjentifiċi reċenti, wieħed rari ħafna jsib dikjarazzjoni ta' konformità (jew non-konformità) mal-prattika tajba fil-laboratorju minn laboratorji li qed iwettqu t-testijiet rilevanti.

5.5 Id-dispożizzjonijiet tal-paragrafi 2 u 4 ta' l-Anness I jikkonċernaw il-valutazzjoni tal-purità u l-istabbiltà tal-materjal ta' l-ippakkjar, il-valutazzjoni ta' interazzjonijet bejn il-komposti u l-valutazzjoni ta' l-influwenza ta' l-istabbiltà ta' prodott fuq is-sigurtà tiegħu, l-ispeċifikazzjoni tal-"perjodu wara li jinfetaħ" tista' tkun diffiċli li tinżamm billi ma hemmx metodoloġija disponibbli b'mod komuni u rikonoxxuta, per eżempju fl-għamla ta' standards internazzjonali jew Ewropej, jew pubblikazzjonijet xjentifiċi. Għaldaqstant, din id-data ma tinsabx disponibbli mill-ewwel.

5.5.1 Il-Kumitat jilqa' l-kontenut ta' l-Anness I (Ir-Rapport dwar is-Sigurtà tal-Prodotti Kosmetiċi) fejn jidħlu r-rekwiżiti minimi għad-data u t-testijiet li jridu jsiru biex jitħejja l-fajl bl-informazzjoni dwar il-prodott. Ser itejjeb il-kwalità tal-fajl, jiffaċilita s-sorveljanza tas-suq u b'hekk jgħin is-sigurtà tal-konsumaturi.

5.6 Il-valur tan-NOAEL (No Observed Adverse Effect Level) li huwa neċessarju għall-kalkolu tal-MoS (Marġini ta' Sigurtà) ma huwiex disponibbli għal ħafna sustanzi. L-obbligu li jiġi determinat il-valur tan-NOAEL ser jirriżulta f'testijiet fuq l-annimali li jmorru kontra l-politika ta' l-UE li tħeġġeġ metodi alternattivi. Barra minn hekk, imur kontra d-dispożizzjonijet ta' l-Artikolu 14 (Testijiet fuq l-annimali).

5.6.1 Għalhekk il-leġislazzjoni l-ġdida għandha tispeċifika b'mod ċar liema testijiet għandhom isiru mill-manifatturi fuq is-sustanzi użati fil-kosmetiċi sabiex jiġu identifikati l-perikli li jista' jkun hemm għall-konsumaturi.

5.7 Il-Kumitat ma jaċċettax li l-lista ta' l-ingredjenti tintwera biss fuq il-pakkett (Artikolu 15(g)); minflok, jekk possibbli, għandha tintwera fuq il-prodott (fuq il-kontenitur);

5.8 Il-Kumitat jaħseb li l-prodotti kosmetiċi jridu juru twissijiet speċjali dwar l-użu mit-tfal, li jgħidu b'mod ċar, u b'tali mod li tkun viżibbli sew, l-età minima u li jeħtieġ li jinżammu 'l bogħod mit-tfal.

5.9 Il-Kumitat huwa wkoll tal-fehma li r-regolament għandu jistipula b'mod ċar li, fil-każ ta' bejgħ mill-bogħod ta' prodotti kosmetiċi, għandha tintwera eżatt l-istess tip ta' informazzjoni li hu obbligat li tintwera fuq it-tikketti u l-pakketti li jinbiegħu fil-ħwienet.

5.10 Il-Kumitat japprova l-pressjoni akbar li qed issir biex ikun hemm kollaborazzjoni amministrattiva bejn l-awtoritajiet kompetenti u l-użu ta' prattiki amministrattivi tajbin.

5.11 Il-Kumitat japprova ir-retifika ta' l-Annessi preċedenti li fihom listi ta' sustanzi pprojbiti u permessi bir-restrizzjonijiet li għandhom jitużaw fil-prodotti kosmetiċi, billi jiżdiedu n-numri CAS u EINECS u l-ismijiet INCI kif ukoll li jiġi stabbilit inventarju elettroniku ta' ingredjenti kosmetiċi.

5.12 Jidher xieraq li jiġi ritirat dak li kien l-Anness I tad-Direttiva 76/768/KEE. Id-diviżjoni ta' kategoriji fil-lista preċedentikienet pjuttost arbitrarja, u kien hemm ħafna ripetizzjonijiet ta' gruppi ta' kategoriji, per eżempju "trab tal-make up" u "prodotti għall-make up u għat-tneħħija tal-make up". Barra minn hekk, il-lista preċedenti diġà skadiet — hemm kategoriji ta' prodotti ġodda disponibbli fis-suq, bħal adeżivi għal kontra ċ-ċellulite, u tissues biex tneħħi u tnaddaf il-make-up b'sustanzi attivi.

Brussell, id-9 ta' Lulju 2008

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Dimitris DIMITRIADIS

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Il-proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li temenda d-Direttiva 2001/82/KE u d-Direttiva 2001/83/KE fir-rigward tal-varjazzjonijiet għat-termini ta' l-awtorizzazzjonijiet għat-tqegħid fis-suq ta' prodotti mediċinali

COM(2008) 123 finali — 2008/0045 (COD)

(2009/C 27/08)

Nhar it-3 ta' April 2008, il-Kunsill iddeċieda, b'konformità ma' l-Artikolu 95 tat-Trattat li jistabbilixxi l-Komunità Ewropea, li jikkonsulta lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew, dwar

Il-proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li temenda d-Direttiva 2001/82/KE u d-Direttiva 2001/83/KE fir-rigward tal-varjazzjonijiet għat-termini ta' l-awtorizzazzjonijiet għat-tqegħid fis-suq ta' prodotti mediċinali.

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għas-Suq Uniku, il-Produzzjoni u l-Konsum, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha nhar il-11 ta' Ġunju 2008. Ir-rapporteur kien is-Sur Cedrone.

Matul l-446 sessjoni plenarja tiegħu li nżammet fid-9 ta' Lulju 2008, il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-opinjoni b'127 vot favur u 7 astensjonijiet.

1. Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet

1.1 Il-KESE japprova l-proposta għal Direttiva COM(2008) 123 finali li temenda d-Direttiva 2001/82/KE u d-Direttiva 2001/83/KE u jirrikonoxxi li dawn l-emendi jiggarantixxu l-armonizzazzjoni tar-regoli għall-prodotti mediċinali kollha indipendentement mill-proċedura użata sabiex jiġi awtorizzat it-tqegħid tagħhom fis-suq.

1.2 L-applikazzjoni ta' kriterji identiċi għall-prodotti mediċinali kollha tassigura, apparti l-istess kriterji ta' kwalità, sigurtà u effikaċja, livell għoli ta' protezzjoni għas-saħħa pubblika, tħaddim xieraq tas-suq intern u telimina piż amministrattiv u finanzjarju inutli għall-intrapriżi.

1.3 Il-KESE minn dejjem appoġġja u jkompli jappoġġja l-isforzi tal-Kummissjoni sabiex ittejjeb is-sigurtà tal-prodotti mediċinali, fattur u element ta' importanza fundamentali għas-salvagwardja tas-saħħa tal-persuni u ta' l-annimali.

1.4 Il-KESE jaqbel li l-Kummissjoni tingħata l-poter li testendi l-ambitu tar-Regolament (KE) Nru 1084/2003 għall-varjazzjonijiet li jseħħu wara l-awtorizzazzjoni mogħtija, indipendentement mill-proċedura użata, u b'hekk jiġi evitat xi xkjiel possibbli għall-moviment ħieles tal-prodotti mediċinali, u jenfasizza l-importanza tad-dispożizzjonijiet futuri li l-Kummissjoni jkollha tadotta.

1.5 Għal darb'oħra, il-KESE jenfasizza l-konvinzjoni tiegħu li hemm bżonn ma jinħelix ħin sabiex jiġi kkompletat is-suq uniku anke f'dawk is-setturi fejn dan għadu ma seħħx jew li seħħ biss parzjalment.

2. Kuntest

2.1 F'Novembru 2001, il-KE ppreżentat riforma wiesgħa tar-regolamenti rigward il-prodotti mediċinali permezz tal-ħruġ ta' żewġ dispożizzjonijiet speċifiċi: id-Direttiva 2001/82/KE dwar il-kodiċi tal-Komunità rigward il-prodotti mediċinali veterinarji u d-Direttiva 2001/83/KE dwar il-kodiċi tal-Komunità li għandu x'jaqsam ma' prodotti mediċinali għall-użu mill-bniedem ([1]).

2.2 Din il-leġislazzjoni kienet il-kontinwazzjoni ta' riforma profonda li seħħet fl-1993 bil-ħolqien ta' Aġenzija Ewropea tal-Mediċini (EMEA), kif previst mir-Regolament (KE) Nru 2309/93 u bl-implimentazzjoni tal-proċeduri l-ġodda ta' awtorizzazzjoni għat-tqegħid fis-suq tal-prodotti mediċinali ([2]).

2.3 Dan ir-Regolament, b'konformità mal-prinċipju taċ-ċirkolazzjoni ħielsa tal-merkanzija, ippreveda żewġ proċeduri ta' awtorizzazzjoni għat-tqegħid fis-suq tal-prodotti mediċinali kollha sa mill-1 ta' Jannar 1995:

a) proċedura ta' awtorizzazzjoni "ċentralizzata" valida fit-territorju Komunitarju kollu, maħruġa mill-EMEA, obbligatorja fir-rigward tal-prodotti mediċinali tal-bijoteknoloġija u fakultattiva għall-prodotti farmaċewtiċi b'formula ġdida;

b) iż-żamma ta' proċedura nazzjonali hekk imsejħa "deċentralizzata", li tippermetti l-awtorizzazzjoni minn awtorità fil-livell nazzjonali. Din il-proċedura tippermetti wkoll li jiġu applikati regoli speċifiċi ta' "rikonoxximent reċiproku" għat-tqegħid fis-suq potenzjali ta' prodotti mediċinali awtorizzati minn Stat Membru speċifiku f'pajjiżi oħrajn tal-Komunità.

2.4 L-għan ta' dawn il-proċeduri ta' awtorizzazzjoni għat-tqegħid fis-suq kien li jiggarantixxu valutazzjoni korretta tar-rapport "riskji u benefiċċji", li jiddefinixxu kriterji għoljin ta' kwalità, sigurtà u effikaċja, bl-objettiv preċiż li tiġi garantita s-saħħa taċ-ċittadini Ewropej u ta' l-annimali.

([1]) ĠU L 311, 28.11.2001.
([2]) ĠU L 214, 24.8.1993.

2.5 Id-Direttiva 2001/82/KE u d-Direttiva 2001/83/KE jsaħħu dawn il-garanziji essenzjali u jipprevedu dispożizzjonijiet preċiżi relatati mal-viġilanza farmaċewtika sabiex jinkiseb livell għoli ta' protezzjoni tas-saħħa pubblika b'aktar kontrolli frekwenti kif ukoll kriterji ta' notifika msaħħa u aktar iffukati ta' l-effetti mhux mixtieqa.

2.6 Matul il-kontrolli perijodiċi tat-tħaddim tas-sistema ta' l-awtorizzazzjoni għall-prodotti farmaċewtiċi, il-Kumissjoni identifikat problemi relatati mal-varjazzjonijiet li jistgħu jinqalgħu wara l-konċessjoni ta' l-awtorizzazzjonijiet fil-livell nazzjonali, li jirrappreżentaw aktar minn 80 % tat-total ta' l-awtorizzazzjonijiet tal-prodotti mediċinali.

2.7 Dawn il-varjazzjonijiet b'segwitu għall-awtorizzazzjoni nazzjonali jirreferu għar-Regolamenti tal-Kummissjoni (KE) Nru 1084/2003 u Nru 1085/2003 li japplikaw esklussivament għall-aspetti bħall-proċess ta' produzzjoni, l-ippakkjar tal-prodotti farmaċewtiċi u l-proprjetà intellettwali. Madankollu dawn ma jindirizzawx aspetti fundamentali bħal per eżempju l-introduzzjoni ta' indikazzjonijiet terapewtiċi ġodda jew il-varjazzjonijiet tal-metodi ta' amministrazzjoni.

2.8 Huwa konkluż li l-proċeduri applikati suċċessivament għall-awtorizzazzjoni jirriżultaw f'xi każijiet differenti fl-Istati Membri individwali, u dan iwassal għal regoli u klassifikazzjonijiet differenti għall-istess prodott. Dan jista' jirriżulta f'livell mhux omoġenju ta' protezzjoni tas-saħħa minħabba klassifikazzjoni terapewtika diversa jew minħabba użu differenti ta' l-istess prodott, apparti l-fatt li dan jista' jkun ostakolu, li xi kultant ikun artifiċjali, għal-libertà intenzjonata fil-moviment tal-prodotti mediċinali fl-UE.

3. **Il-proposta tal-Kummissjoni**

3.1 Sabiex jiġi evitat li l-istess prodott mediċinali jkun sottopost għal kondizzjonijiet differenti, il-Kummissjoni ddeċidiet li tressaq modifika għad-Direttiva 2001/82/KE u għad-Direttiva 2001/83/KE sabiex l-applikazzjoni tar-Regolament (KE) Nru 1084/2003, li attwalment huwa fis-seħħ biss għall-prodotti farmaċewtiċi tal-proċedura ċentralizzata, tiġi estiża għall-prodotti mediċinali kollha indipendentement mill-proċedura li biha ġew awtorizzati l-prodotti mediċinali.

3.2 Il-proposta li qed tiġi kkunsidrata hija parti integrali mill-inizjattivi ta' semplifikazzjoni previsti mill-Anness 2 tal-Programm Leġislattiv u tal-Ħidma tal-Kummissjoni għall-2008 u tikkonsisti biss f'miżura leġislattiva li temenda xi artikoli tad-Direttiva 2001/82/KE u tad-Direttiva 2001/83/KE dwar l-applikazzjoni tar-Regolament (KE) Nru 1084/2003 li għalhekk isir validu għall-prodotti mediċinali kollha.

3.3 Il-kontinwazzjoni tas-sitwazzjoni attwali tirriżulta f'piżijiet amministrattivi u finanzjarji mhux neċessarji għall-intrapriżi li jixtiequ jagħmlu kummerċ f'numru ta' pajjiżi ta' l-Unjoni. Dawn iħabbtu wiċċhom ma' standards differenti fl-Istati Membri individwali bl-obbligu li jiġu rispettati prattiki amministrattivi differenti, li barraminhekk fil-fatt jista' jkun ostakolu artifiċjali għall-prinċipju tal-moviment ħieles.

3.4 Il-proposta hija purament ta' natura legali u temenda l-bażi legali tar-Regolament (KE) Nru 1084/2003, b'tali mod li tagħti s-setgħa lill-Kummissjoni li temenda l-ambitu tar-Regolament sabiex tiġi garantita armonizzazzjoni effettiva tar-regoli ta' l-awtorizzazzjoni.

3.5 Il-Kummissjoni tenfasizza li din l-emenda leġislattiva kienet ibbażata fuq konsultazzjoni wiesgħa mal-partijiet interessati kollha u l-għażla ta' l-emenda legali, waħda fost ħafna, kienet dik identifikata bħala l-aktar adattata sabiex jinkisbu regoli armonizzati fil-fażi suċċessiva għat-tqegħid fis-suq koerenti b'livell għoli ta' saħħa pubblika u konsistenza legali.

3.6 L-emendi proposti għal numru ta' Artikoli huma bbażati fuq l-Artikolu 95 tat-Trattat KE, li jipprovdi għall-użu tal-proċedura ta' ko-deċiżjoni u li huwa konsistenti mal-prinċipju tas-sussidjarjetà u mal-prinċipju tal-proporzjonalità.

4. **Kummenti ġenerali**

4.1 Il-KESE japprova l-proposta li jiġu emendati d-Direttiva 2001/82/KE u d-Direttiva 2001/83/KE u jirrikonoxxi li dawn l-emendi, waqt li jiggarantixxu l-armonizzazzjoni tar-regoli ta' awtorizzazzjoni għall-prodotti mediċinali kollha, jassiguraw iż-żamma ta' livell għoli ta' protezzjoni tas-saħħa pubblika u tħaddim aktar effikaċi tas-suq intern waqt li jiġu eliminati l-piżijiet amministrattivi u finanzjarji inutli għall-intrapriżi.

4.2 Bħalma hemm fl-opinjonijiet preċedenti dwar dan is-suġġett, il-KESE jappoġġja, u anke jħeġġeġ, l-isforzi kollha tal-Kummissjoni li għandhom l-għan li jtejbu s-sigurtà tal-prodotti mediċinali, fattur ta' importanza fundamentali għas-salvagwardja tas-saħħa tal-persuni u ta' l-annimali.

4.3 Il-Kumitat għalhekk huwa favur l-armonizzazzjoni tar-regoli li jirregolaw il-prodotti mediċinali kollha, anke jekk awtorizzati bi proċeduri differenti, permezz ta' emenda leġislattiva, u għalhekk fl-istess ħin jiġi eliminat kwalunkwe ostakolu possibbli għall-moviment ħieles tagħhom.

4.4 Il-KESE, filwaqt li jagħti l-opinjoni pożittiva tiegħu għall-emenda tal-bażi legali, jistenna l-proposta leġislattiva li qiegħda titħejja, li hija meqjusa aktar sinjifikanti għall-futur tas-settur farmaċewtiku.

Brussell, id-9 ta' Lulju 2008

Il-President

tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew

Dimitris DIMITRIADIS

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Il-Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill marbuta ma' reċipjenti sempliċi taħt pressjoni (Verżjoni kkodifikata)

COM(2008) 202 finali — 2008/0076 (COD)

(2009/C 27/09)

Nhar is-26 ta' Mejju 2008, il-Kunsill ta' l-Unjoni Ewropea ddeċieda, b'konformità ma' l-Artikolu 95 tat-Trattat li jistabbilixxi l-Komunità Ewropea, li jikkonsulta lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar

Il-Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill marbuta ma' reċipjenti sempliċi taħt pressjoni (Verżjoni kkodifikata).

Billi l-Kumitat jikkunsidra li l-kontenut tal-proposta huwa kompletament sodisfaċenti u li m'hemm bżonn ta' l-ebda kumment min-naħa tiegħu, iddeċieda, matul l-446 sessjoni plenarja tiegħu tad-9 u l-10 ta' Lulju 2008 (seduta tad-9 ta' Lulju 2008), b'142 vot favur, u 6 astensjonijiet, li jagħti opinjoni favorevoli għat-test propost.

Brussell, id-9 ta' Lulju 2008.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Dimitris DIMITRIADIS

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar is-suġġett Lejn netwerk ferrovjarju bi prijorità għall-merkanzija

COM(2007) 608 finali

(2009/C 27/10)

Nhar it-18 ta' Ottubru 2007, il-Kummissjoni Ewropea iddeċidiet, b'konformità ma' l-Artikolu 262 tat-Trattat li jistabbilixxi l-Komunità Ewropea, li tikkonsulta lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar is-suġġett

Lejn netwerk ferrovjarju bi prijorità għall-merkanzija.

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għat-Trasport, l-Enerġija, l-Infrastruttura u s-Soċjetà ta' l-Informazzjoni, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha nhar il-5 ta' Ġunju 2008. Ir-rapporteur kien is-Sur Buffetaut.

Matul l-446 sessjoni plenarja tiegħu li nżammet fid-9 u fl-10 ta' Lulju 2008 (seduta ta' l-10 ta' Lulju), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-opinjoni b'111-il vot favur u astensjoni waħda.

1. **Konklużjonijiet**

1.1. Il-KESE huwa ta' l-istess fehma tal-Kummissjoni dwar is-sitwazzjoni tat-trasport ferrovjarju tal-merkanzija fl-Unjoni Ewropea u jqis li l-proposti tal-Kummissjoni mexjin fid-direzzjoni t-tajba, allavolja huma dgħajfa wisq b'relazzjoni għall-isfida li jeħtieġ negħlbu.

1.2. Huwa jemmen li s-sitwazzjoni għandha titjieb billi:

— jiġi provdut servizz loġistiku aktar milli sempliċi provvižjoni tat-trasport;

— jitnaqqsu l-ispejjeż biex jiġu offruti prezzijiet aktar kompetittivi;

— tiżdied l-affidibilità tas-servizz provdut;

— iż-żmien li jieħu t-traġitt "minn bieb għal ieħor" (mill-punt tat-tluq sad-destinazzjoni) ikun pjuttost qasir;

— jiġu introdotti servizz flessibbli u l-kapaċità li jkun hemm reazzjoni f'waqtha f'każ ta' interruzzjonijiet fit-trasport.

1.3. *Servizz loġistiku ġenwin*

Il-kunċett fundamentali huwa li s-sistema ferrovjarja — li min-natura tagħha hija kumplessa — tiġi ssemplifikata għall-klijenti. Dan ifisser li l-ħtiġijiet tal-klijentela għandhom jiġu ssorveljati bir-reqqa, li tingħata informazzjoni ċara u affidabbli u li jiġu provduti aktar vaguni privati, u servizzi fuq il-bażi tal-prinċipju "minn bieb għal ieħor", li jinkludu t-tagħbija u l-ħatt tal-merkanzija.

1.4. *Tnaqqis ta' l-ispejjeż*

1.4.1. Biex dan iseħħ, ikun għaqli nadottaw l-istrateġija ta' inter-operabilità u ta' armonizzazzjoni teknika fl-Ewropa. Tradizzjonalment, kull netwerk ħoloq ir-regoli u s-sistemi proprjita' regolamentazzjoni u sigurtà tiegħu. Hemm bżonn li gradwalment is-sistemi kollha jaslu f'punt ta' konverġenza, u l-implimentazzjoni mill-aktar fis ta' l-ERTMS (is-Sistema Ewropea tal-Ġestjoni tat-Traffiku Ferrovjarju) għandha tkun prijorità.

1.4.2. Permezz ta' investiment adattat u kull fejn ikun possibbli, ser ikun hemm bżonn li jibda jsir tibdil gradwali fil-karatteristiċi ta' l-infrastruttura ferrovjarja jiġifieri l-qies (gauge), it-tul tal-ferrovija, ir-rampi, iż-żrieżaq u t-tagħbija li jiflaħ il-fus, biex jiġu adattati għall-ħtiġijiet tat-trasport tal-merkanzija, bħalma hu l-każ per eżempju fl-Istati Uniti.

1.4.3. L-iżvilupp ġenwin tal-kompetizzjoni u l-ftuħ tas-suq iġibu magħhom l-obbligu ta' aktar effikaċja u produttività. Din il-kwistjoni tqajjem waħda oħra, dik tat-taħriġ tal-persunal fil-qasam ferrovjarju. Filfatt, l-operaturi l-ġodda li jkunu għadhom kif daħlu fis-suq ġielijhabbtu wiċċhom ma' nuqqas ta' persunal ikkwalifikat. Għalhekk ikun tajjeb li jiġu implimentati korsijiet tat-taħriġ adegwati bl-għan li dawn il-ħtiġijiet ikunu ssodisfati u biex jinħolqu impjiegi ġodda li jkunu jeħtieġu persunal bi kwalifiki għolja.

1.4.4. L-allokazzjoni ta' l-ispejjeż mill-amministraturi ta' l-infrastruttura fost id-diversi operaturi għandha tiġi kkunsidrata mill-ġdid, l-istess kif jinħtieġ li l-ispejjeż esterni marbuta mal-mezzi tat-trasport li qegħdin jikkompetu ma' xulxin jiġu allokati aħjar sabiex jinħolqu l-kondizzjonijiet ideali għal kompetizzjoni ħielsa u mingħajr distorsjonijiet.

1.4.5. Għandhom jiġu analizzati u appoġġjati għadd ta' inizjattivi bħall-"Betuwe line", il-proġett New Opera jew FERRMED sabiex nitgħallmu minnhom filwaqt li naqsmu l-esperjenzi u l-prattiki tajbin.

1.5. *Servizz aktar affidabbli*

1.5.1. Ikun tajjeb li jiġu stabbiliti regoli kuntrattwali vinkolanti dwar il-kumpens li jingħata lill-klijenti li jirċievu servizz ta' kwalità ħażina, għax dan jipprovdi inċentiv għat-titjib tal-kwalità tas-servizz provdut.

1.5.2. Hemm bżonn li jsir sforz rigward il-kwalità u l-affidabilità tad-diversi aspetti tas-servizz. Dan jikkonċerna r-rolling stock kif ukoll is-sinjalazzjoni, il-linji tal-ferrovija u s-sistemi ta' informazzjoni.

1.5.3. Servizz li jkun aktar affidabbli jfisser ukoll l-użu ta' mogħdijiet tal-ferrovija tajbin għall-merkanzija, per eżempju billi jiġu stabbiliti regoli li jiffavorixxu l-merkanzija f'każ li jkun hemm konflitti marbuta mat-traffiku fuq dawn il-mogħdijiet, fl-interess — ovvjament — ta' l-utenti kollha. Servizz bħal dan jagħti aktar spazju wkoll għall-flessibbiltà fejn jidħlu perjodi u ħinijiet tat-traffiku.

1.6. *Traġitti "kompluti" minn "bieb għal ieħor" raġonevolment qosra*

1.6.1. Wieħed mill-ilmenti li ġeneralment isiru dwar it-trasport ferrovjarju tal-merkanzija jikkonċernaw it-tul u d-dewmien tat-traġitti. Biex insolvu din il-kwistjoni, il-mogħdijiet għandu jkollhom numru limitat ta' waqfiet (jew saħansitra l-ebda waqfa) u għandhom ikunu ddisinjati b'tali mod li jassiguraw li l-probabilità li jfixklu l-fluss tat-traffiku ta' ferrovija oħra hija żgħira ħafna. Barraminhekk, fir-rigward tal-ġestjoni ta' l-operazzjoni, f'każ ta' konflitti marbuta mat-traffiku, jeħtieġ li fejn possibbli t-trasport tal-merkanzija jingħata prijorità. Il-ferroviji b'veloċità għolja ta' billejl għandhom jiġu żviluppati wkoll.

1.6.2. Hemm bżonn ta' investiment fit-tħejjija ta' l-infrastruttura għall-ferroviji b'veloċità għolja — irridu nżommu f'moħħna li veloċitajiet akbar ifissru li l-piż massimu awtorizzat tat-tagħbiji li jiflaħ il-fus ikun inqas. Filwaqt li huwa minnu li hemm bżonn li jsir xi ħaġa dwar il-veloċità dgħajfa attwali tat-trasport ferrovjarju tal-merkanzija, jeħtieġ nenfasizzaw li l-aktar fattur importanti huwa li l-veloċità tibqa' kostanti. Aħjar veloċità moderata imma kostanti milli l-fenomenu marbut ma' waqfiet/tqabbid tal-magna mill-ġdid (stop/start) li jikkawża akkumulazzjoni ta' dewmien.

1.7. *L-introduzzjoni tal-flessibilità*

1.7.1. Il-prinċipji u l-metodi tradizzjonali tal-ġestjoni tat-traffiku, li sistematikament jagħtu prijorità lill-ferroviji tal-passiġġieri, fuq rotot teoretiċi ffissati bil-quddiem, għandhom effett involontarju iżda reali ħafna: f'każ ta' ferrovija tal-merkanzija, dewmien żgħir qabel it-tluq (per eżempju għaxar minuti) kważi dejjem jikkawża dewmien importanti fil-wasla (numru ta' sigħat jew anke ġurnata sħiħa).

1.7.2. Bis-saħħa ta' l-iżvilupp tat-teknoloġija fi żmien medju/twil, ser ikun possibbli li tiżdied il-fluwidità fit-traffiku tal-ferroviji tal-merkanzija f'ħin reali mingħajr l-użu ta' mogħdija teoretika ffissata bil-quddiem bħala l-uniku punt ta' referenza. Permezz tal-kunċett ta' "moving block", li ġie inkorporat fl-aħħar fażi ta' l-ERTMS, ser ikun possibbli li aktar ferroviji jivvjaġġaw fuq l-istess infrastruttura u li jkun hemm reazzjonijiet aħjar f'każ ta' interruzzjonijiet fit-trasport. Biex dan iseħħ, l-Istati Membri kollha għandhom jinvestu fl-ERTMS biex ikun hemm garanzija ta' inter-operabilità u kontinwità fl-użu tad-diversi netwerks nazzjonali mill-aktar fis possibbli.

1.7.3. L-investiment fil-kapaċità huwa madankollu neċessarju għall-konġestjoni tat-traffiku u l-pjattaformi ta' tagħbija/ħatt li jippermettu l-inter-operabilità tas-sistemi tat-trasport.

1.7.4. Il-kwistjoni marbuta ma' l-istazzjonijiet tat-tqassim, tat-tagħbija u l-ħatt tal-merkanzija hija importanti iżda ma tistax tinfired mill-kwistjoni tan-netwerks sekondarji mifruxa fi kwantitajiet żgħar fir-reġjuni kollha. Il-fatt hu li biex ikun ġenwinament kompetittiv, it-trasport ferrovjarju tal-merkanzija għandu jippermetti li l-merkanzija tinġarr sa l-eqreb punt possibbli tal-klijenti.

1.8. *Netwerk iddedikat għat-trasport tal-merkanzija*

1.8.1 Għalkemm ma tantx hija ħaġa realistika li wieħed jirrakkomanda li jitwaqqaf netwerk trans-Ewropew iddedikat għat-trasport tal-merkanzija, m'hemmx dubju li l-preżenza ta' netwerk separat hija l-aħjar mod għall-promozzjoni tat-trasport ferrovjarju tal-merkanzija, li b'hekk isir aktar affidabbli, aktar puntwali, orħos u aktar veloċi. L-għażla ta' kurituri orjentati lejn it-trasport tal-merkanzija għandha aktar ċans li ssir realtà fil-futur qrib, iżda fin-nuqqas ta' netwerks ewlenin trans-kontinentali ddedikati għat-trasport tal-merkanzija, jista' jkun possibbli li fil-kurituri orjentati lejn it-trasport tal-merkanzija jiġu inkorporati numru dejjem akbar ta' sezzjonijiet tal-linja ddedikati għat-trasport tal-merkanzija bl-għan li jiġu kkollegati l-aktar ċentri ekonomiċi attivi, kif wera s-suċċess tal-Betuwe line bejn il-port ta' Rotterdam u l-Ġermanja. L-Istati Membri kollha għandhom ikunu ġenwinament involuti fl-implimentazzjoni tal-politiki u r-regolamenti bl-għan li s-sistema ferrovjarja ssir aktar kompetittiva.

2. **Is-sitwazzjoni attwali**

2.1. *Osservazzjoni preokkupanti*

2.1.1. Minkejja li t-trasport tal-merkanzija żdied bi 2.8 % bejn l-1995 u l-2005, is-sehem tal-merkanzija ferrovjarja fis-suq naqas b'rata kostanti, u stabbilizza għal madwar 10 % fl-2005, li huwa l-aktar livell baxx mill-1945 'l hawn.

2.1.2. Skond il-Kummissjoni, ir-raġunijiet għal din il-prestazzjoni dgħajfa huma n-nuqqas ta' affidabilità, kapaċitajiet insuffiċjenti, ġestjoni ta' l-informazzjoni difettuża, dewmien u nuqqas ta' flessibilità. Madankollu, minkejja dawn in-nuqqasijiet, fil-kuntest ekonomiku attwali li huwa kkaratterizzat minn żieda fil-kummerċ, il-konġestjoni fit-toroq, żieda fil-prezzijiet tal-karburant u l-interess li kulma jmur dejjem jikber fl-ħarsien ta' l-ambjent, jistgħu jippreżentaw ruħhom opportunitajiet ġodda.

2.1.3. Fil-passat, il-Komunità ħabirket biex tagħti spinta lit-trasport ferrovjarju fuq il-bażi ta' tliet approċċi politiċi:

— il-ftuħ tas-suq tat-trasport ferrovjarju tal-merkanzija, id f'id mar-ristrutturazzjoni ta' l-operaturi l-qodma;

— l-iżvilupp ta' l-inter-operabilità teknika u regoli ta' sigurtà komuni;

— in-netwerk ferrovjarju jiġi inkorporat fil-qafas ġenerali tan-netwerk trans-Ewropew tat-trasport.

2.1.4. Ma nistgħux nagħmlu mod ieħor ħlief nammettu li r-riżultati miksuba kienu insuffiċjenti fil-qasam tat-trasport trans-nazzjonali.

2.2. *Politika komuni tat-trasport evoluttiva*

2.2.1. L-għan tal-White Paper dwar il-Politika Ewropea tat-Trasport għall-2010 kien li twassal għat-trasferiment modali mit-trasport bit-triq għat-trasport ferrovjarju, u diġà kienet ipprevediet il-ħolqien ta' kurituri multi-modali li jagħtu prijorità lill-merkanzija. Fl-interess tal-prattiċità, ir-reviżjoni tal-White Paper ta' l-2006 naqqset xi ftit l-ambizzjonijiet fir-rigward tal-bidla mit-triq lejn il-ferrovija u żviluppat l-idea tal-"ko-modalità", iżda xorta waħda fakkret fil-ħtieġa li jitheġġeġ l-iżvilupp ta' netwerk ferrovjarju li jagħti prijorità lill-merkanzija.

2.2.2. Din hi l-idea li ġiet żviluppata fil-komunikazzjoni tal-Kummissjoni, li stipulat l-objettiv triplu tat-titjib tal-veloċità, l-affidabilità u l-kapaċità marbuta mat-traffiku fuq netwerk ibbażat fuq in-netwerks trans-Ewropej eżistenti.

3. **Il-proposti tal-Kummissjoni**

3.1. Il-Kummissjoni tfakkar l-inizjattivi li diġà ħadet biex theġġeġ, ittejjeb u tippromovi t-trasport ferrovjarju tal-merkanzija: l-iżvilupp ta' l-inter-operabilità u l-informazzjoni (Europtirails), il-bini ta' infrastruttura (Betuwe line) u l-ħolqien ta' strutturi ta' kurituri. Iżda dawn urew li kienu insuffiċjenti.

3.2. Mill-perspettiva ta' forma, il-Kummissjoni tipprevedi tliet opzjonijiet: l-istatus quo, miżuri ġodda bl-għan li jitwaqqaf netwerk orjentat lejn it-trasport tal-merkanzija, jew programm speċifiku li jwassal għall-ħolqien ta' netwerk ferrovjarju Ewropew iddedikat għat-trasport tal-merkanzija.

3.3. B'konformità mal-prinċipji tal-filosofija klassika, il-Kummissjoni tqis li "*in medio stat virtus*" u ma tilqax l-ewwel u t-tielet opzjoni, waħda għax m'hijiex ambizzjuża biżżejjed u l-oħra għax ftit li xejn hija realistika.

3.4. *Il-miżuri proposti*

3.4.1. Bl-għan li twaqqaf netwerk orjentat lejn it-trasport tal-merkanzija, il-Kummissjoni tixtieq tiżviluppa sensiela ta' kurituri trans-nazzjonali. Dan jinvolvi d-definizzjoni ta' dawk il-kurituri b'infrastruttura adattata u l-implimentazzjoni ta' sistema effikaċi ta' ġestjoni u tħaddim. Madanakollu, dan ma jistax iseħħ qabel ma l-Istati Membri jissieħbu fil-proġett bħala amministraturi ta' l-infrastruttura.

3.4.2. Għalhekk il-Kummissjoni beħsiebha tieħu sensiela ta' miżuri leġislattivi bħala parti mir-riformulazzjoni ta' l-ewwel pakkett ferrovjarju ppjanat għall-2008. Hija qed tippjana wkoll inċentivi u finanzjamenti, u dawn ta' l-aħħar għandhom jittieħdu mill-approprjazzjonijiet eżistenti.

3.4.3. B'dan il-mod, il-Kummissjoni qed ttippjana li tagħti definizzjoni legali lill-kurituri orjentati lejn it-trasport tal-merkanzija, biex tinkuraġġixxi l-Istati Membri u l-amministraturi ta' l-infrastruttura iwaqqfu kurituri trans-nazzjonali orjentati lejn it-trasport tal-merkanzija u biex, fil-qafas tal-pakketti ta' finanzjament eżistenti, ifittxu modi għall-finanzjament ta' dawn l-istrutturi.

3.4.4. Normalment, it-trasport ferrovjarju tal-merkanzija jiġi kkritikat għall-kwalità ħażina tas-servizz u n-nuqqas ta' informazzjoni lill-klijenti. Għal din ir-raġuni, il-Kummissjoni tixtieq timplimenta politika ġenwina ta' kwalità u trasparenza u qed tipproponi miżuri leġislattivi dwar il-pubblikazzjoni ta' indikaturi tal-kwalità. Beħsiebha tippubblika wkoll rapport dwar il-passi li ttieħdu mill-operaturi għat-titjib tas-servizz ferrovjarju.

3.4.5. Ċerti partijiet tan-netwerk huma strapazzati wisq, b'mod partikulari fir-reġjuni ċentrali ta' l-Unjoni Ewropea, u din is-sitwazzjoni mistennija tmur għall-agħar fis-snin li ġejjin. Għalhekk hemm bżonn ta' investiment fil-qasam tal-kapaċità ta' l-infrastruttura, b'mod partikulari fir-rigward tat-tul tal-ferroviji, il-qies (gauge), it-tagħbija li jiflaħ il-fus u l-veloċità massima. Jeħtieġ li dan l-investiment ikun immirat u kkoordinat. Filwaqt li l-Kummissjoni tħeġġeġ lill-istrutturi tal-ġestjoni tal-kurituri sabiex ifasslu programmi ta' investiment, hija ma tindirizzax il-kwistjoni tal-finanzjament li ser ikollu jittieħed mill-programmi eżistenti.

3.4.6. Il-kwistjoni tal-fluwidità tat-traffiku u l-effikaċja tat-trasport tal-merkanzija ferrovjarja hija marbuta ma' dik ta' l-allokazzjoni tal-mogħdijiet tal-ferrovija lit-trasport tal-merkanzija. Attwalment, l-allokazzjoni tal-mogħdijiet ferrovjarji tiġi deċiża mill-amministraturi individwali, skond ir-regoli speċifiċi ta' kull Stat Membru. Għalhekk ikun utli li r-regoli dwar l-allokazzjoni tal-mogħdijiet ferrovjarji jiġu armonizzati għall-ksib ta' mogħdijiet affidabbli u effiċjenti.

3.4.7. Biex dan jinkiseb, il-Kummissjoni beħsiebha tipproponi miżuri leġislattivi għall-allokazzjoni internazzjonali tal-mogħdijiet u dwar il-prijorità li tingħata lit-trasport tal-merkanzija, b'mod partikulari fil-każ ta' interruzzjonijiet fin-netwerk.

3.4.8. It-traffiku b'rabta mat-trasport tal-merkanzija jeħtieġ ukoll terminals u stazzjonijiet tat-tqassim. Madankollu, il-pressjoni eżerċitata fuq il-beni immobbli fil-passat, wasslet għal tendenza għat-tnaqqis fin-numru ta' dawn l-istazzjonijiet u t-terminals fiż-żoni urbani.

3.4.9. Meta naqraw il-proposti tal-Kummissjoni, joħroġ fid-dieher li s-suċċess tagħhom se jiddependi mill-miżuri meħuda u l-motivazzjoni ta' l-Istati Membri u l-partijiet involuti fis-settur ferrovjarju.

3.5. *Kummenti ġenerali*

3.5.1. L-osservazzjonijiet tal-Kummissjoni dwar is-sitwazzjoni tat-trasport tal-merkanzija bil-ferrovija ma jeħtieġu l-ebda kumment partikulari u jikkonfermaw dak li diġà huwa magħruf dwar id-dgħjufija tas-settur. Biex is-sitwazzjoni titjieb, jeħtieġ li dawk responsabbli fis-setturi pubbliċi u privati jiġu mobilizzati, mhux biss f'termini ta' rieda politika u dinamiżmu kummerċjali, iżda wkoll f'termini ta' finanzjament.

3.5.2. Dan huwa bla dubju l-punt debboli tal-pjan. Il-Kummissjoni qed tipproponi numru ta' miżuri leġislattivi, iżda ma ħabbret l-ebda allokazzjoni ġdida ta' riżorsi. Huwa minnu li l-approċċ ġuridiku huwa utli, iżda żgur li m'huwiex suffiċjenti. L-approprjazzjoniet meħtieġa għall-implimentazzjoni tal-pjan għandhom jittieħdu mill-programmi eżistenzi. Dan se jitlob għażliet delikati u se jkun jinvolvi ġestjoni diffiċli minħabba li ċerti miżuri li jittieħdu f'ċerti oqsma inevitabbilment se jolqtu oħrajn.

3.5.3. Fl-aħħarnett, is-suċċess tal-pjan jitlob impenn qawwi min-naħa ta' l-Istati Membri u l-kumpaniji ta' ġestjoni iżda l-Istati Membri spiss jonqsuhom il-fondi u jista' jkollhom prijoritajiet ferrovjarji oħra filwaqt li l-kumpaniji, għalkemm ibbenefikaw mis-separazzjoni tan-netwerks ta' manutenzjoni li tqum ħafna, mhux dejjem ikunu fl-aħjar sitwazzjoni finanzjarja possibbli.

3.6. *Kummenti speċifiċi*

3.6.1. Il-ħolqien ta' kurituri trans-nazzjonali huwa prerekwiżit ċar għall-iżvilupp tat-trasport tal-merkanzija, izda huwa fatt magħruf sewwa li, sa issa, it-trasport tal-merkanzija ġie ssagrifikat biex jaġevola t-trasport tal-passiġġieri. Għalhekk dan kollu jissarraf f'xorta ta' rivoluzzjoni kulturali, fejn l-Istati Membri ikollhom jaċċettaw limitazzjonijiet inevitabbli, u fondi proprji; jeħtieġ inżommu f'moħħna li, skond l-opinjoni pubblika, il-ħtieġa li tingħata prijorità lill-ferroviji tal-passiġġieri hija ħaġa minn awl id-dinja. Il-kwistjoni hija għalhekk pjuttost marbuta mal-ġestjoni ottimali tan-netwerks u d-definizzjoni ta' netwerks orjentati lejn it-trasport tal-merkanzija li ma jnaqqsux il-kwalità u l-puntwalità tat-trasport tal-passiġġieri. Waqt il-ħolqien tal-kurituri trans-nazzjonali, ikun għaqli li jiġu kkunsidrati l-wisa' tal-linji tal-ferrovija fl-Istati Membri ta' l-UE — kemm il-ġodda u l-antiki, ir-rolling stock disponibbli, il-flussi tal-merkanzija fil-pajjiżi kandidati u fil-pajjiżi terzi, u t-territorju Russu ta' Kaliningrad.

3.6.2. Il-kwistjonijiet ta' l-informazzjoni u t-trasparenza huma bla dubju importanti, iżda joħroġ biċ-ċar li l-klijenti jibbażaw l-għażliet tagħhom prinċipalment fuq il-kriterji ta' prezz, affidabilità, veloċità u l-faċilità ta' l-aċċess għat-terminals u t-tagħbija u l-ħatt. Il-fattur ewlieni huwa għalhekk il-kwalità tas-servizz, li jiddependi, min naħa, mill-mekkaniżmi għall-organizzazzjoni tat-traffiku ferrovjarju u, min-naħa l-oħra, minn investiment konsiderevoli.

3.6.3. Fir-rigward tal-kompetittività tat-trasport tal-merkanzija, jidher li huwa ġeneralment aċċettat li dan it-tip ta' trasport huwa riservat għal ċertu tip ta' merkanzija, b'mod partikulari kwantitajiet kbar ta' merkanzija tqila. Hemm bżonn li d-diversità tal-klijentela tiżdied, b'mod partikulari permezz ta' l-użu ta' kontejners, biex b'hekk jitwessa' s-suq u jsir aktar kompetittiv, f'kuntest ta' żieda fil-prezzijiet tal-karburant u l-interess — li kulma jmur qed jikber — fil-promozzjoni ta' l-iżvilupp sostenibbli.

3.6.4. Il-komunikazzjoni tal-Kummissjoni tħalli impressjoni dgħajfa fir-rigward tal-kwistjoni ta' finanzjament, fis-sens li ma tipprovdi l-ebda finanzjament speċifiku u s-soluzzjoni li tipproponi hija msejsa fuq għażliet delikati fil-qafas tal-fondi eżistenti.

Brussell, l-10 ta' Lulju 2008.

Il-President

tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew

Dimitris DIMITRIADIS

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Komunikazzjoni mill-Kummissjoni — Komunikazzjoni dwar Politika Ewropea għall-Portijiet

COM(2007) 616 finali

(2009/C 27/11)

Nhar it-18 ta' Ottubru 2007 l-Kummissjoni Ewropea ddeċiediet, b'konformità ma' l-Artikolu 262 tat-Trattat li jistabbilixxi l-Komunità Ewropea, li tikkonsulta lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar

Komunikazzjoni mill-Kummissjoni — Komunikazzjoni dwar Politika Ewropea għall-Portijiet.

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għat-Trasport, l-Enerġija, l-Infrastruttura u s-Soċjetà ta' l-Informazzjoni, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha nhar it-8 ta' Mejju 2008. Ir-rapporteur kien is-Sur Simons.

Matul l-446 sessjoni plenarja tiegħu li nżammet fid-9 u l-10 ta' Lulju 2008 (seduta tad-9 ta' Lulju), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-opinjoni b122 vot favur, l-ebda vot kontra u 5 astensjonijiet.

1. **Konklużjonijiet**

1.1 Il-KESE jilqa' l-komunikazzjoni tal-Kummissjoni Ewropea dwar il-politika ġdida għall-portijiet li fil-biċċa l-kbira tipproponi miżuri ta' natura ta' liġi flessibbli (soft law). Barra minn hekk il-KESE jappoġġja l-enfasi ġenerali fuq l-istabbiliment ta' klima ta' investiment stabbli, l-iżvilupp sostenibbli tal-portijiet, klima soċjali tajba fil-portijiet u l-applikazzjoni konsistenti tar-regoli tat-Trattat.

1.2 Il-qasam tal-portijiet fl-Ewropa qed isir iktar varjat fir-rigward in-numru ta' portijiet involuti u l-ambitu tal-funzjonijiet u s-servizzi tal-portijiet. Il-KESE jirrakkomanda li l-politika Ewropea għall-portijiet għandha tappoġġja l-proċess immexxi mis-suq billi tiżgura li l-portijiet Ewropej kollha jkunu jistgħu jagħmlu użu mill-potenzjal sħiħ tagħhom b'mod sostenibbli.

1.3 Il-KESE jilqa' l-inizjattiva tal-Kummissjoni sabiex tiżviluppa netwerk orjentat lejn it-trasport tal-merkanzija bil-ferrovija u jheġġeġ lill-Istati Membri biex jagħtu prijorità, mingħajr ma jxekklu t-trasport tal-passiġġieri bil-ferrovija, lill-implimentazzjoni ta' proġetti ewlenin ta' infrastruttura tal-ferrovija transkonfinali b'konnessjonijiet mal-portijiet.

1.4 Il-KESE jilqa' l-inizjattiva tal-Kummissjoni biex toħroġ linji gwida sabiex jiġu solvuti l-ambigwitajiet relatati ma' l-applikazzjoni tal-leġislazzjoni ambjentali Komunitarja għall-iżvilupp tal-portijiet u jirrakkomanda li dawn jiġu ppubblikati qabel tmiem l-2008.

1.5 Il-Kummissjoni Ewropea għandha żżid il-miżuri sabiex tiġi żgurata l-faċilitazzjoni amministrattiva fil-portijiet. Il-KESE għalhekk jilqa' l-intenzjoni tal-Kummissjoni li tippreżenta Territorju ta' Trasport Marittimu Ewropew mingħajr ostakoli fl-2008. Il-Kummissjoni, u b'mod partikulari, l-Istati Membri, għandhom jagħmlu iktar progress fil-modernizzazzjoni tad-dwana u jagħtu dan il-proċess prijorità politika iktar għolja.

1.6 Il-KESE jaqbel mal-Kummissjoni li s-sitwazzjoni ta' kundizzjonijiet indaqs fost il-portijiet tista' tissaħħaħ permezz ta' l-iżvilupp ta' linji gwida dwar l-għajnuna ta' l-Istat u t-trasparenza tal-kontijiet finanzjarji. Bl-istess mod, il-gwida inkluża fil-Komunikazzjoni dwar l-użu ta' konċessjonijiet, servizzi tekniċi-nawtiċi u provvisti ta' ħaddiema tinħass li ġeneralment kienet ta' għajnuna u ċara. Fl-aħħar nett, il-Kummissjoni għandha tieħu iktar inizjattivi sabiex tiżgura kompetizzjoni ġusta bejn portijiet fl-UE u dawk fil-viċinat li ma humiex fl-UE.

1.7 Il-KESE jilqa' l-għan tal-Kummissjoni sabiex tippromwovi u ssaħħaħ il-kooperazzjoni bejn il-bliet u l-portijiet tagħhom. B'mod partikulari, jistieden lill-Kummissjoni sabiex torganizza studju tajjeb ta' l-impatt soċjo-ekonomiku tal-portijiet.

1.8 Il-KESE jilqa' d-deċiżjoni tal-Kummissjoni sabiex tinkoraġġixxi lill-imsieħba soċjali Ewropej joħolqu kumitat ta' djalogu soċjali settorjali Ewropew fil-portijiet.

2. **Daħla**

2.1 Matul l-aħħar għaxar snin il-KESE pparteċipa b'mod attiv fid-dibattitu dwar politika għall-portijiet komuni ta' l-UE. Meta wieħed iqis ir-rwol ewlieni li jaqdu l-portijiet tal-baħar fl-iżvilupp soċjo-ekonomiku, fil-benessri u fil-koeżjoni ta' l-Unjoni Ewropea, politika komuni bħal din għandha valur miżjud sinifikanti.

2.2 Il-KESE adotta opinjonijiet dwar "Il-Green Paper dwar il-Portijiet tal-Baħar u l-Infrastruttura Marittima" COM(1997) 678 ([1]) kif ukoll dwar żewġ proposti leġislattivi tal-Kummissjoni Ewropea sabiex tiftaħ is-swieq għas-servizzi portwarji fil-portijiet tal-baħar Ewropej ([2]). Fis-26 ta' April 2007 il-KESE adotta wkoll opinjoni fuq inizjattiva proprja dwar politika tal-portijiet komuni ta' l-UE ([3]). Meta wieħed iqis il-klima ta' konfrontazzjoni li kkaratterizzat id-dibattitu dwar id-Direttiva tas-servizzi portwarji, din l-opinjoni ffukat fuq dawk l-aspetti ta' politika Ewropea għall-portijiet tal-baħar li fuqhom il-partijiet interessati setgħu jsibu kunsens reċiproku.

([1]) ĠU C 407 tat-28.12.1998.

([2]) Opinjonijiet tal-KESE dwar il-Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-aċċess għas-suq tas-servizzi portwarji COM(2001) 35 finali ĠU C 48 tal-21.2.2002, p. 122 u COM(2004) 654 finali ĠU C 294 tal-25.11.2005, p. 25.

([3]) ĠU C 168 ta' l-20.7.2007, p. 57.

3. Il-komunikazzjoni tal-Kummissjoni Ewropea dwar Politika Ewropea għall-Portijiet

3.1 Fit-18 ta' Ottubru 2007 l-Kummissjoni Ewropea ppubblikat il-komunikazzjoni tagħha dwar Politika Ewropea għall-Portijiet. Din il-komunikazzjoni hija r-riżultat ta' proċess ta' konsultazzjoni mal-partijiet interessati li dam sena sħiħa, u li kkonsista minn żewġ konferenzi u sitt workshops tematiċi. Il-komunikazzjoni taqa' taħt l-istrateġija ta' politika marittima ġenerali tal-Kummissjoni u hija parti mill-aġenda l-ġdida tagħha dwar it-trasport tal-merkanzija.

3.2 L-objettiv tal-politika Ewropea tal-portijiet il-ġdida huwa li tippromwovi sistema portwarja ta' l-UE li taħdem u li hija kapaċi tlaħħaq ma' l-isfidi futuri tal-ħtiġijiet ta' trasport ta' l-UE. Skond il-Kummissjoni dawn l-isfidi jinkludu d-domanda għal trasport internazzjonali, tibdil teknoloġiku, emissjonijiet u l-bidla fil-klima, id-djalogu bejn il-portijiet, il-bliet u l-partijiet interessati, u fl-aħħar nett, ir-rikonċiljazzjoni mat-trasparenza, il-kompetizzjoni u b'mod ġenerali, il-lista ta' regoli tal-Komunità.

3.3 Il-proposti ta' politika reali tal-komunikazzjoni b'mod ġenerali jikkonsistu f'taħlita ta' interpretazzjoni tar-regoli tat-Trattat u pjan ta' azzjoni b'miżuri ulterjuri, li mill-biċċa l-kbira huma ta' natura ta' liġi flessibbli.

3.4 Dawn huma:

— il-prestazzjoni tal-portijiet u l-konnessjonijiet interni,

— l-espansjoni tal-kapaċità waqt li jiġi rispettat l-ambjent,

— il-modernizzazzjoni,

— kundizzjonijiet indaqs b'ċarezza għall-investituri, l-operaturi u l-utenti,

— djalogu strutturat bejn il-portijiet u l-bliet,

— ix-xogħol fil-portijiet.

4. Kummenti ġenerali

4.1 Il-KESE jilqa' l-komunikazzjoni tal-Kummissjoni peress li din tirrikonoxxi l-importanza strateġika tal-portijiet tal-baħar għall-kummerċ estern u intern Ewropew kif ukoll il-kontribut tagħhom għall-iżvilupp ekonomiku u l-impjieg.

4.2 Il-KESE jilqa' b'mod partikulari l-fatt li l-Kummissjoni ma tipproponix miżuri intervenzjonisti iżda tiffoka — fl-ambitu tar-regoli tat-Trattat ta' l-UE — fuq l-istabbiliment ta' klima ta' investiment stabbli, l-iżvilupp sostenibbli tal-portijiet, u klima soċjali tajba fil-portijiet.

4.3 Il-KESE huwa kuntent ukoll li jara li l-Kummissjoni qed tuża l-liġi flessibbli bħala alternattiva għal-leġislazzjoni min-naħa u approċċ każ b'każ min-naħa l-oħra.

4.4 Minkejja dan, il-KESE għandu għadd ta' kummenti u rakkomandazzjonijiet speċifiċi x'jagħmel dwar il-kapitoli differenti tal-komunikazzjoni tal-Kummissjoni.

5. Kummenti speċifiċi

5.1 *Il-kuntest ekonomiku u l-isfidi li tiffaċċja s-sistema Ewropea tal-portijiet*

5.1.1 Il-KESE jieħu nota tal-konklużjoni tal-Kummissjoni li l-moviment ta' merkanzija fil-kontejners attwalment huwa kkonċentrat f'numru żgħir ta' portjiet fil-majjistral ta' l-Ewropa. Madankollu, għandu jiġi rikonoxxut li hemm tendenza lejn il-parteċipazzjoni ta' numru li qed jiżdied ta' portjiet fis-suq tal-kontejners fl-Ewropa, minflok il-konċentrazzjoni tat-traffiku fi ftit portijiet biss. Dawk il-portjiet li jieħdu ħsieb kontejners li raw l-ikbar tkabbir fl-2006 kienu l-iktar portijiet żgħar u ta' daqs medju li jinstabu f'"port ranges" fl-Ewropa. "Port ranges" li jinsabu fuq distanza sostanzjali b'hekk qed jikkompetu dejjem iktar ma' xulxin ([4]). Il-politika għall-portijiet ta' l-UE tista' tappoġġja dan il-proċess billi tiżgura li l-portijiet Ewropej kollha jkunu kapaċi jużaw il-potenzjal sħiħ tagħhom b'mod sostenibbli.

5.1.2 Flimkien mal-lista ta' sfidi identifikati mill-Kummissjoni, il-KESE jenfasizza l-globalizzazzjoni u l-konsolidazzjoni li jikkaratterizzaw is-settur Ewropew tal-portijiet u tat-trasport bil-baħar. Dan il-fenomenu huwa viżibbli b'mod speċjali fis-suq tal-kontejners iżda jiġri wkoll fi swieq oħrajn bħal ro-ro, merkanzija ġenerali u ta' kwantità. Il-portijiet tal-baħar Ewropej jittrattaw ma' gruppi internazzjonali tat-trasport bil-baħar u tfaċċaw gruppi ta' operaturi ta' terminals kbar li issa jipprovdu servizzi f'bosta portijiet Ewropej. L-isfida għal awtorità tal-port hija li tiżgura impenn minn dawn l-operaturi globali kif ukoll konformità ma' l-iżvilupp ta' l-objettivi tal-port fir-rigward tal-politiki Ewropej rilevanti.

5.2 *Il-prestazzjoni tal-portijiet u l-konnessjonijiet mat-territorju intern*

5.2.1 Il-KESE jaqbel mal-Kummissjoni li l-ewwel għażla sabiex ilaħħqu mad-domanda żejda għal kapaċità portwarja u relatata mal-portijiet għandha tkun ottimizzazzjoni ta' l-użu tal-faċilitajiet tal-port u r-rotot ta' aċċess li diġà jeżistu. Il-KESE jaqbel ukoll li analiżi soċjetali sħiħa ta' l-ispiża meta mqabbla mal-benefiċċju għandha ssir qabel ma jiġu ppjanati żviluppi infrastrutturali ġodda. Dawn għandhom iqisu konsiderazzjonijiet ekonomiċi, soċjali u ambjentali peress li dawn jiffurmaw il-pilastri ta' l-aġenda ta' Lisbona ta' l-UE.

5.2.2 Kif ġie spjegat hawn fuq, il-proċessi tas-suq diġà qed jimxu lejn settur portwarju Ewropew iktar varjat. Għandu jitrawwem il-prinċipju minn isfel għal fuq fejn proposti għal proġetti jintgħażlu mill-korp ġestjonali tal-port flimkien ma' l-awtoritajiet reġjonali u nazzjonali fejn il-każ japplika. Naturalment, dan ma jbiddilx il-fatt li l-UE ser tkompli tiffurmula objettivi u tipprovdi linji gwida.

([4]) Fuq perijodu fit-tul, is-sehem medju tas-suq tal-kontejners Ewropew fiż-żona Hamburg — Le Havre niżel minn 64 % fl-1975 għal 48 % fl-2003, waqt li s-sehem tas-suq tal-portijiet fiż-żona tal-Mediterran irdoppja minn 18 % fl-1975 għal 36 % fl-2003. Barra minn hekk, il-livell ta' konċentrazzjoni ta' portijiet fl-Ewropa għal traffiku tal-kontejners (imkejjel skond il-koeffiċjent Gini) naqas b'mod kostanti mill-1990 'il hawn, fatt li juri żjieda fil-punti ta' dħul għas-suq Ewropew. Il-portijiet li jieħdu ħsieb kontejners li kibru l-iktar malajr fl-2006 (f'termini relattivi) kienu mill-biċċa l-kbira portijiet żgħar u ta' daqs medju li jinstabu f'reġjuni Ewropej differenti (Amsterdam, Sines, Rauma, Constanța, Kotka, Tallinn, Bremerhaven, Zeebrugge and Gdynia) — Sors: Istitut tat-Trasport u l-Ġestjoni Marittima Antwerp (ITMMA)/Università ta' Antwerp. Dan jikkuntrasta ħafna mas-sitwazzjoni fl-Istati Uniti fejn il-livell ta' konċentrazzjoni ta' portijiet żdied b'mod drammatiku tul l-istess perijodu. Sors: Notteboom, T. (2007), Market report on the European seaport industry, li juża data provduta mill-Eurostat u portijiet individwali)

5.2.3 Madankollu, l-Kummissjoni tista' tuża r-reviżjoni ta' nofs it-term ta' l-2010 tan-Netwerk Trans-Ewropew tat-Trasport sabiex tgħin biex issolvi konġestjoni fir-rigward ta' konnessjonijiet mat-territorju intern u l-portijiet. Iżda dan għandu jsir fuq il-bażi ta' kriterji oġġettivi.

5.2.4 Barra minn hekk, il-KESE jtenni t-talba tiegħu lill-Kummissjoni sabiex iżżid l-isforzi biex issolvi l-konġestjoni li għad fadal fit-territorju intern permezz ta' l-istrumenti ġenerali tal-politika tat-trasport tagħha, b'mod partikulari fir-rigward tan-navigazzjoni fit-territorju intern u t-trasport tal-merkanzija bil-ferrovija. B'mod speċjali l-ferrovija tibqa' toħloq ħafna konġestjoni u xxekkel il-prestazzjoni ottimali tal-portijiet u l-integrazzjoni tagħhom fil-katini tal-loġistika. F'dan ir-rigward, il-KESE jilqa' l-inizjattiva tal-Kummissjoni sabiex tiżviluppa netwerk orjentat lejn it-trasport tal-merkanzija bil-ferrovija u jħeġġeġ lill-Istati Membri biex jagħtu prijorità, mingħajr ma jxekklu t-trasport tal-passiġġieri bil-ferrovija, lill-implimentazzjoni ta' proġetti ewlenin ta' infrastruttura tal-ferrovija transkonfinali b'konnessjonijiet mal-portijiet.

5.3 *L-espansjoni tal-kapaċità waqt li jiġi rispettat l-ambjent*

5.3.1 Il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon l-inizjattiva tal-Kummissjoni sabiex toħroġ linji gwida dwar l-applikazzjoni tal-leġislazzjoni ambjentali Komunitarja għall-iżvilupp tal-portijiet. Dan għadu jfisser pass importanti 'l quddiem lejn soluzzjoni ta' wħud mill-ambigwitajiet maħluqa mil-leġislazzjoni ta' l-UE bħad-Direttivi dwar l-Għasafar u l-Ambjenti Naturali u d-Direttiva Qafas ta' l-Ilma. Meta wieħed iqis kemm hi urġenti l-kwistjoni, il-KESE jirrakkomanda li dawn il-linji gwida jiġu ppubblikati qabel tmiem l-2008.

5.3.2 Il-KESE jistieden il-Kummissjoni wkoll sabiex tikkunsidra miżuri addizzjonali sabiex issaħħaħ l-istatus legali tal-proġetti ta' żvilupp tal-portijiet u tissemplifika l-leġiżlazzjoni attwali, kif inhu mfisser f'iktar dettall fl-opinjoni fuq inizjattiva proprja tal-KESE ([5]).

5.3.3 Waqt li jiddikjara b'mod ċar li s-sediment ikkontaminat għandu jkun suġġett għal trattament xieraq, il-KESE jirrakkomanda wkoll li sakemm jitressqu proposti li jaffettwaw il-ġestjoni ta' korpi ta' l-ilma u sedimenti, bħad-Direttiva ta' l-Iskart u d-direttiva kumplimentari għad-Direttiva Qafas ta' l-Ilma ([6]), għandu jiġi rikonoxxut li sediment mhux ikkontaminat m'għandux jitqies bħala skart u m'għandhux għalfejn isegwi t-trattament ta' sediment ikkontaminat għaliex operazzjonijiet ta' tħammil ta' sediment mhux ikkontaminat ma jintroduċux u lanqas iżidu sustanzi li jniġġsu f'korp ta' l-ilma.

5.3.4 Fl-aħħar nett, il-KESE jaqbel mal-proposti tal-Kummissjoni fir-rigward il-forniment ta' faċilitajiet ta' riċeviment ta' l-iskart tal-bastimenti fil-portijiet u t-titjib ta' l-emissjonijiet fl-ajru. Il-KESE jirrakkomanda li inċentivi ekonomiċi permezz ta' pagamenti lill-portijiet l-aħjar li jibqgħu għad-diskrezjoni ta' kull korp ġestjonali individwali tal-port peress li miżuri bħal dawn jistgħu jaffettwaw l-istruttura finanzjarja tal-portijiet li tvarja ħafna madwar l-Ewropa.

([5]) Ara t-taqsima 4 ta' l-opinjoni ĠU C 168 ta' l-20.7.2007, p. 57 dwar Opinjoni komuni dwar il-portijiet ta' l-UE

([6]) Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-Iskart (COM(2005) 667) u l-proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar standards ta' kwalità ambjentali fil-qasam tal-politika ta' l-ilma u li temenda d-Direttiva 2000/60/KE (COM(2006) 397).

5.4 *Il-Modernizzazzjoni*

5.4.1 Il-KESE jilqa' l-intenzjoni li tiġi ppreżentata proposta leġiżlattiva dwar il-ħolqien ta' **Territorju ta' Trasport Marittimu Ewropew mingħajr ostakoli fl-2008 u jirriferi għall-kummenti speċifiċi li diġà esprima qabel f'diversi opinjonijiet** ([7]).

5.4.2 Il-KESE itenni r-rakkomandazzjoni tiegħu li l-UE għandha tagħmel iktar progress fil-modernizzazzjoni tad-dwana u għandha tassigura li l-politiki tagħha dwar id-dwana, is-sigurtà marittima, is-sikurezza, is-saħħa pubblika u l-kwalità ambjentali jkunu koordinati u armonizzati kif suppost u li ma jkunx hemm trasferiment bla raġuni ta' responsabbiltajiet governattivi lejn il-portijiet.

5.4.3 Il-KESE jappoġġja l-iżvilupp ta' twieqi uniċi u t-twettiq ta' inizjattivi bħal "programm marittimu elettroniku", "programm doganali elettroniku" u "programm elettroniku tat-trasport tal-merkanzija". Fl-istess waqt, jemmen li soluzzjonijiet imsejsa fuq l-ITC għandhom ikunu effettivi f'termini ta' spiża, anke bħal portijiet iżgħar u ta' daqs medju.

5.4.4 Fl-aħħar nett, dwar it-titjib ta' l-effiċjenza, il-KESE jappoġġja l-proposta tal-Kummissjoni sabiex tiżviluppa grupp ta' indikaturi ġeneriċi Ewropej sa tmiem l-2009, sakemm dawn jirrispettaw data kummerċjali sensittiva. Dawn l-indikaturi, ibbażati fuq dawk li jeżistu fil-qasam tat-trasport bl-ajru, kostali u bil-ferrovija kkombinati, ser jiġu żviluppati kif jixraq għal elementi rilevanti għall-portijiet, bħall-prestazzjoni ta' installazzjonijiet tal-portijiet, kollaborazzjoni bejn il-portijiet u l-ġbir flimkien ta' attivitajiet fl-intern.

5.5 *Kundizzjonijiet indaqs — ċarezza għall-investituri, l-operaturi u l-utenti*

5.5.1 Il-KESE jappoġġja l-fehma tal-Kummissjoni dwar ir-rwol ta' l-awtoritajiet tal-portijiet u d-diversità tas-sistemi ġestjonali tal-portijiet fl-Ewropa. B'mod partikulari jaqbel mar-rikonoxximent li l-ħidmiet importanti ta' l-awtoritajiet tal-portijiet jistgħu jitwettqu aħjar jekk ikunu jgawdu minn livell suffiċjenti ta' awtonomija u, b'mod speċjali, minn awtonomija finanzjarja sħiħa.

5.5.2 Bl-istess mod il-KESE jilqa' l-aħbar tal-Kummissjoni li tadotta linji gwida dwar l-għajnuna ta' l-Istat fl-2008. F'dan ir-rigward, il-KESE jirriferi għall-prinċipji bażiċi dwar l-użu ta' finanzjament pubbliku fil-portijiet li huwa ppreżenta fl-opinjoni fuq inizjattiva proprja tiegħu tas-26 ta' April 2007.

5.5.3 Il-KESE huwa kuntent ukoll li qed jara li l-Kummissjoni adottat ir-rakkomandazzjoni tiegħu li testendi d-dispożizzjonijiet dwar it-trasparenza tad-Direttiva 2006/111/KE għall-portijiet tal-merkanzija kollha, irrispettivament mid-dħul annwali tagħhom.

([7]) ĠU C 168 ta' l-20.7.2007, p. 50, opinjoni dwar il-Komunikazzjoni mill-Kummissjoni — Lejn Politika Marittima ta' l-Unjoni għall-ġejjieni: Viżjoni Ewropea għall-Oċeani u l-Ibħra COM(2006) 275 finali.
ĠU C 168 ta' l-20.7.2007, p. 57, opinjoni komuni dwar il-portijiet ta' l-UE (Opinjoni fuq inizjattiva proprja).
ĠU C 151 ta' l-17.6.2008, p. 20, opinjoni dwar ir-rotot fuq il-baħar fil-katina loġistika (Opinjoni esploratorja).
ĠU C 168 ta' l-20.7.2007, p. 68, opinjoni dwar il-Komunikazzjoni mill-Kummissjoni — Reviżjoni ta' Nofs it-Term tal-Programm għall-Promozzjoni tat-Trasport Marittimu fuq Distanza Qasira [COM(2003) 155 finali] COM(2006) 380 finali.

5.5.4 Fl-opinjoni fuq inizjattiva proprja tiegħu stess, il-KESE irrakkomanda li tingħata gwida fuq l-użu tal-proċeduri ta' selezzjoni, bħal sejħiet għal offerti u strumenti oħrajn aċċettabbli, il-kondizzjonijiet għal konċessjonijiet u ftehimiet għal kiri ta' art kif ukoll l-għoti ta' gwida dwar l-istatus legali ta' dawk is-servizzi portwarji li jservu bħala servizz pubbliku, per eżempju s-sikurezza globali fil-portijiet.

5.5.5 Il-Kummissjoni laqgħet din it-talba billi pprovdiet gwida fil-komunikazzjoni tagħha dwar politika għall-portijiet dwar l-użu ta' konċessjonijiet u servizzi tekniċi-nawtiċi. Il-KESE jsib li l-interpretazzjoni min-naħa tal-Kummissjoni tar-regoli tat-Trattat u tal-każistika ġeneralment kienet ta' għajnuna u ċara. Madankollu, il-KESE jenfasizza li s-servizzi tekniċi-nawtiċi għandhom il-karatteristiċi komuni li jkunu relatati mas-sigurtà tan-navigazzjoni, li għandha tiġġustifika l-kwalifika tagħhom bħala servizzi ta' interess ekonomiku ġenerali.

5.5.6 Politika tal-konċessjonijiet intelliġenti tista' tiżgura kompetizzjoni bejn il-poritijiet kif ukoll prestazzjoni ottimali u impenn mill-operaturi tat-terminals. Il-KESE jirrakkomanda li l-Kummissjoni tirrevedi b'mod regolari l-gwida li hija pprovdiet rigward il-konċessjonijiet sabiex tiżgura li taqbel b'mod effettiv ma' l-objettivi msemmija aktar 'il fuq u li jkun fiha elementi komuni suffiċjenti sabiex ikunu garantiti kundizzjonijiet indaqs bejn l-awtoritajiet portwarji. It-tieni punt huwa partikularment rilevanti meta wieħed iqis il-proċess ta' konsolidazzjoni fis-suq tal-ġestjoni tal-merkanzija kif imsemmi hawn fuq.

5.5.7 Il-KESE jilqa' l-proposta tal-Kummissjoni biex jgħin fit-tixrid ta' l-aħjar prattiki dwar it-trasparenza fit-tibdil fil-portijiet. Il-KESE jemmen b'mod qawwi li t-tibdil fil-portijiet għandu jsir fil-livell lokali tal-port sabiex ikunu jistgħu jitqabblu b'mod ottimali l-ħtiġijiet ta' l-utenti tal-port ma' l-interess globali tal-port.

5.5.8 Fl-aħħar nett, il-KESE huwa kuntent li jara li l-Kummissjoni aċċettat ir-rakkomandazzjoni tiegħu sabiex tindirizza każijiet ta' kompetizzjoni mhux ġusta minn portijiet fil-viċinat li m'humiex fl-UE. Bis-saħħa tal-politiki ta' adeżjoni u ta' relazzjonijiet esterni tagħha, il-Kummissjoni għandha wkoll issaħħaħ azzjonijiet sabiex jiġu indirizzati distorsjonijiet mnebbħa mill-politika, bħall-embargo Tork fuq bastimenti b'bandiera Ċiprijotta u bastimenti ġejjin minn portijiet Ċiprijotti, il-problemi bejn it-Turkija u l-Greċja fil-Baħar Eġew kif ukoll problemi fil-qsim tal-fruntiera bejn ir-reġjun Baltiku u r-Russja.

5.6 *It-twaqqif ta' djalogu strutturat bejn il-portijiet u l-bliet*

5.6.1 Il-KESE jilqa' l-għan tal-Kummissjoni sabiex tippromwovi u ssaħħaħ il-kooperazzjoni bejn il-bliet u l-portijiet tagħhom. L-integrazzjoni tal-portijiet fil-bliet u fil-ħajja tal-belt flimkien ma' għarfien qawwi, interess u anke kburija taċ-ċittadini fl-attivitajiet tal-port huma kollha vitali għall-iżvilupp sostenibbli tal-portijiet. F'dan ir-rigward, il-KESE jappoġġja b'mod partikulari sinerġiji mat-turiżmu, ir-rekreazzjoni, il-wirt u l-kultura in ġenerali.

5.6.2 Il-KESE jenfasizza wkoll in-nuqqas ta' data li wieħed jista' joqgħod fuqha dwar impjieg dirett u mhux dirett u l-valur miżjud maħluq mill-portijiet Ewropej. Per eżempju, għandu l-impressjoni li d-data dwar l-impjieg li tuża l-Kummissjoni tissottovaluta l-qagħda reali. Il-KESE għalhekk jistieden lill-Kummissjoni sabiex torganizza studju xieraq dwar dan is-suġġett.

5.6.3 Fl-aħħar nett il-KESE jappoġġja l-intenzjoni tal-Kummissjoni biex tevalwa l-impatt ta' miżuri ta' sigurtà fuq l-aċċessibilità tal-portijiet u sabiex tingħata gwida dwar kif jistgħu jiġu rekonċiljati ż-żewġ aspetti.

5.7 *Ix-xogħol fil-portijiet*

5.7.1 Il-KESE enfasizza l-ħtieġa sabiex jiġu promossi kundizzjonijiet tajbin u sikuri fil-post tax-xogħol u fil-madwar kif ukoll relazzjonijiet tax-xogħol kostruttivi fil-portijiet. Il-KESE jinnota b'sodisfazzjon li l-Kummissjoni tagħti attenzjoni konsiderevoli lil dan is-suġġett fil-komunikazzjoni tagħha dwar politika tal-portijiet.

5.7.2 Il-KESE jtenni l-fehma tiegħu li l-effiċjenza ta' l-operazzjonijiet fil-portijiet tiddependi kemm fuq komponent ta' kredibilità, kif ukoll ta' sigurtà li huma, minkejja l-progress teknoloġiku, sa certu punt determinati mill-fattur uman. Dan jispjega l-ħtieġa għal forza tax-xogħol fil-portijietli hija kkwalifikata u mħarrġa tajjeb, kemm fuq l-art kif ukoll fuq il-bastimenti. Il-KESE irrakkomanda li l-imsieħba soċjali għandhom jaqdu rwol importanti fil-ħolqien u ż-żamma ta' dawn il-kundizzjonijiet u li, fil-livell Ewropew, il-Kummissjoni għandha tappoġġja xogħolhom billi tiffaċilita d-djalogu soċjali.

5.7.3 Għaldaqstant il-KESE huwa kuntent li l-Kummissjoni ddeċidiet li tħeġġeġ lill-imsieħba soċjali li joħolqu kumitat Ewropew għad-jalogu soċjali settorjali fil-portijiet fil-kuntest tat-tifsira tad-Deċiżjoni tal-Kummissjoni 98/500/KE.

5.7.4 Il-KESE jappoġġja l-intenzjoni tal-Kummissjoni biex twaqqaf qafas rikonoxxut b'mod reċiproku ta' taħriġ tal-ħaddiema tal-portijiet iżda jipproponi li l-ewwel jiġi mqabbel ma' sistemi differenti li jeżistu ta' kwalifiki professjonali għall-ħaddiema tal-portijiet. Dan jista' jsir b'mod utli fil-kuntest tad-djalogu soċjali Ewropew.

5.7.5 Fl-aħħar nett il-KESE jaqbel mal-Kummissjoni li l-implimentazzjoni ta' regoli dwar is-sikurezza u s-saħħa tal-ħaddiema fil-portijiet, kemm jekk ikunu regoli Komunitarji kif ukoll regoli stabbiliti mill-Organizzazzjoni Internazzjonali tax-Xogħol, għandhom jiġu segwiti mill-qrib u l-istatistika dwar l-inċidenti għandha titjieb. Madankollu, il-KESE iħeġġeġ ukoll li jittieħdu inizjattivi fil-livelli kollha f'forums xierqa sabiex jiġi żgurat titjib ulterjuri fis-sikurezza u s-saħħa.

Brussell, id-9 ta' Lulju 2008.

Il-President

tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew

Dimitris DIMITRIADIS

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar It-trasport bit-triq — ħinijiet tax-xogħol għas-sewwieqa li jaħdmu għal rashom

(2009/C 27/12)

Nhar l-20 ta' Novembru 2007, l-Uffiċċju tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew iddeċieda, b'konformità ma' l-Artikolu 29 A tad-dispożizzjonijiet implimentattivi tar-Regoli ta' Proċedura tiegħu, li jħejji opinjoni addizzjonali dwar

"It-trasport bit-triq — ħinijiet tax-xogħol għas-sewwieqa li jaħdmu għal rashom".

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għat-Trasport, l-Enerġija, l-Infrastruttura u s-Soċjetà ta' l-Informazzjoni, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha nhar il-5 ta' Ġunju 2008. Ir-rapporteur kien is-Sur Chagas ([1]), sostitwit mis-Sur Curtis.

Matul l-446 sessjoni plenarja tiegħu li nżammet fid-9 u l-10 ta' Lulju 2008 (seduta tad-9 ta' Lulju 2008), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-opinjoni b'121 vot favur, 14-il vot kontra u 6 astensjonijiet.

1. **Konklużjonijiet**

1.1 Il-KESE jemmen li s-sewwieqa kollha li jaħdmu għal rashom għandhom jiġu inklużi fl-ambitu tad-Direttiva 2002/15/KE kif previst fl-Artikolu 2 tagħha (mit-23 ta' Marzu 2009 'l quddiem).

1.2 Din l-inklużjoni titlob traspożizzjoni korretta tad-Direttiva mill-Istati Membri, b'mod partikolari fejn tidħol id-definizzjoni ta' sewwieq li jaħdem għal rasu.

1.3 Il-KESE iqis li l-inklużjoni ta' dawn is-sewwieqa hija meħtieġa sabiex tippromovi s-sigurtà fit-toroq, trawwem il-kompetizzjoni ġusta u ttejjeb il-kundizzjonijiet tax-xogħol tal-ħaddiema mobbli u li jaħdmu għal rashom — b'mod partikolari s-saħħa fiżika u mentali tagħhom. Huwa mifhum li l-kompiti amministrattivi ġenerali kif deskritti fid-direttiva (Artikolu 3, a-2) m'humiex inklużi fid-definizzjoni ta' ħin tax-xogħol.

1.4 Għall-KESE, suq intern Ewropew tat-trasport bit-triq jeħtieġ sitwazzjoni fejn il-kundizzjonijiet huma l-istess għal kulħadd, mibnija fuq l-applikazzjoni effettiva u prattika tal-leġislazzjoni soċjali marbuta ma' dan is-settur. Il-ħolqien ta' distinzjoni fl-implimentazzjoni tal-leġislazzjoni dwar il-ħinijiet tax-xogħol bejn il-ħaddiema mobbli u dawk li jaħdmu għal rashom jikkontribwixxi għal kompetizzjoni inġusta. Għal din ir-raġuni, il-KESE ma' jistax jaċċetta l-possibbiltà li jiġu inklużi biss is-sewwieqa "li jaħdmu għal rashom foloz" fl-ambitu tad-direttiva.

1.5 Biex jilqa għad-diffikultajiet li jistgħu jinqalgħu fl-implimentazzjoni ta' l-inklużjoni ta' dawn is-sewwieqa, il-KESE jirrakkomanda li r-responsabbiltà tinqasam bejn l-operaturi differenti fil-katina tat-trasport, bħalma hu l-każ fir-regolament dwar il-ħin tas-sewqan u l-ħin tal-mistrieħ.

1.6 Il-KESE jinnota li biex id-direttiva tiġi implimentata bmod effettiv, jeħtieġ bilfors li titheġġeġ i-kooperazzjoni fil-livell Ewropew bejn l-amministrazzjonijiet nazzjonali differenti.

1.7 Il-Kumitat jemmen li l-inklużjoni tas-sewwieqa li jaħdmu għal rashom fl-ambitu tad-direttiva ma' għandhiex twassal għal kompiti amministrattivi żejda li jkunu ta' piż żejjed fuqhom.

2. **Daħla**

2.1 Il-KESE diġà ħadem ħafna fuq il-politika Ewropea dwar is-sigurtà fit-toroq u kiseb kompetenza solida fdan is-suġġett. Flaħħar opinjoni fuq inizjattiva proprja tiegħu "Il-Politika Ewropea dwar is-Sikurezza fit-Toroq u s-Sewwieqa Professjonali — Postijiet ta' l-ipparkjar sikuri u protetti" (TEN/290) ([2]), il-Kumitat indirizza l-kwistjoni importanti taż-żoni ta mistrieħ għas-sewwieqa professjonisti, bħala parti mill-politika ta' l-infrastuttura tattoroq. Madankollu, il-ħin tax-xogħol tas-sewwieqa li jaħdmu għal rashom huwa suġġett ieħor li huwa imporrtanti ħafna u li jikkumplimenta l-opinjoni dwar il-postijiet ta' l-ipparkjar sikuri u protetti. L-aspetti ekonomiċi, soċjali u ta' sigurtà differenti għadhom ma' ġewx indirizzati kif xieraq fil-livell Ewropew. Din l-opinjoni addizzjonali tfasslet ukoll breazzjoni għar-rapport mill-Kummissjoni lill-Kunsill u lill-Parlament Ewropew dwar il-konsegwenzi ta' l-esklużjoni tax-xufiera li jaħdmu għal rashom mill-ambitu tad-Direttiva 2002/15/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill Nru 2002/15/KE tal-11 ta' Marzu 2002 dwar l-organizzazzjoni tal-ħin tax-xogħol ta' ħaddiema li jwettqu attivitajiet mobbli tat-trasport fit-toroq, COM(2007) 266 finali.

2.2 Id-Direttiva 2002/15/KE tistabbilixxi f'dik li hija organizzazzjoni tal-ħinijiet tax-xogħol sabiex tittejjeb il-protezzjoni tas-sikurezza u s-saħħa ta' ħaddiema li jwettqu attivitajiet mobbli tat-trasport fit-toroq, biex tittejjeb is-sikurezza fit-toroq u biex ikun hemm kundizzjonijiet ugwali ta' kompetizzjoni. Din id-direttiva daħlet fis-seħħ fit-23 ta' Marzu 2002 u l-Istati Membri kellhom tliet snin, sat-23 ta' Marzu 2005, biex jimplimentaw id-dispożizzjonijiet tagħha fir-rigward tal-ħaddiema mobbli. Skond l-Artikolu 2(1) tad-direttiva, id-dispożizzjonijiet tagħha japplikaw għas-sewwieqa li jaħdmu għal rashom mit-23 ta' Marzu 2009. Sadanittant, il-Kummissjoni kellha tressaq rapport quddiem il-Parlament Ewropew u l-Kunsill u wara proposta leġislattiva bbażata fuq ir-rapport.

([1]) Membru li rreżenja

([2]) ĠU C 175 tas-27.7.2007, pp. 88-90.

2.3 Bħala parti mill-ftehim ta' konċiljazzjoni finali li ntlaħaq bejn il-Parlament Ewropew u l-Kunsill dwar din id-direttiva, ġie konkluż li mhux aktar tard minn sentejn qabel din id-data, iġifieri sat-23 ta' Marzu 2007, il-Kummissjoni għandha tippreżenta rapport lill-Parlament Ewropew u lill-Kunsill li janalizza l-konsegwenzi ta' l-esklużjoni tas-sewwieqa li jaħdmu għal rashom mill-ambitu tad-Direttiva fdik li hija s-sikurezza fit-toroq, il-kundizzjonijiet ta' kompetizzjoni, l-istruttura tal-professjoni kif ukoll l-aspetti soċjali. Ir-rapport għandu jqis iċ-ċirkostanzi f'kull Stat Membru fir-rigward ta' l-istruttura tas-settur tat-trasport, kif ukoll ta' l-ambjent tax-xogħol fil-professjoni tat-trasport bit-triq.

2.4 Fuq bażi ta' dan ir-rapport, il-Kummissjoni għandha tippreżenta proposta bil-għan li (a) tistipula l-proċeduri għall-inklużjoni tas-sewwieqa li jaħdmu għal rashom li jwettqu attivitajiet ta' trasport purament nazzjonali biss u li jaffaċjaw limiti speċifiċi; jew (b) ma' tinkludix is-sewwieqa li jaħdmu għal rashom fl-ambitu tad-direttiva.

2.5 L-Artikolu 7(2) tad-direttiva talab ukoll lill-Kummissjoni biex, sat-23 ta' Marzu 2007, tevalwal-konsegwenzi tad-dispożizzjonijiet tad-direttiva dwar ix-xogħol ta' bil-lejl fil-kuntest tar-rapport biennali li hija obbligata li tipprovdi dwar l-implimentazzjoni tad-direttiva.

3. **Ir-rapport tal-Kummissjoni**

3.1 Skond il-Kummissjoni, ir-rapport jagħti ħarsa ġenerali lejn l-istat attwali ta' l-implimentazzjoni tad-direttiva mill-Istati Membri, jindirizza l-konsegwenzi li jista jkollha l-esklużjoni tas-sewwieqa li jaħdmu għal rashom mill-ambitu tagħha u jevalwa l-konsegwenzi tad-dispożizzjonijiet tad-direttiva dwar ix-xogħol ta bil-lejl.

3.2 L-ewwel konklużjoni hija li l-biċċa l-kbira ta' l-Istati Membri ma' rnexxilhomx jittrasponu d-direttiva fil-perjodu ta' tliet snin li ngħata. Għaldaqstant, il-Kummissjoni tqis li għadha mhijiex f'qagħda li toħroġ l-ewwel rapport biennali tagħha, li li kien ippjanat għal Marzu 2007.

3.3 Fir-rigward tal-konsegwenzi ta' l-esklużjoni tas-sewwieqa li jaħdmu għal rashom, il-Kummissjoni tfakkar ir-raġunijiet li għalihom hija kienet ipproponiet li jiġu inklużi: ir-regolament dwar il-ħin tas-sewqan u l-ħin tal-mistrieħ ma' jagħmilx din it-tip ta' distinzjoni bejn is-sewwieqa; biex jiġi evitat ir-riskju ta' frammentazzjoni billi s-sewwieqa jiġu mħeġġa jsiru "għal rashom foloz"; u biex jiġi żgurat li l-għanijiet tal-kompetizzjoni ġusta u t-titjib tas-sikurezza fit-toroq u tal-kundizzjonijiet tax-xogħol jiġu applikati għas-settur kollu kemm hu.

3.4 Fuq il-bażi tal-konklużjonijiet ta' rapport imħejji minn konsulenti esterni, il-Kummissjoni tagħraf li l-għeja u l-konsegwenzi tagħha għas-sikurezza fit-toroq jistgħu jolqtu lil kwalunkwe sewwieq, sew jekk ikun ħaddiem għal rasu u sew jekk ikun mobbli. Barra minn hekk, ir-rapport ikkonferma wkoll li s-sewwieqa li jaħdmu għal rashom jaħdmu sigħat itwal mill-ħaddiema mobbli impjegati fis-settur tat-trasport bit-triq, u li dawn iż-żewġ kategoriji jaħdmu aktar minn ħaddiema fsetturi oħrajn.

3.5 Filwaqt li jagħraf li "Bla dubju, tnaqqis fil-ħinijiet tax-xogħol jista' jgħin biex inaqqas l-għeja", ir-rapport estern jikkonkludi wkoll li, "Dan jista jwassal, madankollu, għal livelli ogħla ta' stress, għax ix-xufier li jaħdem għal rasu jipprova jlaħħaq aktar f'inqas ħin biex ma' jitlifx mill-profittabbiltà tiegħu, sitwazzjoni li min-naħa tagħha tkun tista' twassal għal aktar għeja u aktar inċidenti". Il-Kummissjoni jidher li hija ta' l-istess fehma.

3.6 Fir-rigward tal-kundizzjonijiet tal-kompetizzjoni, il-Kummissjoni taċċetta l-konklużjonij tar-rapport li l-esklużjoni ta' min jaħdem għal rasu tkun xprun biex ix-xejra attwali tkompli miexja lejn frammentazzjoni u li din ma' għandhiex ikollha impatt sinifikanti fuq il-kompetizzjoni fl-industrija. Min-naħa l-oħra, l-inklużjoni ta' dawk li jaħdmu għal rashom twassal għal żieda fil-piż finanzjarju u għal tnaqqis fil-ħinijiet tax-xogħol, u għaldaqstant, jitnaqqas sostanzjalment il-vantaġġ kompetittiv tal-ħaddiema għal rashom fl-industrija tat-trasport tal-merkanzija bit-triq. Għaldaqstant il-Kummissjoni tidher favur l-alternattiva li s-sewwieqa li jaħdmu għal rashom "foloz" biss għandhom ikunu soġġetti għad-direttiva.

3.7 Il-Kummissjoni tqis ukoll li, "filwaqt li jista' jkun preferibbli li jibqgħu esklużi għal raġunijiet ekonomiċi, l-impatti soċjali possibbli ta' l-esklużjoni jew l-inklużjoni jidhru inqas ovvji. L-esklużjoni aktarx li ma' tgħinx biex ittaffi l-problemi tas-saħħa u tas-sikurezza; min-naħa l-oħra, l-inklużjoni tista' toħloq aktar stress u aktar piż amministrattiv għal dawk li jaħdmu għal rashom, kif ukoll tnaqqis fid-dħul tagħhom".

3.8 Finalment, il-Kummissjoni tissuġġerixxi li l-inklużjoni ta' dawk li jaħdmu għal rashom tista' toħolqilhom ħafna aktar stress emozzjonali u diffikultajiet finanzjarji u tista' tkun diffiċli biex tiġi infurzata, u għaldaqstant ma' tkunx effettiva.

3.9 Fejn tidħol l-evalwazzjoni tal-konsegwenzi tad-dispożizzjonijiet tad-Direttiva dwar ix-xogħol ta' bil-lejl, il-Kummissjoni tikkonkludi li l-aspett tal-kontroll ta' l-infurzar tar-regoli jixraqlu analiżi aktar fil-fond.

4. **Kummenti ġenerali**

4.1 Il-Kumitat jieħu nota tar-rapport tal-Kummissjoni dwar il-konsegwenzi ta' l-esklużjoni tas-sewwieqa li jaħdmu għal rashom mill-ambitu tad-Direttiva dwar il-ħin tax-xogħol ta' persuni li jwettqu attivatijiet mobbli ta' trasport bit-triq.

4.2 Skond numru ta' partijiet interessatti, l-esklużjoni tal-ħaddiema li jaħdmu għal rashom mill-ambitu tad-Direttiva ħolqot distorsjoni fil-kompetizzjoni fis-settur tal-ġarr fit-triq, li dan l-aħħar wasslet lill-Kumitat biex jagħmel din it-talba fl-opinjoni tiegħu dwar ir-reviżjoni ta' nofs it-term tal-White Paper dwar it-Trasport (TEN 257, rapporteur is-Sur Barbadillo Lopez) (3):

(3) ĠU C 161 tat-13.7.2007, p. 89.

"Il-leġislazzjoni soċjali li tkopri t-trasport bit-triq għandha żżomm it-trattament ugwali lejn il-ħaddiema, kemm jekk huma impjegati kif ukoll jekk jaħdmu għal rashom u, għalhekk, id-Direttiva 15/2002 tal-11 ta' Marzu 2002, dwar l-organizzazzjoni tal-ħin tax-xogħol tal-persuni li jwettqu attivitajiet ta' mobilità relatati mat-trasport bit-triq iridu japplikaw b'effett immedjat fuq il-ħaddiema li jaħdmu għal rashom, mingħajr perjodu transitorju, peress li l-għan ta' din id-Direttiva huwa li tiġi żgurata s-sigurtà fit-triq, li tevita t-tfixkil tal-kompetizzjoni u tippromovi kundizzjonijiet aħjar tax-xogħol" (punt 4.3.1.2).

4.3 F'dan l-isfond, il-KESE jixtieq jesprimi dubji serji dwar il-konklużjonijiet li jikkonċernaw is-sikurezza fit-toroq, il-kundizzjonijiet għall-kompetizzjoni u l-aspetti soċjali msemmija fl-istudju.

4.4 Il-KESE jemmen li, jekk veru hemm rieda li tiġi promossa s-sikurezza fit-toroq, li titrawwem il-kompetizzjoni ġusta u li jittejbu l-kundizzjonijiet tax-xogħol tal-ħaddiema mobbli u li jaħdmu għal rashom — u b'mod partikolari s-saħħa fiżika u mentali tagħhom — l-ambitu tad-Direttiva 2002/15/KE għandha tinkludi s-sewwieqa li jaħdmu għal rashom.

4.5 Is-sigħat eċċessivi ta' xogħol huma fattur ewlieni li jikkontribwixxi għall-għeja u għal sewwieq li tmur għajnu bih waqt is-sewqan, u b'hekk li jnaqqas is-sikurezza fit-toroq. Jistgħu tinkiseb sitwazzjoni ta' kundizzjonijiet indaqs għal kulħadd meta l-prezzijiet imħallsa lis-sotto-kuntratturi mill-kumpaniji l-kbar li jorganizzaw l-aspetti kollha tad-distribuzzjoni u t-trasport tal-merkanzija iħarsu l-leġislazzjonijiet soċjali li għandha x'taqsam mas-settur, għall-ħaddiema mobbli kif ukoll is-sewwieqa li jaħdmu għal rashom.

4.6 L-esklużjoni tas-sewwieqa li jaħdmu għal rashom mill-ambitu tad-Direttiva 2002/15/KE mhux bilfors toħloq aktar stress, għax is-sewwieqa li jaħdmu għal rashom ser ikunu soġġetti għal pressjonijiet mill-kuntratturi tagħhom biex ibaxxu l-prezzijiet. Huma jkollhom jaħdmu ħinijiet itwal biex ikollhom l-istess qligħ, għad-dannu tas-sikurezza fit-toroq, saħħithom u l-bilanċ — diġà prekarju — bejn il-ħajja professjonali u dik tal-familja.

4.7 Madankollu għall-KESE, l-inklużjoni tas-sewwieqa li jaħdmu għal rashom fl-ambitu tad-Direttiva 2002/15/KE tippresupponi t-traspożizzjoni korretta tad-direttiva, partikolarment tad-definizzjoni ta' sewwieq li jaħdem għal rasu.

4.8 Il-Kummissjoni, bħala gwardjan tat-Trattat, għandha tiżgura traspożizzjoni korretta mill-Istati Membri tad-definizzjoni ta' "xufier li jaħdem għal rasu" hekk kif stipulata fl-Artikolu 3 (e) [4] tad-direttiva. Jekk Stat Membru jrid jiġġieled, il-fenomenu tas-sewwieqa li jaħdmu għal rashom foloz, din hija l-kundizzjoni li l-ewwel li għandu jistabbilixxi.

4.9 Barra minn hekk, l-inklużjoni ta' sewwieqa li jaħdmu għal rashom għandha tkun akkumpanjata minn emenda tad-Direttiva li għandha x'taqsam mar-responsabbiltà li jġorru bejniethom l-atturi differenti fil-katina tat-trasport. L-Artikolu 10 (4) tar-Regolament dwar il-ħin tas-sewqan u tal-mistrieħ [5] jistipula li "Impriżi, kunsinjatarji, burdnara, operaturi ta' ġiti, kuntratturi prinċipali, sotto-kuntratturi u l-aġenziji għall-impjieg tax-xufiera għandhom jiżguraw illi l-iskedi tal-ħin tat-trasport miftiehma f'kuntratt iħarsu dan ir-Regolament". Din il-responsabbiltà maqsuma għandha tiġi estiża għall-implimentazzjoni tal-leġislazzjoni f'dak li hu ħin tax-xogħol. Dan jgħin biex jistabbilixxi kundizzjonijiet indaqs għall-ħaddiema mobbli u s-sewwieqa li jaħdmu għal rashom; meta dawn ta' l-aħħar jinsabu f'sitwazzjoni ta' sotto-kuntratturi, ikollhom iħabbtu wiċċhom ma' pressjonijiet biex ibaxxu l-prezzijiet tagħhom billi jaħdmu għal sigħat twal. B'hekk sitwazzjoni ta' kompetizzjoni inġusta li tkun għad-detriment tal-ħaddiema mobbli, tista' tkun evitata.

4.10 Il-konklużjonijiet ta' l-istudju fir-rigward ta' l-istress addizzjonali li ġġib magħha l-inklużjoni tas-sewwieqa li jaħdmu għal rashom fl-ambitu tad-direttiva ma' tantx jidhru raġonevoli għall-KESE. Id-definizzjoni tal-ħin tax-xogħol li l-konsulenti użaw mhix ċara. Jekk is-sewwieqa li jaħdmu għal rashom huma obbligati, waqt xogħolhom, jieħdu ħsieb l-amministrazzjoni u t-tmexxija ta' l-operazzjonijiet tat-trasport tagħhom kollha — kompiti li l-ħaddiema mobbli mhumiex obbligati — dan żgur iwassal għal stress addizzjonali. Jekk jagħmlu l-istess tip ta' attivitajiet bħall-ħaddiema mobbli fl-istess sigħat tax-xogħol, huwa diffiċli li wieħed jifhem għalfejn is-sewwieq li jaħdem għal rasu għandu jkollu aktar stress mill-ħaddiem mobbli.

4.11 Barra minn hekk, jekk it-tnaqqis tal-ħin tax-xogħol jgħin biex titnaqqas l-għeja iżda joħloq l-istress, il-ħaddiema li jaħdmu għal rashom huma mġegħla jagħżlu bejn żewġ sitwazzjonijiet li t-tnejn huma spjaċevoli. Fil-fehma tal-KESE, is-sikurezza fit-toroq hija l-ewwel prijorità u l-għeja kawża ta' sigħat twal ta' xogħol, inkluż il-ħin tas-sewqan, tista' twassal għal inċidenti fit-toroq, kemm jekk is-sewwieq ikun mobbli u kemm jekk jaħdem għal rasu. Huwa mifhum li l-kompiti amministrattivi ġenerali kif deskritti fid-direttiva (Artikolu 3, a-2) m'humiex inklużi fid-definizzjoni ta' ħin tax-xogħol.

4.12 Barra minn hekk l-istudju jonqos milli jgħid — u l-Kummissjoni taqbel mar-raġunament tiegħu — li l-istress tas-sewwieqa jista' jibqa' jeżisti u jiżdied anke jekk jiġu esklużi mid-Direttiva, għax il-kuntratturi żgur ser jgħollu din il-possibbiltà sabiex jagħmlu pressjoni fuq is-sewwieqa biex ikomplu jbaxxu l-prezzijiet tagħhom.

4.13 Il-Kummissjoni ssostni l-fatt li l-Kunsill m'aċċetta l-ebda rekwiżitu għal kontroll sistematiku minimu tar-regoli dwar il-ħinijiet tax-xogħol. Il-KESE, bħall-Kummissjoni, mhux kuntent

[4] L-Artikolu 3(e), "xufier li jaħdem għal rasu jfisser kwalunkwe bniedem li l-okkupazzjoni ewlenija tiegħu hija li jittrasporta passiġġieri jew merkanzija fit-toroq għall-kiri jew għall-qligħ fil-qofol tat-tifsira tal-leġislazzjoni tal-Komunità permezz tal-koperta ta liċenzja tal-Komunità jew ta xi awtorizzazzjoni professjonali oħra biex iwettaq it-trasport imsemmi qabel, li huwa intitolat li jaħdem għal rasu u li mhux marbut ma xi ħadd li jimpjegah bkuntratt ta impieg jew bxi tip ieħor ta relazzjoni bġerarkija tax-xogħol, li huwa liberu li jorganizza l-attivitajiet relevanti tax-xogħol, li l-introjtu tiegħu jiddependi direttament mill-profitti magħmula u li għandu l-libertà li, individwalment jew permezz ta kooperazzjoni bejn sewwieqa li jaħdmu għal rashom, ikollu relazzjonijiet kummerċjali ma' diversi klijenti
Għall-iskopijiet ta din id-direttiva, dawk is-sewwieqa li ma jissodisfawx dawn il-kriterji għandhom ikunu soġġetti għall-istess obbligazzjonijiet u jibbenefikaw mill-istess drittijiet bħal dawk li hemm provvediment dwarhom għall-ħaddiema mobbli bdin id-direttiva."

[5] Regolament (KE) Nru 561/2006 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-15 ta' Marzu 2006 dwar l-armonizzazzjoni ta ċerta leġislazzjoni soċjali li għandha x'taqsam mat-trasport bit-triq u li temenda r-Regolamenti tal-Kunsill (KEE) Nru 3821/85 u (KE) Nru 2135/98 u li tħassar ir-Regolament tal-Kunsill (KEE) Nru 3820/85.

b'din is-sitwazzjoni iżda ma' jarahiex bħala raġuni għala l-leġislazzjoni m'għandhiex tiġi adattata għas-sewwieqa li jaħdmu għal rashom. Il-fatt li huwa diffiċli tikkontrolla l-ħin tax-xogħol tas-sewwieqa li jaħdmu għal rashom ma' jfissirx li m'għandhomx isir. Ir-responsabbiltà maqsuma bejn l-atturi fil-katina tat-trasport fl-implimentazzjoni tal-leġislazzjoni tista' b'hekk taqdi rwol sinifikanti. Jekk ikun jidher ċar li l-kuntratti bejn l-atturi differenti fil-katina tat-trasport ikunu tali li l-applikazzjoni ta' durata medja ta' 48 siegħa hija impossibbli, għall-inqas ikun hemm element wieħed li jħares is-sewwieq li jaħdem għal rasu minn ħin tas-sewqan u sigħat tax-xogħol eċċessivi.

4.14 Għall-KESE, suq intern ta' trasport bit-triq Ewropew jeħtieġ sitwazzjoni ta' kundizzjonijiet indaqs għal kulħadd, ibbażata b'mod partikolari fuq l-implimentazzjoni prattika effettiva tal-leġislazzjonijiet soċjali għall-industrija. Il-ħolqien ta' distinzjoni għall-implimentazzjoni tal-leġislazzjoni dwar il-ħin tax-xogħol bejn il-ħaddiema mobbli u dawk li jaħdmu għal rashom tgħin sempliċiment biex toħloq kompetizjoni inġusta. Għal din ir-raġuni, il-KESE ma' jistax jaċċetta l-possibbiltà li jiġu nklużi biss is-sewwieqa "li jaħdmu għal rashom foloz" fl-ambitu tad-direttiva.

4.15 Il-KESE jixtieq isemmi wkoll li numru ta' Stati bi strutturi differenti tas-suq ta' l-operaturi tat-trasport bit-triq, bħall-Estonja (li ftit għandha sewwieqa li jaħdmu għal rashom) u s-Slovakkja (fejn 70 % tal-ħaddiema jaħdmu għal rashom) għażlu li jinkludu lis-sewwieqa li jaħdmu għal rashom fid-Direttiva 2002/15/KE. Jekk dan huwa hekk, il-KESE ma jifhimx għalfejn il-Kummissjoni tixtieq bilfors iżżomm lis-sewwieqa li jaħdmu għal rashom barra mill-ambitu tad-Direttiva 2002/15/KE għal raġunijiet ekonomiċi.

4.16 Bix-xieraq, il-Kummissjoni tagħraf li t-terminu "aspetti soċjali" jiġbor taħtu mhux biss is-saħħa, is-sikurezza u l-kundizzjonijiet tax-xogħol tal-ħaddiema mobbli u li jaħdmu għal rashom, iżda wkoll ir-remunerazzjoni u l-bilanċ bejn il-ħajja professjonali u dik privata.

4.17 Skond il-Kummissjoni, l-esklużjoni toffrilhom "il-possibbiltà ta' aktar kontroll fuq ix-xogħol u dħul ogħla, bil-ħtieġa li jinvestu aktar ħin u enerġija biex ix-xogħol irendi aktar qligħ".

4.18 Il-KESE jfakkar li d-definizzjoni tal-ħin tax-xogħol għall-ħaddiema li jaħdmu għal rashom mhix ċara u/jew tassumi li l-kompiti amministrattivi ġenerali ma jsirux waqt il-ħin tax-xogħol. F'dan il-każ l-KESE ma jifhimx għalfejn dħul ogħla għas-sewwieqa li jaħdmu għal rashom għandu jkun attribwit għall-esklużjoni tagħhom mid-Direttiva dwar il-ħin tax-xogħol.

4.19 Il-KESE jiġbed l-attenzjoni għall-fatt li l-promozzjoni tal-kooperazzjoni fil-livell Ewropew bejn l-amministrazzjonijiet nazzjonali differenti hija essenzjali għall-implimentazzjoni effettiva tad-Direttiva.

4.20 Il-Kumitat jemmen li l-inklużjoni tas-sewwieqa li jaħdmu għal rashom fl-ambitu tad-direttiva ma għandhiex twassal biex jitgħabbew b'kompiti amministrattivi żejda.

4.21 Fid-dawl ta' dan l-istudju, il-Kummissjoni tixtieq tagħmel valutazzjoni oħra ta' l-impatt aktar fid-dettall qabel ma tħejji l-proposta leġislattiva tagħha; din il-valutazzjoni għandha tqis elementi ġodda bħar-regolament il-ġdid dwar il-ħin tas-sewqan u l-ħin tal-mistrieħ. Barra minn hekk, il-Kummissjoni trid li din il-valutazzjoni ta' l-impatt tappoġja l-esklużjoni tas-sewwieqa li tassew jaħdmu għal rashom mill-applikazzjoni tar-regoli settorjali dwar il-ħin tax-xogħol. Il-KESE mhux konvint mill-valur miżjud ta' valutazzjoni ta' l-impatt oħra.

Brussell, id-9 ta' Lulju 2008

Il-President

tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew

Dimitris DIMITRIADIS

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Il-Komunikazzjoni mill-Kummissjoni lill-Kunsill, il-Parlament Ewropew, il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u l-Kumitat tar-Reġjuni — Pjan Strateġiku Ewropew għat-Teknoloġija ta' l-Enerġija (SET-plan) "Lejn ġejjieni ta' emissjonijiet baxxi tal-karbonju"

COM(2007) 723 finali

(2009/C 27/13)

Nhar it-22 ta' Novembru 2007, il-Kummissjoni ddeċidiet, b'konformità ma' l-Artikolu 262 tat-Trattat li jistabbilixxi l-Komunità Ewropea, li tikkonsulta lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar

Il-Komunikazzjoni mill-Kummissjoni lill-Kunsill, lill-Parlament Ewropew, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni — Pjan Strateġiku Ewropew għat-Teknoloġija ta' l-Enerġija (SET-plan) "Lejn ġejjieni ta' emissjonijiet baxxi tal-karbonju".

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għat-Trasport, l-Enerġija, l-Infrastruttura u s-Soċjetà ta' l-Informazzjoni, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha nhar il-5 ta' Ġunju 2008. Ir-rapporteur kien is-Sur Zbořil.

Matul l-446 sessjoni plenarja tiegħu li nżammet fid-9 u l-10 ta' Lulju 2008 (seduta tad-9 ta' Lulju), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-opinjoni b'127 vot favur, u 5 astensjonijiet.

1. Rakkomandazzjonijiet u konklużjonijiet

1.1 Il-KESE jilqa' l-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni u d-dokumenti relatati u jaqbel ma' l-analiżi u d-deskrizzjoni tal-pożizzjoni rigward it-teknoloġiji ta' l-enerġija. Mingħajr strateġija soda għall-iżvilupp tat-teknoloġiji ta' l-enerġija, kull ħsieb li jittaffa t-tibdil fil-klima huwa mhedded serjament. Għal din ir-raġuni, il-KESE jappoġġja l-adozzjoni tas-SET-Plan.

1.2 Il-Komunikazzjoni tagħti importanza konsiderevoli lil element prinċipali tal-politika ta' l-enerġija — provvista ta' l-enerġija sikura li tkun kemm fattibbli kif ukoll sostenibbli mil-lat ambjentali. Is-sigurtà tal-provvista ma tfissirx biss id-disponibbiltà fiżika tal-provvista, iżda wkoll id-disponibbiltà tagħha bi prezzijiet li huma aċċettabbli soċjalment.

1.3 Il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni bir-raġun tqiegħed l-iżvilupp tat-teknoloġiji ta' l-enerġija fil-quċċata ta' l-isforzi sabiex jixxekkel it-tibdil fil-klima, pożizzjoni li tirrifletti l-konklużjonijiet adottati mit-13-il Konferenza tal-Partijiet (COP 13) f'Bali f'Diċembru 2007 ([1]).

1.4 Il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni hija perfettament korretta meta tiġbed l-attenzjoni għall-importanza essenzjali tal-perijodu ta' żmien fl-implimentazzjoni ta' l-istrateġija proposta (is-SET-Plan) sabiex l-UE tkun tista' żżomm il-wegħda tagħha ta' Marzu 2007 li tnaqqas l-emissjonijiet tal-gassijiet serra sal-2020.

1.5 Sabiex l-UE tħaffef l-iżvilupp u l-applikazzjoni prattika tat-teknoloġiji l-ġodda ta' l-enerġija, għandha bżonn mekkaniżmi iktar immirati u effettivi li jagħmlu użu mill-potenzjal tal-fondi pubbliċi, l-industrija, l-universitajiet u r-riċerka u li jsaħħu s-sinerġija bejniethom. Fil-livell internazzjonali hemm bżonn ukoll kollaborazzjoni usa' u miżuri għall-prevenzjoni tal-frammentazzjoni fir-riċerka.

1.6 Il-KESE japprezza ħafna l-pożizzjoni meħuda mill-Kummissjoni fil-Komunikazzjoni tagħha fejn issejjaħ sabiex ikun hemm iktar riżorsi finanzjarji, iżda fuq kollox umani, mobilizzati fl-erba' livelli kollha: fis-settur privat, fil-livell ta' l-Istati Membri, fil-livell Komunitarju u fil-livell dinji. Il-Kumitat jenfasizza li prerekwiżit importanti għall-mobilizzazzjoni tar-riżorsi umani huwa l-appoġġ ġenerali għall-edukazzjoni fix-xjenza u t-teknoloġija.

1.7 Il-pjan strateġiku għandu jinkludi mhux biss il-ħolqien ta' prijoritajiet fil-livell ta' l-UE, iżda wkoll il-ħolqien ta' prijoritajiet speċifiċi fil-livell ta' l-Istati Membri li jirrispettaw il-kapaċitajiet u l-esperjenza tagħhom, l-allokazzjoni ta' fondi suffiċjenti mill-finanzi pubbliċi (ta' l-UE u l-Istati Membri), l-aħjar użu possibbli tal-kapaċitajiet tar-riċerka u l-iżvilupp u l-parteċipazzjoni tas-settur privat li jitħeġġeġ minn biżżejjed stimuli mis-suq ta' l-enerġija, kif ukoll strumenti oħra legali u fiskali.

1.8 Il-Kumitat jaħseb li jkun ta' ħsara jekk dak li bla dubju hu l-iktar strument importanti għat-tnaqqis fit-tibdil fil-klima — strateġija għall-iżvilupp u l-applikazzjoni tat-teknoloġiji ta' l-enerġija — jingħata inqas importanza minn kwistjonijiet oħrajn, li mil-lat realistiku, minflok għandhom jipprovdu il-qafas meħtieġ ta' appoġġ u l-istimulu għal dan l-iżvilupp (EU ETS (l-iskema għall-iskambju ta' kwoti ta' emissjonijiet), appoġġ għall-użu ta' sorsi ta' l-enerġija rinnovabbli, it-Tielet Pakkett ta' l-Enerġija, eċċ.). Hija biss bidla ġenwina lejn teknoloġiji iktar effettivi li tista' tikseb tnaqqis veru fl-emissjonijiet tal-gassijiet serra.

([1]) Ara d-deċiżjoni tan-NU tat-13-il Laqgħa tal-Konferenza tal-Partijiet għall-Konvenzjoni Qafas dwar it-Tibdil fil-Klima — il-Pjan ta' Azzjoni ta' Bali.

1.9 L-analiżi tas-sitwazzjoni attwali, li m'hija xejn sodisfaċenti hija eċċezzjonalment konċiża u pertinenti, li bir-raġun tidentifika l-problemi organizzattivi u amministrattivi li s-soċjetà għandha tindirizza flimkien ma' dawk xjentifiċi u teknoloġiċi.

1.10 Ir-rakkomandazzjonijiet fil-livell ta' l-UE jitolbu li tingħata attenzjoni u appoġġ adegwat lit-teknoloġiji li jużaw issorsi rinnovabbli għat-tisħin u l-iktar infrastruttura reċenti għad-distribuzzjoni u l-ħżin ta' l-enerġija. Madankollu, għalissa, ċerti tipi ta' enerġija rinnovabbli huma għoljin u ser ikomplu f'din ittriq fil-ġejjieni fit-tul. Sfortunatament, it-teknoloġiji ta' l-iffrankar ta' l-enerġija għall-użu aħħari tal-konsum, it-teknoloġiji nodfa tal-karburanti fossili, l-enerġija nukleari (kemm fissjoni kif ukoll fużjoni) u l-ħżin sikur ta' l-iskart nukleari twarrbu mill-aġenda prinċipali. M'għandux jintesa li hemm bosta pajjiżi li huma dipendenti fuq il-karburanti fossili u l-enerġija nukleari u din id-dipendenza ser tkompli fil-futur immedjat.

1.11 Fil-fehma tal-KESE, il-parteċipazzjoni intensiva tas-settur privat, hija assolutament kruċjali. L-UE u l-gvernijiet ta' l-Istati Membri għandhom jipprovdu l-ambjent meħtieġ għal dan, mhux biss bid-definizzjoni tal-prinċipji, il-prijoritajiet u l-miri tal-politiki ta' l-enerġija, iżda wkoll bil-ħolqien ta' strumenti li jgħinuhom jintlaħqu.

1.12 L-element prinċipali huwa li jitwaqqfu regoli tas-suq fis-settur ta' l-enerġija, speċjalment l-inkorporazzjoni korretta ta' l-esternalitajiet, inkluż l-ispejjeż soċjali, fil-prezzijiet ta' kull forma ta' enerġija. L-UE u l-Istati Membri x'aktarx ser ikollhom joħolqu ambjent leġislattiv u fiskali sabiex jassiguraw taħlita aħjar ta' fondi pubbliċi u privati għar-riċerka u l-iżvilupp ta' l-enerġija.

1.13 Il-fattibilità li kull Stat Membru juża s-sorsi ta' enerġija rinnovabbli u jkun involut fil-programmi għall-iżvilupp tat-teknoloġiji ta' l-enerġija għandha tiġi analizzata skond l-ambjent naturali tiegħu u r-riżorsi fiżikament aċċessibbli.

1.14 Il-progress fit-teknoloġiji avvanzati ta' l-enerġija għall-konsumatur għandhom ikunu disponibbli għall-iżvilupp sostenibbli. Koordinazzjoni strateġika tar-riċerka u l-iżvilupp ta' l-enerġija li tistabbilixxi l-kontenut u l-prijoritajiet ta' l-iskedi fil-livell Komunitarju u ta' l-Istati Membri, flimkien mal-mekkaniżmi ta' ħidma meħtieġa, bħalma huma s-sistemi għall-ġestjoni, il-monitoraġġ u l-flussi ta' l-informazzjoni, jistgħu jagħtu kontribut siewi għall-ksib ta' l-għanijiet mixtieqa.

1.15 Bis-saħħa tat-tkabbir tal-kooperazzjoni fir-riċerka u l-iżvilupp ta' teknoloġiji ġodda lilhinn mill-Komunità, għandha tingħata prijorità — qabel ma jiġu finalizzati ftehimiet ġodda — lill-aħjar użu ta' l-istituzzjonijiet, il-kuntratti u l-ftehimiet eżistenti, speċjalment dawk li taw prova tal-valur tagħhom.

1.16 Is-SET-Plan huwa approċċ strateġiku ewlieni ta' l-ekonomija Ewropea sabiex jiġu żviluppati u jsiru produttivi t-teknoloġiji meħtieġa għat-tnaqqis fit-tibdil fil-klima billi jitnaqqsu l-emissjonijiet tal-gassijiet serra sa l-2020 u wara dan sa l-2050.

2. **Daħla**

2.1 Fit-22 ta' Novembru 2007, il-Kummissjoni ħarġet proposta bl-isem ta' *Pjan Strateġiku Ewropew għat-Teknoloġija ta' l-Enerġija (SET-plan) COM(2007) 723 — "Lejn ġejjieni ta' emissjonijiet baxxi tal-karbonju"*, *flimkien mad-dokumenti ta' ħidma "Full impact assessment"* SEC(2007) 1508, "*Summary Impact Assessment*" SEC(2007) 1509, "*Technology Map*" SEC(2007) 1510, u "*Capacities Map*" SEC(2007) 1511. Dan is-sett ta' dokumenti jiġbor it-tagħrif eżistenti tas-SET Plan u r-riżorsi disponibbli u li għandhom jiġu mobilizzati sabiex jinkisbu l-għanijiet ta' dan il-pjan. Flimkien, dawn jikkostitwixxu appell urġenti għal kollaborazzjoni iktar stretta u iktar ikkoordinata dwar ir-riċerka u l-iżvilupp fil-livelli kollha ([2]).

2.2 Dan huwa approċċ strateġiku f'wieħed mill-oqsma ewlenin (jekk mhux il-qasam ewlieni) ta' l-isforzi għat-tnaqqis fit-tibdil fil-klima billi jitnaqqsu l-emissjonijiet tal-gassijiet serra — speċifikament b'20 % fl-UE sa l-2020, u jekk jista' jkun bi 30 % jekk il-komunità dinjija tadotta l-inizjattiva ta' l-UE. Dawn l-għanijiet essenzjali tal-ġlieda kontra t-tibdil fil-klima, tressqu mill-Kunsill Ewropew flimkien mal-punti politiċi ewlenin tal-Politika ta' l-Enerġija għall-Ewropa, fid-9 ta' Marzu 2007.

2.3 Ser jinħtieġu avvanzi enormi fit-teknoloġija ta' l-enerġija sabiex il-konċentrazzjonijiet tad-dijossidu tal-karbonju fl-atmosfera jiġu stabilizzati f'livell aċċettabbli. M'hemm l-ebda dubju dwar jekk hemmx bżonn l-innovazzjoni teknoloġika. Il-kwistjoni hija sa liema livell il-politika għanda tiffoka direttament fuq il-motivazzjoni ta' innovazzjoni bħal din ([3]). Il-kompjaċenża li tinħoloq mit-teknoloġija diġà disponibbli hija perikoluża immens u s-SET Plan, proġettat u implimentat bis-sħiħ, huwa l-għażla bażika adattata sabiex jinkisbu l-miri meħtieġa għat-tnaqqis.

3. **Dokumenti tal-Kummissjoni**

3.1 Jeħtieġ li l-Ewropa taġixxi issa, b'mod magħqud, sabiex twassal enerġija sostenibbli, sikura u kompetittiva. L-użu tat-teknoloġija hija essenzjali biex nilħqu l-miri tal-Politika Ewropea ta' l-Enerġija adottata mill-Kunsill Ewropew tad-9 ta' Marzu 2007. Biex nilħqu l-miri, jeħtiġilna nbaxxu l-ispiża ta' l-enerġija nadifa u li npoġġu l-industrija ta' l-UE fuq quddiemnett fis-settur

([2]) Il-KESE ħareġ għadd ta' opinjonijiet rilevanti immens dwar din il-kwistjoni, bħal ĠU C 241, 7.10.2002, p. 13 *Riċerka u Enerġija* (mhux disponibbli bil-Malti) li ma tilfu xejn mir-rilevanza tagħhom.

([3]) Pielke, R.Jr at al, *Dangerous assumptions, Nature*, Vol. 452/3 p. 531, 532, it-3 ta' April 2008

tat-teknoloġija b'emissjonijiet baxxi tal-karbonju, li qed jikber bil-ħeffa. Fil-medda aktar fit-tul, jeħtieġ li jiġu żviluppati ġenerazzjonijiet ta' teknoloġiji ġodda permezz ta' kisbiet sinifikanti fir-riċerka, jekk irridu nilħqu l-ambizzjoni li sa l-2050 nnaqqsu l-emissjonijiet ta' gassijiet serra b'60-80 %.

3.2 Ix-xejriet attwali u l-projezzjonijiet tagħhom fil-ġejjieni juru li m'aħniex fit-triq li nilħqu l-miri tagħna tal-politika ta' l-enerġija. Id-disponibbiltà faċli tar-riżorsi mhux biss ħallietna dipendenti fuq il-karburanti fossili, imma ddgħajjef wkoll l-interess fl-innovazzjoni u l-investiment fit-teknoloġiji ġodda ta' l-enerġija. Il-baġits pubbliċi u privati tar-riċerka fl-enerġija fl-UE naqsu sostanzjalment mindu laħqu l-ogħla livelli tagħhom fit-Tmeninijiet, b'risposta għall-iskossi tal-prezzijiet ta' l-enerġija. Dan wassal għal kumulazzjoni ta' investiment nieqes fil-kapaċitajiet tar-riċerka fl-enerġija u fl-infrastrutturi ta' l-enerġija. Li kieku l-gvernijiet ta' l-UE llum kienu qed jinvestu bl-istess rata bħal fl-1980, l-infiq pubbliku totali ta' l-UE fuq l-iżvilupp ta' teknoloġiji ġodda ta' l-enerġija kien ikun erba' darbiet il-livell attwali ta' l-investiment ta' madwar EUR 2.5 biljun fis-sena.

3.3 L-adozzjoni mis-suq ta' teknoloġiji ġodda ta' l-enerġija tixxekkel ukoll min-natura stess ta' l-enerġija bħala prodott. Dan il-qafas xejn favorevoli għall-innovazzjoni jkomplu jxekkluh ostakli ġuridiċi u amministrattivi. L-intervent pubbliku biex jirfed l-innovazzjoni fl-enerġija huwa meħtieġ sew kif ukoll ġustifikat.

3.4 L-atturi ewlenin, l-Istati Uniti u l-Ġappun, flimkien ukoll ma' l-ekonomiji li qegħdin jinħolqu bħalma huma ċ-Ċina, l-Indja u l-Brażil, qed jiffaċċjaw l-istess sfidi u qed ikattru l-isforzi tagħhom. Id-daqs tas-suq tagħhom, u l-kapaċitajiet ta' l-investiment u r-riċerka tagħhom, jisbqu bil-kbir dawk tal-parti l-kbira ta' l-Istati Membri. Il-frammentazzjoni, strateġiji molteplici u mhux allineati, u kapaċitajiet li ma jilħqux massa kritika, għadhom jikkaratterizzaw il-bażi ta' riċerka ta' l-UE. Madankollu, jekk naqgħu lura fit-tellieqa dinjija biex jintrebħu s-swieq tat-teknoloġija b'emissjonijiet baxxi tal-karbonju, li qed tintensifika ruħha, jista' jkun li jkollna niddependu minn teknoloġiji importati biex nilħqu l-miri tagħna, u b'hekk inħallu jaħarbulna minn idejna opportunitajiet kummerċjali enormi għall-kumpaniji ta' l-UE.

3.5 It-transizzjoni għal ekonomija b'emissjonijiet baxxi tal-karbonju sejra ddum l-għexieren tas-snin, u tolqot kull settur ta' l-ekonomija, imma ma nistgħux niddewmu fl-azzjoni. Deċiżjonijiet li sejrin jittieħdu matul l-10 u l-15-il sena li ġejjin sejrin ikollhom konsegwenzi profondi għas-sikurezza ta' l-enerġija, għat-tibdil fil-klima, u għat-tkabbir ekonomiku u l-impjiegi fl-Ewropa.

3.6 L-ewwel u qabel kollox, jeħtiġilna bidla sostanzjali fl-effiċjenza f'dak li jirrigwarda l-konverżjoni, il-provvista u l-użu aħħari ta' l-enerġija. Fit-trasport, fil-bini u l-industrija, jeħtieġ li l-opportunitajiet disponibbli ta' l-enerġija jinbidlu f'opportunitajiet għall-azjendi. Jeħtiġilna nutilizzaw għal kollox il-potenzjal għat-teknoloġiji ta' l-informazzjoni u l-komunikazzjoni u l-innovazzjoni fl-organizzazzjonijiet, kif ukoll li nużaw l-istrumenti bbażati fuq il-politika pubblika u fuq is-suq ([4]) biex niġġestixxu d-domanda u ninkoraġġixxu swieq ġodda.

3.7 Fid-dokument tagħha, il-Kummissjoni tgħid li ħafna mit-teknoloġiji li sejrin jikkontribwixxu għall-ilħiq tal-miri ta' l-2020 huma disponibbli llum, jew inkella fl-aħħar fażijiet ta' l-iżvilupp. Madankollu, anke skond l-iktar xenarju ottimist ser jeħtieġ perijodu konsiderevoli ta' żmien sabiex it-teknoloġiji disponibbli jsiru produttivi u b'mod ġenerali, it-teknoloġiji b'emissjonijiet baxxi tal-karbonju għadhom għaljin, u jiffaċċjaw ostakli fil-penetrazzjoni tas-suq. Għaldaqstant, jenħtieġ approċċ doppju: riċerka msaħħa biex jitbaxxew l-ispejjeż u tittejjeb il-prestazzjoni; u miżuri proattivi ta' appoġġ biex joħolqu l-opportunitajiet kummerċjali, jistimulaw l-iżvilupp tas-swieq u jindirizzaw l-ostakoli mhux teknoloġiċi li jiskoraġġixxu l-innovazzjoni u t-twassil fis-suq ta' teknoloġiji effiċjenti u b'emissjonijiet baxxi tal-karbonju.

Biex nilħqu l-viżjoni ta' l-2050 ta' teknoloġiji mingħajr karbonju, jeħtiġilna niżviluppaw ġenerazzjoni ġdida ta' teknoloġiji permezz ta' suċċessi maġġuri fir-riċerka. Anke jekk uħud minn dawn it-teknoloġiji ftit se jkollhom impatt sa l-2020, huwa essenzjali li nqawwu l-isforzi tagħna llum biex niżguraw li jsiru produttivi malajr kemm jista' jkun.

3.8 Miżuri eżistenti li tħaddmu f'dawn l-aħħar snin ipprovdew pedament għal aktar azzjoni ta' l-UE: (i) il-ħolqien ta' Pjattaformi Teknoloġiċi Ewropej, (ii) l-użu ta' l-istrument taż-Żona Ewropea tar-Riċerka (ERA)-Net għal bidla lejn il-programmazzjoni komuni tar-riċerka bejn l-Istati Membri, u (iii) kollaborazzjoni bejn iċ-ċentri tar-riċerka f'oqsma speċifiċi bis-saħħa tan-Netwerks ta' Eċċellenza. Is-SET-Plan sejjer jiffoka, iqawwi u jagħti l-koerenza lill-isforz globali fl-Ewropa, bil-għan li jaċċellera l-innovazzjoni fit-teknoloġiji Ewropej l-aktar avvanzati b'emissjonijiet baxxi tal-karbonju. Is-SET-Plan jipproponi li jwassal dawn ir-riżultati: (i) ippjanar strateġiku konġunt ġdid, (ii) implimentazzjoni aktar effikaċi, (iii) żieda fir-riżorsi, u (iv) approċċ ġdid u msaħħaħ lejn il-kooperazzjoni internazzjonali.

3.9 Mod ġdid ta' ħidma fil-livell Komunitarju jirrikjedi mezzi inklussivi, dinamiċi u flessibbli għat-tmexxija ta' dan il-proċess, għad-definizzjoni tal-prijoritajiet u għas-sottomissjoni ta' proposti ta' azzjoni — approċċ kollettiv lejn l-ippjanar strateġiku. Dawk li jieħdu d-deċiżjonijiet jeħtiġilhom jibdew jikkomunikaw flimkien, u jieħdu deċiżjonijiet b'mod aktar strutturat u orjentat lejn missjoni, huma u jfasslu kunċetti ta' azzjoni u jimplimentawhom mal-KE fi ħdan qafas kooperattiv. Biex tmexxi l-implimentazzjoni tas-SET-Plan, filwaqt li ssaħħaħ il-koerenza bejn l-isforzi nazzjonali, Ewropej u dinjija, fl-2008, il-Kummissjoni sejra tistabbilixxi Grupp ta' Tmexxija dwar it-Teknoloġiji Strateġiċi ta' l-Enerġija. Il-Kummissjoni sejra torganizza Summit Ewropew dwar it-Teknoloġiji ta' l-Enerġija fl-ewwel nofs ta' l-2009.

([4]) COM(2007)140, 28.3.2007, Green Paper dwar strumenti bbażati fuq is-suq għall-ambjent u għanijiet ta' politika relatati.

3.10 L-ippjanar strateġiku effikaċi fil-Grupp ta' Tmexxija jirrikjedi informazzjoni u data regolari u affidabbli. Il-Kummissjoni sejra tistabbilixxi sistema ta' aċċess miftuħ għall-informazzjoni u ta' ġestjoni ta' l-għarfien. Sejra tinkludi "mapep tat-teknoloġija" kif ukoll "mapep tal-kapaċitajiet" żviluppati miċ-Ċentru Konġunt ta' Riċerka tal-Kummissjoni ([5]).

3.11 Biex naċċelleraw il-proċessi ta' żvilupp u introduzzjoni fis-suq, neħtieġu mekkaniżmi aktar iffukati u b'saħħithom li jistgħu jingaġġaw il-potenzjal ta' l-intervent pubbliku, l-industrija Ewropea u r-riċerkaturi. Il-mekkaniżmi huma dawn li ġejjin: (i) Inizjattivi Industrijali Ewropej, (ii) l-Alleanza Ewropea għar-Riċerka dwar l-Enerġija, u (iii) Netwerks Trans-Ewropej ta' l-Enerġija u sistemi tal-ġejjieni.

3.12 L-inkoraġġiment ta' aktar iffukar u koordinazzjoni bejn l-iskemi u s-sorsi differenti tal-finanzament sejjer jgħin biex nottimizzaw l-investimenti, nibnu l-kapaċitajiet u niżguraw kontinwità ta' finanzjament għal teknoloġiji f'fażijiet differenti ta' l-iżvilupp. Jeħtieġilna nindirizzaw żewġ sfidi: **il-mobilizzazzjoni ta' riżorsi finanzjarji addizzjonali**, għar-riċerka u l-infrastrutturi relatati, dimostrazzjoni fuq skala industrijali u proġetti tar-replikazzjoni tas-swieq; u **l-edukazzjoni u t-taħriġ** biex ikollna l-kwantità u l-kwalità tar-riżorsi umani meħtieġa biex nisfruttaw għall-aħħar l-opportunitajiet teknoloġiċi li sejra toħloq il-politika Ewropea ta' l-enerġija.

3.13 Il-Kummissjoni biħsiebha tippreżenta **Komunikazzjoni dwar il-finanzjament ta' teknoloġiji b'emissjonijiet baxxi tal-karbonju** fi tmiem l-2008. L-azzjonjiet ta' l-Istati Membri biex iqawwu l-bażi tar-riżorsi umani għandhom ikunu kkoordinati aħjar, biex inkabbru s-sinerġiji kemm jista' jkun u nżidu l-mobbiltà fis-settur.

3.14 Il-miżuri proposti fis-SET-Plan għandhom iwasslu għal strateġija msaħħa ta' kooperazzjoni internazzjonali. Jeħtieġilna wkoll niżguraw li l-UE titkellem dejjem aktar b'leħen wieħed fil-forums internazzjonali, fejn dan ikun f'loku, biex nilħqu effett ta' sħubija aktar koerenti u aktar qawwi.

3.15 Illum, il-proċess ta' l-innovazzjoni fit-teknoloġija ta' l-enerġija jissejjes fuq programmi u inċentivi nazzjonali, bl-użu ta' riżorsi naturali biex jintlaħqu għanijiet u miri nazzjonali. Dan il-mudell kien jgħodd għal żmien, illum fl-imgħoddi, ta' enerġija rħisa u l-ebda restrizzjonijiet tal-karbonju. Biex inwettqu t-tibdiliet drammatiċi fix-xenarju ta' l-enerġija meħtiġa fis-Seklu 21, għandna nsegwu politika ġdida.

4. **Punti ġenerali**

4.1 Il-KESE jilqa' l-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni u d-dokumenti ta' ħidma relatati u jaqbel ma' l-analiżi u d-deskrizzjoni tal-pożizzjoni fir-rigward tat-teknoloġiji ta' l-enerġija. Ir-risposta għar-riskji tal-bidla globali fil-klima filwaqt li tkompli tintlaqa' d-domanda għolja ta' l-ekonomiji maturi għall-enerġija u t-talbiet dejjem aktar jiżdiedu ta' l-ekonomiji li qegħdin jiżviluppaw, hija sfida internazzjonali sinifikanti. Mingħajr strateġija soda għall-iżvilupp ta' teknoloġiji ta' l-enerġija li jkunu iktar ekonomiċi u effiċjenti, kull ħsieb li jittaffa t-tibdil fil-klima huwa mhedded serjament.

4.2 Il-Komunikazzjoni żżid importanza konsiderevoli ma' l-element prinċipali tal-politika ta' l-enerġija — provvista ta' l-enerġija sikura li hija kemm fattibbli kif ukoll sostenibbli mil-lat ambjentali. Is-sigurtà tal-provvista ma tfissirx biss id-disponibbiltà fiżika tal-provvisti, iżda wkoll id-disponibbiltà tagħhom bi prezzijiet li huma aċċettabbli soċjalment.

4.3 Il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni għandha raġun tisħaq fuq l-iżvilupp tat-teknoloġiji ta' l-enerġija sabiex jitrażżan it-tibdil fil-klima, pożizzjoni li tirrifletti l-konklużjonijiet adottati mit-13-il Konferenza tal-Partijiet (COP 13) f'Bali f'Diċembru 2007 ([6]). Il-kollaborazzjoni f'dan il-qasam issa u fil-futur għandha ssir prijorità ta' l-UE, mhux talinqas fil-kuntest ta' l-opportunitajiet potenzjali għall-ekonomija ta' l-Ewropa li ġġib magħha l-espansjoni tat-teknoloġiji neċessarji.

4.4 Il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni hija perfettament korretta meta tiġbed l-attenzjoni għall-importanza essenzjali taż-żmien fl-implimentazzjoni ta' l-istrateġija proposta (is-SET-Plan) sabiex l-UE tkun tista' żżomm il-wegħda tagħha ta' Marzu 2007 li tnaqqas l-emissjonijiet tal-gassijiet serra sa l-2020. Sakemm ma jkunx hemm aċċelerazzjoni fl-organizzazzjoni u fl-analiżi finali ta' l-approċċi strateġiċi bażiċi għall-iżvilupp tat-teknoloġiji (li tinkludi l-adozzjoni tad-direzzjonijiet strateġiċi ewlenin ta' l-iżvilupp u r-riċerka fl-Istati Uniti u l-Ġappun), ser ikun impossibbli li niffukaw l-isforzi u r-riżorsi b'mod effettiv għall-ġestjoni ta' l-ewwel stadju sa l-2020, aħseb u ara t-tieni stadju sa l-2050.

4.5 Sabiex l-UE tħaffef l-iżvilupp u l-applikazzjoni prattika tat-teknoloġiji l-ġodda ta' l-enerġija, għandha bżonn mekkaniżmi iktar immirati u effettivi li jagħmlu użu mill-potenzjal tal-fondi pubbliċi, l-industrija, l-universitajiet u r-riċerka u tqawwi s-sinerġija bejniethom. L-Ewropa għandha istituti nazzjonali ta' riċerka għall-enerġija li huma b'saħħithom, kif ukoll tims ta' riċerka eċċellenti li jaħdmu fl-universitajiet u ċentri speċjalizzati. Sfortunatament, xogħlhom m'huwiex ikkoordinat u l-istrumenti li ntużaw s'issa għat-tmexxija tal-kollaborazzjoni tagħhom m'humiex adegwati. L-isfruttament sħiħ ta' dan il-potenzjal huwa kruċjali għas-suċċess tal-pjan propost. Hemm bżonn ukoll kollaborazzjoni usa' fil-livell internazzjonali.

([5]) Ara d-Dokumenti ta' Ħidma tal-Persunal tal-Kummissjoni SEC(2007) 1510 "Technology Map" u SEC(2007)1511 "Capacities Map".

([6]) Ara d-deċiżjoni tan-NU tat-13-il Laqgħa tal-Konferenza tal-Partijiet għall-Konvenzjoni Qafas dwar it-Tibdil fil-Klima — il-Pjan ta' Azzjoni ta' Bali.

4.6 Il-KESE japprezza ħafna l-pożizzjoni meħuda mill-Kummissjoni fil-Komunikazzjoni tagħha fejn issejjaħ sabiex ikun hemm iktar riżorsi finanzjarji, iżda fuq kollox umani, mobilizzati fl-erba' livelli kollha kemm huma: is-settur privat, il-livell ta' l-Istati Membri, il-livell Komunitarju u l-livell dinji. S'issa, prijoritajiet f'kunflitt u proċeduri mtawla xekklu l-mobilizzazzjoni tal-fondi. Is-SET-plan propost għandu jkattar bidla fl-attitudnijiet u aċċelerazzjoni fil-proċess tat-teħid tad-deċiżjonijiet. Minkejja l-fatt li l-mobilizzazzjoni tar-riżorsi umani — li qatt ma tkun proċess mgħaġġel — hija parti wkoll mill-istrateġija ta' Lisbona, l-isforzi għas-sejba tar-riżorsi umani meħtieġa għall-implimentazzjoni proposta għadhom inadegwati u jdumu wisq. L-ewwel prerekwiżit għall-mobilizzazzjoni tar-riżorsi umani huwa l-appoġġ ġenerali għall-edukazzjoni fix-xjenza u t-teknoloġija.

4.7 Il-KESE josserva li huwa essenzjali li jintlaħaq ftehim mhux biss fuq l-viżjonijiet, il-prijoritajiet u l-miri tal-politika ta' l-enerġija, iżda wkoll fuq il-pjan strateġiku għat-teknoloġiji ta' l-enerġija.

4.8 Il-Kumitat jaħseb li jkun ta' ħsara jekk dak li bla dubju hu l-iktar strument importanti għat-tnaqqis fit-tibdil fil-klima — strateġija għall-iżvilupp u l-applikazzjoni tat-teknoloġiji ta' l-enerġija — jingħata inqas importanza minn kwistjonijiet jew teknoloġiji oħrajn, li mil-lat realistiku, minflok għandhom jipprovdu qafas ta' appoġġ għal dan l-iżvilupp (EU ETS (l-iskema għall-iskambju ta' kwoti ta' emissjonijiet), appoġġ għall-użu ta' sorsi ta' l-enerġija rinnovabbli, il-Tielet Pakkett ta' l-Enerġija, eċċ.). Hija biss bidla ġenwina lejn teknoloġiji iktar effettivi li tista' tikseb tnaqqis veru fl-emissjonijiet tal-gassijiet serra. Wieħed mis-sorsi ta' fondi għall-iżvilupp teknoloġiku jista' jkun l-irkant ta' permessi ta' l-EU ETS, dejjem sakemm il-proposta għall-introduzzjoni ta' din il-proċeduri tiġi adottata. Madankollu, taħt l-ebda ċirkostanza m'għandu jkun l-uniku sors ta' fondi, speċjalment jekk jidħol fis-seħħ biss fl-2013.

5. Kummenti speċjali

5.1 L-analiżi tas-sitwazzjoni attwali, li m'hija xejn sodisfaċenti, hija eċċezzjonalment konċiża u pertinenti, u bir-raġun tidentifika l-problemi organizzattivi u amministrattivi li s-soċjetà għandha tindirizza flimkien ma' dawk xjentifiċi u teknoloġiċi.

5.2 Il-premessa li tirfed id-dokumenti ta' l-UE li jittrattaw it-teknoloġiji ta' l-enerġija hija li m'hemm l-ebda teknoloġija unika ta' l-enerġija — u lanqas numru żgħir — li tista' jkollha influwenza importanti fuq il-progress fil-qasam ta' l-enerġija u tgħin fil-ksib tal-miri ppreżentati. Għall-kuntrarju, hemm ħafna, u r-riżultati jinkisbu biss jekk jiġu utilizzati kollha kemm huma. L-ebda minnhom li jkunu almenu promettenti m'għandhom jitwarrbu mingħajr analiżi, għalkemm dawk li huma l-inqas promettenti għandhom jitwarrbu mill-iktar fis possibbli sabiex ma jinħlewx ir-riżorsi. Kull Stat Membri, u jekk jista' jkun kull reġjun, għandu jingħata permess li jagħżel il-prijoritajiet tiegħu fi ħdan il-qafas strateġiku bbażat fuq il-kompetenza, l-esperjenza u l-kapaċità tiegħu għall-implimentazzjoni.

5.3 Id-dokumenti dwar din il-kwistjoni fil-livell ta' l-UE jirrakkomandaw li għandha tingħata attenzjoni lit-teknoloġiji li jużaw is-sorsi rinnovabbli, it-teknoloġiji nodfa għall-enerġija tas-sħana (inkluż is-sħana għall-produzzjoni ta' l-elettriku) u l-aħħar infrastruttura għad-distribuzzjoni u l-ħżin ta' l-enerġija. Il-KESE japprova dawn il-prijoritajiet. Madankollu, teknoloġiji nodfa tal-karburanti fossili li ser jibqgħu l-iktar sors primarju importanti ta' l-enerġija għall-ġejjieni fit-tul, l-enerġija nukleari (kemm tal-fissjoni kif ukoll tal-fużjoni) u l-ħżin sikur ta' l-iskart nukleari, li qegħdin jitwarrbu, għandhom ikomplu jkunu parti integrali mill-portafoll ta' l-UE għar-riċerka u l-iżvilupp u m'għandhomx jintesew.

5.4 Il-KESE jaqbel li s-suq ta' l-enerġija s'issa ma rnexxilux jipprovdi lil dawk li jieħdu d-deċiżjonijiet dwar l-enerġija, il-gvernijiet u l-investituri privati b'informazzjoni ċara dwar l-urġenza li jiġu żviluppati teknoloġiji ġodda ta' l-enerġija minħabba li l-ispejjeż tad-diversi tipi ta' enerġija u l-karburanti ma jinkludux biżżejjed l-esternalitajiet kollha li jinkludu l-ispejjeż soċjali. Din hija r-raġuni wkoll għalfejn għad m'hemm l-ebda ftehim fil-livell ta' l-UE dwar il-prijoritajiet tar-riċerka u l-iżvilupp ta' l-enerġija u dwar il-ħolqien ta' fondi u strumenti oħrajn għall-appoġġ ta' dawn il-prijoritajiet.

5.5 Il-KESE huwa tal-fehma li l-pjan strateġiku għandu jinkludi mhux biss il-ħolqien ta' prijoritajiet fil-livell ta' l-UE, iżda wkoll il-ħolqien ta' prijoritajiet speċifiċi fil-livell ta' l-Istati Membri, l-allokazzjoni ta' fondi suffiċjenti mill-finanzi pubbliċi, l-aħjar użu possibbli tal-kapaċitajiet tar-riċerka u l-iżvilupp u l-parteċipazzjoni tas-settur privat li titħeġġeġ minn biżżejjed stimuli mis-suq ta' l-enerġija, kif ukoll strumenti oħra legali u fiskali. Il-parteċipazzjoni intensiva tas-settur privat, hija assolutament kruċjali. L-UE u l-gvernijiet ta' l-Istati Membri għandhom jipprovdu l-ambjent meħtieġ għal dan, mhux biss bid-definizzjoni tal-prinċipji, il-prijoritajiet u l-miri tal-politiki ta' l-enerġija, iżda wkoll bil-ħolqien ta' l-istrumenti prattiċi biex jgħinuhom jintlaħqu.

5.6 L-element prinċipali huwa li jitwaqqfu regoli tas-suq fis-settur ta' l-enerġija, speċjalment l-inkorporazzjoni korretta ta' l-esternalitajiet fil-prezzijiet ta' l-enerġija, li jinkludu l-ispejjeż soċjali, li jwasslu sabiex is-suq jibgħat sinjali bikrija lill-investituri u l-operaturi privati dwar il-bżonn ta' bidla teknoloġika sabiex jiġi assigurat l-iktar użu effettiv tas-sorsi differenti ta' l-enerġija. L-UE u l-Istati Membri x'aktarx ser ikollhom joħolqu ambjent leġislattiv u fiskali, inkluż mekkaniżmi volontarji, sabiex jassiguraw taħlita aħjar ta' fondi pubbliċi u privati għar-riċerka u l-iżvilupp ta' l-enerġija li jwasslu għal użu ikbar tar-riżorsi.

5.7 Jeżistu prospetti pjuttost tajbin għal xi pajjiżi b'kondizzjonijiet naturali favorevoli sabiex isir progress iktar imħaffef fiż-żieda ta' l-użu tas-sorsi rinnovabbli ta' l-enerġija. Iżda jeżistu wkoll pajjiżi li m'għandhomx dan il-vantaġġ jew ma jistgħux jisfruttawh b'mod ekonomiku. Il-fattibilità li kull Stat Membru juża s-sorsi ta' enerġija rinnovabbli u jkun involut fil-programmi għall-iżvilupp tat-teknoloġiji ta' l-enerġija għandha tiġi analizzata skond l-ambjent naturali tiegħu u r-riżorsi tiegħu li huma fiżikament aċċessibbli.

5.8 Il-Kumitat huwa tal-fehma li l-prijoritajiet imressqa fil-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni dwar is-SET-Plan huma kemmxejn limitati, partikularment rigward is-sorsi rinnovabbli ta' l-enerġija. M'hemmx dubju li dawn huma importanti għat-tisħiħ tas-sigurtà tal-provvista ta' l-enerġija, li twassal għal inqas dipendenza min-naħa ta' l-Istati Membri fuq l-importazzjoni ta' l-enerġija u għas-sostenibilità ta' l-iżvilupp. Madankollu, għalissa, ċerti tipi ta' enerġija rinnovabbli jibqgħu għoljin ħafna u ser ikomplu f'din it-triq fil-ġejjieni. Bl-istess mod, l-integrazzjoni tassuq ta' l-enerġija m'hijiex biss kwistjoni ta' politika u organizzazzjoni, iżda ser teħtieġ ukoll ir-riċerka u l-iżvilupp neċessarju — per eżempju fil-qasam tan-netwerks intelliġenti.

5.9 M'għandux jintesa li bosta pajjiżi huma dipendenti fuq il-karburanti fossili u l-enerġija nukleari u din id-dipendenza ser tkompli fil-futur immedjat. L-istess jgħodd għall-pajjiżi terzi u l-UE għandha tikkoordina l-isforzi tagħha magħhom sabiex tħaffef ir-riċerka u l-iżvilupp tat-teknoloġiji ta' l-enerġija. Għal din ir-raġuni, il-KESE jaħseb li l-prijoritajiet ta' l-UE m'għandhomx jiffukaw l-iktar fuq it-teknoloġiji ta' l-enerġija rinnovabbli, billi t-teknoloġiji għall-iffrankar ta' l-enerġija għall-użu aħħari u t-teknoloġiji nodfa bbażati fuq il-karburanti fossili (inkluż il-qbid u l-ħżin tad-dijossidu tal-karbonju) huma ta' importanza indaqs. L-UE għandha aġenda u sistema speċjali għar-riċerka u l-iżvilupp rigward it-teknoloġiji nukleari. Madankollu, il-bżonn ta' riċerka u żvilupp fl-enerġija mill-fissjoni nukleari u — forsi fil-futur — mill-fużjoni u t-tul ta' ħajja u s-sigurtà ta' impjanti nukleari għandu jiġi enfasizzat, billi dawn jista' jkollhom ħafna x'joffru f'termini ta' sigurtà tal-provvista ta' l-enerġija u t-tnaqqis fl-emissjonijiet tal-gassijiet serra fl-UE.

5.10 Naturalment, l-isforzi għall-iffrankar ta' l-enerġija kemm fl-istadju tat-trasformazzjoni kif ukoll dak tal-konsum aħħari jista' jagħmel kontribut qawwi għall-iżvilupp sostenibbli, kif jista' jagħmel ukoll il-progress fit-teknoloġiji avvanzati ta' l-enerġija. Fil-livell ta' l-UE, l-użu aħjar tar-riżorsi finanzjarji u umani disponibbli f'dan il-qasam ferm wiesa' jista' jiġi ffaċilitat b'koordinazzjoni strateġika tar-riċerka u l-iżvilupp ta' l-enerġija, maħsuba u segwita sew, li tressaq il-kontenut u l-prijoratjiet ta' l-iskedi fil-livell Komunitarju u ta' l-Istati Membri, flimkien mal-mekkaniżmi ta' tħaddim neċessarji bħas-sistemi tal-ġestjoni, il-monitoraġġ u l-flussi ta' l-informazzjoni. L-istandardizzazzjoni effettiva tal-proċeduri u l-impjanti taqdi rwol essenzjali wkoll.

5.11 Bis-saħħa tat-tkabbir tal-kooperazzjoni fir-riċerka u l-iżvilupp ta' teknoloġiji ġodda lilhinn mill-Komunità, għandha tingħata prijorità — qabel ma jiġu finalizzati ftehimiet ġodda — lill-aħjar użu ta' l-istituzzjonijiet, il-kuntratti u l-ftehimiet eżistenti, speċjalment dawk li taw prova tal-valur tagħhom.

Brussell, id-9 ta' Lulju 2008

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Dimitris DIMITRIADIS

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Ir-rabta bejn il-bidla fil-klima u l-biedja fl-Ewropa

(2009/C 27/14)

F'ittra tal-25 ta' Ottubru 2007, il-Presidenza Franċiża tal-Kunsill, b'konformità ma' l-Artikolu 262 tat-Trattat li jistabbilixxi l-Komunità Ewropea, talbet lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew biex iħejji opinjoni esploratorja dwar:

Ir-rabta bejn il-bidla fil-klima u l-biedja fl-Ewropa.

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għall-Agrikoltura, l-Iżvilupp Rurali u l-Ambjent, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha nhar l-4 ta' Ġunju 2008. Ir-rapporteur kien is-Sur Ribbe, u l-ko-rapporteur is-Sur Wilms.

Matul l-446 sessjoni plenarja tiegħu li nżammet fid-9 u l-10 ta' Lulju 2008 (seduta tad-9 ta' Lulju), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-opinjoni b'94 vot favur, 30 vot kontra u 13-il astensjoni.

1. Sommarju tal-konklużjonijiet u r-rakkomandazzjonijiet tal-Kumitat

1.1 F'ittra tal-25 ta' Ottubru 2007, il-Presidenza Franċiża tal-Kunsill talbet lill-KESE biex iħejji opinjoni esploratorja dwar "Ir-rabta bejn il-bidla fil-klima u l-biedja fl-Ewropa". Il-Kumitat intalab b'mod speċifiku biex jittratta l-kwistjoni tal-bijokarburanti.

1.2 Il-KESE jinsab inkwetat ħafna dwar l-impatt negattiv li ser tħalli l-bidla fil-klima fuq il-biedja Ewropea kif ukoll fuq is-saħħa ekonomika ta' bosta żoni rurali. L-iktar konsegwenzi serji huma mbassra fl-Ewropa ta' Isfel, speċjalment minħabba l-fatt li l-perijodi ta' nixfa mistennija jitwalu, u dan kapaċi jwassal għall-iskarsezza ta' ilma. Dan jista' jwaqqaf saħansitra għal kollox l-attivitajiet agrikoli fiż-żoni milquta. Però anke l-bdiewa fir-reġjuni l-oħra ta' l-Ewropa ser ikollhom iħabbtu wiċċhom ma' problemi serji minħabba l-bidliet fil-klima, per eżempju minħabba t-tnaqqis drastiku tax-xita f'perijodi partikolari tas-sena. Ma' dawn il-problemi, maż-żmien jistgħu jiżdiedu wkoll il-problemi marbuta ma' l-iżvilupp jew iż-żieda ta' mard tal-pjanti u impestazzjonijiet tad-dud.

1.3 Għaldaqstant, jeħtieġ li l-awtoritajiet politiċi jieħdu azzjoni minnufih sabiex jintegraw il-politika tal-klima fl-oqsma ta' politika l-oħra kollha.

1.4 Il-biedja mhix biss vittma tal-bidla fil-klima, iżda tikkontribwixxi wkoll għall-emissjonijiet ta' gassijiet b'effett ta' serra. Il-biċċa l-kbira tagħhom ma jkunux emissjonijiet tas-CO_2, iżda emissjonijiet tal-metanu u ta' l-ossidu nitruż li huma r-riżultat tat-tibdil fl-użu ta' l-art u tal-produzzjoni agrikola stess. Il-KESE jistieden lill-Kummissjoni tanalizza b'iktar reqqa d-distinzjoni bejn il-metodi differenti ta' l-użu ta' l-art fil-kuntest tar-rabta tagħhom mal-klima sabiex jinstabu għażliet differenti għall-azzjoni politika, per eżempju fil-qasam tal-politika ta' l-għajnuna. F'dan il-kuntest, il-Kumitat jilqa' bi pjaċir l-aħbar tal-Kummissjoni li fil-futur ser tintegra il-ħarsien tal-klima fil-politika agrikola komuni iktar.

1.5 Il-biedja tista' tagħti kontributi siewja għall-ħarsien tal-klima, billi fost ħwejjeġ oħra toqgħod attenta li mhux biss tħares il-ħażna tal-karbonju li għad hemm fil-ħamrija iżda wkoll li żżidha permezz ta' azzjoni mmirata lejn iż-żieda tal-kompost. Hija tista' tnaqqas il-ħtieġa ta' l-enerġija u tipproduċi l-bijomassa, b'mod li jirrispetta n-natura u l-ambjent, għal skopijiet enerġetiċi.

1.6 Fil-fehma tal-Kumitat, l-istrateġija futura tal-bijokarburanti ta' l-UE li qed titfassal bħalissa, li skond l-indikazzjonijiet tal-Kummissjoni tinkludi l-importazzjoni enormi ta' materja prima għall-biedja, mhix adatta biex tilħaq l-objettivi relatati mal-ħarsien tal-klima b'mod ekonomiku filwaqt li toħloq postijiet tax-xogħol ġodda fil-qasam agrikolu u tiġġenera iktar dħul. Fil-fatt, minflok din l-istrateġija tal-bijokarburanti għandha titfassal strateġija ġdida tal-bijomassa mgħarbla sew. Din m'għandhiex tistrieħ fuq l-importazzjoni, iżda għandha tipprova iktar minn qatt qabel tbiddel il-prodotti sekondarji/l-iskart tal-biedja f'enerġija li tista' tintuża filwaqt li lill-bdiewa tagħtihom rwol attiv fis-sistemi deċentralizzati ta' l-enerġija li għandhom jiġu ogranizzati mill-ġdid.

2. L-elementi ewlenin u l-kuntest ta' l-opinjoni

2.1 Il-biedja hija l-iktar s-settur ekonomiku li jiddependi mill-kundizzjonijiet naturali (u għalhekk anke mill-kundizzjonijiet tal-klima), l-iktar li jużahom, ibiddilhom u jiffurmahom.

2.2 Il-prinċipju tal-biedja huwa bbażat fuq l-użu sistematiku ta' l-enerġija solari bis-saħħa tal-fotosinteżi tal-pjanti sabiex tiġi ġġenerata enerġija li tkun tista' tintuża mill-bniedem fil-forma ta' ikel u għalf. L-enerġija marbuta mal-fotosinteżi minn dejjem kienet tintuża bħala sors ta' sħana (per eżempju, bijomassa fil-forma ta' njam).

2.3 Il-kundizzjonijiet klimatiċi speċifiċi, li s'issa fl-Ewropa kienu adatti ħafna għall-biedja, huma fattur essenzjali għall-biedja li hija msawra minn diversità kbira u magħmula minn strutturi differenti. Dan ifisser ukoll li bidla f'dawn il-kundizzjonijiet tista' ssarraf f'konsegwenzi fuq il-biedja u l-istrutturi reġjonali ekoloġiċi, ekonomiċi u soċjali marbutin magħha.

3. **Kummenti ġenerali**

Il-biedja: vittma tal-bidla fil-klima

3.1 Il-bidliet fil-klima, b'mod partikolari ż-żieda mistennija fit-temperatura, u iktar u iktar it-tibdil fl-ammont ta' xita li tinżel ser iħallu impatt qerriedi fuq il-biedja f'ċerti reġjuni ta' l-Ewropa. Teżisti l-possibbiltà li żmien twil ta' nixfa, l-iskarsezza ta' l-ilma u bħala riżultat ta' dan il-fatt li ċerti meded ta' art qed isiru deżert, b'mod speċjali fl-Ewropa ta' Isfel, iwaqqfu l-produzzjoni agrikola għal kollox. Barra minn dan, in-nirien il-kbar jistgħu jolqtu l-artijiet agrikoli ħażin ħafna ([1]). Dan jhedded sew l-ekonomiji rurali ta' dawn iż-żoni. L-istudji xjentifiċi kollha li saru jindikaw li l-bidla fil-klima ser ikollha impatt fuq id-dud u l-mard, li ser inaqqsu l-produzzjoni tar-raba' prinċipali għall-ikel b'mod sinifikanti. Il-bidla fiċ-ċiklu tal-ħajja tal-patoġeni ser twassal għal:

— bidliet fid-distribuzzjoni ġeografika ta' dawn il-patoġeni;

— bidliet fil-frekwenza u s-serjetà tal-mard; u

— bidliet fl-istrateġija użata sabiex jiġi kkontrollat il-mard.

3.2 F'dan il-kuntest, il-KESE jagħmel referenza għad-diversi pubblikazzjonijiet u inizjattivi tal-Kummissjoni dwar dan is-suġġett, bħall-Komunikazzjoni *Li tindirizza l-isfida ta' l-iskarsezza ta' l-ilma u l-perijodi ta' nixfa fl-Unjoni Ewropea* ([2]) u l-ideat u l-pjanijiet li tiddeskrivi, għall-Green Paper dwar *Nadattaw għall-bidla klimatika fl-Ewropa*, u għall-fatt li l-Kummissjoni enfasizzat il-ħtieġa li jiġu żviluppati strateġiji koerenti għall-użu ta' l-art. Barra minn hekk f'ħafna pajjiżi diġà bdew l-attivitajiet f'dan il-qasam.

3.3 Probabbilment, il-biċċa l-kbira ta' l-Ewropej kif ukoll ta' dawk responsabbli mit-teħid tad-deċiżjonijiet m'humiex kapaċi jimmaġinaw x'jiġri jekk, per eżempju, il-biedja tiġi abbandunata f'żoni kbar ta' l-Ewropa ta' Isfel minħabba n-nuqqas ta' l-ilma u temperaturi estremi. Il-bidliet fl-użu ta' l-art jista' jkollhom impatt negattiv ukoll fuq l-impjiegi fir-reġjuni milquta.

3.4 Għaldaqstant, il-KESE jsejjaħ lil dawk kollha responsabbli mit-teħid tad-deċiżjonijiet biex jagħmlu kulma jistgħu sabiex jillimitaw kemm jista' jkun l-impatt fuq il-biedja permezz ta' programm radikali u komprensiv għall-ħarsien tal-klima. Barra minn hekk, huwa essenzjali li jittieħdu miżuri mmirati lejn l-adattament ta' l-attività agrikola għall-bidla fil-klima. Is-settur tal-biedja ser ikollu jadatta ruħu b'mod effiċjenti u mgħaġġel għat-trasformazzjonijiet u l-bidliet fil-klima, billi l-kontinwazzjoni ta' l-attività agrikola fiha nnifisha tiddependi mis-suċċess jew mill-falliment ta' dawn il-miżuri.

3.4.1 Skond l-aħħar rapporti ta' l-OECD u ta' l-FAO, ir-riċerka u l-innovazzjoni għandhom ikunu fatturi prinċipali fil-ġlieda kontra l-bidla fil-klima. Fost l-azzjonijiet ta' adattazzjoni għandu jitqies l-iżvilupp ta' speċi ġodda u varjetajiet veġetali iktar adatti għall-bidla fil-klima. Fid-dawl ta' dan, il-progress fit-titjib ġenetiku tal-materjal veġetali u ta' l-annimali permezz ta' proċeduri konvenzjonali jew bijoteknoloġiċi għandu importanza partikolari.

Il-kontribut tal-biedja għall-bidla fil-klima

3.5 Fil-fehma tal-KESE jeħtieġ li mhux biss tinfetaħ id-diskussjoni dwar il-konsegwenzi tal-bidla fil-klima għall-biedja, iżda wieħed għandu jżomm f'moħħu wkoll li l-biedja stess tikkontribwixxi għall-bidla fil-klima u għalhekk għandhom jittieħdu passi sabiex jitnaqqsu l-effetti negattivi tal-biedja fuq il-klima. Huwa importanti wkoll li jiġu kkunsidrati d-diversi kontributi li tista' tagħti l-biedja lill-ġlieda kontra l-bidla fil-klima.

3.6 Għalhekk il-Kumitat jilqa' l-fatt li fil-Komunikazzjoni tagħha dwar il-Kontroll tas-Saħħa tal-PAK ([3]) il-Kummissjoni għarfet il-politika tal-klima bħala waħda mill-erba' sfidi l-ġodda tal-PAK.

3.7 L-emissjonijiet li jiġu direttament mill-biedja skond id-definizzjoni ta' l-IPCC jammontaw għal bejn 10 u 12 %. B'kollox huwa stmat li l-biedja tikkontribwixxi bejn 8.5 u 16.5 biljun tunnellata ta' CO_2e ([4]) fl-emissjonijiet globali ta' gassijiet b'effett ta' serra, jiġifieri bejn 17 u 32 % tat-total ([5]).

3.8 Huwa stmat ukoll li għall-Ewropa s-sehem tal-biedja fl-emissjonijiet ta' gassijiet b'effett ta' serra huwa wisq inqas mill-figura korrispondenti għall-emissjonijiet globali. Skond il-metodi tal-kalkolu li jintużaw mill-IPCC, il-Kummissjoni ssostni li l-figura hi ta' 9 %. Mill-1990 'l hawn il-biedja fl-UE-27 naqqset l-emissjonijiet b'20 %, u dik fl-UE-15 bi 11 % ([6]). Madankollu, il-metodi tal-kalkolu ta' l-IPCC ma jqisux l-emissjonijiet ta' gassijiet b'effett ta' serra li jiġu kkawżati mill-bidliet fl-użu ta' l-art, l-enerġija li tintuża biex isiru l-fertilizzanti u l-prodotti għall-ħarsien tal-pjanti, jew il-karburanti tat-trakters. Per eżempju, filwaqt li l-Kummissjoni ħabbret li l-kontribut tal-biedja għall-emissjonijiet fil-Ġermanja huwa ta' 6 %, il-Gvern Federali Ġermaniż qal li dan il-kontribut huwa ta' bejn 11 u 15 % jekk jitqiesu l-emissjonijiet kollha li ġejjin mill-biedja.

Id-diversi implikazzjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra fil-biedja

3.9 Il-biedja tikkontribwixxi biss għal sehem żgħir ta' l-emissjonijiet netti ta' CO_2. Ir-raġuni ewlenija għal dan hija li l-pjanti l-ewwel jassorbu s-CO_2 u jikkonvertuh f'materja organika. Meta tintuża l-bijomassa, il-karbonju li kien assorbit fuq bażi temporanja jerġa' joħroġ bħala CO_2. Għalhekk, iċ-ċiklu tal-karbonju huwa fil-biċċa l-kbira magħluq.

([1]) Per eżempju, in-nirien ġewwa l-Greċja fl-2007 li, fost affarijiet oħra, qerdu l-pjantaġġuni taż-żebbuġ.
([2]) COM(2007) 414 finali, 18.7.2007, opinjoni ĠU C 224, 30.8.2008, p. 67 adottata fid-29 ta' Mejju 2008.
([3]) COM(2007) 722 finali.
([4]) CO_2e = ekwivalenti tad-dijossidu karboniku.
([5]) *Cool Farming: Climate impacts of agriculture and mitigation potential*, studju tal-Greenpeace, Diċembru 2007.
([6]) Sors: L-Aġenzija Ewropea għall-Ambjent, ir-Rapport ta' l-EEA Nru 5/2007.

3.10 Skond ir-Raba' Rapport ta' Valutazzjoni ta' l-IPCC ([7]), fil-qasam tal-biedja, il-politika tal-klima għandha tikkunsidra l-ewwel u qabel kollox l-emissjonijiet tal-metanu u ta' l-ossidu nitruż. Fl-Ewropa, madwar 40 % ta' l-emissjonijiet totali ta' CH_4 u N_2O ġejjin mill-biedja, u huma dawn il-gassijiet b'effett ta' serra li għandhom impatt qawwi ħafna fuq il-klima; il-potenzjal ta' effett ta' serra ta' l-ossidu nitruż u l-metanu huwa 296 u 23 darba iktar minn dak tas-CO_2 rispettivament.

3.11 Bażikament hemm erba' aspetti tal-biedja li jolqtu l-bidla fil-klima:

a) il-bidla tal-boskijiet, il-bassasiet, l-artijiet mistagħdra jew l-artijiet mimlija ħaxix f'raba',

b) l-emissjonijiet ta' gassijiet b'effett ta' serra mill-art maħduma u t-trobbija tal-bhejjem,

c) l-użu ta' l-enerġija fl-irziezet u fis-setturi relatati, per eżempju l-karburanti u l-enerġija użata għall-manifattura ta' fertilizzanti kimiċi, pestiċidi u prodotti oħra ([8]), u

d) il-produzzjoni tal-bijomassa bħala sors ta' l-enerġija.

3.12 Kollox ma' kollox, il-bidla ta' żoni li s'issa ma kinux maħduma f'artijiet għall-biedja hija bla dubju l-iktar sinifikanti, u tikkawża bil-wisq iktar gassijiet b'effett ta' serra mill-produzzjoni agrikola u l-użu ta' l-enerġija. Kull darba li jinħolqu l-għelieqi agrikoli jinħarġu l-gassijiet b'effett ta' serra billi r-raba' taħżen l-inqas ammont medju ta' dijossidu karboniku fil-ħamrija tagħha — apparti d-deżerti, is-semideżerti u ż-żoni mibnija ([9]).

3.13 B'hekk id-dibattitu dwar il-qerda tal-foresti tropikali fl-Amażonja jew l-Indoneżja huwa meqjus ta' importanza fundamentali. Il-KESE jixtieq jenfasizza li l-Ewropa u l-biedja Ewropea għandhom x'jaqsmu ħafna mad-deforestazzjoni fuq skala kbira f'dawn il-partijiet tad-dinja ([10]).

It-tibdil fl-użu ta' l-art/il-bjar tal-karbonju

3.14 Waħda mill-problemi ewlenin f'dan il-qasam ġejja mill-fatt li fl-Ewropa l-art qed tkompli tinbena u b'hekk qed tkompli tonqos l-art disponibbli għall-produzzjoni agrikola u l-bjar tal-karbonju. Il-KESE jiddispjaċih li d-direttiva ppjanata dwar il-harsien tal-ħamrija, li tista' tagħti kontribut sostanzjali f'dan il-qasam, ma ġietx adottata.

3.15 Il-politika tal-klima għandha tikkunsidra sitt bjar tal-karbonju ewlenin ([11]). Minn dawn, il-bijomassa tas-superfiċje u l-ħamrija huma l-iktar rilevanti għall-biedja. Billi l-biedja hija msejsa fuq il-prinċipju tal-ħsad annwali tal-bijomassa li tipproduċi, hi ma toħloqx bjar tal-karbonju tas-superfiċje ġodda għall-ħżin tal-bijomassa.

3.16 Il-bidla tal-boskijiet, tal-bassasa u ta' l-artijiet mimlija ħaxix f'raba' tikkaġuna t-telf tal-karbonju li jkun maħżun fil-ħamrija. Għalhekk, għall-biedja Ewropea huwa importanti li ż-żoni li fihom riżervi kbar ta' karbonju ma jintmessux. Għal dan il-għan għandhom jiġu żviluppati inċentivi li, permezz ta' l-istrumenti ta' appoġġ adatti, iħeġġu l-metodi ġusti tal-biedja.

3.17 Skond l-għarfien li għandna bħalissa, il-bidla fil-klima waħedha hija raġuni biżżejjed biex nipprojbixxu immedjatament il-bidla tal-bassasa u l-boskijiet f'raba'.

3.18 Matul l-aħħar ftit għexieren ta' snin, l-Ewropa rat ħafna artijiet mimlija ħaxix jinbidlu f'raba'. Minkejja d-diversi restrizzjonijiet ([12]), dan il-proċess għadu ma ntemmx, u fil-fatt f'xi reġjuni qed jerġa' jiżdied minħabba ż-żieda fl-użu ta' l-enerġija għall-biedja.

3.19 Il-bidla ta' l-artijiet mimlija ħaxix f'raba' żdiedet għaliex il-marġni tal-profitt tal-bdiewa fuq ir-raba' huwa ogħla mhux ħażin. L-art li tintuża għar-regħi tirrikjedi iktar xogħol, u l-ħaxix biss m'għadux biżżejjed biex l-ifrat jilħaq il-livelli "mixtieqa". Għaldaqstant, il-bhejjem jiddependu mill-għalf enerġetiku u l-produzzjoni tiegħu teħtieġ ħafna iktar enerġija.

3.20 Il-KESE ser joqgħod partikolarment attent għall-mod ta' kif il-politiki ambjentali u agrikoli jindirizzaw din is-sitwazzjoni, per eżempju fil-kuntest tal-proposti leġislattivi marbuta mal-Kontroll tas-Saħħa tal-PAK. Il-Kumitat isejjaħ għal dibattitu intensiv dwar kif l-użu ta' l-art li jirrispetta l-ambjent u li huwa kompatibbli mal-konservazzjoni tan-natura jista' jerġa' jsir attraenti għall-bdiewa.

Il-gassijiet b'effett ta' serra mill-produzzjoni agrikola

3.20.1 L-użu ta' fertilizzanti nitrużi li ġejjin kemm minn materja sintetika kif ukoll minn materja organika huwa s-sors prinċipali ta' l-emissjonijiet ta' l-ossidu nitruż. Kull meta jintużaw il-fertilizzanti nitrużi b'mod intensiv dejjem ikun hemm ir-riskju li l-pjanti ma jkunux jistgħu jassorbuhom malajr jew għal kollox, u b'hekk joħroġ l-ossidu nitruż fl-atmosfera. S'issa, il-politika ambjentali indirizzat l-iktar it-tniġġis ta' l-ilma ta' l-art u tas-superfiċje, però l-bidla fil-klima hija raġuni oħra għaliex għandna nħarsu lejn iċ-ċiklu tan-nutrijenti b'mod iktar kritiku.

([7]) IPCC, Gurpp ta' Ħidma III, Kapitolu 8 (2007), Il-Biedja.

([8]) Inkluż l-għalf għall-bhejjem.

([9]) Il-ħamrija hija t-tieni l-ikbar maħżen tad-dijossidu karboniku, wara l-ibħra. Il-KESE jaf li hemm xi diskrepanzi sostanzjali bejn il-figuri minn sorsi differenti, però dawn li ġejjin huma xi ftit statistiċi: f'kull ettaru ta' art agrikola jinżammu 60 tunnellata ta' dijossidu karboniku, il-ħamrija tal-boskijiet u ta' l-artijiet mimlija ħaxix iżżomm d-doppju ta' dan (fil-boskijiet id-dijossidu karboniku jkun maħżun ukoll fis-siġar), u bassasa ta' ettaru tista' taħżen sa 1 600 tunnellata ta' dijossidu karboniku.

([10]) Per eżempju, il-produzzjoni tas-soja bħala għalf għat-trobbija tal-bhejjem fl-Ewropa, u l-produzzjoni taż-żejt mill-palm jew mill-jatropha għall-enerġija ("bijo"-karburanti).

([11]) Ir-riżervi taż-żejt, tal-faħam u tal-gass, il-bijomassa tas-superfiċje, il-karbonju maħżun fil-ħamrija, u l-oċeani.

([12]) Bħall-kriterji tal-kundizzjonalità.

3.20.2 Fi studju li sar, ir-riċerkatur dwar il-klima Prof. Crutzen, analizza l-emissjonijiet ta' l-ossidu nitruż fil-katina tal-produzzjoni mill-kolza sal-bijokarburanti ([13]). Hu wasal għall-konklużjoni li f'ċerti kundizzjonijiet il-metilester tal-kolza jista' jagħmel ħafna iktar ħsara lill-klima mill-karburanti li ġejjin miż-żejt mhux raffinat, preċiżament minħabba l-ħafna emissjonijiet ta' ossidu nitruż li jirriżultaw mill-użu tal-fertilizzanti kimiċi.

3.20.3 Sors ieħor ta' l-emissjonijiet agrikoli ta' l-ossidu nitruż, li huwa inqas kwantitattiv, huwa d-dekompożizzjoni tal-materja organika fil-ħamrija, speċjalment fil-biedja.

3.20.4 Il-biċċa l-kbira ta' l-emissjonijiet agrikoli tal-metanu fl-Ewropa huma kkawżati mill-bhejjem li jixtarru, u b'mod partikolari l-ifrat. Il-KESE jaf li fil-livell internazzjonali l-importanza ta' l-emissjonijiet tal-metanu mill-bhejjem li jixtarru qiegħda dejjem tikber ([14]), u li fil-livell dinji din il-problema ser tkompli tiggrava aktar ma jikber in-numru ta' l-ifrat. Huwa veru li l-istokkijiet ta' l-ifrat fl-Ewropa naqsu matul dawn l-aħħar ftit snin ([15]), imma wieħed għandu jżomm f'moħħu li l-Ewropa hija importatur nett f'dan il-qasam.

3.21 Il-konsum tal-laħam għandu impatt fuq il-klima. Jinħtieġu madwar 10 kaloriji tal-pjanti biex tiġi prodotta kalorija waħda ta' l-annimali. Iż-żieda fil-konsum tal-laħam tirrikjedi iktar għalf għall-bhejjem, li min-naħa tiegħu jeħtieġ iktar enerġija u jżid il-pressjoni għal iktar produzzjoni fl-art agrikola. B'livelli ta' konsum tal-laħam relattivament għoljin, l-Ewropa timporta parti kbira mill-għalf għall-bhejjem, li l-kultivazzjoni tiegħu toħloq problemi serji ħafna (per eżempju, is-soja fl-Amażonja). Għalhekk, il-KESE huwa favur it-tħejjija u l-implimentazzjoni ta' strateġija Ewropea dwar il-proteini.

3.22 Il-volum ta' laħam prodott mhux l-uniku fattur rilevanti; anke l-mod tat-trobbija tal-bhejjem jidħol hawnhekk. Per eżempju, il-laħam u l-ħalib jistgħu jkunu ġejjin minn sistema tar-regħi li tuża ftit enerġija, fejn il-baqar jirgħu f'meded ta' art mimlija ħaxix — li l-importanza tagħhom għall-ħarsien tal-klima ġiet sottovalutata — matul l-istaġun tal-veġetazzjoni. Però, il-laħam u l-ħalib jistgħu jiġu wkoll minn sistemi tar-regħi li jużaw ħafna enerġija, u ma jużawx l-artijiet mimlija ħaxix. F'sistemi bħal dawn, l-ifrat jingħata l-iktar qamħ fis-sajlos jew għalf tal-bhejjem ieħor li fih ħafna enerġija.

L-użu ta' l-enerġija fil-biedja

3.23 Il-vantaġġ tal-biedja huwa li hi tbiddel l-enerġija solari f'enerġija veġetali li tkun tista' tintuża. Madankollu, aktar ma jiżdied l-ammont ta' enerġija li ġejja mill-karburanti fossili fil-proċess tal-produzzjoni, u aktar ma jonqos l-ammont tal-prodotti veġetali li jiġu kkonsumati direttament min-nies u li minflok jinbidlu fi prodotti għall-annimali, aktar ser jonqos is-sinifikat ta' dan il-vantaġġ.

3.24 Filwaqt li, per eżempju, l-irziezet organiċi ma jużawx fertilizzanti kimiċi u prodotti għall-ħarsien tal-pjanti li jiġu manifatturati fl-industriji u li jinħallu fl-ilma, l-użu tagħhom iżid l-impatt enerġetiku u klimatiku tal-biedja konvenzjonali.

3.24.1 Xi studji komparattivi dwar il-prestazzjoni tal-biedja fir-rigward ta' l-enerġija b'mod ġenerali u l-konsum tal-materja prima, kif ukoll il-ħżin tal-karbonju, juru li l-biedja organika tuża medja ta' inqas enerġija u nitroġenu mill-biedja konvenzjonali. Anke meta jiġi kkunsidrat il-fatt li l-produzzjoni tal-biedja konvenzjonali hija ikbar, il-potenzjal ta' effett ta' serra tal-biedja organika xorta jibqa' iktar baxx ([16]). Huwa għalhekk li, per eżempju, il-Gvern Federali Ġermaniż iqis li l-appoġġ għall-biedja organika huwa kontribut għall-ħarsien tal-klima ([17]).

3.24.2 Xi studji oħra li saru waslu għal konklużjonijiet differenti.

3.25 Għaldaqstant l-informazzjoni dwar ċerti aspetti tal-problema għadha skarsa u kontradittorja. Parzjalment għal din ir-raġuni, il-KESE jħeġġeġ lill-Kummissjoni tagħmel analiżi dettaljata dwar l-impatt differenti tad-diversi forom ta' l-użu agrikolu u mhux agrikolu ta' l-art, sabiex imbagħad ikunu jistgħu jiġu żviluppati l-għażliet ta' politika, per eżempju fil-qasam ta' l-appoġġ għall-bdiewa.

Il-kontribut tal-biedja għas-soluzzjoni tal-problemi tal-bidla fil-klima

3.26 Il-biedja tista' tikkontribwixxi b'ħafna modi differenti biex jitnaqqsu l-emissjonijiet ta' gassijiet b'effett ta' serra mil-livelli attwali. Fosthom, billi l-boskijiet, il-bassasiet, l-artijiet mistagħdra u l-artijiet mimlija ħaxix ma jinbidlux f'raba', u billi jitnaqqsu l-emissjonijiet ta' l-ossidu nitruż u tal-metanu permezz tal-ġestjoni sostenibbli ta' l-art, u jekk ikun possibbli, il-kopertura ta' l-art għal perijodu twil ta' żmien (catch crop cultivation), newbiet ta' l-uċuħ differenti (per eżempju, biex jitnaqqsu kemm jista' jkun il-problemi relatati mad-dud), l-użu adatt tal-fertilizzanti, eċċ.

3.27 Għal żmien twil, l-użu ta' l-enerġija ma kienx problema, speċjalment minħabba l-fatt li l-enerġija kienet irħisa ħafna. Il-KESE jagħraf il-ħtieġa urġenti li fil-futur tingħata iktar importanza lill-prattiki agrikoli b'iktar effiċjenza enerġetika u li dawn il-prattiki jiġu promossi. Il-biedja organika u l-hekk imsejħa produzzjoni ta' input baxx (per eżempju, ir-regħi estensiv) jistgħu jagħtu kontribut f'dan il-qasam.

([13]) N_2O *release from agro-biofuel production negates global warming reduction by replacing fossil fuels*, in: Atmos. Chem. Phys. Discuss., 7, 11191–11205, 2007.

([14]) Madwar 3.3 biljun tunnellata CO_2e fis-sena.

([15]) L-istokkijiet ta' l-ifrat globali: 1 297 miljun ras ta' l-ifrat (fl-1990), 1 339 miljun (fl-2004), EU (25): 111.2 miljun (fl-1990), 86.4 miljun (fl-2004), iċ-Ċina: 79.5 miljun (fl-1990), 106.5 miljuni (fl-2004).

([16]) Per eżempju, ara l-artiklu *Klimaschutz und Öko-Landbau* (Il-ħarsien tal-klima u l-biedja organika) f'Ökologie & Landbau, 1/2008

([17]) It-tweġiba tal-Gvern Federali għall-mistoqsija parlamentari li ressaq il-Grupp BÜNDNIS 90/Die Grünen dwar "il-ħarsien tal-biedja u tal-klima", dokument 16/5346, punt 13.

3.28 Mill-esperimenti li saru fil-qasam ta' l-hekk imsejħa "kultivazzjoni mħallta" ħarġu riżultati inkoraġġanti ħafna. Dan it-tip ta' biedja tikkonsisti f'li, per eżempju, fl-istess għalqa jinżergħu tipi differenti ta' żrieragħ flimkien mal-legumi u l-pjanti taż-żejt. Dan ifisser li jintużaw inqas fertilizzanti u pestiċidi, kif ukoll li tiżdied il-bijodiversità u l-promozzjoni tal-kompost.

3.29 L-użu tal-kompost huwa importanti immens għall-bidla fil-klima. Fil-futur, l-attenzjoni għandha titpoġġa fuq kif jinkiseb kontenut tal-kompost kemm jista' jkun stabbli u għoli, speċjalment fl-art agrikola, li spiss teħtieġ xi bidliet fin-newba ta' l-uċuħ. Il-KESE jħeġġeġ lill-Kummissjoni biex flimkien ma' l-istituti ta' riċerka fl-Istati Membri tevalwa l-istudji li diġà saru, u biex jekk ikun hemm bżonn tikkummissjona iktar studji bil-għan li jinsabu u jiġu appoġġjati l-aqwa proċeduri.

3.30 F'dan il-kuntest għandu jiġi eżaminat ukoll ir-rwol tal-ġestjoni tradizzjonali tad-demel. Barra minn dan, għandu jiġi ċċarat jekk l-użu tal-pjanta kollha, kif inhu ppjanat għall-bijokarburanti tat-tieni ġenerazzjoni, ixekkilx l-objettivi tal-produzzjoni tal-kompost.

4. **Il-bijoenerġija/il-bijokarburanti mill-biedja**

4.1 Il-Presidenza Franċiża talbet lill-KESE janalizza l-kwistjoni tal-bijokarburanti fil-kuntest ta' din l-opinjoni. Filwaqt li l-Kumitat iwiegħed li ser iwettaq din it-talba huwa jixtieq jirreferi għall-opinjonijiet ([18]) li diġà ħejja dwar dan is-suġġett fejn ippreżenta il-pożizzjoni kritika tiegħu fir-rigward ta' l-istrateġija attwali tal-bijokarburanti b'mod dettaljat.

4.2 Minħabba l-ħafna emissjonijiet tas-CO_2 mill-faħam, miż-żejt u mill-gass, huwa tajjeb li wieħed jibda jaħseb bis-serjetà biex juża iktar l-enerġija li tiġi ġġenerata direttament mill-pjanti. Il-KESE kemm-il darba approva essenzjalment l-użu tal-bijoenerġija, iżda jixtieq jenfasizza xi prinċipji bażiċi li fil-fehma tiegħu huma indispensabbli.

4.2.1 Il-KESE jenfasizza li d-dritt għal ikel xieraq huwa rikonoxxut espliċitament bħala aspett importanti mid-drittijiet tal-bniedem. Il-produzzjoni ta' l-ikel bażiku għandha tingħatha iktar prijorità mill-produzzjoni ta' l-enerġija.

4.2.2 Huwa importanti li l-art li hija bir tal-karbonju ewlieni jew ta' importanza kruċjali għall-bijodiversità ma tintużax għat-tkabbir tal-pjanti ta' l-enerġija. Il-KESE jinsab kuntent li l-Kummissjoni għarfet il-ħtieġa li t-tkabbir ta' l-għelejjel għall-produzzjoni ta' l-enerġija jikkonforma mal-kriterji tas-sostenibbiltà. L-opinjoni tal-KESE fuq id-direttiva proposta dwar l-enerġiji rinnovabbli ser tinkludi diskussjoni dettaljata dwar jekk il-kriterji tas-sostenibbiltà tad-direttiva humiex biżżejjed jew le. Il-KESE jappoġġja l-applikazzjoni ta' kriterji tas-sostenibbiltà xierqa għall-karburanti b'mod ġenerali, indipendentement minn fejn ikunu ġejjin, kif ukoll għall-għalf ta' l-annimali.

([18]) ĠU C 44, 16.2.2008, p. 34, u l-opinjoni TEN 338 dwar il-proposta għal direttiva dwar l-enerġija rinnovabbli (COM(2008) 019) li qiegħda titħejja bħalissa.

4.2.3 L-użu ta' l-iskart agrikolu u, per eżempju, il-bijomassa mill-ġestjoni tal-pajsaġġ għandhom pontenzjal enerġetiku kbir fl-Ewropa, però dan il-potenzjal ftit li xejn qed jiġi sfruttat bħalissa għax it-tkabbir speċjalizzat (jiġifieri, li juża iktar enerġija) ta' l-għelejjel għall-enerġija huwa iktar kost-effettiv. S'issa l-politika ta' l-għajnuna bagħtet is-sinjali l-ħżiena f'dan il-qasam.

4.2.4 Meta tintuża l-bijoenerġija, huwa importanti li tiġi assigurata effiċjenza massima. Per eżempju, ma jagħmilx sens li nagħmlu l-bijogass mill-qamħirrun li jitkabbar b'ħafna enerġija jekk is-sħana li tiġi mill-ġenerazzjoni ta' l-elettriku ma tistax tinbiegħ billi f'dan il-każ madwar żewġ terzi ta' l-enerġija li tiġi ġġenerata terġa' tintilef mill-ewwel.

4.2.5 Il-produzzjoni attwali ta' l-għelejjel għall-enerġija ta' sikwit tkun teħtieġ ħafna enerġija, u l-pjanti u ż-żejt li joħorġu minnhom ikollhom jgħaddu minn proċess industrijali li wkoll juża ħafna enerġija. Minħabba dan, fuq il-pjan enerġetiku u dak klimatiku, bosta karburanti jkollhom impatti netti baxxi jew saħansitra negattivi, li parti minnhom ikunu katastrofiċi.

4.2.6 Għal din ir-raġuni, fl-istudju dwar *Il-Bijokarburanti fil-Kuntest Ewropew*, iċ-Ċentru Konġunt tar-Riċerka (ĊKR) fi ħdan il-Kummissjoni kellu d-dubji tiegħu dwar il-possibbiltà li tinkiseb il-mira tal-Kummissjoni, jiġifieri li jitnaqqsu l-emissjonijiet ta' gassijiet b'effett ta' serra billi s-sehem tal-bijokarburanti fit-taħlita enerġetika jkun ta' 10 %. Studji ([19]) oħra waslu għall-istess konklużjoni.

4.2.7 L-istudju taċ-ĊKR jqajjem ukoll punt kruċjali, li fil-fehma tal-KESE għandu jsir wieħed mill-prinċipji fit-tfassil tal-politiki. Il-bijomassa prodotta għandha tintuża fejn tinħtieġ l-iktar. Il-prinċipju ewlieni f'dan il-qasam huwa l-prinċipju ta' l-effiċjenza ([20]). Għaliex l-istrutturi molekulari ta' l-għelejjel li jeħtieġu ħafna enerġija għandhom jinbidlu bil-proċess industrijali jekk huma jistgħu jipproduċu l-enerġija direttament? Iċ-ĊKR jinnota li fl-UE t-tisħin stazzjonarju u l-ġenerazzjoni ta' l-enerġija jużaw żejt daqs il-vetturi li jaħdmu bil-magni tad-diżil. Jekk hawnhekk jintużaw l-għelejjel għall-enerġija, 1 MJ ta' bijomassa jista' jissostitwixxi madwar 0.95 MJ ta' karburanti fossili. Imma 1 MJ ta' bijomassa jissostitwixxi bejn 0.35 u 0.45 MJ biss ta' żejt mhux raffinat meta jintuża fil-qasam tat-trasport.

4.2.8 Madanakollu, l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra mis-settur tat-trasport jistgħu jitnaqqsu billi jintużaw vetturi ta' l-elettriku li jaħdmu b'enerġija ġejja mill-ħruq tal-bijomassa.

4.3 Fl-opinjoni tiegħu *It-taħlita enerġetika fit-trasport* ([21]), il-KESE jirrimarka li fil-qasam tat-trasport, it-trazzjoni elettrika ser tieħu post il-magna b'kombustjoni interna. Ma jagħmilx sens li tinżamm l-eneġija bbażata fuq l-għelejjel sakemm tkun ineffiċjenti bħalma hi bħalissa għall-bijokarburanti.

([19]) Per eżempju, l-istudju tal-Bord Xjentifiku Konsultattiv tal-Ministeru Federali Germaniż għall-Biedja.

([20]) ĠU C 162, 25.6.2008, p. 72.

([21]) ĠU C 162, 25.6.2008, p. 52.

4.4 Fi studju komparattiv li wettqet l-Empa ([22]) ġie kkalkulat li biex VW Golf tagħmel 10 000 km bil-bijokarburanti teħtieġ żona ta' 2 062 metri kwadri ta' kolza. Għall-kuntrarju, iċ-ċelloli solari jistgħu jipproduċu l-enerġija meħtieġa għal vjaġġ ta' 10 000 km f'żona ta' 37 m^2, li hija madwar wieħed minn sittin taż-żona meħtieġa għall-kolza.

4.5 Għandu jiġi analizzat ukoll jekk hux siewi li ż-żejt veġetali jiġi raffinat biex jintuża fil-magni b'kombustjoni interna. Il-magni, għaliex m'humiex aġġustati għall-istruttura molekulari tal-pjanti? Diġà ġew żviluppati magni, per eżempju għat-trakters u t-trakkijiet, li jaħdmu biż-żejt veġetali pur u li jilħqu l-limiti ta' l-emissjonijiet kollha li stabbilixxiet u ppjanat l-UE. Jinħtieġ iktar appoġġ għal innovazzjonijiet bħal dawn.

4.6 Iż-żjut meħtieġa għal magni bħal dawn jistgħu jitkabbru f'kultivazzjoni mħallta, jiġu pproċessati fir-reġjun u jintużaw lokalment. Dan ifisser li, permezz ta' proċessi li jirrispettaw il-klima u l-ambjent u li ma jużawx ħafna enerġija, il-bdiewa jistgħu mhux biss jipproduċu l-enerġija meħtieġa biex iħaddmu t-tagħmir tagħhom stess, iżda jistgħu jibdew ċikli ta' enerġija reġjonali ġodda. B'hekk ma jibqax jinħtieġ l-ipproċessar industrijali li juża ħafna enerġija.

4.7 Għaldaqstant, il-KESE jħoss li dak li l-Ewropa għandha bżonn mhux daqstant is-sempliċi strateġija tal-bijokarburanti, imma strateġija Ewropea tal-bijomassa mgħarbla sew. Din kapaċi tkun tirrispetta ħafna iktar il-klima u toħloq iktar impjiegi ġodda mill-istrateġija tal-bijomassa li qed tinbet bħalissa u li x'aktarx ser tistrieħ ħafna fuq l-importazzjoni ta' l-għelejjel għall-enerġija.

5. **Impjiegi ġodda permezz ta' biedja u politika agrikola li jirrispettaw il-klima**

5.1 Huwa minnu li l-bidla fil-klima qed thedded il-biedja f'xi partijiet ta' l-Ewropa, però fl-istess ħin hi tista' tkun opportunità għall-biedja u għax-xogħol fl-Ewropa jekk il-biedja tieħu r-rwol tagħha fir-rigward tat-tendenzi l-ġodda fil-politika tal-klima bis-serjetà u tippromovi dak ir-rwol.

5.2 Il-biedja tibqa' sors importanti ta' xogħol fl-Unjoni Ewropea. Waħda mill-komunikazzjonijiet tal-Kummissjoni tiġbor fiha diskussjoni dettaljata dwar it-tendenzi tax-xogħol fiż-żoni rurali ([23]). Tenfasizza li għalkemm il-biedja tħaddem numru relattivament żgħir ta' nies, hija importanti ferm fiż-żoni rurali. Il-Kummissjoni qed tbassar li l-10 miljun impjieg li hemm fil-biedja bħalissa (ekwivalenti għal impjiegi full-time) ser jonqsu b'bejn 4 u 6 miljuni.

([22]) L-Empa huwa istitut tar-riċerka dwar ix-xjenza tal-materji u t-teknoloġija fi ħdan l-Istitut Federali Svizzeru tat-Teknoloġija (ETH), Żurigu.

([23]) COM(2006) 857 finali, Il-postijiet tax-xogħol fiż-żoni rurali: Inneħħu d-differenzi fl-impjiegi.

5.3 Fl-istess ħin, f'bosta pajjiżi Ewropej qiegħed ikun imbassar nuqqas ta' ħaddiema kwalifikati, speċjalment ħaddiema li jkunu kapaċi jmexxu jew li jkunu jafu jħaddmu makkinarju kkumplikat. Barra minn hekk, il-fatt li l-impjiegi attwali xejn ma jiġbdu lin-nies ikompli jiggrava n-nuqqasijiet ta' ħaddiema kwalifikati. Il-Kumitat diġà kkummenta b'mod espliċitu dwar dan l-iżvilupp u enfasizza li tinħtieġ diskussjoni dwar il-kwalità ta' l-impjiegi ([24]).

Il-potenzjal tal-bijoenerġija li toħloq l-impjiegi

5.4 F'rapport ta' l-2006 ta' l-Aġenzija Ewropea għall-Ambjent ġie eżaminat il-potenzjal tal-produzzjoni tal-bijomassa għall-enerġija fl-Ewropa b'mod li jirrispetta l-ambjent. Jekk ninkludu l-bijomassa mill-iskart (per eżempju, skart domestiku) u l-forestrija, sa l-2030 bejn 15 u 16 % ta' l-enerġija primarja li l-UE hija stmata li teħtieġ tista' tiġi prodotta b'dan il-mod. Dan kapaċi jiggarantixxi jew saħasitra joħloq bejn 500 000 u 600 000 impjieg fiż-żoni rurali.

5.5 Jekk il-bijoenerġija toħloqx impjiegi ġodda, u jekk ikun hekk kemm toħloq, jiddependi ħafna mill-istrateġija adottata. Il-Bord Xjentifiku Konsultattiv tal-Ministeru Federali Ġermaniż għall-Biedja jbassar li l-aħjar benefiċċji għall-ħarsien tal-klima u l-ħolqien ta' l-impjiegi ser jinkisbu jekk l-isforzi jkunu ffokati fuq "il-produzzjoni tal-bijoenerġija f'impjanti tal-koġenerazzjoni termika ta' l-elettriku u s-sħana jew f'impjanti tat-tisħin ibbażati fuq il-laqx ta' l-injam jew fuq il-bijogass li jiġi mid-demel likwidu tar-raba' u mill-iskart". Madankollu, l-impatt ta' l-impjiegi fuq iż-żoni rurali jkun negattiv jekk l-appoġġ għall-bijoenerġija jnaqqas it-trobbija tal-bhejjem jew iżid, kif qed jissuġġerixxu t-tendenzi attwali, id-dipendenza mill-bijokarburanti importati.

5.6 Xi eżempji ta' tranżizzjoni b'suċċess lejn sistemi magħluqa tal-bijoenerġija juru li l-produzzjoni ta' ċerti tipi ta' bijoenerġija hija vantaġġuża mil-lat ekonomiku, ambjentali u soċjali kemm għall-biedja kif ukoll għas-swieq tax-xogħol reġjonali. (Il-muniċipalitajiet ta' Mureck u Güssing, it-tnejn li huma fl-Awstrija, u Jühnde, il-Ġermanja, kisbu livelli ta' provvista ta' l-enerġija rinnovabbli li jitilgħu sa 170 %.) Din il-prestazzjoni ambjentali impressjonanti għandha wkoll impatt pożittivi fuq is-swieq tax-xogħol lokali (artiġġjanat lokali), mingħajr ma jingħaddu magħhom l-impjiegi għall-bdiewa li jwasslu l-materja prima ([25]).

5.7 Billi d-differenzi bejn id-dħul u l-ġid fiż-żoni urbani u dawk rurali mistennija jikbru, fil-politika tax-xogħol iż-żoni rurali għandhom jingħataw attenzjoni partikolari. Il-produzzjoni sostenibbli ta' l-għelejjel għall-enerġija u l-bidla tagħhom f'enerġija tista' tiggarantixxi u toħloq l-impjiegi fiż-żoni rurali, jekk il-valur miżjud jibqa' fir-reġjun.

Il-garanzija ta' impjiegi ta' kwalità għolja fil-biedja

5.8 L-objettiv tal-ħarsien tal-klima jista' jinkiseb biss bil-għajnuna ta' ħaddiema kwalifikati. In-negozji għandhom joffrulhom qafas ta' taħriġ tajjeb sabiex jiksbu dan.

([24]) ĠU C 120, 16.5.2008, p. 25.

([25]) Għal iktar informazzjoni, ara www.seeg.at.

It-twaqqif u l-garanzija ta' l-istandards soċjali

5.9 Fil-fehma tal-pubbliku ġenerali, id-domanda għall-bijomassa importata mill-pajjiżi li qegħdin jiżviluppaw u mill-ekonomiji li qegħdin jiżviluppaw ser tkompli tiżdied. F'din issitwazzjoni, il-vantaġġi eventwali ta' l-ispejjeż m'għandhomx jiġu sfruttati jekk dan jimplika l-qerda tal-qafas ambjentali u soċjali fil-pajjiżi tal-produzzjoni. Għalhekk, il-produzzjoni tal-bijoenerġija għandha tkun konformi ma' l-Istandards Ewlenin tax-Xogħol ta' l-ILO u ma' l-istandards ta' l-istess organizzazzjoni għall-protezzjoni ta' l-impjiegi ([26]).

Il-parteċipazzjoni tal-ħaddiema u t-trade unions

5.10 Il-bidla strutturali fil-biedja ser ikollha impatt konsiderevoli fuq il-kwalità ta' l-impjiegi u d-dħul. Għaldaqstant, il-ħaddiema u t-trade unions għandhom jipparteċipaw f'dan il-proċess ta' bidla. Billi l-mudelli tal-parteċipazzjoni tal-ħaddiema ivarjaw mhux ħażin madwar l-Ewropa, fi ħdan l-istrutturi Ewropej u nazzjonali attwali għandha tingħata iktar attenzjoni għall-parteċipazzjoni tal-ħaddiema agrikoli. Dan huwa ta' importanza partikolari għax dawn il-forom ta' komunikazzjoni u skambju ta' ideat kapaċi jipproteġu u jippreservaw l-impjiegi.

5.11 Il-kumitat Ewropew għad-djalogu soċjali dwar il-biedja, li twaqqaf fl-1999, huwa raggruppament rappreżentattiv ta' l-imsieħba soċjali għall-kwistjonijiet marbuta ma' l-impjiegi u l-iżvilupp futur tar-rwol il-ġdid tal-biedja. Dan il-kumitat iservi ta' korp speċjalizzat u konsultattiv. Il-KESE jirrakkomanda li l-Kummissjoni ssaħħaħ ir-rwol ta' dan il-korp anke fid-dawl tal-politika tal-klima. Bħala esperti dwar il-kwistjonijiet marbuta mal-klima fil-biedja, fil-livell nazzjonali r-rwol ta' l-imsieħba soċjali għandu jissaħħaħ fil-kumitati li jissorveljaw l-iżvilupp taż-żoni rurali.

Brussell, id-9 ta' Lulju 2008

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Dimitris DIMITRIADIS

([26]) http://www.ilo.org/global/What_we_do/InternationalLabourStandards/lang--en/index.htm.

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li temenda d-Direttiva 2003/87/KE sabiex ittejjeb u twessa' s-sistema Komunitarja għall-iskambju tal-kwoti ta' l-emissjonijiet ta' gassijiet serra

COM(2008) 16 finali — 2008/0013 (COD)

(2009/C 27/15)

Nhar it-13 ta' Frar 2008, il-Kunsill iddeċieda, b'konformità ma' l-Artikolu 175 tat-Trattat li jistabbilixxi l-Komunità Ewropea, li jikkonsulta lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew, dwar

Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li temenda d-Direttiva 2003/87/KE għat-titjib u l-estensjoni tas-sistema ta' l-UE għall-iskambju tal-kwoti ta' l-emissjonijiet ta' gassijiet serra.

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għall-Agrikoltura, l-Iżvilupp Rurali u l-Ambjent, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha nhar l-4 ta' Ġunju 2008 Ir-rapporteur kien is-Sur Adams.

Matul l-446 sessjoni plenarja tiegħu li nżammet fid-9 u l-10 ta' Lulju 2008 (seduta tad-9 ta' Lulju), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-opinjoni b'124 vot favur, 2 voti kontra u 8 astensjonijiet.

1. **Konklużjonijiet u Rakkomandazzjonijiet**

1.1 Il-valur tas-Sistema għall-Iskambju tal-Kwoti (ETS) ser jiġi mkejjel bl-impatt li ser ikollha fuq l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra u r-relevanza tagħha u l-eżempju li tagħti biex tistimola l-azzjoni globali u/jew tiżviluppa fi skema komprensiva u globali. F'dan il-kuntest:

— it-tendenza lejn aktar bejgħ bl-irkant tal-kwoti huwa apprezzat peress li huwa konformi mal-prinċipju li min iniġġes iħallas, jevita l-gwadanni mhux previsti, jinċentiva u jiffinanzja installazzjonijiet u prodotti b'emissjonijiet baxxi tal-karbonju u jrawwem l-innovazzjoni;

— għandhom jiġu kkunsidrati miżuri li jħarsu s-setturi u s-sotto-setturi li għandhom bżonn ta' ħafna enerġija u li huma vulnerabbli meta jiffaċċjaw il-kompetizzjoni internazzjonali, fl-assenza ta' ftehim internazzjonali effettiv dwar il-bidla fil-klima li jitfa' l-istess l-obbligi tat-tnaqqis ta' l-emissjonijiet fuq l-industriji rispettivi globali kollha. Is-sistema ta' l-iskambju ta' l-UE m'għandhiex ikollha impatt negattiv fuq il-kompetittività ta' l-industrija ta' l-UE,

— għandha tiġi ppreparata u adottata kemm jista' jkun malajr ir-regolamentazzjoni dwar il-bejgħ bl-irkant biex jiġu evitati l-inċertazzi mhux meħtieġa;

— għandhom jaslu għand il-Kummissjoni proposti dwar kif jista' jinżamm l-impenn li l-mira ta' tnaqqis titla' minn 20 % għal 30 % jekk jintlaħaq ftehim internazzjonali;

— għandu jsir kull sforz biex tiġi influwenzata u ffurmata pjattaforma komuni mal-leġislazzjoni emerġenti ta' limiti massimi u skambji (cap and trade) fl-Istati Uniti u fil-pajjiżi l-oħra ta' l-OECD;

— it-trasport marittimu għandu jiġi inkluż fis-Sistema għall-Iskambju tal-Kwoti jekk ma' jiġux mressqa b'mod urġenti proposti effettivi mill-Organizzazzjoni Marittima Internazzjonali.

1.2 Is-sistema għall-Iskambju tal-Kwoti trid tidher li qed tistimola ekonomija b'dipendenza baxxa fuq il-karbonju u tinkoraġġixxi l-ħarsien tal-klima, l-adattament u l-mitigazzjoni.

— Jekk jiġu pprovduti kwoti b'xejn, dan għandu jseħħ fil-kuntest ta' punti ta' riferiment rigorużi u miri li huma bbażati fuq il-prestazzjoni.

— Ta' l-anqas 50 % tad-dħul mill-irkant tal-kwoti għandu jkun marbut biex jappoġġja l-miżuri stabbiliti f'Artikolu 10.3.a-f.

— Għandhom jiġu eliminati d-diżinċentivi potenzjali li jistgħu jillimitaw il-kontribut u t-tkabbir tal-ko-ġenerazzjoni (kombinazzjoni ta' sħana u enerġija) u skemi effiċjenti ta' sistemi tat-tisħin distrettwali (district heating schemes).

— L-azzjoni marbuta ma' kwistjonijiet ta' foresterija bħala "bir" tal-karbonju, hemm bżonn ta' enfasi akbar fuq id-deforestazzjoni u l-użu ta' l-art milli kien possibbli s'issa fil-pakkett tal-Kummissjoni.

1.3 Is-Sistema għall-Iskambju tal-Kwoti għandha tfittex li tnaqqas kemm tista' l-ostakoli burokratiċi biex tkun ċara u trasparenti.

— Dawk il-miżuri fil-proposta li l-iżvilupp tagħhom bħalissa tħalla għall-proċess tal-komitoloġija għandhom bżonn urġenti ta' attenzjoni u kjarifika.

— Il-Kummissjoni għandha tikkunsidra li tgħolli l-limitu ta' esklużjoni għall-installazzjonijiet żgħar minn 10 000 għal 25 000 tunnellata (sistema metrika), bil-patt li jkun hemm miżuri ta' kumpens ekwivalenti.

1.4 Is-sistema għall-Iskambju tal-Kwoti għandha tidher li hi ekwa fl-UE filwaqt li jkun hemm rikonoxximent tal-ħtieġa urġenti tal-pajjiżi li bdew jindustrijalizzaw riċentement u dawk inqas żviluppati li joħolqu tkabbir sostenibbli u jtaffu l-faqar.

— Għandu jiġi kkunsidrat li jinħoloq bilanċ ġdid bejn il-piż tas-setturi li jaqgħu taħt is-Sistema għall-Iskambju tal-Kwoti u dawk barra minnha.

— Għandu jkun hemm reviżjoni ta' l-implikazzjonijiet tar-restrizzjonijiet fuq l-użu ta' l-Implimentazzjoni Konġunta (JI) u l-Mekkaniżmu għal Żvilupp Nadif (CDM) fl-assenza ta' ftehim internazzjonali.

— Hemm bżonn li tinsab soluzzjoni għad-diffikultajiet potenzjali li jistgħu jinħolqu f'dawk l-Istati Membri Ewropej tal-Lvant li għandhom in-netwerk tal-provvista ta' l-elettriku ewlenija tagħhom fornuta mir-Russja flok l-UE.

2. **Introduzzjoni**

2.1 Is-sistema għall-Iskambju tal-Kwoti ġiet stabbilita bid-Direttiva 2003/87/KE f'Ottubru 2003. L-għan tagħha hu li tikkontrolla l-fatturi li jikkontribwixxu għall-bidla fil-klima, b'mod speċifiku l-gassijiet b'effett ta' serra antropoġeniċi (GHGs), billi tipprovdi inċentivi ekonomiċi għat-tnaqqis ta' l-emissjonijiet. Hija sistema ta' limiti massimi u skambju (cap and trade) fejn ġie stabbilit limitu fuq l-ammont ta' emissjonijiet ta' sustanza li tniġġes (l-aktar CO_2). Is-sistema għall-Iskambju hija l-aktar mekkaniżmu importanti ta' l-UE għall-limitazzjoni tal-gassijiet b'effett ta' serra, u hija ppreferuta fuq it-tassazzjoni diretta fuq il-karbonju jew ir-regolamentazzjoni diretta.

3. **Il-prinċipji ġenerali**

3.1 Is-Sistema attwali għall-Iskambju tal-Kwoti tapplika għal 'il fuq minn 10 000 installazzjoni fis-setturi ta' l-enerġija u ta' l-industrija, li flimkien huma responsabbli għal 40 % tal-gassijiet b'effett ta' serra fl-UE. L-installazzjonijiet jingħataw permessi għall-emissjonijiet *ex ante* u jridu jċedu numru ta' kwoti (jew krediti) li jirrappreżentaw id-dritt li jitfgħu ammont speċifiku li hu ekwivalenti għall-emissjonijiet reali tagħhom. L-ammont totali ta' kwoti u krediti ma jistax jaqbeż il-limitu massimu, u b'hekk l-emissjonijiet totali huma limitati għal dak il-livell. Il-kumpaniji li jitfgħu aktar gassijiet b'effett ta' serra mill-ammont ta' kwoti li rċevew jridu jixtru l-krediti mingħand dawk li niġġsu inqas jew mill-irkant biex ikollhom aktar kwoti.

3.2 It-trasferiment tal-kwoti huwa msejjaħ skambju. Fil-fatt, kull għejun ta' emissjonijiet, taħt din is-sistema, qiegħed iħallas talli jkun niġġes, filwaqt li kull installazzjoni tiġi ppremjata talli tnaqqas l-emissjonijiet b'aktar milli kien meħtieġ. B'hekk, fit-teorija, dawk li jistgħu jnaqqsu l-emissjonijiet l-aktar bl-irħis, ser jagħmlu dan, u allura t-tnaqqis tat-tniġġis isir bl-inqas spiża possibbli għas-soċjetà. Kwota fis-Sistema għall-Iskambju tekwivali d-dritt li tintefa' l-ekwivalenza ta' tunellata (metrika) ta' dijossidu karboniku għal perjodu speċifikat — peress li l-gassijiet b'effett ta' serra l-oħra jiġu kkonvertiti għal ekwivalenti ta' CO_2.

3.3 L-Istati Membri jistgħu jippermettu wkoll l-użu tal-krediti mill-proġetti ta' ffrankar ta' l-emissjonijiet fil-pajjiżi tat-tielet dinja bl-istess mod tal-kwoti. Dawn il-proġetti jridu jkunu rikonoxxuti skond il-Mekkaniżmu ta' l-Implimentazzjoni Konġunta ta' Kyoto jew il-Mekkaniżmu għal Żvilupp Nadif.

4. **Il-perijodi ta' skambju tal-kwoti fis-Sistema.**

4.1 *L-ewwel perjodu ta' skambju tal-kwoti 1/1/2005 — 31/12/2007.*

4.1.1 L-ewwel fażi ta' tagħlim stabbilixxiet l-infrastruttura ta' l-iskambju ta' l-emissjonijiet iżda kienet limitata ħafna fl-effikaċja tagħha minħabba li l-Istati Membri kienu allokaw wisq kwoti (Għall-ewwel u t-tieni fażi l-Istati Membri fasslu pjan nazzjonali ta' allokazzjonijiet tal-kwoti — NAPs — li fihom taw il-livell totali ta' emissjonijiet u n-numru ta' kwoti li kienet ser tirċievi kull installazzjoni.). Kien hemm varjetà kbira fil-prezzijiet ta' l-iskambju tal-kwoti f'dan il-perjodu, inkluż il-waqa' fil-prezz tal-karbonju fl-aħħar ta' l-ewwel perjodu ta' skambju.

4.1.2 Saret ħafna kritika lis-Sistema għall-Iskambju tal-Kwoti, li kienet iffukata l-aktar fuq il-metodi inizjali ta' l-allokazzjoni u l-użu mid-dħul; il-livell tal-limitu massimu; problemi ta' ekwità, kumplessità, monitoraġġ u infurzar; ir-riskju li l-industriji li l-aktar li jitfgħu gassijiet b'effett ta' serra jkunu mħeġġa li jirrilokaw f'pajjiżi mhux regolati, il-valur, il-kredibbiltà u l-affidabbiltà tal-krediti ta' l-Implimentazzjoni Konġunta u l-Mekkaniżmu għal Żvilupp Nadif u l-impożizzjoni fil-futur ta' spejjeż ta' produzzjoni li m'humiex vantaġġjużi. Ħareġ ċar li dawn il-kwistjonijiet riedu jiġu trattati fir-reviżjonijiet tas-Sistema għall-Iskambju biex is-sistema tikseb il-kredibbiltà kemm ma' l-industrija kif ukoll mal-korpi non-governattivi.

4.2 *It-tieni perjodu ta' skambju tal-kwoti 1/1/2008 — 31/12/2012*

4.2.1 Din il-fażi tapplika għas-27 Stat Membru u tikkoinċidi ma' l-ewwel perjodu ta' l-impenn tal-Protokoll ta' Kyoto u l-ħtieġa li jonqsu l-gassijiet b'effett ta' serra. S'issa l-prezz ta' l-iskambju tal-kwoti kien qed juri xejra stabbli 'l fuq, f'livelli li jinkoraġġixxu b'mod qawwi miżuri ta' tnaqqis. Il-prezz attwali (Mejju 2008) ta' l-iskambju huwa ta' madwar EUR 25 għal kull tunnellata. Għal dan il-perjodu, il-Kummissjoni għamlet valutazzjoni sistematika tal-livelli massimi proposti mill-Istati Membri, bbażati fuq emissjonijiet ivverifikati. Ir-riżultat kien li l-emissjonijiet mis-setturi tas-Sistema għall-Iskambju kellhom livell massimu b'medja ta' 6.5 % inqas mil-livelli ta' l-2005. Ma tantx kien hemm lok għal tibdil fis-sistema jew modifiki fit-tieni perjodu ta' skambju għalkemm l-għejun ta' emissjonijiet qed ikomplu jirrispondu u jadattaw b'mod attiv. Il-verifiki fuq id-data u l-esperjenzi fl-iskambju qed ikomplu jakkumulaw, u, fil-parti l-kbira tagħhom, qed jikkonfermaw il-kunċett bażiku ta' l-iskemi.

4.3 *It-tielet perjodu ta' skambju tal-kwoti 2013-2020.*

4.3.1 Il-Kummissjoni issa qed tipproponi bidliet sinifikanti fis-Sistema għall-Iskambju tal-Kwoti li ser tidħol fis-seħħ f'din il-fażi. Dan hu l-iskop tad-Direttiva li temenda 2003/87/KE.

5. **Sommarju tad-Direttiva li temenda proposta**

5.1 Għalkemm is-Sistema għall-Iskambju ta' l-UE ħolqot l-akbar suq dinji tal-karbonju ([1]), l-allokazzjoni eċċessiva ta' kwoti (b'xejn) fil-pjanijiet nazzjonali kienet ta' tfixkil u żgur li ma' kinitx konformi mat-tnaqqis effiċjenti ta' l-emissjonijiet fis-setturi tas-Sistema ta' l-Iskambju, madwar l-UE. Fil-kuntest ta' tnaqqis rigoruż tal-gassijiet b'effett ta' serra, is-Sistema għall-Iskambju riveduta qed titqies bħala essenzjali biex tipprovdi sinjal fit-tul dwar il-prezz tal-karbonju, u b'hekk tippermetti l-inċentivi għall-investimenti fit-tnaqqis tal-karbonju u tittrasforma l-Ewropa f'ekonomija b'livelli baxxi ta' gassijiet b'effett ta' serra.

5.2 L-emendi ser:

— jintroduċu livell massimu wieħed fuq il-kwoti ta' l-emissjonijiet għall-UE kollha flok 27 limitu massimu nazzjonali — il-pjanijiet nazzjonali mhux ser jibqgħu jeżistu;

— iżidu b'mod konsiderevoli l-proporzjon tal-kwoti li jinbigħu fl-irkant u jarmonizzaw ir-regoli dwar l-allokazzjoni b'xejn biex jippromovu t-teknoloġiji li huma effiċjenti fl-użu tal-karbonju;

— jistabbilixxu parti mid-drittijiet li jinbigħu fl-irkant fuq il-bażi tad-dħul *per capita*;

— jirrazzjonalizzaw d-definizzjonijiet ewlenin u jtejbu ċ-ċarezza legali u teknika;

— jinkludu setturi ġodda (il-petrokimiċi, l-ammonja, l-aluminju) u gassijiet b'effett ta' serra ġodda (l-ossidu nitriku u l-perfluworokarboni) biex il-kopertura tiżdied b'6 %;

— jippermettu l-esklużjoni ta' installazzjonijiet żgħar mis-Sistema għall-Iskambju, din tkun suġġetta għal miżuri ta' kumpens;

— jistabbilixxu regoli għall-użu tal-krediti li ġejjin mill-proġetti ta' Implimentazzjoni Konġunta u l-Mekkaniżmu għal Żvilupp Nadif.

5.3 Sa mill-2013, il-kwoti ser jonqsu kull sena ([2]) biex iwasslu għal tnaqqis ta' 21 % tal-gassijiet b'effett ta' serra fl-UE fis-settur tas-Sistema għall-Iskambju sa l-2020, meta mqabbel ma' l-2005. Dan il-proċess ta' tnaqqis ser ikompli fir-raba' fażi (2021-2028) bl-istess rata. Fl-istess waqt, il-proporzjon ta' kwoti li jkunu qed jinbigħu bl-irkant jiżdied, u jibda minn 60 % fl-2013. Qed jiġi propost li s-settur tal-ġenerazzjoni ta' l-enerġija m'għandux jirċievi kwoti b'xejn u għalhekk ikollu jixtri l-kwoti kollha mill-irkant jew mis-suq sekondarju mill-2013, u li jkun hemm eliminazzjoni gradwali u ġenerali tal-kwoti b'xejn fis-setturi l-oħra sa l-2020. L-eċċezzjonijiet ser ikunu s-setturi ġġudikati f'riskju kbir ta' "rilokazzjoni ta' l-emissjonijiet tal-karbonju" — ir-rilokazzjoni f'pajjiżi li m'għandhomx restrizzjonijiet simili fuq l-emissjonijiet, u b'hekk jiżdiedu l-emissjonijiet globalment. Setturi bħal dawn jista' jkollhom kwoti b'xejn għal sa 100 %. Din id-deċiżjoni ser tittieħed fl-2011. L-Istati Membri jmexxu l-irkantijiet u huma inkoraġġuti, iżda mhux sfurzati, li jużaw id-dħul biex jinvestu f'politiki favur il-klima.

5.4 Qed tingħata ċertezza li l-krediti mill-Implimentazzjoni Konġunta u mill-Mekkaniżmu għal Żvilupp Nadif (minn pajjiżi terzi) li issa jistgħu jinxtraw mill-operaturi ta' l-UE jistgħu jibqgħu jintużaw sa l-2020. In-numru totali li għandu jintuża f'dan il-perjodu huwa daqs l-ammont totali li kien permess fit-tieni perjodu ta' skambju, jiġifieri 1.4 biljun kwota, li jikkorrispondi għal terz ta' l-isforz globali tat-tnaqqis. Meta l-UE żżid l-isforzi tagħha ta' tnaqqis fil-kuntest ta' patt internazzjonali dwar il-klima, 50 % ta' l-impatt ulterjuri jista' jintlaħaq bil-krediti mill-Implimentazzjoni Konġunta u mill-Mekkaniżmu għal Żvilupp Nadif.

5.5 Għalkemm krediti mill-użu ta' l-art ("bjar" tal-karbonju bħall-foresti) ma jkunux permessi, krediti domestiċi minn skemi ta' ffrankar ta' l-emissjonijiet li m'humiex koperti mis-Sistema għall-Iskambju jistgħu jkunu permessi, basta jkunu nħarġu regoli ċari.

5.6 Saru dispożizzjonijiet biex is-Sistema għall-Iskambju ta' l-UE tkun tista' tingħaqad ma' sistemi oħra ta' skambju biex jiġi inkoraġġit l-iżvilupp ta' sistema dinjija.

5.7 L-ammont ta' kwoti taħt is-Sistema għall-Iskambju jonqos jekk jintlaħaq ftehim internazzjonali, skond kif ikun hemm fil-ftehim, filwaqt li jikber l-ambitu li fih wieħed jista' jdur għall-Mekkaniżmu għal Żvilupp Nadif.

5.8 Ser issir dispożizzjoni għal provvista ta' 5 % ta' l-allokazzjonijiet għall-installazzjonijiet ġodda li jidħlu fis-sistema wara l-2013. Huwa probabbli li l-emissjonijiet mill-ajruplani ser jidħlu fis-Sistema għall-Iskambju lejn l-aħħar tat-tieni perjodu iżda dan hu kopert minn proposta separata ([3]).

5.9 M'hemm l-ebda dispożizzjoni biex it-trasport marittimu jidħol fis-Sistema għall-Iskambju.

6. **Kummenti ġenerali**

6.1 Is-sistema għall-Iskambju tal-Kwoti ta' l-UE mhix xi eżerċizzju akkademiku jew xi tip ta' tassazzjoni "ambjentalista". Hija tgħaqqad elementi ta' l-approċċ tas-suq ħieles mar-regolamentazzjoni u d-direzzjoni ġenerali li jiġu mill-medjazzjoni u l-aġġustamenti tal-proċess politiku. Il-kumpaniji individwali huma liberi li jagħżlu jekk u kif ser inaqqsu l-emissjonijiet tagħhom u għandhom jagħżlu l-mezzi li jiswihom l-inqas biex ikunu konformi mar-regolamentazzjoni tat-tniġġis. Ir-rwol ewlieni tas-Sistema għall-Iskambju għalhekk huwa li jinħolqu l-inċentivi biex jonqsu l-ispejjeż meħtieġa biex tintlaħaq il-mira li jonqos it-tniġġis. Il-KESE jaqbel ma' dan l-approċċ u jappoġġjah.

([1]) Il-Bank Dinji, State and Trends of the Carbon Market, Mejju 2007.

([2]) Minn 1 974 miljun tunellata ta' CO_2 għal 1 720 miljun tunellata.

([3]) Opinjoni tal-KESE ĠU C 175, 27.7.2007, p. 47.

6.2 Huwa stmat li l-mira attwali ta' tnaqqis ta' tniġġis — li l-gassijiet b'effett ta' serra fl-atmosfera jiġu stabbilizzati għal 450-550 ppm — tiswa madwar 1 % tal-PGD globali. Jekk ma tittieħidx azzjoni effettiva il-PGD globali jista' jonqos b'20 % ([4]) Madankollu, ir-riċerka u l-evidenza ([5]) li ħerġin qed juru li l-produzzjoni tal-gassijiet b'effett ta' serra qed tiżdied b'rata aktar mgħaġġla, il-kapaċità tal-pjaneta li tassorbi qed tonqos u hemm dubji serji dwar jekk il-miri tat-tnaqqis humiex biżżejjed.

6.3 Is-sistema għall-Iskambju qed timmira lejn tmexxija definittiva f'dak li jrid isir sforz globali. Dan il-proċess qed iseħħ fi sfond globali peress li l-atmosfera hija parti mill-ġid komuni globali. Għalhekk il-valutazzjoni tas-sistema ma tistax teskludi l-interazzjoni u l-impatt fuq dawk li qed iniġġsu fuq livell globali.

6.4 Għandu jiġi notat li l-leġislazzjoni ġenerali fl-Istati Uniti, li x'aktarx ser tidħol fis-seħħ ma' l-amministrazzjoni l-ġdida, hija bbażata fuq sistema ta' limitu massimu u skambju li għandha karatteristiċi simili. Il-possibbiltà ta' programm konġjunt Amerikan/UE ikun pass 'il quddiem importanti ħafna lejn skema globali, bħalma jkunu r-rabtiet ma' skemi oħra proposti fil-pajjiżi ta' l-OECD.

6.5 Għalhekk il-KESE ta attenzjoni partikolari fuq ir-rwol ta' l-Iskema għall-Iskambju biex l-impatt tat-tnaqqis tal-gassijiet b'effett ta' serra jkun ekwu u sostenibbli. Dan juri li l-azzjoni Ewropea hija kredibbli kif ukoll effettiva? F'dan il-kuntest irid jingħad li l-mira ta' l-UE ta' tnaqqis ta' 20 % ta' l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra sa l-2020 meta mqabbla mal-livelli ta' 1990 (li huma l-bażi tal-proposti dwar is-Sistema għall-Iskambju u tat-tqassim tal-piżijiet) hija inqas mit-tnaqqis ta' minn 25 % sa 40 % għall-pajjiżi industrijalizzati li l-UE kienet favurih waqt il-Konferenza ta' Bali dwar it-tibdil fil-klima, f'Diċembru 2007. Il-Kummissjoni tibda bil-miri li kien hemm qbil dwarhom fil-Kunsill Ewropew tar-Rebbiegħa 2007 u ma tiddiskutix jekk dan il-livell ta' tnaqqis huwiex biżżejjed biex jilħaq l-objettivi globali jew jekk huwiex biss it-tnaqqis massimu li wieħed jaħseb li jista' jiġi aċċettat fid-dawl tal-bilanċ ta' l-interessi politiċi u ekonomiċi immedjati ta' l-Istati Membri. Il-KESE jikkonkludi li minħabba fl-evidenza li dejjem qed tiżdied dwar il-bidla fil-klima, hemm bżonn li l-miri jinbidlu biex ikun hemm tnaqqis akbar ta' l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra.

6.6 Il-KESE jappoġġja l-moviment lejn aktar bejgħ bl-irkant tal-kwoti. Il-bejgħ bl-irkant huwa konformi mal-prinċipju li min iniġġes iħallas, jevita l-gwadanni mhux previsti, jinċentiva u jiġġenera finanzi għall-investimenti f'installazzjonijiet u prodotti b'emissjonijiet baxxi tal-karbonju u jrawwem l-innovazzjoni.

6.7 Bħalissa għad hemm ħafna kwistjonijiet mhux riżolti dwar in-negozju Ewropew b'mod ġenerali. Dawn jirrigwardaw l-impożizzjoni ta' żvantaġġi għall-kompettitività fuq l-industrija minħabba fis-Sistema għall-Iskambju, b'mod partikolari meta mqabbla ma' pajjiżi barra mill-UE u li industrijalizzaw reċentement. Dawn il-pajjiżi jargumentaw, b'ċertu raġun, li rridu nqisu wkoll iż-żewġ sekli ta' industrijalizzazzjoni fil-Punent u l-kontribut tagħhom lejn l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra, kif ukoll l-isforzi li dawn il-pajjiżi qed jagħmlu biex jaqilgħu setturi sħaħ tal-popolazzjoni tagħhom mill-faqar. Ftehim globali li jirriżolvi dawn il-kwistjonijiet jeħtieġ li jkun ċert li għandu appoġġ akbar u li l-konsumaturi u l-industrija fil-pajjiżi ta' l-OECD jifhmu iktar dawn il-fatturi.

7. **Kummenti speċifiċi**

7.1 Jekk is-Sistema għall-Iskambju tal-Kwoti ta' l-UE trid issir standard globali għall-iskambju tal-karbonju, huwa essenzjali li l-iskema tkun kemm jista' jkun b'saħħitha u effettiva. Għalhekk il-KESE jirrakkomanda li:

7.1.1 L-allokazzjoni b'xejn ta' kwoti lis-setturi u s-sotto-setturi li għandhom bżonn ta' ħafna enerġija u li huma vulnerabbli meta jiffaċċjaw il-kompetizzjoni internazzjonali, għandha tiġi kkonsidrata biss fl-assenza ta' ftehim internazzjonali effettiv dwar il-bidla fil-klima li jitfa' obbligi għat-tnaqqis ta' l-emissjonijiet fuq l-industriji rispettivi globali kollha. Is-sistema ta' l-iskambju ta' l-UE m'għandhomx ikollhom impatt negattiv fuq il-kompetittività ta' l-industrija ta' l-UE.

7.1.2 Jekk ikun possibbli, għandha tittieħed deċiżjoni aktar kmieni dwar is-setturi li minħabba fir-riskju tar-rilokazzjoni ta' l-emissjonijiet tal-karbonju, jirċievu kwoti b'xejn. Dawn is-setturi ser jiġu identifikati sa Ġunju 2010 iżda deċizjoni għandha tittieħed qabel, b'rabta mad-direttivi, sabiex jiġu evitati l-inċertezzi fil-klima ta' l-investimenti u sabiex is-setturi kkonċernati jkunu jistgħu jagħmlu l-pjanijiet fit-tul li jkunu jeħtieġu.

7.1.3 Għalkemm il-bejgħ bl-irkant għandu jkun l-aktar metodu ta' allokazzjoni importanti, m'hemm kważi l-ebda indikazzjoni dwar kif ser jiġi organizzat dan l-irkant. Ir-referenza li r-regolamentazzjoni dwar l-irkant ser jidħol biss fil-31 ta'Diċembru 2010 iżżid l-inċertezza għall-parteċipanti kollha tas-sistema ta' l-iskambju ta' l-UE minħabba fl-investimenti kbar li hemm pendenti fis-settur ta' l-enerġija.

7.1.4 Għandu jiġi kkunsidrat li jinħoloq bilanċ ġdid bejn il-piż tas-setturi li jaqgħu taħt is-Sistema għall-Iskambju u dawk barra minnha. Il-KESE għandu dubji dwar jekk it-tqassim ta' l-obbligu tat-tnaqqis bejn is-setturi li jaqgħu taħt is-Sistema għall-Iskambju (– 21 % mqabbla mal-livelli ta' l-2005) u l-oħrajn (– 10 % mqabbla mal-livelli ta' l-2005) huwiex iġġustifikat. Ir-riċerka ([6]) turi li f'xi setturi li ma' jaqgħux taħt is-Sistema għall-Iskambju, speċjalment fl-akbar żewġ setturi, il-bini u t-trasport, hemm potenzjal li l-emissjonijiet jonqsu bla spejjeż ta' xejn jew anke li jsir il-qligħ. Barra minn hekk dawn huma setturi fejn ir-riskju ta' rilokazzjoni ta' l-emissjonijiet tal-karbonju huwa relattivament baxx jew null. Barra minn hekk, is-settur tal-bini għandu potenzjal kbir ta' ħolqien ta' l-impjiegi fl-UE.

([4]) Ir-rapport Stern 2006.

([5]) Skond l-osservatorju Mauna Loa fil-Hawaii, il-livelli ta' CO_2 fl-atmosfera huma diġà ta' 387 ppm, l-għola għal ta' l-anqas dawn l-aħħar 650 000 sena.

([6]) Vattenfall/McKinsey, The Climate Map http://www.vattenfall.com/www/ccc/ccc/Gemeinsame_Inhalte/DOCUMENT/567263vattenfall/P0271636.pdf

7.1.5 Il-kwoti kollha allokati lit-trasport bl-ajru meta dan is-settur jidħol fl-iskema għandhom jinbigħu bl-irkant ([7]).

7.1.6 Fid-dawl ta' l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra li qed jiżdiedu mill-vapuri (1.12 biljun tunellata globalment — id-doppju ta' l-emissjonijiet mill-avjazzjoni ([8])) il-Kummissjoni għandha tressaq miżuri biex is-settur tat-trasport marittimu jidħol fis-Sistema għall-Iskambju jekk ma jitressqux proposti effettivi b'mod urġenti mill-Organizzazzjoni Marittima Internazzjonali.

7.1.7 Id-dħul li jiġi ġġenerat mill-bejgħ bl-irkant tal-kwoti, li bħalissa huwa stmat li hu EUR 50 biljun kull sena sa l-2020, għandu jkun marbut iktar biex jiffinanzja proġetti għall-ħarsien tal-klima, il-mitigazzjoni u l-miżuri ta' l-adattament — b'attenzjoni speċjali għall-pajjiżi vulnerabbli u li qed jiżviluppaw u r-riċerka u l-iżvilupp. Fil-proposta (Art. 10(3)) is-suġġeriment ta' allokazzjoni ta' 20 % m'huwiex biżżejjed u jitlef opportunità li joħloq stimolu qawwi biex l-ekonomija tersaq lejn emissjonijiet baxxi tal-karbonju. Il-KESE jirrakkomanda li din tiżdied għal ta' l-anqas 50 % mid-dħul. Għandu jkun hemm attenzjoni li r-rwol tal-foresterija u l-afforestazzjoni mill-ġdid jiġu appoġġjati u li d-deforestazzjoni fl-UE u fi bnadi oħra tiġi evitata fejn jidher li l-foresti huma bir effettiv li jassorbi l-emissjonijiet tal-karbonju.

7.1.8 Għandu jkun hemm evidenza ta' ċarezza u trasparenza akbar għal dawk il-miżuri fil-proposta li l-iżvilupp tagħhom bħalissa tħalla għall-proċess tal-komitoloġija.

7.1.9 Il-Kummissjoni għandha tikkunsidra li tgħolli l-limitu ta' esklużjoni għall-installazzjonijiet żgħar minn 10 000 għal 25 000 tunnellata, bil-patt li jkun hemm miżuri ta' kumpens ekwivalenti.

7.1.10 Trid tingħata indikazzjoni aktar ċara fil-proposta dwar kif l-UE ser iżomm l-impenn tagħhha li t-tnaqqis jitla' minn 20 % għal 30 % jekk jintlaħaq ftehim internazzjonali.

7.1.11 L-Istati Membri huma mħeġġa li jirrevedu t-tariffi "feed-in" tagħhom biex jevitaw effetti ħżiena fuq it-tkabbir u l-kontribut ta' l-iskemi tal-ko-ġenerazzjoni (kombinazzjoni ta' sħana u enerġija).

7.1.12 Rigward is-sistemi tat-tisħin distrettwali, għandhom jittieħdu miżuri biex jiġi evitat li eżempji effiċjenti ta' programmi bħal dawn jiġu diżinċentivati.

7.1.13 Hemm bżonn li tinsab soluzzjoni għad-diffikultajiet potenzjali li jistgħu jinħolqu f'dawk l-Istati Membri Ewropej tal-Lvant li għandhom in-netwerk tal-provvista ta' l-elettriku ewlenija tagħhom fornuta mir-Russja flok l-UE.

7.1.14 Il-proposta attwali li tillimita l-possibbiltà ta' l-użu tal-krediti mill-Implimentazzjoni Konġunta u l-Mekkaniżmu għal Żvilupp Nadif sakemm ikun hemm ftehim internazzjonali għandha tibqa' miftuħa għar-reviżjoni, partikolarment fid-dawl ta' l-effetti negattivi fuq is-suq ta' l-iffinanzjar kapitali internazzjonali li qed jiżviluppa għal dawn il-programmi.

Brussell, id-9 ta' Lulju 2008.

Il-President

tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew

Dimitris DIMITRIADIS

([7]) Konsistenti mar-rakkomandazzjoni preċedenti tal-Kumitat, ĠU C 175, 27.7.2007, p. 47.

([8]) Rapport ta' l-IMO Frar 2008.

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Proposta għal Deċiżjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-isforz ta' l-Istati Membri biex inaqqsu l-emissjonijiet tagħhom tal-gassijiet serra biex jonoraw l-impenji tal-Komunità għat-tnaqqis ta' l-emissjonijiet tal-gassijiet serra sa l-2020

COM(2008) 17 finali — 2008/0014 (COD)

(2009/C 27/16)

Nhar l-11 ta' Frar 2008, il-Kunsill iddeċieda, b'konformità ma' l-Artikolu 175 tat-Trattat li jistabbilixxi l-Komunità Ewropea, li jikkonsulta lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar

Proposta għal Deċiżjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-isforz ta' l-Istati Membri biex inaqqsu l-emissjonijiet tagħhom tal-gassijiet serra biex jonoraw l-impenji tal-Komunità għat-tnaqqis ta' l-emissjonijiet tal-gassijiet serra sa l-2020.

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għall-Agrikoltura, l-Iżvilupp Rurali u l-Ambjent, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha nhar l-4 ta' Ġunju 2008. Ir-rapporteur kien is-**Sur Morkis**.

Matul l-446 sessjoni plenarja tiegħu li nżammet fid-9 u l-10 ta' Lulju 2008 (seduta tad-9 ta' Lulju), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-opinjoni b'116-il vot favur, 2 voti kontra u 8 astensjoni.

1. Sinteżi tal-kummenti u r-rakkomandazzjonijiet tal-KESE

1.1 Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew jilqa' l-inizjattiva tal-Kummissjoni Ewropea li qed titlob lill-Istati Membri biex jieħdu sehem fl-isforzi ħalli jinżamm l-impenn tal-Komunità li tikkumbatti l-bidla fil-klima billi tnaqqas l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra minn sorsi li mhumiex koperti bid-Direttiva 2003/87/KE (sorsi barra mill-iskema ta' l-iskambju tal-kwoti ta' l-emissjonijiet ta' l-UE (EU ETS)) mill-2013 sa l-2020.

1.2 Il-Kumitat jagħraf u jaqbel li l-UE jkollha rwol ewlieni fin-negozjati internazzjonali dwar l-impenji għall-ħarsien ta' l-ambjent u tal-klima. Permezz ta' l-impenn tagħha stess, l-UE tkun qed tmexxi bl-eżempju u tista' tħeġġeġ pajjiżi oħra biex jadottaw miżuri simili.

1.3 Il-Kumitat jikkunsidra li s-soċjetà ċivili organizzata taqdi rwol prinċipali fl-implimentazzjoni tad-Deċiżjoni u biex jinżamm l-impenn li ttieħed mill-pajjiżi kkonċernati. L-Istati Membri għandhom jippromovu iktar l-inizjattivi tal-komunità li għandhom l-għan li jikkontribwixxu lejn it-tnaqqis tal-gassijiet b'effett ta' serra u jiżviluppaw mezzi biex jappoġġjaw dawn l-inizjattivi:

— Is-soċjetà ċivili kollha kemm hi jista' jkollha rwol importanti fl-implimentazzjoni ta' din id-Deċiżjoni. Għalhekk, ir-rekwiżit tad-Deċiżjoni u l-mezzi ta' l-implimentazzjoni tagħha f'kull Stat Membru għandhom bżonn jixxandru aktar.

— Hemm ukoll il-ħtieġa li tiżdied l-enfasi fuq il-kampanji edukattivi li jqajmu kuxjenza fost il-pubbliku dwar il-bżonn li jsir sforz biex jonqsu l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra.

— Huwa wkoll kruċjali li l-esperti jiġu mħarrġa biex iqajmu kuxjenza wiesgħa fost il-pubbliku fl-oqsma ta' l-iffrankar ta' l-enerġija, il-ħarsien ta' l-ambjent u l-bidla fil-klima.

1.4 Il-Kumitat jemmen li miżuri li jnaqqsu l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra, għandhom jiġu implimentati b'tali mod li jipproteġu u anke jtejbu l-kompetittività ekonomika ta' l-Ewropa fuq perijodu twil. L-iżvilupp ta' l-enerġija rinnovabbli u l-prodotti u l-metodi ta' produzzjoni li huma effiċjenti fl-użu ta' l-enerġija ser ikunu dejjem aktar imfittxija fid-dinja, u l-Ewropa tinsab f'pożizzjoni tajba biex ittejjeb il-kompetittività tagħha billi tkun fuq quddiem, fid-dinja, f'ħafna minn dawn l-oqsma. L-UE u l-Istati Membri jridu jappoġġjaw din ir-riċerka u dan l-iżvilupp.

1.5 Skond l-Artikolu 3(3) tad-Deċiżjoni proposta, Stat Membru jista' jitfa' fuq is-sena ta' wara kwantità ta' emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra li hi ekwivalenti għal 2 % tal-limitu ta' dak l-Istat Membru jew, jekk l-emissjonijiet huma taħt il-limitu stipulat f'paragrafu 2, jista' jitfa' fuq is-sena ta' wara it-tnaqqis eċċessiv. Din id-dispożizzjoni hija riġida wisq, peress li qafas ta' sena m'għandux il-flessibbiltà meħtieġa biex jiġu implimentati proġetti kbar u jkun hemm riżultati tajbin. Dan hu importanti speċjalment għall-Istati Membri żgħar li jkunu qed jimplimentaw proġetti kbar ta' mitigazzjoni ta' l-emissjonijiet.

Il-Kummissjoni tipproponi li kull Stat Membru għandu jipprepara pjan kif ser jilħaq il-mira nazzjonali tiegħu. Madankollu, l-emissjonijiet medji annwali tal-gassijiet b'effett ta' serra waqt il-perijodu 2013-2020 m'għandhomx ikunu aktar għoljin mill-emissjonijiet medji annwali bejn l-2005 u l-2020. Fl-opinjoni tal-Kumitat, tkun ħaġa importanti li l-implimentazzjoni ta' dawn il-pjanijiet tiġi mmonitorjata b'mod regolari fil-livell nazzjonali u Ewropew sabiex kwalunkwe diverġenza tkun tista' tiġi identifikata malajr u tittieħed azzjoni korrettiva.

1.6 Biex titjieb l-effiċjenza ta' l-ispiża globali ta' l-impenn totali tal-Komunità u biex l-objettivi komuni jinkisbu bl-inqas spejjeż, il-Kumitat huwa tal-fehma li Stat Membru għandu jkun jista' jittrasferixxi parti mill-kwota tiegħu ta' emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra lil Stat Membru ieħor fuq il-bażi ta' ftehimiet internazzjonali bilaterali.

1.7 Il-Kumitat iħoss li, bl-użu ta' għodod flessibbli fi proġetti li għandhom il-ħsieb li jiżguraw l-implimentazzjoni konġunta tal-Mekkaniżmu ta' Żvilupp Nadif, għandu jkun hemm bilanċ xieraq bejn l-azzjoni li tieħu l-UE biex jonqsu l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra minn banda, u s-sens ta' solidarjetà quddiem l-introduzzjoni tal-miżuri li jnaqqsu l-emissjonijiet fil-pajjiżi li qed jiżviluppaw mill-banda l-oħra. Madankollu, l-użu ta' għodod flessibbli għandhom jitqiesu li huma xierqa biss meta verament inaqqsu l-emissjonijiet globali tal-gassijiet b'effett ta' serra. Ma għandhomx iwasslu biex l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra jiġu rilokati mill-UE għall-pajjiżi li m'humiex fl-UE.

1.8 Il-Kumitat jaqbel ma' l-impenji li saru u japprova li jkun hemm sforz konġunt bejn l-Istati Membri. Jemmen li l-pubbliku għandu jkun infurmat aħjar dwar il-prinċipji li fuqhom huwa bbażat l-isforz konġunt F'arranġamenti ta' sforz konġunt, irid ikun hemm valutazzjoni taċ-ċirkustanzi speċifiċi ta' kull pajjiż individwali, l-ispiża neċessarja biex jonqsu l-emissjonijiet, u l-impatt fuq il-kompetittività u l-iżvilupp ta' dak il-pajjiż. Id-Deċiżjoni dwar l-Isforz Konġunt għandha twassal għal spiża relattiva ugwali tal-mitigazzjoni b'rabta mal-PGD ta' kull pajjiż.

1.9 Il-Kumitat jappella lill-Kummissjoni biex tistabbilixxi reġim ta' konformità, li taħtu l-Istati Membri jaqilgħu multa talli jaqbżu l-livelli stabbiliti ta' emissjonijiet.

2. **Introduzzjoni: Id-dokument tal-Kummissjoni**

2.1 Nhar it-23 ta' Jannar 2008, il-Kummissjoni Ewropea żvelat pakkett ta' proposti biex tiġġieled il-bidla fil-klima u tippromovi l-enerġiji rinnovabbli.

2.2 L-iskop tal-proposta tal-Kummissjoni huwa li timplimenta l-qbil li kien intlaħaq waqt il-laqgħa tal-Kunsill Ewropew tat-8 u d-9 ta' Marzu 2007 meta l-Unjoni Ewropea ħadet l-impenn li tnaqqas l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra b'20 % sa l-2020 meta mqabbla ma' l-1990, kif ukoll l-impenn li sa l-2020, is-sehem tas-sorsi rinnovabbli fil-konsum ta' l-enerġija jkun laħaq il-mira ta' l-20 %.

2.3 L-isforz totali għat-tnaqqis tal-gassijiet b'effett ta' serra jinqasam bejn is-setturi li jaqgħu taħt l-iskema ta' l-iskambju (ETS) ta' l-UE u dawk li huma barra minnha (mhux ETS). Il-Kummissjoni qed tipproponi l-approċċ li ġej: tnaqqis fl-emissjonijiet ta' 21 % fis-settur ta' l-iskema ta' l-iskambju, meta mqabbel mal-perijodu mill-2005 sa l-2020; tnaqqis ta' 10 % fis-setturi li ma jaqgħux taħt l-iskema ta' l-iskambju, meta mqabbel ma' l-2005. Flimkien, dan it-tnaqqis jirriżulta fi tnaqqis globali ta' 14 % meta mqabbel ma' l-2005, li huwa ekwivalenti għal tnaqqis ta' 20 % meta mqabbel ma' l-1990.

2.4 Il-Kunsill ħabbar miri li huma aktar ambizzjużi bil-patt li jiġi ffirmat ftehim globali u komprensiv għall-perijodu li jmur lil hinn mill-2012, li pajjiżi oħra żviluppati jieħdu l-impenn li jagħmlu tnaqqis fl-emissjonijiet li jkun komparabbli, u li pajjiżi li qed jiżviluppaw, imma li huma ekonomikament aktar avvanzati, jikkontribwixxu b'mod xieraq skond ir-responsabbiltajiet tagħhom u l-kapaċitajiet rispettivi tagħhom. F'dawn il-parametri, il-Komunità jkollha tfittex li tnaqqas l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra bi 30 % sa l-2020.

2.5 Il-proposta attwali għal Deċiżjoni tiddetermina l-kontribut li jagħtu l-Istati Membri biex jieħdu sehem fl-isforzi ħalli jinżamm l-impenn tal-Komunità li tnaqqas l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra minn sorsi li mhumiex koperti bid-Direttiva 2003/87/KE (sorsi barra mill-iskema ta' l-iskambju tal-kwoti ta' l-emissjonijiet ta' l-UE (EU ETS)) mill-2013 sa l-2020.

2.6 Id-Deċiżjoni proposta tistabbilixxi r-regoli dwar il-kontribut ta' l-Istati Membri biex inaqqsu l-emissjonijiet tagħhom tal-gassijiet b'effett ta' serra biex jonoraw l-impenji tal-Komunità mill-2013 sa l-2020.

2.7 Il-Kummissjoni hija wkoll tal-fehma li l-isforzi għat-tnaqqis tal-gassijiet b'effett ta' serra għandhom jinqasmu bejn l-Istati Membri, filwaqt li jitqiesu d-differenzi ekonomiċi u l-PGD *per capita* ta' kull pajjiż. B'hekk Stati Membri li bħalissa għandhom PGD *per capita* li huwa relattivament baxx u aspettattivi ta' tkabbir għoli fil-PGD fil-futur, għandhom ikunu jistgħu jkollhom emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra ogħla fl-2020 mill-2005.

2.8 Fid-dawl tad-divrenzjar propost, il-Kummissjoni tirrakkomanda li jiġu stabbiliti ċerti limiti għall-pajjiżi individwali, minkejja li l-ebda Stat Membru m'għandu jintalab li jnaqqas l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra tiegħu b'inqas minn 20 % tal-livelli ta' l-2005 sa l-2020, u l-ebda Stat Membru m'għandu jkun jista' jżid l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra b'iktar minn 20 % fuq il-livelli ta' l-2002 fl-2020.

2.9 Il-Kummissjoni tistipula li sa l-2020, kull Stat Membru jrid jillimita l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra minn sorsi li mhumiex koperti bid-Direttiva 2003/87/KE bil-perċentwali stabbilit għal dak l-Istat Membru fl-anness tad-deċiżjoni meta mqabbla ma' l-emissjonijiet tiegħu fis-sena 2005.

2.10 Il-Kummissjoni hi tal-fehma li t-tnaqqis ta' l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra jrid isir kull sena bejn l-2013 u l-2020. Madankollu, hemm ukoll grad ta' flessibbiltà, fil-fatt li kull Stat Membru jista' jitfa' fuq is-sena ta' wara ammont, li hu ta' 2 % mil-limitu ta' l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra għal dak l-Istat Membru. Kwalunkwe Stat Membru li l-emissjonijiet tiegħu jkunu iktar baxxi mil-limiti tiegħu jista' jitfa' fuq is-sena ta' wara t-tnaqqis żejjed fl-emissjonijiet.

2.11 Kull Stat Membru jrid jillimita l-emissjonijiet tal-gassijiet annwalment, b'mod lineari biex jiżgura li l-emissjonijiet ma jaqbżux il-livell massimu għal dak l-Istat Membru, fl-2020 kif hemm speċifikat fl-anness tad-deċiżjoni.

2.12 Biex ikun hemm flessibbiltà akbar għall-Istati Membri fl-implimentazzjoni ta' l-impenji tagħhom, biex tippromovi l-iżvilupp sostenibbli f'pajjiżi terzi, b'mod partikolari fil-pajjiżi li qed jiżviluppaw, u biex tipprovdi ċertezza lill-investituri, il-Kummissjoni qed tipproponi li l-Istati Membri għandhom ikunu jistgħu jibqgħu jużaw il-krediti CDM bħala kontribut biex jiġi żgurat li jkun hemm suq għal dawn il-krediti anke wara l-2012.

2.13 Bħala kontribut biex jiġi żgurat dan is-suq, kif ukoll biex jiġi żgurat li jkun hemm aktar tnaqqis fl-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra fl-UE, u b'hekk titjieb l-implimentazzjoni ta' l-objettivi tal-Komunità marbuta ma' l-enerġija rinnovabbli, is-sigurtà fl-enerġija, l-innovazzjoni u l-kompetittività, qed jiġi propost li kull sena, l-Istati Membri jkunu jistgħu jużaw il-krediti li jiksbu mill-proġetti ta' tnaqqis fl-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra f'pajjiżi terzi, għal kwantità sa 3 % ta' l-emissjonijiet ta' kull Stat Membru minn sorsi barra mill-iskambji tal-kwoti fis-sena 2005, sakemm ikun hemm qbil internazzjonali fil-futur dwar il-bidla fil-klima. Il-kwantità massima hija ekwivalenti għal madwar terz ta' l-isforz tat-tnaqqis sa' l-2020 ta' kwanlunkwe Stat Membru. L-Istati Membri għandhom ikunu jistgħu jittrasferixxu il-parti mhux użata ta' dik il-kwantità lil Stati Membri oħra.

2.14 Il-Kummissjoni tħoss li ladarba jkun hemm qbil internazzjonali fil-ġejjieni dwar il-bidla fil-klima, l-Istati Membri għandhom jaċċettaw krediti tat-tnaqqis ta' l-emissjonijiet biss minn pajjiżi li jkunu ratifikaw dak il-ftehim u b'konformità ma' approċċ komuni.

2.15 Il-Kummissjoni hija wkoll ta' l-opinjoni li wara l-konklużjoni ta' ftehim internazzjonali futur dwar il-bidla fil-klima millI-Komunità, il-limiti ta' l-emissjonijiet ta' l-Istati Membri għandhom jiġu adattati fuq il-bażi ta' l-impenn il-ġdid li tkun ħadet il-Komunità dwar it-tnaqqis ta' l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra skond il-ftehim.

2.16 Fir-rapport annwali li l-Istati Membri jippreżentaw b'konformità ma' l-Artikolu 3 tad-Deċiżjoni 280/2004/KE, huma jridu jirrappurtaw l-emissjonijiet annwali tagħhom li jirriżultaw mill-implimentazzjoni ta' l-Artikolu 3 u l-użu tal-krediti skond l-Artikolu 4. L-Istati Membri għandhom jippreżentaw ukoll aġġornament tal-progress proġettat qabel l-1 ta' Lulju 2016.

3. **Kummenti ġenerali**

3.1 L-inizjattiva tal-Kummissjoni Ewropea li qed titlob lill-Istati Membri biex jieħdu sehem fl-isforzi ħalli jinżamm l-impenn tal-Komunità li tikkumbatti l-bidla fil-klima billi tnaqqas l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra minn sorsi li mhumiex koperti bid-Direttiva 2003/87/KE (sorsi barra mill-iskema ta' l-iskambju tal-kwoti ta' l-emissjonijiet ta' l-UE (EU ETS)) mill-2013 sa l-2020, hija ħolqa importanti f'katina ta' deċiżjonijiet li jittieħdu fil-ġlieda kontra l-bidla fil-klima.

3.2 Il-Kumitat huwa konvint li din id-Deċiżjoni ser tgħin lill-Komunità biex tlaħħaq mal-ħidma tagħha fir-rigward tal-ħarsien ta' l-ambjent u l-bidla fil-klima. Il-politika tal-Komunità f'dan il-qasam għandha tiżgura tnaqqis konsiderevoli fl-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra permezz ta' l-impożizzjoni ta' rekwiżiti obbligatorji fuq l-Istati Membri, flimkien ma' verifiki ta' konformità stretti.

3.3 Fl-istess waqt il-Kumitat jixtieq jiġbed l-attenzjoni għall-fatt li l-effettività tad-Deċiżjoni tal-Parlament u tal-Kunsill dwar l-isforzi konġunti biex jonqsu l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra tiddependi b'mod sinifikanti fuq iż-żewġ komponenti l-oħra tal-pakkett tal-bidla fil-klima: id-Direttiva dwar is-sorsi ta' l-enerġija rinnovabbli u d-Direttiva dwar l-iskambju tal-kwoti ta' l-UE. Dan ifisser li jridu jaħdmu b'sinerġija diretta; kwalunkwe emenda lil waħda ser ikollha impatt fuq l-oħrajn.

3.4 L-impenji tal-Komunità jridu jiġu adattati jekk jintlaħaq ftehim internazzjonali. Hemm ħafna tama marbuta man-negozjati li nfetħu f'Bali, l-Indoneżja, f'Diċembru 2007, li potenzjalment jistgħu jkunu ta' importanza vitali għall-azzjoni madwar id-dinja kollha sa l-2020. Tkun ħaġa verament utli li kieku dawn in-negozjati jingħalqu bi ftehim li jiżgura l-ħarsien tal-klima waqt il-Konferenza dwar il-Bidla fil-Klima, f'Copenhagen, fl-2009. Il-progress fuq dan il-front huwa mistenni wkoll li jsir waqt summit dwar il-klima ieħor li ser jinżamm qabel din id-data f'Poznań, il-Polonja.

3.5 Hija ħaġa tajba li l-UE qed tieħu rwol ta' tmexxija f'dawn in-negozjati. Permezz ta' l-impenn tagħha stess, l-UE tkun qed tmexxi bl-eżempju u tista' tħeġġeġ pajjiżi oħra biex jadottaw miżuri simili. Għalkemm pajjiżi emerġenti, bħaċ-Ċina, l-Indja u l-Brażil m'humiex lesti li jnaqqsu l-emissjonijiet, u din hi ħaġa li tinftiehem, jinsabu f'pożizzjoni li jwaqqfu kwalunkwe żjieda li hi marbuta mat-tkabbir ekonomiku relattiv. Il-KESE jħeġġeġ lill-Kummissjoni biex tagħmel kull sforz ħalli tilħaq ftehim internazzjonali (ta' wara Kyoto), li jimpenja lill-pajjiżi żviluppati biex inaqqsu l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra bi 30 % sal-2020 meta mqabbla mal-livelli ta' l-1990; dan ikun b'konformità mal-proġettazzjonijiet tar-raba' rapport IPCC, li jistima li hemm bżonn ta' tnaqqis ta' bejn il-25 % u l-40 % fuq il-livelli ta' l-1990, sa l-2020, biex it-tisħin globali jiġi limitat għal 2 gradi Celsius 'il fuq mil-livelli pre-industrijali. Naturalment, jekk jista' jintlaħaq dan il-ftehim internazzjonali, ikun meħtieġ li din u l-proposti l-oħra tal-pakkett ta' l-enerġija u l-bidla fil-klima tal-Kummissjoni jiġu riveduti sabiex l-objettivi tagħhom jiġu adattati għal mira aktar stretta. Għalhekk huwa importanti li dawk kollha kkonċernati jirrikonoxxu u jippjanaw fuq il-bażi li l-miri li bħalissa huma proposti għall-2020 huma biss l-ewwel pass u li ser ikun hemm bżonn ta' miri aktar stretti 'il quddiem, jista' jkun li diġà mill-2020 imma żgur fis-snin ta' wara.

3.6 Il-Kumitat jemmen li miżuri li jnaqqsu l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra, għandhom jiġu implimentati b'tali mod li jipproteġu u anke jtejbu l-kompetittività ekonomika ta' l-Ewropa fit-tul. L-iżvilupp ta' l-enerġija rinnovabbli u l-prodotti u l-metodi ta' produzzjoni li huma effiċjenti fl-użu ta' l-enerġija ser ikunu dejjem aktar imfittxija fid-dinja, u l-Ewropa tinsab

f'pożizzjoni tajba biex ittejjeb il-kompetittività tagħha billi tkun fuq quddiem, fid-dinja, f'ħafna minn dawn l-oqsma. Dawn l-iżviluppi jridu jingħataw l-appoġġ għar-riċerka u l-iżvilupp mill-Unjoni Ewropea u l-Istati Membri. Inkella jkun diffiċli li dan l-objettiv jintlaħaq. Huwa wkoll kruċjali li l-esperti jiġu mħarrġa biex iqajmu kuxjenza wiesgħa fost il-pubbliku fl-oqsma ta' l-iffrankar ta' l-enerġija, il-ħarsien ta' l-ambjent u l-bidla fil-klima.

3.7 Is-soċjetà ċivili taqdi rwol prinċipali fl-implimentazzjoni tad-Deċiżjoni u biex jinżamm l-impenn li ttieħed mill-pajjiżi kkonċernati. L-Istati Membri għandhom jippromovu iktar l-inizjattivi tal-Komunità li huma mmirati li jikkontribwixxu lejn it-tnaqqis tal-gassijiet b'effett ta' serra u jiżviluppaw mezzi biex jappoġġjaw dawn l-inizjattivi:

— Is-soċjetà ċivili kollha kemm hi jista' jkollha rwol importanti fl-implimentazzjoni ta' din id-Deċiżjoni. Għalhekk, ir-rekwiżit tad-Deċiżjoni u l-mezzi ta' l-implimentazzjoni tagħha f'kull Stat Membru għandhom bżonn jixxandru aktar.

— Hemm ukoll il-ħtieġa li tiżdied l-enfasi fuq il-kampanji edukattivi li jqajmu kuxjenza fost il-pubbliku li jibda jagħraf il-bżonn li jsir sforz biex jonqsu l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra.

— Huwa wkoll kruċjali li l-esperti jiġu mħarrġa biex iqajmu kuxjenza wiesgħa fost il-pubbliku fl-oqsma ta' l-iffrankar ta' l-enerġija, il-ħarsien ta' l-ambjent u l-bidla fil-klima.

4. **Kummenti Speċifiċi**

4.1 Il-Kumitat iħoss li, bl-użu ta' għodod flessibbli fi proġetti li għandhom il-ħsieb li jiżguraw l-implimentazzjoni konġunta tal-Mekkaniżmu ta' Żvilupp Nadif, għandu jkun hemm bilanċ xieraq bejn l-azzjoni li tieħu l-UE biex jonqsu l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra minn banda, u s-sens ta' solidarjetà quddiem l-introduzzjoni tal-miżuri li jnaqqsu l-emissjonijiet fil-pajjiżi li qed jiżviluppaw mill-banda l-oħra. Madankollu, l-użu ta' għodod flessibbli għandu jitqies xieraq biss meta jkun hemm tnaqqis ġenwin ta' l-emissjonijiet globali tal-gassijiet b'effett ta' serra. Ma għandhomx iwasslu biex l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra "iqattru" mill-UE għall-pajjiżi li m'humiex fl-UE

4.2 Il-Kummissjoni qed tipproponi li l-Istati Membri għandhom ikunu jistgħu jibqgħu jużaw il-krediti CDM bħala kontribut biex jiġi żgurat suq għal dawk il-krediti anke wara l-2012. Il-Kumitat huwa mħasseb dwar il-kwalità tat-tnaqqis ta' l-emissjonijiet iċċertifikati mis-CDM u jipproponi li, biex l-Istati li jkunu qed jinvestu (fi proġetti li jkunu nbdew qabel l-2013) ikomplu jibbenefikaw mit-Tnaqqis Ċertifikat fl-Emissjonijiet (CER), ir-riferiment għandu jiġi rivedut u vverifikat biex ikun deċiż jekk il-proġett għadux addizzjonali. Fil-każ ta' proġetti ġodda CDM li huma ppjanati li jikkontribwixxu lejn is-sehem ta' Stat Membru fl-isforzi konġunti biex jonqsu l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra, għandhom jiġu kkunsidrati biss il-proġetti li qed jużaw l-aħjar tekniki disponibbli bħala riferiment.

4.3 Il-Kummissjoni tirreferi biss għall-prinċipju ġenerali li l-pajjiżi li għandhom PGD *per capita* għoli għandhom jidħlu għal impenji aktar iebsin ta' tnaqqis, li għandhom ikunu inqas impenjattivi fil-każ ta' pajjiżi bi PGD *per capita* aktar baxx. Madankollu, jista' jkun possibbli li anke jekk, f'termini relattivi, pajjiżi differenti jkollhom PGD *per capita* simili, dawn jista' jkollhom bżonn ta' gradi ta' sforz differenti biex jilħqu l-istess riżultati fit-tnaqqis ta' l-emissjonijiet. F'arranġamenti ta' sforz konġunt, irid ikun hemm valutazzjoni taċ-ċirkustanzi speċifiċi ta' kull pajjiż individwali, l-ispiża neċessarja biex jonqsu l-emissjonijiet, u l-impatt fuq il-kompetittività u l-iżvilupp ta' dak il-pajjiż. Id-Deċiżjoni dwar l-Isforz Konġunt għandha twassal għal spiża relattiva ugwali tal-mitigazzjoni b'rabta mal-PGD ta' kull pajjiż.

4.4 Il-Kumitat jixtieq jiġbed l-attenzjoni għal inkonsistenza kbira fit-test tad-Deċiżjoni. Il-Kummissjoni tipproponi l-2005 bħala sena ta' riferiment biex jiġu stmati l-isforzi ta' l-Istati Membri ħalli jnaqqsu l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra, u l-2020 bħala l-perijodu tat-tmiem. Skond it-tieni sotto-paragrafu ta' l-Artikolu 3(2), kull Stat Membru jrid jillimita l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra annwalment, b'mod lineari. Fl-istess waqt, skond l-ewwel sotto-paragrafu ta' l-istess Artikolu, kull Stat Membru għandu jiżgura li t-total ta' l-emissjonijiet ta' gassijiet b'effett ta' serra fl-2013 minn sorsi li mhumiex koperti bid-Direttiva 2003/87/KE ma jaqbżux il-medja annwali ta' emissjonijiet ta' gassijiet b'effett ta' serra għal dak l-Istat Membru minn dawk is-sorsi fis-snin 2008, 2009, u 2010, kif irrappurtat u vverifikat skond id-Direttiva 2003/87/KE u d-Deċiżjoni 280/2004/KE. Dan ifisser li l-2008, l-2009 u l-2010 iservu ta' snin ta' riferiment biex tiġi vvalutata l-pożizzjoni ta' l-2013.

4.5 Skond l-Artikolu 3(3) tad-Deċiżjoni proposta, Stat Membru jista' jitfa' fuq is-sena ta' wara kwantità ta' emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra li hi ekwivalenti għal 2 % tal-limitu ta' dak l-Istat Membru jew, jekk l-emissjonijiet huma taħt il-limitu stipulat f'paragrafu 2, jista' jitfa' fuq is-sena ta' wara t-tnaqqis eċċessiv. Din id-dispożizzjoni hija riġida wisq, peress li qafas ta' sena m'għandux il-flessibbiltà meħtieġa biex jiġu implimentati proġetti kbar u jkun hemm riżultati tajbin. Dan hu importanti speċjalment għall-Istati Membri żgħar li jkunu qed jimplimentaw proġetti kbar ta' mitigazzjoni ta' l-emissjonijiet.

Il-Kummissjoni tipproponi li kull Stat Membru għandu jfassal il-pjan tiegħu ta' kif ser jilħaq il-miri nazzjonali tiegħu. Madankollu, l-emissjonijiet medji annwali tal-gassijiet b'effett ta' serra waqt il-perijodu 2013-2020 m'għandhomx ikunu aktar għoljin mill-emissjonijiet medji annwali ta' l-2005. Fl-opinjoni tal-Kumitat, tkun ħaġa importanti li l-implimentazzjoni ta' dawn il-pjanijiet tiġi monitorjata b'mod regolari fil-livell nazzjonali u Ewropew sabiex kwalunkwe diverġenza tkun tista' tiġi identifikata malajr u tittieħed azzjoni korrettiva.

4.6 Biex titjieb l-effiċjenza ta' l-ispiża globali ta' l-impenn totali tal-Komunità u biex l-objettivi komuni jinkisbu bl-inqas spejjeż, il-Kumitat huwa tal-fehma li Stat Membru għandu jkun jista' jittrasferixxi parti mill-kwota tiegħu ta' emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra lil Stat Membru ieħor fuq il-bażi ta' ftehimiet internazzjonali bilaterali.

4.7 Il-Kumitat jappella lill-Kummissjoni biex tistabbilixxi reġim ta' konformità li taħtu l-Istati Membri jaqilgħu multa talli jaqbżu l-livelli stabbiliti ta' emissjonijiet.

4.8 Barra minn hekk f'termini ta' distribuzzjoni ġeografikament ekwa tal-proġetti, l-Artikolu (4)(1)(c) mhuwiex speċifiku biżżejjed dwar l-applikazzjoni tal-miżuri dwar ix-xiri tal-krediti.

4.9 Biex din id-Deċiżjoni tiġi implimentata, il-Kummissjoni għandha tipprovdi lill-Istati Membri b'indikaturi għall-azzjoni, l-istrumenti u miżuri oħra. Bidu tajjeb jista' jkun li tinħareġ gwida li jkun fiha eżempji ta' suċċessi li diġà nkisbu fl-UE.

4.10 Biex l-objettiv ta' din id-Deċiżjoni jintlaħaq, il-Kumitat jirrakkomanda li l-Istati Membri jużaw il-Fondi Strutturali u l-Fondi tal-Koeżjoni għal proġetti li ma jipproduċux, jew li anke jnaqqsu l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra.

4.11 Għall-installazzjonijiet li ma jaqgħux taħt l-iskema ta' l-iskambju tal-kwoti, hemm dispożizzjoni għall-irkant ta' allokazzjonijiet waqt il-perijodu ta' allokazzjonijiet li jmiss mill-2013 sa l-2020. Dan ser jiżgura l-fondi meħtieġa biex jonqsu l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra mis-setturi li ma jaqgħux taħt l-iskema ta' l-iskambju tal-kwoti, Parti mill-fondi li jinkisbu b'dan il-mod, għadnha tiġi indirizzata lejn setturi fl-ekonomija li qed jagħmlu sforz biex inaqqsu l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra. Il-parti l-oħra għandha tmur f'fond ta' solidarjetà għall-pajjiżi li qed jiżviluppaw, u jiġu allokati għal proġetti ta' adattament għall-bidla fil-klima f'dawk il-pajjiżi.

Brussell, id-9 ta' Lulju 2008

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Dimitris DIMITRIADIS

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u l-Kunsill dwar il-ħżin ġeoloġiku tad-dijossidu tal-karbonju u li temenda d-Direttivi tal-Kunsill 85/337/KEE u 96/61/KE, id-Direttivi 2000/60/KE, 2001/80/KE, 2004/35/KE, 2006/12/KE u r-Regolament (KE) Nru 1013/2006

COM(2008) 18 finali — 2008/0015 (COD)

(2009/C 27/17)

Nhar it-8 ta' Frar 2008, il-Kunsill ta' l-Unjoni Ewropea ddeċieda, b'konformità ma' l-Artikolu 175 tat-Trattat li jistabbilixxi l-Komunità Ewropea, li jikkonsulta lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar:

Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u l-Kunsill dwar il-ħżin ġeoloġiku tad-dijossidu tal-karbonju u li temenda d-Direttivi tal-Kunsill 85/337/KEE u 96/61/KE, id-Direttivi 2000/60/KE, 2001/80/KE, 2004/35/KE, 2006/12/KE u r-Regolament (KE) Nru 1013/2006

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għall-Agrikoltura, l-Iżvilupp Rurali u l-Ambjent, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha nhar l-4 ta' Ġunju 2008. Ir-rapporteur kien is-Sur Wolf.

Matul l-446 sessjoni plenarja tiegħu li nżammet fid-9 u fl-10 ta' Lulju 2008 (seduta tad-9 ta' Lulju), il-Kumitat adotta din l-opinjoni b'138 vot favur, vot wieħed kontra u 4 astensjonijiet.

Werrej:

1. Sommarju u konklużjonijiet
2. Introduzzjoni
3. Proposta tal-Kummissjoni
4. Kummenti ġenerali
5. Kummenti speċifiċi

1. **Sommarju u Konklużjonijiet**

1.1 Il-qbid u l-ħżin fuq perijodu fit-tul tad-dijossidu tal-karbonju (CO_2) li joriġina mill-użu (kombustjoni) ta' karburanti fossili (Carbon Capture and Storage jew CCS) ikun ta' kontribut kbir fir-rigward tal-ġlieda kontra l-bidla fil-klima. Għalhekk l-iżvilupp mgħaġġel ta' din it-teknoloġija u l-applikazzjoni tagħha mill-aktar fis possibbli għandhom ikunu l-miri ewlenin.

1.2 Il-Kumitat jilqa' d-Direttiva proposta mill-Kummissjoni u jqis li hija prerekwiżit għall-iżvilupp u l-użu tas-CCS filwaqt li jappoġġja b'mod wiesa' l-kontenut tagħha.

1.3 Id-Direttiva tindirizza l-aspetti ewlenin u essenzjali u tistipula dispożizzjonijiet dwarhom. B'mod partikolari d-Direttiva tindirizza l-kwistjoni tas-sigurtà tal-bniedem u l-ambjent, kif ukoll ir-responsabbiltajiet kollha marbuta magħhom. Permezz ta' dan, id-Direttiva tilqa' wkoll l-approvazzjoni min-naħa taċ-ċittadin u tikkunsidra l-ħtieġa tiegħu għas-sigurtà.

1.4 L-iżvilupp tal-katina ta' valur miżjud globali tas-CCS, bil-qbid, it-trasport u l-ħżin ta' CO_2, jinsab f'fażi inizjali u parzjalment esploratorja. Ir-regolamenti tad-Direttiva għandhom jikkunsidraw dan u għalhekk għandhom jadattaw għal xi punti.

1.5 Sabiex il-proġetti inizjali jkunu jistgħu jiġu implimentati malajr, xi wħud mill-punti tad-Direttiva għandhom ikunu modifikati b'tali mod li jkunu maniġġabbli kemm għall-awtoritajiet nazzjonali fil-preżent kif ukoll għall-intrapriżi li huma lesti biex jinvestu. Dan jikkonċerna per eżempju kwistjonijiet ta' kontabilità kif ukoll in-natura u l-kumplessità tas-sigurtà finanzjarja.

2. **Introduzzjoni**

2.1 Bħala riżultat tad-deċiżjonijiet tal-Kunsill ta' Marzu 2007 li jikkonċernaw il-bidla fil-klima u l-provvista ta' sigurtà ta' l-enerġija, il-Kummissjoni pproponiet — permezz ta' dokumenti separati — pakkett sħiħ ta' miżuri sabiex jintlaħqu l-għanijiet ifformulati fid-deċiżjonijiet tal-Kunsill. Dawn il-miżuri jiffokaw fuq l-effiċjenza fl-użu ta' l-enerġija, it-titjib ta' sorsi ta' l-enerġija sostenibbli kif ukoll l-iżvilupp u l-użu ta' teknoloġiji innovattivi korrispondenti. Il-Kumitat ħejja opinjonijiet speċifiċi għal kull każ ([1]).

2.2 F'dan il-kuntest qasam ta' importanza ewlenija huwa l-iżvilupp ta' metodi sabiex jitnaqqsu b'mod sostenibbli l-emissjonijiet ta' gassijiet b'effett ta' serra li joriġinaw mill-użu ta' karburanti fossili, li huwa s-suġġett ta' din l-opinjoni, b'referenza partikolari għall-proposta tal-Kummissjoni għal Direttiva dwar il-ħżin ġeoloġiku tad-dijossidu tal-karbonju (CO_2).

2.3 Din l-opinjoni hija relatata ma' opinjoni tal-Kumitat ([2]) dwar l-istess teknoloġija li tindirizza l-komunikazzjoni tal-Kummissjoni "L-Appoġġ għal Turija minn Kmieni tal-Produzzjoni Sostenibbli ta' l-Enerġija mill-Fjuwils Fossili".

3. **Il-proposta tal-Kummissjoni**

3.1 Abbażi (i) l-fatt li d-domanda dejjem tiżdied fuq livell internazzjonali għal sorsi ta' l-enerġija hija mistennija li tiġi sodisfatta b'mod predominanti minn karburanti fossili, u (ii) l-mira li sas-sena 2050 l-emissjonijiet tas-CO_2 madwar id-dinja jonqsu b'50 % u fil-pajjiżi industrijalizzati b'60 sa 80 %, il-Kummissjoni tikkunsidra li huwa essenzjali li jkunu sfruttati l-possibiltajiet kollha għat-tnaqqis ta' l-emissjonijiet. Għalhekk il-qbid u l-ħżin tas-CO_2 _ CCS ([3]) — huwa ta' importanza kbira.

3.2 Il-Kunsill Ewropew ta' Brussell ta' Marzu 2007 sejjaħ għall-iżvilupp tal-qafas tekniku, ekonomiku u politiku meħtieġ, sabiex is-CCS ikun disponibbli bla ma jkun ta' ħsara għall-ambjent. Il-proposta mressqa tirrappreżenta mezz wieħed kif dan l-objettiv jista' jintlaħaq. Hija marbuta, qabel kollox, ma' l-istabbiliment ta' qafas regolatorju fuq il-bażi ta' l-Artikolu 175(1) tat-Trattat tal-KE. Permezz ta' din il-proposta, għandhom jiġu ffaċilitati l-leġislazzjoni u l-proċeduri amministrattivi għall-awtoritajiet pubbliċi fil-livell ta' l-UE jew nazzjonali.

3.3 Għalhekk dispożizzjonijiet diġà eżistenti bħal dawk stipulati fid-Direttivi 96/61/KE, 85/337/KEE, 2004/35/KE u 2003/87/KE ġew ikkunsidrati jew adattati fil-proposta.

3.4 Il-kontentut konkret tal-proposta tal-Kummissjoni:

3.4.1 L-ewwel kapitolu jikkonċerna s-suġġett, l-għan u l-ambitu tal-proposta. Huma diskussi wkoll xi definizzjonijiet.

3.4.2 It-tieni kapitolu jitratta l-għażla tas-siti tal-ħżin u l-awtorizzazzjonijiet għall-esplorazzjoni. L-Istati Membri għandhom jiddeterminaw liema żoni ser ikunu disponibbli għall-ħżin u liema regolamenti japplikaw għall-ħruġ ta' l-awtorizzazzjoni għall-esplorazzjoni.

3.4.3 It-tielet kapitolu huwa dwar l-awtorizzazzjonijiet tal-ħżin u l-kundizzjonijiet tiegħu kif ukoll is-setgħat rilevanti tal-Kummissjoni Ewropea. Element importanti huwa l-evalwazzjoni ta' l-impatt ambjentali li tinkludi evalwazzjonijiet ta' l-impatt u konsultazzjonijiet pubbliċi.

3.4.4 Ir-raba' kapitolu jitratta dwar l-operazzjoni, l-għeluq u l-obbligi ta' wara, kif ukoll dwar il-kriterji għat-tnaqqis tas-CO_2, l-obbligi ta' monitoraġġ u rappurtaġġ, spezzjonijiet, miżuri f'każ ta' xi irregolaritajiet u/jew telf ta' gass, l-għeluq u l-obbligi tal-kura ta' wara kif ukoll il-forniment ta' sigurtà finanzjarja.

3.4.5 Il-ħames kapitolu jitratta dwar l-aċċess għal netwerk tat-trasport u tal-ħżin.

3.4.6 Is-sitt kapitolu fih dispożizzjonijiet ġenerali relatati ma' l-awtoritajiet responsabbli, il-kooperazzjoni transkonfinali, sanzjonijiet, rappurtaġġ fil-konfront tal-Kummissjoni Ewropea, emendi u l-proċeduri rilevanti ta' komitoloġija.

3.4.7 Is-seba' kapitolu jiġbor fih l-emendi meħtieġa ta' atti legali oħra, inklużi l-adattamenti meħtieġa tal-liġi ta' l-ilma u dik ta' l-iskart. Jinkludi wkoll ir- rekwiżiti addizzjonali għall-permess ta' impjanti ta' l-enerġija ġodda.

3.4.8 Fl-Anness I jinsabu stabbiliti kriterji dettaljati għall-karatterizzazzjoni tas-sit u l-evalwazzjoni tar-riskju. L-Anness II fih kriterji dettaljati għall-monitoraġġ. Il-Kummissjoni Ewropea tista' temenda l-Annessi, u f'dan il-każ il-Parlament Ewropew ikollu d-dritt ta' kodeterminazzjoni.

([1]) CESE 1201/2008, CESE 1202/2008, CESE 1203/2008, 9.7.2008, għadha mhix ippublikata fil-Ġurnal Uffiċjali.

([2]) COM (2008) 13 finali

([3]) CCS: Carbon Capture and Storage (Il-Qbid u l-Ħżin tad-Dijossidu tal-Karbonju). Fit-TEN/340 — CESE 562/2008 huwa propost li tintuża t-taqsira CCTS: Carbon Capture, Transport and Storage (Il-Qbid, it-Trasport u l-Ħżin tad-Dijossidu tal-Karbonju).

4. **Kummenti ġenerali**

4.1 Il-KESE kemm-il darba ([4]) ġibed l-attenzjoni lejn il-fatt li l-enerġija bi prezz raġonevoli hija l-essenza vitali ta' ekonomija nazzjonali soċjali moderna u rekwiżit għall-provvediment tal-ħtiġijiet bażiċi kollha. L-iżvilupp imsaħħaħ ta' teknoloġiji innovattivi huwa importanti ([5]).

4.2 Il-Kumitat jilqa' l-proposta tal-Kummissjoni għal Direttiva dwar dan is-suġġett bħala prerekwiżit importanti għall-iżvilupp u l-użu tas-CCS bħala teknoloġija sabiex jintlaħaq dan l-objettiv, u jappoġġja l-kontentut tagħha.

4.3 F'dan ir-rigward, il-Kumitat ġibed l-attenzjoni lejn il-fatt ([6]) li l-karburanti fossili tal-faħam, iż-żejt u l-gass jiffurmaw fil-preżent il-qalba ([7]) tal-forniment ta' l-enerġija kemm Ewropea kif ukoll dik globali u li forsi mhux se jitilfu l-importanza tagħhom fl-għexieren ta' snin li ġejjin.

4.4 Dan mhux kontradittorju għall-għan iddikjarat li jkun hemm żjieda drammatika fis-sehem tas-sorsi ta' l-enerġija rinnovabbli, peress li anke meta wieħed jikkunsidra l-għan li l-proporzjon ta' enerġija mis-sorsi ta' l-enerġija rinnovabbli fl-UE ([8]) sa l-2020 ikun mill-inqas ta' 20 %, fis-snin li ġejjin se jkun hemm ħtieġa sinifikanti għall-enerġija minn sorsi oħra sabiex ikun żgurat il-kumplament tat-80 % tal-konsum ta' l-enerġija, jew madwar 50 % sa l-2050.

4.5 Fil-każ ta' sorsi ta' l-enerġija rinnovabbli s'issa setgħu jiġu implimentati biss l-idroenerġija u l-bijomassa għall-produzzjoni ta' l-elettriku ([9]) fuq livell li jilħaq mad-domanda, filwaqt li l-enerġija mir-riħ u mix-xemx huma karatterizzati minn disponibilità limitata, jiġifieri waħda dipendenti mit-temp. Madanakollu, l-iżvilupp u l-użu tagħhom għandu jibqa' jkun prattikat bi sforz kbir, fejn magħhom għandhom ikunu żviluppati possibiltajiet ta' ħżin adegwati u bi prezz raġonevoli. Iżda dan huwa s-suġġett ta' opinjonijiet oħra tal-Kumitat.

4.6 Minn dan joħroġ li għall-provvista sikura ta' ammont fiss — bħala forniment supplimentari għall-enerġija nukleari jew sostitut tagħha ([10]) — ser ikollhom ikomplu jintużaw b'mod estensiv impjanti ta' l-enerġija fossili. Barra minn hekk, bħala kumpens għall-instabilità ta' l-enerġija mir-riħ, hemm bżonn ta' għadd ikbar ta' impjanti ta' l-enerġija li jkunu jistgħu jiġu kkontrollati f'termini ta' produzzjoni, sabiex ikun hemm ammont adegwat — b'mod pożittiv kif ukoll negattiv — ta' enerġija ta' riserva.

4.7 Għall-forniment ta' l-ogħla rendiment u enerġija ta' riserva għandhom jiġu kkunsidrati qabel kollox l-impjanti idroelettriċi mħaddma bil-gass jew bil-pompi. Madankollu, il-potenzjal ta' estensjoni ta' l-impjanti idroelettriċi mħaddma bil-pompi huwa limitat, billi l-kondizzjonijiet ġeografiċi speċifiċi li huma jesiġu sa ċertu punt diġà ġew sfruttati.

4.8 Għall-provvista ta' ammont bażiku u intermedju, l-iktar li jintużaw huma l-impjanti ta' l-enerġija li jużaw il-faħam, barra minn impjanti ta' l-enerġija nukleari. F'dawk l-Istati Membri li jiddeċiedu li ma jipproduċux l-enerġija nukleari huma stess, l-użu tal-faħam għall-produzzjoni ta' l-elettriku għandu importanza ikbar.

4.9 Għaldaqstant huwa importanti li anke meta jintużaw impjanti li jaħdmu bil-faħam jitnaqqsu kemm jista' jkun l-emissjonijiet tas-CO_2. B'dan il-għan, qed jiġu segwiti żewġ linji ta' żvilupp — ikkaratterizzati minn livelli varji ta' maturità teknika u effetti differenti: minn naħa, impjanti ta' l-enerġija li qed ikomplu jsaħħu l-effiċjenza tagħhom, u min-naħa l-oħra impjanti ta' l-enerġija bis-CCS ([11]). Fil-każ ta' dawn ta' l-aħħar, filwaqt li l-biċċa l-kbira ta' l-emissjonijiet ta' CO_2 ma jintremewx aktar fl-atmosfera, il-proċess inevitabbilment jinvolvi telfien ta' l-effiċjenza, sabiex ikunu koperti l-ħtiġijiet addizzjonali ta' enerġija li titlob il-proċedura tas-CCS. Barra minn hekk, il-proċeduri għandhom ikomplu jiġu żviluppati sabiex is-CO_2 jinġabar mill-proċessi ta' produzzjoni industrijali.

4.10 L-iżvilupp tas-CCS, li jinvolvi l-qbid, it-trasport u l-ħżin tas-CO_2, jinsab f'fażi bikrija u f'xi każijiet anke esploratorja. Waqt li huwa minnu li miżuri favur iż-żjieda ta' l-effettività tat-teknoloġija ta' impjanti ta' l-enerġija konvenzjonali bil-mod qed jagħmlu progress, madankollu din diġà hija qrib il-limiti fiżiċi. B'konsiderazzjoni tal-ħtieġa urġenti li jkunu sostitwiti l-kapaċitajiet ta' l-impjanti ta' l-enerġija fis-snin li ġejjin, il-KESE jirrakkomanda approċċ pragmatiku, fejn iż-żewġ teknoloġiji jkomplu jiżviluppaw flimkien. Filwaqt li l-iżvilupp ta' livell ogħla ta' effiċjenza jista' jkun influwenzat mis-suq, it-teknoloġiji tas-CCS jeħtieġu — kemm għall-impjanti ta' l-enerġja u l-infrastruttura — għajnuna addizzjonali fil-fażi tad-demostrazzjoni u dik ta' l-introduzzjoni fis-suq.

4.11 It-teknoloġija tas-CCS qiegħda tiġi żviluppata b'diversi modi: (a) it-teknoloġija integrata ta' l-impjanti ta' l-enerġija, li tinvolvi l-ġbir tas-CO_2, fejn waqt il-proċess tal-gassifikazzjoni tal-faħam, il-karbonju jinġabar qabel il-proċess tal-kombustjoni, jew waqt il-proċess ta' "oxyfuel", is-CO_2 jiġi arrikkit permezz tal-proċess qabel il-ġbir; u (b) it-teknoloġija ta' wara l-kombustjoni li tinvolvi l-ħasil tas-CO_2 wara l-kombustjoni mid-duħħan tal-gass (ħasil tas-CO_2). Meta jkun żviluppa b'mod xieraq, il-metodu (b) għandu jkun xieraq għall-applikazzjoni f'impjanti ta' l-enerġija ġodda li huma effiċjenti ħafna, sakemm ikunu mibnija kif inhu meħtieġ (lesti għall-ġbir — capture ready). Element komuni taż-żewġ possibbiltajiet ta' żvilupp huwa l-fatt li s-CO_2 li jinġabar b'dak il-mod għandu jiġi trasportat mill-impjant ta' l-enerġija għal post ta' ħżin adattat.

([4]) Eż. ĠU C 162, 25.6.2008, p. 72.
([5]) Ara CESE 1199/2008, 9.7.2008, għadha mhix ippublikata fil-Ġurnal Uffiċjali.
([6]) Ara, per eżempju, CESE 643/2005 u iktar riċenti CESE 1246/2007. Għadha mhix ippublikata fil-Ġurnal Uffiċjali.
([7]) Inizjalment, l-użu tas-CCS huwa previst l-iktar għall-produzzjoni ta' l-elettriku mill-karburanti fossili. Fl-UE, madwar 30 % ta' l-enerġija elettrika bħalissa toriġina mill-enerġija nukleari, bi prattikament l-ebda emissjonijiet ta' dijossidu tal-karbonju.
([8]) Id-Deċiżjoni tal-Kunsill ta' Marzu 2007.
([9]) Il-biomassa għandha (biss) effett pożittiv fuq il-bilanċ ta' l-emissjoni tas-CO_2, jekk l-ispejjeż ta' l-enerġija għall-proċessi ta' produzzjoni, trasport u proċessar ma jaqbżux il-profitt ta' l-enerġija mmirata. Sakemm impjant ta' l-enerġija tal-biomassa jkun fornut bis-CCS, teżisti l-possibbiltà skond Artikolu 24 a) tad-Direttiva li l-impjant ta' l-enerġija jkun promoss.
([10]) Jiġifieri f'dawk l-Istati Membri li ddeċidew li ma jipproduċux aktar enerġija nukleari.
([11]) Ara wkoll CESE 1246/2007. Għadha mhix ippublikata fil-Ġurnal Uffiċjali.

4.12 Il-ħżin tas-CO_2 jista' jsir biss f'formazzjonijiet ġeoloġiċi adattati u sikuri. Ir-riċerka li saret s'issa turi li l-blat fl-ibħra li jżomm fih ħafna ilma (deep saline aquifers) u d-depożiti eżawriti taż-żejt u tal-gass, filwaqt li l-minjieri tal-faħam abbandunati jidhru anqas adattati. Sabiex tiġi evitata kull tnixxija ta' gass, huwa kruċjali li jkun hemm saqaf tal-blat sħiħ b'kemm jista' jkun ftit kanali li jwasslu sal-wiċċ.

4.13 Meta jintgħażel post għall-ħżin mill-esperti skond ir-regoli proposti fid-Direttiva, għandu jkun stabbilit li r-riskji marbuta mal-ħżin huma minimi. Fil-każ ta' formazzjonijiet xierqa għall-ħżin, l-emissjoni f'daqqa ta' ammonti kbar ta' CO_2 hija kważi impossibbli ([12]). Għandu jkun stabbilit ukoll li ċaqliq siż-miku maħluq apposta mill-bniedem ma joħloqx periklu, u l-pressjoni massima tal-ħżin għandha tintgħażel sabiex ma tagħmilx ħsara lis-safef tal-blat użati għall-ħżin u s-siġill ([13]), billi dawn għandhom jinżammu sabiex ikun żgurat il-ħżin.

4.14 Għall-approvazzjoni soċjali u politika ta' dan il-proċess, il-kwistjoni ta' ħżin tas-CO_2 li jkun sikur u fit-tul hija ta' sinifikat determinanti.

4.15 Il-Kumitat għalhekk iħoss li huwa importanti ħafna li l-pubbliku jiġi infurmat bis-sħiħ mill-Kummissjoni, u b'mod partikulari, mill-Istati Membri u mill-operaturi potenzjali, dwar l-aspetti kollha ta' din it-teknoloġija ġdida, u li jkunu involuti permezz ta' djalogu trasparenti fil-proċessi ta' teħid ta' deċiżjonijiet assoċjati ma' dan il-qasam. Għal dan il-għan għandhom jiġu żviluppati proċeduri xierqa.

4.16 Fl-aħħar ta' din is-sezzjoni, il-Kumitat jixtieq isejjaħ għal miżura preventiva oħra. Din hija relatata mal-possibbiltà li jaf jerġa' jkun hemm bżonn tas-CO_2 fil-futur jew f'applikazzjonijiet li għadhom mhumiex previsti bħala sustanza kimika bażika jew bħala varjant f'ċikli klimatiċi "naturali" fil-perijodu fit-tul ([14]). Bħala miżura ta' prevenzjoni addizzjonali, sabiex tiġi żgurata s-sostenibilità fit-tul, il-KESE jirrakkomanda li waqt li l-ħżin tas-CO_2 għandu jkompli, għandha tiġi wkoll ikkunsidrata l-possibilità ta' emissjoni (mill-inqas parzjali) mill-ġdid tas-CO_2 fil-qafas tal-pjanijiet għall-għeluq ta' sit partikulari, jew li tkun meħtieġa dokumentazzjoni dwar l-għażliet potenzjali għal emissjoni mill-ġdid minn kumplessi tal-ħżin partikulari. Naturalment, il-prijorità għandha tkun li s-siti tal-ħżin ikunu kemm jista' jkun sikuri u li ma jkunx hemm riskju ta' tnixxija.

([12]) F'każ bħal dan ikun hemm riskju ukoll għal dawk il-persuni li jgħixu fil-qrib: id-differenza bejn is-CO u s-CO_2 hi li dan ta' l-aħħar m'huwiex tossiku u ma jipperikolax il-ħajja tal-bnedmin sakemm ma jilħaqx konċentrazzjoni ta' 'l fuq minn 8 % (il-medja attwali ta' CO_2 fl-arja hija ta madwar 380 ppm (ppm: parts per million)).

([13]) Bil-kontra ta' l-enerġija ġeotermika.

([14]) Kampjuni meħudin, permezz tat-tħaffir, mis-silġ, jipprovdu evidenza marbuta ma' l-iżvilupp tal-klima dinjija f'dawn l-aħħar 600 000 sena. Din l-evidenza turi li fil-passat kien hemm sensiela ta' perijodi pjuttost sħan u Eri Glaċjali li alternaw bejn wieħed u ieħor kull 100 000 sena, b'varjazzjoni fit-temperatura, flimkien ma' bidliet relatati fil-livelli tas-CO_2 fl-atmosfera. Meta wieħed iqis li bħalissa qegħdin f'perijodu ta' sħana, bit-temperaturi fil-quċċata taċ-ċiklu, u li l-aħħar perijodu ta' sħana spiċċa 100 000 sena ilu, huwa mistenni li nerġgħu naraw tnaqqis gradwali fit-temperaturi dinjija u fil-livelli ta' CO_2 fil-ġejjieni, sakemm l-emissjonijiet ta' gassijiet b'effett ta' serra li hemm bħalissa minħabba l-attività tal-bniedem ma jkollhomx l-effett kuntrarju.

4.17 B'mod ġenerali, il-KESE jilqa' d-Direttiva proposta mill-Kummissjoni u fit-taqsima li ġejja jispjega l-fehmiet tiegħu dwar numru ta' punti individwali mhaddna fil-proposta.

5. **Kummenti speċifiċi**

5.1 Il-proposta fiha d-dispożizzjonijiet fundamentali li huma neċessarji sabiex l-operaturi ta' l-impjanti tas-CCS ikollhom il-qafas legali meħtieġ, għalkemm f'numru żgħir ta' każijiet imorru lil hinn minn dak li huwa meħtieġ.

5.2 Madankollu xi punti jeħtieġu kjarifika sabiex id-dispożizzjonijiet ikunu jistgħu jiġu implimentati u sabiex ikun hemm ċertezza legali.

5.3 Skond il-proposta tal-Kummissjoni, is-CO_2 separat u maħżun għandu jiġi kklasifikat bħala "mhux emess" taħt l-iskema għall-iskambju tal-kwoti ta' l-emissjonijiet (Emissions Trading Scheme jew ETS); konsegwentement, l-ebda kwoti tas-CO_2 m'għandhom jiġu mogħtija lura f'dan il-każ (ara l-premessa 23 li tirreferi għad-Direttiva 2003/87/KE). Minn dan jirriżulta li anke jekk għadu mhux adegwat fil-fażi ta' demostrazzjoni, hemm inċentiv utli bbażat fuq is-suq għall-investimenti f'impjanti tas-CCS.

5.3.1 Għalhekk il-KESE jilqa' l-inklużjoni proposta ta' dawn il-miżuri fl-ETS; għax inċentiv ibbażat fuq is-suq ikun preferut minn CCS obbligatorji, partikolarment fil-fażi ta' żvilupp attwali tat-teknoloġija tas-CCS fejn tali obbligu tas-CCS ikun prematur.

5.3.2 Madankollu, huwa tajjeb li impjanti ta' l-enerġija ġodda jkunu obbligati jipprovdu l-ispazju meħtieġ għall-impjanti tal-qbid u l-kompressjoni tas-CO_2 (l-Artikolu 32, emenda ta' l-Artikolu 9a fid-Direttiva 2001/80/KE). Iżda dawn il-miżuri bażiċi li jżidu l-ispejjeż għandhom ikunu konnessi ma' inċentivi korrispondenti tas-suq ekonomiku ([15]). (eż. Kwoti tas-CO_2 vantaġġjużi jew l-użu ta' parti mid-dħul mis-sistema ta' l-ETS għas-CCS).

5.4 Sabiex jiġi evitat li l-possibiltajiet ta' ħżin ikunu limitati bla bżonn, il-projbizzjoni stipulata fl-Artikolu 2(3) tal-proposta tal-Kummissjoni m'għandhiex tikkonċerna "il-ħżin tas-CO_2 f'formazzjonijiet ġeoloġiċi", iżda "s-sit tal-ħżin". Formazzjonijet ġeoloġiċi skond id-definizzjoni fl-Artikolu 3(4) jistgħu jestendu faċilment għal żoni definiti fl-Artikolu 2(1), filwaqt li d-dimensjoni ta' siti ta' ħżin fil-konfront ta' dawn hija iżgħar. Tista' tiġi inkluża klawsola li tipprovdi għal għażliet addizzjonali ta' ħżin permezz ta' ftehimiet kuntrattwali affidabbli ma' pajjiżi barra mill-UE.

([15]) F'dan il-kuntest ara r-rakkomandazzjonijiet ġenerali stipulati fil-punt 3.3 ta' ĠU C 162, 25.6.2008, p. 72.

5.5 Id-definizzjoni "sit tal-ħżin" skond l-Artikolu 3(3), għandha tirreferi biss għal dik il-parti tal-"formazzjoni ġeoloġika speċjali" li "tintuża għall-ħżin ġeoloġiku tas-CO_2". (Formazzjoni ġeoloġika tista' tkopri miljuni ta' kilometri kwadri, u għalhekk parti minnha biss tista' tiġi identifikata bħala sit tal-ħżin). Huwa possibbli, saħansitra probabbli, li bosta siti tal-ħżin ikunu jinsabu f'formazzjoni ġeoloġika speċifika.

5.6 Skond l-Artikolu 4(1) tal-proposta, l-Istati Membri għandhom id-dritt li jallokaw siti tal-ħżin adattati. Hawn għandu jiġi stipulat b'mod ċar li s-siti li fil-prinċipju huma adattati għall-ħżin tas-CO_2 għandhom jiġu allokati mill-Istati Membri, sakemm ma jkunx hemm xi raġunijiet gravi li jopponu dan.

5.7 Il-KESE jilqa' l-fatt li fid-dispożizzjonijiet proposti tkun mitluba sigurtà massima. Dan huwa essenzjali kemm għall-protezzjoni tal-bniedem, l-ambjent u l-klima ([16]), kif ukoll sabiex tkun żgurata l-integrità ta' l-iskambju ta' kwoti ta' emissjonijiet.

5.7.1 L-għan għandu jintlaħaq permezz ta' sistema avvanzata ta' monitoraġġ. Dan ir-rekwiżit għandu jkun ikkunsidrat waqt il-ħruġ ta' permessi min-naħa ta' l-Istati Membri ([17]).

5.7.2 Is-sistemi ta' monitoraġġ jesiġu u għandhom jiżguraw ukoll li l-proċess fis-sit proprju tal-ħżin ikun jinftiehem u jiġi mudellat bl-ikbar preċiżjoni possibbli (il-kejl li jsir fil-wiċċ jew ħdejn il-wiċċ ma jagħtix biżżejjed informazzjoni dwar dan). Għal din ir-raġuni, il-mudelli li jintużaw għandhom jiġu ttestjati, jekk ikun possibbli, jew iċċertifikati bl-użu ta' żewġ sistemi indipendenti ta' simulazzjoni u mudellar.

5.7.3 It-terminu "tnixxija" għandu jiġi definit hekk: "Kwalunkwe rilaxx ta' CO_2 mill-kumpless tal-ħżin, li jkun verifikat permezz ta' sistema ta' monitoraġġ skond l-aħjar grad ta' teknoloġija". Konsistenza assoluta (jiġifieri 100 %) li ma tippermettix tnixxija ma hijiex possibbli u lanqas ma tista' tiġi pprovata minħabba t-tnixxija naturali tas-CO_2 mill-art. Barra minn hekk, din il-konsistenza assoluta m' hijiex neċessarja għas-sikurezza u l-ħarsien tal-klima ([18]). Din id-definizzjoni, msejsa fuq teknoloġija mill-iktar reċenti disponibbli bħalissa, għandha tiżgura sistemi ta' monitoraġġ iktar preċiżi, li għandhom jibbenefikaw wkoll mill-iżvilupp tas-CCS, u b'hekk issir kontribuzzjoni li tiżviluppa b'mod dinamiku lejn iktar titjib fis-sikurezza.

([16]) Ta' sikwit anke rekwiżit tas-Saħħa, is-Sigurtà u l-Ambjent (Health, Security, Environment jew HSE).
([17]) Ara wkoll l-Artikolu 13(2) u l-Anness II tad-direttiva proposta.
([18]) F'każ kuntrarju, kien ikun hemm bżonn ta' ċertifikati ta' l-emissjonijiet (ETS).

5.7.4 Jekk isir pjan matul l-operazzjonijiet ta' kuljum li jiġu stabbiliti livelli massimi ta' tnixxija permessi, il-livell magħżul jista' jkun wieħed fejn m'hemmx periklu għas-sikurezza jew il-klima, u għalhekk livell li m'huwiex rilevanti għall-kwoti ta' emissjonijiet, per eżempju ħruġ ta' 0.1 %/100a.

5.8 Il-perijodu ta' validità tal-permessi għall-esplorazzjoni propost mill-Kummissjoni fl-Artikolu 5(3) huwa qasir wisq. L-esperjenza turi li anke fil-każ ta' ċirkostanzi mill-aqwa, huma meħtieġa ta' l-anqas erba' snin sabiex ikun implementat il-programm ta' ħidma ta' l-esplorazzjoni. Bl-ebda mod m'għandu jiġri li xi esplorazzjoni jkollha titwaqqaf għax ikun skada l-perijodu preskritt, inkluża l-estensjoni, anke meta jkun għad jonqos biss ftit data x'tinġabar. Għalhekk għandhom jiġu stabbiliti regoli flessibbli, li jqisu l-kondizzjonijiet lokali fuq il-post, imma li fl-istess ħin jesiġu mill-operaturi li jkomplu jaħdmu skond kif stipulat fil-programm ta' esplorazzjoni, sabiex jiġi evitat li siti tal-ħżin potenzjali jiġu bblokkati minħabba dewmien fl-esplorazzjoni.

5.9 L-esplorazzjoni ta' siti tal-ħżin potenzjali titlob l-għarfien espert, persunal ikkwalifikat, ħin u flus, filwaqt li s-suċċess bl-ebda mod ma jkun garantit. Għaldaqstant jintilef inċentiv deċiżiv favur l-esplorazzjoni, jekk dan l-impenn għall-intrapriżi ma jintrabatx ma' talba minn qabel għall-użu tas-siti tal-ħżin. Għalhekk id-dispożizzjonijiet proposti mill-Kummissjoni fl-Artikolu 5(4) għandhom jiġu appoġġjati mill-għoti ta' l-ewwel dritt għall-aċċess għall-ħżin, per eżempju b'sentenza (li qed tiġi diskussa bħalissa): "Wara dan iż-żmien, il-permess għall-esplorazzjoni tas-CO_2 jew jinbidel f'permess għall-ħżin tas-CO_2 jew jiġi rtirat għaż-żona kollha koperta".

5.10 Il-Kumissjoni tipproponi, kif inhu xieraq, li jitfassal pjan ta' miżuri korrettivi. Madankollu dan il-pjan (l-Artikolu 9(6) u l-Artikolu 16(1)) għandu jiġi applikat biss b'konformità mal-bidliet meħtieġa għad-definizzjoni tat-terminu "tnixxija" (l-Artikolu 3(5)).

5.11 L-Artikoli 6 sa 9 tal-proposta jistipulaw id-dispożizzjonijiet li jirregolaw l-applikazzjonijiet għal permessi tal-ħżin kif ukoll il-kundizzjonijiet għall-għoti ta' dawn il-permessi u l-kontentut tagħhom. Minn dawn id-dispożizzjonijiet joħroġ biċ-ċar li numru ta' operaturi jistgħu jkunu qed jaħdmu f'formazzjoni ġeoloġika waħda.

5.11.1 Fil-prinċipju, il-KESE jilqa' l-idea li l-aċċess għandu jkun ħieles minn kull diskriminazzjoni. Madankollu jirriżulta li hemm kwistjonijiet diffiċli relatati mad-delimitazzjoni firrigward tar-responsabbiltà għal ħruġ u t-trasferiment ta' responsabbiltà lejn l-Istat.

5.11.2 Għal din ir-raġuni għandha tapplika regola li f'kumpless tal-ħżin operatur tal-ħżin wieħed biss jista' jirċievi permess. B'hekk tkun assigurata allokazzjoni ta' responsabbiltà li hija ċara biżżejjed. L-Artikolu 20 jista' jassigura wkoll li l-aċċess għas-siti tal-ħżin ikun ħieles minn kull diskriminazzjoni.

5.12 Skond il-proposta tal-Kummissjoni awtorità nazzjonali għandha tgħarraf lill-Kummissjoni qabel ma tagħti l-permessi (l-Artikolu 10 u l-Artikolu 18) u wara tistenna l-opinjoni tal-Kummissjoni għal perijodu ta' mhux iktar minn sitt xhur. Din l-opinjoni tal-Kummissjoni għandha mbagħad tkun ikkunsidrata meta jingħata permess jew, fejn applikabbli, f'każ ta' bidla mill-opinjoni tal-Kummissjoni, l-awtorità għandha tiddikjara r-raġunijiet għall-bidla.

5.12.1 Id-dispożizzjonijiet proposti jwasslu għal dewmien u iktar burokrazija. Barra minn hekk, ma jirrispettawx il-prinċipju tas-sussidjarjetà.

5.12.2 Għalhekk il-KESE jirrakkomanda li dawn id-dispożizzjonijiet tar-regolament jiġu emendati b'tali mod li jiżguraw uniformità suffiċjenti fil-proċedura nazzjonali, waqt li jiġi evitat dewmien mhux neċessarju u tiġi żgurata konformità mal-prinċipju tas-sussidjarjetà. Għal dan il-għan, approċċ wieħed possibbli għandu jkun li l-proċess ta' l-għoti tal-liċenzji jinbidel f'obbligu għall-awtoritajiet nazzjonali biex jgħarrfu lill-Kummissjoni. F'każ ta' ksur il-Kummissjoni tista' tuża l-istrument li diġà ta prova ta' l-effettività tiegħu ta' proċedura dwar ksur skond l-Artikolu 226 tat-Trattat KE. It-test ta' l-Artikolu 10 jista' jkun kif ġej: “L-awtorità kompetenti għandha tinnotifika lill-Kummissjoni dwar id-deċiżjoni finali tagħha dwar il-permessi tal-ħżin, għall-finijiet tal-verifika”.

5.13 Il-KESE jaħseb li l-awtoritajiet nazzjonali jeħtieġu strumenti effettivi kif ukoll monitoraġġ regolari sabiex kull darba tkun garantita s-sikurezza tas-siti tal-ħżin il-ħin kollu. Il-KESE jiddubita madankollu jekk din il-mira titmexxa 'l-quddiem bil-proposta tal-Kummissjoni għal evalwazzjoni addizzjonali tal-permessi tal-ħżin darba kull ħames snin. Din id-dispożizzjoni ma ssaħħaħx is-sikurezza iżda tista' toħloq burokrazija addizzjonali li taffettwa l-partijiet involuti kollha.

5.14 Fl-Artikolu 18 tad-Direttiva proposta hemm rikjesti stretti fir-rigward tat-trasferiment tar-responsabbiltà għal siti tal-ħżin fuq l-Istat Membri rispettiv. Il-KESE jilqa' dawn id-dispożizzjonijiet, u jemmen li huma l-aħjar azzjoni.

5.14.1 L-Artikolu 18(1) tal-proposta jitlob, madankollu, għall-evidenza kollha disponibbli li tindika li s-CO_2 maħżun jinżamm “miġbur kompletament” għal żmien indefinit. Madankollu, konsistenza assoluta ma tistax tkun assigurata, u għaldaqstant, m'għandhiex tiġi mitluba. F'dan il-kuntest, il-KESE jixtieq jirreferi għall-kummenti tiegħu fil-punti 5.7.3 u 5.7.4.

5.14.2 Sabiex ma jinħoloq l-ebda ostaklu insuperabbli għat-trasferiment tar-responsabbiltà, it-test għandu jkun kif ġej: “… l-evidenza kollha disponibbli tindika li s-CO_2 maħżun se jkun miġbur kompletament għall-futur indefinit” ([19]). (B'konformità mad-definizzjoni li hemm referenza għaliha fil-punt 5.7.3 hawn fuq).

5.15 Skond il-proposta tal-Kummissjoni huwa meħtieġ li l-intrapriża tipprovdi sigurtà finanzjarja meta tiżviluppa siti tal-ħżin u tiftaħ operazzjonijiet (l-Artikolu 19). Il-KESE jappoġġja din id-dispożizzjoni u jilqa' l-fatt li r-responsabbiltà għall-għażla tat-tip ta' sigurtà finanzjarja għandha titħalla lill-Istati Membri.

5.15.1 Fil-fehma tal-KESE, m'huwiex xieraq li s-sigurtà inkwistjoni tingħata kollha kemm hi qabel ma titressaq l-applikazzjoni għall-permess tal-ħżin. Minflok, il-ħlas tas-sigurtà finanzjarja fil-prinċipju għandu jkun adattat għas-sigurtà meħtieġa f'dak l-istadju partikolari tal-proġett. Jekk dan ma jsirx, l-inċentiv finanzjarju biex il-kumpaniji jinvestu f'din it-teknoloġija ġdida, li fi kwalunkwe każ diġà ma kienx biżżejjed, ser ikun dejjem inqas.

5.15.2 F'każ ta' tnixxija li tista' taffettwa l-bidla fil-klima, kwoti ta' emissjonijiet addizzjonali ser ikollhom jinxtraw susseġwentement. Meta wieħed jikkunsidra l-investigazzjonijiet estensivi li jsiru qabel ma jingħataw il-permessi tal-ħżin, m'huwiex mistenni li jiġru każijiet ta' tnixxija bħal dawn. Għalhekk għandu jkun biżżejjed bħala sigurtà finanzjarja li tingħata evidenza ta' assi suffiċjenti li huma aċċessibbli anke fil-każ li l-operaturi tas-sit tal-ħżin ifallu. Meta wieħed iqis il-probabbiltà, remota kemm hi remota, li jkun hemm ħruġ, li jintalab iktar minn hekk ifisser li piż mhux proporzjonat jintefa' fuq spallejn il-kapaċità ta' investiment tal-kumpaniji.

5.16 Uħud mill-proċeduri mitluba fl-Anness I għall-karatterizzazzjoni u l-evalwazzjoni ta' siti tal-ħżin għadhom fl-istadju tar-riċerka u l-iżvilupp. Sabiex tkun żgurata l-ġestjonabilità ta' dawn il-proċedura fil-prattika, ir-rekwiżiti ta' dokumentazzjoni għandhom jagħmlu referenza għal teknoloġija mill-iktar avvanzata (state-of-the-art).

5.17 Fl-Anness I u fl-evalwazzjoni tar-riskju ta' siti potenzjali tal-ħżin, il-kunċett ta' bijosferi għandu jiġi kkjarifikat. Il-bijosferi fejn l-ebda impatt negattiv ma jkun permess għandhom jinkludu mhux biss bijosferi fuq wiċċ id-dinja iżda wkoll dawk fil-livell tal-blat li jżomm l-ilma għax-xorb.

5.18 Għandhom jingħataw dettalji dwar il-membri u l-metodi ta' ħidma tal-grupp ta' esperti responsabbli għar-reviżjoni li għaddejja bħalissa ta' l-Anness.

Brussell, id-9 ta' Lulju 2008.

Il-President

tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew

Dimitris DIMITRIADIS

([19]) Il-Kumitat jixtieq jagħmel l-osservazzjoni li hawnhekk, it-terminu “indefinit” użat fil-proposta tal-Kummissjoni huwa kontradittorju u żbaljat.

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li temenda d-Direttiva 2006/66/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar batteriji u akkumulaturi u skart ta' batteriji u akkumulaturi fir-rigward ta' l-Artikolu 6(2) dwar it-tqegħid fis-suq ta' batteriji u akkumulaturi

COM(2008) 211 — 2008/0081 (COD)

(2009/C 27/18)

Nhar it-22 ta' Mejju 2008, il-Kunsill iddeċieda, b'konformità ma' l-Artikolu 95(1) tat-Trattat li jistabbilixxi l-Komunità Ewropea, li jikkonsulta lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar:

Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li temenda d-Direttiva 2006/66/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar batteriji u akkumulaturi u skart ta' batteriji u akkumulaturi fir-rigward ta' l-Artikolu 6(2) dwar it-tqegħid fis-suq ta' batteriji u akkumulaturi

Billi l-Kumitat jikkunsidra li l-kontenut tal-proposta huwa kompletament sodisfaċenti u li barra minn hekk diġà ta fehmtu fl-opinjoni tiegħu CESE 655/2004-2003/0282 COD, adottata fit-28 ta' April 2004 (*), iddeċieda, matul l-446 sessjoni plenarja tiegħu tad-9 u l-10 ta' Lulju 2008 (seduta tad-9 ta' Lulju), b'138 vot favur, vot wieħed kontra u 3 astensjonijiet, li jagħti opinjoni favorevoli għat-test propost u li jagħmel referenza għall-pożizzjoni li ħa fid-dokument imsemmi.

Brussell, id-9 ta' Lulju 2008

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Dimitris DIMITRIADIS

(*) Opinjoni tal-KESE dwar Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar batteriji u akkumulaturi u batteriji u akkumulaturi użati, OJ C 117 of 30.4.2004.

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "L-industrija tal-minjieri mhux għall-enerġija fl-Ewropa"

(2009/C 27/19)

Nhar is-17 ta' Jannar 2008, il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew iddeċieda, b'konformità ma' l-Artikolu 29(2) tar-Regoli ta' Proċedura, li jħejji opinjoni fuq inizjattiva proprja dwar

L-industrija tal-minjieri mhux għall-enerġija fl-Ewropa.

Il-Kummissjoni Konsultattiva dwar il-Bidliet Industrijali, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha nhar l-24 ta' Ġunju 2008. Ir-rapporteur kien is-Sur Fornea u l-korapporteur kien is-Sur Pop.

Matul l-446 sessjoni plenarja tiegħu li nżammet fid-9 u l-10 ta' Lulju 2008 (seduta tad-9 ta' Lulju), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-opinjoni b'135 vot favur, vot kontra u 10 astensjonijiet.

1. **Konklużonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1 Il-pilastri ewlenin li jiggarantixxu s-sigurtà fil-ġejjieni tal-provvista tal-materja prima fl-Ewropa huma: **il-provvista domestika, il-provvista internazzjonali, it-tisħiħ tal-kapaċità u l-esplojtazzjoni effikaċja tar-riżorsi.**

— Il-politika dwar il-**provvista domestika** tal-materja prima għandha tqis l-industrija, il-politika ambjentali u l-ippjanar ta' l-użu ta' l-art bħala approċċ integrat. L-aħjar prattika f'dan il-qasam għandha tkun estiża għal oqsma potenzjali ġodda. L-aċċess għar-riżorsi domestiċi fl-Istati Membri għandu jitħeġġeġ billi jiġi pprovdut il-bilanċ meħtieġ bejn il-politiki ambjentali u ta' l-iżvilupp industrijali, kif ukoll inċentivi armonizzati għall-iżvilupp u l-ħarsien meta jkunu estiżi siti eżistenti u jinfetħu oħrajn ġodda fejn dawn, min-naħa waħda, huma ekonomikament u soċjalment vijabbli u mixtieqa, u min-naħa l-oħra, huma ambjentalment sostenibbli.

— L-impatt tal-globalizzazzjoni fuq **il-provvista internazzjonali** tal-minerali għandha tkun evalwata korrettament mill-UE u mill-Istati Membri kulmeta jkun hemm importazzjoni mifruxa ta' materja prima minn pajjiżi terzi. Meta jitqiesu l-kwistjonijiet tal-politika ta' l-investiment u r-rilokazzjoni industrijali, għandhom jiġu rrispettati l-istandards ambjentali u soċjali Ewropej. L-aċċess ta' l-utenti Ewropej għall-materja prima għandu jkun iggarantit u għandha titnaqqas id-dipendenza strateġika ta' l-UE.

— **It-tisħiħ tal-kapaċità** fl-industriji Ewropej ta' l-estrazzjoni mhux għall-enerġija jolqot firxa wiesgħa ta' sfidi, bħall-ostakli amministrattivi, il-ħtieġa li titjieb l-immaġni tas-settur, il-ħtieġa ta' ħaddiema kkwalifikati, il-modi ta' ġestjoni, l-edukazzjoni u t-taħriġ.

— **It-titjib fl-effiċjenza** tal-proċessi ta' l-estrazzjoni tar-riżorsi jiddependi fuq il-progress li jinkiseb f'setturi oħra attivi kemm fl-estrazzjoni tal-minerali kif ukoll f'oqsma oħra u jeħtieġ il-kooperazzjoni bejn il-Kummissjoni Ewropea u l-Istati Membri.

1.2 Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew iħeġġeġ lill-Kummissjoni u l-Istati Membri biex jaħdmu fuq ir-rakkomandazzjonijiet li ġejjin (ara l-punt 3.2 għar-rakkomandazzjonijiet fid-dettall):

— **Regolamentazzjoni aħjar** permezz ta' qafas ġuridiku u sistema ta' permessi mtejba; l-iskambju ta' l-aħjar prattika fil-politiki dwar l-ippjanar; it-tnaqqis tal-piż amministrattiv żejjed fil-ħruġ ta' permessi; l-appoġġ għall-attivitajiet ta' esplorazzjoni; il-promozzjoni ta' l-iżvilupp sostenibbli fit-tkabbir tas-siti ta' l-estrazzjoni, u s-sigurtà tad-depożiti minerali ([1]);

— **It-tisħiħ tal-kompatibbiltà** fl-estrazzjoni u fil-ħarsien ambjentali billi tkun estiża l-aħjar prattika ġewwa u madwar is-siti tan-Natura 2000; jingħata appoġġ lill-prinċipju tal-qrubija fil-proċeduri tat-trasport sabiex jitnaqqsu t-tniġġis u l-ispejjeż; u jittejjeb l-aċċess għar-riżorsi ([2]);

— **It-tisħiħ ta' l-għarfien dwar il-minerali** fil-livell ta' l-UE billi jkunu stabbiliti l-kapaċità ġeoloġika Ewropea u Sistema ta' Informazzjoni Ewropea dwar ir-Riżorsi Minerali, li tinbena abbażi tal-kapaċitajiet ta' l-Istħarriġ Ġeoloġiku Nazzjonali ta' l-Istati Membri.

2. **Ħarsa lejn is-settur**

2.1 Il-minerali huma essenzjali għall-iżvilupp u għaldaqstant għall-kwalità ta' ħajjitna u l-ħolqien ta' komunitajiet sostenibbli. Il-minerali mhux għall-enerġija ([3]) huma materjali bażiċi fil-ħajja tagħna ta' kuljum: dar fiha sa **150 tunnellata ta' minerali** inkorporati fil-materjali li ġejjin: is-siment, it-tafal, il-ġibs, il-karbonat tal-kalċju, il-materjali komposti, il-ħġieġ, iż-żebgħa, iċ-ċeramika, il-madum u tunnellati ta' metalli; karozza fiha sa **150 kilogramma ta' minerali** f'lastiku, plastiks, ħġieġ u aktar minn **tunnellata ta' metalli**; **50 %** taż-żebgħa u l-karti huma

([1]) Ara l-punt 3.2.1 għar-rakkomandazzjonijiet fid-dettall.
([2]) Ara l-punt 3.2.2 għar-rakkomandazzjonijiet fid-dettall.
([3]) Skond SEC(2007) 771, il-minerali mhux għall-enerġija huma kklassifikati bħala: minerali metalliċi (ramm, ħadid, fidda, eċċ.); minerali industrijali (melħ, feldspar, kaolina, eċċ.) u minerali tal-kostruzzjoni. Skond IP — 07 — 767, fil-każ tal-minerali metalliċi, il-kapaċità ta' l-Ewropa biex tipprovdi l-forniment tagħha stess permezz ta' l-estrazzjoni domestika, hija limitata ħafna. Bħala eżempju, fl-2004 fl-UE kienu impurtati 177 miljun tunnellata ta' minerali metalliċi b'valur totali ta' 10,4 biljun EUR, meta mqabbla mal-produzzjoni ta' l-UE li laħħqet madwar 30 miljun tunnellata.

magħmula minn minerali; il-ħġieġ u ċ-ċeramika ukoll fihom sa **100 %** minerali ([4]). L-ippjanar tal-minerali jiżgura li l-ħtiġijiet soċjali u ekonomiċi kif ukoll l-impatt ta' l-estrazzjoni u l-ipproċċessar fuq in-nies u l-ambjent ikunu ġestiti b'mod integrat billi jitqies iċ-ċiklu kollu ta' l-użu tal-minjiera/barriera mill-bidu nett tal-proċess ta' l-estrazzjoni, u billi l-proċess ta' l-ippjanar jinkludi l-ħarsien waqt u wara l-għeluq. Fid-dawl tal-globalizzazzjoni u l-kompetizzjoni aktar intensiva fis-swieq tal-materja prima, il-valur strateġiku tas-settur tal-minjieri qed ikompli jiżdied. Fejn tidħol it-teknoloġija ta' l-estrazzjoni, l-Ewropa tokkupa l-ewwel post fid-dinja, iżda dan għandu jkun ikkonsolidat fir-rigward ta' l-iżviluppi fil-ġejjieni.

2.2 Illum, 70 % mill-industrija tal-manifattura Ewropea tiddependi minn sustanzi estratti, waqt li l-UE 27 attwalment qed tiffaċċja ristrutturar fuq skala kbira fl-industrija tal-minjieri u l-prezz tal-metalli fis-suq globali qed jiżdied b'rata konsistenti. Quddiem din ix-xejra, il-politiki industrijali Ewropej iridu jqisu l-fatt li, fil-kuntest tal-forzi tas-suq ħieles, għandhom jirrenjaw is-sigurtà tal-provvista u d-domanda għall-materja prima.

2.3 L-industriji Ewropej ta' l-estrazzjoni mhux għall-enerġija jimpjegaw **295 000 ħaddiem** f'madwar **18 300 kumpanija**, bi dħul ta' **45.9 biljun** EUR, u jinkludu ħafna SMEs ([5]). Is-settur jippromovi r-responsabbiltà ambjentali u l-iżvilupp sostenibbli permezz ta' l-organizzazzjonijiet li jinsabu fih u huwa impenjat favur ir-responsabbiltà soċjali korporattiva.

2.4 Ħafna Ewropej ma jirrikonoxxux l-importanza tal-minjieri, iżda fil-ġejjieni, it-tkabbir sostenibbili ta' l-Ewropa ser jiddependi b'mod qawwi fuq is-sustanzi estratti lokalment, waqt li d-domanda għolja għall-minerali li ġejja minn pajjiżi bħaċ-Ċina u l-Indja ser ikollha l-potenzjal li tabilħaqq taffetwa s-sigurtà tal-provvista ta' l-UE ([6]). Fil-qafas ta' approċċ globali, dawn ir-reġjuni għandhom it-tendenza li jiksbu l-akbar sehem tal-materja prima u r-riżorsi finanzjarji, u r-riżultat ta' dan huwa r-ristrutturar industrijali u r-rilokazzjoni ta' l-investiment fuq skala internazzjonali.

2.5 Sabiex tittratta l-globalizzazzjoni u l-bidla fil-klima, il-politika ta' l-UE dwar l-enerġija għall-Ewropa u l-politika integrata dwar il-minjieri huma elementi strateġiċi vitali. Dan kien irrikonoxxut mill-bidu nett tal-kostruzzjoni Ewropea ([7]). Minħabba li l-Istati Membri huma marbutin li jagħtu appoġġ lill-isforzi ta' l-UE biex tippromovi sorsi rinnovabbli ta' l-enerġija u l-użu effiċjenti ta' l-enerġija, huwa importanti li wieħed jifhem li dan jista' jinkiseb biss jekk l-industriji Ewropej ikollhom aċċess sigur għall-minerali mhux għall-enerġija, primarjament il-metalli u l-minerali ta' valur baxx u ta' teknoloġija għolja li huma vitali għall-"ekonomiji favur l-ambjent". It-tibdil fix-xejriet ta' l-imġiba, l-effiċjenza ta' l-enerġija u sorsi rinnovabbli ta' l-enerġija rriżultaw f'aktar teknoloġiji u aktar attivitajiet ta' l-R&D. Huwa fatt magħruf sew li t-tagħmir teknoloġiku jinkludi kwantitajiet kbar ta' metalli, li porporzjon kbir minnhom jikkonsisti f'metalli rari u prezzjużi, li, kif irridu nirrealizzaw, huma prattikament mhux disponibbli fl-Ewropa ([8]).

2.6 Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew jilqa' l-proposta tal-Kummissjoni Ewropea li tippubblika Komunikazzjoni fl-2008 dwar it-titjib ta' l-aċċess sostenibbli għall-materja prima. Il-Komunikazzjoni għandha tirrakkomanda azzjonijiet vijabbli, realistiċi u effikaċji li permezz tagħhom l-industriji jistgħu jiksbu aċċess sostenibbli u mtejjeb għar-riżorsi. Dan huwa ta' importanza partikulari minħabba li l-industriji qed jiffaċċjaw sfidi importanti ta' provvista:

— tnaqqis fid-disponibbiltà ta' depożiti aċċessibbli adattati għall-estrazzjoni tal-minerali bħala riżultat ta' ppjanar dwar l-użu ta' l-art li mhuwiex sħiħ jew magħmul fuq medda qasira ta' żmien jew minħabba kunsiderazzjoni insuffiċjenti ta' l-għarfien ġeoloġiku;

— piżijiet u spejjeż amministrattivi għolja biex jinkisbu l-permessi għall-estrazzjoni minħabba regolamenti addizzjonali u studji preliminari li jieħdu fit-tul wisq;

— diffikultajiet biex jinkisbu l-permessi ta' estrazzjoni, kemm għall-barrieri l-ġodda u għall-attivitajiet tal-minjieri kif ukoll għall-estensjoni ta' dawk eżistenti.

2.7 Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew japprezza l-kontributi ta' l-ispeċjalisti tal-Kummissjoni fid-dokument ta' ħidma għall-persunal tal-Kummissjoni bit-titolu "Analiżi tal-kompetittività ta' l-industrija ta' l-estrazzjoni mhux għall-enerġija fl-UE" ([9]) u jenfasizza li l-kapaċità ta' l-Ewropa biex tipprovdi l-provvista tagħha stess ta' minerali mettalliċi permezz ta' l-estrazzjoni domestika għadha limitata, minkejja t-tkabbir ta' l-UE.

2.7.1 Huwa possibbli li titjieb is-sigurtà tal-provvista ta' l-industriji Ewropej b'aktar investimenti sostanzjali fis-settur tal-minjieri ta' l-Istati Membri l-ġodda b'potenzjal ġeoloġiku, bl-użu u t-titjib tal-mekkaniżmi ta' għajnuna Komunitarja eżistenti.

2.7.2 Riżorsi minerali ewlenin huma disponibbli fil-pajjiżi ta' l-Ewropa tal-Lvant fejn l-istruttura ġeoloġika minn dejjem ippermettiet l-iżvilupp ta' l-attivitajiet tal-minjieri. Madankollu, f'dawn il-pajjiżi l-ġodda ta' l-UE, is-settur ma kienx iffinanzjat biżżejjed mill-istat, għalhekk is-sitwazzjoni llum ma turix il-potenzjal reali ta' l-industrija tal-minjieri mhux għall-enerġija. Minn dan il-lat, huwa essenzjali li jkun hemm kapital privat investit f'dawn il-kumpaniji tal-minjieri sabiex jipprovdu r-riżorsi finanzjarji li sallum kienu pprovduti l-aktar mill-istat.

([4]) Euromines.
([5]) Eurostat.
([6]) *China's commodity hunger. Implications for Africa and Latin America (L-għatx taċ-Ċina għall-materja prima. L-implikazzjonijiet għall-Afrika u l-Amerika Latina)* — Riċerka tad-Deutsche Bank.
([7]) Trattat li jistabblixxi l-Komunità Ekonomika tal-Faħam u l-Azzar, iffirmat fl-1951.
([8]) Dan l-approċċ jinsab fir-Raba' Rapport tal-Grupp ta' Livell Għoli dwar il-Kompetittività, l-Enerġija u l-Ambjent, tas-27 ta' Novembru 2007 u s-Summit tal-G8 f'Heiligendamm mis-6-8 ta' Ġunju 2007. Il-Grupp ta' Livell Għoli dwar il-Kompetittività, l-Enerġija u l-Ambjent jipprovdi pjattaforma biex ikun iggalvanizzat l-impenn politiku meħtieġ biex titnieda strateġija koerenti li tiffaċilita l-aċċess għall-materja prima.
([9]) SEC(2007) 771.

2.7.3 Biex tkun żgurata l-provvista tal-materja prima għall-industrija Ewropea u biex tissaħħaħ il- kompetittività tagħha, huwa kruċjali li jkunu indirizzati l-isfidi ta' l-inugwaljanza fir-rigward tal-provvista sostenibbli u l-aċċess għar-riżorsi minerali. Dawn l-isfidi jeħtieġ li jkunu indirizzati f'livell għoli permezz ta' strateġija komprensiva li tinkludi firxa wiesgħa ta' oqsma tal-politika, bħall-kummerċ, l-iżvilupp, l-enerġija, l-infrastruttura u t-trasport, u l-politiki ta' l-intrapriża u l-konsumatur.

2.7.4 L-industrija ta' l-estrazzjoni hija interattiva ma' serje ta' industriji oħra bħall-fornituri tat-teknoloġija u l-makkinarju, ir-riċerka, il-konsulenza, is-servizzi finanzjari u ambjentali, eċċ. ([10]) Huwa għalhekk li operazzjoni ta' estrazzjoni ġeneralment tipprovdi medja ta' erba' darbiet aktar impjiegi indiretti minn impjiegi diretti fir-reġjun fejn tkun tinsab. It-tkabbir reġjonali potenzjali huwa konsiderevoli, speċjalment fl-oqsma fejn żvilupp ekonomiku ieħor huwa diffiċli.

2.7.5 Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew iħeġġeġ lill-Kummissjoni biex tanalizza l-aħjar prattiki u l-mudelli ta' esplojtazzjoni li jeżistu fl-Istati Membri, biex tiżviluppahom u tippromovihom fil-livell ta' l-UE billi tqis mhux biss il-kwistjonijiet tekniċi relatati mat-teknoloġija, iżda wkoll l-esperjenza ta' l-Istati Membri fl-organizzazzjoni ta' l-istħarriġ ġeoloġiku u tal-ġestjoni tal-minjieri u l-barrieri għall-minerali ([11]).

Internazzjonalment, ġie żviluppat Proġett għat-Tisdiq tar-Riżorsi ([12]) li jipprovdi gwida u studji dwar każijiet partikulari dwar kif l-aħjar riżorsi minerali jistgħu jintużaw għall-iżvilupp ekonomiku. Tali studju ta' każ partikulari jista' jkun żviluppat fl-UE wkoll.

3. Bażi u rakkomandazzjonijiet ewlenin għall-provvista tal-materja prima fil-ġejjieni

3.1 *Provvista domestika*

3.1.1 L-aċċess limitat għar-riżorsi, il-piż amministrattiv kbir u l-ispejjeż li qed jiżdiedu għall-proċessi ta' l-applikazzjoni għall-permessi jirriżultaw fit-tnaqqis ta' l-investiment fis-settur ta' l-industrija mhux għall-enerġija fl-UE — anke f'oqsma fejn hemm talba kbira. Politika Ewropea dwar il-provvista tal-materja prima għandha tqis il-politika industrijali u ambjentali kif ukoll l-ippjanar dwar l-użu ta' l-art sabiex tiżgura koordinazzjoni aħjar bejn l-awtoritajiet nazzjonali ta' l-ippjanar u l-livelli tal-politika Ewropea.

3.1.2 Xi inizjattivi nazzjonali dwar l-ippjanar tal-minerali għall-komunitajiet u l-gvern lokali jistgħu jipprovdu eżempji tajbin dwar il-ġestjoni, b'mod integrat, tal-ħtieġa tas-soċjetà u l-ekonomija għall-minerali, flimkien ma' l-impatt ta' l-estrazzjoni u l-ipproċessar fuq in-nies u l-ambjent.

3.2 Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew iħeġġeġ lill-Kummissjoni biex tirrakkomanda dan li ġej fil-Komunikazzjoni li qed tipproponi:

3.2.1 Titjib fil-qafas ġuridiku u s-sistema tal-permessi (regolamentazzjoni aħjar) permezz ta'

— titjib fil-politiki dwar l-ippjanar tar-riżorsi minerali permezz ta' l-iskambju ta' prattika tajba fil-Grupp għall-Provvista tal-Materja Prima ([13]) tal-KE; b'mod partikulari, min-naħa waħda, fir-rigward ta' l-involviment ta' l-istħarriġ ġeoloġiku u l-kompetenzi esperti u l-għarfien tagħhom dwar id-depożiti u, min-naħa l-oħra, rigward il-konsultazzjonijiet ma' l-operaturi li diġà huma preżenti fl-oqsma kkonċernati bl-ippjanar ta' l-infrastruttura u l-ħarsien tan-natura;

— l-iżvilupp ta' sistema ta' one-stop-shop (punt ta' kuntatt uniku għall-partijiet kollha li jipparteċipaw fil-ħruġ tal-permessi u li jinsab f'pożizzjoni li jevalwa l-kwistjonijiet ekonomiċi, soċjali u ambjentali), biex itejjeb l-ippjanar dwar l-użu ta' l-art u l-proċessi tal-permessi. L-iżvilupp ta' tali sistema hija fil-kompetenza ta' kull wieħed mill-Istati Membri ta' l-UE;

— tħaffif ta' l-esplorazzjoni bit-tħeġġiġ ta' l-attivitajiet ta' esplorazzjoni fl-Ewropa permezz ta' regolamenti nazzjonali aħjar, billi:

  — ikunu pprovduti inċentivi għall-kumpaniji ta' l-esplorazzjoni għax-xogħol esplorattiv li jitwettaq,

  — titjib fis-sigurtà tal-pussess ta' l-artijiet għall-esplorazzjoni biex tiżdied il-fiduċja ta' l-investituri,

  — tnaqqis fiż-żmien ta' l-akkwist ta' art għall-esplorazzjoni,

  — jiġu organizzati kampanji ta' promozzjoni li jinkoraġġixxu t-twaqqif ta' kumpaniji ta' l-esplorazzjoni u biex jattiraw kumpaniji minn barra biex jesploraw fuq it-territorju ta' l-UE ([14]);

— tħaffif fl-esplorazzjoni u l-estrazzjoni bir-reviżjoni tal-leġiżlazzjoni eżistenti u tkun żgurata implimentazzjoni aħjar permezz ta' proċessi u skadenzi aktar effiċjenti;

— assigurazzjoni ta' implimentazzjoni konsistenti fir-rigward tal-kompatibilità bejn l-objettivi tal-ħarsien tan-natura u l-estrazzjoni tar-riżorsi minerali;

([10]) Per eżempju, fil-minjieri moderni, is-servizzi finanzjarji huma importanti ħafna għall-evoluzzjoni ta' minjiera. Il-prodotti finanzjarji jvarjaw skond l-istadju: l-esplorazzjoni, l-istadju tal-vijabilità, l-iżvilupp tal-minjiera, il-fażi operattiva, l-għeluq tal-minjiera.

([11]) Kif jidher fl-istudji ta' każijiet partikulari eżistenti fil-Finlandja, l-Iżvezja, ir-Renju Unit u pajjiżi oħra Ewropej.

([12]) Inizjattiva mnedija fl-2004 mill-Kunsill Internazzjonali tal-Minjieri u l-Metalli. Din tipprova tidentifika l-prattika tajba tal-politika għall-investimenti fil-minjieri u l-metalli fil-livelli nazzjonali/reġjonali u korporattivi fil-pajjiżi li qed jiżviluppaw.

([13]) Il-Grupp ta' Provvista tal-Materja Prima huwa grupp li jinkludi l-industrija, l-NGOs ambjentali, it-trejdjunjins, l-Istati Membri u l-Kummissjoni.

([14]) Skond it-tmintax-il edizzjoni annwali ta' Corporate Exploration Strategies tal-Grupp Ekonomiku tal-Metalli, il-prezzijiet għolijin tal-materja prima għollew il-prezz ta' l-esplorazzjoni globali għall-metall mhux tal-ħadid għal 10.5 biljun US $ fl-2007. L-għaxar pajjiżi li għandhom baġits għall-esplorazzjoni tal-minjieri huma: il-Kanada (19 %), l-Awstralja (12 %), l-Istati Uniti (7 %), ir-Russja (6 %), il-Messiku (6 %), il-Perù (5 %), iċ-Ċili (4 %), l-Afrika ta' Isfel (4 %), iċ-Ċina (3 %) u l-Brażil (3 %).

— evalwazzjoni ta' l-aspetti sostenibbli fl-espansjoni ta' sit ta' estrazzjoni tal-materja prima eżistenti minflok jinfetaħ wieħed ġdid f'post differenti sabiex tkun sodisfatta d-domanda, u anke l-objettivi ekonomiċi, soċjali u tal-ħarsien ambjentali;

— semplifikazzjoni tal-leġiżlazzjoni eżistenti u tneħħija tal-piżijiet amministrattivi li mhumiex meħtieġa, bħall-multiplikazzjoni tar-rapporti;

— preservazzjoni tad-depożiti minerali billi tingħata prijorità akbar lir-riżorsi minerali fil-politiki ta' l-UE (il-kompetittività, l-iżvilupp, l-ambjent, ir-riċerka, l-industrija, l-iżvilupp reġjonali), biex ir-riżorsi magħrufa ma jiġux eżawriti bla bżonn minn żvilupp mhux tal-minerali. Dan jista' jinkiseb billi:

  — ikun żgurat li kull Stat Membru ta' l-UE jkollu politika nazzjonali dwar il-provvista, li tiġi ppubblikata regolarment f'verżjoni kompluta bl-Ingliż;

  — ikun identifikat il-potenzjal attwali u tal-ġejjieni ta' l-UE fir-rigward tar-riżorsi minerali u jkun hemm aġġornament regolari ta' tali tagħrif li jkun aċċessibbli b'mod faċli;

  — ikunu identifikati l-minerali strateġiċi ta' l-UE u jkun hemm koordinazzjoni tal-politiki nazzjonali dwar il-provvista tagħhom.

3.2.2 It-tisħiħ tal-kompatibbiltà ta' l-estrazzjoni u l-ħarsien ambjentali permezz ta'

— żvilupp fis-sistema ta' tagħrif ibbażata fuq il-GIS ([15]) dwar il-post, in-natura, ir-riżorsi u r-riservi ta' riżorsi minerali ta' l-UE fuq l-art u fuq il-baħar, biex tiġi ffaċilitata l-integrazzjoni tal-potenzjal minerali fl-ippjanar dwar l-użu ta' l-art, fost affarijiet oħra biex ikunu magħżula u definiti ż-żoni mħarsa;

— studji ta' każijiet ta' l-aħjar prattika għall-implimentazzjoni ta' l-Artikolu 6 tad-Direttiva "Natura 2000";

— titjib fl-effikaċja u l-effiċjenza ta' l-Evalwazzjonijiet ta' l-Impatt Soċjali u Ambjentali billi jitħejjew għall-Istati Membri linji gwida aħjar u aktar ċari dwar l-implimentazzjoni biex:

  — ikun żgurat mudell armonizzat fl-UE kollha;

  — jitqassar it-tul ta' żmien għall-preżentazzjoni ta' dawn l-evalwazzjonijiet kif ukoll iż-żmien għat-tweġiba ta' l-awtoritajiet u b'hekk tinħoloq aktar stabilità ġuridika u l-previdibilità għall-investituri;

— promozzjoni dwar l-użu ta' l-aħjar prattika ta' l-estrazzjoni sabiex jitwaqqaf it-tnaqqis tal-bijodiversità;

— appoġġ, fejn ikun vijabbli, lill-prinċipju tal-qrubija fil-provvista tal-minerali fl-UE sabiex jitnaqqsu l-emissjonijiet u l-istorbju relatati mat-trasport;

— ħolqien ta' aċċess għaż-żoni remoti billi l-aċċess għad-depożiti tal-minerali jkun inkluż fl-ippjanar ta' l-infrastruttura tal-Kummissjoni Ewropea u l-Istati Membri waqt li jkun ipprovdut, fejn ikun xieraq, trasport aktar ekoloġiku għall-materjali goffi ħafna, per eżempju t-trasport bil-ferroviji, bil-braken u bil-baħar;

— aggregati marini;

— tnaqqis ta' l-attitudni dak li huwa "'l barra mill-għatba ta' darna ma nqisuhx" billi jinħoloq programm ta' riċerka dwar it-tnaqqis ta' l-inkonvenjenzi ta' l-aspetti relatati biex b'hekk ikun hemm aċċettazzjoni akbar mill-komunitajiet.

3.2.3 It-tisħiħ ta' l-għarfien minerali fil-livell ta' l-UE billi:

— dawk li jfasslu l-politika jiġu pprovduti b'aċċess għal data aktar komprensiva dwar ir-riżorsi li jikkonċernaw il-produzzjoni, il-ħaddiema, id-dħul iġġenerat, l-art li tintuża għall-estrazzjoni tal-minerali u l-art li tingħata lura għal użu ieħor biex ikun żgurat li d-deċiżjonijiet ikunu jistgħu jsiru permezz ta' l-aħjar data disponibbli;

— tingħata aktar attenzjoni kemm fil-livell Ewropew u kif ukoll f'dak nazzjonali lill-importanza dejjem tikber tal-metalli Ewropej, il-minerali u l-aggregati industrijali fil-livell politiku u leġislattiv;

— ikun żgurat li titqies l-informazzjoni ġeoloġika fl-ippjanar dwar l-użu ta' l-art u bħala prijorità tiġi pprovduta informazzjoni dwar id-depożiti minerali għall-bażijiet tad-data dwar l-użu ta' l-art u li jitqies serjament il-ħolqien ta' Kapaċità Ġeoloġika Ewropea bbażata fuq l-Istħarriġ Ġeoloġiku nazzjonali u reġjonali eżistenti u l-kapaċitajiet tagħhom. Il-qasam ta' kompetenza tagħha tista' tinkludi:

  — l-identifikazzjoni ta' riżorsi strateġiċi u t-tħejjija ta' rakkomandazzjonijiet għall-Istati Membri bħala prijoritajiet ewlenin fl-ippjanar dwar l-użu ta' l-art;

  — l-integrazzjoni tal-perspettiva ta' l-UE dwar l-aċċess għar-riżorsi minerali fil-Perspettiva Ewropea għall-Iżvilupp ta' l-Ispazji ([16]) (qafas politiku li ilu ma jiġi applikat mill-1999) u t-trasmissjoni ta' din l-informazzjoni lid-dipartimenti responsabbli mill-politiki dwar l-ippjanar minerali ta' l-Istati Membri ta' l-UE;

  — l-analiżi ta' l-impatt tal-politiki dwar il-bidla fil-klima fuq l-aspetti tal-provvista tal-minerali u awto-suffiċjenza;

  — it-titjib ta' l-għarfien dwar id-distribuzzjoni u l-kwalità tar-riżorsi minerali fl-UE u dwar l-importanza strateġika tagħhom kif ukoll l-evalwazzjoni tal-potenzjal skond il-qafas tal-pjattaforma ta' Monitoraġġ Globali għall-Ambjent u s-Sigurtà (GMES);

([15]) Sistema ta' Informazzjoni Ġeografika (GIS).

([16]) L-għan tal-politiki dwar l-iżvilupp ġeografiku, kif kien definit mill-Kunsill Informali tal-Ministri ta' l-UE responsabbli għall-Ippjanar Ġeografiku, li sar f'Potsdam mill-10 sal-11 ta' Mejju 1999, huwa li jaħdem lejn l-iżvilupp ibbilanċjat u sostenibbli tat-territorju ta' l-Unjoni Ewropea sabiex tinkiseb il-koeżjoni ekonomika u soċjali, il-konservazzjoni u l-ġestjoni tar-riżorsi naturali u l-wirt kulturali, u kompetittività aktar ibbilanċjata fl-UE.

— l-iżvilupp ta' bażi tad-data ġeoloġika panEwropea, mibnija fuq il-prinċipju ta' INSPIRE ([17]) u fuq l-evalwazzjoni tal-potenzjal ta' depożiti moħbija tal-metalli u minerali, fl-oqsma metalloġeniċi/minerali ewlenin;

— l-użu ta' informazzjoni u servizzi pprovduti mill-programmi ta' osservazzjoni tad-dinja, bħall-GMES, li hija inizjattiva Komunitarja mnedija fis-Summit ta' Gothenburg fl-2001 flimkien ma' l-Istrateġija Ewropea għas-Sostenibbiltà. Wieħed minn dawn il-programmi, is-Servizz Ewlieni ta' Monitoraġġ ta' l-Art (Land Monitoring Core Service) tal-GMES, mill-2008 ser jipprovdi mapep b'vekters diġitali dwar l-użu attwali ta' l-art/il-kopertura ta' l-art fl-Ewropa kollha (38 pajjiż li jinkludu t-Turkija) mingħajr xkiel u b'eżatezza li qed tikber gradwalment (1 ettaru bħala l-unità minima tal-mapep, li titbiegħed mill-kopertura attwali ta' l-art *Corine* b'25 ettaru). Parti oħra mil-LMCS tidentifika l-bliet u "postijiet oħra importanti" b'eżatezza akbar (0.25 ettaru) u b'kontenut adattat għall-ġestjoni ta' żoni soġġetti għal użu u bidliet intensivi.

Barra minn hekk, dan jippermetti l-ksib ta' għarfien akbar dwar il-potenzjal minerali tal-partijiet l-aktar imbiegħda tal-provinċji metalloġeniċi ewlenin ta' l-Ewropa: waqt li t-tagħrif u l-għarfien ġeoloġiku huwa tajjeb ħafna fil-maġġoranza ta' l-Ewropa fir-rigward ta' l-ewwel 100 metru taħt il-wiċċ ta' l-art, l-għarfien u t-tagħrif ġeografiku dwar il-parti l-aktar profonda ta' dawn il-provinċji jibqgħu limitati, għalkemm jista' jkun li jospitaw id-depożiti minerali li l-Ewropa ser ikollha bżonn biex tissodisfa l-ħtiġijiet futuri tagħha. L-isfruttament ta' depożiti fondi għandu għadd ta' vantaġġi: impatt żgħir ħafna fuq il-wiċċ, b'hekk ikunu soċjalment aktar aċċettabbli, u jkollu impatti ambjentali limitati;

— qed jiġi żviluppat ukoll komponent globali li għandu l-mira li jagħti appoġġ lill-politiki esterni ta' l-UE. Tali informazzjoni se tippermetti li:

  — tingabar biżżejjed data dwar il-minjieri, li tkun ġeografikament rappreżentattiva u prevedibbli;

  — jiġu identifikati u kkwantifikati żoni ta' minjieri fil-beraħ u/jew l-infrastutturi tal-minjieri;

  — jiġu identifikati oqsma ta' kunflitt potenzjali (per eżempju s-siti naturali mħarsa) jew żoni ta' kumpens;

  — isir monitoraġġ dwar l-impatti fuq l-ilma tad-djar u l-effetti tat-tniġġis;

  — isir monitoraġġ dwar il-proċess ta' naturalizzazzjoni mill-ġdid wara l-għeluq ta' sit;

  — tittieħed azzjoni urġenti fil-każ ta' aċċidenti.

([17]) Id-Direttiva 2007/2/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li tistabbilixxi Infrastruttura għall-Informazzjoni Ġeografika fil-Komunità Ewropea (INSPIRE).

4. **Provvista internazzjonali**

4.1 L-impatt sħiħ tal-globalizzazzjoni fuq id-domanda u l-provvista tar-riżorsi minerali ma kinitx evalwata mill-UE jew l-Istati Membri tagħha ([18]). Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew jirrikonoxxi li hemm ħafna raġunijiet biex il-materja prima tiġi importata minn pajjiżi terzi. Madankollu, il-fatt li l-prodotti importati setgħu ma kinux konformi ma' l-istandards ambjentali u soċjali Ewropej matul il-proċess tal-produzzjoni jista' jirriżulta mhux biss f'telf tal-kompetittività għall-ekonomija ta' l-UE, iżda wkoll fir-rilokazzjoni tal-problemi ambjentali u soċjali.

4.2 Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew iħeġġeġ lill-Kummissjoni biex tesprimi r-rakkomandazzjonijiet li ġejjin fil-Komunikazzjoni li qed tipproponi:

— l-identifikazzjoni ta' riżorsi strateġiċi u li jkunu rrakkomandati lill-Istati Membri bħala prijoritajiet ewlenin fl-ippjanar ta' l-użu ta' l-art;

— il-ħolqien ta' kundizzjonijiet li jistimulaw il-kompetittività ta' l-industrija Ewropea ta' estrazzjoni billi jagħmlu l-aħjar użu mill-kisbiet tar-riċerka u l-innovazzjoni u jiġu promossi l-investimenti;

— l-identifikazzjoni u d-dokumentazzjoni tal-flussi ta' l-importazzjoni u l-esportazzjoni tal-materja prima u l-evalwazzjoni ta' l-affidabilità politika u ekonomika fuq perijodu fit-tul;

— il-ħolqien ta' programmi ġodda permezz tal-fondi Ewropej għat-titjib tas-sostenibilità ta' l-estrazzjoni, it-trasport u l-użu tal-minerali fir-reġjuni li għandhom potenzjal tajjeb ta' riżorsi;

— ikun żgurat, permezz tal-Kummissjoni Ewropea, l-OECD u l-Forum dwar il-Materja Prima Sostenibbli ta' l-UNEP, li l-materjali importati jkunu prodotti b'mod sostenibbli;

— it-tħeġġiġ ta' l-investimenti mill-UE f'pajjiżi terzi, b'mod partikulari fil-pajjiżi ta' l-Amerika Latina, l-Afrika, ir-Russja u l-Asja Ċentrali ([19]);

— it-trawwim ta' l-implimentazzjoni ta' standards Ewropej fil-pajjiżi ta' oriġini permezz ta' programmi ta' kooperazzjoni;

— it-titjib fl-aċċess u l-istabilità fuq perijodu fit-tul tal-flussi tal-provvista jridu jkunu fuq l-aġenda meta jitfasslu politiki barranin ta' l-UE u għandhom ikunu indirizzati mill-uffiċjali ta' l-UE f'laqgħat bilaterali ta' livell għoli.

5. **It-tisħiħ tal-kapaċità**

5.1 L-industriji Ewropej ta' l-estrazzjoni mhux għall-enerġija qed jaffaċċjaw numru kbir ta' sfidi fir-rigward tat-tisħiħ tal-kapaċità, li jinvolvi l-iżvilupp ta' kapaċitajiet eżistenti u l-istabbiliment ta' oħrajn ġodda. Komponent importanti ta' dan huwa t-titjib fl-immaġni tas-settur. Madankollu, mhijiex l-unika miżura li għandha tittieħed biex ikunu attirati persuni ġodda u żgħażagħ, tinżamm il-forza tax-xogħol Ewropea attwali f'dan is-settur u titjieb il-kapaċità tagħhom biex ilaħħqu ma' l-immodernizzar tas-settur.

([18]) Fil-livell globali, il-Konferenza tan-Nazzjonijiet Uniti dwar il-Kummerċ u l-Iżvilupp wettqet evalwazzjoni dwar din il-kwistjoni fit-Tieni Parti tar-Rapport tagħha ta' l-2007 dwar l-Investiment Dinji.

([19]) Skond ir-*Raw Materials Data* (Data tal-Materja Prima), Stokkolma, Jannar 2008, l-investiment totali fl-industrija globali tal-minjieri fl-aħħar ta' l-2007 kien ta' 308 biljuni US $. Dan kien żjieda ta' 50 % mill-2006, li kien żjieda ta'20 % fuq l-2005.

5.2 Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew iħeġġeġ lill-Kummissjoni biex tirrakkomanda dan li ġej fil-Komunikazzjoni tagħha:

— l-iżvilupp ta' programm ta' titjib tal-kompetenzi ffinanzjat mill-baġits nazzjonali jew mill-UE għall-forza tax-xogħol attwali mħarrġa diġà li tirrikjedi aktar taħriġ u edukazzjoni, u politika effettiva għat-tagħlim tul il-ħajja;

— l-implimentazzjoni ta' programmi speċjali ta' l-UE biex ikun sfruttat bl-aħjar mod il-livell attwali Ewropew tal-ħaddiema kkwalifikati għall-offerti futuri ta' l-impjiegi u l-investimenti fl-oqsma tal-minjieri globali potenzjalment interessanti bħala wieħed mill-fatturi ewlenin (it-teknoloġija, l-għarfien, l-intelliġenza tal-minjieri) biex jingħata aċċess għad-depożiti minerali importanti madwar id-dinja;

— investiment f'universitajiet u programmi edukattivi biex tiżdied il-kapaċità ġenerali f'dan il-qasam billi ssir reviżjoni ta' l-appoġġ nazzjonali attwali għall-ipproċċessar tal-minjieri u l-minerali kif ukoll id-dipartimenti relatati mal-ġeoloġija sabiex jiġu attirati aktar studenti f'dan il-qasam kif ukoll attivitajiet ta' riċerka f'dawn id-dixxiplini;

— jitheġġu r-responsabbli mit-teħid ta' deċiżjonijiet biex ikunu żviluppati gruppi ta' intrapriżi u oqsma industrijali tat-teknoloġija fi ħdan żoni tal-minjieri, peress li l-industrija ta' l-estrazzjoni hija interattiva ħafna ma' fornituri indusrijali u tas-servizzi oħra, u nafu li impjieg li jinħoloq fil-minjieri joħloq erba' impjiegi addizzjonali;

— it-tkabbir ta' l-għarfien dwar ir-rwol tal-minerali u s-sostenibilità ta' l-industriji permezz ta' korsijiet edukattivi, workshops, dibattiti, konferenzi — mudell interdixxiplinarju: per eżempju, il-promozzjoni fl-iskejjel u l-universitajiet ta' kunċetti bħall-minjieri favur l-ambjent, il-ġeoloġija ekonomika, l-użu responsabbli tar-riżorsi minerali eċċ.;

— il-promozzjoni u r-riċerka ta' kwistjonijiet relatati mas-saħħa u s-sigurtà bħala ħtieġa indispensabbli għas-sostenibilità tas-settur tar-riżorsi minerali;

— enfasi speċjali fuq il-prevenzjoni tal-perikli marbuta max-xogħol u fuq miżuri mediċi preventivi.

6. **Effiċjenza tar-riżorsi**

6.1 L-involviment ta' setturi oħra attivi fil-proċess ta' l-estrazzjoni minerali hija vitali għall-effiċjenza tar-riżorsi. Issir enfasi li l-industrija ta' l-estrazzjoni attiva fl-Ewropa hija wkoll mutur għall-iżvilupp ta' teknoloġija u fornituri Ewropej ta' servizz ta' klassi internazzjonali.

6.2 Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew iħeġġeġ lill-Kummissjoni biex tesprimi r-rakkomandazzjonijiet li ġejjin fil-Komunikazzjoni li qed tipproponi:

— li l-Kummissjoni tkun imħeġġa tagħti l-appoġġ sħiħ tagħha lill-Pjattaforma Ewropea tat-Teknoloġija dwar ir-Riżorsi Minerali Sostenibbli ([20]) hekk kif ġiet rikonoxxuta uffiċjalment dan l-aħħar;

— tkun promossa l-parteċipazzjoni industrijali fi programmi ta' l-R&D ta' l-UE u nazzjonali li jsiru f'kooperazzjoni mal-Kummissjoni Ewropea biex ikun hemm dejjem aktar estrazzjoni sostenibbli u programm dwar l-użu tal-materja prima permezz tat-titjib teknoloġiku;

— l-involviment tal-produtturi tal-makkinarju f'tali programm biex ikomplu jitnaqqsu:

  — l-istorbju u fl-istess waqt tiżdied is-sigurtà;

  — it-trab, f'kooperazzjoni ma' dawk li jipproduċu l-filters;

  — il-livelli tas-CO_2 u l-konsum ta' l-enerġija, ukoll f'kooperazzjoni mal-kumpaniji tas-settur ta' l-enerġija;

  — il-vibrazzjoni fuq il-post tax-xogħol;

  — l-użu ta' l-ilma fl-industrija kollha.

— titjib fil-ġestjoni u l-aċċettabilità operattiva permezz:

  — tar-riċiklaġġ;

  — ta' l-ipproċessar tal-minerali biex titjieb l-effiċjenza (jiġifieri jikkonsmaw aktar b'anqas);

  — ta' l-użu tal-minerali biex ikunu salvati riżorsi prezzjużi u rari;

  — ta' l-użu ta' materja prima alternattiva li fejn ikun adattat tinkludi materja prima sekondarja u materjali mill-iskart;

  — tal-promozzjoni tal-Kontribut taċ-Ċiklu tal-Ħajja ta' l-industriji;

— il-promozzjoni tas-sinerġiji ambjentali, per eżempju biex il-produzzjoni ssir lokalment ħalli jkunu evitati problemi relatati mat-trasport;

— it-tħeġġiġ, permezz tad-Direttorati tal-Kummissjoni, ta' evalwazzjoni dwar is-sitwazzjoni attwali ta' l-istrutturi ta' l-ispejjeż tal-ġarr (bil-ferroviji, bil-braken u bil-baħar) u l-kompetittività f'ambitu internazzjonali, kif iseħħ fis-settur ta' l-enerġija;

— it-tħeġġiġ ta' studji dwar il-bijodiversità fl-ambjent tal-minjieri u l-barrieri;

— it-trawwim ta' l-użu ta' materjali sekondarji f'konformità ma' l-iżvilupp sostenibbli.

Brussell, id-9 ta' Lulju 2008.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Dimitris DIMITRIADIS

([20]) ETP SMR (European Technology Platform on Sustainable Mineral Resources), sit: http://www.etpsmr.org/.

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "L-integrazzjoni tal-minoranzi — ir-Roma"

(2009/C 27/20)

Nhar is-27 ta' Ottubru 2006, il-Kummissjoni Ewropea ddeċidiet, b'konformità ma' l-Artikolu 262 tat-Trattat li jistabbilixxi l-Komunità Ewropea, li tikkonsulta lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar:

L-integrazzjoni tal-minoranzi — ir-Roma

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għax-Xogħol, l-Affarijiet Soċjali u ċ-Ċittadinanza, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha fl-10 ta' Ġunju 2008. Ir-rapporteur kienet is-Sinjura Sigmund u l-ko-rapporteur kienet is-Sinjura Sharma.

Matul l-446 sessjoni plenarja tiegħu, li nżammet fid-9 u fl-10 ta' Lulju 2008 (seduta tad-9 ta' Lulju 2008), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta l-opinjoni li jmiss b'130 vot favur, 4 voti kontra u 10 astensjonijiet.

Rakkomandazzjonijiet

Il-bidla radikali li hija neċessarja fir-relazzjonijiet bejn il-minoranzi ([1]), speċjalment ir-Roma, u l-maġġoranza tal-popolazzjoni, inkluża l-integrazzjoni tagħhom u bidla fil-pożizzjoni soċjo-ekonomika tagħhom, hija proċess twil li madankollu jeħtieġ approċċ "doppju":

a) fuq perijodu qasir, l-indirizzar ta' dawk il-kwistjonijiet li jeħtieġu azzjoni urġenti u immedjata bħal, per eżempju, l-adozzjoni ta' leġislazzjoni fl-Istati Membri sabiex il-leġislazzjoni Ewropea kontra d-diskriminazzjoni li tħares id-drittijiet taċ-ċittadini tissaħħaħ u ssir iktar effettiva.

b) it-tnedija ta' proċess fuq perijodu twil, li ser jieħu għexieren ta' snin, fil-livell ta' l-Istati Membri u/jew il-livell reġjonali u lokali, bħal per eżempju t-titjib ta' l-edukazzjoni tat-tfal u t-tfajliet u l-ġuvintur Roma, jew il-promozzjoni tal-lingwa u l-kultura Roma, eċċ.

Għalhekk hemm bżonn ta' soluzzjonijiet mhux biss fil-livell ta' l-UE iżda fuq kollox f'dak ta' l-Istati Membri u fil-livell reġjonali u lokali, u għaldaqstant jinħtieġu kooperazzjoni u sħubijiet aktar b'saħħithom.

L-integrazzjoni tal-minoranzi, b'mod speċjali tar-Roma, teħtieġ:

1. bażi legali għal azzjoni bbażata fuq l-acquis kif ukoll fuq l-oqsma rilevanti tal-metodu miftuħ ta' koordinazzjoni (edukazzjoni, xogħol, protezzjoni soċjali u inklużjoni soċjali);
2. strateġija dwar politika ġenerali koerenti u fit-tul mill-Kummissjoni;
3. kooperazzjoni strutturata, trasparenti u sostenibbli bejn l-imsieħba kollha tas-soċjetà ċivili organizzata u l-promozzjoni tal-bini tal-kapaċità għall-NGOs;
4. l-involviment attiv u responsabbli tar-rappreżentanti Roma fil-proċess;
5. pjattaforma istituzzjonalizzata responsabbli għall-implimentazzjoni prattika ta' miżuri speċifiċi;
6. programmi ta' azzjoni pożittiva li għandhom jiġu żviluppati fl-oqsma ta' l-edukazzjoni, it-taħriġ u l-impjieg, inkluż ix-xogħol indipendenti.

Barra minn hekk, il-Kumitat isejjaħ għall-istabbiliment ta' katedra Jean Monnet għal-lingwa (Rromani jew Rromanes) u l-kultura Roma.

Ir-rakkomandazzjonijiet mhux ser jiġu sodisfatti jekk l-approċċ ikun minn fuq għal isfel (top-down). Jistgħu biss jinkisbu żviluppi pożittivi jekk il-komunità Roma, b'mod speċjali l-mexxejja rġiel, jiġu persważi li jikkooperaw. Dan jeħtieġ ċertu investiment fit-taħriġ tar-Roma. Il-Fondi Strutturali Ewropej jistgħu jintużaw f'dan il-kuntest.

1. Introduzzjoni

1.1 F'ittra ddatata s-27 ta' Ottubru 2006, il-Viċi-President tal-Kummissjoni u Kummissarju għall-affarijiet inter-istituzzjonali, Margot Wallström, talbet lill-Kumitat, fl-okkażjoni tas-Sena Ewropea għall-Opportunitajiet Indaqs għal Kulħadd 2007, sabiex jabbozza opinjoni esploratorja dwar "kif nistgħu nippromovu sforzi konġunti biex nimmassimizzaw l-impatt u l-effettività ta' l-istrumenti relevanti kollha sabiex niġġieldu kontra d-diskriminazzjoni u nippromovu l-integrazzjoni tal-minoranzi, b'mod partikolari tar-Roma".

([1]) Rakkomandazzjoni 1201 (1993) ta' l-Assemblea Parlamentari tal-Kunsill ta' l-Ewropa, Konvenzjoni għall-Ħarsien tad-Drittijiet tal-Bniedem u l-Libertajiet Fundamentali. L-espressjoni "minoranza nazzjonali" tirreferi għal grupp ta' persuni f'pajjiż li: jgħixu fit-territorju tal-pajjiż u huma ċittadini tiegħu; għandhom rabta twila, soda u dewwiema mal-pajjiż; għandhom karatteristiċi kulturali, reliġjużi u lingwistiċi speċifiċi; huma rappreżentattivi biżżejjed, anke jekk iżgħar fin-numru mill-popolazzjoni ta' dak il-pajjiż jew ta' reġjun f'dak il-pajjiż; għandhom il-motivazzjoni komuni li jħarsu dak li jagħmel l-identità komuni tagħhom, inkluża l-kultura, it-tradizzjonijiet, ir-reliġjon jew il-lingwa tagħhom: http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta93/EREC1201.htm

1.2 Minħabba li l-Kumitat diġà indirizza d-diskriminazzjoni tal-minoranzi f'oqsma varji tal-ħajja ta' kuljum f'numru ta' opinjonijiet ([2]), inizjalment huwa jiġbed l-attenzjoni lejn il-punti li saru fihom u r-relevanza tagħhom għar-Roma, u fl-opinjoni preżenti jikkonċentra fuq is-sitwazzjoni partikolari ta' din il-minoranza fl-oqsma kollha tal-ħajja. Il-Kumitat jittama li l-proposti tiegħu jgħinu sabiex din il-kwistjoni ssir magħrufa aktar u jenfasizza l-importanza ta' strateġija ġenerali koerenti li ġġib lir-Roma fil-proċess ta' l-integrazzjoni Ewropea.

2. Ir-Roma fl-Ewropa

2.1 **Ir-Roma u l-istorja tagħhom**: Minħabba li l-oriġini storika ta' minoranza partikolari għandha impatt proporzjonali fuq l-identità soċjali u politika tagħha u fuq il-potenzjal assoċjat għall-kunflitt, l-għarfien ta' l-istorja tagħha stess huwa ta' importanza kbira ħafna kemm għall-minoranza kif ukoll għall-maġġoranza.

Ir-Roma għexu fl-Ewropa għal aktar minn seba' sekli. Il-preżenza ta' varjetà ta' gruppi ta' Roma fi kważi l-pajjiżi Ewropej kollha mill-aħħar tas-seklu ħmistax hija ddokumentata bħalma huma ddokumentati l-miżuri li ttieħdu sabiex issir diskriminazzjoni kontrihom, ikunu esklużi u jiġu ppersegwitati. F'ċerti pajjiżi, ir-Roma kienu l-vittmi ta' l-iskjavitù u fis-seklu għoxrin ir-Roma ġew soġġetti għal persekuzzjoni mħeġġa mill-istat li kienet partikolarment orrenda: huwa diffiċli li wieħed jagħti stima tan-numru ta' vittimi Roma tal-persekuzzjoni razzjali u l-ġenoċidju li sar min-Nazisti, iżda b'mod ġenerali huwa stmat li ċ-ċifra taqbeż in-nofs miljun.

Fil-qosor, l-istorja tar-Roma fl-Ewropa hija waħda ta' persekuzzjoni u ta' diskriminazzjoni persistenti matul is-sekli, u għalhekk wieħed jifhem li dan ta' spiss irriżulta fi trawma għal ħafna minnhom.

Huwa għalhekk li jrid isir kull sforz sabiex ir-Roma jkunu jistgħu jneħħu t-timbru tal- vittimizzazzjoni u li minn persuni passivi — ftit li xejn fdati — isiru imsieħba attivi li huma lesti u li jista' jkollhom rwol attiv u responsabbli fis-soċjetà, b'mod partikolari fil-politiki relatati mar-Roma.

2.2 **Ir-Roma u d-demografija tagħhom**: Il-fatt li ma teżistix statistika affidabbli jfisser li ma hemm l-ebda data demografika sinjifikattiva dwar ir-Roma. B'konsegwenza ta' dan, in-numru tagħhom li huma maħsuba li jgħixu fl-Ewropa jvarja bejn l-għaxar u t-tnax-il miljun (bejn seba' u disa' miljuni fl-UE). Huwa stmat li madwar 60 % minn dawn jgħixu f'faqar assolut fil-marġini tas-soċjetà ([3]). Il-mudell u l-medda ta' l-esklużjoni huma simili fl-Istati Membri kollha minkejja l-fatt li hemm differenzi li jirriżultaw minn fatturi storiċi u soċjo-politiċi.

It-tendenzi demografiċi fost ir-Roma jvarjaw minn dawk tal-maġġoranza tal-popolazzjoni: il-proporzjon dejjem jikber — minkejja l-mortalità għolja fost it-tfal u l-medja baxxa ta' l-għomor tal-ħajja — fil-popolazzjoni totali fuq perijodu fit-tul hija sfida kbira għall-oqsma kollha tal-politika soċjali u ta' l-edukazzjoni. Mingħajr titjib sinjifikanti għal-livelli ta' edukazzjoni u ta' kapaċitajiet tar-Roma, l-Istati Membri ser ikollhom numru dejjem ikbar ta' nies bi ftit kapaċitajiet u li m'humiex imħarrġa sew, li jkunu ta' impediment għall-iżvilupp ekonomiku u jsiru piż fuq is-sistemi ta' siġurtà soċjali. Dan jitlob politiki u strateġiji tax-xogħol u ta' l-edukazzjoni li jkunu sensittivi għat-tradizzjonijiet u għaċ-ċirkostanzi soċjo-eknomiċi tal-ħajja tar-Roma. Huwa biss jekk jiġu pprovduti u jittieħdu l-opportunitajiet ta' edukazzjoni u taħriġ li r-Roma jkunu jistgħu jagħtu l-kontribut attiv lis-soċjetà li jgħixu fiha, li, b'mod leġittimu, huwa mistenni minnhom.

2.2.1 **Ir-Roma u l-lingwa tagħhom**: Ir-Romani hija lingwa Indo-Ewropea li hija mitkellma f'forom numerużi f'diversi komunitajiet Roma fl-Ewropa. Jeżistu varjanti/djaletti tar-Romani. Madankollu jeżisti vokabolarju vast u komuni li jinftiehem mill-biċċa l-kbira tar-Roma fl-Ewropa kollha. F'ħafna komunitajiet il-lingwa Romani hija sahansitra l-lingwa materna, bl-eċċezzjoni ta' dawk il-pajjiżi, bħal per eżempju Spanja, fejn il-lingwa ġiet ipprojbita u ntilfet parzjalment. Li tiġi rikonoxxuta l-importanza tar-Romani, kif ukoll li din tiġi standardizzata u mgħallma, huwa ta' importanza kbira ħafna kemm ġewwa kif ukoll barra l-minoranza. Minbarra l-Institut des langues et des civilisations orientales ta' Pariġi, il-fakultà tal-lingwi barranin ta' l-Università ta' Bukarest toffri lezzjonijiet fil-lingwa. Qiegħed isir ukoll xogħol fuq id-djalett lokali tar-Roma fl-Università Charles ta' Praga, u l-Università Eötvös f'Budapest għandha inizjattiva għal kors lingwistiku taħt il-Karta Ewropea għal-Lingwi Reġjonali u Minoritarji. Qed issir riċerka fl-Università ta' Manchester ukoll.

Lingwa komuni tfassal identità komuni. Il-promozzjoni tal-lingwa tagħhom hija ta' importanza fundamentali għar-rikonoxximent soċjali u l-identità kulturali tar-Roma.

([2]) Opinjoni tal-KESE tat-13.9.2006 dwar "L-immigrazzjoni, l-integrazzjoni u r-rwol ta' l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili", rapporteur: is-Sur Pariza Castaños (ĠU C 318, 23.12.2006), Opinjoni tal-KESE ta' l-10.12.2003 dwar "L-Immigrazzjoni, l-integrazzjoni u x-xogħol", rapporteur: is-Sur Pariza Castaños (OJ C 80 of 30.3.2004), Opinjoni tal-KESE tal-5.6.2000 dwar "Il-miżuri kontra d-diskriminazzjoni", rapporteur: is-Sur Sharma (ĠU C 20, 18.7.2000), Opinjoni tal-KESE ta' l-10.12.2003 dwar "Iċ-ċentru ta' monitoraġġ tar-razziżmu u l-ksenofobija", rapporteur: is-Sur Sharma (ĠU C 80, 30.4.2004).

([3]) Dawn li ġejjin huma whud mid-dokumenti ewlenin li jindirizzaw il-kwistjoni. Is-siti ta' l-Internet jinkludu bosta referenzi u links oħra, kif ukoll eżempji ta' prattika tajba u verżjonijiet lingwistiċi differenti, meta dawn huma disponibbli.
"The Situation of Roma in an Enlarged Europe", Report of the European Commission, 2004)
(http://ec.europa.eu/employment_social/fundamental_rights/roma/)
"Avoiding the Dependency Trap", UNDP, 2003
(http://roma.undp.sk/)
"Final Report on the Human Rights Situation of Roma, Sinti and Travellers in Europe", Council of Europe, 2006, by Alvaro Gil Robles, High Commissioner for Human Right
(http://www.coe.int/t/dg3/romatravellers/documentation/default_en.asp)
"Action Plan on Improving the Situation of Roma and Sinti Within the OSCE Area"
(www.osce.org/odihr/)
"Analysis of the Anti-Segregation Policies in the Countries Participating in the Decade of Roma Inclusion"
(www.romadecade.org)

Għal din ir-raġuni, il-Kumitat isejjaħ għat-twaqqif ta' katedra Jean Monnet għar-Romani u l-kultura tar-Roma.

2.3 *Ir-Roma bħala komponent tal-kultura Ewropea*

Il-fatt li r-Roma taw kontribut lid-diversità tal-kultura Ewropea matul is-sekli jidher sew f'ħafna oqsma bħall-mużika u l-arti viżiva. Billi s-sena 2008 hija s-Sena tad-Djalogu Interkulturali, din hija opportunità tajba sabiex l-interkonnettività tagħhom tiġi enfasizzata u intensifikata.

3. Ir-Roma u l-ħajja differenti tagħhom

3.1 **Ir-Roma — Ħajja ta' diskriminazzjoni**: Illum id-diskriminazzjoni min-naħa tas-soċjetà u ta' l-awtoritajiet, inkluża d-diskriminazzjoni kontra ż-żingari, hija ħaġa ta' kuljum u spiss tirrifletti ruħha fil-mezzi tax-xandir. Dan huwa inaċċettabbli taħt il-liġi Komunitarja. Ir-Roma huma ċittadini ta' l-Ewropa estiża u għandhom id-drittijiet tagħhom, hekk kif stipulat fit-Trattat irratifikat, b'mod speċjali fl-Artikolu 13; jekk dawn id-drittijiet ma jitħarsux, insibu ruħna f'sitwazzjoni ta' diskriminazzjoni (saħansitra istituzzjonali).

3.1.1 **Qabel u wara t-twelid**: Minħabba d-diskriminazzjoni li saret parti mis-sistemi soċjali, ħafna tfajliet Roma huma fqar, għandhom nutrizzjoni ħażina u m'humiex edukati, bir-riżultat li ħafna ommijiet Roma jwelldu trabi li jiżnu ħafna inqas min-normal. Il-kura prenatali fil-komunitajiet minoritarji hija ineżistenti b'mod ġenerali, bir-riżultat li kemm l-omm kif ukoll it-tarbija jkollhom nutrizzjoni batuta. Il-provvista ta' servizzi tas-saħħa fir-rigward tat-twellid hija limitata, is-servizzi tal-qabla u tal-"health visitors" huma ristretti u l-aċċess għall-isptarjiet jiddependi mill-infrastruttura tat-trasport u mir-riżorsi finanzjarji. Is-sempliċi inklużjoni tar-Roma fis-sistemi tas-saħħa eżistenti m'hijiex biżżejjed biex jitnaqqsu t-tendenzi negattivi fil-qasam tal-provvista tal-kura għar-Roma. Jinħtieġu miżuri ta' emerġenza bbażati fuq il-kultura speċifika tal-popolazzjoni u miżuri ta' ppjanar familjali, kampanji kbar ta' tilqim u screening tat-TB għal komunitajiet sħaħ. Dan għandu jitħeġġeġ permezz ta' involviment attiv (bis-saħħa tat-taħriġ) tan-nisa Roma u medjaturi tas-saħħa Roma, bl-għajnuna ta' ċentri tas-saħħa mobbli u informazzjoni aċċessibbli u ċara għall-komunitajiet Roma. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li kull tarbija Roma tidher fir-reġistru tat-twelid u jkollha ċertifikat tat-twelid.

3.1.2 **L-iżvilupp fl-ewwel snin tat-tfulija** huwa essenzjali għal parteċipazzjoni u integrazzjoni tajba l-iskola: "l-ewwel snin huma għal dejjem". Minn dan il-lat, il-programmi omm-tarbija u l-play groups isaħħu l-ommijiet bl-istess mod bħall-programmi għall-edukazzjoni tal-ġenituri, iżda jipprovdu wkoll approċċ integrat f'kull sens u jqisu l-bżonnijiet tal-familji. Il-programm "Sure Start" li ġie introdott fir-Renju Unit u li qiegħed jinxtered għal bosta pajjiżi ta' l-UE, huwa eżempju tajjeb ta' l-inklużjoni ta' l-ommijiet u t-tfal żgħar u joffri xi arranġamenti ta' day care wkoll. Hemm nuqqas ta' servizzi ta' day care fi kważi kull pajjiż ta' l-UE u skond l-objettivi ta' Barċellona, u t-tfal Roma spiss jiġu rrifjutati.

3.1.3 **L-età ta' l-iskola (6-14):** L-attendenza batuta tar-Roma fl-iskejjel. In-nuqqas ta' reġistrazzjoni u n-nuqqas ta' volontà min-naħa tal-ġenituri li jibagħtu lit-tfal tagħhom (partikolarment il-bniet) l-iskola, is-segregazzjoni u t-tagħlim ta' kwalità baxxa, huma fatturi addizzjonali rikonoxxuti f'ħafna rapporti ([4]). L-għodda biex titTejjeb l-attendenza l-iskola u tingħeleb is-segregazzjoni huma essenzjali biex jinkiser iċ-ċiklu ta' ġenerazzjonijiet ta' Roma mhux edukati. Is-CCT (Conditional Cash Transfer) li ġiet introdotta f'xi pajjiżi hija possibbiltà biex titħeġġeġ l-attendenza tat-tfal l-iskola u għandha tkun ibbażata fuq l-esiġenza li t-tfal ikunu rreġistrati u jkollhom ċertifikat tat-twelid. L-attendenza l-iskola tittejjeb jekk it-tfal ikunu integrati u pprovduti bis-servizzi u l-metodi edukattivi kollha biex ikunu jistgħu jissodisfaw ir-rekwiżiti (lingwa, dewmien, eċċ.). L-ikliet (skond il-kriterju tad-dħul (means test)) u l-kotba ta' l-iskola għandhom jerġgħu jsiru b'xejn għat-tfal tal-primarja kollha. Jekk l-edukazzjoni hija prijorità fuq perijodu twil, il-gvernijiet għandhom jikkunsidraw din il-kwistjoni.

Is-segregazzjoni fl-edukazzjoni l-ewwelnett tirriżulta mis-separazzjoni ġeografika bejn iż-żoni li fihom jistabbilixxu ruħhom ir-Roma u dawk fejn tgħix il-maġġoranza tal-popolazzjoni. Minbarra dan, il-persuni li m'humiex Roma spiss ineħħu lit-tfal tagħhom mill-iskejjel jekk il-perċentwal tat-tfal Roma fi klassi jsir għoli wisq u dan iwassal għall-ħolqien ta' skejjel segregati jew klassijiet għat-tfal Roma. Għal għadd ta' raġunijiet, dawn l-iskejjel ma jissodisfawx l-istandards meħtieġa, u dan iwassal għall-fatt li tfal Roma li huma perfettament kapaċi jitqiegħdu fi skejjel speċjali u ġeneralment jiġu esklużi mill-possibbiltà li jkomplu l-edukazzjoni tagħhom.

Problema partikolari tikkonċerna t-tqegħid tat-tfal Roma fi skejjel speċjali għat-tfal b'diffikultajiet ta' tagħlim. Dan spiss isir permezz ta' testijiet ta' ammissjoni fl-iskejjel li huma diskriminatorji, iżda xi drabi wkoll permezz ta' inċentivi mhux reali bħal trasport mingħajr ħlas jew ikel fl-iskejjel mingħajr ħlas. Il-prattika ta' tqegħid bla bżonn fi skejjel speċjali hija ksur evidenti tad-drittijiet fundamentali u trid tiġi miġġielda b'mezzi legali u amministrattivi.

Hawnhekk irid jingħad ukoll li raġuni għaliex ċerti tfal ma jmorrux l-iskola hija l-faqar, billi l-ġenituri jew ma jistgħux (jew ma jridux) iħallsu l-ispejjeż involuti, jew jibagħtu lil uliedhom jaħdmu biex jgħinu jmantnu lill-familja jew biex jieħdu ħsieb lil ħuthom iż-żgħar. Dan jolqot lill-bniet b'mod partikolari.

([4]) 40 % tat-tfal Roma ma jmorrux l-iskola (meta mqabbla ma' 0.5 % tal-maġġoranza tal-popolazzjoni) u 38 % jitilqu (meta mqabbla ma' 4 % tal-maġġoranza tal-popolazzjoni). Il-bniet qegħdin fi żvantaġġ akbar; waħda minn tlieta biss tispiċċa l-edukazzjoni primarja (meta mqabbla ma' 19 minn 20 fil-maġġoranza tal-popolazzjoni).
8 % biss tat-tfal Roma jtemmu l-edukazzjoni sekondarja (meta mqabbla mas-64 % tal-maġġoranza tal-popolazzjoni) u anqas minn 0.5 % jibdew l-edukazzjoni terzjarja (data dwar it-tlestija ta' l-edukazzjoni terzjarja m'hijiex disponibbli). Sors: UNDP.

3.1.4 *L-età adulta*

3.1.4.1 **L-akkomodazzjoni** hija karatterizzata minn kundizzjonijiet fqar ta' għajxien u segregazzjoni kontinwa. Il-faċilitajiet tal-kwartieri foqra (slums), li għandhom infrastruttura jew manutenzjoni ta' kwalità baxxa, ma għandhomx faċilitajiet għall-bżonnijiet u għandhom tniġġis ambjentali u sanitarju, ma jipprovdu lill-okkupanti bl-ebda drittijiet fuq il-proprjetà u ma jagħtuhomx indirizz permanenti fejn jirreġistraw id-drittijiet tagħhom għall-benefiċċji soċjali jew għax-xogħol jew id-drittijiet tagħhom għall-edukazzjoni, ix-xogħol u s-servizzi tas-saħħa. Ħafna minn dawn il-kwistjonijiet huma marbutin mad-diskriminazzjoni soċjali u d-diskriminazzjoni kontra ż-żingari. Ta' min isemmi l-fatt li l-istil ta' ħajja nomadiku tagħhom huwa l-konsegwenza iktar milli l-kawża ta' l-esklużjoni tagħhom. Minkejja l-fatt li l-biċċa l-kbira tar-Roma huma stabbiliti, l-għażla tal-ħajja nomadika ta' spiss tintuża minn dawk li jippruvaw jiġġustifikaw l-esklużjoni tagħhom.

3.1.4.2 **L-edukazzjoni** hija mezz fundamentali ta' kif wieħed jinvesti fil-futur. Ir-rata għolja ta' analfabetiżmu u l-livell baxx ta' l-edukazzjoni tar-Roma ġeneralment ma jbassrux tajjeb għall-futur. L-Istati Membri għandhom bżonn jiżguraw li s-sistemi ta' edukazzjoni tagħhom ma jiddiskriminawx kontra r-Roma. Barra minn hekk, għandhom ifasslu programmi adulti għall-alfabetiżmu, il-kultura (bażika) matematika u xjentifika u t-tagħlim tul il-ħajja.

Huwa eżaġeratament diffiċli għar-Roma li jilħqu livelli ta' edukazzjoni għoljin u li jiksbu taħriġ vokazzjonali tajjeb. Minbarra l-isforzi biex jiġu integrati fis-sistemi normali ta' edukazzjoni u taħriġ, l-Istati Membri għandhom jagħmlu wkoll użu mill-mudelli li jagħrfu b'mod informali l-kapaċitajiet miksuba u jkunu ħafna aktar ġenerużi meta jagħrfu l-kwalifiki miksuba minn barra l-pajjiż.

Il-politika integrata dwar l-edukazzjoni lingwistika introdotta mill-Kummissjoni, li wieħed mill-għanijiet tagħha huwa li tippromovi t-tagħlim fil-lingwi minoritarji, għandha tibbenefika lir-Roma wkoll.

3.1.4.3 **L-integrazzjoni ekonomika** teħtieġ li l-membri ta' minoranzi jegħlbu serje ta' ostakoli li spiss isaħħu lil xulxin ([5]). Bniedem jiġi ddiskriminat b'mod awtomatiku jekk ma jkollux kwalifiki akkademiċi jew ta' taħriġ, jew jekk dawn ikunu baxxi ħafna jew ma jkunux adegwati jew mhux rikonoxxuti, u d-diskriminazzjoni kontra ż-żingari tirdoppja l-ostakoli. Bosta każijiet iddokumentati jġibu l-prova li l-qgħad fost ir-Roma ta' spiss huwa kkawżat mid-diskriminazzjoni razzjali. Il-membri ta' komunitajiet minoritarji prattikament ma għandhomx aċċess għal miżuri li jippromovu t-tagħlim tul il-ħajja.

Membru tal-komunità Roma b'mod ġenerali għandu kapaċità tajba għall-ħsieb u l-inizjattiva intraprenditorjali. Għaldaqstant jistgħu jinstabu mezzi biex ir-Roma jinħarġu mill-ekonomija klandestina u jiġu integrati f'attività ekonomika regolari, per eżempju permezz ta' mikro-krediti u mekkaniżmi ta' start-up u appoġġ għan-negozju, b'tali mod li jkunu jistgħu jegħlbu l-isfidi u l-ostakoli.

Id-dħul ta' ħafna familji Roma jiddependi ħafna mill-ħlasijiet tas-sigurtà soċjali u minn kontribuzzjonijiet oħra tal-gvern (per eżempju, pensjonijiet jew benefiċċji għat-tfal), waqt li l-parteċipazzjoni fl-ekonomija formali hija relattivament limitata. Dan jagħmel il-parteċipazzjoni tar-Roma fis-sistemi ta' protezzjoni soċjali waħda mhux simetrika (jiġifieri bħala grupp jirċievu aktar milli jħallsu). Dan in-nuqqas ta' simetrija huwa kawża importanti ta' tensjonijiet soċjali u preġudizzji li jwasslu għall-esklużjoni.

B'konformità mal-prinċipju "servizzi tajbin għal sforzi tajbin", jistgħu jiġu pprovduti riżorsi addizzjonali biex jitħejjew inċentivi sabiex ir-Roma jkunu impjegati b'mod uffiċjali. Jekk dan ma jsirx, sors ewlieni ta' l-esklużjoni razzjali ser jibqa' hemm. Jistgħu jiġu introdotti programmi ta' dħul (mill-ġdid) fis-suq tax-xogħol fil-qafas ta' sħubijiet ma' organizzazzjonijiet tas-settur pubbliku jew privat.

Id-diskriminazzjoni fuq il-post tax-xogħol u waqt il-proċess ta' applikazzjoni hija ddokumentata sewwa u l-miżuri legali kontra din il-prattika għandhom jissaħħu. Fl-istess ħin, għandu jiġi żviluppat l-aċċess għat-taħriġ vokazzjonali rilevanti sabiex ir-Roma jkunu jistgħu jmorru lil hinn minn livell mingħajr kwalifiki jew bi kwalifiki baxxi, u jkun hemm bidla kulturali totali.

3.1.4.4 **Il-kura tas-saħħa**: Il-livell ta' għajxien baxx (nuqqas ta' dħul) u l-kundizzjonijiet fqar ta' għajxien (ħmieġ, kwalità baxxa ta' sanità, nuqqas ta' ilma nadif) jikkostitwixxu riskju kbir għas-saħħa. L-aċċess għas-servizzi tas-saħħa fiż-żoni li fihom jistabbilixxu ruħhom ir-Roma huwa ristrett, partikolarment minħabba li ħafna ma ġewx reġistrati mat-twelid, u għalhekk, jibqgħu mhux reġistrati fis-sistemi tas-saħħa. Ħafna drabi r-Roma jiġu ammessi fi swali tal-pazjenti segregati; din hija diskriminazzjoni. L-aċċess għal servizzi ta' kwalità huwa dritt fundamentali taċ-ċittadini Ewropej kollha.

3.1.4.5 Bħala regola ġenerali, **in-nisa Roma** għandhom status baxx fil-ġerarkija tal-familja, edukazzjoni limitata jew l-ebda edukazzjoni u għalhekk ftit opportunitajiet ta' xogħol. Spiss dawn jiżżewġu żgħar u jkunu tqal frekwentement. Il-vjolenza domestika, li spiss ma tiġix rappurtata, ma għandhiex tiġi sottovalutata. Huwa partikolarment inkwetanti li din spiss tiġi kkumplikata mill-prostituzzjoni u t-traffikar tal-bnedmin.

Madankollu, huwa importanti li wieħed jirrikonoxxi li filwaqt li dan mhux dejjem ikun evidenti għal dawk li m'humiex Roma, in-nisa Roma huma wkoll il-mutur tal-bidla fil-komunità, b'mod speċjali fir-rigward ta' l-iżvilupp tal-kapaċitajiet u l-bidla kulturali, per eżempju billi jenfasizzaw l-importanza ta' l-edukazzjoni tat-tfal tagħhom, b'mod partikolari tal-bniet. Il-fatt li l-ommijiet jiġu involuti u jerfgħu r-responsabbiltajiet tagħhom fi ħdan l-għaqdiet tal-ġenituri għandu impatt ferm pożittiv fuq l-attendenza tat-tfal l-iskola.

([5]) Il-Grupp Konsultattiv ta' Esperti ta' Livell Għoli dwar l-integrazzjoni soċjali tal-minoranzi etniċi u l-inklużjoni sħiħa tagħhom fis-suq tax-xogħol ippreżenta r-rapport tiegħu "Minoranzi Etniċi fis-Suq tax-Xogħol" f'Diċembru 2007. Isemmi l-ostakoli l-aktar importanti għall-aċċess għas-suq tax-xogħol. Per eżempju: http://ec.europa.eu/employment_social/fundamental_rights/pdf/hlg/etmin_en.pdf.

3.1.4.6 **Id-diskriminazzjoni soċjali u d-diskriminazzjoni kontra ż-żingari** fil-forma ta' stereotipi u preġudizzji li jiffaċċjaw il-komunitajiet minoritarji, speċjalment ir-Roma, għandhom għeruq fondi u jirriżultaw minn ġenerazzjonijiet ta' injoranza u differenza kulturali. Il-preġudizzju li jsostni li dawn il-komunitajiet għandhom valur inqas importanti għas-soċjetà huwa mifrux, u jwassal biss għal iżolament ikbar, faqar, vjolenza u fl-aħħar għall-esklużjoni.

Irid isir kull sforz sabiex jitneħħew ir-riżervi u l-preġudizzji kemm tar-Roma u kif ukoll ta' dawk li m'humiex Roma, mhux biss billi jittieħdu l-passi prattiċi neċessarji, iżda wkoll — bl-għajnuna tal-kapijiet u tal-medjaturi fuq iż-żewġ naħat — billi jiġu formulati strateġiji komuni għall-futur. Il-persuni li jistgħu jkunu mudelli ta' mġiba mill-komunitajiet tar-Roma għandhom rwol partikolari hawn.

3.2 *Ir-Roma — Ħajja ta' integrazzjoni*

3.2.1 L-integrazzjoni ma ssirx bi sforz minn direzzjoni waħda biss, iżda hija proċess li jimxi f'żewġ direzzjonijiet u jitlob sforzi kemm mill-minoranzi kif ukoll mill-maġġoranza. Beżgħana li jkollhom iħallu l-prinċipji, it-tradizzjonijiet u l-identità tagħhom warajhom biex jintegraw ruħhom, ħafna Roma għandhom riżervi kbar fir-rigward tal-miżuri ta' integrazzjoni. Bl-istess mod, minħabba d-diskriminazzjoni li ġiet ipprattikata għal ġenerazzjonijiet sħaħ, huwa diffiċli għall-persuni li m'humiex Roma li jwarrbu l-preġudizzji tagħhom u jilqgħu l-kultura Roma.

3.2.2 Mill-banda l-oħra, 40 % tar-Roma ma jgħixux fil-faqar, iżda fil-prosperità — għalkemm xi drabi biss modesta. Dawn jistgħu ma jkunux ir-Roma li jidhru l-aktar, iżda huma prova li r-Roma fil-prinċipju jistgħu jintegraw ruħhom fis-soċjetà li fiha jgħixu mingħajr ma jirrinunzjaw għall-identità tagħhom.

3.2.3 Id-dokumentazzjoni wiesgħa li saret mill-organizzazzjonijiet Roma bil-għan li tittejjeb il-viżibilità, il-parteċipazzjoni attiva fis-soċjetà u s-sensibilizzazzjoni hija pass importanti 'l quddiem ([6]). Jista' jsir iktar billi l-investiment isir fuq il-bażi ta' l-impenji, ir-rieda u r-responsabbiltà. Il-mikro-krediti, li tradizzjonalment jintużaw għall-intraprenditorija, jistgħu jintużaw bħala mekkaniżmu ta' appoġġ finanzjarju għall-infrastruttura u s-sistemi ta' tagħlim. Il-fondi jistgħu jingħataw f'ammonti żgħar bil-kundizzjoni li jittieħed impenn ġenwin min-naħa tar-Roma, per eżempju billi jibagħtu lit-tfal l-iskola jew billi jmorru għal eżami tas-saħħa regolarment ([7]).

3.2.4 Il-parteċipazzjoni indaqs tal-minoranzi fis-soċjetà titlob miżuri apposta, effettivi u li jdumu. Filwaqt li dawn għandhom jiġu mmirati, ma għandhomx jeskludu gruppi oħrajn. Għandhom bżonn ir-rieda tal-politiċi, tan-negozji u tas-soċjetà b'mod ġenerali sabiex japplikaw b'mod simultanju l-prinċipju tan-nuqqas ta' diskriminazzjoni, jippromovu l-opportunitajiet ugwali u jamministraw id-diversità. Il-Fondi Strutturali Ewropej jistgħu jintużaw bħala appoġġ għall-programmi.

4. **Ir-Roma u l-Ewropa**

4.1 *Il-Kummissjoni Ewropea*

4.1.1 Il-Kummissjoni ilha taħdem sabiex tgħin issolvi l-problema ta' l-integrazzjoni. It-twaqqif ta' grupp li jgħaqqad is-servizzi tal-Kummissjoni għal kwistjonijiet relatati mar-Roma ftit snin ilu tejjeb il-fluss ta' l-informazzjoni bejn is-servizzi differenti tal-Kummissjoni u kiseb ċerta miżura ta' koordinazzjoni bejn id-diversi oqsma ta' attività.

4.1.2 Il-Grupp ta' Livell Għoli dwar l-Integrazzjoni Soċjali tal-Minoranzi Etniċi mwaqqaf mill-Kummissjoni f'Jannar 2006 ħareġ ir-rapport — kritiku — tiegħu f'Diċembru 2007 ([8]). Dan jinkludi rakkomandazzjonijiet għal "politiki biex tittejjeb is-sitwazzjoni tar-Roma f'termini ta' edukazzjoni, xogħol, saħħa u akkomodazzjoni". Il-grupp ta' esperti għamilha ċara fir-rapport tiegħu li hija biss it-taħlita tajba tal-politika flimkien ma' approċċ pragmatiku, li jistgħu jwasslu għal soluzzjonijiet li jdumu.

4.1.3 L-**Aġenzija ta' l-Unjoni Ewropea dwar id-Drittijiet Fundamentali** tittratta din il-kwistjoni fil-fond ([9]). Iridu jissemmew ukoll l-istudji, ir-rapporti u l-avvenimenti b'impatt mifrux tal-predeċessur tagħha, **iċ-Ċentru ta' Monitoraġġ Ewropew dwar ir-Razziżmu u l-Ksenofobija**.

4.2 *Il-Parlament Ewropew*

4.2.1 Il-Parlament Ewropew, f'ħidma rigoruża li tinvolvi l-gruppi politiċi kollha, ilu jittratta l-kwistjonijiet tal-minoranzi, l-integrazzzjoni tar-Roma u l-ġlieda kontra d-diskriminazzjoni tagħhom. Diġà ġew adottati numru ta' rapporti u riżoluzzjonijiet dwar din il-kwistjoni, l-aktar reċenti fosthom fil-31 ta' Jannar 2008 ([10]).

([6]) Per eżempju: http://www.soros.org/initiatives/roma, http://www.romeurope.org/?page_id=14, http://www.romnews.com/community/index.php, http://www.enar-eu.org/, http://www.unionromani.org/union_in.htm, http://www.romanicriss.org/, http://www.erionet.org/, http://www.grtleeds.co.uk/index.html, http://www.etudestsiganes.asso.fr/, http://www.fnasat.asso.fr/, http://romove.radio.cz/en/, http://www.spolu.nl/index.html

([7]) Premju Nobel 2006 — Muhammad Yunus. Il-mudell tal-Bank Grameen ta' Bangladesh jista' jiġi adattat għall-komunitajiet Roma.

([8]) "Minkejja l-ħafna programmi u inizjattivi mmirati lejn ir-Roma, il-bidla saret bil-mod u r-riżultati ma kenux tajbin daqs dawk mistennija, l-aktar minħabba problemi strutturali. Irid jiġi enfasizzat li anke jekk l-ugwaljanza għandha tkun għan strateġiku fl-UE u fl-Istati Membri, tinħtieġ azzjoni speċifika u mmirata għall-inklużjoni tar-Roma". (Ara n-nota f'qiegħ il-paġna numru 6).

([9]) "Roma and Travellers in Public Education", EUMC/FRA, 2006 (http://fra.europa.eu/fra/material/pub/ROMA/roma_report.pdf).

([10]) Riżoluzzjoni adottata mill-Parlament Ewropew fil-31.1.2008 dwar "Strateġija Ewropea għar-Roma", punt 6: "Iħeġġeġ lill-Kummissjoni biex tiżviluppa Strateġija ta' Qafas Ewropea dwar l-Inklużjoni tar-Roma bl-għan li jkun hemm koerenza fil-politika fil-livell ta' l-UE dwar l-inklużjoni soċjali tar-Roma u fl-istess ħin iħeġġeġ lill-Kummissjoni sabiex tfassal Pjan ta' Azzjoni Komunitarju komprensiv għall-Inklużjoni tar-Roma bl-għan li jipprovdi għajnuna finanzjarja għat-twettiq ta' l-objettivi ta' l-Istrateġija ta' Qafas Ewropea dwar l-Inklużjoni tar-Roma".
(http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0035+0+DOC+XML+V0//FR&language=FR)

4.3 *Il-Kunsill*

4.3.1 Il-Kunsill Ewropew indirizza din il-kwistjoni l-aktar reċentement fl-14 ta' Diċembru 2007 b'konnessjoni mas-Sena Ewropea ta' l-Opportunitajiet Indaqs ([11]).

4.4 *Il-Kunsill ta' l-Ewropea u l-OSCE*

Iż-żewġ organizzazzjonijiet ikkontribwew f'numru ta' oqsma sabiex itejbu s-sitwazzjoni u qegħdin ikomplu x-xogħol tagħhom permezz ta' miżuri mmirati b'mod speċjali lejn ir-Roma. Il-Konvenzjoni Qafas għall-Ħarsien tal-Minoranzi Nazzjonali u l-Karta Ewropea għal-Lingwi Reġjonali u Minoritarji huma ta' importanza partikolari għall-ħarsien tal-minoranzi (u b'hekk tar-Roma). Il-Kampanja Dosta! hija wkoll eżempju eċċellenti ta' kif tista' tittejjeb is-sensibilizzazzjoni fost il-maġġoranza tal-popolazzjoni fir-rigward tal-preġudizzji u l-istereotipi negattivi.

4.5 **Il-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem** tat serje ta' sentenzi deċiżivi li ħolqu bażi importanti għall-implimentazzjoni tad-drittijiet tar-Roma ([12]).

4.6 **In-Nazzjonijiet Uniti** ilha snin tippromovi l-integrazzjoni tar-Roma, speċjalment fi ħdan l-UNDP, l-UNICEF u l-UNESCO.

4.7 *Is-soċjetà ċivili organizzata*

4.7.1 L-Open Society Institute, appoġġjata mill-Bank Dinji, nediet id-Deċennju ta' Inklużjoni tar-Roma 2005-2015 ([13]).

4.7.2 **Il-Koalizzjoni tal-Politika tar-Roma ta' l-UE (EU Roma Policy Coalition — ERPC)** ([14]) li ġiet stabbilita reċentement impenjat ruħha għall-prinċipju ta' l-inklużjoni permezz tal-parteċipazzjoni u "għandha l-għan li tippromovi l-parteċipazzjoni tar-Roma fil-proċessi relevanti kollha".

4.7.3 **Il-Forum Ewropew tar-Roma u tal-Vjaġġaturi (European Roma and Travellers Forum — ERTF)** ([15]) jisthoqqlu attenzjoni partikolari: ġie stabbilit fuq l-inizjattiva tal-President Findanliż Tarja Halonen u għandu ftehim ta' shubija mal-Kunsill ta' l-Ewropa li jagħtih status privileġġjat f'din l-istituzzjoni u l-possibbiltà li jipparteċipa b'mod attiv fil-ħidma tagħha.

4.7.4 Minħabba li wieħed mill-oqsma ta' prijorità għall-integrazzjoni tar-Roma — ix-xogħol — jaqa' taħt il-kompetenzi tagħhom, l-**imsieħba soċjali** jaqdu rwol importanti wkoll f'dan ir-rigward. L-esperjenza tal-Konfederazzjoni tat-Trade Unions Ewropej (European Trade Union Confederation — ETUC), kif ukoll it-trade unions nazzjonali u l-organizzazzjonijiet ta' min iħaddem nazzjonali u Ewropej, jistgħu jkunu elementi importanti fil-proċess li għandu jitnieda.

5. Konklużjoni

5.1 L-għarfien li l-isforzi kollha li saru s'issa sabiex ir-Roma jiġu inklużi u sabiex id-drittijiet tagħhom jiġu infurzati ma kenux adegwati huwa tema rikorrenti fix-xogħol kollu li sar f'dan il-qasam.

5.2 It-teħid tal-miżuri neċessarji hija kompetenza kemm ta' l-Unjoni kif ukoll ta' l-Istati Membri. Taħt l-Artikolu 13 tat-Trattat ta' Amsterdam, ġew adottati direttivi kontra d-diskriminazzjoni fl-2000, li taw impetu importanti u ħolqu qafas istituzzjonali biex tiġi indirizzata d-diskriminazzjoni kontra r-Roma. Il-Kummissjoni għandha teżamina kif il-leġislazzjoni Komunitarja tista' tiġi estiża sabiex tindirizza s-sitwazzjoni tar-Roma, per eżempju permezz ta' Direttiva ta' Desegregazzjoni. Barra minn hekk, l-integrazzjoni tar-Roma għandha tkun prijorità fl-użu tal-Fondi Strutturali.

5.3 Fl-oqsma fejn il-kompetenza fir-rigward ta' kwistjonijiet li jolqtu lir-Roma tinsab f'idejn l-Istati Membri, approċċ potenzjali u effettiv għal soluzzjoni nstab fis-snin 90 bil-Metodu Miftuħ ta' Koordinazzjoni (Open Method of Coordination — OMC) ([16]). Għalhekk il-Kumitat jipproponi li l-OMC jiġi estiż għal kwistjonijiet marbutin mal-minoranzi, speċjalment l-integrazzjoni tar-Roma. Bħala l-ewwel pass, nissuġġerixxu li s-sitwazzjoni tar-Roma tiġi kkunsidrata fid-diversi proċessi eżistenti ta' l-OMC (b'mod partikolari x-xogħol, l-inklużjoni soċjali u l-edukazzjoni). L-OMC u l-istrumenti tiegħu jistgħu jinqasmu bejn l-Istati Membri sabiex jiġu analizzati mudelli ta' l-aqwa prattika, filwaqt li jiġu eżaminati wkoll mudelli globali jew proġetti fil-livell lokali. Sabiex dawn il-proġetti jkunu ta' suċċess u sostenibbli, għandhom ikunu trasversali u għandhom jinkludu pjanijiet ta' azzjoni li jinvolvu l-partijiet interessati kollha, b'mod partikolari l-organizzazzjonijiet Roma. Dawn il-pjanijiet ta' azzjoni għandu jkollhom mekkaniżmi ta' impenji, attivitajiet, evalwazzjonijiet,

([11]) Konklużjonijiet tal-Presidenza, punt 50. F'dan ir-rigward, il-Kunsill Ewropew, li huwa konxju tas-sitwazzjoni speċifika ħafna li jiffaċċjaw ir-Roma fl-Unjoni kollha, jistieden lill-Istati Membri u lill-Unjoni sabiex jużaw il-mezzi kollha biex itejbu l-inklużjoni tagħhom. Għal dan il-għan, jistieden lill-Kummissjoni teżamina l-politiki u l-istrumenti eżistenti u tirrapporta lill-Kunsill dwar il-progress miksub qabel l-aħħar ta' Ġunju 2008.
(http://www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=432&lang=fr&mode=g)

([12]) http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/portal.asp?sessionId=7828574&skin=hudoc-en&action=request

([13]) Il-kunċett ta' "Deċennju ta' Inklużjoni tar-Roma 2005-2015" ġie adottat fil-konferenza ta' Ġunju 2003 dwar "Roma f'Ewropa li qiegħda tespandi — Sfidi għall-Futur" bil-kollaborazzjoni attiva tal-Kummissjoni. Il-pajjiżi li pparteċipaw (ir-Repubblika Ċeka, is-Slovakkja, l-Ungerija, il-Kroazja, ir-Rumanija, il-Bulgarija, is-Serbja, il-Maċedonja u l-Montenegro) adottaw pjanijiet ta' azzjoni li kienu jinkludu proposti sabiex jintlaħqu erba' għanijiet ewlenin — l-edukazzjoni, ix-xogħol, is-saħħa u l-akkomodazzjoni. Din il-konferenza fetħet ukoll Fond għall-Edukazzjoni tar-Roma
(http://www.romadecade.org/) (http://romaeducationfund.hu/).

([14]) Membri: Amnesty International (AI), European Roma Rights Centre (ERRC), European Roma Information Office (ERIO), European Network against Racism (ENAR), Open Society Institute (OSI), Spolu International Foundation (SPOLU), Minority Rights Group International (MRGI), European Roma Grassroots Organisation (ERGO)
(http://www.romadecade.org/portal/downloads/News/Towards %20an %20EU %20Roma %20Policy %20ERPC %20- %20Final.pdf).

([15]) Forum Ewropew tar-Roma u tal-Vjaġġaturi
(http://www.ertf.org/en/index.html).

([16]) Il-Kunsill Ewropew ta' Lisbona applika l-Metodu Miftuħ ta' Koordinazzjoni għall-proċess ta' Lisbona fl-oqsma tax-xogħol, tal-protezzjoni soċjali, tat-trobbija tat-tfal u l-edukazzjoni, tal-politika ta' l-intrapriżi, tal-politika tar-riċerka u l-innovazzjoni, kif ukoll fir-rifoma ekonomika strutturata. Il-Kunsill Ewropew ta' Gothenburg estenda l-ambitu tiegħu għall-immigrazzjoni u r-refuġju. Iktar 'il quddiem, l-OMC ġie estiż għall-qasam tal-kwistjonijiet dwar iż-żgħażagħ. Fil-Komunikazzjoni tagħha dwar "Aġenda Ewropea għal kultura f'dinja li qed tiġi globalizzata" ((COM)2007 242 finali), il-Kummissjoni Ewropea pproponiet li l-OMC jiġi applikat għall-qasam tal-kultura. F'dan il-kuntest, stipulat b'mod ċar li l-Parlament Ewropew, il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u l-Kumitat tar-Reġjuni għandhom ikunu involuti fil-proċess.

feedback u tixrid b'appoġġ adegwat, inkluż permezz tal-Fondi Strutturali. Il-Kumitat huwa konvint li l-OMC jirrappreżenta approċċ ideali u effettiv għal ħafna kwistjonijiet legali, soċjali u storikament emozzjonali li huma relatati mal-minoranzi, b'mod speċjali mar-Roma.

5.4 Is-suċċess ta' dawn l-inizjattivi ser jiddependi b'mod kruċjali minn jekk jistax jiġi stabbilit netwerk funzjonali ta' kooperazzjoni bejn il-partijiet **kollha**. F'diversi okkazjonijiet il-Kumitat wera l-valur miżjud li jirrappreżenta bħala punt ta' kuntatt mas-soċjetà ċivili organizzata ([17]) u ser jikkontribwixxi permezz ta' kooperazzjoni istituzzjonalizzata, u għalhekk sostenibbli, għall-integrazzjoni tal-minoranzi, speċjalment tar-Roma.

5.5 Il-Konferenza ta' Livell Għoli dwar l-Inklużjoni tar-Roma li hija ppjanata għal Settembru mill-Kummissjoni, tkun kuntest xieraq għad-diskussjoni pubblika tal-proposti tagħha għat-titjib ta' l-effiċjenza tal-politiki nazzjonali u ta' l-UE u għall-ewwel passi konkreti f'dan il-proċess.

F'din l-okkazzjoni, il-Kumitat jista' jippreżenta l-miżuri konkreti ppjanati bħala segwitu ta' din l-opinjoni. Għandhom jiġu studjati wkoll il-possibbiltajiet ta' kooperazzjoni mal-mezzi tax-xandir li għandhom viżjoni fit-tul u li jmorru lil hinn milli jirrapportaw biss l-inċidenti hekk kif dawn iseħħu.

6. Kummenti finali

6.1 Il-Kumitat inizjalment beda l-ħidma tiegħu b'referenza għas-Sena ta' l-Opportunitajiet Indaqs, iżda mbagħad — bi ftehim mal-Kumissjoni — adattaha għall-kuntest tas-Sena tad-Djalogu Interkulturali.

Il-kultura, hekk kif jifhimha l-Kumitat, hija proċess b'impatt fuq l-oqsma kollha tal-ħajja, proklamazzjoni tal-valuri komuni, stil ta' ħajja komuni, u mezz ta' komunikazzjoni essenzjali bħala parti minn kull sforz għal integrazzjoni aħjar fl-oqsma kollha, minħabba li tgħaqqad ir-razzjonalità mas-sentimenti u għalhekk toffri approċċ olistiku sabiex issolvi problemi li jeħtieġ li jiġu indirizzati. Din id-dimensjoni soċjali tal-kultura tgħin sabiex id-djalogu interkulturali jsir strument ta' paċi u stabbilità kemm internament kif ukoll esternament. Fil-każ tal-minoranzi, iżda partikolarment tar-Roma, dan ifisser li d-djalogu interkulturali huwa l-aħjar mod sabiex jitneħħew b'mod gradwali l-isterjotipi ta' nuqqas ta' fiduċja, preġudizzju u nuqqas ta' ftehim li kibru matul is-sekli u sabiex flimkien insibu, f'atmosfera ta' rispett reċiproku, forma ta' integrazzjoni li hija aċċettabli għaż-żewġ naħat, appoġġjata minn qafas legali sod.

6.2 Il-Kumitat jittama li l-ewwel passi konkreti lejn l-implimentazzjoni ta' dawn il-proposti jiġu implimentati qabel ma tispiċċa s-Sena tad-Djalogu Interkulturali, b'miżuri addizzjonali fl-2009, is-Sena Ewropea għall-Kreattività u l-Innovazzjoni, u fl-2010 kif ukoll is-Sena Ewropea tal-Ġlieda kontra l-Faqar u l-Esklużjoni Soċjali.

Brussell, id-9 ta' Lulju 2008.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Dimitris DIMITRIADIS

([17]) Ara x-xogħol tal-Kummissjoni Konsultattiva dwar il-Bidla Industrijali (Consultative Commission on Industrial Change — CCMI), il-Grupp ta' Lisbona u l-Grupp ta' Kuntatt bejn il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u l-organizzazzjonijiet u n-netwerks tas-soċjetà ċivili.

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Elementi għall-istruttura, l-organizzazzjoni u l-funzjonament ta' pjattaforma għal parteċipazzjoni akbar tas-soċjetà ċivili fil-promozzjoni fil-livell Komunitarju ta' politiki għall-integrazzjoni ta' ċittadini ta' pajjiżi terzi

(2009/C 27/21)

F'ittra ta' l-24 ta' Lulju 2007, is-Sinjura Margot Wallström u s-Sur Franco Frattini, Viċi-Presidenti tal-Kummissjoni Ewropea, talbu lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew, b'konformità mad-dispożizzjonijiet ta' l-Artikolu 262 tat-Trattat li jistabbilixxi l-Komunità Ewropea, li jħejji opinjoni esploratorja dwar:

Elementi għall-istruttura, l-organizzazzjoni u l-funzjonament ta' pjattaforma għal parteċipazzjoni akbar tas-soċjetà ċivili fil-promozzjoni fil-livell Komunitarju ta' politiki għall-integrazzjoni ta' ċittadini ta' pajjiżi terzi.

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għax-Xogħol, l-Affarijiet Soċjali u ċ-Ċittadinanza, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha nhar l-10 ta' Ġunju 2008. Ir-rapporteur kien is-Sur Pariza Castaños.

Matul l-446 sessjoni plenarja tiegħu li nżammet fid-9 u l-10 ta' Lulju 2008 (seduta tad-9 ta' Lulju), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-opinjoni b'136 vot favur, 4 voti kontra u 7 astensjonijiet.

1. Introduzzjoni

1.1 Permezz tal-Viċi-Presidenti Franco Frattini u Margot Wallström, il-Kummissjoni Ewropea talbet lill-KESE sabiex iħejji opinjoni esploratorja dwar l-*Elementi għall-istruttura, l-organizzazzjoni u l-funzjonament ta' pjattaforma għal parteċipazzjoni akbar tas-soċjetà ċivili fil-promozzjoni fil-livell Komunitarju ta' politiki għall-integrazzjoni ta' ċittadini ta' pajjiżi terzi.*

1.2 Fl-aħħar snin, il-Kumitat ħejja diversi opinjonijiet ([1]) bil-għan li jqiegħed l-integrazzjoni fil-qalba tal-politiki Ewropej ta' l-immigrazzjoni u l-ażil, u ħadem b'mod attiv ħafna mal-Kummissjoni, il-Parlament u l-Kunsill sabiex jippromovi dawn il-politiki.

1.3 Il-Kumitat ħeġġeġ lill-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili, atturi fundamentali tal-politiki ta' integrazzjoni, sabiex jieħdu sehem fit-tfassil ta' l-opinjonijiet. F'dan ir-rigward, sa mill-2002, il-KESE u l-Kummissjoni Ewropea stiednu lill-imsieħba soċjali u lill-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili ta' l-Istati Membri sabiex jattendu konferenza ([2]) importanti li ppermettiet it-tnedija ta' analiżi komuni tal-politiki Ewropej ta' integrazzjoni. Fil-konklużjonijiet tagħha, din il-konferenza pproponiet it-tħejjija ta' programm Komunitarju ta' integrazzjoni u l-ħolqien ta' fond sabiex jiffinanzja l-objettivi stabbiliti.

([1]) L-opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew tal-21 ta' Marzu 2002 dwar *L-immigrazzjoni, l-integrazzjoni u r-rwol tas-soċjetà ċivili organizzata* (rapporteur: is-Sur Pariza Castaños), ĠU C 125, 27.5.2002.
L-opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew ta' l-10 u l-11 ta' Diċembru 2003 dwar il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni lill-Kunsill, lill-Parlament Ewropew, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni dwar *L-immigrazzjoni, l-integrazzjoni u l-impjieg* (rapporteur: is-Sur Pariza Castaños), ĠU C 80, 30.3.2004.
L-opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew tat-13 u l-14 ta' Settembru 2006 dwar *L-immigrazzjoni fl-UE u l-politiki ta' integrazzjoni: Il-kollaborazzjoni bejn il-gvernijiet reġjonali u lokali u l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili* (rapporteur: is-Sur Pariza Castaños), ĠU C 318, 23.12.2006.

([2]) Konferenza dwar it-tema *L-immigrazzjoni: ir-rwol tas-soċjetà ċivili fl-integrazzjoni*, Brussell, id-9 u l-10 ta' Settembru 2002.

2. Il-qafas ta' l-Unjoni Ewropea għall-integrazzjoni ta' ċittadini ta' pajjiżi terzi

2.1 Fl-opinjoni tiegħu dwar *L-immigrazzjoni, l-integrazzjoni u r-rwol tas-soċjetà ċivili organizzata* tal-21 ta' Marzu 2002 ([3]), il-KESE enfasizza l-bżonn li jiġu implimentati politiki ċari u effikaċi ta' integrazzjoni f'programm qafas ta' l-UE. Għalkemm il-proċess sabiex jiġi stabbilit qafas komuni għall-integrazzjoni ta' l-immigranti ma kienx faċli, hekk kif jiġi ratifikat it-Trattat ta' Lisbona, l-Unjoni Ewropea ser ikollha strumenti politiki u legali aħjar li huma neċessarji għall-implimentazzjoni ta' dan il-qafas.

2.2 Il-Programm ta' l-Aja ([4]) għat-tisħiħ tal-libertà, is-sigurtà u l-ġustizzja ta' l-UE jenfasizza li l-integrazzjoni taċ-ċittadini ta' pajjiżi terzi hija strateġija politika prinċipali għat-tisħiħ tal-libertà fl-UE matul il-perijodu 2005-2009 ([5]).

2.3 Il-Kunsill Ewropew enfasizza l-bżonn li, kif inhu stipulat fil-Prinċipji Bażiċi Komuni li ħolqu qafas komuni għall-integrazzjoni ta' l-immigranti fl-Unjoni Ewropea u li ġew adottati mill-Kunsill għall-Ġustizzja u l-Affarijiet Interni tad-19 ta' Novembru 2004 ([6]), titjieb il-koordinazzjoni bejn il-politiki nazzjonali ta' integrazzjoni u l-inizjattivi Komunitarji. Dan il-bżonn ġie kkonfermat ukoll mill-Kummissjoni Ewropea fil-Komunikazzjoni

([3]) L-opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew tal-21 ta' Marzu 2002 dwar *L-immigrazzjoni, l-integrazzjoni u r-rwol tas-soċjetà ċivili organizzata* (rapporteur: is-Sur Pariza Castaños), ĠU C 125, 27.5.2002.

([4]) *Il-Programm ta' l-Aja: tisħiħ tal-libertà, is-sigurtà u l-ġustizza fl-Unjoni Ewropea*, Kunsill, ĠU C 53, 3.3.2005, p. 1.

([5]) Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew tal-15 ta' Diċembru 2005 dwar *il-Komunikazzjoni mill-Kummissjoni lill-Kunsill u l-Parlament Ewopew — Il-Programm ta' L-Aja: Għaxar prijoritajiet għall-ħames snin li ġejjin — Il-Partenarjat għal tiġdid Ewropew fil-qasam tal-Libertà, tas-Sigurtà u tal-Ġustizzja* (rapporteur: is-Sur Pariza Castaños), ĠU C 65, 17.3.2006.

([6]) Kunsill ta' l-Unjoni Ewropea, sessjoni Nru 2618 tal-Kunsill għall-Ġustizzja u l-Affarijiet Interni, Brussell, id-19 ta' Novembru 2004, 14615/04.

tagħha *Il-Programm ta' L-Aja: Għaxar prijoritajiet għall-ħames snin li ġejjin — Il-Partenarjat għal tiġdid Ewropew fil-qasam tal-Libertà, tas-Sigurtà u tal-Ġustizzja* ([7]) li tirreferi għall-bżonn li jiġi stabbilit qafas Ewropew għall-integrazzjoni, ibbażat fuq il-Prinċipji Bażiċi Komuni, li jassigura r-rispett tal-valuri u tad-drittijiet fundamentali ta' l-Unjoni Ewropea u li jippromovi l-ġlieda kontra d-diskriminazzjoni.

2.4 Il-Prinċipji Bażiċi Komuni joffru analiżi koerenti tal-kunċett Ewropew ta' l-integrazzjoni taċ-ċittadini ta' pajjiżi terzi fuq il-bażi ta' l-għan ta' "integrazzjoni ċivika" li, kif propost mill-Kumitat ([8]), tikkonsisti fl-armonizzazzjoni progressiva tad-drittijiet u d-dmirijiet ta' l-immigranti, kif ukoll ta' l-aċċess għall-oġġetti, għas-servizzi u għall-mezzi ta' parteċipazzjoni ċivika sabiex dawn isiru aktar konformi ma' dawk tal-bqija tal-popolazzjoni, bil-kondizzjonijiet ta' opportunitajiet u trattament indaqs. Dawn il-prinċipji jirrappreżentaw approċċ doppju peress li l-integrazzjoni tinvolvi l-isforzi ta' adattament u ta' responsabbiltà reċiproka kemm min-naħa ta' l-immigranti kif ukoll min-naħa tal-popolazzjoni ospitanti.

2.5 Fil-Komunikazzjoni tagħha ta' l-1 ta' Settembru 2005 dwar *Aġenda Komuni għall-Integrazzjoni — Qafas għall-Integrazzjoni ta' Ċittadini ta' Pajjiżi Terzi fl-Unjoni Ewropea* ([9]), il-Kummissjoni Ewropea ppreżentat għadd ta' miżuri konkreti bil-għan li jqiegħdu fil-prattika u jsaħħu l-applikazzjoni tal-Prinċipji Bażiċi Komuni fil-livell ta' l-Istati Membri u ta' l-UE. Il-Kummissjoni tirrikonoxxi wkoll li hemm bżonn tal-parteċipazzjoni tal-partijiet kollha kkonċernati sabiex l-integrazzjoni tkun ta' suċċess, kif ukoll li jiġi adottat approċċ globali u koerenti fil-qafas ta' l-UE.

2.6 Għal dan il-għan, ġew proposti, fost inizjattivi oħra u b'kollaborazzjoni man-netwerks ta' Punti ta' Kuntatt Nazzjonali (NCPs), sit ta' l-Internet, it-tħejjija ta' kotba ta' tagħrif u rapporti annwali dwar il-migrazzjoni u l-integrazzjoni, u l-ħolqien ta' **Forum Ewropew ta' Integrazzjoni.**

2.7 Fil-konklużjonijiet tiegħu, il-Kunsill Ewropew ta' Ġunju 2007 jiddikjara li *[…] bl-istess mod jilqa' l-isforzi li saru biex tittejjeb il-kooperazzjoni kontinwa u approfondita fil-livell ta' l-UE u bejn l-Istati Membri fil-qasam ta' l-integrazzjoni u d-djalogu interkulturali. Il-Kunsill Ewropew jilqa', b'mod partikolari, il-konklużjonijiet tal-Kunsill tat-12 ta' Ġunju dwar it-tisħiħ tal-linji politiċi ta' l-integrazzjoni fl-UE permezz tal-promozzjoni ta' l-unità fid-diversità. Huwa jenfasizza l-importanza ta' inizjattivi ulterjuri biex ikun faċilitat l-iskambju ta' esperjenza fir-rigward tal-politika ta' integrazzjoni ta' l-Istati Membri* ([10]).

2.8 Il-KESE jaqbel ma' analiżi globali bħalma tressqet reċentement mill-Kunsill Ewropew dwar il-fatt li l-integrazzjoni u d-djalogu interkulturali jridu jkunu żewġ elementi fundamentali tal-politika ta' immigrazzjoni ta' l-UE.

2.9 Fil-konklużjonijiet tiegħu, il-Kunsill għall-Ġustizzja u l-Affarijiet Interni tat-12 u t-13 ta' Ġunju 2007 ([11]) rrikonoxxa r-rabta reċiproka u indestruttibbli bejn l-immigrazzjoni u l-integrazzjoni. Il-Kunsill, b'segwitu tar-rakkomandazzjonijiet li saru matul il-laqgħa informali tal-ministri responsabbli mill-integrazzjoni li nżammet fl-10 u l-11 ta' Mejju 2007 f'Potsdam, u li fiha pparteċipa l-KESE, enfasizza l-bżonn ta' reviżjoni fil-livell politiku tal-miżuri ġodda li għandhom l-għan li jsaħħu l-qafas Ewropew għall-integrazzjoni u l-politiki ta' integrazzjoni ta' l-Istati Membri.

2.10 L-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili u l-imsieħba soċjali għandhom rwol speċifiku x'jaqdu fil-garanzija tal-koerenza u l-effikaċja tal-proċessi soċjali ta' integrazzjoni ta' l-immigranti, fit-tħejjija tal-politiki u fl-evalwazzjoni ta' l-impatt tagħhom fl-UE. Fl-Opinjoni tiegħu tat-13 ta' Settembru 2006 dwar *L-immigrazzjoni fl-UE u l-politiki ta' integrazzjoni: Il-kollaborazzjoni bejn il-gvernijiet reġjonali u lokali u l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili* ([12]), il-KESE jikkunsidra l-kooperazzjoni attiva mas-soċjetà ċivili u l-imsieħba soċjali bħala element essenzjali għall-promozzjoni tal-politiki Ewropej ta' integrazzjoni. B'mod partikolari, il-KESE enfasizza l-importanza ta' l-imsieħba soċjali, l-organizzazzjonijiet tad-difiża tad-drittijiet tal-bniedem, l-organizzazzjonijiet ta' l-immigranti, l-assoċjazzjonijiet kulturali u sportivi, il-komunitajiet reliġjużi, l-assoċjazzjonijiet tal-viċinat, il-komunitajiet edukattivi, l-iskejjel u l-universitajiet, il-mezzi tax-xandir, eċċ., fir-rwol li jaqdu fil-proċess ta' integrazzjoni fil-livelli nazzjonali, reġjonali u lokali. Jenfasizza li hemm bżonn li dawn il-korpi jiġu żviluppati, imsaħħa u rikonoxxuti fil-livell Ewropew sabiex jiġi mmodernizzat il-qafas ta' l-UE għall-integrazzjoni ta' l-immigranti.

2.11 It-tnedija tal-politiki u tal-programmi ta' akkoljenza u integrazzjoni ta' l-immigranti għandha tkun tista' tistrieħ fuq parteċipazzjoni wiesgħa u involviment dirett ta' l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili u ta' l-assoċjazzjonijiet ta' l-immigranti. Dan ġie kkonfermat ukoll fit-tielet rapport annwali dwar l-immigrazzjoni u l-integrazzjoni ppubblikat fil-11 ta' Settembru 2007 mill-Kummissjoni Ewropea ([13]). Dan ir-rapport itenni l-proposta li jiġi stabbilit **Forum Ewropew ta' Integrazzjoni**, li fih il-partijiet ikkonċernati li jaħdmu fil-qasam ta' l-integrazzjoni fl-Unjoni Ewropea jistgħu jaqsmu l-esperjenzi tagħhom u jħejju r-rakkomandazzjonijiet ([14]).

2.12 Barra minn hekk, l-adozzjoni ta' qafas finanzjarju sod u ambizzjuż ser jikkontribwixxi bis-sħiħ għall-promozzjoni ta' politiki ta' integrazzjoni u għall-iskambju ta' l-esperjenzi. Bħala parti mill-programm "Solidarjetà u ġestjoni tal-flussi migratorji

([7]) Komunikazzjoni mill-Kummissjoni — *Il-Programm ta' l-Aja: Għaxar prijoritajiet għall-ħames snin li ġejjin — Il-Partenarjat għal tiġdid Ewropew fil-qasam tal-Libertà, tas-Sigurtà u tal-Ġustizzja*, COM(2005) 184 finali, Brussell, 10.5.2005.

([8]) Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew tal-21 ta' Marzu 2002 dwar *L-immigrazzjoni, l-integrazzjoni u r-rwol tas-soċjetà ċivili organizzata* (rapporteur: is-Sur Pariza Castaños), ĠU C 125, 27.5.2002.

([9]) Komunikazzjoni mill-Kummissjoni dwar *Aġenda Komuni għall-Integrazzjoni — Qafas għall-Integrazzjoni ta' Ċittadini ta' Pajjiżi Terzi fl-Unjoni Ewropea*, COM(2005) 389, Brussell, 1.9.2005.

([10]) http://register.consilium.europa.eu/pdf/mt/07/st11/st11177-re01.mt07.pdf, punt 20.

([11]) Kunsill ta' l-Unjoni Ewropea, sessjoni Nru 2807 tal-Kunsill għall-Ġustizzja u l-Affarijiet Interni, 12 u 13 ta' Ġunju, 10267/07.

([12]) Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew tat-13 u l-14 ta' Settembru 2006 dwar *L-immigrazzjoni fl-UE u l-politiki ta' integrazzjoni: Il-kollaborazzjoni bejn il-gvernijiet reġjonali u lokali u l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili* (rapporteur: is-Sur Pariza Castaños), ĠU C 318, 23.12.2006.

([13]) Komunikazzjoni mill-Kummissjoni dwar *It-Tielet Rapport Annwali dwar il-Migrazzjoni u l-Integrazzjoni*, COM(2007) 512 finali, Brussell, 11.9.2007.

([14]) Ara s-sezzjoni 3.1 tal-Komunikazzjoni COM(2007) 512 finali.

għall-2007-2013", il-Fond Ewropew ta' Integrazzjoni taċ-Ċittadini ta' Pajjiżi Terzi ([15]) ser jiffaċilita t-tħejjija ta' politiki nazzjonali ispirati mill-Prinċipji Bażiċi Komuni u ser jiffavorixxi r-rinnovazzjoni tal-politika ta' l-UE dwar l-integrazzjoni ta' l-immigranti.

2.13 Fl-istess ħin, it-Trattat ta' Riforma, adottat fit-18 ta' Ottubru 2007 f'Lisbona (**Trattat ta' Lisbona**), irrikonoxxa formalment li l-implimentazzjoni ta' politika komuni Ewropea għall-integrazzjoni ta' l-immigranti hija waħda mill-politiki ewlenin ta' l-Unjoni Ewropea. Għall-ewwel darba, it-Titolu V l-ġdid tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni (TFU) ser jagħti lill-Unjoni Ewropea bażi legali (Artikolu 63(a)(4), Artikolu 79.4 ġdid) li bis-saħħa tagħha tkun tista' tiżviluppa miżuri leġislattivi komuni sabiex tinkoraġġixxi u tappoġġja l-azzjoni ta' l-Istati Membri favur l-integrazzjoni taċ-ċittadini ta' pajjiżi terzi ([16]).

3. Proposta tal-KESE sabiex jiġi stabbilit Forum Ewropew ta' Integrazzjoni

3.1 Il-Kumitat jikkunsidra li għandha tittejjeb il-koerenza tal-politiki ta' l-UE b'segwitu għall-implimentazzjoni ta' numru ta' strumenti (Aġenda Komuni għall-Integrazzjoni, Fond Ewropew ta' Integrazzjoni, il-Punti ta' Kuntatt Nazzjonali għall-Integrazzjoni, kotba ta' tagħrif, rapporti annwali dwar il-migrazzjoni u l-integrazzjoni, sit ta' l-Internet, eċċ.). Jikkunsidra wkoll li hemm bżonn li jerġa' jinfetaħ id-dibattitu dwar il-metodu miftuħ ta' koordinazzjoni. Il-Kummissjoni Ewropea għandha tipproponi lill-Kunsill l-applikazzjoni tal-metodu miftuħ ta' koordinazzjoni dwar l-integrazzjoni, li l-Kunsill kien irrifjuta xi snin ilu.

3.2 Sabiex titjieb il-koerenza ta' din il-politika u l-istrumenti tagħha, għandha tinħoloq **pjattaforma għall-parteċipazzjoni tas-soċjetà ċivili**. Għalhekk il-Kumitat jilqa' u jħossu onorat bl-inizjattiva tal-Kummissjoni Ewropea li titlob opinjoni esploratorja.

3.3 B'kunsiderazzjoni ta' pjattaformi eżistenti oħrajn fil-kuntest ta' politiki oħrajn ta' l-UE u ta' l-esperjenzi nazzjonali, il-Kumitat jipproponi li l-pjattaforma Ewropea tissejjaħ **Forum Ewropew ta' Integrazzjoni**, l-isem propost mill-Kummissjoni Ewropea ([17]).

3.4 Il-Kumitat jemmen li dan il-Forum għandu jiġi stabbilit b'mod gradwali. L-ewwel laqgħa tal-Forum ser issir fil-Ħarifa ta' l-2008 sabiex jitħejja l-programm ta' ħidma u tiġi kkompletata l-istruttura tiegħu.

3.5 *Il-funzjonijiet tal-Forum Ewropew ta' Integrazzjoni*

3.5.1 F'diversi Opinjonijiet ([18]), il-Kumitat iddikjara l-bżonn li jiġi adottat approċċ globali ta' l-integrazzjoni, li jeħtieġ l-involviment tal-partijiet kollha kkonċernati, b'mod partikolari l-imsieħba soċjali u l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili.

3.5.2 Fil-Komunikazzjoni tagħha dwar l-Aġenda Komuni għall-Integrazzjoni ([19]), il-Kummissjoni stqarret li "l-funzjonijiet prinċipali tal-forum [ser] ikunu l-konsultazzjoni, l-iskambju ta' l-għarfien u t-tħejjija ta' rakkomandazzjonijiet".

3.5.3 Il-Kumitat jaqbel ma' din il-pożizzjoni u jikkunsidra li l-Forum jista' jaqdi dawn il-funzjonijiet bit-tħejjija ta' rapporti (li jistgħu jinkludu rakkomandazzjonijiet) dwar il-politiki ta' integrazzjoni.

3.5.4 Il-Kummissjoni, il-Parlament u l-Kunsill jistgħu jikkonsultaw lill-Forum dwar il-politiki Ewropej ta' integrazzjoni.

3.5.5 Fuq inizjattiva proprja tiegħu, il-Forum jista' jħejji rapporti għall-istituzzjonijiet ta' l-UE sabiex tittejjeb l-integrazzjoni taċ-ċittadini ta' pajjiżi terzi.

3.5.6 Wieħed mill-kompiti prinċipali tal-Forum għandu jkun l-iskambju ta' għarfien tekniku u ta' prattiki tajbin, b'kooperazzjoni man-netwerk tal-Punti ta' Kuntatt Nazzjonali.

3.5.7 Il-Forum ser ikollu wkoll l-opportunità li jikkollabora fil-konferenzi dwar il-Ktejjeb ta' Tagħrif dwar l-Integrazzjoni, u li jkun involut fil-laqgħat tal-Punti ta' Kuntatt Nazzjonali.

3.5.8 L-attivitajiet, ir-rapporti u l-konklużjonijiet tal-Forum ser jiġu ppubblikati fuq is-sit ta' l-Internet tal-KESE u fuq dak tal-Kummissjoni ddedikat għall-integrazzjoni, liema sit ser jippermetti l-parteċipazzjoni taċ-ċittadini Ewropej u taċ-ċittadini minn pajjiżi terzi (forum virtwali).

3.6 *Membri tal-Forum*

3.6.1 Il-Forum ser ikun magħmul minn mhux aktar minn 100 persuna u ser jiltaqa' darbtejn fis-sena.

3.6.2 Il-Kummissjoni tikkunsidra li l-valur miżjud tal-Forum ser ikun "li jgħaqqad flimkien firxa ta' partijiet interessati attivi fil-qasam ta' l-integrazzjoni fuq livell ta' UE. Il-partijiet interessati involuti jkunu, ngħidu aħna, għaqdiet ta' koordinazzjoni fl-UE li jkollhom membri minn numru ta' Stati Membri" ([20]). Il-KESE jaqbel mal-fehma tal-Kummissjoni u jikkunsidra li l-integrazzjoni fis-suq tax-xogħol b'kundizzjonijiet ugwali hija waħda mill-prijoritajiet, u għalhekk hemm bżonn li l-imsieħba soċjali jipparteċipaw ukoll fil-Forum.

([15]) http://ec.europa.eu/justice_home/funding/integration/funding_integration_en.htm
([16]) Artikolu 63(a)(4): "Il-Parlament Ewropew u l-Kunsill, li jaġixxu skond il-proċedura leġislattiva ordinarja, jistgħu jistabbilixxu miżuri biex jinkoraġġixxu u jappoġġaw l-azzjoni ta' l-Istati Membri bl-għan li tiġi promossa l-integrazzjoni ta' ċittadini ta' pajjiżi terzi residenti legalment fit-territorju tagħhom, bl-esklużjoni ta' kwalunkwe armonizzazzjoni tal-liġijiet u r-regolamenti ta' l-Istati Membri".
([17]) COM(2005) 389 finali.
([18]) L-opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew tal-21 ta' Marzu 2002 dwar *L-immigrazzjoni, l-integrazzjoni u r-rwol tas-soċjetà ċivili organizzata* (rapporteur: is-Sur Pariza Castaños), ĠU C 125, 27.5.2002 u l-opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew tat-13 u l-14 ta' Settembru 2006 dwar *L-immigrazzjoni fl-UE u l-politiki ta' integrazzjoni: Il-kollaborazzjoni bejn il-gvernijiet reġjonali u lokali u l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili* (rapporteur: is-Sur Pariza Castaños), ĠU C 318, 23.12.2006.
([19]) COM(2005) 389 finali.
([20]) COM(2005) 389 finali.

3.6.3 Huwa importanti li l-ħidma tal-Forum issegwi approċċ Ewropew li jqis l-esperjenzi u l-prattiki nazzjonali. Il-Kumitat jipproponi wkoll li f'dan il-Forum jipparteċipaw ir-rappreżentanti ta' l-organizzazzjonijiet attivi kemm fil-livell ta' l-UE kif ukoll f'dak nazzjonali.

3.6.4 Terz tal-membri tal-Forum ser jirrappreżentaw l-organizzazzjonijiet ta' l-UE li jaħdmu fil-qasam ta' l-integrazzjoni ta' l-immigranti, inklużi l-imsieħba soċjali.

3.6.5 Il-parteċipanti l-oħra ser jirrappreżentaw korpi konsultattivi ta' l-Istati Membri (minn rappreżentant wieħed sa erbgħa). B'dan il-mod, fil-Forum ser jipparteċipaw fora, pjattaformi, kunsilli u istituzzjonijiet simili eżistenti fl-Istati Membri speċjalment dawk li jinvolvu l-organizzazzjonijiet ta' l-immigranti. F'dawk l-Istati Membri fejn ma jeżistux istituzzjonijiet bħal dawn, jistgħu jipparteċipaw il-Kunsilli Ekonomiċi u Soċjali (jew istituzzjonijiet simili).

3.6.6 Il-KESE jikkunsidra li l-organizzazzjonijiet ta' l-immigranti, li l-maġġoranza tagħhom huma organizzati biss fil-livell nazzjonali mingħajr ma għandhom netwerk Ewropew, għandhom jiġu mħeġġa jipparteċipaw fil-Forum Ewropew ta' Integrazzjoni. U għal dan il-għan il-fora, il-pjattaformi, il-kunsilli jew il-KES ta' l-Istati Membri għandhom jaħtru rappreżentanti ta' l-organizzazzjonijiet ta' l-immigranti meqjusin l-aktar rappreżentanttivi.

3.7 L-organizzazzjonijiet għandhom jirrispettaw il-bilanċ bejn is-sessi fil-ħatra tal-membri.

3.7.1 Il-Forum jista' jistieden osservaturi u esperti sabiex jipparteċipaw fil-laqgħat tiegħu, b'mod partikolari responsabbli ta' aġenziji Ewropej speċjalizzati, universitarji u riċerkaturi, kif ukoll rappreżentanti tan-netwerks Ewropej ta' l-awtoritajiet lokali.

3.7.2 Sabiex tiġi promossa l-usa' parteċipazzjoni possibbli, il-Forum Ewropew ta' Integrazzjoni għandu jikkollabora ma' l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili (organizzazzjonijiet lokali, reġjonali, nazzjonali u Ewropew).

3.7.3 B'konformità mad-dispożizzjonijiet tal-punt 3.7, il-KESE ser jipparteċipa fil-laqgħat tal-Forum. Jistgħu jipparteċipaw ukoll rappreżentanti mill-Kummissjoni, mill-Parlament Ewropew u mill-Kumitat tar-Reġjuni.

3.8 *L-impenn tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew*

3.8.1 Il-Kumitat ser jimpenja ruħu b'mod attiv ħafna fl-attivitajiet tal-Forum u, għal dan il-għan, ser iwaqqaf grupp ta' studju permanenti dwar l-integrazzjoni fi ħdan is-Sezzjoni SOC li ser ikun magħmul minn 15-il membru. Permezz ta' dan il-grupp permanenti, il-Forum u l-KESE ser jaħdmu flimkien fit-tħejjija ta' l-opinjonijiet.

3.8.2 Il-membri tal-grupp ta' studju permanenti ser jipparteċipaw fil-laqgħat plenarji tal-Forum.

3.8.3 B'kunsiderazzjoni tal-bażi legali l-ġdida li jikkonferixxi t-Trattat ta' Lisbona, il-Kumitat ser iħejji opinjonijiet ġodda li jinkludu l-proposti u r-rakkomandazzjonijiet politiċi bil-għan li jinkoraġġixxi u jappoġġja l-azzjoni ta' l-Istati Membri dwar l-integrazzjoni.

3.9 *Struttura tal-Forum*

3.9.1 Il-KESE jipproponi li l-Forum ikun magħmul minn struttura sempliċi ħafna:

— President maħtur mill-KESE bi qbil mal-Kummissjoni;

— Tliet Viċi-Presidenti maħturin mill-Forum;

— Bureau magħmul minn President u t-tliet Viċi-Presidenti, li jiltaqgħu mill-inqas erba' darbiet fis-sena;

— Segretarjat żgħir magħmul minn żewġ persuni tal-KESE;

— Il-Forum jiltaqa' fil-bini tal-KESE, li ser ikun is-sede tiegħu;

— Fir-rigward tat-tħejjija tar-rapporti, jistgħu jitwaqqfu gruppi ta' studju żgħar.

3.10 *L-Aġenda tal-Forum*

3.10.1 Il-Prinċipji Bażiċi Komuni ser jiddeterminaw il-pjan ta' direzzjoni ta' l-attivitajiet tal-Forum kif ukoll l-aġenda tiegħu.

3.10.2 L-aġenda titħejja mill-Bureau tal-Forum u għandha tqis l-aġenda ta' l-istituzzjonijiet ta' l-UE u ta' l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili.

3.10.3 Il-Forum jista' jevalwa l-objettivi u l-programmi tal-Fond Ewropew ta' Integrazzjoni kif ukoll l-istrumenti l-oħra previsti għall-politika Ewropea ta' integrazzjoni.

3.11 *Regoli ta' Proċedura*

3.11.1 Il-KESE jipproponi li l-Kummissjoni Ewropea tapprova r-Regoli ta' Proċedura li jipproponi l-KESE.

3.11.2 Il-KESE jipproponi li l-Kummissjoni Ewropea taħtar il-parteċipanti tal-Forum fuq proposta tal-KESE.

3.12 *Il-qafas finanzjarju*

3.12.1 Il-Forum ser ikun iffinanzjat mir-riżorsi finanzjarji pprovduti mill-Istituzzjonijiet ta' l-UE.

Brussell, id-9 ta' Lulju 2008.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Dimitris DIMITRIADIS

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Programm ta' Azzjoni Soċjali Ewropew ġdid

(2009/C 27/22)

Nhar il-25 ta' Ottubru 2007, il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew irċieva talba għal konsultazzjoni mill-Presidenza Franċiża futura dwar

Programm ta' Azzjoni Soċjali Ewropew ġdid.

Is-Sezzjoni għax-Xogħol, l-Affarijiet Soċjali u ċ-Ċittadinanza, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha nhar l-10 ta' Ġunju 2008. Ir-rapporteur kien is-Sur Olsson.

Matul l-446 sessjoni plenarja tiegħu, li nżammet fid-9 u l-10 ta' Lulju 2008 (laqgħa tad-9 ta' Lulju), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta l-opinjoni li ġejja b'133 vot favur, żewġ voti kontra u 4 astensjonijiet.

Fiż-żmien meta ġiet adottata din l-opinjoni, u fid-dawl tar-referendum tat-12 ta' Ġunju dwar it-Trattat ta' Lisbona, l-istatus u l-futur ta' dan it-Trattat kienu għadhom iridu jiġu kkjarifikati. Fl-opinjoni hemm ħafna referenzi għat-Trattat ta' Lisbona u għad-dimensjoni u l-potenzjal tal-politika soċjali tiegħu. Il-Kumitat jemmen li l-argument favur Programm ta' Azzjoni Soċjali Ewropew ġdid li huwa ambizzjuż u parteċipattiv jibqa' relevanti, u li tali Programm huwa saħansitra iktar neċessarju.

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1 Programm ta' Azzjoni Soċjali Ewropew (PASE) ġdid huwa meħtieġ sabiex l-iżviluppi soċjali fl-UE jkunu jistgħu jlaħħqu ma' l-iżviluppi ekonomiċi u tas-suq. Huwa f'waqtu li, fid-dawl tat-Trattat ta' Lisbona l-ġdid li joħloq possibilitajiet, responsabbiltajiet u objettivi ġodda, titnieda mill-ġdid Ewropa Soċjali iktar parteċipattiva u dinamika. Il-PASE l-ġdid għandu jippromovi b'mod konkret u prattiku l-miri u l-ambizzjonijiet tal-politika soċjali ta' l-UE li jmorru lil hinn ferm mill-2010, u għandu jkun pjan direzzjonali komprensiv għall-azzjoni ta' politika.

1.2 Id-djalogu soċjali jibqa' wieħed mill-pilastri ewlenin u għandu jiġi msaħħaħ. Il-programm għandu joħloq rabtiet ġodda maċ-ċittadini u mas-soċjetà ċivili organizzatabil-għan li l-proċeduri parteċipattivi minn isfel għal fuq, inkluż id-djalogu ċivili, li u l-inizjattivi ta' l-UE jimxu id f'id.

1.3 Il-programm għandu jindirizza b'mod speċifiku oqsma ta' politika bħall-kwalità tal-ħajja, id-drittijiet soċjali fundamentali, l-għoti tal-poter lin-nies, is-solidarjetà soċjali, l-impjiegi u x-xogħol ta' kwalità għolja, l-intraprenditorija soċjetali, il-ġestjoni tat-tibdil, il-promozzjoni ta' standards soċjali bażiċi fir-relazzjonijiet esterni ta' l-UE, b'mod speċjali fil-qasam tal-kummerċ. Għandhom jintużaw l-istrumenti u l-għodod kollha disponibbli. Waqt li għandu jinżamm il-metodu Komunitarju, għandu jkun hemm ukoll "metodi ġodda" oħrajn. Ir-riżorsi finanzjarji fil-baġit attwali jistgħu jiġu allokati mill-ġdid sabiex jappoġġjaw il-programm. Ir-riforma baġitarja wara l-2013 trid tiffoka fuq il-koeżjoni soċjali.

2. **Introduzzjoni — sfond**

2.1 Il-Presidenza Franċiża ta' l-UE li ġejja ressqet l-idea ta' Programm ta' Azzjoni Soċjali Ewropew quddiem il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew.

2.2 Din it-talba tista' titqies bħala segwitu għall-opinjoni preċedenti tal-Kumitat dwar l-*Analiżi tar-realtà tas-soċjetà Ewropea* li pproponiet li sabiex tinbena bażi ta' kunsens ġdid dwar l-isfidi soċjali li qed tiffaċċja l-Ewropa, jista' jitfassal "programm ta' azzjoni soċjali" ġdid li jikkunsidra kemm ir-realtajiet ekonomiċi kif ukoll l-aspettattivi soċjali [1].

2.3 L-opinjoni msemmija hawn fuq tirriferi għall-Programm ta' Azzjoni Soċjali Ewropew ta' l-1989 li kien parti integrali minn dak li jista' jiġi identifikat bħala l-*mudell soċjali Ewropew*, u fih ħarġet fid-dieher ir-realtà tad-*dimensjoni soċjali* tas-suq intern uniku. Kien programm ta' tliet snin ta' azzjoni, u l-appoġġ ċentrali għall-inizjattivi tal-Kummissjoni fl-ambitu soċjali permezz ta' 45 miżura li jinħtieġu għall-progress għen biex il-prinċipji stipulati fil-Karta Komunitarja tad-Drittijiet Soċjali Fundamentali tal-Ħaddiema [2] jiġu espressi b'mod tanġibbli fil-livell Komunitarju. Il-miżuri kienu leġislattivi u mhux leġislattivi u koprew azzjoni Komunitarja kważi fl-oqsma soċjali kollha sabiex jintlaħqu l-objettivi tat-Trattat, jiġifieri kondizzjonijiet ta' l-għajxien u tax-xogħol imtejba.

2.4 L-acquis soċjali Ewropew li ġie stabbilit bħala riżultat tal-Programm ta' Azzjoni Soċjali Ewropew ta' l-1989 ma żammx mal-pass ta' l-isfidi ekonomiċi u soċjali tal-lum li jirriżultaw mill-globalizzazzjoni, il-bidla fil-klima u l-iżvilupp demografiku. Dawn l-isfidi saru iktar gravi minħabba li t-tkabbir ekonomiku ddgħajjef, kif ukoll minħabba l-problemi finanzjarji kbar u l-kriżi ta' l-ikel li aktarx se tfaqqa' fil-futur. Xi gruppi u ċittadini saħansitra jħossu li l-politika soċjali Ewropea — b'kuntrast mal-progress fil-politiki tas-suq intern — waslet f'punt li tistax tkompli tiżviluppa.

[1] Opinjoni tal-KESE tat-18.1.2007 dwar l-"Analiżi tar-realtà tas-soċjetà Ewropea", rapporteur: is-Sur Olsson (ĠU C 93 tas-27.4.2007), punt 5.8.

[2] Mill-Karta tal-Programm, Social Europe 1/90, p. 28.

2.5 L-analiżi soċjali tas-sitwazzjoni wriet li soċjetà Ewropea affluwenti u li qed tinbidel malajr qed tipprovdi aktar opportunitajiet, iżda qed ifiġġu wkoll riskji soċjali ġodda, bħad-differenzi fil-pagi u l-opportunitajiet indaqs, il-bidliet fis-suq tax-xogħol, in-nuqqasijiet fl-ugwaljanza bejn is-sessi u s-salarji, il-faqar tat-tfal u l-esklużjoni soċjali, il-firda bejn il-ġenerazzjonijiet (generation fracture), it-tibdil fl-istrutturi familjari u l-aċċess għad-djar u għall-kura tat-tfal, is-sitwazzjoni tal-persuni b'diżabbiltà, il-migrazzjoni u l-integrazzjoni. Dawn kollha kienu enfasizzati fl-eżerċizzju ta' analiżi.

3. Qafas ġdid għal Programm ta' Azzjoni Soċjali Ewropew

3.1 Kulma jmur il-politiċi qed isiru dejjem iktar konxji li t-tendenzi politiċi l-ġodda huma indispensabbli sabiex jiġu indirizzati l-isfidi għall-mudell soċjali Ewropew. Iċ-ċittadini Ewropej jixtiequ azzjonijiet ta' politika soċjali ġodda li għandhom ikunu progressivi mil-lat soċjali u sostenibbli mil-lat ekonomiku.

3.2 It-Trattat ta' Riforma ta' Lisbona joħloq opportunità ġdida biex jitwettaq il-Programm ta' Azzjoni Soċjali Ewropew billi jistipula objettivi soċjali ġodda għall-UE ([3]): livell massimu ta' impjieg u progress soċjali, il-ġlieda kontra l-esklużjoni soċjali u d-diskriminazzjoni, u l-promozzjoni tal-ġustizzja u l-protezzjoni soċjali, l-ugwaljanza bejn in-nisa u l-irġiel, is-solidarjetà bejn il-ġenerazzjonijiet u l-protezzjoni tad-drittijiet tat-tfal.

3.3 It-Trattat ta' Riforma jsaħħaħ ir-responsabbiltajiet ta' l-Unjoni Ewropea sabiex jintlaħqu l-objettivi soċjali.

3.4 L-opportunitajiet għal Ewropa aktar soċjali huma partikolarment imħaddna fil-Karta tad-Drittijiet Fundamentali, fid-dispożizzjoni mandatorja tal-"klawsola soċjali trasversali" u fil-Protokoll dwar is-Servizzi ta' Interess Ġenerali. It-Trattat joħloq ukoll l-opportunitajiet tal-"kooperazzjoni msaħħa" li l-Istati Membri jistgħu jippromovu u jużaw fil-qasam soċjali ([4]).

3.5 It-Trattat jikkonferma r-rwol ta' l-imsieħba soċjali biex jikkontribwixxu għal Ewropa ta' progress ekonomiku u soċjali. Permezz tad-dispożizzjonijiet dwar id-demokrazija parteċipattiva jipprovdi wkoll opportunitajiet ġodda u strumenti addizzjonali — per eżempju "l-inizjattiva taċ-ċittadini" — għall-involviment taċ-ċittadini u l-organizzazzjonijiet tagħhom fil-kostruzzjoni ta' Ewropa iktar soċjali. Il-KESE għandu jaqdi rwol attiv f'dan ir-rigward.

3.6 Il-KESE jixtieq jirreferi wkoll għad-dikjarazzjoni ([5]) ta' disa' gvernijiet li saħqet dwar il-ħtieġa li jissaħħaħ il-mudell soċjali Ewropew billi dan wassal għall-progress soċjali u jista' jiffaċċja l-isfidi tal-lum. Id-dikjarazzjoni enfasizzat ir-responsabbiltà ta' l-istituzzjonijiet Ewropej biex jerġgħu jniedu Ewropa soċjali u biex jużaw l-istrumenti kollha għad-dispożizzjoni tagħhom, bl-enfasi tkun fuq id-djalogu soċjali. L-UE b'27 Stat Membru ma tistax tkun biss żona ta' kummerċ ħieles iżda għandha tiggarantixxi wkoll il-bilanċ neċessarju bejn il-libertà ekonomika u d-drittijiet soċjali sabiex is-suq intern ikun jista' jiġi regolat ukoll fil-livell soċjali. Fil-politiki esterni tagħha l-Unjoni Ewropea għandha tippromovi l-valur tal-mudell soċjali tagħha sabiex jinkisbu globalizzazzjoni ġusta u xogħol deċenti għal kulħadd.

3.7 Fil-qosor, Programm ta' Azzjoni Soċjali Ewropew ġdid huwa meħtieġ sabiex l-iżviluppi soċjali fl-UE jkunu jistgħu jlaħħqu ma' l-iżviluppi ekonomiċi u tas-suq, u sabiex jgħin fl-appoġġ għall-istrateġija ta' Lisbona u jippromovi l-aspetti soċjali, ekonomiċi u ambjentali tagħha, filwaqt li jsir progress, flimkien, f'dawn id-dossiers. Ikun f'waqtu wkoll li, fid-dawl tat-Trattat ta' Lisbona l-ġdid, titnieda Ewropa soċjali iktar parteċipattiva u dinamika li taqbel mal-ħtiġijiet u l-aspettattivi taċ-ċittadini. Għaldaqstant, il-Programm ta' Azzjoni Soċjali Ewropew għandu jkun integrat bis-sħiħ fi strateġija għal wara Lisbona li tkun imsejsa fuq l-impjiegi, it-tkabbir, il-koeżjoni soċjali u s-sostenibbiltà, fejn id-dimensjoni soċjali tkun importanti daqs id-dimensjoni ekonomika.

4. Prinċipji u elementi tal-Programm ta' Azzjoni Soċjali Ewropew ġdid

4.1 Il-Programm ta' Azzjoni Soċjali Ewropew l-ġdid għandu jkun ibbażat fis-sod fuq il-valuri u l-objettivi ta' l-Unjoni Ewropea kif stipulati fit-Trattat ta' Lisbona. Għandu jkun qafas ta' referenza għal żona ta' welfare għaċ-ċittadini kollha fl-Ewropa, liema żona tkun demokratika, msejsa fuq is-solidarjetà, sostenibbli, inklużiva mil-lat soċjali u kompetittiva, ibbażata fuq distribuzzjoni usa' ta' l-opportunitajiet fil-ħajja li ma tħalli 'l ħadd barra u għodda ewlenija għall-garanzija tad-drittijiet taċ-ċittadini kif imħaddna fil-Karta tad-Drittijiet Fundamentali. Il-PASE għandu jkun ibbażat fuq kooperazzjoni pożittiva bejn l-Istati Membri, mhux fuq "tellieqa sal-qiegħ" kompetittiva fir-rigward tad-drittijiet soċjali, il-protezzjoni soċjali u l-kondizzjonijiet tax-xogħol. B'hekk l-Unjoni Ewropea tikkonferma l-intenzjonijiet tagħha fir-rigward tad-drittijiet tal-bniedem, sabiex ikunu garantiti minnha fl-aħjar livell.

4.2 Il-Programm ta' Azzjoni Soċjali Ewropew isaħħaħ il-viżjoni ta' mudell Ewropew tas-soċjetà li jkun fih kemm il-kunċett ta' ekonomija tas-suq soċjali kif ukoll il-mudell soċjali Ewropew. Huwa jirreaġixxi għall-ħtiġijiet u l-aspirazzjonijiet tan-nies, u jsaħħaħhom billi liċ-ċittadini jagħtihom drittijiet u responsabbiltajiet waqt li jippromovi demokrazija parteċipattiva, jidentifika u jimmobilizza l-atturi fi djalogu soċjali msaħħaħ u djalogu ċivili effettiv. Il-Programm ta' Azzjoni Soċjali Ewropew ġdid għandu jiffaċilita approċċ kreattiv u innovattiv kif jiġu indirizzati l-isfidi u r-riskji l-ġodda.

4.3 Il-programm il-ġdid għandu jkun ibbażat fuq perspettivi soċjali u soċjetali fit-tul u jindirizza l-aspetattivi u r-realtajiet il-ġodda. Din il-perspettiva ta' sostenibbiltà fit-tul għandha tenfasizza l-miżuri għat-tfal u l-ġenerazzjoni żagħżugħa.

([3]) L-Artikolu 2.
([4]) Titolu IV, Artikolu 10.
([5]) It-Tisħiħ ta' l-Ewropa Soċjali, ippreżentata mill-Ministri ta' l-Impjiegi tal-Belġju, il-Bulgarija, il-Greċja, Franza, l-Italja, Ċipru, il-Lussemburgu u l-Ungerija:
http://www.obreal.unibo.it/File.aspx?IdFile=816.

4.4 Għaldaqstant, il-Programm għandu jaġġorna u jasserixxi mill-ġdid l-għanijiet, il-proposti u l-ambizzjonijiet tal-politika soċjali ta' l-UE li jmorru lil hinn ferm mill-2010. Għandu jkun pjan direzzjonali komprensiv għall-azzjoni ta' politika fil-livelli kollha ta' Ewropa soċjali li tieħu spinta ġdida, bl-appoġġ ta' "Aġendas Soċjali" li jiġu aġġornati regolarment ([6]) imsejsa fuq valuri komuni.

4.5 Il-PASE jimxi id f'id ma' mudell soċjali Ewropew dinamiku ([7]). Saħħet il-mudell tinsab prinċipalment fil-kapaċità tiegħu li jibni fuq il-valuri komuni inerenti f'varjetà wiesgħa ta' sitwazzjonijiet sabiex jistabbilixxi strumenti, proċeduri u azzjoni b'mod konġunt ma' parteċipanti legali, li jippermettu konverġenza reali f'termini ta' progress. Il-kapaċità ta' finanzjament li għandha l-UE hija fattur determinanti biex ikun żgurat żvilupp konsistenti u biex jippermetti lil dawk il-pajjiżi li qegħdin strutturalment lura biex ilaħħqu ma' l-oħrajn.

4.6 Il-programm jirrikonoxxi li l-iżvilupp ekonomiku u l-progress soċjali jsaħħu lil xulxin u huma interdipendenti. It-twaħħid tal-kompetittività ekonomika mal-ġustizzja u s-solidarjetà soċjali huwa l-aktar mod adatt kif ikun promoss il-benesseri tal-bnedmin fl-Ewropa. Suġġett għal ċerti garanziji għall-benefiċċjarji, jista' jikkombina inizjattivi tas-settur privat u tas-settur pubbliku wkoll sabiex jinstabu riżorsi finanzjarji sostenibbli għal welfare soċjali inklużiv. U b'hekk għandu joħloq ukoll qafas li jiggarantixxi li s-servizzi ta' interess ġenerali jkunu universali, aċċessibbli u ta' kwalità.

4.7 Il-Programm ta' Azzjoni Soċjali ġdid għandu jappoġġja lil kull intrapriża responsabbli soċjalment, lill-kompetizzjoni ġusta u sitwazzjoni ta' kondizzjonijiet ugwali li tippermetti lis-suq intern biex jirnexxi mingħajr ma potenzjalment jiddgħajjef mir-"dumping soċjali". F'dan il-kuntest, huwa għandu jiffoka b'mod partikolari fuq impjiegi ta' kwalità għall-futur u s-soċjetà ta' l-għarfien li tmur magħhom u li hija meħtieġa.

4.8 Il-promozzjoni ta' l-intraprenditorija f'sens wiesa', kif definita mill-Kummissjoni ([8]), ser ittejjeb kemm il-prestazzjoni ekonomika kif ukoll dik soċjali ([9]). Il-pluralità fl-intrapriżi għandha tkun salvagwardjata u promossa sabiex jinkiseb vantaġġ mill-ispeċifiċitajiet ta' intrapriżi ż-żgħar u ta' daqs medju u ta' l-intrapriża ta' l-ekonomija soċjali u l-kontribut tagħhom għad-dimensjoni soċjali. L-istatuti Ewropej għal assoċjazzjonijiet, fondazzjonijiet, mutwali u intrapriżi żgħar huma meħtieġa biex jinħolqu kondizzjonijiet ugwali bejn l-atturi ekonomiċi kollha.

([6]) Il-Kummissjoni adottat Aġenda Soċjali mġedda fit-2 ta' Lulju 2008 (COM(2008) 412 finali).

([7]) Ara l-Opinjoni tal-KESE tas-6.7.2006 dwar il-"Mudell Soċjali Ewropew", rapporteur: is-Sur Ehnmark (ĠU C 309 tas-16.12.2006).

([8]) Definizzjoni tal-Kummissjoni: "L-intraprenditorija tirreferi għall-kapaċità ta' l-individwu li jdawwar l-ideat f'azzjoni. Tinkludi l-kreattività, l-innovazzjoni u t-teħid tar-riskju, kif ukoll l-abbiltà ta' l-ippjanar u l-immaniġġar tal-proġetti sabiex jintlaħqu l-għanijiet. Dan huwa ta' appoġġ għal kulħadd fil-ħajja ta' kuljum fid-dar u fis-soċjetà, l-impjegati sabiex ikunu konxji mill-kuntest tax-xogħol tagħhom u sabiex ikunu kapaċi li jaħtfu l-opportunitajiet, u huwa l-pedament għal ħiliet aktar speċifiċi u l-għarfien meħtieġ mill-intraprendituri li jistabbilixxu attivitajiet soċjali jew kummerċjali", ara l-paragrafu 2.2 ta' l-opinjoni tal-KESE tal-25 ta' Ottubru 2007 dwar "L-Ispirtu Intraprenditorjali u l-Aġenda ta' Lisbona", rapporteur: is-Sur Sharma, ko-rapporteur: is-Sur Olsson (ĠU C 44, 16.2.2008).

([9]) Ara l-opinjoni ta' hawn fuq.

4.9 Il-PASE għandu jkun ibbażat fuq approċċ komprensiv u koerenti, li jesplora wkoll il-kunċett ta' integrazzjoni tal-politika soċjali f'oqsma ta' politika oħra. Huwa għandu jsir parti naturali mill-politika makroekonomika, mill-politiki fiskali u tal-kompetizzjoni, mill-istrateġija ta' l-iżvilupp sostenibbli, mill-politika industrijali, mill-koeżjoni territorjali u mid-dimensjoni esterna ta' l-UE.

4.10 PASE ġdid isaħħaħ b'mod konkret il-viżjoni soċjali dwar l-"opportunitajiet tal-ħajja" l-ġodda għas-seklu 21 ippreżentati reċentement mill-Kummissjoni ([10]). Il-Kummissjoni tissuġġerixxi qafas għall-politika ta' l-UE u tenfasizza li l-aġenda ta' "opportunitajiet, aċċess u solidarjetà" teħtieġ investimenti fit-tul fil-kapital soċjali u uman. Dawn l-investimenti ser iżidu l-prestazzjoni ekonomika u jistgħu jkunu ġustifikati wkoll mil-lat ta' l-iżvilupp sostenibbli. Il-Kumitat jappoġġja bil-qawwa din l-idea, u jemmen li għandhom jiġu żgurati mezzi innovattivi għall-finanzjament tal-kapital uman u soċjali kemm fil-livell ta' l-UE kif ukoll ta' l-Istati Membri. Il-baġit ta' l-UE għandu jkun immirat lejn dan il-għan. Il-possibilità ta' faċilità ta' self madwar l-Ewropa kollha għall-iżvilupp infrastrutturali soċjali tista' tiġi studjata wkoll.

4.11 Il-PASE għandu jikkontribwixxi wkoll sabiex tinkiseb globalizzazzjoni iktar ekwitabbli u bbilanċjata permezz tal-promozzjoni tal-prinċipji u l-valuri tal-mudell soċjali tiegħu firrelazzjonijiet esterni ta' l-UE. Għandhom jitwaqqfu s-sħubijiet ma' pajjiżi terzi kif ukoll ikun hemm iktar għajnuna teknika u finanzjarja sabiex jiġu promossi d-djalogi soċjali u ċivili kif ukoll il-politiki ta' l-impjiegi u tal-benesseri soċjali. Ir-relazzjonijiet kummerċjali għandhom jitmexxew skond ir-rispett tad-drittijiet fundamentali u soċjali tal-bniedem, stipulati per eżempju fil-prinċipji u n-normi ta' l-ILO ([11]).

5. **Gvernanza fuq ħafna livelli**

5.1 Jenħtieġ li l-istituzzjonijiet ta' l-Unjoni Ewropea jaqdu r-rwol tagħhom ta' mexxejja u jissodisfaw l-obbligi li ngħatawlhom fit-Trattat biex jiksbu progress soċjali. Programm ta' Azzjoni Soċjali Ewropew ġdid għalhekk huwa f'waqtu. Fil-prattika, l-istrumenti u l-miżuri kollha previsti fit-Trattat ([12]) għal dan il-għan għandhom jintużaw skond il-prattiċità u l-effiċjenza waqt li jiġu rikonoxxuti r-rekwiżiti tas-sussidjarjetà u l-proporzjonalità.

5.2 Il-Programm ta' Azzjoni Soċjali Ewropew ta' l-1989, flimkien mal-proġett tas-Suq Uniku ta' l-1992, it-tnejn li huma taw xhieda tal-valur tal-"metodu Komunitarju". Peress li dan il-metodu għadu validu għar-reviżjoni attwali tas-suq intern, il-Kumitat huwa tal-fehma li għandu jintuża wkoll biex tingħata spinta ġdida lid-dimensjoni soċjali. Għaldaqstant, huwa possibbli li jittieħdu azzjonijiet leġislattivi f'UE b'27 membru.

([10]) Komunikazzjoni mill-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni dwar "Opportunitajiet, aċċess u solidarjetà: lejn viżjoni soċjali ġdida għal Ewropa fis-seklu 21", COM(2007) 726 finali.

([11]) Opinjoni tal-KESE tat-22.4.2008 dwar "Negozjati ġodda dwar ftehimiet kummerċjali — il-pożizzjoni tal-KESE". Rapporteur: is-Sur Peel u l-ko-rapporteur: is-Sinjura Pichenot. ĠU C 211 tas-19.8.2008, p. 82.

([12]) B'mod partikolari l-Artikolu 136 fit-Trattat ta' Lisbona.

5.3 Fl-istess ħin, l-involviment rikk u varjat ta' l-imsieħba soċjali u l-organizzazzjonijiet l-oħra tas-soċjetà ċivili fil-livelli differenti jista' jgħin sabiex jintlaħaq sens iktar qawwi ta' "sjieda". Il-partijiet interessati kollha kkonċernati għandhom jieħdu sehem sabiex il-Programm ta' Azzjoni Soċjali Ewropew ikun rilevanti, konkret, prattiku u jikkunsidra ċ-ċittadini. B'dan il-mod, approċċ proattiv u "minn isfel għal fuq", kif inhu deskritt iktar 'l isfel, għandu jinteraġixxi ma' l-inizjattivi ta' l-UE.

5.4 Il-ħtiġijiet, it-tħassib u l-aspirazzjonijiet taċ-ċittadini għandhom jiġu identifikati. L-inizjattiva tal-Kummissjoni ta' l-UE li tara x'realtajiet soċjali jeżistu tista' sservi bħala mudell u tkun organizzata fuq bażi aktar permanenti li tilħaq ukoll il-livell lokali. L-organizzazzjonijiet rappreżentattivi tas-soċjetà ċivili jaqdu rwol kruċjali biex it-talbiet taċ-ċittadini jitressqu fil-livell xieraq, inkluża l-Ewropa. Għandhom inkunu involuti b'mod sistematiku fl-evalwazzjonijiet u l-konsultazzjonijiet li tniedi l-Kummissjoni ta' l-UE waqt li l-Kumitat jaqdi r-rwol tiegħu ta' intermedjarju.

5.5 F'dan il-kuntest, il-KESE jenfasizza l-importanza li jiġi organizzat dibattitu permanenti — fil-livelli kollha — li jindirizza l-isfidi u l-għażliet strateġiċi futuri fil-qasam tal-politiki soċjali. L-għan tad-dibattitu għandu jkun li jikkontribwixxi għal kunsens progressiv ġdid dwar il-politika soċjali Ewropea fuqi l-bażi ta' l-impenn komuni bejn dawk kollha involuti.

5.6 Id-djalogu soċjali inter-settorjali, settorjali u trans-nazzjonali jibqa' wieħed mill-pilastri prinċipali tal-mudell soċjali fl-Istati membri u fil-livell ta' l-UE. Min iħaddem u t-trade unions għandhom rwol prinċipali fl-indirizzar ta' l-isfidi soċjali għaliex huma forzi b'saħħithom biex jintlaħaq il-progress ekonomiku u soċjali. Ir-rapporti ta' analiżi konġunti u l-prijoritajiet stabbiliti mill-imsieħba soċjali Ewropej ser ikunu elementi essenzjali ta' qafas għal azzjonijiet adatti fil-livell kemm ta' l-UE kif ukoll nazzjonali ([13]).

5.7 Id-djalogu ċivili — hemm distinzjoni ċara bejn id-djalogu ċivili u dak soċjali — ser ikun pilastru prinċipali ieħor fil-futur. Ser tkun sfida reali biex iċ-ċittadini u l-organizzazzjonijiet tagħhom ikunu involuti fil-kostruzzjoni ta' Ewropa soċjali.

5.8 Il-Kunsilli Ekonomiċi u Soċjali u korpi simili għandhom ikunu jistgħu jiġu mistiedna biex, flimkien mal-gvernijiet tagħhom, jieħdu sehem fl-istadji kollha tat-tfassil u l-implimentazzjoni tal-Programm ta' Azzjoni Soċjali Ewropew.

5.9 Jeħtieġ li s-sħubijiet u d-djalogi eżistenti fil-qasam tal-politiki soċjali jissaħħu fil-prattika. L-esperjenza pożittiva u l-mudelli ta' sħubijiet mill-Istati Membri kif ukoll mill-politika ta' koeżjoni ta' l-UE li kkontribwixxew għall-welfare soċjali għandhom ikunu disseminati u possibbilment esplorati aktar.

5.10 L-awtonomija u l-kapaċitajiet ta' l-atturi soċjali u ekonomiċi jeħtieġ li jkunu promossi u appoġġjati b'miżuri pubbliċi adegwati sabiex jinħoloq ambjent favorevoli li jtejjeb l-abbiltà tagħhom li jartikolaw il-perspettiva "minn isfel għal fuq" u jidentifikaw oqsma ta' politika ewlenin.

6. **Oqsma ta' politika prinċipali**

6.1 *Megħdija tal-ħajja sostenibbli*

— *Megħdijiet individwali siguri permezz ta' impenji kollettivi.* Prinċipji komuni biex ikunu ttrattati transazzjonijiet tul il-ħajja kollha, kif ukoll sabiex tiġi appoġġjata l-"flessigurtà" ([14]) permezz tal-garanzija ta' l-edukazzjoni u t-taħriġ, l-aċċess għas-servizzi, id-drittijiet miżmumin u d-dħul suffiċjenti, u permezz ta' finanzjament pubbliku u/jew privat skond it-tip ta' sigurtà soċjali magħżula. Is-sistemi tas-sigurtà soċjali għandhom jiġu adattati, u jekk ikun possibbli għandu jkun hemm ukoll ftehimiet kollettivi u provvediment finanzjarju reċiproku.

— *Ħajja mtejba permezz ta' karta ta' sostenibbiltà soċjali* li tkopri, ngħidu aħna, id-drittijiet soċjali fundamentali, il-protezzjoni soċjali, is-servizzi soċjali, is-saħħa u d-drittijiet tal-pazjenti — inklużi pazjenti mentali.

6.2 *Il-garanzija tad-drittijiet soċjali fundamentali*

— *Il-Karta tad-Drittijiet Fundamentali.* Il-prinċipji u d-dispożizzjonijiet tal-Karta għandhom jgħinu jiggwidaw u jinkoraġġixxu żviluppi u azzjonijiet tal-politika soċjali ta' l-UE.

— *Viġilanza fil-ġlieda kontra kull forma ta' diskriminazzjoni.* Azzjonijiet leġislattivi addizzjonali u miżuri oħrajn sabiex ikunu garantiti d-dispożizzjonijiet fit-Trattat ([15]) sabiex ikun kopert kull tip ta' diskriminazzjoni.

— *Ratifika ta' strumenti tad-drittijiet tal-bniedem internazzjonali u Ewropej.* Azzjonijiet sabiex tkun garantita l-implimentazzjoni legali u prattika tad-dispożizzjonijiet inklużi f'dawn l-istrumenti u għal monitoraġġ aħjar mill-UE u mill-Istati Membri. Il-Konvenzjoni dwar id-Drittijiet tat-Tfal tan-NU għandha tingħata attenzjoni partikolari.

([13]) Per eżempju, ara r-rapport ta' analiżi konġunt "Key challenges facing European Labour markets" ippubblikat minn BusinessEurope, CCEP u ETUC f'Ottubru 2007.

([14]) Opinjoni tal-KESE tat-22.4.2008 dwar il-Komunikazzjoni mill-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni — Lejn Prinċipji Komuni tal-Flessigurtà: Aktar impjiegi u impjiegi aħjar permezz ta' flessibilità u sigurtà. Rapporteur: is-Sur Janson u ko-rapporteur: is-Sur Ardhe. ĠU C 211 tas-19.8.2008, p. 48

([15]) Artikolu 16 E fit-Trattat ta' Lisbona (preċedentement l-artikolu 13).

6.3 *Tisħiħ tan-nies — żvilupp tal-kapaċitajiet*

— *Programm Ewropew għall-promozzjoni ta' l-għarfien* ([16]). Prijoritajiet u azzjonijiet prinċipali tat-tagħlim tul il-ħajja, li jingħataw bażi legali u l-provvediment ta' riżorsi finanzjarji suffiċjenti.

— *Implimentazzjoni tal-Patt Ewropew għaż-Żgħażagħ*, partikolarment:

  — il-*Pakkett għall-Impjieg taż-Żgħażagħ*, ibbażat fuq investimenti sostanzjali, li jagħti aċċess liż-żgħażagħ f'esperjenza ta' l-ewwel xogħol deċenti li jwassal għal impjieg iktar permanenti fis-suq tax-xogħol;

  — li jingħata t-tieni ċans għal dawk li ħallew l-edukazzjoni kmieni

— *Programm Qafas Komunitarju ta' politiki ta' integrazzjoni*. Politiċi għall-integrazzjoni effettivi, koerenti u bbażati fuq id-drittijiet għall-immigranti, ir-refuġjati u l-minoritajiet appoġġjati minn riżorsi finanzjarji ambizzjużi. Appoġġ permanenti għall-Forum Ewropew għall-Integrazzjoni li qed jiġi propost u li għandu jiġi stabbilit mill-KESE u l-Kummissjoni sabiex jagħti leħen lill-immigranti.

6.4 *Lejn soċjetà għal kulħadd*

— Qerda tal-faqar

  — iż-żamma ta' l-għan li jinqered il-faqar fl-Istati Membri kollha

  — l-implimentazzjoni ta' viżjoni ta' l-eradikazzjoni totali tal-faqar fost it-tfal

  — il-pensjonijiet deċenti sabiex jiġi miġġieled il-faqar fost l-anzjani

  — l-istabbiliment ta' prinċipji komuni ta' dħul minimu deċenti li jirrispettaw is-sussidjarjetà

— L-ugwaljanza bejn is-sessi

  — l-implimentazzjoni tal-Patt ta' l-Ugwaljanza bejn is-Sessi (permezz ta' leġislazzjoni, il-metodu miftuħ ta' koordinazzjoni u prinċipji komuni)

  — il-garanzija tad-drittijiet individwali għan-nisa

  — it-tisħiħ tal-parteċipazzjoni fis-setturi kollha tas-soċjetà

  — il-ġlieda kontra l-faqar fost in-nisa

  — l-investimenti f'kura bi prezz raġonevoli u aċċessibbli tat-tfal u l-anzjani

  — ir-reviżjoni tas-sistemi fiskali u tas-sigurtà soċjali

  — il-ġlieda kontra l-vjolenza fuq in-nisa

— Nirrispondu għall-ħtiġijiet ta' soċjetà li qiegħda tixjieħ

  — li l-Alleanza għall-Familja, adottata mill-Kapijiet ta' Stat ta' l-UE, issir operattiva f'dan ir-rigward

  — li tinħoloq Alleanza taċ-Ċittadini Anzjani ([17])

  — li jiġi garantit l-aċċess universali u sostenibbli u s-sostenibbiltà finanzjarja għal kura fit-tul

  — li jitnieda programm tar-riċerka

  — li jinħoloq osservatorju ta' l-aħjar prattiki.

— Strateġija komprensiva ta' l-UE għad-diżabbiltà

  — l-introduzzjoni ta' proposta qafas kontra d-diskriminazzjoni speċifika għal persuni b'diżabbiltajiet

  — il-konsolidazzjoni tal-prinċipju ta' integrazzjoni tad-diżabbiltà fil-politiki kollha

  — it-tfassil ta' pakkett komprensiv ta' miżuri leġislattivi u stimi ta' l-impatt ta' liġijiet oħra.

— Servizzi mtejba ta' interess ġenerali

  — l-introduzzjonita' l-istabbiltà legali meħtieġa sabiex ikun garantit it-tħaddim tas-servizzi ta' interess ġenerali, u b'mod partikolari, is-servizzi soċjali ta' interess ġenerali kif ukoll biex tinżamm kwalità tajba b'konformità mar-responsabbiltajiet tal-partijiet interessati

  — l-elaborazzjoni ta' l-għodod ta' kwalità sabiex tiġi evalwata l-prestazzjoni ta' dawn is-servizzi u titkejjel l-effiċjenza, anke fir-rigward ta' l-ispejjeż

  — il-promozzjoni ta' investimenti permezz ta' strumenti kkombinati mal-finanzjament pubbliku/privat (shubija pubblika/privata), b'mod speċjali fir-rigward ta' l-infrastrutturi pubbliċi li jiġġeneraw dħul mill-użu tagħhom.

6.5 *Il-ħolqien ta' impjiegi u xogħol ta' kwalità għolja*

— *Strateġija Ewropea dwar l-impjiegi ambizzjuża u effettiva*, b'mod partikolari miri li jistgħu jitkejlu fl-oqsma ta' l-attivazzjoni, it-tagħlim tul il-ħajja, l-impjiegi taż-żgħażagħ u l-ugwaljanza bejn is-sessi li jistgħu jitkejlu skond punti ta' referenza. Il-Kummissjoni għandha tingħata aktar setgħat ta' rinforzar.

— *Il-mobbiltà bħala opportunità għal kulħadd*. Il-benefiċċji tas-suq intern għandhom ikunu sfruttati, bl-implimentazzjoni sħiħa tal-moviment ħieles tax-xogħol fl-UE, flimkien ma':

  — miżuri adegwati għas-sigurtà soċjali (koordinazzjoni transnazzjonali effiċjenti tas-sigurtà soċjali kif ukoll il-portabbiltà tad-drittijiet soċjali dwar pensjonijiet u saħħa)

([16]) Ara Günther Schmied: "Transitional Labour Markets: Managing Social Risks over the Life Course", kontribut għal-Laqgħa Informali tal-Ministri ta' l-Impjiegi u l-Affarijiet Soċjali, Guimarães, il-Portugall, Lulju 2007:
http://www.mtss.gov.pt/eu2007pt/en/preview_documentos.asp?r=29&m=pdf, p. 69).

([17]) SOC/308, abbozz ta' opinjoni dwar "Inqisu l-ħtiġijiet ta' l-anzjani" Rapporteur: is-Sinjura Heinisch. Għadha mhix ippubblikata fil-ĠU (ġiet adotta minn Settembru 2008).

— aċċess għall-housing, il-kura tat-tfal u l-edukazzjoni

— ugwaljanza ta' trattament għal ħaddiema stabbiliti u mobbli u ħaddiema fil-pajjiż ospitanti

— mekkanżmi ta' kontroll aktar effiċjenti u koordinati għall-istabbiliment tal-ħaddiema.

— Xogħol ta' kwalità għolja bi ħlas ġust.

— Prinċipji komuni biex jippromovu xogħol ta' kwalità għolja bi ħlas ġust waqt li jitnaqqsu l-impjiegi prekarji

— Miżuri favur ħaddiema bi ftit ħiliet u favur dawk li ma għandhomx ħiliet

— Azzjonijiet intensifikati biex ikun miġġieled ix-xogħol mhux iddikjarat

— Żvilupp ta' indiċi Ewropew dwar il-kwalità tax-xogħol

— Miżuri biex jittejbu s-saħħa u s-sigurtà fuq il-post tax-xogħol b'miżuri effiċjenti biex ikunu kkonfrontati riskji ġodda, u dan ukoll fir-rigward ta' tipi ġodda ta' xogħol.

— *L-abolizzjoni ta' kull diskriminazzjoni fis-suq tax-xogħol* anke bl-implimentazzjoni ta' strateġiji effiċjenti għat-tnaqqis ta' l-inugwaljanzi bejn is-sessi, sabiex tiġi miġġielda l-esklużjoni u jinħolqu mogħdijiet li jwasslu għall-inklużjoni.

6.6 *Il-promozzjoni ta' l-intraprenditorija f'kuntest soċjali*

L-intraprenditorija fit-tifsira l-iktar wiesgħa tagħha għandha tiġi promossa sabiex toħloq iktar tkabbir u impjiegi aħjar kif ukoll sabiex tinkiseb il-koeżjoni soċjali u tiġi miġġielda l-esklużjoni soċjali.

— *Intrapriżi, b'mod speċjali intrapriżi soċjali u intrapriżi oħrajn ta' l-ekonomija soċjali,* bħala mogħdijiet lejn integrazzjoni effettiva fis-soċjetà u x-xogħol.

— Programmi tal-Kummissjoni għall-appoġġ ta' l-intraprenditorija għandhom jibqgħu ffokati fuq impjiegi ta' kwalità.

— *Responsabbiltà soċjali korporattiva.* Sabiex l-Ewropa ssir simbolu ta' eċċellenza fis-CSE permezz ta' azzjonijiet konġunti ta' dawk li jħaddmu, it-trade unions, l-NGOs u l-awtoritajiet pubbliċi li jiżviluppaw, barra mill-konformità sħiħa mal-liġi tax-xogħol u l-liġi soċjali, mudelli u prattika tajba b'mod sostenibbli bl-appoġġ ta' inċentivi ta' l-UE.

6.7 *Antiċipazzjoni u monitoraġġ tat-tibdil strutturali*

— *Ġestjoni tat-tibdil* fil-qafas ta' sħubija bejn l-intrapriżi u l-atturi kkonċernati kollha fejn il-parteċipazzjoni u l-konsultazzjoni tal-ħaddiema u r-rappreżentanti tagħhom huma essenzjali sabiex jinstabu soluzzjonijiet xierqa.

— *Integrazzjoni tad-dimensjonijiet ambjentali, industrijali, ekonomiċi u soċjali* fi proposti ta' l-UE għall-industrija, il-bidla fil-klima u l-ambjent flimkien ma' strumenti ta' finanzjament partikolari biex jappoġġjaw teknoloġija ġdida u l-impjieg.

6.8 *Enfasizzi fuq id-dimensjoni esterna*

— *Promozzjoni tal-karatterisitiċi tal-mudell soċjali Ewropew fil-politiki esterni ta' l-UE* (b'mod partikolari l-idea ta' xogħol deċenti, djalogu soċjali u djalogu ċivili, per eżempju f'linji politiċi rigward il-kummerċ, il-pajjiżi AKP u l-viċinat)

— Tisħiħ ta' l-approċċ ta' ILO

— ratifika u implimentazzjoni mill-Istati Membri tal-konvenzjonijiet rilevanti kollha ta' l-ILO inklużi dawk rigward in-non-diskriminazzjoni

— integrazzjoni ta' standards ewlenin ta' l-ILO fil-ftehimiet kummerċjali

— tisħiħ tas-sistema superviżorja ta' l-ILO.

— Promozzjoni tat-tikettar soċjali u ambjentali

— *Li l-konvenzjonijiet tas-sistema GSP Plus isiru punt ta' referenza* [18]

— Il-promozzjoni ta' sistemi ta' gvernanza internazzjonali għal għażliet teknoloġiċi u ambjentali ġodda u għal regoli finanzjarji internazzjonali ġodda

— Promozzjoni ta' ftehimiet internazzjonali dwar is-CSR

— *Żvilupp u ġestjoni tal-politika dwar l-immigrazzjoni* bil-kooperazzjoni tal-pajjiżi ta' l-oriġini.

7. **Metodi u għodod**

7.1 *Kummenti ġenerali*

7.1.1 Huwa importanti ħafna li jinstabu metodi xierqa u effettivi sabiex jiġu indirizzati l-isfidi l-ġodda u jkun avvanzat il-progress soċjali.

7.1.2 Kemm l-elementi li diġà jeżistu kif ukoll dawk ġodda tat-Trattat imsemmi hawn fuq għandhom jintużaw bis-sħiħ waqt li tissaħħaħ ukoll l-implimentazzjoni ta' l-acquis soċjali. L-istess jgħodd għal mezzi ta' azzjoni u miżuri oħrajn.

7.2 *Leġislazzjoni ġdida u pendenti*

7.2.1 Fl-ambitu ta' l-Artikoli 136 u 137 tat-Trattat, huwa meħtieġ li jiġu segwiti xi azzjonijiet leġislattivi bħal:

— *l-iżblokkar ta' leġislazzjoni pendenti* (ħin tax-xogħol, xogħol ta' aġenzija u interim, pensjonijiet supplimentari portabbli, eċċ.)

[18] Ara l-punt 5.7. fl-Opinjoni tal-KESE tat-22.4.2008 dwar "Negozjati dwar ftehimiet kummerċjali ġodda — il-pożizzjoni tal-KESE". Rapporteur: is-Sur Peel u ko-rapporteur: is-Sinjura Pichenot. ĠU C 211 tas-19.8.2008, p. 82

— it-titjib ta' ċerti direttivi

— it-tnaqqis gradwali ta' opt outs

— l-istabbiliment ta' qafas għal forom ġodda ta' impjiegi u riskji ġodda fil-post ta' l-impjieg.

7.3 *It-tisħiħ tat-traspożizzjoni, il-monitoraġġ u l-proċedura ta' evalwazzjoni ta' l-azzjoni*

— Is-sentenzi tal-Qorti tal-Ġustizzja Ewropea u l-effetti tagħhom fuq l-acquis soċjali għandhom jiġu segwiti mill-qrib u jekk ikun hemm bżonn għandhom jittieħdu miżuri politiċi u legali sabiex ma jkunx hemm il-possibilità ta' influwenza fuq drittijiet fundamentali u inaljenabbli ([19]).

— Għandu jitħalla jiżviluppa l-potenzjal sħiħ ta' l-imsieħba soċjali u s-soċjetà ċivili organizzata fil-proċess tat-traspożizzjoni u l-implimentazzjoni ta' leġislazzjoni, azzjonijiet u programmi Komunitarji.

— Għandhom jittejbu l-kapaċitajiet ta' kontroll u ta' spezzjoni fil-qasam tas-saħħa u s-sikurezza fuq il-post tax-xogħol u l-implimentazzjoni tad-drittijiet tal-ħaddiema.

7.4 *Ko-regolazzjoni u awto-regolazzjoni*

7.4.1 Il-ko-regolazzjoni u l-awto-regolazzjoni (ftehimiet, kodiċi ta' kondotta volontarji, standards, eċċ.) jistgħu jikkomplementaw il-leġislazzjoni qafas ta' l-UE u miżuri oħrajn fil-qasam soċjali. Id-djalogu soċjali fih innifsu huwa element wieħed minn dan l-istrument. Il-ko-regolazzjoni u l-awto-regolazzjoni jistgħu jkunu proċess dinamiku li jirrispondi għall-iżvilupp rapidu tar-realtajiet soċjali. Madankollu, dejjem irid jiġi evalwat bir-reqqa u jkun imsejjes fuq il-parteċipazzjoni u r-responsabbiltà tal-partijiet interessati kollha kkonċernati u ma għandux iwassal għal status legali inqas b'saħħtu mill-metodu disponibbli tal-Komunità.

7.5 *L-awtonomija u l-effiċjenza tad-djalogu soċjali jeħtieġ li jkunu rinforzati*

7.5.1 Il-programm ta' ħidma konġunt għall-2006-2008 li għadu għaddej ta' l-imisieħba soċjali Ewropej juri li d-djalogu soċjali Ewropew huwa fit-triq it-tajba biex jiffaċċja l-isfidi ta' l-Ewropa sakemm l-imisieħba soċjali Ewropej jadottaw il-mezzi sabiex joħolqu kultura li tiffunzjona tajjeb u dinamika ta' relazzjonijiet industrijali awtonomi fil-livelli kollha. L-UE tista' tappoġġja dan billi:

— tiżgura konsultazzjoni xierqa ma' l-imsieħba soċjali Ewropej fil-qafas ta' l-Artikolu 138 tat-Trattat;

— tiggarantixxi l-implimentazzjoni bla xkiel tal-programmi ta' ħidma konġunti tagħhom;

— issaħħaħ il-kapaċitajiet tat-trade unions u ta' min iħaddem fil-qasam tat-taħriġ u tat-teħid ta' azzjoni, anke permezz ta' mezzi ġodda, partikolarment fl-Istati Membri l-ġodda;

— tippromovi ftehimiet kollettivi trans-nazzjonali billi tiggarantixxi qafas legali stabbli għall-imsieħba soċjali bil-għan li jagħmlu negozjati kollettivi madwar l-Ewropa kollha, inklużi dispożizzjonijiet għat-traspożizzjoni ta' ftehimiet kollettivi;

— tkompli tiżviluppa d-direttivi dwar il-parteċipazzjoni tal-ħaddiema, b'mod partikolari fir-rigward tad-dritt għall-informazzjoni u l-konsultazzjoni.

7.6 *Djalogu ċivili — rinforzar tad-demokrazija parteċipattiva*

7.6.1 Id-dispożizzjonijiet ([20]) dwar id-demokrazija parteċipattiva fit-Trattat ta' Lisbona joffru opportunitajiet ġodda biex ikunu involuti bis-sħiħ organizzazzjonijiet oħrajn tas-soċjetà ċivili barra mill-imsieħba soċjali fit-tfassil tal-politika soċjali Ewropea u b'mod partikolari fit-tfassil ta' Programm ta' Azzjoni Soċjali Ewropew ġdid.

7.6.2 Il-KESE huwa l-istituzzjoni rappreżentattiva tas-soċjetà ċivili organizzata fil-livell ta' l-UE. It-Trattat ta' Lisbona jagħti 'l-Kumitat ambitu addizzjonali biex jaqdi bis-sħiħ ir-rwol tiegħu bħala intermedjarju bejn is-soċjetà ċivili organizzata u l-korpi ta' l-UE li jieħdu d-deċiżjonijiet. Il-KESE għandu responsabbiltà partikolari fit-tkattir tad-demokrazija parteċipattiva. Ser jieħu inizjattivi u jesplora metodi u mezzi biex dan l-Artikolu l-ġdid tat-Trattat isir operattiv kif ukoll biex jevalwa l-metodi differenti ta' parteċipazzjoni, konsultazzjoni u l-istimi ta' l-impatt li qed jintużaw mill-Kummissjoni ta' l-UE u istituzzjonijiet oħrajn ta' l-UE bil-għan li jsiru aktar affidabbli, utli u parteċipattivi. F'dan il-kuntest il-Kumitat itenni s-sejħa tiegħu għall-adozzjoni ta' statut għall-assoċjazzjonijiet Ewropej ([21]).

7.7 *Id-dritt ta' l-inizjattiva taċ-ċittadini — għodda importanti*

7.7.1 Id-dritt ta' l-inizjattiva taċ-ċittadini ([22]) jista' jkun ikkunsidrat bħala għodda ġdida u waħda mill-aktar għodod importanti biex is-soċjetà ċivili organizzata tipprova tippromovi Ewropa soċjali eqreb taċ-ċittadini u l-aspettattivi soċjali tagħhom.

7.7.2 Għalhekk, l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili għandhom jevalwaw l-effikaċja ta' din il-klawsola tat-Trattat il-ġdid. Għandhom jeżaminaw f'liema ċirkostanzi jistgħu jużawha u kif ser issir operattiva. Il-KESE jista' jikkontribwixxi għal din l-analiżi wkoll billi jinvolvi lill-kunsilli ekonomiċi u soċjali nazzjonali kif ukoll l-organizzazzjonijiet nazzjonali li l-membri tiegħu jirrappreżentaw.

([19]) Per eżempju, Laval un Partneri Ltd. Sentenza ta' l-ECJ C-341/05 tat-18.12.2007. Viking Judgment ECJ u Rüffert ECJ C 346/06.

([20]) L-Artikolu 8 B.

([21]) Ara, per eżempju, l-opinjoni tal-KESE tat-28.1.1998 dwar l-"Organizzazzjonijiet u Fondazzjonijiet Volontarji fl-Ewropa", rapporteur: is-Sur Olsson (ĠU C 95 tat-30.3.1998)

([22]) Artikolu 8 B.4.

7.8 *Kooperazzjoni msaħħa*

7.8.1 Id-diversità dejjem tiżdied ta' l-Unjoni Ewropea hija argument favur il-kooperazzjoni msaħħa. L-Istati Membri li jridu jmorru lil hinn u aktar rapidament fi kwistjonijiet ta' politika soċjali jistgħu jużaw din l-opportunità biex isibu soluzzjonijiet komuni u adatta. Naturalment, dan la għandu jwassal għar-"dumping soċjali" u lanqas iħalli lil dawk li mhux qed jieħdu sehem totalment minsijin. F'dan il-kuntest għandu jkun innotat li l-kooperazzjoni bejn ċerti Stati Membri diġà teżisti f'ċerti oqsma. ([23])

7.8.2 Xi oqsma possibbli għall-kooperazzjoni msaħħa jistgħu jkunu:

— biex jintlaħaq approċċ komuni dwar kif ikunu integrati l-politiki ekonomiċi u soċjali fiż-żona ta' l-euro;

— il-portabbiltà tad-drittijiet soċjali barra minn dawk koperti mir-regolament dwar il-koordinazzjoni ta' skemi tas-sigurtà soċjali ([24]);

— azzjonijiet għall-infurzar ta' l-istrateġiji differenti ta' l-UE fejn il-kompetenza hija l-aktar ta' l-Istati Membri, bħal per eżempju fil-qasam ta' l-edukazzjoni.

7.9 *Il-Metodu Miftuħ ta' Koordinazzjoni (MMK)*

7.9.1 F'opinjonijiet differenti l-Kumitat appoġġja l-MMK iżda kien tal-fehma li dan għandu jkun iktar effettiv. Il-MMK ta xi riżultati iżda ħafna drabi l-Istati Membri ma wrewx impenn suffiċjenti għall-objettivi u l-azzjonijiet li ntlaħaq ftehim dwarhom.

7.9.2 Il-Kumitat ipporopona li l-MMK għandu jintuża biex jiġu stabbiliti kemm miri kwantitattivi kif ukoll kwalitattivi flimkien ma' indikaturi soċjali aħjar, u għandu jintuża f'oqsma ġodda, per eżempju politiki dwar l-integrazzjoni, is-solidarjetà bejn il-ġenerazzjonijiet u l-politiki dwar id-diżabbiltà.

7.9.3 Il-Metodu Miftuħ ta' Koordinazzjoni għandu jaħdem iktar fil-livell lokali u b'hekk jirrifletti l-approċċ parteċipattiv minn isfel għal fuq u l-koordinazzjoni neċessarja ta' l-imsieħba u l-politiki sabiex jintlaħaq żvilupp lokali u reġjonali bl-appoġġ tal-fondi strutturali.

7.9.4 Xi proposti:

— Pjanijiet ta' azzjoni lokali, reġjonali u nazzjonali bħala element essenzjali tal-Programm ta' Azzjoni Soċjali Ewropew.

— Benchmarking tal-MMK stess permezz ta' miri u indikaturi, reviżjonijiet mill-pari kif ukoll skambju ta' prattika tajba fejn għandhom jiġu enfasizzati l-gvernanza u b'mod partikolari l-parteċipazzjoni fis-soċjetà ċivili organizzata fil-livelli kollha u l-Kumitat Ekonomiċi u Soċjali nazzjonali.

([23]) Per eżempju l-Euro u x-Schengen.

([24]) Regolament 883/04.

7.10 *Prinċipji komuni*

7.10.1 L-inizjattivi reċenti tal-Kumissjoni dwar, per eżempju, il-flessigurtà, introduċew metodu "ġdid" ibbażat fuq prinċipji komuni li jservu ta' rakkomandazzjonijiet biex ikunu segwiti minn kull Stat Membru skond kif iħossu li hu xieraq ([25]).

7.10.2 Il-metodu jidher vijabbli meta jkun qed jiffoka fuq temi speċifiċi ħafna u fejn l-Istati Membri jixtiequ li jsir progress anke jekk il-kompetenza ta' l-UE hija limitata. Minħabba li huma involuti bosta oqsma ta' politika, jinħtieġ approċċ integrat.

7.10.3 Il-metodu ta' prinċipji komuni huwa opportunità wkoll għall-parteċipazzjoni tas-soċjetà ċivili organizzata, kemm fit-tfassil kif ukoll fin-negozjar u l-implimentazzjoni tagħhom.

7.10.4 Madankollu, hemm bżonn kbir li jinstabu rabtiet ma' strumenti u metodi oħrajn ta' l-UE, per eżempju l-MMK u l-linji gwida integrati ta' l-istrateġija ta' Lisbona sabiex tiġi evalwata u mkejla l-effiċjenza ta' dan il-metodu l-ġdid u l-applikazzjoni xierqa tiegħu. Waqt l-implimentazzjoni, huwa importanti li l-prinċipji komuni jiġu rispettati b'mod effettiv sabiex ma jkunx hemm lok għal kompetizzjoni inġusta.

7.11 *Indikaturi*

7.11.1 Il-Kumitat jissuġġerixxi li fil-qafas tal-PASE għandha tkun introdotta azzjoni partikolari relatata ma' indikaturi bil-parteċipazzjoni attiva tal-partijiet interessati kkonċernati. Għandha:

— tistabbilixxi indikaturi ġodda ta' "benesseri" li m'humiex ibbażati mill-qrib fuq il-PGD/PGN, iżda li bis-saħħa tagħhom jintwera l-progress fl-oqsma ta' l-iżvilupp soċjali ([26]);

— telabora indikaturi soċjali ta' kwalità għolja, affidabbli u komparabbli biex tingħata stampa ddettaljata u reali tal-progress rigward l-objettivi;

— tiżviluppa indikaturi kwalitattivi sabiex jitkejlu, ngħidu aħna, l-aċċessibbiltà u l-kwalità b'rabta ma' l-aspettattivi kif ukoll l-involviment ta' l-utent u t-trattament faċli għall-utent biex ikun rifless kif qed jintlaħqu l-ħtiġijiet taċ-ċittadini.

7.12 *Il-valutazzjoni ta'l- impatt tal-politiki ta' l-UE*

7.12.1 Il-leġislazzjoni, il-politiki u l-programmi ta' l-Unjoni Ewropea għandhom ikunu valutati rigward il-konsegwenzi soċjali tagħhom. Il-Kummissjoni għandha responsabbiltà partikolari għal din il-valutazzjoni ta' l-impatt li għandha tinvolvi mill-qrib lill-atturi kkonċernati kollha. L-oqsma tal-politika soċjali ewlenin kollha, partikolarment l-effetti tagħhom fuq l-impjieg, it-tkabbir, il-koeżjoni soċjali u s-sostenibbiltà għandhom jiġu evalwati kull ħames snin. Kriterji ta' kwalità għandhom jitwaqqfu sabiex jappoġġjaw l-analiżi u l-evalwazzjoni neċessarji.

([25]) Komunikazzjoni mill-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni — Lejn Prinċipji Komuni ta' Flessigurtà: Aktar impjiegi u impjiegi aħjar permezz tal-flessibbiltà u s-sigurtà, COM(2007) 359 finali, flimkien ma' oħrajn. ĠU C 211 tas-19.8.2008, p. 48

([26]) Skond ħidmet l-ekonomista li rebaħ il-Premju Nobel, Armatya Sen.

7.13 *Riżorsi finanzjarji*

7.13.1 L-istrument baġitarju biex ikun implimentat il-programm ta' azzjoni soċjali għandu jittieħed fil-viżjoni komprensiva tar-riżorsi finanzjarji kemm ta' l-UE kif ukoll nazzjonali.

7.13.2 Fir-riforma baġitarja għandha titpoġġa enfasi speċjali fuq azzjoni b'appoġġ għal koeżjoni ekonomika u soċjali. Hija meħtieġa allokazzjoni mill-ġdid tar-riżorsi sabiex ikunu salvagwardjati u promossi l-koeżjoni, l-impjiegi u l-mudell soċjali Ewropew, u b'hekk il-PASE, b'konformità mal-valutazzjonijiet ta' kull ħames snin (ara punt 7.12.1).

7.13.3 Madankollu, sakemm ikun effettiv il-baġit il-ġdid (2013) jistgħu jsiru ċerti allokazzjonijiet fil-baġit eżistenti kemm mingħajr kif ukoll bir-rinegozjati bejn l-Istati Membri.

7.13.4 Huma meħtieġa aktar koerenza u koordinazzjoni bejn il-fondi differenti (eż. koeżjoni, reġjonali, soċjali, rurali, Fond Ewropew ta' Aġġustament għall-Globalizzazzjoni (EGF)) sabiex tkun integrata d-dimensjoni soċjali fil-linji ta' politika differenti.

7.13.5 Proposti għal inizjattivi ta' nofs it-term

— l-EGF għandu jiġi eżaminat mill-ġdid b'enfasi speċjali fuq il-fini, il-metodi ta' applikazzjoni u aċċess aħjar għall-finanzjament, inkluż it-tisħiħ tar-rabta ma' l-FSE (Fond Soċjali Ewropew). Għandha tkun ikkunsidrata l-estensjoni possibbli ta' l-EGF biex ikopri l-impatt tal-bidla fil-klima u linji politiċi ambjentali dwar l-impjiegi;

— il-fondi strutturali għandhom jirrispondu aktar għal strutturi ta' appoġġ fuq skala żgħira iżda effettivi fil-livell bażiku;

— jista' jkun stabbilit Fond għall-Innovazzjoni Soċjali biex jappoġġja inizjattivi ġodda ta' karattru sperimentali b'konformità ma' l-esperjenza pożittiva li ġarrab il-programm Equal;

— għandu jinħoloq Fond Demografiku ([27]) minnufih;

— għandu jissaħħaħ il-Fond Ewropew għall-Integrazzjoni.

Brussell, id-9 ta' Lulju 2008.

Il-President

tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew

Dimitris DIMITRIADIS

([27]) Ara l-opinjoni tal-KESE tat-18.12.2007 dwar ir-"Raba' Rapport ta' Koeżjoni", rapporteur: is-Sur Derruine (ĠU C 120 tas-16.5.2008).

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar il-Proposta għal Direttiva tal-Kunsill dwar il-kundizzjonijiet ta' dħul u residenza ta' ċittadini ta' pajjiżi terzi għall-iskop ta' impieg bi kwalifiki għoljin

COM(2007) 637 finali — 2007/0228 (CNS)

(2009/C 27/23)

Nhar, is-7 ta' Frar 2008, il-Kunsill iddeċieda, b'konformità ma' l-Artikolu 262 tat-Trattat li jistabbilixxi l-Komunità Ewropea, li jikkonsulta lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar

Proposta għal Direttiva tal-Kunsill dwar il-kundizzjonijiet ta' dħul u residenza ta' ċittadini ta' pajjiżi terzi bl-iskop ta' impjieg bi kwalifiki għoljin.

Is-Sezzjoni għax-Xogħol, l-Affarijiet Soċjali u ċ-Ċittadinanza, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha nhar l-10 ta' Ġunju 2008. Ir-rapporteur kien is-Sur Pariza Castaños.

Matul il-446 sessjoni plenarja tiegħu li nżammet id-9 u l-10 ta' Lulju 2008 (seduta tad-9 ta' Lulju), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-Opinjoni b'139 voti favur, 3 voti kontra u 9 astensjonijiet.

1. **Kummenti preliminari**

1.1 Għaddew tmien snin mill-Kunsill Ewropew ta' Tampere, meta l-UE ddeċidiet li tressaq politika komuni dwar l-immigrazzjoni. Madankollu, ftit sar progress dwar wieħed mill-aspetti ewlenin — politika u leġislazzjoni dwar id-dħul. Din għadha titħaddem b'leġislazzjoni nazzjonali, b'ebda armonizzazzjoni fil-livell ta' l-UE biex ikun regolat id-dħul; il-leġislazzjoni nazzjonali tvarja ħafna u tesprimi politiki kontradittorji.

1.2 Għaddew aktar minn sitt snin mindu l-Kummissjoni ħejjiet il-*Proposta tagħha għal Direttiva tal-Kunsill dwar il-kundizzjonijiet ta' dħul u residenza ta' ċittadini ta' pajjiżi terzi bil-għan ta' impjieg rimunerat u attivitajiet ekonomiċi ta' min jaħdem għal rasu.* [1] Il-KESE u l-Parlament taw Opinjonijiet [2] li jappoġġjaw il-proposta. Madankollu, il-proposta m'għaddietx mill-ewwel qari fil-Kunsill. Minn dakinhar, xi Stati fasslu leġislazzjoni ġdida dwar l-immigrazjoni ekonomika, bi strateġiji differenti ħafna.

1.3 Fis-snin li ġejjin, l-Ewropej ser ikollhom bżonn ta' emigranti ekonomiċi ġodda biex jikkontribwixxu fl-iżvilupp soċjali u ekonomiku [3]. Is-sitwazzjoni demografika tindika li l-istrateġija ta' Lisbona tista' tisfaxxa jekk ma nbiddlux il-politiki dwar l-immigrazzjoni. Hemm bżonn ta' politika attiva dwar id-dħul ta' ħaddiema bi kwalifiki għolja u dawk inqas kwalifikati.

1.4 Huwa ta' dispjaċir li fil-Kunsill ta' l-Unjoni Ewropea xi gvernijiet marru kontra l-proposti leġislattivi tal-Kummissjoni u qed ikomplu jħaddmu l-politika restrittiva ta' dari. Sadattant, l-ekonomija s-sewda u l-impjiegi illegali qed jiżdiedu, u qed joħolqu "fattur li jħajjar" emigranti mingħajr dokumenti li l-proposta ta' direttiva qed tipprova tnaqqas billi ddaħħal sanzjonijiet kontra dawk li jħaddmu [4], dwar dan il-KESE fasslet opinjoni [5]. Fl-assenza ta' leġislazzjoni Ewropea komuni, l-Istati Membri qed jadottaw leġislazzjoni ġdida b'aġendi politiċi differenti ħafna, u qed joħolqu aktar ostakoli għall-armonizzazzjoni. Dawn l-aġendi politiċi u leġislattivi differenti joħolqu konfużjoni u inċertezza fost iċ-ċittadini.

1.5 Il-KESE jemmen li leġislazzjoni dwar l-immigrazzjoni għandha tkun inkluża fit-Trattat ta' Lisbona skond il-proċedura ordinarja (Inizjattiva tal-Kummissjoni, maġġoranza kwalifikata fil-Kunsill u ko-deċiżjoni mal-Parlament).

1.6 Madankollu, din il-proposta għal direttiva qed tkun diskussa fil-Kunsill skond il-prinċipju mhux produttiv ta' unanimità. Għalhekk, kif il-Kumitat ippropona fl-opinjoni tiegħu dwar il-programm ta' l-Aja [6], "Din il-bidla għandha sseħħ issa, qabel l-istudju ta' proposti leġislattivi ġodda". Il-KESE jipproponi li l-Kunsill jadotta il-proċedura "li tgħaqqad" li hija diġà fis-seħħ dwar l-ażil, sabiex dawn id-direttivi jistgħu jkunu approvati minn maġġoranza kwalifikata u ko-deċiżjoni mal-Parlament.

(1) COM(2001) 386 finali.

(2) Ara l-opinjoni tal-KESE tas-16.1.2002 dwar il-*Proposta għal Direttiva tal-Kunsill dwar il-kundizzjonijiet ta' dħul u residenza ta' ċittadini ta' pajjiżi bil-għan ta' impjieg rimunerat u attivitajiet ekonomiċi ta' min jaħdem għal rasu, Rapporteur*: Is-Sur Pariza Castaños (ĠU C 80, 3.4.2002) u l-Opinjoni tal-PE fil-ĠU C 43 E, 19.2.2004 (*Rapporteur*: Is-Sinjura Terrón i Cusi).

(3) Ara l-konklużjonijiet tal-Kunsill ta' Diċembru 2007 (Pjan dwar l-emigrazzjoni legali) u l-opinjoni tal-KESE tal-10.12.2003 dwar il-*Komunikazzjoni mill-Kummissjoni lill-Kunsill, il-Parlament Ewropew, il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u l-Kumitat tar-Reġjuni dwar l-immigrazzjoni, l-integrazzjoni u l-impiegi, Rapporteur*: Is-Sur Pariza Castaños (ĠU C 80, 30.4.2004).

(4) COM(2007) 249 finali.

(5) Opinjoni tal-31 ta' Marzu 2008 dwar il-proposta għal direttiva li tintroduċi sanzjonijiet kontra min iħaddem lil ċittadini minn pajjiżi terzi b'residenza illegali, Rapporteur: Roksandic ko-rapporteur: Almeida Freire, adottata waqt is-sessjoni plenarja tat-12 u t-13 ta' Marzu 2008. ĠU C 204, 9.8.2008, p. 70.

(6) Ara l-opinjoni tal-KESE tal-15 ta' Diċembru 2005 dwar Komunikazzjoni tal-Kummissjoni lill-Kunsill u lill-Parlament Ewropew: Il-Programm ta' L-Aja: Għaxar prijoritajiet għall-ħames snin li ġejjin — Il-Partenarjat għal tiġdid Ewropew fil-qasam tal-Libertà, tas-Sigurtà u tal-Ġustizzja,, Rapporteur: is-Sur Pariza Castaños (ĠU C 65, 17.3.2006).

1.7 Kif diġà ddikjarat mill-Kumitat, "Għall-leġislazzjoni ġdida dwar id-dħul, qafas leġislattiv sħiħ u orizzontali huwa preferut minn leġislazzjoni settorjali" ([7]). Il-proposta għal Direttiva dwar id-dħul imfassla mill-Kummissjoni u appoġġjata mill-KESE, bi ftit tibdiliet ([8]), tibqa' proposta leġislattiva tajba. Barra minn hekk, jistgħu jitfasslu regoli speċifiċi għal kwistjonijiet settorjali u sitwazzjonijiet partikolari. Jekk il-Kunsill ta' l-Unjoni Ewropea kellu jagħżel strateġija settorjali, immirata biss lejn id-dħul ta' emigranti bi kwalifiki għolja, din ma tapplikax għall-parti l-kbira ta' l-emigrazzjoni, u tkun ukoll diskriminatorja. Din l-għażla tista' tkun eħfef għall-Kunsill, iżda ma tirrispondix għal ħtiġijiet Ewropej.

1.8 It-Trattat ta' Lisbona jiffissa l-limiti għal leġislazzjoni komuni, inkluż id-dritt ta' l-Istati Membri biex "jiddeterminaw il-volumi tad-dħul" ta' emigranti lejn pajjiżhom. Dan il-limitu ma jevitax grad għoli ta' armonizzazzjoni leġislattiva milli tintlaħaq fl-UE. Huwa inċentiv biex il-ġestjoni nazzjonali ta' l-emigrazzjoni ekonomika tkun ittrattata permezz ta' proċeduri komuni u trasparenti. Is-setgħa li jinħarġu permessi tax-xogħol u residenza għandha tkun f'idejn l-awtoritajiet ta' l-Istati Membri, iżda fi ħdan il-qafas tal-leġislazzjoni Komunitarja. Għalhekk, kull Stat Membru jista' jiddeċiedi, b'kooperazzjoni ma' l-imsieħba soċjali, dwar it-tip ta' emigrazzjoni li jeħtieġ ([9]). Il-leġislazzjoni nazzjonali għandha tikkunsidra ċ-ċirkostanzi speċifiċi ta' kull pajjiż, filwaqt li tirrispetta wkoll il-leġislazzjoni Ewropea.

1.9 Il-KESE jemmen li hekk kif il-leġislazzjoni dwar id-dħul ta' ħaddiema immigranti hija marbuta max-xejriet tas-suq tax-xogħol, għandu jkun hemm djalogu bejn l-awtoritajiet nazzjonali u l-imsieħba soċjali.

1.10 Il-programm ta' *l-Aja* ta' Novembru 2004 jirrikonoxxi li "emigrazzjoni legali ser ikollha sehem importanti fit-tisħiħ ta' ekonomija bbażata fuq l-għarfien fl-Ewropa, fit-titjib ta' l-iżvilupp ekonomiku, u b'hekk tikkontribwixxi fl-implimentazzjoni ta' l-istrateġija ta' Lisbona".

1.11 Il-Kunsill Ewropew ta' Diċembru 2006 approva l-Pjan ta' Politika dwar l-Emigrazzjoni Legali, maħsub biex jintlaħqu żewġ għanijiet:

1.11.1 li jigu stabbiliti l-kundizzjonijiet tad-dħul għal kategoriji speċifiċi ta' emigranti (ħaddiema bi kwalifiki għolja, ħaddiema staġjonali, apprendisti u dawk trasferiti bejn korporazzjonijiet rimunerati) f'erba' proposti leġislattivi speċifiċi; u

1.11.2 li jitwaqqaf qafas ġenerali għal strateġija li tkun ekwa u bbażata fuq ir-rispett tad-drittijiet tal-ħaddiema emigranti.

1.12 Reċentement, il-KESE adotta żewġ opinjonijiet ([10]) fejn ippropona li l-ġestjoni ta' l-immigrazzjoni ssir b'kollaborazzjoni mal-pajjiżi ta' l-oriġini b'mod li jiffavorixxi l-iżvilupp tagħhom. F'opinjoni reċenti ([11]), il-KESE stqarr il-ħtieġa li jidħlu elementi ta' flessibbiltà fid-direttiva 2003/19 dwar ir-residenti fit-tul u ressaq proposti oħra li jixtieq li jiġu kkunsidrati fit-tfassil ta' direttivi ġodda dwar l-ammissjoni.

2. Proposta għal Direttiva

2.1 Il-proposta għandha l-għan li tiffaċilita li jkunu mħajra ħaddiema bi kwalifiki għoljin billi jkunu armonizzati l-proċeduri mħaffa ta' dħul, ibbażati fuq definizzjonijiet komuni u kriterji u kundizzjonijiet favorevoli ta' residenza. Tinkludi skema speċifika għal "professjonisti żgħażagħ", u tinkuraġixxi l-mobilità intra-Komunitarja.

2.2 *Ambitu individwali u fiżiku*

2.2.1 L-għan huwa li jiġu stabbiliti kundizzjonijiet ta' dħul u residenza għal aktar minn tliet xhur lil ċittadini ta' pajjiżi terzi u l-membri tal-familja tagħhom għal skop ta' impjieg bi kwalifiki għoljin, u biex jiġu regolati l-kriterji dwar ir-residenza tagħhom fi Stati Membri oħra. "Impjieg bi kwalifiki għoljin" huwa definit bħala l-eżerċizzju ta' xogħol ġenwin u effettiv taħt id-direzzjoni ta' ħaddieħor li għalih persuna titħallas u li għalih huma meħtieġa kwalifiki ta' edukazzjoni għolja jew mill-inqas tliet snin ta' esperjenza professjonali ekwivalenti.

2.2.2 L-ambitu tal-proposta jkopri ċittadini ta' pajjiżi terzi li japplikaw biex jidħlu fit-territorju ta' Stat Membru bil-għan ta' impieg bi kwalifiki għoljin. Il-kategoriji li ġejjin huma esklużi: applikanti għal protezzjoni internazzjonali jew persuni li jaqgħu taħt skemi ta' protezzjoni temporanja; refuġjati; riċerkaturi; membri tal-familja ta' ċittadini ta' l-UE li qed jeżerċitaw id-dritt tagħhom għal libertà ta' moviment; persuni bi status ta' residenza fit-tul fl-UE; benefiċjarji ta' ftehimiet internazzjonali.

([7]) Ara l-opinjoni tal-KESE tad-9.6.2005 dwar il-*Green paper dwar strateġija ta' l-UE fil-ġestjoni ta' l-emigrazzjoni ekonomika, Rapporteur*: Is-Sur Pariza Castaños (ĠU C 286, 17.11.2005).

([8]) Ara l-opinjoni tal-KESE dwar il-*Proposta għal Direttiva tal-Kunsill dwar il-kundizzjonijiet tad-dħul u residenza ta' ċittadini ta' pajjiżi terzi bil-għan ta' impjieg rimunerat u attivitajiet ekonomiċi għal min jaħdem għal rasu, Rapporteur*: is-Sur Pariza Castaños (ĠU C 80, 3.4.2002).

([9]) Ara nota 4 f'qiegħ il-paġna.

([10]) Opinjoni tal-KESE tat-25.10.2007 dwar l-immigrazzjoni fl-UE u l-politika ta' kooperazzjoni mal-pajjiżi ta' oriġini għall-promozzjoni ta' l-iżvilupp (opinjoni fuq inizjattiva proprja) rapporteur: Pariza Castaños (ĠU C 44 tas-16.2.2008) u l-opinjoni dwar Migrazzjoni u żvilupp: opportunitajiet u sfidi (opinjoni fuq inizjattiva proprja),Rapporteur Sharma adottat waqt is-sessjoni plenarja tat-12-13.12.2007 (ĠU C 120, 16.5.2008, p. 82).

([11]) Opinjoni tal-KESE tat-25.10.2007 dwar l-Immigrazzjoni fl-UE u l-politika ta' kooperazzjoni mal-pajjiżi ta' oriġini għall-promozzjoni ta' l-iżvilupp (opinjoni fuq inizjattiva proprja), Rapporteur: is-Sur Pariza Castaños (ĠU C 44, 16.2.2008).

2.2.3 Id-direttiva għandha tkun mingħajr preġudizzju għal dispożizzjonijiet aktar favorevoli inklużi l-ftehim bilaterali u multilaterali ma' pajjiżi terzi, u m'għandhomx jeffettwaw id-dritt ta' l-Istati Membri biex jadottaw jew iżommu dispożizzjonijiet aktar favorevoli, ħlief rigward kundizzjonijiet ta' dħul fl-ewwel Stat Membru.

2.3 *Kundizzjonijiet, proċeduri u drittijiet*

2.3.1 Il-proposta tistabbilixxi l-kundizzjonijiet ta' dħul u l-kriterji ta' ammissjoni, li taħthom individwi għandhom:

a) jippreżentaw kuntratt validu ta' xogħol jew offerta li torbot ta' xogħol għal mill-inqas sena;

b) jissodisfaw il-kundizzjonijiet stipulati fil-leġislazzjoni nazzjonali għall-eżerċizzju tal-professjoni regolata speċifikati fil-kuntratt tax-xogħol jew l-offerta li torbot ta' xogħol;

c) għal professjonijiet mhux regolati, jippreżentaw dokumenti li jiċċertifikaw il-kwalifiki għoljin professjonali fix-xogħol jew settur speċifikat;

d) jippreżentaw dokument ta' vvjaġġar validu u permess validu ta' residenza;

e) ikollhom assigurazzjoni tas-saħħa;

f) ma jitqisux bħala li huma ta' theddida għall-politika pubblika, is-sigurtà pubblika jew is-saħħa pubblika.

2.3.2 Is-salarju gross fix-xahar speċifikat fil-kuntratt tax-xogħol jew l-offerta ta' impieg ma jistax ikun inqas mil-limitu ta' paga nazzjonali definit u pubblikat għal dan il-għan mill-Istati Membri, li għandu jkun mill-inqas tliet darbiet tal-paga minima grossa fix-xahar stipulat fil-liġi nazzjonali ([12]).

2.3.3 Ċittadini ta' pajjiżi terzi li għandhom inqas minn tletin sena u li għandhom kwalifiki ta' edukazzjoni ogħla huma eżentati minn uħud minn dawn il-kundizzjonijiet. Is-salarju gross fix-xahar għandu jkun mill-inqas żewġ terzi tal-limitu tas-salarju nazzjonali. Barra minn hekk, meta applikant itemm l-edukazzjoni ogħla tiegħu/tagħha fl-Istat Membru u jikseb/tikseb grad ta' Baċċelerat jew *Master* f'istituzzjoni ta' edukazzjoni ogħla li tinsab fi ħdan il-Komunità, il-prova ta' l-esperjenza professjonali flimkien mal-kwalifi ta' edukazzjoni ogħla ma tkunx meħtieġa.

2.3.4 Skond l-Artikoli 7 u 19.5, dan ikun mingħajr preġudizzju għall-kompetenza ta' l-Istati Membri li jidderteminaw il-volumi ta' dħul ta' ċittadini ta' pajjiżi terzi għal impjieg bi kwalifiki ogħla.

2.4 *Il-Karta l-Blu (Blue Card)*

2.4.1 Iċ-ċittadini ta' pajjiżi terzi li jissodisfaw dawn il-kriterji jingħataw il-Karta l-Blu ta' l-UE. Il-validità inizjali tal-Karta l-Blu għandha tkun sentejn u għandha tiġġedded għal mill-inqas l-istess perjodu ta' żmien ([13]). Jekk il-kuntratt tax-xogħol ikopri perjodu ta' inqas minn sentejn, il-Karta l-Blu ta' l-UE tinħareġ għall-perjodu tal-kuntratt tax-xogħol.

2.4.2 L-Istati Membri għandhom jiddeċiedu jekk l-applikazzjoni għall-Karta l-Blu issirx minn min qed jagħti x-xogħol lill-immigrant/a.

2.4.3 Bħala regola ġenerali, l-applikazzjoni tkun kunsidrata u eżaminata meta ċ-ċittadin ta' pajjiż terz ikkonċernat joqgħod barra t-territorju ta' l-UE. Madanakollu, il-proposta tippermetti wkoll l-Istati Membri, skond il-leġislazzjoni nazzjonali tagħhom, li jaċċettaw applikazzjoni magħmula meta ċittadin ta' pajjiż terz ikkonċernat huwa preżenti legalment fit-territorju tiegħu iżda m'għandux permess ta' residenza.

2.5 *Drittijiet*

2.5.1 Għall-ewwel sentejn ta' residenza legali fl-Istat Membru konċernat bħala possessur tal-Karta l-Blu ta' l-UE, l-aċċess għas-suq tax-xogħol għandu jkun ristrett għall-eżerċizzju ta' attivitajiet ta' xogħol imħallas skond il-kundizzjonijiet li japplikaw għall-għoti tal-Karta l-Blu. Fi tmiem dan il-perjodu, il-ħaddiem immigrant għandu jgawdi minn trattament daqs dak li jingħataw ċittadini ta' l-Istat Membru fir-rigward ta' aċċess għas-suq tax-xogħol u impjieg li jirrikjedi sengħa kbira. Il-qgħad fih innifsu m'għandux jikkonstitwixxi raġuni biex tkun revokata l-Karta l-Blu ta' l-UE, sakemm din ma taqbiżx tliet xhur konsekuttivi.

2.5.2 Il-Karta l-Blu ta' l-UE tagħti lill-possessur id-dritt għal trattament ugwali bħal ċittadin fl-oqsma li ġejjin: kundizzjonijiet ta' xogħol (paga, tkeċċija, saħħa u sigurtà fil-post tax-xogħol); libertà ta' assoċjazzjoni, affiljazzjoni u sħubija ma' organizzazzjoni li tirrappreżenta lill-ħaddiema jew min iħaddem; edukazzjoni u taħriġ vokazzjonali (għotjiet ta' studju); rikonoxximent tad-*degrees*, ċertifikati u kwalifiki oħra professjonali; sigurtà soċjali; għajnuna soċjali; ħlas ta' pensjonijiet mar-residenza f'pajjiż terz; benefiċċji tat-taxxa, aċċess għal prodotti u servizzi u l-provvista ta' prodotti u servizzi pubbliċi (proċeduri biex tingħata dar u l-għajnuna li tingħata mill-uffiċċju ta' l-impjieg); u aċċess liberu għat-territorju kollu kemm hu ta' l-Istat Membru konċernat.

([12]) "L-Istati Memrbi fejn il-pagi nazzjonali mhumiex definiti għandhom jiffissaw limitu ta' paga nazzjonali li jkun mill-inqas tliet darbiet tad-dħul minimu li għalih iċ-ċittadini ta' l-Istat Membru konċernat huma intitolati għall-għajnuna soċjali f'dak l-Istat Membru". Artikolu 5.2.

([13]) L-għamla tal-Karta l-Blu ta' l-UE għandha tkun skond id-dispożizzjonijiet tar-Regolament (KE) Nru 1030/2002 tat-13.6.2002, li jistipula għamla uniformi għall-permessi ta' residenza għal ċittadini ta' pajjiżi terzi (ĠU L 157, 15 ta' Ġunju 2002).

2.5.3 L-Istati Membri jistgħu japplikaw derogi, bħal aċċess ristrett għal ċerti attivitajiet ta' impjieg jew drittijiet soċjali.

2.5.4 Il-premabolu tal-proposta jistipula li kundizzjonijiet favorevoli għall-għaqda mill-ġdid tal-familja jew għall-aċċess għax-xogħol għar-raġel/il-mara għandu jkun element fundamentali ta' kwalunkwe skema li għandha l-għan li tħajjar ħaddiema bi kwalifi għoljin fl-UE. Il-proposta għalhekk tistipula sensiela ta' derogi għall-kundizzjonijiet iffissati bid-Direttiva 2003/86 dwar id-dritt ta' l-għaqda mill-ġdid tal-familja ([14]) sabiex jingħata l-aċċess għal dan id-dritt lil dan it-tip ta' immigranti.

2.5.5 Il-proposta tinkludi wkoll għadd ta' derogi għad-Direttiva 2003/109 dwar l-istatus ta' ċittadini ta' pajjiżi terzi li huma residenti għal perjodi twal ta' żmien ([15]). Ċittadini bi kwalifika għolja ta' pajjiżi terzi għandu jkollhom aċċess għal aktar drittijiet u trattament amministrattiv aktar favorevoli u flessibbli minn individwi oħra li għandhom status ta' residenti fit-tul.

2.5.6 L-Istati Membri għandhom jagħtu kull faċilità liċ-ċittadini ta' pajjiżi terzi li ġiet aċċettata l-applikazzjoni tagħhom biex jiksbu viża.

2.5.7 Wara sentejn ta' residenza legali fl-ewwel Stat Membru bħala possessur tal-Karta l-Blu ta' l-UE, il-proposta tippermetti l-possibilità li wieħed imur fit-tieni Stati Membru bil-għan li jikseb impjieg ta' kwalifika għolja, soġġett li jissodisfa l-istess kundizzjoniijiet bħal dawk biex tinkiseb il-Karta l-Blu fl-ewwel Stat Membru. Il-membri tal-familja ta' l-individwu jistgħu jakkumpanjawh/ha.

3. **Kummenti ġenerali**

3.1 Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew jemmen li għandu jkun hemm proċedura komuni, mħaffa u trasparenti biex jithallew jidħlu l-ħaddiema, skond id-dispożizzjonijiet tat-Trattat ta' Lisbona dwar id-dritt ta' l-Istati Membri li jiddefinixxu l-għadd ta' immigranti li għandhom idaħħlu.

3.2 Il-KESE jikkunsidra b'konformità mal-prinċipji u l-valuri ta' l-UE, li l-leġislazzjoni dwar l-immigrazzjoni trid tirrispetta il-Karta tad-Drittijiet Fundamentali ta' l-UE u l-liġijiet kontra d-diskriminazzjoni.

3.3 Meta t-Trattat ta' Lisbona jiġi ratifikat u jidħol fis-seħħ, it-tqassim ta' setgħat bejn l-UE u l-Istati Membri jkun aktar ċar, u l-Kunsill jadotta deċiżjonijiet b'maġġoranza kwalifikata u b'ko-deċiżjoni mal-Parlament, biex jieħdu post ir-regoli attwali ta' unanimità li żżomm leġislazzjoni tassew komuni milli tkun adottata.

3.4 Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew jipproponi li, meta tkun adottata leġislazzjoni dwar l-immigrazzjoni (din id-direttiva u dawk li jsegwu), il-Kunsill juża l-proċedura ordinarja (bħal ma għamel meta ddeċieda dwar leġislazzjoni dwar l-ażil), u b'hekk antiċipa d-dispożizzjonijiet tat-Trattat ta' Lisbona, u jipproponi li l-Kummissjoni tħaffef il-ħidma tagħha dwar id-direttivi l-oħra dwar id-dħul kif ippjanat għax-xhur li ġejjin (li jkopru l-ħaddiema staġjonali, apprendisti mħallsin u dawk trasferiti bejn il-korporazzjonijiet).

3.5 Il-Kumitat jittama li l-UE jkollha leġislazzjoni adegwata u armonizzata biżżejjed biex l-immigrazzjoni tgħaddi minn proċeduri legali, flessibbli u trasparenti, li permezz tagħhom ċittadini ta' pajjiżi terzi jiġu ttrattati b'mod ġust, bi drittijiet u obbligi bħal dawk ta' ċittadini ta' l-UE.

3.6 Id-drittijiet u l-obbligi għal ċittadini ta' pajjiżi terzi fid-direttiva proposta, ibbażati fuq trattament ugwali fir-rigward ta' pagi, kundizzjonijiet ta' xogħol, libertà ta' assoċjazzjoni, edukazzjoni u taħriġ vokazzjonali, huma punt tat-tluq tajjeb għal leġislazzjoni dwar l-immigrazzjoni, li trid tiġi estiża għal kategoriji kollha tal-ħaddiema migranti.

3.7 Il-Kumitat jaqbel li l-leġislazzjoni l-ġdida dwar l-immigrazzjoni għandha tagħmel dispożizzjonijiet inqas restrittivi għall-għaqda mill-ġdid tal-familji mid-Direttiva 2003/86.

3.8 Il-KESE jaqbel li l-leġislazzjoni dwar l-immigrazzjoni għandha tkun aktar flessibbli fir-rigward ta' permessi ta' residenza (kif suġġerit f'opinjoni reċenti ([16])) sabiex tippermetti sistemi ċirkolari ta' immigrazzjoni li jinkoraġixxu l-iżvilupp fil-pajjiżi ta' oriġini u jpattu għall-effetti aktar negattivi ta' "l-eżodu ta' l-aktar nies kwalifikati" (*brain drain*). Fl-opinjoni msemmija hawn fuq il-KESE ppropona xi modifiki għad-direttiva dwar l-istatus tar-residenti fit-tul (2003/19/KE) biex tidħol il-flessibbiltà fil-proċeduri. Fl-istess opinjoni hemm ukoll diversi proposti dwar id-direttivi dwar l-ammissjoni li għad fadal.

4. **Kummenti speċifiċi**

4.1 Il-KESE jikkunsidra li l-paga mhijiex kriterju xieraq biex jitqies ħaddiem ta' kwalifiki għoljin.

([14]) Direttiva tal-Kunsill 2003/86/KE tat-22.9.2003 dwar id-dritt ta' l-għaqda mill-ġdid tal-familja (ĠU L 251, 3.10.2003).

([15]) Direttiva tal-Kunsill 2003/109/KE tal-25.11.2003 dwar l-istatus ta' ċittadini ta' pajjiżi terzi li huma residenti għal żmien twil (ĠU L 16, 23.1.2004).

([16]) Ara l-opinjoni tal-KESE tal-25.10.2007 dwar *immigrazzjoni u politika ta' kooperazzjoni ta' l-UE ma' pajjiżi ta' l-oriġini biex jikber l-iżvilupp*, *Rapporteur*: is-sur Pariza Castaños (ĠU C 44, 16 ta' Frar 2008).

4.2 Il-kunċett ta' "kwalifiki għoljin" għandu jkun marbut maċ-ċertifikati u l-kwalifiki ta' edukazzjoni ogħla jew ħiliet vokazzjonali ekwivalenti pjuttost milli l-paga li l-ħaddiem ser jirċievi ([17]).

4.3 Barra minn hekk, li tagħmel il-paga bħala wieħed mir-rekwiżiti għall-aċċess għall-Karta l-Blu ta' l-UE, ser jagħmilha aktar diffiċli biex ikun hemm politika komuni fl-UE. L-akbar differenzi fil-livelli tal-paga minima interprofessjonali fost l-Istati Membri jostakolaw l-armonizzazzjoni.

4.4 L-UE għandha twettaq progress mgħaġġel biex tirrikonoxxi il-kwalifiki professjonali, billi żżomm f'moħħha l-proċess ta' Bologna li għandu l-għan li jiffaċilita l-għarfien reċiproku tat-titli tas-sistemi ta' l-universitajiet Ewropej. Filwaqt li m'hemmx sistema Ewropea għar-rikonoxximent ta' kwalifiki, għandu jkun hemm awtorità nazzjonali li hija responsabbli għal kwalifiki, il-kriterji użati mill-ILO biex jiġu definiti ħaddiema bi kwalifi għoljin ([18]) u l-International Standard Classification of Education (ISCED 1997 ([19])) tal-UNESCO.

4.5 Il-KESE jaqbel mal-kriterji ta' tliet snin ta' esperjenza professjonali ekwivalenti fid-definizzjoni ta' "impieg bi kwalifiki għoljin". Madanakollu, dan jista' jwassal għal problemi prattiċi fir-rigward ta' professjonijiet li jeħtieġu kwalifiki ta' edukazzjoni ogħla aktar estensivi. F'kull każ, għandha tkun l-awtorità nazzjonali li tkun responsabbli biex tevalwa l-ekwivalenza professjonali, b'kooperazzjoni ma' l-imsieħba soċjali.

4.6 Il-KESE jqis li l-proposta tal-Kummissjoni li għandha l-intenzjoni li toffri kundizzjonijiet preferenzjali għall-ħaddiema migranti li jkollhom kwalifiki għolji billi toffrilhom trattament aktar favorevoli meta mqabbel ma dak li hemm previst fid-direttiva 2003/86 u 2003/19, u dan jista' jwassal għal trattrament differenti tal-kategoriji varji ta' migranti. Hemm bżonn li jiġi żgurat li dawn id-derogi ma jnaqqsu xejn mill-koerenza komplessiva tal-politika Ewropea dwar l-immigrazzjoni u l-prinċipju tat-trattament indaqs ([20]).

4.6.1 Il-proposta ser iżżid id-drittijiet ta' l-għaqda mill-ġdid tal-familji u tiffaċilita l-proċeduri amministrattivi għar-residenza bbażati fuq l-utilità ekonomika tal-ħaddiem immigrant fil-pajjiż ospitanti. Il-KESE jemmen li d-dritt għal ħajja familjari huwa dritt fundamentali, li ma jistax ikun kontinġenti fuq it-tip ta' attività ekonomika jew impjieg. Il-KESE diġà ppropona f'opinjonijiet preċedenti li d-Direttiva 2003/86 dwar ir-rijunifikazzjoni tal-familja għandha tkun emendata biex iddaħħal id-derogi previsti fil-proposta ta' direttiva dwar ix-xogħol li jeħtieġ kwalifiki għoljin ([21]).

4.6.2 Il-KESE jesprimi t-tħassib tiegħu dwar il-fatt li l-proposta ta' direttiva ma tipprevedix id-dritt li l-familjari tal-persuna li jkollha l-Karta l-blu jaħdmu jekk din il-persuna tiċċaqlaq għal Stat Membru ieħor.

4.6.3 Barra minn hekk, dawk iċ-ċittadini ta' pajjiżi terzi li, wara perjodu ta' residenza ta' ħames snin, għandhom status ta' residenza Ewropea fit-tul ser ikollhom status legali aktar dgħajjef mill-ħaddiema immigranti kkwalifikati. Il-kriterju ta' residenza stabbli u permanenti isir fattur sekondarju meta niġu biex nistabbilixxu ċertezza legali u integrazzjoni fl-UE. Il-KESE diġà ppropona f'opinjoni reċenti ([22]) li d-dispożizzjonijiet tad-Direttiva 2003/109 għandhom isiru aktar flessibbli għal residenti fit-tul kollha.

4.7 Hemm xi aspetti tal-proposta li l-kompatibilità tagħhom ma' l-obbligi internazzjonali ta' l-Istati Membri hija dibattibbli. Per eżempju, ir-rekwiżit li l-mobilità professjonali tal-possessuri tal-Karta l-Blu ta' l-UE tkun ristretta matul l-ewwel sentejn ta' residenza m'hijiex konformi mad-dispożizzjonijiet tal-Konvenzjoni Ewropea dwar l-istatus legali tal-ħaddiema immigranti (1977), li l-Artikolu 8 tiegħu jistabbilixxi perjodu massimu ta' sena.

4.8 Skond id-direttiva proposta, individwu li m'huwiex impjegat għal tliet xhur konsekuttivi ma jkunx jista' jġedded il-Karta l-Blu ta' l-UE. Madankollu, dan il-limitu ta' tliet xhur ma jaqbilx mal-ħames xhur kif stipulat fil-Konvenzjoni Ewropea dwar l-istatus legali tal-ħaddiema immigranti (Artikolu 9.4).

4.9 Il-KESE jissuġġerixxi li perjodu ta' qgħad ta' sitt xhur ikun kunsidrat, sabiex ikun konformi ma' ftehim internazzjonali u jagħmilha aktar faċli biex il-ħaddiema jsibu impieg ġdid.

([17]) Ara l-Opinjoni tal-KESE tat-30.5.2007 dwar il- Proposta għall-Rakkomandazzjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar it-twaqqif ta' Qafas Ewropew għall-Kwalifiki għat-tagħlim tul il-ħajja punt 5.6, Rapporteur: is-SurRodríguez García-Caro (GU C 175, 27.7.2007).

([18]) Ara l-Klassifika Internazzjonali ta' Standards ta' Impjiegi ta' l-ILO (ISCO-88).

([19]) http://www.unesco.org/education/information/nfsunesco/doc/isced_1997.htm

([20]) Il-konklużjonijiet tal-Presidenza tal-Kunsill Ewropew ta' Tampere, 15-16.10.1999. Punt 18 "L-Unjoni Ewropea trid tiżgura trattament ġust liċ-ċittadini ta' pajjiżi terzi li qed jgħixu b'mod legali fit-territorju ta' l-Istati Membri. Politika aktar deċiża ta' integrazzjoni għandha timmira li ttihom drittijiet u obbligi li huma komparabbli ma dawk taċ-ċittadini ta' l-UE. Għandha wkoll issaħħaħ in-nuqqas ta' diskriminazzjoni fil-ħajja ekonomika, soċjali u kulturali u tiżviluppa miżuri kontra r-razziżmu u ż-ksenofobija." (traduzzjoni libera, verżjoni bil-Malti mhux disponibbli).

([21]) Fix-xhur li ġejjin il-Kummissjoni għandha tippubblika rapport li jevalwa kif taħdem din id-direttiva.

([22]) Ara nota 14 ta' qiegħ il-paġna.

4.10 Il-KESE jikkunsidra li miżuri interim li jillimitaw temporanjament il-moviment liberu tal-ħaddiema mill-Istati Membri ġodda bħala deroga li għandha titneħħa malajr fir-rigward tax-xogħol ta' ħaddiema bi kwalifiki għoljin qabel ma din id-direttiva tidħol fis-seħħ, u l-prinċipju ta' preferenza għal ċittadini ta' l-UE għandu jkun garantit.

4.11 M'huwiex aċċettabbli li l-ambitu tad-direttiva għandu jeskludi r-refuġjati u dawk li qed ifittxu ażil. Kif ippropona l-KESE, persuni li jeħtieġu protezzjoni internazzjonali għandhom ikunu jistgħu jaħdmu ([23]), inklużi dawk bi kwalifiki għoljin.

4.12 Il-fatt li l-proposta tipprovdi għal sistema aktar flessibbli għal dawk ta' inqas minn tletin sena (dawk li għandhom paga baxxa) tista' titqies diskriminatorja, u l-KESE ma jaqbilx ma' dan.

4.13 Fl-aħħarnett, il-KESE jixtieq jenfasizza l-importanza ta' l-integrazzjoni. Fassal għadd ta' opinjonijiet bl-inizjattiva tiegħu li jippromwovu l-politiki ta' integrazzjoni ([24]) u għamel konferenzi u laqgħat dwar is-suġġett. L-UE u l-awtoritajiet nazzjonali għandhom jaħdmu flimkien biex jippromovu politiki ta' integrazzjoni, għaliex l-integrazzjoni, il-promozzjoni ta' trattament ugwali u l-ġlieda kontra d-diskriminazzjoni huma kollha sfidi li qed tiffaċċja s-soċjetà Ewropea, speċjalment l-awtorijiet lokali, l-imsieħba soċjali u l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili. Il-Kumitat qed jaħdem flimkien mal-Kummissjoni Ewropea biex iwaqqaf Forum ta' Integrazzjoni Ewropew ([25]).

Brussell, id-9 ta' Lulju 2008.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Dimitris DIMITRIADIS

([23]) Opinjoni tal-KESE tat-12.3.2008 dwar il-*Green Paper dwar is-Sistemi Futuri Komuni Ewropea dwar l-Ażil, Rapporteur*: is-Sinjura Le Nouail-Marlière, adottata fis-sesssjoni plenarja tat-12 u 13 ta' Marzu 2008 (ĠU C 204, 9.8.2008, p. 77).

([24]) Opinjoni tal-KESE tal-21.3.2002 dwar *Immigrazzjoni, integrazzjoni u r-rwol ta' l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili, Rapporteur*: is-Sur Pariza Castaños (ĠU C 125, 27.5.2002).
Opinjoni tal-KESE tal-10/11.12.2003 dwar il-*Komunikazzjoni mill-Kummissjoni lill-Kunsill, il-Parlament Ewropew, il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u l-Kumitat tar-Reġjuni dwar l-immigrazzjoni, l-integrazzjoni u l-impjiegi, Rapporteur*: is-Sur Pariza Castaños (ĠU C 80, 30.3.2004).
Opinjoni tal-KESE tat-13/14.9.2006 dwar *Immigrazzjoni fl-UE u politiki ta' integrazzjoni: kooperazzjoni bejn gvernijiet reġjonali u lokali u organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili, Rapporteur*: is-sur Pariza Castaños (ĠU C 318, 23.12.2006).
Konferenza dwar *Is-sehem tas-soċjetà ċivili fil-promozzjoni ta' l-integrazzjoni*, Brussell, 9 u 10 ta' Settembru 2002.

([25]) http://integrationforum.teamwork.fr/

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar il-Proposta għal Direttiva tal-Kunsill dwar proċedura unika ta' applikazzjoni għal permess uniku għaċ-ċittadini ta' pajjiżi terzi sabiex jgħixu u jaħdmu fit-territorju ta' Stat Membru kif ukoll dwar ġabra komuni ta' drittijiet għall-ħaddiema minn pajjiżi terzi li jkunu qed jgħixu legalment fi Stat Membru

COM(2007) 638 finali — 2007/0229 (CNS)

(2009/C 27/24)

Nhar is-7 ta' Frar 2008, il-Kunsill iddeċieda, b'konformità ma' l-Artikolu 262 tat-Trattat li jistabbilixxi l-Komunità Ewropea, li jikkonsulta lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar

Il-proposta għal Direttiva tal-Kunsill li tistabbilixxi proċedura unika ta' applikazzjoni għal permess uniku għaċ-ċittadini ta' pajjiżi terzi sabiex jgħixu u jaħdmu fit-territorju ta' Stat Membru, kif ukoll dwar ġabra komuni ta' drittijiet għall-ħaddiema minn pajjiżi terzi li jkunu qed jgħixu legalment fi Stat Membru.

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għax-Xogħol, l-Affarijiet Soċjali u ċ-Ċittadinanza, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha nhar l-10 ta' Ġunju 2008. Ir-rapporteur kien is-Sur Pariza Castaños.

Matul l-446 sessjoni plenarja tiegħu li nżammet fid-9 u fl-10 ta' Lulju 2008 (seduta tad-9 ta' Lulju 2008), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-opinjoni b'140 vot favur, 3 voti kontra u 7 astensjonijiet.

1. Kummenti preliminari

1.1 Għaddew tmien snin mill-Kunsill Ewropew ta' Tampere, fejn l-UE ddeċidiet li tippromovi politika komuni għall-immigrazzjoni. Madankollu ftit li xejn sar progress fir-rigward ta' wieħed mill-aspetti fundamentali ta' din il-politika, jiġifieri l-politika u l-leġislazzjoni dwar id-dħul ta' l-immigranti. Importanti li wieħed jispeċifika li r-regolamentazzjoni li teżisti f'dan il-qasam hija r-riżultat ta' leġislazzjonijiet nazzjonali, mingħajr l-ebda armonizzazzjoni min-naħa ta' l-UE, u li l-leġislazzjonijiet huma differenti ħafna bejniethom u huma l-prodott ta' politiki kontradittorji.

1.2 Għaddew iżjed minn sitt snin minn meta l-Kummissjoni fasslet il-Proposta għal Direttiva dwar il-kondizzjonijiet ta' dħul u ta' residenza taċ-ċittadini minn pajjiżi terzi għal skopijiet ta' xogħol bi ħlas jew ta' attivitajiet ekonomiċi indipendenti ([1]). Minkejja l-opinjonijiet ([2]) favorevoli tal-KESE u tal-Parlament Ewropew, din il-proposta ma mxietx iżjed mill-istadju ta' l-ewwel qari fil-Kunsill. Minn dakinhar, ċerti Stati ħejjew leġislazzjonijiet ġodda dwar l-immigrazzjoni ekonomika, b'approċċi ferm differenti.

1.3 Fis-snin li ġejjin, l-Ewropej ser ikollhom bżonn ta' immigranti ekonomiċi ġodda sabiex jagħtu kontribut lill-iżvilupp ekonomiku u soċjali ([3]). Is-sitwazzjoni demografika tindika li l-Istrateġija ta' Lisbona tista' tfalli jekk ma nemendawx il-politiki ta' l-immigrazzjoni. Jinħtieġu politiki attivi tad-dħul, kemm għall-ħaddiema bi kwalifiki għoljin, kif ukoll għal dawk li huma inqas kwalifikati.

1.4 Il-fatt li fi ħdan il-Kunsill ta' l-Unjoni Ewropea ċerti gvernijiet irrifjutaw, permezz tal-veto tagħhom, il-proposti leġislattivi tal-Kummissjoni u għandhom iħaddnu l-politiki restrittivi tal-passat, huwa inkomprensibbli. Sadattant l-ekonomija klandestina u x-xogħol illegali qegħdin jikbru. Dan ta' l-aħħar huwa l-iktar fattur li jiġbed lill-immigranti mingħajr dokumenti. Minħabba n-nuqqas ta' leġislazzjoni Ewropea komuni, l-Istati Membri qed jadottaw leġislazzjonijiet ġodda b'approċċi politiċi ferm differenti, fatt li jkompli jikkomplika l-proċess ta' armonizzazzjoni. Dawn l-approċċi politiċi differenti u d-differenzi leġislattivi li jinvolvu huma sors ta' konfużjoni u ta' inċertezza fost iċ-ċittadini.

1.5 Fir-rigward tal-leġislazzjoni u d-dħul ta' l-immigranti, il-KESE ppropona li l-Kunsill ta' l-Unjoni Ewropea jabbanduna r-regola ta' l-unanimità u jadotta d-deċiżjonijiet tiegħu b'maġġoranza kwalifikata permezz ta' sistema ta' kodeċiżjoni mal-Parlament Ewropew ([4]). tkun tista' titfassal leġislazzjoni ta' kwalità, li twassal għal progress fl-armonizzazzjoni fi ħdan l-UE.

1.6 Il-KESE jemmen li l-leġislazzjoni dwar l-immigrazzjoni għandha taqa' taħt il-proċedura ordinarja tat-Trattat ta' Lisbona (inizjattiva tal-Kummissjoni, maġġoranza kwalifikata fil-Kunsill u kodeċiżjoni tal-Parlament).

1.7 Madankollu, din il-proposta fil-Kunsill hija s-suġġett ta' dibattitu fil-Kunsill, fejn hija soġġetta għar-regola sterili ta' l-unanimità. Għalhekk, hekk kif ippropona l-Kumitat fl-opinjoni tiegħu dwar il-Programm ta' l-Aja ([5]), din il-bidla għandha sseħħ b'urġenza, qabel ma jsir l-istudju dwar il-proposti leġislattivi

([1]) COM(2001) 386 finali.

([2]) Opinjoni tal-KESE tas-16.1.2002 dwar il-"Proposta għal Direttiva dwar il-kondizzjonijiet ta' dħul u ta' residenza taċ-ċittadini minn pajjiżi terzi għal skopijiet ta' xogħol bi ħlas jew ta' attivitajiet ekonomiċi indipendenti", (rapporteur: is-Sur Pariza Castaños, ippubblikata fil-ĠU C 80, 3.4.2002) u l-opinjoni tal-PE ppubblikata fil-ĠU C 43 E, 19.2.2004 (rapporteur: is-Sinjura Terrón i Cusí).

([3]) Konklużjonijiet tal-Kunsill Ewropew ta' Diċembru 2006 (Programm ta' azzjoni b'rabta ma' l-immigrazzjoni legali); ara l-opinjoni tal-KESE ta' l-10 ta' Diċembru 2003 dwar il-"Komunikazzjoni tal-Kummissjoni lill-Kunsill, lill-Parlament Ewropew, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni dwar l-immigrazzjoni, l-integrazzjoni u l-impjieg"; rapporteur: is-Sur Pariza Castaños (ĠU C 80, 30.3.2004).

([4]) Ara l-opinjoni tal-KESE tal-15 ta' Diċembru 2005 dwar il-"Komunikazzjoni tal-Kumissjoni lill-Kunsill u lill-Parlament Ewropew — Programm ta' l-Aja: Għaxar prijoritajiet għall-ħames snin li ġejjin — Sħubija għal tiġdid Ewropew fil-qasam tal-libertà, tas-sigurtà u tal-ġustizzja", rapporteur: is-Sur Pariza Castaños (ĠU C 65, 17.3.2006); mhux disponibbli bil-Malti.

([5]) Ara n-nota f'qiegħ il-paġna nru 4.

l-ġodda. Il-KESE jipproponi li l-Kunsill jadotta l-proċedura "li tgħaqqad" li diġà daħlet fis-seħħ fir-rigward ta' l-ażil, sabiex dawn id-Direttivi jiġu approvati b'maġġoranza kwalifikata, b'ko-deċiżjoni tal-Parlament.

1.8 Kif diġà stqarr il-Kumitat, għal-leġislazzjoni l-ġdida dwar id-dħul ta' l-immigranti, ikun aħjar li wieħed jistabbilixxi qafas leġislattiv globali u orizzontali milli wieħed settorjali. Il-proposta għal Direttiva dwar id-dħul ta' l-immigranti li l-Kummissjoni kienet ħejjiet u li l-KESE kien appoġġja, b'xi emendi, tibqa' proposta leġislattiva tajba. Jistgħu jitħejjew ukoll regoli speċifiċi għal kwistjonijiet settorjali u kondizzjonijiet partikolari. Approċċ settorjali li għandu l-għan uniku tad-dħul ta' l-immigranti bi kwalifiki għoljin ħafna, jekk tali għandha tkun l-għażla tal-Kunsill ta' l-Unjoni Ewropea, ma jkunx utli biex jirregola l-biċċa l-kbira ta' l-immigrazzjoni u barra minn hekk ikun diskriminatorju. Din l-għażla tista' tkun tabilħaqq tidher l-aktar għażla faċli għall-Kunsill iżda fil-fatt hija għażla mbiegħda mill-bżonnijiet ta' l-Ewropej.

1.9 It-Trattat ta' Lisbona jistabbilixxi l-limiti tal-leġislazzjoni komuni billi jipprevedi d-dritt ta' l-Istati Membri li jiddeterminaw in-numru ta' immigranti li jridu jħallu jidħlu fit-territorju tagħhom. Dan il-limitu ma jostakolax il-ksib ta' livell għoli ta' armonizzazzjoni leġislattiva f'dan il-qasam. Huwa għandu jiġi kkunsidrat bħala inċentiv għall-ġestjoni nazzjonali ta' l-immigrazzjoni ekonomika li għandha tiġi trattata permezz ta' proċeduri komuni u trasparenti. L-awtorità kompetenti għall-għoti tal-permessi ta' xogħol u ta' residenza tkun dik ta' l-Istat Membru, li madankollu jaġixxi fil-qafas tal-leġislazzjoni Komunitarja. B'hekk, kull Stat Membru, b'kollaborazzjoni ma' l-imsieħba soċjali, ikun jista' jiddetermina l-karatteristiċi ta' l-immigrazzjoni ([6]). Il-leġislazzjonijiet nazzjonali għandhom jikkunsidraw iċ-ċirkostanzi speċifiċi ta' kull pajjiż, fil-kuntest tal-leġislazzjoni Ewropea.

1.10 Il-proposta għal Direttiva, ta' natura orizzontali, li tistabbilixxi proċedura unika ta' talba għall-għoti ta' permess uniku li jawtorizza liċ-ċittadini ta' pajjiż terz li jgħixu u jaħdmu fit-territorju ta' Stat Membru u li tistabbilixxi ġabra komuni ta' drittijiet għall-ħaddiema minn pajjiżi terzi li jgħixu legalment fi Stat Membru hija risposta għall-intenzjoni ta' l-Unjoni Ewropea li jkollha politika ta' l-immigrazzjoni komprensiva.

1.11 Dan l-għan ġie adottat matul il-Kunsill Ewropew ta' Tampere f'Ottubru 1999, fejn id-dikjarazzjoni finali qajmet il-ħtieġa li l-Unjoni Ewropea tiżgura t-trattament ġust taċ-ċittadini tal-pajjiżi terzi li jgħixu fit-territorju ta' l-Istati Membri tagħha legalment, u li toffrilhom l-istess drittijiet u obbligazzjonijiet li toffri liċ-ċittadini ta' l-Unjoni Ewropea.

1.12 Min-naħa l-oħra, il-programm ta' l-Aja ta' Novembru 2004 għaraf li l-immigrazzjoni legali ser ikollha rwol importanti fit-tisħiħ ta' l-ekonomija ta' l-għarfien fl-Ewropa u fl-iżvilupp ekonomiku u b'hekk ser tikkontribwixxi għad-dħul fis-seħħ ta' l-Istrateġija ta' Lisbona.

1.13 Fl-2004, il-Kummissjoni ppubblikat Green Paper ([7]) bl-għan li tniedi dibattitu u perijodu ta' konsultazzjonijiet dwar il-ġestjoni ta' l-immigrazzjoni ekonomika fl-UE. Il-KESE ħejja opinjoni ([8]) fejn ippropona li l-UE toħloq leġislazzjoni komuni armonizzata għad-dħul ta' l-immigranti u kien tal-fehma li leġislazzjoni bħal din għandha tkun orizzontali aktar milli settorjali.

1.14 Il-Kunsill Ewropew ta' Diċembru 2006 approva l-programm ta' azzjoni dwar l-immigrazzjoni legali, li bi ħsiebu jindirizza żewġ għanijiet:

1.14.1 Li jistabbilixxi l-kondizzjonijiet ta' dħul għal kategoriji speċifiċi ta' immigranti (ħaddiema bi kwalifiki għoljin, ħaddiema staġjonali, apprentisti mħallsa u trasferimenti temporanji intra-azjendali) f'erba' proposti leġislattivi speċifiċi.

1.14.2 Li jistabbilixxi l-qafas ġenerali għal approċċ ġust u bbażat fuq il-ħarsien tad-drittijiet ta' l-immigranti ħaddiema.

2. Proposta għal Direttiva

2.1 L-għan tal-proposta għal Direttiva huwa li tiżgura l-istatus legali tal-ħaddiema li ġejjin minn pajjiżi terzi li diġà ġew ammessi u li tintroduċi semplifikazzjoni fil-proċedura għall-applikanti l-ġodda.

2.2 Fl-UE jeżistu differenzi kbar fil-mod ta' kif l-Istati Membri jittrattaw lill-ħaddiema immigranti.

2.3 Jeżistu wkoll inugwaljanzi kbar bejn kif jiġu trattati l-immigranti u l-ħaddiema tal-Komunità.

2.4 Id-Direttiva għandha l-għan li tistabbilixxi proċedura ta' applikazzjoni unika b'rabta ma' l-għoti ta' permess uniku li jawtorizza liċ-ċittadini ta' pajjiżi terzi sabiex jgħixu u jaħdmu fit-territorju ta' Stat Membru u tistabbilixxi ġabra komuni ta' drittijiet għall-ħaddiema minn pajjiżi terzi li jgħixu legalment fi Stat Membru: kondizzjonijiet tax-xogħol inklużi l-pagi u s-sensji, l-assoċjazzjoni, l-aċċess għal edukazzjoni professjonali u għall-benefiċċji prinċipali tas-sigurtà soċjali, eċċ.

2.5 Hija Direttiva orizzontali li tolqot ukoll lill-immigranti ekonomiċi u lill-persuni kollha li fil-bidu daħlu għal raġunijiet oħra minbarra l-impjieg, iżda li eventwalment ingħataw id-dritt li jaħdmu fuq il-bażi ta' dispożizzjonijiet oħra tal-liġi Komunitarja jew nazzjonali (membri tal-familja, refuġjati, studenti, riċerkaturi, eċċ.).

2.6 L-ambitu ta' applikazzjoni tad-Direttiva jeskludi l-ħaddiema transkonfinali ([9]), li m'humiex ikkunsidrati bħala parti mis-suq tax-xogħol ta' l-Istat Membru, il-persuni trasferiti temporanjament mill-kumpanija tagħhom, il-fornituri ta' servizzi

([6]) Ara n-nota f'qiegħ il-paġna nru 4.

([7]) "Green Paper dwar strateġija ta' l-UE għat-treġija tal-migrazzjoni ekonomika" COM(2004) 811 finali.

([8]) Ara l-opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew tad-9 ta' Ġunju 2005 dwar il-"Green Paper dwar strateġija ta' l-UE għat-treġija tal-migrazzjoni ekonomika", rapporteur: is-Sur Pariza Castaños (ĠU C 286, 17.11.2005).

([9]) Direttiva 96/71/KE.

kuntrattwali, apprentisti li jkunu għadhom kif spiċċaw l-università, il-ħaddiema staġjonali kif ukoll, fl-aħħar mill-aħħar, dawk li kienu kisbu l-istatus ta' residenza fit-tul.

2.7 Id-Direttiva tobbliga lill-Istati Membri li jeżaminaw kull applikazzjoni ta' residenza u ta' xogħol fit-territorju tagħhom fil-kuntest ta' proċedura unika u li jekk l-applikazzjoni tintlaqa', joħorġu permess uniku ta' residenza u ta' xogħol.

2.8 Għal dan il-għan, kull Stat Membru għandu jaħtar awtorità kompetenti li tkun responsabbli għall-applikazzjonijiet u l-ħruġ tal-permess uniku, mingħajr ma tostakola r-responsabbiltà u l-kompetenza li għandhom awtoritajiet nazzjonali oħra fir-rigward ta' l-eżaminazzjoni ta' l-applikazzjonijiet u tad-deċiżjoni li tittieħed f'dan ir-rigward.

2.9 Il-permess uniku għandu jkollu l-istess format tal-permessi ta' residenza għaċ-ċittadini ta' pajjiżi terzi hekk kif stabbilit mir-Regolament (KE) Nru 1030/2002.

2.10 Il-permess uniku jagħti lill-applikant id-dritt li jidħol u jgħix fit-territorju ta' l-Istat Membru li jkun ħareġ il-permess, li jgawdi minn aċċess ħieles fit-territorju kollu, li jaqsam minn Stat Membru għal ieħor u li jwettaq l-attivitajiet awtorizzati mill-permess.

2.11 Rigward il-proċedura unika, ġew stabbiliti ċerti garanziji proċedurali, b'mod partikolari l-ħtieġa ta' motivazzjoni u ġustifikazzjoni ta' rifjut ta' applikazzjoni. Fi kwalunkwe każ, il-kondizzjonijiet u l-kriterji li fuqhom huwa bbażat ir-rifjut ta' applikazzjoni għal permess uniku għandhom jiġu stabbiliti fil-liġi nazzjonali.

2.12 Id-Direttiva tistipula l-obbligu li f'każ ta' rifjut jiġu pprovdut mezz ta' rikors li għandu jiġi speċifikat fin-notifika li tintbagħat lill-applikant. Dan għandu jiġi infurmat ukoll dwar id-dokumenti li għandhom jintbagħtu ma' l-applikazzjoni kif ukoll dwar it-taxxi li għandhom jitħallsu.

2.13 Fil-livell tad-drittijiet, id-Direttiva tistabbilixxi eżiġenza minima għat-trattament ugwali ta' dawk kollha li ngħatalhom il-permess uniku, mingħajr preġudizzji kontra d-dritt ta' l-Istati Membri li jadottaw ċerti dispożizzjonijiet iżjed favorevoli.

2.14 Id-Direttiva tistabbilixxi li l-ħaddiema ta' pajjiżi terzi għandhom igawdu minn trattament ugwali bħaċ-ċittadini għall-inqas fir-rigward ta':

— kondizzjonijiet tax-xogħol, inklużi l-pagi u s-sensja kif ukoll is-saħħa u s-sigurtà fuq il-post tax-xogħol;

— libertà ta' l-assoċjazzjoni u l-affiljazzjoni u sħubija f'organizzazzjoni li tirrappreżenta l-ħaddiema jew lil min iħaddem jew kull organizzazzjoni professjonali;

— edukazzjoni u taħriġ vokazzjonali;

— rikonoxximent ta' diplomi, ċertifikati u kwalifiki professjonali oħra, skond il-proċeduri nazzjonali;

— trattament ugwali rigward is-sigurtà soċjali li tikkorrespondi mal-benefiċċji msemmija fir-Regolament (KEE) Nru 1408/71, billi tiġi estiża wkoll għall-persuni li jaslu fi Stat Membru u li jkunu ġejjin minn pajjiż terz;

— ħlas ta' pensjonijiet miksuba meta jiċċaqilqu għal pajjiż terz;

— benefiċċji fiskali;

— aċċess għall-prodotti u s-servizzi, inklużi l-proċeduri biex tinkiseb akkomodazzjoni u l-assistenza li jistgħu jagħtu l-uffiċċji ta' l-impjieg;

2.15 L-Istati Membri jistgħu jostakolaw id-dritt tat-trattament ugwali:

— billi jitolbu prova tal-profiċjenza adattata fil-lingwa għall-aċċess għall-edukazzjoni u t-taħriġ;

— billi jillimitaw id-drittijiet rigward għotjiet għall-istudju;

— billi jillimitaw l-ugwaljanza fil-kondizzjonijiet tax-xogħol (salarju, sensja, saħħa fuq ix-xogħol), il-libertà ta' assoċjazzjoni, il-benefiċċji fiskali u d-drittijiet tas-sigurtà soċjali għal dawk li fil-fatt għandhom xogħol.

2.16 Rigward ir-rikonoxximent tal-kwalifiki, il-proposta tipprevedi trattament ugwali skond il-proċeduri nazzjonali, billi tirreferi għad-Direttiva 2005/36/KE, li tistipula li ċittadin ta' pajjiż terz li jkun kiseb ċerti kwalifiki fi Stati Membri oħra għandu d-dritt li dawn jiġu rikonoxxuti bl-istess kondizzjonijiet li japplikaw għaċ-ċittadini ta' l-Unjoni.

2.17 Rigward it-trattament ugwali fl-aċċess għall-prodotti u s-servizzi, inkluż l-aċċess għar-residenzi, l-Istati Membri jistgħu jillimitaw id-dritt tar-residenza soċjali għaċ-ċittadini ta' pajjiżi terzi li ilhom jgħixu minn ta' l-inqas tliet snin fit-territorju tagħhom.

2.18 Fl-aħħarnett, il-proposta għal Direttiva tiżgura l-ħarsien tad-dispożizzjonijiet l-iżjed vantaġġużi li jinsabu fil-ftehimiet Komunitarji, jew ta' l-istrumenti internazzjonali l-iżjed vantaġġużi, adottati b'mod partikolari mill-Kunsill ta' l-Ewropa, li japplikaw għall-ħaddiema immigranti u ċittadini ta' pajjiżi li huma membri tal-Kunsill ta' l-Ewropa. Il-proposta ma tmurx kontra d-dispożizzjonijiet l-iżjed vantaġġużi li jinsabu fil-konvenzjonijiet internazzjonali li jipprojbixxu d-diskriminazzjoni bbażata fuq in-nazzjonalità.

3. **Kummenti ġenerali**

3.1 Fir-rigward tal-leġislazzjoni u d-dħul ta' l-immigranti, il-KESE pppropona li l-Kunsill ta' l-Unjoni Ewropea jabbanduna r-regola ta' l-unanimità u jadotta d-deċiżjonijiet tiegħu b'maġġoranza kwalifikata permezz ta' sistema ta' kodeċiżjoni mal-Parlament Ewropew ([10]). Hekk biss tkun tista' titfassal leġislazzjoni ta' kwalità, li twassal għal progress fl-armonizzazzjoni fi ħdan l-UE.

3.2 Il-KESE jemmen li l-leġislazzjoni dwar l-immigrazzjoni għandha taqa' taħt il-proċedura ordinarja tat-Trattat ta' Lisbona (inizjattiva tal-Kummissjoni, maġġoranza kwalifikata fil-Kunsill u kodeċiżjoni tal-Parlament).

([10]) Ara n-nota f'qiegħ il-paġna nru 4.

3.3 Tajjeb li wieħed jikkunsidra l-fatt li hekk kif it-Trattat ta' Lisbona jiġi rratifikat u jidħol fis-seħħ, il-kompetenzi ta' l-UE u dawk ta' l-Istati Membri ser ikunu iżjed ċari, u li l-Kunsill ser jibda jadotta d-deċiżjonijiet permezz ta' maġġoranza kwalifikata b'kodeċiżjoni tal-Parlament, u b'hekk titwarrab ir-regola attwali ta' l-unanimità li tfixkel l-adozzjoni ta' leġislazzjoni komuni reali. Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew jipproponi lill-Kunsill li meta tkun ser tiġi adottata leġislazzjoni dwar l-immigrazzjoni, tintuża l-proċedura ordinarja (bl-istess mod kif kien ġie deċiż għal-leġislazzjoni dwar l-ażil) u b'hekk jantiċipa dak li jipprevedi t-Trattat ta' Lisbona.

3.4 Il-Kumitat ippropona li x-xogħlijiet tal-Kunsill dwar din id-Direttiva jieħdu l-preċedenza fuq dawk dwar id-Direttiva dwar l-impjieg bi kwalifiki għoljin (COM(2007) 637) u d-Direttivi settorjali l-oħra; jipproponi wkoll li l-Kummissjoni tgħaġġel l-iżvilupp ta' Direttivi oħra dwar id-dħul li hija ppjanat għax-xhur li ġejjin (ħaddiema staġjonali, apprentisti mħallsa u trasferimenti intra-azjendali).

3.5 Il-Kumitat jixtieq li l-UE jkollha leġislazzjoni komuni li tippreżenta livell għoli ta' armonizzazzjoni, sabiex l-immigrazzjoni tiġi ggwidata skond proċeduri legali, flessibbli u trasparenti, fejn tiżgura trattament ġust liċ-ċittadini ta' pajjiżi terzi billi toffrilhom ċerti drittijiet u obbligazzjonijiet li jaqblu ma' dawk taċ-ċittadini ta' l-Unjoni.

3.6 Id-drittijiet u l-obbligazzjonijiet previsti għaċ-ċittadini ta' pajjiżi terzi fil-proposta għal Direttiva rigward trattament ugwali f'termini ta' salarju, ta' kondizzjonijiet ta' xogħol, ta' libertà ta' assoċjazzjoni, ta' edukazzjoni u ta' taħriġ professjonali, jiffurmaw bażi tajba għall-bidu tal-leġislazzjoni tal-ġejjieni rigward l-immigrazzjoni.

4. **Kummenti speċifiċi**

4.1 Il-KESE huwa tal-fehma li din id-Direttiva ta' natura orizzontali li tinkludi proċedura unika u ġabra ta' drittijiet għall-ħaddiema minn pajjiżi terzi li jgħixu legalment fi Stat Membru hija fundamentali għall-UE, sabiex tkun tista' tinħoloq bażi għall-politika komuni ta' l-immigrazzjoni ekonomika. Il-proposta għal Direttiva tħares id-dritt ta' l-Istati Membri li jiddeterminaw in-numru ta' immigranti li jistgħu jidħlu fit-territorju tagħhom.

4.2 Il-KESE jixtieq jenfasizza l-importanza tal-proposta tal-Kummissjoni sabiex l-UE jkollha leġislazzjoni orizzontali li tkopri l-proċedura ta' dħul u tad-drittijiet tal-ħaddiema ta' pajjiżi terzi fit-territorju ta' l-Istati Membri.

4.3 Fl-opinjoni tiegħu dwar il-Green Paper ([11]), il-KESE esprima ruħu favur il-proċedura unika dwar l-immigrazzjoni għax-xogħol. Huwa kien qal li l-leġislazzjonijiet dwar ir-rapport bejn il-permess ta' residenza u l-permess tax-xogħol ivarjaw ħafna minn Stat Membru għal ieħor. Il-KESE jħoss li hemm bżonn li tiġi stabbilita leġislazzjoni armonizzata fil-livell ta' l-UE. Il-ħruġ ta' permessi ser ikun ir-responsabbiltà ta' l-awtoritajiet ta' kull Stat Membru. Il-permess mogħti minn Stat għandu jkun rikonoxxut bħala tali mill-bqija ta' l-UE. Il-KESE jixtieq li l-leġislazzjoni tnaqqas kemm jista' jkun il-proċeduri burokratiċi u tiffaċilita l-proċessi għall-partijiet konċernati kollha jiġifieri l-immigranti, min iħaddem u l-awtoritajiet. Huwa esprima ruħu favur permess uniku, jiġifieri l-permess ta' residenza, li jiġbor fih ukoll l-awtorizzazzjoni għax-xogħol.

4.4 Fir-rigward tad-drittijiet, fl-opinjoni tiegħu dwar il-Green Paper il-KESE jistqarr li l-punt ewlieni ta' dan id-dibattitu għandu jkun il-prinċipju tan-non-diskriminazzjoni. Il-ħaddiem immigrant għandu jgawdi mill-istess drittijiet ekonomiċi, professjonali u soċjali bħall-ħaddiema l-oħra ta' l-Istat konċernat, hu x'inhu l-perijodu tal-permess ta' residenza u ta' xogħol tiegħu. Il-Kumitat jixtieq jenfasizza r-rwol ta' l-imsieħba soċjali fil-livelli differenti (intrapriża, settur, livell nazzjonali u livell Ewropew) fil-promozzjoni tat-trattament ugwali fil-qasam tax-xogħol. Il-KESE, b'kollaborazzjoni mad-Dublin Foundation u ma' l-imsieħba soċjali Ewropej, organizza seduta. Il-konklużjonijiet tagħha ġew inklużi f'opinjoni oħra ([12]).

4.5 Fl-opinjoni tiegħu dwar il-Green Paper ([13]) il-KESE jipproponi numru ta' drittijiet li għandhom jingħataw liċ-ċittadini ta' pajjiżi terzi li jaħdmu u jgħixu legalment, għalkemm temporanjament, fi Stat Membru. Il-Kumitat ifakkar li l-ħaddiema immigranti jħallsu t-taxxa lill-awtoritajiet nazzjonali tal-pajjiż ospitanti, kif ukoll il-kontribuzzjonijiet soċjali marbuta max-xogħol, skond il-leġislazzjoni ta' l-Istati Membri.

4.6 Barra minn hekk, minbarra t-trattament ugwali fil-qasam tax-xogħol (kondizzjonijiet, pagi u sensji, saħħa u sigurtà fuq il-post tax-xogħol, drittijiet ta' assoċjazzjoni, eċċ.), il-KESE jippropona li jinkludi:

— id-dritt għas-sigurtà soċjali, inkluża l-kura medika;

— id-dritt ta' aċċess għall-prodotti u għas-servizzi, inkluż l-alloġġ, bl-istess kondizzjonijiet taċ-ċittadini nazzjonali;

— l-aċċess għall-edukazzjoni u t-taħriġ vokazzjonali;

— ir-rikonoxximent ta' diplomi, ċertifikati u brevetti fil-qafas tal-leġislazzjoni Komunitarja;

— id-dritt għall-edukazzjoni tat-tfal minuri, inklużi l-għajnuniet u l-għotjiet għall-istudju;

— id-dritt li wieħed jeżerċita t-tagħlim u r-riċerka xjentifika skond il-proposta tad-Direttiva ([14]);

— id-dritt għal assistenza ġuridika mingħajr ħlas f'każ ta' bżonn;

— id-dritt għall-aċċess ta' servizz mingħajr ħlas ta' ppustjar mill-ġdid (servizz pubbliku);

([11]) Ara n-nota f'qiegħ il-paġna nru 8.

([12]) Ara l-opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew tat-13/14 ta' Settembru 2006 dwar "L-immigrazzjoni fi ħdan l-UE u l-politiki ta' l-integrazzjoni: il-kollaborazzjoni bejn il-gvernijiet reġjonali u lokali u l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili"; rapporteur: is-Sur Pariza Castaños (ĠU C 318, 23.12.2006).

([13]) Ara n-nota f'qiegħ il-paġna nru 8.

([14]) Ara l-proposta għad-Direttiva tal-Kummissjoni COM(2004)178 dwar id-dħul taċ-ċittadini ta' pajjiżi terzi għal skopijiet ta' riċerka xjentifika. Ara l-opinjoni tal-KESE tas-27 ta' Ottubru 2004 dwar il-"Komunikazzjoni tal-Kummissjoni lill-Kunsill u lill-Parlament Ewropew b'rabta mal-preżentazzjoni tal-proposta għal Direttiva u ta' żewġ proposti ta' rakkomandazzjoni bl-għan li jiffaċilitaw id-dħul taċ-ċittadini ta' pajjiżi terzi għal skopijiet ta' riċerka xjentifika fil-Komunità Ewropea"; rapporteur: is-Sinjura King (ĠU C 120, 20.5.2005); mhux disponibbli bil-Malti.

— id-dritt li wieħed jiġi mgħallem il-lingwa tal-pajjiż ospitanti;

— ir-rispett tad-diversità kulturali;

— id-dritt tal-moviment ħieles u tar-residenza fi ħdan l-Istat Membru.

4.7 Fl-2004 il-KESE adotta opinjoni fuq inizjattiva proprja ([15]) fejn ippropona lill-Unjoni Ewropea u lill-Istati Membri li jipproċedu bir-ratifikazzjoni tal-Konvenzjoni internazzjonali dwar il-protezzjoni tad-drittijiet tal-ħaddiema immigranti kollha u tal-membri tal-familja tagħhom, adottata mill-Assemblea Ġenerali tan-Nazzjonijiet Uniti fl-1990 ([16]), sabiex tippromovi d-drittijiet fundamentali tal-ħaddiema immigranti mhux biss fl-Ewropa iżda fid-dinja kollha. Il-KESE ppropona lill-Kummissjoni li tadotta inizjattivi ġodda għar-ratifikazzjoni tal-Konvenzjoni, sabiex issaħħaħ is-sistema internazzjonali tad-drittijiet ta' l-immigranti.

4.8 Il-Kumitat jipproponi li n-nota spjegattiva tad-Direttiva tinkludi paragrafu ġdid li jiżgura l-ħarsien tar-regoli ta' l-ILO (Organizzazzjoni Internazzjonali tax-Xogħol) fil-leġislazzjoni dwar l-immigrazzjoni, b'mod partikolari r-regoli ta' l-ILO dwar il-ħaddiema immigranti (C 97 u C 143).

4.9 Il-KESE jitlob ukoll li l-ugwaljanza bejn l-irġiel u n-nisa, li tagħmel parti mill-*acquis communautaire*, tkun iggarantita fid-Direttiva, kif ukoll il-leġislazzjoni Komunitarja dwar il-ġlieda kontra d-diskriminazzjoni.

4.10 Il-ħaddiema staġjonali m'għandhomx ikunu esklużi mill-ambitu ta' applikazzjoni tad-Direttiva. Minkejja li l-Kummissjoni qed tħejji Direttiva speċifika, il-KESE jikkunsidra li l-prinċipju ta' trattament ugwali, speċjalment fil-post tax-xogħol, għandu jiġi ggarantit għal din il-kategorija ta' ħaddiema wkoll.

4.11 Il-Kumitat jinsab imħasseb u jesprimi n-nuqqas ta' qbil tiegħu rigward il-possibbiltà li ngħatat lill-Istati Membri li jillimitaw it-trattament ugwali ([17]) għall-kondizzjonijiet tax-xogħol (pagi u sensja, saħħa u sigurtà fuq il-post tax-xogħol, sigurtà soċjali) u għal-libertà ta' assoċjazzjoni. Din il-limitazzjoni tmur kontra d-dispożizzjonijiet ta' l-Artikolu 2. Dawn il-limitazzjonijiet jistgħu jdgħajfu l-prinċipju tan-non-diskriminazzjoni. Il-Kumitat huwa tal-fehma li, fid-dawl tal-ġurisprudenza tal-Qorti tal-Ġustizzja tal-Komunitajiet Ewropej, it-trattament ugwali huwa wieħed mill-prinċipji tal-liġi Komunitarja.

4.12 Fi kwalunkwe każ, il-limitazzjonijiet eżistenti għandhom dejjem jiġu interpretati fid-dawl ta' strumenti ġuridiċi internazzjonali vinkolanti oħra li huma iżjed vantaġġużi, jiġifieri d-Dikjarazzjoni Universali tad-Drittijiet tal-Bniedem, il-Patt Internazzjonali dwar id-Drittijiet Ċivili u Politiċi jew il-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittjiet tal-Bniedem, kif ukoll fid-dawl ta' strumenti normattivi Komunitarji u nazzjonali oħra, li huma wkoll iżjed vantaġġużi.

4.13 Meta l-permess uniku jiġi rrifjutat, id-Direttiva tistipula li dan ir-rifjut għandu jiġi kkomunikat bil-miktub u li l-applikant ikun jista' jressaq rikors quddiem il-korpi ġurisdizzjonali ta' l-Istat Membru. Il-Kumitat jipproponi li meta r-rifjut iwassal għal tiġdid, twaqqif jew teħid tal-permess, ir-rikors ([18]) ta' l-applikant quddiem il-qrati jkun jista' jkollu effett sospensorju fuq id-deċiżjoni amministrattiva sakemm tittieħed id-deċiżjoni ġudizzjarja finali.

4.14 Fl-aħħarnett, il-Kumitat jenfasizza l-importanza ta' l-integrazzjoni. Huwa ħejja bosta opinjonijiet ta' inizjattiva proprja sabiex jippromovi l-politiki ta' integrazzjoni ([19]), u organizza konferenzi u seduti. L-UE u l-awtoritajiet nazzjonali għandhom jikkollaboraw għall-promozzjoni tal-politiki ta' integrazzjoni, peress li l-integrazzjoni kif ukoll il-promozzjoni tat-trattament ugwali u tal-ġlieda kontra d-diskriminazzjoni huma sfidi għas-soċjetà Ewropea, b'mod partikolari għall-awtoritajiet lokali, l-imsieħba soċjali u l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili. Attwalment il-Kumitat qiegħed jaħdem mal-Kummissjoni Ewropea għall-ħolqien ta' Forum Ewropew għall-Integrazzjoni ([20]).

Brussell, id-9 ta' Lulju 2008.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Dimitris DIMITRIADIS

([15]) Ara l-opinjoni tal-KESE tat-30 ta' Ġunju 2004 dwar "Il-Konvenzjoni internazzjonali għall-ħaddiema immigranti", rapporteur: is-Sur Pariza Castaños (ĠU C 302, 7.12.2004); mhux disponibbli bil-Malti.

([16]) Riżoluzzjoni 45/158 tat-18 ta' Diċembru 1990, li daħlet fis-seħħ fl-1 ta' Lulju 2003.

([17]) L-Artikolu 12-2.

([18]) L-Artikolu 8.

([19]) Opinjoni tal-KESE tal-21 ta' Marzu 2002 dwar "L-immigrazzjoni, l-integrazzjoni u r-rwol tas-soċjetà ċivili organizzata", rapporteur: is-Sur Pariza Castaños (ĠU C 125, 27.5.2002); mhux disponibbli bil-Malti.
Opinjoni tal-KESE ta' l-10/11 ta' Diċembru 2003 dwar il-"Komunikazzjoni tal-Kummissjoni lill-Kunsill, lill-Parlament Ewropew, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni dwar l-immigrazzjoni, l-integrazzjoni u x-xogħol", rapporteur: is-Sur Pariza Castaños (ĠU C 80, 30.3.2004); mhux disponibbli bil-Malti.
Opinjoni tal-KESE tat-13/14 ta' Settembru 2006 dwar "L-immigrazzjoni fi ħdan l-UE u l-politiki ta' integrazzjoni: il-kollaborazzjoni bejn il-gvernijiet reġjonali u lokali u l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili"; rapporteur: is-Sur Pariza Castaños (ĠU C 318, 23.12.2006).
Konferenza dwar l-"Immigrazzjoni: ir-rwol tas-soċjetà ċivili fl-integrazzjoni", Brussell, id-9 u l-10 ta' Settembru 2002.

([20]) http://integrationforum.teamwork.fr/

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Il-proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li tikkonċerna s-sena Ewropea tal-Kreattività u l-Innovazzjoni (2009)

COM(2008) 159 finali — 2008/0064 (COD)

(2009/C 27/25)

Nhar is-7 ta' April 2008, il-Kunsill iddeċieda, b'konformità ma' l-Artikolu 262 tat-Trattat li jistabbilixxi l-Komunità Ewropea, li jikkonsulta lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar

Il-proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li tikkonċerna s-sena Ewropea tal-Kreattività u l-Innovazzjoni (2009).

Nhar il-21 ta' April 2008, il-Bureau tal-Kumitat inkariga lis-Sezzjoni Speċjalizzata għax-Xogħol, l-Affarijiet Soċjali u ċ-Ċittadinanza sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar dan is-suġġett.

Minħabba l-urġenza ta' din il-ħidma, matul l-446 sessjoni plenarja tiegħu li nżammet id-9 u l-10 ta' Lulju 2008 (seduta tad-9 ta' Lulju) il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew iddeċieda li jaħtar lis-Sur Rodríguez García-Caro bħala rapporteur ġenerali u adotta din l-opinjoni b' 108 voti favur, u 5 astensjonijiet.

1. **Konklużjonijiet**

1.1 Il-KESE jappoġġja kull miżura għall-inkoraġġiment tal-kreattività u għall-promozzjoni ta' l-innovazzjoni fost iċ-ċittadini ta' l-Unjoni Ewropea, u jilqa' bi pjaċir l-inizjattiva biex tiġi ddedikata sena Ewropea għall-appoġġ u l-promozzjoni tal-kreattività bis-saħħa ta' l-edukazzjoni u t-taħriġ tul il-ħajja bħala xprun ta' l-innovazzjoni. Il-KESE diġà enfasizza kemm-il darba l-importanza li titħeġġeġ l-innovazzjoni bil-għan li jintlaħqu l-objettivi ta' l-istrateġija ta' Lisbona ([1]). Madankollu, għalkemm japprova l-qafas tas-Sena Ewropea tal-Kreattività u l-Innovazzjoni, fid-dawl tal-kummenti li jidhru f'din l-opinjoni l-KESE jemmen li l-proposta għal Deċiżjoni preżenti mhix l-aħjar strument possibbli sabiex jintlaħaq l-objettiv propost.

1.2 Filwaqt li Snin Ewropej oħra ġew organizzati f'perijodu ta' żmien relattivament twil u b'hekk il-proposti setgħu jitħejjew sa minn sentejn qabel il-ftuħ tas-Sena Ewropea, din id-darba ser ikun hemm seba' xhur biss bejn l-approvazzjoni tal-proposta mill-Kummissjoni Ewropea u l-bidu tas-Sena Ewropea sabiex il-Parlament Ewropew u l-Kunsill japprovaw id-Deċiżjoni tal-Kummissjoni Ewropea u l-Istati Membri jorganizzaw u jikkoordinaw l-azzjonijiet tagħhom. Il-KESE jaħseb li dan il-proċess huwa wieħed mgħaġġel u għalhekk jista' jqiegħed fil-periklu ċ-ċelebrazzjoni tas-Sena Ewropea tal-Kreattività u l-Innovazzjoni, li jisthoqqilha preparazzjoni adatta għall-importanza tagħha.

1.3 Il-proposta għal Deċiżjoni għadha vaga ħafna rigward żewġ aspetti li fil-fehma tal-KESE huma importanti ferm, u għalhekk għandhom jiġu ċċarati fit-test tal-proposta. Dawn iż-żewġ aspetti jikkonċernaw il-finanzjament tas-Sena Ewropea u r-referenza għall-appoġġ u l-parteċipazzjoni ta' programmi u politiki oħra ta' l-Unjoni Ewropea li m'humiex marbuta mal-qasam tat-tagħlim tul il-ħajja.

1.3.1 Il-KESE jaċċetta l-proposta tal-Kummissjoni Ewropea li tgħid li ma jinħtiġux linji baġitarji speċifiċi għas-Sena Ewropea, u jaqbel li jintużaw l-approprazzjonijiet tal-Programm ta' Tagħlim Tul il-Ħajja, li jinkludi objettivi speċifiċi b'rabta mal-promozzjoni ta' l-innovazzjoni. Madankollu, jenfasizza li t-test tal-proposta ma jsemmi l-ebda somma li tista' tintuża għal dan l-avveniment — jgħid biss li s-sors baġitarju huwa l-Programm ta' Tagħlim Tul il-Ħajja u li xi programmi oħra, li la huma msemmija u lanqas speċifikati, ser jikkofinanzjaw l-attivitajiet. Rigward il-kontenut tal-proposta għal Deċiżjoni, il-Kumitat jemmen li għandhom jiddaħħlu xi ċifri dwar l-ispejjeż li mistennija jkollha din l-inizjattiva. Għalhekk, il-KESE jaħseb li l-proposta għandu jkun fiha stima baġitarja.

1.3.2 Fir-rigward ta' l-appoġġ finanzjaru li jistgħu jagħtu programmi u politiki oħra, il-proposta hija saħanstira iktar vaga. It-test jista' jagħtik x'tifhem li, billi l-promozzjoni ta' l-innovazzjoni hija fost l-objettivi speċifiċi ta' programmi oħra bħall-Programm dwar l-Intraprenditorija u l-Innovazzjoni u l-Programm ta' Appoġġ għall-Politika ta' l-ICT — it-tnejn li huma inklużi fil-Programm ta' Qafas għall-Kompetittività u l-Innovazzjoni — huma din ix-xorta ta' programmi li ser jikkofinanzjaw l-attivitajiet fi ħdan is-Sena Ewropea. F'dan il-kuntest, il-KESE jaħseb li l-proposta għal Deċiżjoni għandha tindika liema programmi ser jiffinanzjaw is-Sena Ewropea, b'kemm ser jiffinanzjawha, u fuq liema bażi ser jiġu kkoordinati l-attivitajiet bejn id-diversi programmi ta' kofinanzjament li jitmexxew minn Direttorati Ġenerali differenti fi ħdan il-Kummissjoni Ewropea.

([1]) Opinjoni tal-KESE tat-13.12.2006 dwar "Nifthu u nsaħħu l-potenzjal ta' l-Ewropa għar-riċerka, l-iżvilupp u l-innovazzjoni", rapporteur: is-Sur Wolf (ĠU C 325 tat-30.12.2006).
Opinjoni tal-KESE ta' l-14.12.2005 dwar il-"Proposta għal Deċiżjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li tistabbilixxi programm ta' qafas għall-kompetittività u l-innovazzjoni (2007-2013)", rapporteur: is-Sur Welschke, ko-rapporteur: is-Sinjura Fusco (ĠU C 65 tas-17.3.2006).
Opinjoni tal-KESE tat-12.7.2007 dwar l-"Investiment fl-għarfien u l-innovazzjoni (strateġija ta' Lisbona)", rapporteur: is-Sur Wolf (ĠU C 256 tas-27.10.2007).

1.4 Fuq il-bażi ta' dawn l-argumenti, li huma ġabra tal-punti ewlenin imressqa f'din l-opinjoni, il-KESE jipproponi li l-Kummissjoni Ewropea tikkunsidra mill-ġdid il-proposta tagħha fid-dawl tal-kummenti li jinsabu f'din l-opinjoni. Jirrakkomanda wkoll lill-Parlament Ewropew u lill-Kunsill jikkunsidraw dawn il-kummenti u jimmodifikaw it-test tad-Deċiżjoni fejn jidħlu aspetti li huma inqas konkreti.

2. **Introduzzjoni**

2.1 Barra li enfasizzaw il-ħtieġa li jiġi adottat qafas Ewropew li jistipula l-kwalifiki bażiċi ġodda li għandhom jinkisbu permezz ta' l-edukazzjoni u t-taħriġ tul il-ħajja, u barra li sostnew li r-riżorsi umani huma l-assi prinċipali ta' l-Ewropa, il-Konklużjonijiet tal-Kunsill Ewropew straordinarju ta' Lisbona f'Marzu 2000 insistew fuq il-fatt li s-sistemi Ewropej ta' l-edukazzjoni u t-taħriġ iridu jadattaw ruħhom kemm għall-bżonnijiet tas-soċjetà ta' l-għarfien kif ukoll għall-ħtieġa li jittejbu l-istandard u l-kwalità tax-xogħol.

2.2 Dawn il-kwalifiki bażiċi jew kompetenzi ewlenin għat-tagħlim tul il-ħajja ġew stabbiliti fir-Rakkomandazzjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-18 ta' Diċembru 2006 ([2]), u jistgħu jitqiesu bħala fattur essenzjali ta' l-innovazzjoni, tal-produttività u tal-kompetittività f'soċjetà msejsa fuq l-għarfien. Dak iż-żmien il-KESE ppubblika opinjoni dwar din ir-Rakkomandazzjoni ([3]).

2.3 Fil-Konklużjonijiet tiegħu, il-Kunsill Ewropew ta' Brussell tat-8 u d-9 ta' Marzu 2007 stieden lill-Istati Membri u lill-istituzzjonijiet ta' l-Unjoni Ewropea jieħdu azzjoni bil-għan li jinħoloq qafas iktar xieraq għall-innovazzjoni u għaż-żieda ta' l-investimenti fir-riċerka u l-iżvilupp. Fil-fatt, fil-kapitolu "It-tisħiħ ta' l-innovazzjoni, ir-riċerka u l-edukazzjoni", il-Kunsill Ewropew jagħraf li l-Istati Membri huma determinati li jtejbu l-kundizzjonijiet qafas għall-innovazzjoni bħas-swieq kompetittivi, u li jimmobilizzaw riżorsi addizzjonali għall-attivitajiet ta' riċerka, żvilupp u innovazzjoni. Għaldaqstant, jistieden lill-Kummissjoni Ewropea u lill-Istati Membri jagħtu spinta 'l quddiem lill-implimentazzjoni ta' l-istrateġija politika ta' l-innovazzjoni, u jistqarr li l-edukazzjoni u t-taħriġ huma elementi indispensabbli sabiex it-"trijangolu ta' l-għarfien" (edukazzjoni, riċerka u innovazzjoni) jaħdem tajjeb.

2.4 It-twaqqif ta' Sena Ewropea tal-Kreattività u l-Innovazzjoni huwa mezz tajjeb sabiex jingħata kontribut għar-riflessjoni dwar l-isfidi li trid tħabbat wiċċha magħhom l-Ewropa. Dan il-kontribut isir billi ċ-ċittadini jiġu informati dwar l-importanza tal-kreattività u tal-kapaċità ta' l-innovazzjoni sabiex itejbu l-iżvilupp personali tagħhom u jżidu l-benesseri kollettiv.

([2]) ĠU L 394 tat-30.12.2006.
([3]) Opinjoni tal-KESE dwar "Il-proposta ta' rakkomandazzjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar il-kompetenzi ewlenin għat-tagħlim tul il-ħajja", rapporteur: is-Sinjura Herczog (ĠU C 195, 18.8.2006).

3. **Sommarju tal-proposta**

3.1 Il-proposta għal Deċiżjoni tiddikjara l-2009 bħala s-Sena Ewropea tal-Kreattività u l-Innovazzjoni, u l-għan ġenerali tagħha huwa li tappoġġja l-isforzi ta' l-Istati Membri biex jippromovu l-kreattività, permezz tat-tagħlim tul il-ħajja, bħala xprun għall-innovazzjoni u bħala fattur ewlieni għall-iżvilupp tal-kompetenzi personali, professjonali, intraprenditorjali u soċjali ta' l-individwi kollha fis-soċjetà. Flimkien ma' dan l-objettiv ġenerali hemm tlettax-il fattur li jistgħu jikkontribwixxu għall-promozzjoni tal-kreattività u l-kapaċità ta' innovazzjoni.

3.2 Fost il-miżuri proposti sabiex jintlaħqu l-objettivi stipulati hemm, fost oħrajn, konferenzi u inizjattivi maħsuba biex jagħtu informazzjoni dwar il-kreattività u l-kapaċità ta' innovazzjoni, kampanji għall-promozzjoni ta' messaġġi ewlenin, l-identifikazzjoni u t-tixrid ta' eżempji tal-prattiki t-tajba u studji li jsiru fil-livell nazzjonali u Komunitarju.

3.3 Il-proposta għal Deċiżjoni tistabbilixxi r-rwol ta' koordinatur nazzjonali tas-Sena Ewropea li ser ikun resposabbli għall-organizzazzjoni fil-livell nazzjonali, u tistipula li l-Kummissjoni Ewropea ser torganizza laqgħat għall-koordinaturi nazzjonali sabiex jiġu kkoordinati l-attivitajiet fil-livell Ewropew.

3.4 Fl-aħħarnett, il-proposta tgħid li l-finanzjament ser isir mill-Programm ta' Tagħlim Tul il-Ħajja, iżda dan ma jeskludix il-possibbiltà ta' għajnuna jew finanzjament minn programmi oħra marbuta ma' oqsma bħall-intrapriżi, il-koeżjoni, ir-riċerka u s-soċjetà ta' l-informazzjoni.

4. **Kummenti ġenerali dwar il-proposta**

4.1 Il-KESE jappoġġja bis-sħiħ kull miżura għall-inkoraġġiment tal-kreattività u għall-promozzjoni ta' l-innovazzjoni fost iċ-ċittadini ta' l-Unjoni Ewropea. Fl-opinjoni fuq inizjattiva proprja dwar "L-Innovazzjoni: l-impatt fuq it-tibdiliet industrijali u r-rwol tal-BEI" ([4]), il-KESE jsostni li *"l-innovazzjoni għandha fuq kollox tibni fuq il-bażi ta' edukazzjoni u taħriġ wiesgħa b'konformità mal-kriterju tat-tagħlim tul il-ħajja kollha"*. Għaldaqstant, b'koerenza mal-pożizzjoni tiegħu, il-KESE ser jappoġġja bis-sħiħ l-użu ta' kull strument li jista' jgħin fil-promozzjoni tal-kreattività u tal-kapaċità ta' l-innovazzjoni. Però jħoss li għandu jressaq il-kummenti li ġejjin dwar il-proposta li qiegħda tiġi analizzata.

4.2 Il-Kumitat jilqa' bi pjaċir l-inizjattiva biex tiġi ddedikata Sena Ewropea għall-appoġġ u l-promozzjoni tal-kreattività fost iċ-ċittadini Ewropej bis-saħħa ta' l-edukazzjoni u t-taħriġ tul il-ħajja bħala xprun ta' l-innovazzjoni. Diġà enfasizza kemm-il

([4]) Opinjoni tal-KESE tal-11.7.2007 dwar "L-Innovazzjoni: l-impatt fuq it-tibdiliet industrijali u r-rwol tal-BEI", rapporteur: is-Sur Tóth, ko-rapporteur: is-Sur Calvet Chambón (ĠU C 256 tas-27.10.2007).

darba l-importanza li titheġġeġ l-innovazzjoni bil-għan li jintlaħqu l-objettivi ta' l-istrateġija ta' Lisbona. F'dan il-kuntest, ir-rapport ta' Aho ([5]) jenfasizza l-ħtieġa li tiheġġeġ kultura ta' l-innovazzjoni sabiex jiġu indirizzati l-isfidi soċjali u tittejjeb il-produttività fl-Ewropa.

Madankollu, għalkemm japprova l-qafas tas-Sena Ewropea tal-Kreattività u l-Innovazzjoni, fid-dawl tal-kummenti li jidhru f'din l-opinjoni l-KESE jemmen li l-proposta għal Deċiżjoni preżenti mhix l-aħjar strument possibbli sabiex jintlaħaq l-objettiv propost, kemm mil-lat tal-kontenut tad-dokument kif ukoll mil-lat tal-mod kif tħejja u ġie approvat.

4.3 Fil-fehma tal-Kumitat, il-punt tat-tluq ta' din l-inizjattiva mhux l-ideali għal dan it-tip ta' azzjoni. Punt 3 tal-memorandum ta' spjegazzjoni tal-proposta għal Deċiżjoni, li jitkellem dwar il-konsultazzjoni mal-partijiet interessati, jgħid li saru diskussjonijiet informali mal-Membri tal-Parlament Ewropew u ma' l-Istati Membri. Dan ifisser li l-proposta tħejjiet b'approċċ minn fuq għal isfel, jiġifieri mill-istituzzjonijiet għaċ-ċittadini.

Il-KESE jaħseb li l-approċċi "minn fuq għal isfel", li fihom is-soċjetà, l-organizzazzjonijiet u l-individwi li jiffurmawha la jipparteċipaw fl-ippjanar u lanqas fl-iżvilupp tat-tħejjijiet tas-Sena Ewropea, għandhom iktar ċans li jgħaddu mingħajr ħadd ma jinduna bihom milli kieku jittieħdu miżuri sabiex jiġu involuti b'mod attiv dawk li l-parteċipazzjoni tagħhom hija fl-aħħar mill-aħħar essezjali għall-objettiv finali.

F'dan ir-rigward, ta' min ifakkar il-kumment tal-KESE fil-qafas ta' l-opinjoni tiegħu dwar il-Komunikazzjoni mill-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni dwar l-implimentazzjoni, ir-riżultati u l-valutazzjoni ġenerali tas-Sena Ewropea għall-Persuni b'Diżabilità 2003 ([6]). F'din l-opinjoni ([7]), il-Kumitat stieden lill-istituzzjonijiet Ewropej jippromovu l-approċċi "minn isfel għal fuq" fit-tħejjija ta' tali inizjattivi. Għalhekk il-KESE jtenni l-ħtieġa li t-tħejjija tas-Snin Ewropej issir skond dan il-metodu.

4.4 Billi s-Sena Ewropea tal-Kreattività u l-Innovazzjoni mistennija tibda fl-1 ta' Jannar 2009 u fid-dawl taż-żmien meħtieġ għall-adozzjoni tagħha mill-Parlament Ewropew u mill-Kunsill (fl-ewwel qari), il-KESE jħoss li l-iskeda tat-tħejjija u l-approvazzjoni ta' din is-Sena Ewropea hija mgħaġġla wisq. F'okkażjonijiet preċendenti, il-Kumitat adotta l-opinjoni tiegħu sena qabel it-tnedija tas-Sena Ewropea ([8]) u dan jixhed l-ippjanar bil-quddiem tal-Kummissjoni. Mingħajr ma mmorru 'l bogħod wisq, eżempju tajjeb ta' l-ippjanar bil-quddiem huwa l-adozzjoni ta' l-opinjoni tal-KESE ([9]) dwar il-Proposta għal Deċiżjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar is-Sena Ewropea għall-Ġlieda kontra l-Faqar u l-Esklużjoni Soċjali (2010) ([10]) matul is-sessjoni plenarja ta' Mejju 2008.

Jagħmel iktar sens li din l-inizjattiva tiġi postposta, u l-2009 ma tkunx Sena Ewropea, milli tiġi adottata bil-għaġla Deċiżjoni li mhux kapaċi tilħaq l-objettivi stipulati minħabba n-nuqqas ta' żmien għall-ippjanar ta' l-azzjonijiet meħtieġa.

4.5 Punt 3.2 tal-memorandum ta' spjegazzjoni tal-proposta għal Deċiżjoni jgħid li s-Sena Ewropea għandu jkollha impatt importanti mill-inqas daqs dak ta' l-inizjattivi preċendenti, bħas-Sena Ewropea tat-Tagħlim Tul il-Ħajja u s-Sena Ewropea ta' l-Edukazzjoni permezz ta' l-Isports. Però l-proposta ma fiha l-ebda artikolu u l-ebda referenza għall-valutazzjoni sussegwenti tar-riżultati ta' l-azzjonijiet li jittieħdu. Dan ifisser li l-analiżi ta' l-impatt ser issir jew b'mod empiriku jew inkella bil-għajnuna ta' indikaturi indiretti tal-Programm ta' Tagħlim Tul il-Ħajja jew ta' programmi oħra marbuta ma' din l-inizjattiva.

4.6 Il-Kumitat jaqbel mal-Kummissjoni li l-flessibbiltà għall-istabbiliment tal-prijoritajiet fuq bażi annwali jew multiannwali tal-Programm ta' Tagħlim Tul il-Ħajja u ta' programmi rilevanti oħra tipprovdi marġini finanzjarju biżżejjed sabiex ma jintmessux riżorsi oħra għaċ-ċelebrazzjoni tas-Sena Ewropea. Fil-fatt, il-promozzjoni ta' l-innovazzjoni tinsab fost l-objettivi speċifiċi tal-Programm ta' Tagħlim Tul il-Ħajja kif ukoll ta' programmi oħra bħall-Programm dwar l-Intraprenditorija u l-Innovazzjoni u l-Programm ta' Appoġġ għall-Politika ta' l-ICT — it-tnejn li huma inklużi fil-Programm ta' Qafas għall-Kompetittività u l-Innovazzjoni. Għaldaqstant, minkejja li l-proposta ma ssemmix dan il-programm ta' qafas b'mod espliċitu, b'konformità ma' punt 5 tal-memorandum ta' spjegazzjoni l-KESE jemmen li din l-inizjattiva tista' tiġi organizzata fuq il-bażi tal-programmi u l-baġits attwali.

([5]) "*Creating an innovative Europe*" EUR 22005 ISBN 92-79-00964-8.
([6]) COM(2005) 486 finali.
([7]) Opinjoni tal-KESE ta' l-14.2.2006 dwar il-"Komunikazzjoni mill-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni dwar l-implimentazzjoni, ir-riżultati u l-valutazzjoni ġenerali tas-Sena Ewropea għall-Persuni b'Diżabilità", punt 1.2, rapporteur: is-Sinjura Anca (ĠU C 88 tal-11.4.2006).
([8]) Opinjoni tal-KESE tat-8.12.1999 dwar il-"Proposta għal Deċiżjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li tistabbilixxi s-Sena Ewropea tal-Lingwi 2001", rapporteur ġenerali: is-Sur Rupp (ĠU C 51 tat-23.2.2000).
Opinjoni tal-KESE ta' l-24.4.2002 dwar il-"Proposta għal Deċiżjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li tistabbilixxi s-Sena Ewropea ta' l-Edukazzjoni permezz ta' l-Isports 2004", rapporteur: is-Sur Koryfídis (ĠU C 149 tal-21.6.2002).
Opinjoni tal-KESE ta' l-14.12.2005 dwar il-"Proposta għal Deċiżjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar is-Sena Ewropea ta' l-Opportunitajiet Indaqs għal Kulħadd (2007) — Lejn soċjetà ġusta", rapporteur: is-Sinjura Herczog (ĠU C 65 tas-17.3.2006).
Opinjoni tal-KESE ta' l-20.4.2006 dwar il-"Proposta għal Deċiżjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar is-Sena Ewropea tad-Djalogu Interkulturali (2008)", rapporteur: is-Sinjura Cser (ĠU C 185 tat-8.8.2006).
([9]) Opinjoni tal-KESE tad-29.5.2008 dwar il-"Proposta għal Deċiżjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar is-Sena Ewropea għall-Ġlieda kontra l-Faqar u l-Esklużjoni Soċjali (2010)", rapporteur: is-Sur Pater, ko-rapporteur: is-Sinjura Koller (ĠU C 224 tat-30.8.2008, p. 106).
([10]) COM(2007) 797 finali.

5. **Kummenti partikolari dwar l-artikoli**

5.1 Artikolu 2 tal-proposta jistipula li l-objettiv speċifiku huwa li jittejbu sensiela ta' fatturi li jistgħu jikkontribwixxu għall-promozzjoni tal-kreattività u l-kapaċità ta' l-innovazzjoni. Dawn il-fatturi huma miġbura fi tlettax-il punt ġenerali u kull wieħed minn dawn ikopri diversi aspetti li għandhom jiġu żviluppati.

Il-KESE jaħseb li dawn l-objettivi u/jew fatturi jistgħu jsiru iktar konkreti sabiex l-azzjonijiet li jridu jiġu implimentati jiffokaw fuq numru ta' aspetti essenzjali marbuta mal-kreattività u l-innovazzjoni bħala l-linji prinċipali ta' l-iżvilupp, maċ-ċittadini (b'mod partikolari ż-żgħażagħ) bħala d-destinatarji ta' l-azzjonijiet, kif ukoll ma' l-istituzzjonijiet tat-tagħlim u man-netwerk soċjoekonomiku u intraprenditorjali bħala l-mezz ta' l-azzjoni.

5.2 Sena Ewropea ddedikata lill-kreattività u l-innovazzjoni għandha tistrieħ fuq miżuri innovattivi sabiex jintlaħqu l-objettivi proposti. Il-miżuri li jidhru f'Artikolu 3, li b'mod ġenerali huma adatti, huma dawk il-miżuri li jintużaw f'kull azzjoni ta' sensibilizzazzjoni, promozzjoni jew reklamar. Il-KESE jemmen li ż-żgħażagħ, b'mod partikolari, jistgħu jitgħallmu ħafna jekk jiġu inklużi xi miżuri innovattivi fost dawk li jissemmew f'dan l-Artikolu sabiex jintlaħqu l-objettivi tal-proposta. Per eżempju, tista' tiġi organizzata kompetizzjoni sabiex jinkisbu ideat għal strument li jkun kapaċi jippromovi l-kreattività u l-kapaċità ta' l-innovazzjoni b'mod permanenti madwar l-Ewropa kollha. Jew inkella jista' jitwaqqaf premju Ewropew, li jingħata darba fis-sena jew darba kull sentejn, li jiżviluppa u jheġġeġ l-ideat li huma verament innovattivi u l-kapaċità tal-kreazzjoni fost l-iktar ċittadini żgħażagħ u fl-ikbar numru ta' attivitajiet u setturi possibbli.

5.3 Mingħajr ħsara għall-kummenti li tressqu fil-parti tal-kummenti ġenerali dwar il-kofinanzjament tas-Sena Ewropea permezz tal-Programm ta' Tagħlim Tul il-Ħajja u tal-Programm ta' Qafas għall-Kompetittività u l-Innovazzjoni, fil-fehma tal-KESE Artikolu 6 tal-proposta għandu jiċċara dan l-aspett, li huwa importanti immens għas-suċċess finali ta' l-inizjattiva.

5.3.1 Il-proposta għal Deċiżjoni għandha għall-inqas tinkludi stima baġitarja. Din tista' tkun jew somma allokata għas-sena finanzjarja 2009 u s-snin sussegwenti tal-programmi li jikkofinanzjaw is-Sena Ewropea, jew persentaġġ massimu ta' l-ispejjeż ta' dawn il-programmi fis-snin finanzjarji rilevanti. Kull waħda minn dawn is-soluzzjonijiet hija adatta għax fl-opinjoni tal-KESE mhux ta' min jeskludi l-istimi ta' l-ispejjeż ta' din l-inizjattiva.

5.3.2 Artikolu 6 tal-proposta jiftaħ b'dan il-kliem: "*Bla ħsara għall-appoġġ li jista' jingħata lis-Sena mill-programmi u mil-linji politiċi f'oqsma oħra bħall-intrapriża, il-koeżjoni, ir-riċerka u s-soċjetà ta' l-informazzjoni, …*". Il-KESE jħoss li minħabba l-ambigwità ta' din is-sentenza ma tistax tiġi determinata x-xorta ta' parteċipazzjoni u ta' kofinanzjament min-naħa ta' Direttorati Ġenerali oħra tal-Kummissjoni Ewropea u min-naħa ta' programmi oħra barra dawk marbuta ma' l-edukazzjoni, il-kultura u t-tagħlim tul il-ħajja. F'dan il-kuntest, il-KESE jaħseb li dan l-Artikolu għandu jindika liema programmi ser jiffinanzjaw is-Sena Ewropea, b'kemm ser jiffinanzjawha, u fuq liema bażi ser jiġu kkoordinati l-attivitajiet bejn id-diversi programmi ta' kofinanzjament li jitmexxew minn Direttorati Ġenerali differenti fi ħdan il-Kummissjoni Ewropea.

5.4 Fl-aħħarnett, il-KESE jemmen li l-proposta għandha tagħmel referenza għall-valutazzjoni tar-riżultati u ta' l-ambitu tas-Sena Ewropea. Fi tmiem is-Sena Ewropea għandha ssir valutazzjoni ta' l-azzjonijiet li saru u tar-riżultati li nkisbu bil-għan li nitgħallmu għat-tħejjija ta' Snin Ewropej oħra u li nsiru nafu l-ambitu u s-suċċess ta' l-isforzi li jkunu saru.

Brussell, id-9 ta' Lulju 2008

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Dimitris DIMITRIADIS

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Integrazzjoni aħjar fis-suq intern — fattur ewlieni tal-koeżjoni u t-tkabbir għall-gżejjer

(2009/C 27/26)

Nhar is-27 ta' Settembru 2007, b'konformità ma' l-Artikolu 29(2) tar-Regoli ta' Proċedura tiegħu, il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew iddeċieda li jhejji opinjoni fuq inizjattiva proprja dwar

Integrazzjoni aħjar fis-suq intern bħala fattur ewlieni għall-koeżjoni u t-tkabbir għal gżejjer.

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għall-Unjoni Ekonomika u Monetarja u l-Koeżjoni Ekonomika u Soċjali, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha nhar it-3 ta' Ġunju 2008. Ir-rapporteur kienet is-Sinjura Gauci.

Matul l-446 sessjoni plenarja tiegħu li nżammet fid-9 u fl-10 ta' Lulju 2008 (seduta ta' l-10 ta' Lulju), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-opinjoni b'118-il vot favur, vot wieħed kontra u astensjoni waħda.

1. Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet

1.1 Il-KESE jitlob lill-UE tadotta approċċ integrat bl-għan li l-gżejjer ikunu integrati aħjar fis-suq intern, bħala fattur ewlieni għat-tisħiħ tal-koeżjoni u t-tkabbir ta' l-Unjoni, u biex, bis-saħħa ta' dan, jinkisbu bis-sħiħ l-objettivi ta' l-Aġenda riveduta ta' Lisbona. Dan l-approċċ integrat huwa ġġustifikat safejn, minkejja d-differenzi tagħhom (b'mod partikulari fid-daqs tagħhom), il-gżejjer jiffaċċjaw problemi komuni.

1.2 Il-KESE jirrakkomanda li jitwaqqaf qafas ta' politiki Komunitarji li jkopru l-problemi rilevanti kollha tal-gżejjer Ewropej b'mod koerenti.

1.3 Il-KESE jenfasizza l-bżonn ta' gvernanza soda li tkun tista' tindirizza l-problemi marbuta ma' l-informazzjoni u l-komunikazzjoni bħall-kwantifikazzjoni u l-kwalifikazzjoni tad-data; viżjoni strateġika komuni; in-networking u l-clustering; jew, il-parteċipazzjoni tas-soċjetà ċivili. Għaldaqstant, biex jintlaħaq dan l-għan, huwa essenzjali li jinħolqu l-kondizzjonijiet neċessarji biex l-istituzzjonijiet lokali tal-gżejjer ikunu jistgħu jevalwaw l-ispiża marbuta ma' l-insularità. Għalhekk hemm bżonn li l-gżejjer ikollhom servizzi statistiċi lokali u indiċi tal-prezzijiet. L-għan aħħari tax-xogħol kollu marbut mas-servizzi statistiċi lokali fil-gżejjer Ewropej huwa li dan jagħti lok għal metodoloġija komuni ta' evalwazzjoni.

1.4 Fil-livell ta' implimentazzjoni, il-KESE jitlob li ssir evalwazzjoni ta' l-impatt fuq il-gżejjer għal kull inizjattiva ta' l-UE għas-suq intern; li l-ħtiġijiet speċifiċi tal-gżejjer jiġu kkunsidrati fil-politiki kollha ta' l-UE; u li l-kompiti amministrattivi, b'mod partikulari ta' l-SMEs, jiġu ssemplifikati.

1.5 Minħabba li l-aċċessibilità hija kwistjoni ewlenija għall-gżejjer, il-KESE jixtieq jenfasizza l-kwalità tal-Kontinwità Territorjali. Dan l-istrument għandu jkun żviluppat aktar fl-UE; barraminhekk, dan għandu jitħaddem mill-gżejjer bl-għan li jilħaq lill-kontinent u mhux viċi versa.

1.6 Il-KESE jisħaq li l-Kummissjoni tippreżenta Rapport Annwali lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat tar-Reġjuni u lilu nnifisu, intiż li jissorvelja u jevalwa l-effikaċja tal-miżuri rilevanti li jittieħdu biex jissolvew il-problemi tal-gżejjer Ewropej. F'dan ir-rigward, il-proposti għal azzjonijiet mill-Kummissjoni għandhom ikunu inklużi wkoll f'dan ir-Rapport Annwali. Għalhekk, nistgħu ngħidu li l-opinjoni attwali qed tniedi proċess dinamiku għal perijodu fit-tul.

2. Introduzzjoni

2.1 Skond id-definizzjoni ta' l-Eurostat, kwalunkwe gżira għandha:

— jkollha erja ta' mill-inqas kilometru kwadrat;

— tkun mill-inqas kilometru 'l bogħod mill-kontinent;

— ikollha popolazzjoni ta' residenti permanenti ta' mill-inqas 50 ruħ;

— ma jkollha l-ebda rabta permanenti mal-kontinent; u

— ma jkollhiex, fost il-bliet tagħha, waħda mill-bliet kapitali ta' l-UE.

2.2 Din id-definizzjoni, però, għandha tiġi kkunsidrata mill-ġdid u aġġornata — nistgħu niehdu bħala l-punt ta' tluq tagħna l-fatt li gżira tikkostitwixxi territorju li ma jistax jintlaħaq bil-mixi. Barraminhekk, id-definizzjoni li ngħatat fil-punt 2.1 m'għandhiex bażi legali u qed tintuża biss bħala referenza u fin-nuqqas ta' definizzjoni aktar effettiva li tqis iċ-ċirkustanzi l-ġodda ta' Unjoni Ewropea mkabbra, li tinkorpora Stati Membri li huma gżejjer.

2.2.1 Fid-definizzjoni tal-gżejjer, wieħed għandu jqis ukoll id-Dikjarazzjoni 33 tat-Trattat ta' Lisbona, li tgħid li: "Il-Konferenza [Intergovernattiva] tikkunsidra li l-frażi 'reġjuni insulari' prevista fl-Artikolu 174 tista' tinkludi Stati gżejjer fit-totalità tagħhom, bil-kondizzjoni li jintlaħqu l-kriterji meħtieġa".

2.3 Attwalment, it-territorju tal-gżejjer Ewropej jagħmel parti minn erbatax-il pajjiż ta' l-Unjoni Ewropea. Fil-gżejjer ta' l-UE hemm madwar 21 miljun abitant. Dawn it-territorji jipprovdu lill-UE preżenza ekonomika u ġeopolitika fi kważi l-oċeani kollha tad-dinja, u jiffurmaw fruntiera attiva ma' bosta kontinenti.

2.4 Il-gżejjer, bħall-Istati Membri, huma diversi. Għalhekk, il-KESE jixtieq jipproponi t-tipoloġiji li ġejjin.

2.4.1 Huma diversi, minn perspettiva strutturali, għaliex xi whud huma gżejjer periferiċi, filwaqt li oħrajn huma gżejjer ultraperiferiċi, li l-ispeċifiċitajiet tagħhom huma stabbiliti fit-Trattat ta' l-UE (Artikolu 299(2)); xi whud huma żgħar (ċerti minnhom għandhom popolazzjoni ta' inqas minn 50 ruħ) filwaqt li oħrajn huma kbar.

2.4.2 Huma diversi wkoll minn perspettiva istituzzjonali, għaliex xi whud minnhom huma stati insulari; oħrajn għandhom status reġjonali u xi whud, li huma gżejjer kostali, jagħmlu parti minn awtorità reġjonali kontinentali.

2.5 Madankollu, minkejja dawn id-differenzi kollha, il-gżejjer għandhom karatteristiċi komuni, li jistgħu jiddistingwuhom mhux ftit mit-territorji li jinsabu mdawrin bl-art, per eżempju fl-oqsma tal-kultura, l-edukazzjoni, it-trasport, l-ambjent eċċ. Dawn l-aspetti jisħoqqilhom iżjed attenzjoni sabiex tiġi stabbilita politika għall-gżejjer li tqis kemm il-karatteristiċi komuni kif ukoll l-ispeċifiċitajiet li jista' jkollhom impatt fuq l-opportunitajiet u l-isfidi tal-gżejjer individwali. Il-KESE jipproponi li dan issuġġett jerġa' jiġi trattat iktar tard.

2.6 Il-Kummissjoni Ewropea nediet id-dibattitu dwar is-Suq Intern tal-ġejjieni permezz tal-Komunikazzjoni ġdida tagħha "Suq Uniku għall-Ewropa tas-Seklu 21" (20 ta' Novembru 2007) ([1]); din l-analiżi għandha tikkunsidra l-ħtiġijiet tal-gżejjer.

3. **Kuntest**

3.1 Peress li ntużat metodoloġija ġdida dwar il-gvernanza li hija kkaratterizzata minn approċċ integrat (b'mod partikulari fil-każ tal-Green Paper u l-Blue Paper dwar il-politika marittima ta' l-UE għall-ġejjieni), il-kwistjonijiet marbuta mas-suq intern m'għandhomx ikunu indirizzati separatament mill-kwistjonijiet reġjonali. Is-suq intern ma jirrappreżentax għan fih innifsu: huwa strument għas-servizz tat-territorji u l-popli.

3.2 Il-gżejjer minn dejjem fittxew kif jistgħu jiżviluppaw is-suq intern u, għal din ir-raġuni, għandhom jantiċipaw il-bidliet tal-ġejjieni.

3.3 Il-politika reġjonali hija strument utli għall-gżejjer. Madankollu, hija strument li għandu jiġi żviluppat u mtejjeb f'qafas integrat ta' l-UE biex jassigura li l-gżejjer mhux biss ikollhom sehem legali mis-suq intern, iżda wkoll li jaqdu rwol aktar sħiħ fih, kemm mill-perspettiva ekonomika kif ukoll soċjali. Fid-dawl tal-politika tal-ġejjieni dwar il-koeżjoni territorjali li għandha tħejji l-Kummissjoni wara t-Trattat ta' Lisbona, dan l-aspett għandu jkun inkorporat fl-analiżi tagħha wkoll.

3.4 Dan il-qafas integrat tal-politiki Komunitarji jkopri mhux biss il-politiki reġjonali u ta' koeżjoni, iżda wkoll dawn li ġejjin, b'mod partikulari: l-enerġija u l-ilma; l-edukazzjoni u x-xogħol; ir-riċerka, l-iżvilupp teknoloġiku u l-innovazzjoni; il-kompetizzjoni; il-politika industrijali; l-ambjent; u l-agrikoltura u s-sajd.

3.5 Fil-kuntest attwali, il-gżejjer għandhom l-ewwelnett jiġu analizzati fid-dawl tar-4 Rapport ta' Koeżjoni.

3.5.1 Għalkemm l-istituzzjonijiet Ewropej huma favur li l-politiki tagħhom jadottaw approċċ integrat, ninsabu sorpriżi li l-Kummissjoni ma tidhirx li għamlet analiżi integrata fil-każ tal-gżejjer.

3.5.2 F'għajnejn il-Kummissjoni, l-aċċessibilità hija "problema speċifika" li l-gżejjer għandhom jindirizzaw.

3.5.3 Il-Kummissjoni tagħmel sew tenfasizza li l-fatt li l-popolazzjoni tagħhom hija żgħira jirrappreżenta problema oħra. Minħabba f'hekk, il-gżejjer għandhom swieq żgħar; dan ixekkel il-kapaċità għat-tkabbir ta' l-SMEs fil-gżejjer minħabba n-nuqqas ta' ekonomiji ta' skala. B'mod partikulari, dan ixekkel il-kapaċità tagħhom li jakkwistaw is-swieq Ewropej.

3.5.4 Konsegwenza oħra hija li l-biċċa l-kbira tal-gżejjer ma jistgħux jiddependu mis-swieq domestiċi tagħhom ([2]), li huma ġeneralment żgħar wisq biex jifilħu għal ekonomija kompluta (full-scale economy) u effiċjenti. Dan il-fatt waħdu jobbliga lill-SMEs lokali jesportaw, minħabba li din hija l-unika soluzzjoni għad-dispożizzjoni tagħhom.

3.5.5 Barraminhekk, hemm bżonn nikkunsidraw it-tieni sensiela ta' diffikultajiet li huma marbuta ma' żvantaġġ naturali tal-gżejjer, jiġifieri l-insularità tagħhom. L-ispiża addizzjonali u sinifikanti tat-trasport tnaqqas il-kompetittività tagħhom b'mod sostanzjali. Paradossalment, is-sitwazzjoni li permezz tagħha l-ispejjeż tat-trasport jistgħu "jipproteġu" s-swieq insulari billi jillimitaw il-kompetizzjoni mill-kontinent tista' tirriżulta fl-iżvilupp ta' sitwazzjonijiet ta' monopolju fil-gżejjer.

3.5.6 L-insularità hija kkaratterizzata wkoll mill-kwistjoni li tidher hawn taħt (hawnhekk qed nittrattaw il-problemi li jiddeterminaw il-prospetti tagħhom għal żvilupp għal perijodu fit-tul):

— Ir-riżorsi essenzjali (bħall-ilma tax-xorb, l-enerġija, il-materja prima, l-ispazju vitali (living space) u r-raba') huma limitati; dan il-fatt jikkawża sitwazzjonijiet ta' nixfa u nuqqas ta' diversifikazzjoni ekonomika. Jikkawża wkoll il-problema tal-mono-attività. Dan kien enfasizzat fir-rapport "L-analiżi tar-reġjuni gżejjer u r-reġjuni ultraperiferiċi ta' l-Unjoni Ewropea" ([3]), li saħaq b'mod partikulari fuq in-nuqqas ta' l-ilma tax-xorb, li kien il-kawża ta' problemi serji għas-sjuf fil-gżejjer Mediterranji, meta jżuruhom ħafna turisti. Inħolqu l-impjanti tad-desalinizzazzjoni iżda dawk tradizzjonali jikkunsmaw kwantitajiet kbar ta' elettriku. Bosta gżejjer ibatu minn provvista adegwata ta' enerġija u jkollhom jimpurtaw karburanti fossili jew l-elettriku permezz ta' kejbils taħt wiċċ il-baħar.

([1]) Bħalissa, l-Osservatorju tas-Suq Uniku (SMO) tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew qiegħed ifassal opinjoni dwar dan il-pakkett (INT/409, rapporteur; is-Sur Cassidy, ko-rapporteurs: is-Sur Hencks u s-Sur Cappellini) u dwar "Id-dimensjoni soċjali u ambjentali tas-Suq Uniku" (INT/416), rapporteur: is-Sur Adamcyk) biex jikkumplementa l-ewwel dokument. Għadha mhix ippubblikata fil-ĠU (ġiet adotta minn Settembru 2008).

([2]) Jeħtieġ nenfasizzaw hawnhekk li dan il-punt, b'xorti tajba, huwa rikonoxxut fir-4 Rapport ta' Koeżjoni fir-rigward tar-reġjumi ultraperiferiċi (COM(2007) 273 finali, p. 50).

([3]) Analysis of the island regions and outermost regions of the European Union, Planistat, Marzu 2003 (Dan ir-rapport huwa disponibbli bl-Ingliż u l-Franċiż).

— Ir-riskji naturali komplew jaggravaw il-konsegwenzi — il-gżejjer huma ekoloġikament fraġli.

3.5.7 Fir-rigward tal-kwistjoni aktar speċifika ta' l-aċċessibilità:

— L-ewwelnett, kumment. Il-Kummissjoni għandha raġun targumenta li l-limitazzjonijiet ta' aċċessibbilità li jiffaċċjaw il-gżejjer ġejjin mill-fatt li t-tul tal-vjaġġ bil-karozza jew bil-ferrovija jiżdied minħabba l-qsim tal-baħar. Għalhekk, l-abitanti tal-gżejjer u l-SMEs tagħhom jiffaċċjaw spejjeż tat-trasport għoljin, frekwenzi ta' konnessjonijiet diffiċli, u perikli soċjali u klimatiċi minħabba l-lokazzjoni insulari tagħhom ([4]).

— It-tieninett, il-Kummissjoni għandha raġun ukoll meta tpoġġi t-"Trasport" u l-"Komunikazzjoni" fil-qalba tal-kompetittività tar-reġjuni. Għalhekk, jekk l-iżvilupp taċ-ċentri urbani jseħħ bis-saħħa ta' l-aċċessibilità tripla (Triq/Ferrovija/Ajru) ([5]), din l-analiżi hija wisq aktar valida għall-gżejjer, li ħafna minnhom jiffaċċjaw problemi marbuta ma' l-aċċessibilità ta' l-HDSL ([6]). Din l-informazzjoni tingħata aktar rilevanza meta nqisu l-fatt li "r-rabtiet internazzjonali u l-kollegamenti ma' ċentri ekonomiċi maġġuri oħra" huma kriterji importanti "fid-deċiżjoni dwar il-post ta' l-investiment" ([7]).

— Fl-aħħarnett, il-gżejjer jiltaqgħu ma' diffikultajiet kbar biex ikollhom aċċess għas-Suq Ewropew il-kbir. Kif diġà ntqal, jiffaċċjaw spejjeż tat-trasport konsiderevoli u, minħabba f'hekk, l-SMEs tal-gżejjer m'humiex attraenti. Huwa wkoll impossibbli għalihom li jkollhom l-istess mezzi ta' produzzjoni li huma disponnibli fil-kontinent. Minħabba l-ispejjeż marbuta mal-kunsinna, ma jistgħux jaħdmu bil-metodu just-in-time. Għalhekk, l-ispejjeż tal-produzzjoni huma ogħla.

3.6 Dawn l-elementi kollha jenfasizzaw id-diffikultajiet tal-gżejjer biex ikunu integrati fis-suq intern: m'għandhomx il-kondizzjoniiet kollha neċessarji biex japprofittaw mill-benefiċċji kollha pprovduti minn dan is-suq ta' madwar 500 miljun konsumatur.

3.6.1 L-UE għandha tevita tip ta' politika li tapplika indiskriminatament għal kulħadd (one-size-fits-all policy), u tippromovi l-approċċ integrat imsemmi hawn fuq. Il-problema għall-gżejjer hija waħda kumplessa, minħabba li l-gżejjer jakkumulaw għadd ta' żvantaġġi. Iżda għandhom jisfruttaw ukoll ir-riżorsi tagħhom li jeżistu u li jistgħu jiffurmaw il-bażi ta' żvilupp soċjo-ekonomiku integrat. Per eżempju: ir-riżorsi tas-sajd, is-sorsi ta' enerġija rinnovabbli, l-attivitajiet marbuta mat-turiżmu, l-identità kulturali b'saħħitha u l-wirt naturali u kulturali.

3.6.2 Barraminhekk, jinħtieġ nenfasizzaw li f'dokument li jakkumpanja lill-Komunikazzjoni msemmija hawn fuq "Suq Uniku għall-Ewropa tas-Seklu 21", il-Kummissjoni tippromovi l-idea ta' aċċess għas-servizzi ta' interess ġenerali (SIG) fit-territorju kollu ta' l-Unjoni Ewropea. Fi kliem il-Kummissjoni, dan "huwa essenzjali għall-promozzjoni tal-koeżjoni territorjali fl-UE". Tkompli tgħid: "It-territorji b'nuqqas ġeografiku jew naturali, bħar-reġjuni l-aktar imbiegħda, il-gżejjer, il-muntanji, iż-żoni li ma tantx huma popolati u l-fruntieri esterni, ta' spiss jiffaċċjaw sfidi f'termini ta' aċċess għas-servizzi ta' interess ġenerali, minħabba l-bogħod li għandhom mis-swieq ewlenin jew minħabba ż-żjieda fl-ispiża biex ikun hemm konnessjoni. Dawn il-ħtiġiet speċifiċi jridu jitqiesu". Għaldaqstant, il-Kummissjoni tidher li hija konxja ħafna tal-problema; huwa possibbli għalhekk li jinħolqu inizjattivi f'dan il-qasam.

3.7 Huwa għal din ir-raġuni li l-kwistjoni ta' l-integrazzjoni tal-gżejjer fis-suq intern għadha problematika mindu daħal fis-seħħ l-Att Uniku Ewropew. Il-gżejjer għadhom territorji vulnerabbli. Kif jidher hawn fuq, il-biċċa l-kbira tagħhom ma jistgħux jiddependu mis-suq domestiku tagħhom; l-SMEs tal-gżejjer jeħtieġu jbiegħu l-prodotti u s-servizzi tagħhom fil-kontinent Ewropew. Madankollu, l-aċċessibilità u d-diffikultajiet marbuta mal-mono-attività jxekklu l-kompetittività tagħhom.

3.8 Fid-dawl ta' dan kollu, il-KESE jisħaq fuq il-bżonn li kwalunkwe leġislazzjoni futura tinkorpora evalwazzjoni speċifika tal-proposti kollha li jkunu rilevanti għall-gżejjer. Il-KESE jenfasizza l-bżonn ta' approċċ integrat għall-problemi tal-gżejjer, li jikkunsidra b'mod partikulari l-prinċipju fundamentali tal-proporzjonalità u s-sussidjarjetà meħtieġa mill-gżejjer.

4. Approċċ integrat ibbażat fuq ir-riżorsi tal-gżejjer Ewropej

4.1 Kif intqal diġà, il-KESE jsejjaħ għal approċċ integrat għall-problemi tal-gżejjer Ewropej; dan l-approċċ għandu jkun akkumpanjat minn qafas integrat ta' politiki Komunitarji kif intqal hawn fuq.

4.2 Il-gżejjer għandhom bżonn isibu l-ispazju tagħhom fir-reviżjoni tas-suq intern ([8]). Il-Komunikazzjoni ta' l-20 ta' Novembru 2007 tikkonferma l-linji gwida li jiffavorixxu l-SMEs, li kienu ssemmew fir-rapport intermedju ta' Frar 2007.

4.3 L-SMEs għandom jitħeġġu biex jipparteċipaw f'attivitajiet transkonfinali. Din l-idea timplika l-eżistenza ta' mekkaniżmu għall-kontinwità territorjali li jista' jgħin lill-abitanti tal-gżejjer Ewropej jidħlu fi swieq kemm permezz ta' l-Istat (Membru) li jagħmlu parti minnu — il-pajjiż prinċipali — jew permezz ta' Stat (Membru) ġar. Hemm għadd ta' eżempji konkreti u effikaċi. Per eżempju Bornholm, gżira Daniża, tibbenefika minn konnessjoni marittima sussidjata mill-Istat ma' Ystad, fl-Isvezja. Teżisti wkoll kontinwità territorjali bejn Franza u Corsica.

4.3.1 Din il-konnessjoni marittima tejbet il-kwalità tal-kondizzjonijiet tat-trasport bejn dawn iż-żewġ territorji Franċiżi, u ċertament jisthoqqilha tiġi żviluppata ma' l-Italja (huwa fatt magħruf li huwa aktar faċli tasal Korsika mill-kontinent Ewropew mill-Italja milli minn Franza). Huwa għal din ir-raġuni li l-KESE jemmen li jkun eżerċizzju interessanti li tiġi analizzata l-possibbiltà li din il-prattika tintuża fil-gżejjer Ewropej kollha u li l-użu tagħha jiġi "Ewropizzat". Barraminhekk, l-esperjenza turina li l-implimentazzjoni ta' dan it-tip ta' strument għandha tiġi operata mill-gżejjer lejn il-kontinet, mhux viċi versa.

([4]) Permezz taż-Żona Unika ta' Pagamenti bl-Euro (SEPA), imnedija fit-28.1.2008, il-pagamenti transkonfinali ser ikunu faċli daqs il-pagamenti domestiċi.
([5]) Ir-4 Rapport ta' Koeżjoni (COM(2007) 273 finali, p. 65).
([6]) High bit-rate digital subscriber line.
([7]) Ir-4 Rapport ta' Koeżjoni (COM(2007) 273 finali, p. 60).

([8]) Ara l-opinjoni dwar "Ir-Reviżjoni tas-Suq Uniku" (ĠU C 93/25, 27.4.2007) (mhux disponibbli bil-Malti).

4.3.2 L-"Ewropizzazzjoni" ta' dan l-istrument ta' kontinwità territorjali twassal biex l-integrazzjoni transkonfinali tkun konkretizzata, kif kien enfasizzat mill-Kummissjoni fil-Komunikazzjoni tagħha "Suq Uniku għall-Ewropa tas-Seklu 21".

4.4 Il-preżenza ta' suq intern li jiffoka fuq soċjetà bbażata fuq l-għarfien twassal, fost affarijiet oħra, għat-tixrid fl-UE ta' informazzjoni u teknoloġiji tal-komunikazzjoni ġodda. Dan it-tip ta' idea tista' ġenwinament tkun opportunità tajba għad-diversifikazzjoni ta' l-ekonomiji tal-gżejjer.

4.5 Ikun għaqli niftakru li l-gżejjer għandhom ambjent naturali li jiffavorixxi l-innovazzjoni (per eżempju: l-enerġija rinnovabbli, il-bijoteknoloġija "blu" …). Fid-dawl tal-fatt li r-4 Rapport ta' Koeżjoni jirrikonoxxi li teżisti rabta bejn il-prestazzjoni ekonomika u l-prestazzjoni fir-rigward ta' l-innovazzjoni, il-gżejjer għandhom ħafna aktar lok għall-manuvri.

4.6 Meta nqisu li l-biċċa l-kbira tal-gżejjer huma involuti f'attivitajiet marbuta mas-sajd, il-bijoenerġija tista' tkun ta' interess għall-qasam ta' l-akkwakultura u s-sajjieda li jbaħħru. Il-politiki pubbliċi għandhom jipprovdu l-mezzi biex dawn l-inizjattivi jiġu żviluppati. Għandhom jgħinu lill-gżejjer jiżviluppaw ir-riżorsi marittimi rinnovabbli tagħhom (bħall-enerġija pprovduta mill-mewġ u l-kurrenti tal-baħar, jew fil-każ speċifiku tar-reġjuni ultraperiferiċi, l-enerġija termali ta' l-oċeani).

4.7 Fil-każ ta' l-agrikoltura, tinħtieġ flessibilità fl-implimentazzjoni taż-żewġ pilastri tal-PAK biex il-bdiewa fil-gżejjer igawdu minn benefiċċji aktar sostanzjali.

4.8 Dawn it-tipi ta' enerġija huma essenzjali għall-gżejjer li fihom l-użu ta' l-art jkun taħt pressjoni kbira u li d-dipendenza ġeografika tagħhom mill-karburanti fossili xxekkel l-iżvilupp tagħhom. Għalhekk, l-alternattivi għandhom jinstabu fl-enerġija rinnovabbli li tista' tipprovdi sorsi oħra għal dawn it-territorji. F'dan il-kuntest, il-gżejjer jikkostitwixxu postijiet ideali għall-esperimentazzjoni u l-iżvilupp u b'dan il-mod jipprovdu servizz lill-Ewropa. Dan l-aħħar il-gżira ta' Réunion ħabbret li tixtieq timpenja ruħha lejn politika li tħaddan "ir-riżorsi rinnovabbli kollha"; diġà ġew identifikati għadd konsiderevoli ta' riżorsi marittimi rinnovabbli. L-enerġija mir-riħ hija eżempju tajjeb ukoll. Minn issa sa l-2009, l-arċipelagu ta' El Hierro fil-gżejjer Kanari ser ikun provdut b'taħlita ta' turbini jaħdmu bir-riħ u idro-elettriċità.

4.9 Il-preżenza ta' suq intern fuq il-bażi ta' regolamentazzjoni Ewropea tajba ([9]) timplika li hemm bżonn li jsir studju dwar kif il-liġijiet Ewropej attwali jiġu implimentati u jiġi analizzat jekk hux qed jipproduċu l-effetti li kienu previsti oriġinarjament. Rigward il-problemi regolatorji diskussi hawn fuq, inizjattiva bħal din żgur għandu jkollha impatt pożittiv fuq il-gżejjer. Forsi tkun idea tajba li jiġi implimentat dan il-proġett pilota: skond id-Direttiva tas-Servizzi, sat-28 ta' Diċembru 2011, u kull tliet snin wara din id-data, il-Kummissjoni għandha tippreżenta rapport komprensiv lill-Parlament Ewropew u lill-Kunsill dwar l-applikazzjoni ta' din id-Direttiva. Jista' jittieħed approċċ territorjali f'dan ir-rigward u s-sitwazzjoni fil-gżejjer tista' tiġi evalwata b'relazzjoni għal reġjuni oħra.

4.10 Dawn l-elementi kollha jikkontribwixxu għat-tiftix ta' soluzzjonijiet potenzjali bl-għan li l-gżejjer jiġu integrati aħjar fis-suq intern fil-ġejjieni. U dan it-tip ta' integrazzjoni jiddependi mill-ksib ta' żewġ objettivi: l-attrazzjoni u d-diversifikazzjoni.

([9]) Ara l-opinjoni dwar "Regolamentazzjoni Aħjar" (ĠU C 24/39, 31.1.2006) u l-opinjoni dwar "Implimentazzjoni Aħjar tal-Leġislazzjoni ta' l-UE" (ĠU C 24/52, 31.1.2006) (mhux disponibbli bil-Malti).

5. Implimentazzjoni xierqa tal-politiki fil-gżejjer Ewropej

5.1 Sabiex jintlaħqu ż-żewġ għanijiet imsemmija hawn fuq, il-KESE jemmen li l-implimentazzjoni xierqa tal-politiki tiddependi mill-inizjattivi li ġejjin.

5.1.1 L-assigurazzjoni ta' konnessjonijiet aħjar bejn il-gżejjer u l-pajjiż prinċipali, bis-saħħa tal-politiki tat-trasport u l-innovazzjoni.

5.1.1.1 Bosta intraprendituri fil-gżejjer jilmentaw dwar l-ispejjeż żejda li jiffaċċjaw meta l-prodotti tagħhom jaslu fil-port tal-pajjiż prinċipali (minħabba t-trasport). Skond ċerti studji din iż-żieda hija ta' 20 %. Madankollu, billi l-prodotti huma differenti minn xulxin, għandhom isiru studji preċiżi (li l-metodoloġija tagħhom tista' tkun ibbażata fuq dik użata għar-reġjuni ultraperiferiċi). Għaldaqstant, sabiex jintlaħaq dan l-għan, huwa essenzjali li jinħolqu l-kondizzjonijiet neċessarji biex l-istituzzjonijiet lokali tal-gżejjer ikunu jistgħu jevalwaw l-ispiża marbuta ma' l-insularità. Għalhekk hemm bżonn li l-gżejjer ikollhom servizzi statistiċi lokali u indiċi tal-prezzijiet. Fl-aħħar ta' dan il-proċess, għandha tinħoloq metodoloġija komuni ta' evalwazzjoni bejn is-servizzi statistiċi lokali fil-gżejjer Ewropej.

5.1.1.2 F'kuntest iktar ġenerali, il-gżejjer jeħtieġu servizzi ta' interess ġenerali li jkunu effiċjenti.

5.1.2 Għandu jiġi adottat approċċ ġeografiku fir-rigward ta' l-inizjattiva "Regolamentazzjoni Aħjar". Dan ifisser:

— evalwazzjoni ta' l-impatt fuq il-gżejjer ta' kull inizjattiva ta' l-UE dwar is-suq intern — din l-evalwazzjoni m'għandhiex tkun biss trans-settorjali iżda wkoll ġeografika; il-ħtiġijiet speċifiċi tal-gżejjer għandhom jiġu kkunsidrati wkoll fil-politiki kollha ta' l-UE;

— flessibilità fl-applikazzjoni tar-regolamenti ta' l-UE.

— semplifikazzjoni tal-kompiti amministrattivi, b'mod partikulari fir-rigward ta' l-aċċess ta' l-SMEs għall-finanzi.

— l-awtoritajiet pubbliċi fil-livelli nazzjonali, reġjonali u lokali għandhom jadottaw din l-imġiba wkoll.

— għaldaqstant, iktar mill-aspett tas-semplifikazzjoni biss, għandha tiġi enfasizzata l-ħtieġa għat-tnedija ta' strateġiji li jkunu koerenti bejn il-livell politiċi.

5.1.3 L-uffiċjali Ewropej għandhom jiġu inkuraġġuti jitħarrġu fil-gżejjer ħalli jkunu jistgħu jifhmu r-realtà ta' territorji partikulari bħal dawn. Għalhekk, il-KESE jappoġġja bil-qawwa l-"Programm ta' Esperjenza fl-Intrapriżi" u jsejjaħ lill-SMEs fil-gżejjer biex japplikaw ħalli jospitaw l-uffiċjali Ewropej. Din hija wkoll opportunità għalihom sabiex jikkomunikaw fil-livell prattiku dwar kwistjonijiet Ewropej direttament ma' l-abitanti tal-gżejjer. Il-laqgħa tal-grupp ta' studju organizzata f'Ajaccio fis-7 u t-8 ta' April 2008 tat prova ta' dan. Il-fatt li jsiru laqgħat maċ-ċittadini ta' l-UE fl-Istati Membri, jgħin biex l-UE u l-politiki tagħha jinftiehmu u jkunu diskussi aħjar.

5.1.4 L-importanza tal-politiki dwar l-għajnuna mill-Istat għar-reġjuni fil-ġejjieni għandha tiġi enfasizzata. Dwar dan il-punt, il-KESE appoġġja bil-qawwa l-proposti tar-rapport Musotto, b'mod partikulari:

— "flessibilità fl-implimentazzjoni tal-linji politiċi eżistenti u futuri ta' assistenza statali, iżda tali flessibilità m'għandhiex toħloq distorzjonijiet mhux aċċettabbli fis-suq fl-UE";

— l-analiżi tal-possibbiltà li "s-sistema li tippermetti għajnuna għall-operat (…) tkun estiża għar-reġjuni gżejjer kollha li mhumiex stati gżejjer jew gżejjer ġewwiena."

5.1.5 Il-kapaċitajiet ta' l-SMEs tal-gżejjer għandhom jissaħħu:

5.1.5.1 Sabiex jiġi ffaċilitat l-aċċess ta' l-SMEs għar-riċerka u l-innovazzjoni, per eżempju bis-saħħa ta' strumenti bħal JEREMIE. Fil-fatt, il-gżejjer ibatu minn nuqqas qawwi ta' riċerkaturi, laboratorji u brevetti. Ir-riċerka privata tant hija dgħajfa li hemm bżonn li tissaħħaħ ir-riċerka pubblika. L-idea ta' żoni ħielsa għandha tiġi analizzata wkoll. Meta mqabbla mas-sitwazzjoni kontinentali, il-gżejjer għadhom lura, ħlief fil-każijiet fejn l-awtoritajiet pubbliċi jħaddnu politika msejsa fuq il-volontarjetà, jew f'oħrajn fejn settur tant ikollu importanza ekonomika kbira li jkun jista' jintlaħaq livell li jista' joħloq jew jappoġġja attivitajiet ta' riċerka. Barraminhekk, approċċ bħal dan jeħtieġ li l-kompetenzi ta' missirijietna jiġu ppreservati, dimensjoni ta' l-innovazzjoni li m'għandhiex tintesa.

5.1.5.2 L-esportazzjoni lejn Stati Terzi. Għandu jitfakkar li fir-rapport intermedju tagħha dwar ir-reviżjoni tas-suq intern (Frar 2007), il-Kummissjoni ssejjaħ għal suq intern futur li jkun miftuħ għad-dinja kollha. Din is-sejħa kienet ikkonfermata fil-Komunikazzjoni "Suq Uniku għall-Ewropa tas-Seklu 21". Fiha l-Kummissjoni ssejjaħ għat-twessigħ "ta' l-ispazju regolatorju tas-suq uniku". Din l-idea tista' ssir realtà bis-saħħa ta' programmi ta' kooperazzjoni bejn l-UE u l-Istati Membri tagħha mal-pajjiżi ġirien.

5.1.5.3 Sabiex nibbenefikaw minn forza tax-xogħol bi kwalifiki għoljin. Il-gżejjer iħabbtu wiċċhom ma' l-emigrazzjoni ta' żgħażagħ li jippreferu jfittxu edukazzjoni universitarja u pagi għoljin fil-pajjiż prinċipali. Anke jekk il-PGD m'huwiex indikatur jew kriterju perfett, ir-4 Rapport ta' Koeżjoni jenfasizza li ż-żieda tal-PGD tiddependi mill-produttività u l-popolazzjoni li taħdem. Il-KESE jemmen bil-qawwa li għandhom jiġu promossi inizjattivi fir-rigward ta' l-iżvilupp ta' l-universitajiet u istituzzjonijiet oħra ta' edukazzjoni għolja fil-gżejjer. Dawn huma kondizzjoni għat-taħriġ ta' l-abitanti tal-gżejjer. Per eżempju: mindu reġgħet infetħet fl-1981, l-Università ta' Corsica, bis-saħħa ta' għadd kulma jmur jikber ta' studenti, irnexxielha ttejjeb il-kapital uman reġjonali f'termini kwantitattivi u kwalitattivi. Titjib bħal dan naqqas ċerti żbilanċi fis-suq tax-xogħol u appoġġja t-tkabbir ta' setturi ekonomiċi (bħall-ipproċessar ta' l-ikel, it-turiżmu, l-ICT …) u l-intrapriżi.

5.1.5.4 Sabiex jiddependu fuq il-karatteristiċi tagħhom stess ħalli jsibu l-iktar żvilupp rilevanti. F'dan ir-rigward, il-Kummissjoni Ewropea, fil-Green Paper tagħha dwar il-politika marittima, għandha raġun tenfasizza l-fatt li "d-diversifikazzjoni tal-prodotti u s-servizzi tat-turiżmu tista' tikkontribwixxi għall-kompetittività ta' destinazzjonijiet kostali u ta' gżejjer". Din id-diversifikazzjoni, billi tikkonforma ma' dimensjoni (non) teknoloġika ta' l-innovazzjoni, u billi torbot ukoll mal-ħtieġa għal diversifikazzjoni globali ta' l-attivitajiet ekonomiċi tal-gżejjer (bosta gżejjer ibatu minn mono-attività fit-turiżmu), tiddependi mill-prerekwiżiti li ġejjin:

— li jsir inventarju sħiħ tas-sitwazzjoni ta' kull gżira Ewropea;

— li tiġi elenkata l-medda sħiħa ta' l-iżvantaġġi tal-gżejjer fil-qasam tat-turiżmu;

— li jiġi determinat il-livell ta' infrastrutturi ta' kull gżira;

— li jsiru skambji favorevoli u jsir kontribut lejn l-iżvilupp tas-servizzi ta' l-infrastruttura tal-lukandi u t-trasport bl-iffirmar ta' kuntratti speċjali bejn ir-reġjuni gżejjer u l-Unjoni Ewropea;

— li jiġu analizzati l-possibbiltajiet ta' appoġġ u strutturar li jistgħu jiġu previsti bl-għan li sseħħ diversifikazzjoni tat-turiżmu (kulturali, rurali, arkeoloġiku, turiżmu marbut maż-żgħażagħ, l-isport, is-sajd, turiżmu ta' l-intrapriżi …);

— li tiġi studjata l-proposta għall-implimentazzjoni tal-pjanijiet ta' perspettiva għall-iżvilupp tat-turiżmu reġjonali tal-gżejjer li jistgħu jippreċedu l-azzjonijiet Ewropej u jsiru obbligatorji sabiex il-partijiet ikkonċernati jkunu jistgħu jgawdu minn finanzi speċifiċi Ewropej għar-reġjuni gżejjer ta' l-UE reġistrati għall-programmazzjoni 2007-2013 tal-fondi strutturali fil-qafas ta' l-objettiv "Kompetittività u Impjiegi Reġjonali";

— li jiġu determinati l-metodi li jippermettu li l-gżejjer jagħmlu mill-ambjent sors ta' attivitajiet ekonomiċi (l-iktar bl-iżvilupp ta' strateġiji maħsuba biex tingħata merħba lit-turisti bbażati fuq lukandi ekoloġiċi, bijo-restoranti, attivitajiet fil-beraħ, vjaġġi maħsuba għall-esplorazzjoni tal-bijodiversità …). U inizjattivi bħal dawn japplikaw iżjed għall-industriji ż-żgħar tal-familja.

6. Gvernanza soda sabiex titqies sew is-sitwazzjoni tal-gżejjer Ewropej

6.1 Il-KESE jipproponi l-implimentazzjoni tal-proposti li ġejjin fil-proċess leġislattiv:

6.1.1 Li jkollna l-aħjar informazzjoni dwar is-sitwazzjoni tal-gżejjer. Hemm bżonn nisħqu fuq li nisħqu dwar l-importanza li jkun hemm aġġornament u kollazzjoni ta' statistika addizzjonali dwar il-gżejjer. Dawn huma l-istrumenti meħtieġa għal politika pubblika li tkun preċiża (fil-livell Ewropew, nazzjonali u reġjonali). Approċċ bħal dan l-ewwelnett għandu jkun ibbażat fuq evalwazzjoni każ b'każ li tqis, fost oħrajn, il-qagħda soċjo-ekonomika speċifika tal-gżejjer. Din tista' tkun ukoll l-opportunità ideali għal riflessjoni dwar ir-rilevanza tal-kriterji tal-PGD fl-evalwazzjoni tad-diffikultajiet reġjonali.

6.1.1.1 B'hekk, l-eżistenza ta' data statistika suffiċjenti u affidabbli u ta' indikaturi rilevanti hija prerekwiżit għat-tfassil u l-implimentazzjoni ta' kull politika Komunitarja dwar il-gżejjer. Huwa fatt magħruf li l-kriterji tal-PGD, u r-rati tal-qgħad m'humiex adattati, talinqas waħedhom, sabiex jipprovdu stampa sodisfaċenti tas-sitwazzjoni preżenti tat-territorji tal-gżejjer, u tal-mekkaniżmi kumplessi li jagħmluhom differenti mill-bqija tal-Komunità.

6.1.1.2 Is-sitwazzjoni m'hijiex waħda ġdida, iżda ilha li naqset mill-importanza minħabba l-fatt li, billi l-biċċa l-kbira tal-popolazzjoni tal-gżejjer ta' l-UE xorta waħda kienu qed jirċievu l-ogħla livell ta' assistenza (Objettiv 1), ftit li xejn kien hemm raġunijiet prattiċi biex tiġi indirizzata kwistjoni kumplessa bħal din. Madankollu, il-proċess tat-tkabbir, u "l-effett statistiku" li ġab miegħu (jiġifieri meta territorji li qabel kienu żvantaġġati jsiru relattivament iktar għonja), xeħet id-dawl fuq il-bżonn li tiġi deskritta s-sitwazzjoni u l-bżonnijiet ta' territorji tal-gżejjer minn indikaturi aħjar u iktar immirati.

6.1.1.3 Kif issuġġerixxa r-rapport Musotto, "jemmen li xogħol ulterjuri għandu jkun orjentat lejn definizzjoni ta' indikaturi statistiċi aktar adattati biex jipprovdu stampa statistika ċara tal-livell ta' żvilupp, u fehim sodisfaċenti tar-reġjuni b'diżabbiltajiet ġeografiċi u naturali, u b'mod partikulari fejn hemm diffikultajiet akkumulati, bħal ktajjen ta' muntanji, gruppi ta' gżejjer, u każijiet ta' insularità doppja; dawn l-indikaturi għandhom ukoll jippermettu evalwazzjoni mtejba tad-differenzi bejn dawn ir-reġjuni u l-bqija ta' l-UE kif ukoll evalwazzjoni tad-differenzi li jeżistu f'dawn ir-reġjuni nfushom".

6.1.2 Li jkun hemm grupp ta' inter-servizz għall-gżejjer fi ħdan il-Kummissjoni sabiex jiġi assigurat approċċ integrat meta jiġu indirizzati d-diffikulatjiet tagħhom.

6.1.3 Il-KESE jistieden lill-awtoritajiet lokali pubbliċi u lis-soċjetà ċivili sabiex jaħdmu flimkien (u lil dawk li diġà ilhom jaħdmu flimkien sabiex ikomplu) ħalli jitfasslu strateġiji komuni ta' żvilupp. Hemm bżonn li l-komunitajiet tal-gżejjer ikollhom approċċ ta' proġett fil-qafas ta' sħubija pożittiva.

6.2 Il-KESE jisħaq li, fl-interess tal-gvernanza tajba għandha ssir analiżi regolari tal-qagħda tal-gżejjer u titlob lill-Kummissjoni tippreżenta Rapport Annwali lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat tar-Reġjuni u lilha nnifisha, intiż li jissorvelja u jevalwa l-effikaċja tal-miżuri rilevanti li jittieħdu biex jissolvew il-problemi tal-gżejjer Ewropej. F'dan ir-rigward, il-proposti għal azzjonijiet mill-Kummissjoni għandhom ikunu inklużi wkoll f'dan ir-Rapport Annwali. Għalhekk, nistgħu ngħidu li l-opinjoni attwali qed tniedi proċess dinamiku fit-tul.

7. **Kummenti finali**

7.1 Bħala konlużjoni, il-kwistjoni ta' integrazzjoni aħjar tal-gżejjer fis-suq intern tista' twassal lill-partijiet interessati biex jesploraw żewġ soluzzjonijiet oħra differenti minn dawk li ssemmew hawn fuq.

7.2 L-użu tal-kooperazzjoni msaħħa bejn l-Istati Membri li għandhom gżejjer jew Stati Membri insulari (il-Portugall, Spanja, Franza, l-Italja, il-Greċja, Malta, Ċipru, ir-Renju Unit, l-Irlanda, l-Olanda, id-Danimarka, l-Estonja, il-Finlandja u l-Isvezja). Rigward il-kondizzjonijiet li għandhom jiġu ssodisfati biex titfassal politika għall-gżejjer Ewropej, l-implimentazzjoni ta' din is-soluzzjoni tista' tidher impossibbli. Għaldaqstant, minħabba li l-proposta għandha tiġi mill-Istati, għandu jintgħażel l-approċċ bottom-up. Għalhekk, kif diġà ssemma, hemm bżonn ta' strateġiji ta' l-iżvilupp fil-livell lokali. F'din il-perspettiva, il-programmi ta' operazzjoni (fil-qafas tal-Fondi Strutturali għall-perijodu 2007-2013) jistgħu jiġu kkunsidrati bħala bażi tajba għall-perijodu futur 2014 — 2020.

7.3 Il-qafas legali Ewropew futur jista' jtejjeb is-soluzzjonijiet attwali, bis-saħħa tat-Trattat ta' Lisbona u r-riformulazzjoni ta' l-Artikolu 158 tat-Trattat KE.

7.3.1 L-Artikolu 158 futur emendat bit-Trattat ta' Lisbona jgħid hekk:

a) fl-ewwel subparagrafu, il-kliem "koeżjoni ekonomika u soċjali" għandhom jiġu ssostitwiti bi "koeżjoni ekonomika, soċjali u territorjali";

b) fit-tieni subparagrafu, il-kliem "jew gżejjer" u l-kliem "inklużi ż-żoni rurali" għandhom jitħassru;

c) is-subparagrafu l-ġdid li ġej għandu jiżdied: "**Fost ir-reġjuni konċernati, għandha tingħata attenzjoni partikolari lil żoni rurali, lil żoni milquta minn transizzjoni industrijali, u lil reġjuni li jbatu minn żvantaġġi naturali jew demografiċi gravi u permanenti bħal per eżempju r-reġjuni tat-tramuntana mbiegħda b'densità ta' popolazzjoni baxxa ħafna, u reġjuni insulari, reġjuni transkonfinali u reġjuni muntanjużi.**"

7.3.2 Riformulazzjoni bħal din tikkonforma mal-fatt li, bis-saħħa tat-Trattat ta' Lisbona (li l-ewwelnett għandu jiġi ratifikat), id-dimensjoni territorjali hija l-element il-ġdid tal-koeżjoni Ewropea. Dan ir-rikonoxximent jixhet dawl fuq l-intenzjoni ta' l-UE li tqis iċ-ċirkustanzi kollha tat-territorju tagħha. Għaldaqstant, l-Artikolu l-ġdid 158 futur huwa t-twettiq ta' din ir-rieda.

7.3.3 Id-definizzjoni tal-koeżjoni territorjali m'hijiex kompitu faċli. Il-Green Paper futura żgur ser tipprovdi opportunità interessanti biex tinkiseb informazzjoni dwar id-diversi approċċi eżistenti. F'dan ir-rigward, il-KESE jemmen li r-riflessjoni dwar il-koeżjoni territorjali tfisser għandha tmur lil hinn mill-istatistika ekonomika sabiex jiġu kkunsidrati wkoll ir-realtajiet ġeografiċi evidenti tat-territorju kif ukoll il-vulnerabbiltajiet konsegwenti li jistgħu jheddu serjament il-koeżjoni soċjo-ekonomika ta' xi territorji. Il-ħidma fil-qasam tal-koeżjoni tfisser ukoll tiftix għall-mezzi biex tissaħħaħ il-kooperazzjoni fit-territorju tal-gżira kif ukoll bejn it-territorji kollha (ċertament, għandha tiġi appoġġjata żieda fil-Fondi Strutturali dedikati għall-Objettiv 1 għall-programm li jmiss, jiġifieri wara l-2013), u biex tissaħħaħ l-ishubija bejn il-partijiet interessati kollha (l-awtoritajiet pubbliċi, u s-soċjetà ċivili) fit-tħejjija u l-implimentazzjoni tal-politiki rilevanti.

Brussell, l-10 ta' Lulju 2008.

Il-President

tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew

Dimitris DIMITRIADIS

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Ir-raġunijiet għad-differenza bejn l-inflazzjoni perċepita u l-inflazzjoni reali

(2009/C 27/27)

Nhar is-17 ta' Jannar 2008, il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew, iddeċieda, b'konformità ma' l-Artikolu 29(2), tar-Regolament ta' Proċedura, li jħejji opinjoni fuq inizjattiva proprja dwar

Ir-raġunijiet għad-differenza bejn l-inflazzjoni perċepita u l-inflazzjoni reali.

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għall-Unjoni Ekonomika u Monetarja u l-Koeżjoni Ekonomika u Soċjali, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni nhar it-3 ta' Ġunju 2008. Ir-rapporteur kien **is-Sur O. Derruine.**

Matul l-446 sessjoni plenarja tiegħu li nżammet fid-9 u l-10 ta' Lulju 2008 (seduta tad-9 ta' Lulju), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-opinjoni b'125 vot favur u 2 astensjonijiet.

1. Rakkomandazzjonijiet

1.1 Kif diġà ġie rrakkomandat mill-Kumitat, "L-istatistiċi relatati mas-salarji (jew mad-dħul) għandhom ta' l-inqas jinqasmu fi kwintili sabiex jiġi evalwat aħjar l-impatt tal-politika tas-salarji fuq l-istabbiltà tal-prezzijiet" ([1]). Il-punt 4.3.3 juri d-differenzi fil-profili tal-konsum skond id-dħul. Barraminhekk, il-propensità marġinali għall-konsum tvarja wkoll. Għaldaqstant huwa importanti li nkunu nistgħu nidentifikaw liema grupp ta' dħul igawdi minn liema żieda fil-paga (f'persentaġġ). Mingħajr din l-informazzjoni, il-politika monetarja tista' tirreaġixxi b'mod mhux xieraq għaż-żidiet fil-pagi u s-salarji.

1.1.1 B'żieda ma' dan, b'segwitu ta' l-eżempju ta' l-istudju mwettaq mill-Bank Nazzjonali tal-Belġju ([2]), il-Kummissjoni Ewropea u/jew il-Bank Ċentrali Ewropew għandhom jippubblikaw ċifri ta' l-anqas darba fis-sena dwar l-impatt ta' l-inflazzjoni fuq ix-xiri mid-djar privati skond il-livell tad-dħul.

1.1.2 Il-gżejjer ta' l-Ewropa kollha għandu jkollhom servizzi statistiċi u l-indiċi tal-prezzijiet fil-livell lokali li jippermettu l-kejl oġġettiv ta' l-ispejjeż addizzjonali imposti mill-istatus ta' gżira. Għal dan il-għan is-servizzi statistiċi tagħhom għandhom jiżviluppaw metodoloġija ta' evalwazzjoni komuni.

1.2 B'mod simili, l-Istati Membri u l-Eurostat għandhom jintalbu jagħmlu użu aħjar mid-data li jiġbru dwar il-prezzijiet sabiex jipproduċu indiċi dettaljati li jaqsmu ż-żidiet fil-prezzijiet skond il-kategorija tal-katina tad-distribuzzjoni u l-kategorija tal-prodotti, bi klassifikazzjoni skond jekk humiex fl-iktar livell baxx, medju jew għoli. Il-biża' hu li l-prodotti fl-inqas livell, partikularment il-prodotti ta' l-ikel, għaddew mill-ogħla żidiet fil-prezzijiet. Tqabbil tad-data tal-prezzijiet fuq livell internazzjonali li nġabret mill-istituzzjonijiet inkarigati mill-kalkolu ta' l-inflazzjoni jista' jgħinna nwieġbu l-mistoqsijiet li tqajmu fil-punt 1.4. Il-KESE jistaqsi wkoll jekk jistax ikun utli li nikkunsidraw l-iżvilupp ta' indiċi tal-prezzijiet għall-persuni mdaħħla fl-età.

1.3 Il-Kumitat jittama li l-ħidma li qed titwettaq mill-Eurostat għall-iżvilupp ta' metodi rigorużi għall-inkorporazzjoni ta' bidliet fl-ispejjeż tad-djar privati fl-indiċi ta' l-inflazzjoni tiġi ffinalizzata malajr u tipproduċi proposti operattivi sabiex jitressqu lill-imsieħba ekonomiċi u soċjali involuti. B'mod ġenerali, il-Kumitat jitlob li jiġi assoċjat mar-reviżjonijiet metodoloġiċi ta' l-HICP ta' l-Eurostat.

1.4 Il-Kummissjoni Ewropea għandha teżamina t-tendenzi simultanji fl-indiċi tal-prezzijiet tal-konsumatur, il-prezzijiet tal-produzzjoni u l-prezzijiet ta' l-importazzjoni, billi huwa sorprendenti li l-prezzijiet ta' importazzjoni ta' ċerti indikaturi waqgħu ħafna iżda dan ma nħassx mill-konsumatur aħħari. Ikun inaċċettabbli jekk il-konsumaturi jaċċettaw prezzijiet għoljin iż-żejjed bla bżonn minħabba nuqqas ta' informazzjoni essenzjali. Dan jista' jkollu impatt ħażin fuq il-munita unika, u jkun ta' ħsara għar-reputazzjoni tagħha, ħsara li ma tistax tiġi indirizzata.

([1]) Ara l-opinjoni tal-KESE dwar *Il-konsegwenzi ekonomiċi u soċjali tat-tendenzi fis-swieq finanzjarji*, ĠU C 10, 15.1.2008, p. 96, punt 1.14.

([2]) Bank Nazzjonali tal-Belġju *L'évolution de l'inflation en Belgique: une analyse de la Banque nationale de Belgique réalisée à la demande du gouvernement fédéral* (It-tendenza ta' l-inflazzjoni fil-Belġju: Analiżi mill-Bank Nazzjonali tal-Belġju mwettaq fuq talba tal-Gvern Federali), *Revue économique*, 2008, p. 17.

1.5 Minkejja li huwa konxju tad-diffikultajiet li jiffaċċja l-Eurostat fil-ġbir tad-data, il-Kumitat jistaqsi jekk huwiex possibbli li tiġi ppubblikata data dwar il-konsum tad-djar privati iktar malajr. Bħalissa ddum tliet snin sabiex tidher id-data (b'hekk iċ-ċifri għall-2005 ma ġewx ippubblikati qabel l-2008!). Ċerta data (partikularment dwar it-tqassim tad-dħul) ilha ma tiġi aġġornata mill-2001. Barraminhekk, fil-kuntest tar-rata tat-tibdil soċjali, jaf ikun aħjar jekk il-perijodu bejn is-servejs jiqsar (bħalissa huwa sitt snin).

1.6 Fl-aħħarnett, il-KESE jirrakkomanda l-appoġġ għall-istituzzjonijiet pubbliċi u l-NGOs li jipprovdu l-informazzjoni għall-konsumaturi u jgħinuhom jagħmlu l-għażliet li kulma jmur qed isiru iktar diffiċli billi t-tekniki tal-kummerċjalizzazzjoni u l-pakketti tas-servizzi qegħdin isiru iktar u iktar sofistikati.

2. **Introduzzjoni**

2.1 Sa mit-tnedija tagħha (il-parità tar-rati tal-kambju stabbiliti fl-1999, l-introduzzjoni tal-karti u l-muniti ta' l-euro fl-2002 għall-ewwel membri ta' l-Unjoni Monetarja) il-munita unika ilha s-suġġett ta' kull kritika possibbli: filwaqt li l-euro għall-ewwel ma tteħidtx bis-serjetà minħabba d-diprezzament tiegħu kontra l-muniti dinjija ewlenin, iż-żieda fil-valur tiegħu tul dawn l-aħħar tliet snin wassal għall-biża' dwar il-kompetittività tal-kumpaniji Ewropej barra mill-Ewropa. Bosta gvernijiet żiedu ma' din il-kritika sabiex jiġbdu l-attenzjoni mill-iżbalji ta' politika tagħhom stess. Minoranza żgħira saħansitra taw it-tort lill-munita unika, almenu parzjalment, għan-nuqqas ta' konverġenza ġenwina bejn il-pajjiżi fiż-żona ta' l-euro, li wassal għal sejħat sabiex pajjiżhom jirtira miż-żona ta' l-euro.

2.2 L-istatistiċi dwar l-indiċi tal-prezzijiet għall-konsumatur armonizzati (HICP) jindikaw li l-inflazzjoni ħadet sabta 'l isfel b'mod konsiderevoli matul it-tielet fażi ta' tħejjija ta' l-Unjoni Monetarja Ewropea (EMU) u din żammet livell storikament baxx minn dak iż-żmien, probabilment għax it-tqabbil aktar faċli tal-prezzijiet qanqal il-kompetizzjoni u llimita l-għoli tal-prezzijiet. Madankollu, il-biċċa l-kbira ta' l-Ewropej jemmnu li l-euro huwa responsabbli għad-diffikultajiet li tgħaddi minnhom l-ekonomija nazzjonali tagħhom u li l-bidla għall-munita unika ħolqot pressjonijiet ta' inflazzjoni li naqqsulhom il-poter ta' l-akkwist. Barraminhekk, xi whud huma favur li jerġgħu jibdew jintwerew il-prezzijiet biż-żewġ muniti, li jkun pass lura għal dawk li huma favur l-integrazzjoni Ewropea. Minn hekk tirriżulta n-nuqqas ta' fiduċja fl-euro u, aktar minn hekk, ta' l-Unjoni Ekonomika u Monetarja. Għalhekk, filwaqt li f'Settembru ta' l-2002, 59 % ta' l-Ewropej kienu jemmnu li l-munita unika kienet "globalment vantaġġuża" kontra 29 % tax-xettiċi (stħarriġ ta' l-Ewrobarometru, 2006). Erba' snin wara, l-entużjażmu li tqajjem minn waħda mill-akbar inizjattivi politiċi Ewropej f'dawn l-aħħar 20 sena naqas aktar u aktar, b'81.4 % taċ-ċittadini kollha jikkunsidraw li l-euro ġab miegħu żieda fil-prezzijiet.

2.3 Sa ma daħal l-euro, il-perċezzjoni tal-konsumaturi dwar l-inflazzjoni kienet tikkorrispondi globalment ma' dik ta' l-HICP. (**Harmonised Index of Consumer Prices**). Dan ma baqax il-każ mis-sena 2002 'l hawn u bl-akbar diverġenza fl-2003 li wara naqset xi ftit. Mis-sena 2006, il-varjazzjoni reġgħet żdiedet. Mill-aħħar tas-sena 2004, l-inflazzjoni perċepita saret stabbli f'livell ogħla minn dak irreġistrat fl-2001.

Chart B HICP inflation and consumers' quantified inflation perceptions and expectations

(annual percentage changes)

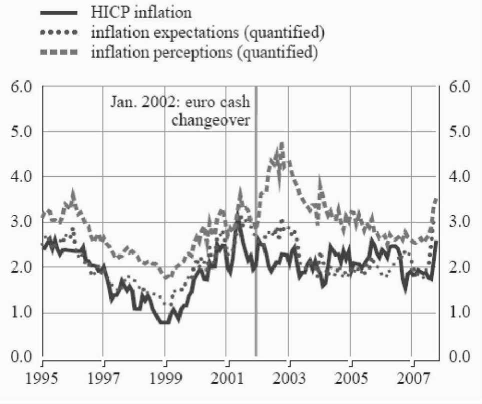

Sources: European Commission Business and Consumer Surveys, Eurostat and ECB staff calculations.
Note: HICP inflation in October 2007 refers to Eurostat's flash estimate.

2.4 Fil-biċċa l-kbira tal-pajjiżi li daħlu fl-UE fl-2004, l-inflazzjoni reali żdiedet fi żmien l-adeżjoni — fil-fatt sa mill-2003 — bħala riżultat tat-tassazzjoni indiretta u tal-prezzijiet amministrati, l-aktar fl-agrikoltura. Wara dan, din reġgħet waqgħet f'għadd ta' pajjiżi. Imma l-inflazzjoni perċepita żdiedet b'mod aktar mgħaġġel. Ir-Repubblika Ċeka hija l-uniku pajjiż fejn l-inflazzjoni perċepita hi anqas mill-inflazzjoni reali skond data mil-bidu ta' l-2008.

2.5 Jekk nieħdu l-każ tas-Slovenja li hija l-ewwel fost dawk il-pajjiżi li adottaw il-munita unika, insibu wkoll li l-inflazzjoni perċepita żdiedet ħafna fl-2007 bl-introduzzjoni tal-karti u l-muniti ta' l-euro u l-istennijiet taż-żidiet fil-prezzijiet matul is-sentejn qabel il-bidla "ħejjew it-triq" għal din iż-żieda.

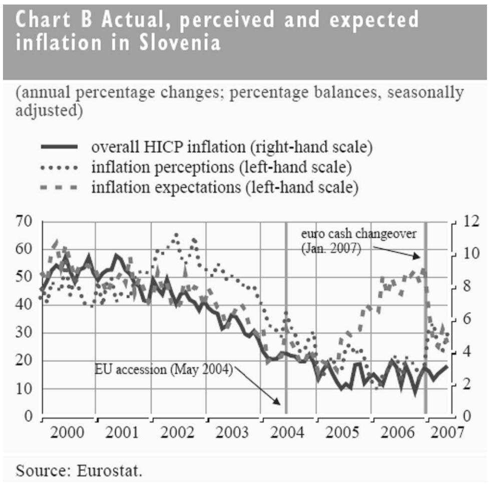

2.6 Dawn id-dubji dwar is-saħħa ta' l-euro jikkuntrastaw mal-verdett pożittiv tal-pajjiżi kemm Ewropej kif ukoll non-Ewropej: skond l-FMI (Fond Monetarju Internazzjonali) is-sehem ta' l-euro fir-riżervi internazzjonali żdied b'madwar 18 % fl-1999 għal madwar 25 % fl-2004. Dan is-suċċess huwa saħansitra akbar fl-ekonomiji li għadhom qed jiżviluppaw. Il-fatt li 37 % tat-transazzjonijiet tal-kambju dinjin kollha u bejn 41 % u 63 % tal-pagamenti għall-importazzjoni/esportazzjoni huma kollha denominati bl-euro, jixhdu s-suċċess tiegħu.

2.7 L-għan ta' din l-opinjoni fuq inizjattiva proprja huwa li tispjega t-tendenzi ta' l-inflazzjoni kif ukoll ir-raġunijiet għad-differenza persistenti bejn l-inflazzjoni perċepita mill-pubbliku ġenerali u l-inflazzjoni reali u, fejn xieraq, tressaq xi rakkomandazzjonijiet.

3. **It-tendenzi tal-prezzijiet fiż-żona ta' l-euro u fit-tliet pajjiżi li mhux membri fiha**

3.1 Għal ħafna Ewropej, l-euro ġab miegħu żieda fil-prezzijiet. Imma kieku dak kien il-każ, kien ikun hemm differenza fl-inflazzjoni tal-pajjiżi fiż-żona ta' l-euro u dik fi bnadi oħra. Madankollu, il-bidla fil-prezzijiet fiż-żona ta' l-euro kienet simili għal dik fit-tliet pajjiżi (id-Danimarka, ir-Renju Unit, l-Isvezja) li f'dak iż-żmien ma kellhomx il-munita unika.

3.1.1 Il-matriċi ta' korrelazzjoni jindika safejn il-movimenti fil-prezzijiet huma, minn naħa, simili bejn iż-żona ta' l-euro u t-tliet pajjiżi l-oħra u wkoll bejn kull wieħed minn dawn il-pajjiżi. Iċ-ċifri ta' kull kaxxa jvarjaw bejn 0 (l-ebda korrelazzjoni) u 1 (korrelazzjoni perfetta).

Matriċi ta' korrelazzjonijiet, 2000-2002

	Żona ta' l-euro	Danimarka	Svezja	Renju Unit
Żona ta' l-euro	1.00	0.52	0.67	0.67
Danimarka		1.00	0.35	0.47
Svezja			1.00	0.47
Renju Unit				1.00

Matriċi ta' korrelazzjonijiet, 2002-2004

	Żona ta' l-euro	Danimarka	Svezja	Renju Unit
Żona ta' l-euro	1.00	0.29	0.78	0.80
Danimarka		1.00	0.34	0.40
Svezja			1.00	0.75
Renju Unit				1.00

Sors: Eurostat; kalkoli proprji

3.1.2 Il-korrelazzjoni bejn l-inflazzjoni taż-żona ta' l-euro u dik tar-Renju Unit u l-Isvezja żdiedet wara d-dħul ta' l-euro. Fid-Danimarka ġara l-kontra. Madankollu, il-korrelazzjoni bejn il-prezzijiet Daniżi u Ingliżi tiġi fix-xejn u l-korrelazzjoni mal-prezzijiet Svediżi tibqa' stabbli imma aktar dgħajfa.

3.1.3 Huwa fatt impressjonanti wkoll li tinnota li, b'eċċezzjoni tad-Danimarka mar-Renju Unit, il-korrelazzjoni ta' dawn it-tliet pajjiżi li ma adottawx l-euro hija aktar b'saħħitha maż-żona ta' l-euro milli bejniethom.

3.2 Dan juri li l-movimenti tal-prezzijiet fiż-żona ta' l-euro ma jistgħux jiġu attribwiti għall-euro peress li dawn kienu l-istess fil-pajjiżi li ma adottawx il-munita unika.

3.3 It-tabella li ġejja turi t-12-il kategorija ewlenin ta' prodotti u servizzi (skond il-funzjoni tal-konsum individwali tad-djar privati) li jiġu kkunsidrati fil-kalkolu ta' l-HICP, tindika wkoll il-weighting rispettiva tagħhom u r-ritmu ta' aċċelerazzjoni fil-prezzijiet fis-sentejn ta' qabel u wara l-euro. F'dan il-livell il-konklużjoni hija li tlieta biss mill-kategoriji kollha juru żieda ċara fil-prezzijiet: ix-xorb alkoħoliku u t-tabakk (li għalihom l-għoli fil-prezzijiet jista' jiġi spjegat b'taxxi tad-dazju ogħla) is-saħħa u t-trasport. Fl-istess ħin, huwa minnu li tqassim iktar dettaljat taċ-ċifri juri aċċelerazzjoni fil-prezzijiet f'ċerti oqsma (per eżempju, l-inflazzjoni fil-prezz tal-kiri b'+1.5 % bejn l-2000 u l-2002 għal 2 % bejn l-2002 u l-2004).

Żona ta' l-euro	2000-2002	2002-2004	Żieda fil-prezz	Weighting medju 2000-2004
cp00 Prodotti kollha HICP	2.31	1.99		
cp01 Prodotti ta' l-ikel u xorb non-alkoħoliku	4.47	1.50	✗	157.91
cp02 Xorb alkoħoliku, tabakk u narkotiċi	3.11	5.42	✓	39.71
cp03 Ilbies u żraben	0.64	-0.09	✗	75.87
cp04 Djar, ilma, elettriku, gass u karburanti oħrajn	2.81	2.19	✗	154.96
cp05 Għamajjar, tagħmir għad-djar u manutenzjoni rikorrenti tad-dar	1.68	1.12	✗	79,84
cp06 Saħħa	1.59	4,93	✓	36.04
cp07 Trasport	1.49	2.51	✓	153.67
cp08 Komunikazzjoni	-5.07	-0.73	✓	28.23
cp09 Divertiment u Kultura	1.22	0.10	✗	98.10

Żona ta' l-euro	2000-2002	2002-2004	Żieda fil-prezz	Weighting medju 2000-2004
cp10 Edukazzjoni	3.46	3.49	✓	9.21
cp11 Lukandi, Ħwienet tal-Kafè u Ristoranti	3.69	3.23	✗	91.25
cp12 Prodotti u servizzi oħra	2.86	2.53	✗	75.25

Sors: Eurostat; kalkoli proprji

4. **Raġunijiet għad-differenza bejn l-inflazzjoni perċepita u osservata**

4.1 *Spjegazzjonijiet soċjo-ekonomiċi*

4.1.1 L-introduzzjoni ta' l-euro ħabtet max-xhur li ġew wara l-11 ta ' Settembru u li ċċajpru bi klima ta' nuqqas ta' sigurtà globali, inkluża dik ekonomika. Dis-sitwazzjoni ħraxet bit-tnaqqis fl-attività ekonomika, perijodu li kkuntrasta bil-kbir mas-snin ta' l-1999 u l-2000, snin ta' tkabbir eċċezzjonali.

4.1.2 Spjegazzjoni waħda għad-differenza persistenti bejn l-inflazzjoni perċepita u l-inflazzjoni reali tinsab f'taħlita ta' bosta fatturi: il-frekwenza ta' xiri ta' prodotti u servizzi differenti mdaħħlin fil-kalkolu ta' l-HICP; il-bidla fil-prezzijiet rispettivi tagħhom, l-importanza li jingħataw mill-konsumaturi.

4.1.2.1 It-tabella li ġejja tipprova tagħti stampa oġġettiva ta' dawn il-fatturi billi tqassam l-eżempji kollha ta' l-HICP f'ħames "familji": il-prodotti u s-servizzi li jinxtraw regolarment (talinqas darba fix-xahar), dawk li jinxtraw inqas frekwenti u dawk li l-frekwenza tax-xiri tagħhom tvarja skond l-individwi u ċ-ċirkostanzi. Għall-ewwel żewġ kategoriji ssir distinzjoni wkoll skond jekk il-prodott jew is-servizz huwiex soġġett għal kompetizzjoni qawwija nazzjonali jew internazzjonali.

4.1.2.2 Mit-tabella jidher ċar li globalment, il-prezzijiet ta' l-indikaturi li jkollhom kompetizzjoni dgħajfa żdiedu ħafna aktar malajr mill-inflazzjoni medja matul is-snin 2000-2007 (+2.12 %). It-tabella tikkonferma wkoll li l-prezzijiet ta' prodotti li jinxtraw inqas spiss u li jkunu soġġetti għal kompetizzjoni qawwija, kellhom sehem importanti biex jimmoderaw l-inflazzjoni (+0.37 %), kif ukoll jispjegaw parti kbira mill-inflazzjoni (b'weighting ta' 27 %, eżatt wara l-grupp "xiri regolari/kompetizzjoni dgħajfa" b'34 %).

Kategoriji ta' indikaturi	Grad tal-Kompetizzjoni	% tkabbir annwali 2000-7	kontribut għall-HICP	Weighting fl-HICP
Xiri regolari	dgħajfa	2.34	0.92	339.4
	qawwija	2.00	0.06	28.8
Xiri mhux regolari	dgħajfa	2.91	0.51	204.7
	qawwija	0.37	0.26	269.1
Varjabbli	-	2.38	0.37	157.88
HCPI		2.12	2.12	1 000.00

Sors: Eurostat, kalkoli proprji

4.1.2.3 Ir-rwol ta' xiri mhux regolari b'kompetizzjoni qawwija jirrifletti t-tendenzi tal-kummerċ internazzjonali u tal-bidliet strutturali tiegħu. Fl-1995, żewġ terzi mill-importazzjoni ta' prodotti manifatturati importati minn pajjiżi barra ż-żona ta' l-euro ġew minn pajjiżi bi prezzijiet għoljin. Fl-2005, is-sehem tagħhom niżel għal 50 %. Dan it-tnaqqis huwa dovut għar-Renju Unit, għall-Ġappun u għall-Istati Uniti filwaqt li s-sehem ta' l-ekonomiji li qed jiżviluppaw u, ftit inqas tal-pajjiżi membri ġodda, kiber. Il-bidliet fir-rati tal-kambju setgħu wkoll inkoraġġew/żammew lura r-relazzjonijiet kummerċjali ma' l-imsieħba fiż-żona ta' l-euro.

Sehem tal- (gruppi ta') pajjiżi fl-importazzjoni taż-żona ta' l-euro

	Pajjiżi bi prezzijiet ogħla	li minnhom			Pajjiżi bi prezzijiet baxxi	li minnhom	
		l-Istati Uniti	il-Ġappun	ir-Renju Unit		iċ-Ċina	L-Istati Membri l-ġodda
1995	65.7	16.1	10.7	20.3	34.3	5	8
1997	65.2	17.7	9.6	21.2	34.8	5.8	8.4
1999	64.1	18.4	9.8	19.6	35.9	6.3	9.8
2001	60.2	18.1	8.5	18.6	39.8	7.9	11.6
2003	55.1	15.1	7.8	16.6	44.9	11	14
2005	50.7	13.9	6.7	15	49.3	14.8	13.1
bidla 1995-2005	-15.0	-2.2	-4.0	-5.3	15.0	9.8	5.1

4.1.3 Il-prezzijiet kienu ħafna inqas stabbli mill-2002 'l hawn milli fis-snin qabel l-introduzzjoni tal-karti u l-muniti ta' l-euro.

Tixrid ta' bidliet relattivi fil-prezzijiet
(persentaġġ ta' varjazzjoni annwali)

ŻONA TA' L-EURO

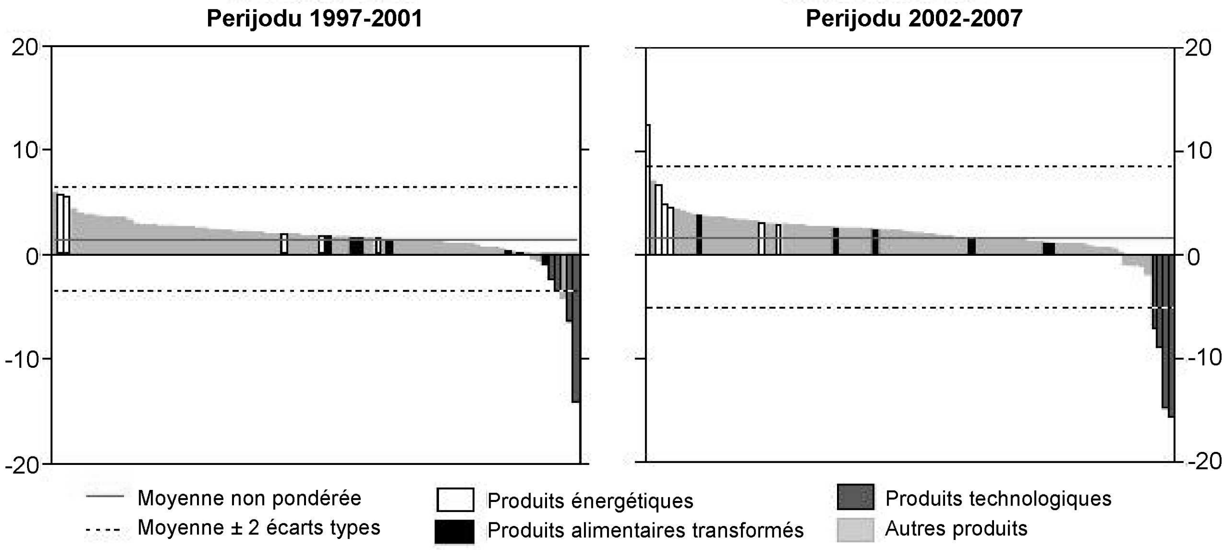

Source: Kummissjoni Ewropea, Bank Nazzjonali tal-Belġju, Frar 2008

4.1.4 Il-livell tad-dħul tal-familji jispjega l-perċezzjoni tagħhom fir-rigward tal-bidla fil-prezzijiet. Barra minhekk, il-perċezzjonijiet differenti tal-popolazzjoni jistgħu jissaħħu biż-żieda tan-numru ta' persuni li jgħixu waħidhom u li għandhom salarju/dħul wieħed biex ilaħħqu ma' l-ispejjeż kollha. Is-sitwazzjoni hi b'mod speċjali diffiċli fejn ikun hemm it-tfal, għal dawk bi dħul baxx, għal dawk in-nies bi ftit kwalifiki, għan-nisa (li għadhom ibatu minn diskriminazzjoni fejn jidħlu salarji u impjiegi) u għal persuni b'kuntratti tax-xogħol flessibbli.

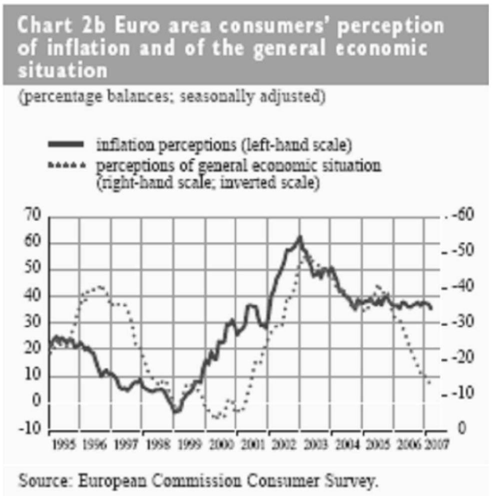

Sors: Miżuri u perċezzjonijiet ta' l-inflazzjoni fiż-żona ta' l- euro, Bulletin ta' kull xahar mill-Bank Ċentrali Ewropew, 05/2007, pġ. 63-72

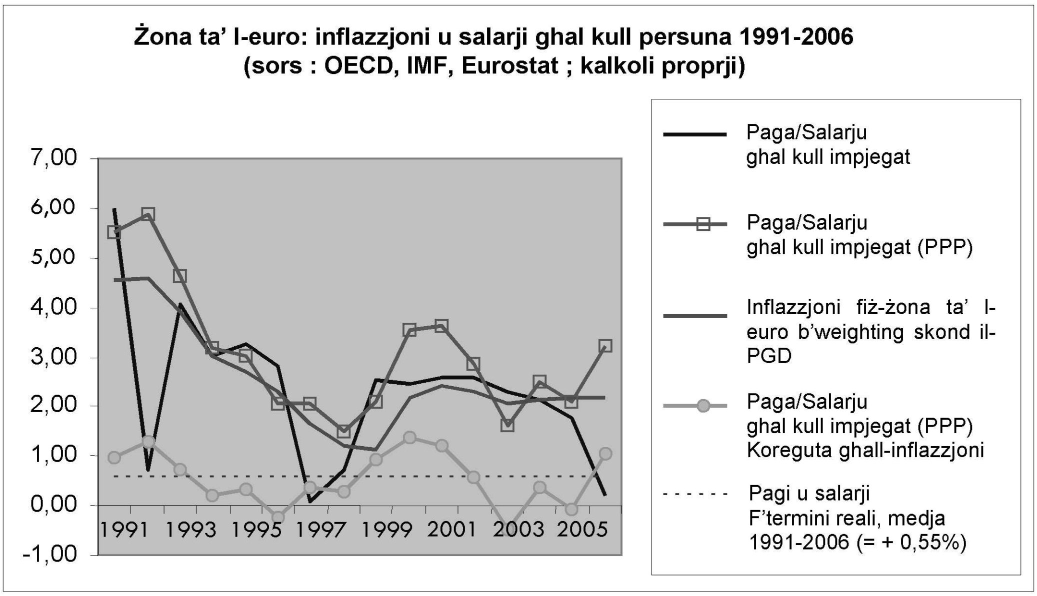

4.1.5 Ta' min jinnota li l-karatteristiċi tal-prodotti u s-servizzi li jiffurmaw l-HICP jistgħu jinbidlu minn sena għal oħra biex jirriflettu titjib fil-kwalità tagħhom, mingħajr ma jinbidel il-prezz. Imma, billi l-indiċi ma jqisx bidla bħal din, dik tkun irreġistrata bħala tnaqqis fil-prezz fl-indiċi (anke jekk, dan ma jeskludix li l-prodott/servizz hekk kif kien qabel ma jkunx aktar disponibbli fis-suq għall-konsumaturi. B'hekk it-tnaqqis fil-prezz għandu mnejn ikun mhux ħlief teoretiku mingħajr ma jikkorrispondi mas-sitwazzjoni reali). Skond il-BĊE, il-piż fl-ispejjeż tal-prodotti li l-kwalità tagħhom tipikament tittejjeb ħafna u aktar spiss huwa stmat għal madwar 8-9 % ta' l-HICP globali. Eżempji ta' dan jinkludu l-karozzi, il-kompjuters u ċ-ċellulari.

4.1.6 Hemm bżonn ukoll infakkru fil-prattika ta' xi bejjiegħa bl-imnut u xi kumpaniji li meta qalbu għall-użu tal-karti u l-muniti ta' l-euro, qarrbu l-prezzijiet lejn l-għoli (kiri), minkejja li xi spejjeż supplementari xorta jistgħu jkunu ġustifikati bit-tikkettar, eċċ. jew mill-fatt li xi għoli fil-prezzijiet ma kellux riperkussjonijiet diretti għax il-bejjiegħa ppreferew "jolqtu żewġ għasafar b'ġebla waħda" billi jistennew li tidħol l-euro. L-Eurostat jemmen li l-kontribut tal-bidla għall-euro jgħodd għal bejn 0.12 u 0.29 % ta' l-HICP globali taż-żona ta' l-euro fl-2002.

4.1.7 Fl-aħħarnett, xi ġrajjiet iżolati, mingħajr rabta mal-munita unika, ħabtu mal-bidla għall-euro u setgħu kkontribwew għal żieda fl-inflazzjoni perċepita. Dawn jinkludu ż-żieda kbira fil-prezz taż-żejt (+35 % bejn Diċembru 2001 u April 2002) u fil-ħsad fqir marbut max-xitwa qalila fl-Ewropa u li wkoll laqtet l-ekonomiji barra ż-żona ta' l-euro.

4.2 *Spjegazzjonijiet psikoloġiċi*

4.2.1 Il-konsumaturi jistgħu jkunu aktar sensittivi għall-għoli fil-prezzijiet milli għat-tnaqqis fil-prezzijiet, hu x'inhu l-prodott konċernat, u din is-sensittività setgħat ħraxet bil-qabża fid-dlam li kienet tirrappreżenta l-munita unika l-ġdida, min-nuqqas ta' fiduċja mnissla min-numru akbar ta' prezzijiet differenti mwaħħlin għall-istess oġġett wara l-bidla għall-euro u mid-daqs ta' l-ispejjeż marbuta mal-prodotti u s-servizzi li jkunu għolew fil-prezz (kiri, prodotti ta' l-ikel, petrol).

4.2.2 Peress li l-ispejjeż tad-dar għas-sidien bħalissa huma esklużi mill-qoffa ta' l-HICP, iż-żidiet qawwija fil-prezzijiet tal-proprjetà f'xi pajjiżi jistgħu jispjegaw id-differenza bejn l-inflazzjoni perċepita u l-inflazzjoni reali.

4.2.3 Huwa minnu wkoll li l-konsumaturi li jikkonvertu l-prezz ta' l-euro fil-munita nazzjonali ta' qabel ta' xi prodott li jkunu beħsiebhom jixtru, jirreferu għall-prezz li kien fis-seħħ qabel ma daħal l-euro. Dan jagħti lok għal distorsjoni billi l-prezz ta' qabel ma jkunx għadu jgħodd minħabba l-inflazzjoni ([3]).

4.2.4 Ta' min jinnota wkoll il-konfużjoni li ta' spiss issir minn ħafna konsumaturi, u saħansitra osservaturi, bejn il-bidla fil-poter ta' l-akkwist u l-istennijiet dejjem jikbru fejn jidħol il-livell ta' l-għajxien. Ħafna indiċi jimmiraw li juru li l-istennijiet fil-livell ta' l-għajxien tal-konsumaturi huma ħafna aktar stimulati minn qabel b'bidliet spissi fit-teknoloġija, id-dehra ta' prodotti jew servizzi ġodda (li għandhom it-tendenza li "jiżdiedu" mal-konsum ta' kuljum), marketing dejjem aktar sofistikata u tixrid mgħaġġel ħafna ta' livelli ta' konsum minħabba l-pressjoni soċjali. B'hekk ix-xiri, per eżempju, ta' GPS li jiżdied ma' konsum ieħor jew tal-ħxejjex li huma maħsulin minn qabel u mħejjija bil-lest, jagħtu l-impressjoni li jżidu l-piż fuq il-poter ta' l-akkwist iżda fil-fatt il-pressjoni fuq il-baġit tal-familji sseħħ minħabba l-istennijiet li jogħlew iktar malajr mid-dħul.

4.3 *Spjegazzjonijiet metodoloġiċi*

4.3.1 L-għan hawnhekk m'huwiex li niddubitaw il-validità ta' l-HICP li joqgħod fuq l-osservazzjoni u r-rapporti ta' kull xahar mill-uffiċċji nazzjonali ta' l-istatistika ta' aktar minn 700 prodott u servizz rappreżentattivi, li jikkorrispondi ma' kważi 1.7 miljun osservazzjoni f'180 000 post ta' bejgħ (points of sale) fix-xahar.

4.3.2 Madankollu, huwa importanti li niftakru li l-indiċi armonizzat tal-prezzijiet għall-konsum jirriżulta minn ċerti konvenzjonijiet, l-aktar f'dak li għandu x'jaqsam ma' (1) l-għażla tal-prodotti u s-servizzi li jservu bħala indikaturi u li ser jintużaw sabiex jiġi kompilat l-indiċi u (2) il-weighting ta' kull wieħed minn dawn l-indikaturi.

4.3.3 Madankollu, hekk kif turi t-tabella hawn isfel, l-istruttura ta' l-ispejjeż tad-djar privati tinbidel relattivament skond id-dħul tagħhom. Il-varjazzjonijiet l-aktar qawwija jidhru fil-kiri reali tad-djar, li jirrappreżenta spiża ta' ħames jew sitt darbiet iktar għall-20 % tal-familji bl-inqas dħul milli għall-20 % ta' l-iktar għonja, fejn il-proprjetajiet jistgħu jkunu jew mikrijin jew okkupati mis-sidien. Għaldaqstant dawn ikollhom fehma differenti tal-bidliet fil-prezzijiet tal-proprjetà. Il-familji l-aktar foqra jonfqu wkoll 81 % aktar mid-dħul tagħhom fuq l-ikel u x-xorb non-alkoħoliku, u dan jagħmilhom aktar sensittivi għal żidiet fil-prezzijiet ta' dawn il-prodotti ta' l-ikel fis-swieq dinjija. Il-familji aktar sinjuri jonfqu 67 % aktar fuq karozzi ġodda mill-familji fl-ewwel kwintila. Billi fil-perijodu 2000-2008, il-prezzijiet tal-karozzi ġodda nbidlu ħafna aktar bil-mod mill-HICP, dawn il-familji gawdew ħafna minn din it-tendenza pożittiva.

([3]) Eżempju: jkolli ħsieb nixtri karozza fl-aħħar ta' l-2002 u niftakar li sena qabel kieku kienet tiswieli 100. 100 illum iservuni bħala referenza imma minn dak iż-żmien, l-inflazzjoni mkejla mill-HICP kienet ta' 2.2 tant li l-prezz li għalih irrid nirreferi mhux 100 imma 102.2. Jekk nagħmel dan fl-2007, il-varjazzjoni tkun aktar kbira għax il-prezz għandu mnejn ikun ta' 114!

Żona ta' l-euro — HICP = 1000 (2005)	% żieda annwali medja (2000-2008 HICP = 2.3)	*l-1* kwintila	il-5 kwintila	Differenza l-1–l-5 kwintila	Spejjeż ta' konsum medju (PPS)	Weighting fl-HICP	Differenza
cp01 Ikel u xorb non-alkoħoliku	2.5	195	108	80.6	143.3	154.91	11.6
cp02 Xorb alkoħoliku, tabakk u narkotiċi	4.1	29	17	70.6	21.4	40.71	19.3
cp03 Ilbies u żraben **(footwear)**	1.4	54	62	-12.9	60.3	74.20	13.9
cp04 Djar, ilma, elettriku, gass u karburantioħra	3.1	325	251	29.5	278.9	150.50	-128.4
li minnhom: cp041 Kiri ta' djar	1.9	134	24	458.3	53.8	63.50	9.7
cp042 Kiri attribwiti għal kiri tad-djar	-	106	151	-29.8	143.9		-
cp05 Għamajjar, tagħmir għad-djar u manutenzjoni rikorrenti tad-dar	1.3	41	69	-40.6	56.8	76.5	19.7
cp06 Saħħa	2.5	31	42	-26.2	35.7	41.67	5.9
cp07 Trasport	2.8	92	146	-37.0	125.6	153.31	27.7
li minnhom : cp071 Xiri ta' vetturi	1.2	23	70	-67.1	48.1	47.93	-0.1
cp08 Komunikazzjoni	-2.7	37	24	54.2	28.6	29.19	0.6
cp09 Divertiment u Kultura	0.6	64	90	-28.9	83.0	94.66	11.7
cp10 Edukazzjoni	4.0	7	10	-30.0	8.7	9.49	0.8
cp11 Lukandi, Ħwienet tal-Kafè u ristoranti	3.2	42	67	-37.3	55.2	93.19	38.0
cp12 Prodotti u servizzi oħra	2.3	85	113	-24.8	102.5	81.67	-20.8
li minnhom: cp121 attenzjoni personali	1.9	27	25	8.0	26.1	26.36	0.2
cp125 poloz ta' assigurazzjoni	2.5	44	63	-30.2	55.2	18.60	-36.6

Sors: Eurostat; kalkoli proprji

4.3.3.1 It-tabella li ġejja turi d-differenzi fl-inflazzjoni esperjenzati mill-grupp f'naħat opposti ta' l-ispettru tad-dħul, skond il-profil tal-konsum tagħhom u timmarka d-differenza bejniethom mill-1996. Matul dawn l-aħħar 12-il sena l-inflazzjoni li laqtet l-ifqar djar qabżet dik ta' l-iktar djar għonja b'sitt darbiet. L-oppost ġara tliet darbiet u fi tliet snin ma kien hemm l-ebda differenza sinifikanti.

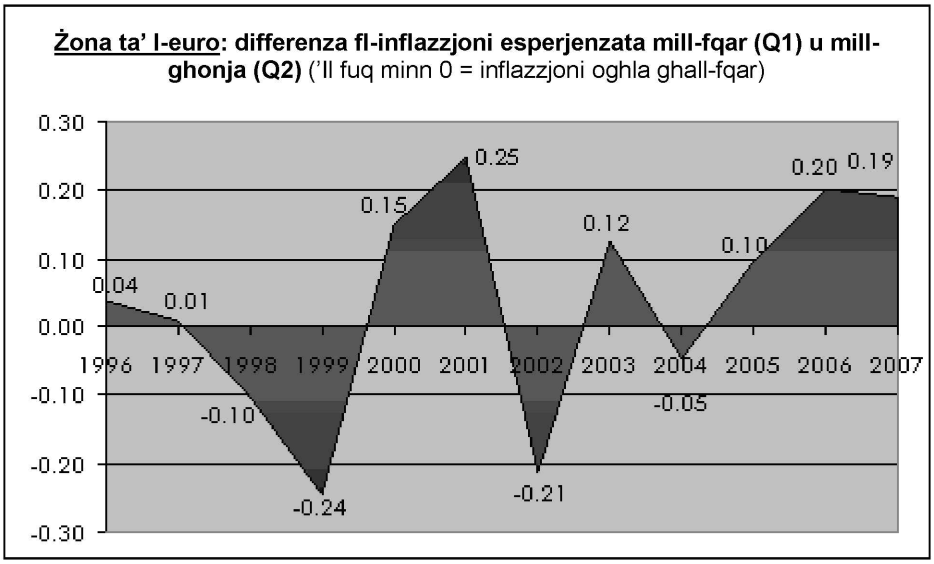

4.3.3.2 Apparti minn dan l-effett strutturali, jidher li f'perijodi fejn il-prezzijiet ta' l-ikel jiżdiedu malajr l-ifqar djar li jixtru l-marki rħas jew li jixtru fi ħwienet bi skontijiet kbar ser jintlaqtu agħar billi l-materji primi ta' l-ikel jgħoddu għal proporzjon ogħla tal-prezz li jħallas il-konsumatur aħħari (billi s-sehem ta' l-imballaġġ u l-ispejjeż tal-marketing huma inqas).

4.3.3.3 Barraminhekk, l-ifqar djar ma jistgħux inaqqsu l-impatt ta' prezzijiet ogħla fuq il-baġit tagħhom billi r-rata ta' l-iffrankar hija strutturalment baxxa u jsibuha iktar diffiċli li jiksbu l-kreditu. Fil-fatt dawn huma fir-riskju li jaqgħu fin-nassa tad-dejn.

4.3.3.4 Din is-sejba tapplika wkoll fil-livell ta' l-Istati Membri billi kif turi t-tabella hawn isfel, id-djar jallokaw proporzjonijiet differenti tad-dħul tagħhom lil kategoriji differenti ta' prodotti u servizzi skond il-post ġeografiku tagħhom (per eżempju, l-istatus ta' gżira jfisser spejjeż tat-trasport għoljin) u l-livell ta' żvilupp soċjoekonomiku (il-familji Rumeni u Bulgari jonfqu kważi tliet darbiet mid-dħul tagħhom fuq l-ikel iktar mill-kontropartijiet tagħhom f'pajjiżi oħrajn), eċċ. L-aħħar żewġ kolonni juru l-livell sa fejn l-infiq relattiv ta' kull grupp ta' pajjiżi jew fiż-żona ta' l-euro huma omoġenji (iktar ma jkun baxx il-koeffiċjent tal-varjazzjonijiet, iktar ma tikber l-omoġeneità). Filwaqt li hemm similitaritajiet qawwija bejn il-pajjiżi taż-żona ta' l-euro, dan japplika inqas għal gruppi ta' pajjiżi oħra. Dan juri l-limiti ta' l-HICP li, billi huwa bbażat fuq weightings medji, ma jistax, skond id-definizzjoni tiegħu stess, jirrifletti s-sitwazzjoni speċifika ta' pajjiżi differenti. Fil-kuntest ta' l-implikazzjonijiet għall-politika monetarja u l-inflazzjoni, il-pajjiżi li daħlu fiż-żona ta' l-euro m'għandhomx jissottovalutaw dan il-punt.

	Żona ta' l-euro (barra l-Lussemburgu)	3 SM barra ż-żona ta' l-euro	SM ġodda barra ż-żona ta' l-euro (barra Ċipru, Malta u s-Slovenja)	Ċipru, Malta	Rumanija, Bulgarija	koeffiċjent tal-varjazzjoni bejn dawn il-gruppi	koeffiċjent tal-varjazzjoni fiż-żona ta' l-euro
Djar, ilma, elettriku, gass u karburanti oħra	26.11	30.57	22.86	15.33	25.15	**0.23**	**0.10**
Ikel u xorb non-alkoholiku	14.24	11.06	25.85	18.17	37.88	**0.50**	**0.18**
Trasport	12.94	13.82	10.22	15.60	5.73	**0.33**	**0.16**

	Żona ta' l-euro (barra l-Lussemburgu)	3 SM barra ż-żona ta' l-euro	SM ġodda barra ż-żona ta' l-euro (barra Ċipru, Malta u s-Slovenja)	Ċipru, Malta	Rumanija, Bulgarija	koeffiċjent tal-varjazzjoni bejn dawn il-gruppi	koeffiċjent tal-varjazzjoni fiż-żona ta' l-euro
Prodotti u servizzi oħra	10.14	7.65	6.25	6.89	3.07	**0.38**	**0.29**
Kultura u divertiment	8.65	12.33	6.98	8.02	3.54	**0.40**	**0.32**
Lukandi, ħwienet tal-kafé u ristoranti	6.21	5.27	3.97	7.68	2.34	**0.40**	**0.35**
Xorb alkoholiku, tabakk u narkotiċi	2.61	2.56	3.05	2.32	4.78	**0.32**	**0.40**
Għamajjar, tagħmir għad-djar u manutenzjoni rikorrenti tad-dar	5.77	6.34	5.00	8.30	3.39	**0.31**	**0.13**
Ilbies u żraben	5.70	4.92	6.02	8.04	4.66	**0.23**	**0.21**
Saħħa	3.53	2.12	3.54	3.89	4.07	**0.22**	**0.44**
Komunikazzjoni	3.06	2.73	5.21	3.16	4.72	**0.29**	**0.17**
Edukazzjoni	1.05	0.63	1.05	2.59	0.66	**0.68**	**0.61**

4.3.4 Bl-istess mod, teżisti differenza kultant konsiderevoli bejn l-istruttura medja ta' l-ispejjeż ta' konsum u l-mod kif l-indikaturi jingħataw weighting fl-HICP. B'hekk, bejn wieħed u ieħor, il-familji taż-żona ta' l-euro nefqu 27.5 % tad-dħul tagħhom fid-djar, l-ilma u l-enerġija u madankollu din is-sezzjoni tgħodd biss għal 16.3 % ta' l-HICP. Is-saħħa u l-assigurazzjoni wkoll ingħataw weighting baxxa. Min-naħa l-oħra, l-HICP tagħti weighting għolja wisq lill-ikel, it-trasport u l-grupp ta' "lukandi, ristoranti u ħwienet tal-kafè".

Brussell, id-9 ta' Lulju 2008.

Il-President

tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew

Dimitris DIMITRIADIS

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Ir-rwol tas-soċjetà ċivili fil-programmi Komunitarji ta' għajnuna ta' qabel l-adeżjoni lill-Albanija

(2009/C 27/28)

Nhar it-16 ta' Frar 2007, il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew iddeċieda, b'konformità ma' l-Artikolu 29(2) tar-Regoli ta' Proċedura tiegħu, li jħejji opinjoni fuq inizjattiva proprja dwar

Ir-rwol tas-soċjetà ċivili fil-programmi Komunitarji ta' għajnuna ta' qabel l-adeżjoni lill-Albanija

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għar-Relazzjonijiet Esterni, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha nhar it-12 ta' Ġunju 2008. Ir-rapporteur kienet is-Sinjura Florio.

Matul l-446 sessjoni plenarja tiegħu li nżammet fid-9 ta' Lulju 2008, il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-opinjoni b'122 vot favur u astensjoni waħda.

1. **Sfond**

1.1 L-istabilità, il-paċi, l-iżvilupp u l-integrazzjoni tar-reġjun kollu tal-Balkani Oċċidentali għandhom importanza prinċipali għall-Ewropa tal-lum u tal-futur. Għalhekk, mal-medda taż-żmien, qiegħed jidher dejjem aktar il-bżonn li jissaħħu l-politiki ta' l-Unjoni Ewropea lejn il-pajjiżi taż-żona.

1.2 L-Albanija, minħabba l-pożizzjoni ġeografika tagħha fil-Mediterran u l-importanza tagħha fir-rigward tal-bilanċ tar-reġjun li xi daqqiet huwa fraġli, jistħoqqilha attenzjoni partikulari min-naħa ta' l-istituzzjonijiet Ewropej. Is-sħubija Ewro-Mediterranja kkostitwixxiet il-qafas ċentrali tar-relazzjonijiet bejn l-Unjoni Ewropea u l-imsieħba tagħha tan-Nofsinhar tal-Mediterran għal aktar minn għaxar snin bl-objettiv li jkun hemm stabilità fuq perijodu fit-tul f'dak ir-reġjun. L-Albanija daħlet fis-sħubija Ewro-Mediterranja fil-bidu ta' Novembru 2007.

1.3 L-azzjoni ta' l-Unjoni Ewropea tipprevedi numru ta' azzjonijiet sabiex jiġi promoss l-iżvilupp ekonomiku, demokratiku u soċjali ta' l-istituzzjonijiet Albaniżi. Anke l-awtoritajiet lokali u s-soċjetà ċivili jinsabu fil-qalba tal-programmi sabiex jitħeġġu l-parteċipazzjoni u s-sehem taċ-ċittadini fit-triq lejn l-integrazzjoni Ewropea.

1.4 B'din l-opinjoni fuq inizjattiva proprja, il-KESE beħsiebu jenfasizza r-rwol tas-soċjetà ċivili u l-bżonn ta' monitoraġġ tal-progressi miksuba u ta' l-ostakoli li għadhom jeżistu fl-Albanija għat-tisħiħ ta' l-istituzzjonijiet demokratiċi u għal integrazzjoni aħjar tagħhom fil-politiki Ewropej.

1.5 Fil-31 ta' Marzu u l-1 ta' April 2008, delegazzjoni tal-KESE, magħmula minn membri rappreżentanti tat-tliet gruppi tal-Kumitati, marret f'Tirana, l-Albanija, fuq missjoni. F'din l-okkażjoni kien possibbli li jsiru diversi laqgħat ma' rappreżentanti ta' assoċjazzjonijiet u organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili Albaniża; id-djalogu magħhom kien kostruttiv ħafna u dan tqis waqt it-tħejjija ta' din l-opinjoni.

2. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

2.1 Ir-rwol tas-soċjetà ċivili, fil-forom tiegħu kollha, għandu importanza kruċjali għall-iżvilupp demokratiku u ċivili ta' kwalunkwe pajjiż ([1]). Dan jgħodd aktar għal pajjiż bħall-Albanija li, bis-saħħa tal-pożizzjoni ġeopolitika rilevanti, fl-aħħar snin ra progress notevoli fit-tisħiħ ta' l-istituzzjonijiet demokratiċi u fl-integrazzjoni lejn l-istituzzjonijiet Ewropej u korpi oċċidentali (NATO).

2.2 Il-monitoraġġ tal-politiki adottati mill-gvernijiet u l-kontribut taċ-ċittadini għall-istess politiki huma elementi neċessarji għal progress soċjali inklużiv u demokratiku.

2.3 Għalhekk il-KESE josserva li l-uffiċju tad-delegazzjoni tal-Kummissjoni Ewropea fl-Albanija għandu jagħti aktar importanza u riżorsi lill-attivitajiet tas-soċjetà ċivili, li għandha tkun fost il-prijoritajiet tal-ħidma tiegħu. Dawn l-attivitajiet jridu jissaħħu fiż-żoni rurali u dawk anqas żviluppati ta' dak il-pajjiż.

2.4 Minħabba l-preżenza ta' diversi suġġetti internazzjonali li, b'diversi proġetti, isostnu l-attività tas-soċjetà ċivili fl-Albanija u minħabba xi diffikultajiet u karatteristiċi speċifiċi li jikkaratterizzaw il-fibra soċjali tal-pajjiż, il-mod li bih l-UE tinteraġixxi mar-realtà għandu importanza kbira. B'mod partikulari, l-aċċess għall-finanzjament għandu jkun marbut ma' rekwiżiti li jiffavorixxu organizzazzjonijiet li juru li għandhom objettivi u pjanijiet definiti tajjeb u assoċjazzjonijiet li juru rappreżentanza u rappreżenentattività ġenwina taċ-ċittadini.

2.5 Fi kwalunkwe soċjetà li qed tevolvi, id-djalogu soċjali tripartitiku għandu rwol importanti x'jaqdi. Il-KESE jilqa' b'mod pożittiv il-progressi li saru mill-1996 bit-twaqqif tal-Kunsill Nazzjonali tax-Xogħol; madankollu, s'issa kien hemm problemi fit-tħaddim ta' dan il-korp. Hemm bżonn ta' trasparenza, parteċipazzjoni u sehem mill-parteċipanti, li għandhom, fl-istess ħin, ikun rappreżentattivi u responsabbli. Il-Kunsill għandu jżomm laqgħat regolari u l-aġenda għandha tinkludi s-suġġetti kollha l-aktar importanti tal-politiki ta' żvilupp ekonomiku tal-pajjiż, b'diskussjonijiet li jħallu impatt reali fuq il-ħidma tal-gvern.

([1]) L-importanza u d-diffikultà tas-soċjetà ċivili fil-pajjiżi tal-Balkani Oċċidentali ġew enfasizzati wkoll mill-Kummissjoni Ewropea fil-Komunikazzjoni tagħha "L-istrateġija għat-tkabbir u l-isfidi ewlenin 2007-2008", COM(2007) 663 finali.

2.6 Fl-istess ħin, bil-għan li jiżdied ir-rwol taċ-ċittadini Albaniżi fil-proċess demokratiku, għandu jissaħħaħ id-djalogu ċivili. Għal dan, l-Unjoni Ewropea tista' taqdi rwol importanti fit-taħriġ professjonali ta' l-operaturi tas-soċjetà ċivili kollha, waqt li jiġu ffavoriti organizzazzjonijiet li b'mod konkret jaġixxu fis-soċjetà Albaniża.

2.7 Il-KESE jimpenja ruħu li jkompli bl-attività ta' monitoraġġ u sostenn għall-organizzazzjoni tas-soċjetà ċivili fl-Albanija, waqt li jżomm f'moħħu li s-sitwazzjoni tevolvi b'mod rapidu u jtenni l-importanza tal-pajjiż għall-istabilità tar-reġjun kollu.

2.8 Kif previst fil-konklużjonijiet tat-II Forum tas-soċjetà ċivili tal-Balkani Oċċidentali (Ljubljana, 4 u 5 ta' Ġunju 2008), hekk ukoll għall-Albanija, il-ħolqien ta' Kumitat Konsultattiv Konġunt jista' jesprimi l-bżonnijiet tas-soċjetà ċivili, u jgħin jibni relazzjoni qawwija bejn dawn l-organizzazzjonijiet u l-istituzzjonijiet Ewropej. Barra minn hekk, il-KESE, permezz tal-ħidma tiegħu fir-reġjun tal-Balkani, jista' jżid il-kooperazzjoni bejn l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili tal-pajjiżi f'dik iż-żona, bl-involviment totali ta' l-Albanija.

2.9 L-organizzazzjonijiet Ewropej tas-soċjetà ċivili għandhom rwol fundamentali x'jaqdu fl-involviment ta' u fl-informazzjoni lill-organizzazzjonijiet Albaniżi dwar il-politiki u l-programmi ta' l-UE.

3. L-istrumenti ta' azzjoni ta' l-Unjoni Ewropea fl-Albanija

3.1 Il-qafas ġenerali tal-politiki ta' l-UE għall-pajjiżi tal-Balkani Oċċidentali huwa rrappreżentat mill-Proċess ta' Stabbilizzazzjoni u Assoċjazzjoni, li fih tipparteċipa wkoll l-Albanija.

3.2 F'Jannar 2006, il-Kunsill Ewropew approva Sħubija Ewropea għall-Albanija, li tidentifika numru ta' prijoritajiet fuq perijodu qasir u dak medju. B'konsegwenza, f'Lulju 2006, l-istituzzjonijiet Albaniżi adottaw pjan ta' azzjoni nazzjonali sabiex jiġu implimentati r-rakkomandazzjonijiet inklużi fis-Sħubija Ewropea. Attwalment, il-gvern Albaniż qiegħed jirrevedi l-pjan ta' azzjoni ta' l-2006 sabiex jimplimenta s-Sħubija Ewropea għall-2008. Fit-12 ta' Ġunju 2006, l-Albanija ffirmat Ftehim ta' Stabbilizzazzjoni u Assoċjazzjoni (FSA), li jiggarantixxi qafas għal impenji komuni dwar aspetti ekonomiċi, kummerċjali u politiċi waqt li jinkoraġġixxi l-kooperazzjoni reġjonali.

3.3 Bejn l-2001 u l-2007, l-istrument finanzjarju prinċipali tal-Kummissjoni Ewropea għall-kooperazzjoni ma' l-Albanija kien il-programm CARDS (Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation), li pprovda għal ħames setturi prinċipali ta' azzjoni:

— stabbilizzazzjoni demokratika permezz ta' proġetti żgħar li jinkoraġġixxu l-iżvilupp tas-soċjetà ċivili u ta' l-NGOs li jieħdu ħsieb il-promozzjoni tad-drittijiet tal-bniedem, dawk soċjali u politiċi, u inizjattivi għat-tisħiħ tas-sistema elettorali;

— ġustizzja u affarijiet interni — sostenn għall-proċess ta' riforma tas-sistema legali, tal-prosekuturi pubbliċi u tal-pulizija. Ħidma għall-ġestjoni integrata tal-fruntieri marittimi u ta' l-art b'appoġġ għall-attività tal-pulizija tal-fruntiera.

— it-tisħiħ tal-kapaċità ta' l-amministrazzjoni — programmi għar-riforma tas-sistema fiskali u ta' l-ipprezzar, għall-appalti u għall-ġbir u l-elaborazzjoni ta' l-informazzjoni statistika;

— żvilupp ekonomiku u soċjali li jiffaċilita l-kummerċ u l-iżvilupp tal-komunitajiet lokali. Barra minn hekk jiġu sostnuti l-programmi Tempus u l-programmi għall-promozzjoni tat-taħriġ u t-tagħlim superjuri;

— ambjent u riżorsi naturali — azzjoni ta' appoġġ għal-leġislazzjoni dwar l-ippjanar urban u reġjonali relatat ma' l-ambjent. Aspett ieħor relatat ma' l-appoġġ għall-programmi għall-kwalità ta' l-ilma u ta' l-arja u għat-tneħħija ta' l-iskart.

Il-programm CARDS fl-ewwel stadju kien prinċipalment iffokat fuq ir-rikostruzzjoni fiżika, u fit-tieni stadju kien ibbażat fuq it-titjib tal-funzjonament ta' l-amministrazzjoni ta' l-Istat sabiex jiġu ssodisfati l-prijoritajiet tas-Sħubija Ewropea u l-ħtiġijiet għall-implimentazzjoni tal-FSA. Bejn l-2001 u l-2006, b'kollox ġew allokati EUR 282.1 miljun fir-rigward ta' l-Albanija [2] taħt il-proġett CARDS.

3.4 Minn Jannar 2007, b'segwitu għar-riforma ta' l-UE ta' l-assistenza esterna u għall-modifiki li sehhew, il-programm CARDS ġie sostitwit mill-Istrument l-ġdid ta' Assistenza Qabel l-Adeżjoni (IPA — Insrument for Pre-Accession Accession), li prinċipalment għandu l-għan li jgħaqqad fi programm wieħed l-istrumenti kollha ta' assistenza kemm għall-pajjiżi kandidati għall-adeżjoni kif ukoll għall-kandidati potenzjali. Fil-kuntest ta' l-IPA, f'Mejju 2007 ġie adottat id-Dokument Indikattiv ta' Pjanar Pluriannwali (Multiannual Indicative Planning Document (MIPD)) 2007-2009 għall-Albanija, li fuq il-bażi tiegħu l-pajjiż ser jirċievi total ta' EUR 212.9 miljun.

3.5 F'Settembru 2007 ġie ffirmat ftehim bejn l-UE u l-Albanija dwar it-tħaffif tas-sistemi tal-visa u għandu jidħol fis-seħħ fl-ewwel sitt xhur ta' l-2008, meta l-kundizzjonijiet kollha previsti jkunu ssodisfati: dan għandu jippermetti liċ-ċittadini Albaniżi jivvjaġġaw aktar faċilment fl-UE.

3.6 Il-parteċipazzjoni ta' l-Albanija fil-**Ftehim dwar il-Kummerċ Ħieles fl-Ewropa Ċentrali** (CEFTA) u fil-Patt ta' Stabilità għax-Xlokk ta' l-Ewropa, flimkien ma' l-involviment tal-Bank Ewropew għar-Rikostruzzjoni u l-Iżvilupp u tal-Bank Ewropew għall-Investimenti jikkontribwixxu għall-ħolqien ta' netwerk ta' atturi differenti li jgħinu lill-Albanija twettaq progress lejn standards aktar Ewropej.

(2) Kummissjoni Ewropea
http://ec.europa.eu/enlargement/albania/eu_albania_relations_en.htm.

4. Is-sitwazzjoni politika u ekonomika fl-Albanija

4.1 Fl-Albanija, it-tkabbir ekonomiku reċentement naqas xi ftit wara l-kriżi ta' l-enerġija li laqtet lill-pajjiż. Il-fattur prinċipali ta' appoġġ għall-ekonomija Albaniża jkompli jkun l-ammont ta' flus mibgħuta lura mill-emigranti, partikularment mill-Italja u mill-Greċja. L-agrikoltura tikkontribwixxi għal terz tal-PGD u r-rata uffiċjali ta' qgħad hija ta' 13.46 %, filwaqt li l-ekonomija informali hija piż sinjifikanti.

4.2 Għad hemm differenzi bejn iż-żoni rurali tat-Tramuntana, ifqar u inqas avvanzati, u ż-żoni urbani tan-Nofsinhar, li jaqdu rwol prinċipali fit-tiswir tas-sitwazzjoni tal-pajjiż. Dawn id-diverġenzi huma parzjalment spjegati mill-avvenimenti reċenti, prinċipalment marbutin mal-kunflitti li seħħew fil-Balkani u l-konsegwenzi ekonomiċi, soċjali u politiċi negattivi (inkluż l-embargo) li laqtu lill-pajjiżi involuti direttament jew indirettament.

4.3 Hemm bżonn li jsir progress sostanzjali fil-ġlieda kontra l-korruzzjoni li tibqa' tirrenja f'diversi setturi ta' l-ekonomija u ta' l-amministrazzjoni.

4.4 Il-politiċi jaqblu li għandhom isiru sforzi sabiex jiġi aċċellerat il-proċess ta' adeżjoni fl-UE iżda, fil-prattika, m'hemmx kooperazzjoni effettiva bejn il-maġġoranza u l-oppożizzjoni fil-ksib tar-riformi neċessarji.

4.5 Fil-qafas tal-ftehim interim tal-FSA, dan l-aħħar kien hemm progress modest fis-sistema legali (notat anke mill-Komunikazzjoni reċenti tal-Kummissjoni Ewropea dwar il-Balkani tal-Punent ([3])), iżda hemm ukoll bżonn kruċjali għal azzjoni dwar il-leġislazzjoni tal-midja, u fil-ġlieda kontra x-xogħol mhux iddikjarat, il-korruzzjoni, il-kriminalità organizzata u l-faqar. Hemm bżonn li tiġi ssorveljata l-firda li ta' sikwit tissepara r-riformi leġislattivi mill-implimentazzjoni tagħhom stess.

4.6 L-elezzjonijiet ġenerali ser jinżammu fl-2009. F'din il-perspettiva, il-Kumitat jixtieq jara t-tisħiħ tas-sistema elettorali u ta' l-infrastruttura neċessarja għal elezzjonijiet demokratiċi, bħal reġistru elettorali tal-persuni eliġibbli sabiex jivvutaw.

4.7 L-istedina uffiċjali ta' l-Albanija sabiex tissieħeb man-NATO matul is-Summit ta' Bukarest fit-2-4 ta' April li għadda hija element li għandu jitqies fl-istampa ġeopolitika kollha u l-proċess ta' integrazzjoni tal-pajjiż fl-istituzzjonijiet tal-Punent.

5. Ir-rwol tas-soċjetà ċivili fit-triq lejn l-integrazzjoni Ewropea

5.1 L-UE nediet strateġija li għandha tiġi appoġġjata fuq proċess parteċipattiv li jinvolvi lis-soċjetà ċivili, il-gvernijiet lokali u d-donaturi. Għal dan il-għan tħejja pjan parteċipattiv ta' azzjoni li jipprevedi l-involviment tas-soċjetà ċivili fit-tħejjija tal-programm ta' nfiq fuq perijodu medju, li permezz tiegħu jittieħdu deċiżjonijiet dwar l-allokazzjoni tar-riżorsi fid-diversi setturi.

([3]) Il-Komunikazzjoni mill-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew u lill-Kunsill — Il-Balkani tal-Punent: Tissaħħaħ il-perspettiva Ewropea, COM(2008) 127 finali.

5.2 Twaqqfu wkoll gruppi ta' konsultazzjoni tas-soċjetà ċivili f'erba' setturi prinċipali: l-agrikoltura, l-edukazzjoni, is-saħħa u l-affarijiet soċjali, u l-impjieg; twaqqfu wkoll grupp konsultattiv nazzjonali u segretarjat tekniku fi ħdan il-Ministeru tal-Finanzi. Proġetti li jsaħħu l-istituzzjonijiet tal-gvernijiet lokali għandhom importanza fundamentali fil-promozzjoni tal-parteċipazzjoni tagħhom fil-proċess.

5.3 L-involviment ta' l-awtoritajiet lokali u ta' korpi oħrajn li jaħdmu viċin iċ-ċittadini huwa importanti ħafna għall-konsolidazzjoni tad-demokrazija u għall-għoti tal-kontroll liċ-ċittadini fuq il-ħidma ta' l-amministrazzjoni pubblika. Dan huwa partikularment il-każ f'pajjiż bħall-Albanija li qed ifittex li jadatta għall-kriterji Ewropej għal adeżjoni totali fil-futur.

5.4 L-attivitajiet tas-soċjetà ċivili fl-Albanija huma ostakolati minn demokrazija parteċipattiva limitata. L-organizzazzjonijiet internazzjonali u tal-programmi differenti ta' assistenza għall-iżvilupp għandhom rwol prinċipali fil-finanzjament ta' l-attivitajiet ta' l-organizzazzjonijiet u l-assoċjazzjonijiet tas-soċjetà ċivili: dan huwa l-ewwel element li għandu jitqies fl-approċċ lejn soċjetà li qiegħda tibni u tikkonsolida, pass wara pass, l-istituzzjonijiet demokratiċi. Tajjeb li jiġi enfasizzat li anke l-Istati Uniti ta' l-Amerika għandhom preżenza qawwija fis-soċjetà Albaniża permezz ta' programmi ta' assistenza għall-iżvilupp, speċjalment permezz ta' l-aġenzija USAID.

5.5 Mil-lat politiku, l-appoġġ ta' l-Unjoni Ewropea u tal-korpi internazzjonali l-oħra li għandhom l-għan li jintlaħqu l-istandards meħtieġa għal integrazzjoni sħiħa, għandu jakkumpanja r-rieda politika preċiża u awtonoma tal-poplu Albaniż u tar-rappreżentanti tagħhom favur ir-riformi li għandhom l-għan li jtejbu l-kundizzjonijiet ekonomiċi u soċjali tal-pajjiż. F'dan ir-rigward, il-KESE jilqa' b'mod pożittiv id-deċiżjoni, min-naħa tal-gvern Albaniż, li jalloka EUR 1 miljun lis-soċjetà ċivili fl-aħħar baġit. Il-Kumitat jispera li l-mezzi li jħaddmu u jallokaw dawn il-fondi (li għadhom ma ġewx deċiżi) ser ikunu ġenwinament trasparenti u kkontrollati b'mod effikaċi.

5.6 Sabiex jiġi żviluppat ir-rwol tas-soċjetà ċivili hemm bżonn li jissaħħaħ id-djalogu, li jidher li għadu dgħajjef wisq u ineffettiv, bejnha u l-gvern. L-involviment ta' l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili fil-proċessi leġislattivi, kemm fil-fażi ta' tħejjija kif ukoll fil-fażi ta' monitoraġġ, huwa utli kemm għal riformi effettivi kif ukoll sabiex dawn jiġu aċċettati.

5.7 Hemm numru ta' organizzazzjonijiet non-governattivi li joperaw fl-Albanija f'setturi differenti: inklużi d-drittijiet tan-nisa, id-difiża tad-demokrazija, it-trasparenza u l-meritokrazija fl-istituzzjonijiet, iċ-ċentri ta' riċerka, l-assoċjazzjonijiet ta' protezzjoni tal-konsumaturi, eċċ. Hemm tendenza li jkollhom ċertu limiti bħal per eżempju li l-parti l-kbira tagħhom tinsab f'Tirana mingħajr preżenza usa' fil-pajjiż kollu, l-objettivi huma wiesa' wisq biex ikunu effettivi, u b'kunċett tal-ħidma wisq "professjonali".

5.8 Matul il-missjoni tagħhom fl-Albanija, il-membri tal-KESE setgħu josservaw, fis-soċjetà ċivili Albaniża, ċerti tendenzi li sfortunatament huma preżenti wkoll f'ħafna pajjiżi simili għall-Albanija, bħall-ħolqien ta' organizzazzjonijiet li ta' spiss ikollhom ftit wisq membri u l-"professjonalizzazzjoni" eċċessiva ta' l-atturi fis-soċjetà ċivili, li tagħmel lis-soċjetà ċivili entità oħra li ssegwi l-istess regoli tas-suq.

5.9 Is-settur ta' l-agrikoltura, li għadu jikkostitwixxi parti kbira mill-PGD tal-pajjiż u li fih għadhom jaħdmu ħafna ħaddiema, għadu qed iħallas il-prezz tal-privatizzazzjonijiet tas-snin 90 (li saru skond il-pjan issuġġerit mill-Bank Dinji), li ħolqu numru kbir ta' intrapriżi agrikoli żgħar li diffiċli jorganizzaw ruħhom b'tali mod li jkunu jistgħu jaġixxu għall-interessi komuni. Għalhekk, l-assoċjazzjonijiet tal-bdiewa kkonfermaw l-impenn tagħhom għal riforma bil-għan li tiġi modernizzata s-sistema ekonomika u produttiva ta' l-agrikoltura Albaniża.

6. **Is-sitwazzjoni tad-djalogu soċjali**

6.1 Fl-Albanija, id-djalogu soċjali u r-rappreżentattività ta' l-imsieħba soċjali ma evolvewx bl-istess mod tal-pajjiżi l-oħra ta' l-Unjoni Ewropea. Is-sitwazzjoni ekonomika, soċjali u politika f'dawn l-aħħar snin ma ppermettietx il-ħolqien ta' djalogu soċjali kkonsolidat.

6.2 Għad fadal ħafna ostakoli għan-normalizzazzjoni tar-relazzjonijiet bejn il-gvern u l-imsieħba soċjali (speċjalment it-trade unions) u l-kriżi laħqet il-quċċata meta f'Awissu 2007, uffiċjali tal-qorti akkumpanjati mill-pulizija ordnaw liż-żewġ trade unions sabiex jitilqu mill-kwartieri mikrija tagħhom. L-unions filfatt jakkużaw lill-gvern b'din id-deċiżjoni. Il-KESE jikkunsidra li hemm bżonn li tinstab soluzzjoni konġunta għal din il-problema, bil-għan li r-relazzjonijiet bejn l-unions u l-gvern jitjiebu kemm jista' jkun malajr sabiex kull parti taqdi r-rwol tagħha b'mod aktar effettiv.

6.3 It-trade unions ([4]) ta' l-Albanija qegħdin ifittxu involviment akbar, speċjalment fir-rigward ta' kwistjonijiet delikati bħall-miżuri li għadhom jiġu adottati fil-konfront taż-żjieda tal-prezzijiet, il-ġlieda kontra l-korruzzjoni u l-informalità ta' l-ekonomija, ir-riformi tas-settur ta' l-enerġija u ż-żejt u l-konsegwenza ta' l-istess setturi fuq l-impjieg.

6.4 L-organizzazzjonijiet imprenditorjali, minkejja li huma frammentati u ma tantx huma lesti li jikkollaboraw, kollha jilmentaw min-nuqqas ta' trasparenza, parteċipazzjoni u involviment fil-proċess leġislattiv, speċjalment għall-miżuri li l-aktar li jolqtu lill-attività ekonomika. Iħossu li l-partijiet kollha fid-djalogu tripartitiku jridu jirrispettaw ir-regoli u jassiguraw rappreżentanza effettiva.

6.5 L-akbar korp tad-djalogu tripartitiku fl-Albanija huwa l-Kunsill Nazzjonali tax-Xogħol, li nħoloq fl-1996. Din hija istituzzjoni li taħdem għall-armonizzazzjoni ta' l-interessi tad-diversi atturi ekonomiċi, għat-tnaqqis tal-kunflitti u ż-żamma tal-paċi soċjali ([5]).

6.6 Matul l-aħħar snin, l-attività tal-Kunsill ippermettiet lill-imsieħba soċjali jiksbu leġittimità u kellha ċertu livell ta' influwenza fuq deċiżjonijiet importanti, speċjalment fil-qasam tal-politiki relatati mas-salarji. L-instabilità politika ta' l-Albanija, partikularment fl-aħħar tas-snin 90, irriżultat f'tibdil frekwenti tal-Ministri għax-Xogħol, u dan għandu jitqies meta jiġi vvalutat il-Kunsill Nazzjonali tax-Xogħol.

6.7 Kemm ir-rappreżentanti tal-ħaddiema kif ukoll ir-rappreżentanti ta' min iħaddem m'humiex kuntenti b'kif jaħdem il-Kunsill Nazzjonali tax-Xogħol, peress li huwa kkaratterizzat minn nuqqas ta' kontinwità fil-ħidma tiegħu u minħabba li m'hux qiegħed jintalab jagħti l-fehma tiegħu fuq kwistjonijiet politiċi kruċjali bħall-privatizzazzjoni u l-liġi tal-baġit.

6.8 Il-KESE jikkunsidra l-Kunsill Nazzjonali tax-Xogħol bħala korp ta' importanza straordinarja għall-iżvilupp tad-djalogu soċjali fl-Albanija. Għandu jkun lok għal diskussjoni u medjazzjoni ġenwini fejn jiġu indirizzati temi ta' importanza nazzjonali. Ir-rappreżentattività tal-parteċipanti, l-iskeda u r-regolarità tal-laqgħat huma fatturi ta' importanza kruċjali għal funzjonament tajjeb ta' l-istituzzjoni.

6.9 Fl-Albanija ġiet adottata liġi li twaqqaf spettorat tax-xogħol. Madankollu, il-kapaċità u l-poter ta' dan il-korp fuq it-territorju għadhom limitati u għadhom jeżistu problemi minħabba leġislazzjoni batuta u implimentazzjoni dgħajfa dwar is-saħħa u s-sigurtà fuq il-post tax-xogħol.

Brussell, id-9 ta' Lulju 2008

Il-President

tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew

Dimitris DIMITRIADIS

([4]) Hemm żewġ trade unions prinċipali fl-Albanija: l-Assoċjazzjoni tat-trade unions indipendenti ta' l-Albanija (BSPSH) u l-Konfederazzjoni tat-trade unions ta' l-Albanija (KSSH). It-tnejn li huma nħolqu fl-1992.

([5]) Ir-regoli li jiggvernaw il-Kunsill Nazzjonali tax-Xogħol jinsabu fl-Artikolu 200 tal-Kodiċi Albaniż tax-Xogħol (Liġi 7.961 tat-12.7.1995 u modifiki suċċessivi).

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar It-twaqqif ta' netwerks ta' organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili fir-reġjun tal-Baħar l-Iswed

(2009/C 27/29)

F'ittra datata l-15 ta' Lulju 2007, is-Sinjura Benita Ferrero-Waldner, Membru tal-Kummissjoni Ewropea għar-Relazzjonijiet Esterni u l-Politika Ewropea tal-Viċinat, b'konformità ma' l-Artikolu 262 tat-Trattat li jistabbilixxi l-Komunità Ewropea, talbet lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew sabiex ifassal opinjoni esploratorja dwar:

It-twaqqif ta' netwerks ta' organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili fir-reġjun tal-Baħar l-Iswed

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għar-Relazzjonijiet Esterni, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha nhar it-12 ta' Ġunju 2008. Ir-rapporteur kien is-Sur Manoliu u l-ko-rapporteur kien is-Sur Mitov.

Matul l-446 sessjoni plenarja tiegħu li nżammet fid-9 u l-10 ta' Lulju 2008 (seduta tad-9 ta' Lulju), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-opinjoni b'143 vot favur, vot wieħed kontra u 4 astensjonijiet.

1. Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet

1.1 Is-Sinerġija tal-Baħar l-Iswed hija mfassla sabiex tiffoka l-attenzjoni politika fuq ir-reġjun u tisfrutta l-opportunitajiet il-ġodda miksuba mis-sħubija tar-Rumanija u l-Bulgarija fl-UE. Is-Sinerġija tal-Baħar l-Iswed tiffoka fuq ħames kwistjonijiet: il-gvernanza tajba, it-trasport, l-enerġija, l-ambjent, u l-ġlieda kontra l-kriminalità transkonfinali.

1.2 Is-Sinerġija tal-Baħar l-Iswed għandha tikkontribwixxi wkoll għall-promozzjoni tal-mudell soċjali Ewropew u l-prinċipju tad-djalogu soċjali u ċivili. Hija għandha tindirizza wkoll it-tnaqqis tal-faqar fir-reġjun tal-Baħar l-Iswed b'kooperazzjoni ma' l-organizzazzjonijiet internazzjonali rilevanti.

1.3 Il-KESE jsejjaħ lill-gvernijiet tal-Baħar l-Iswed, l-organizzazzjonijiet reġjonali u internazzjonali sabiex jinvolvu lis-soċjetà ċivili fid-djalogu u l-kooperazzjoni reġjonali u sabiex joffru perspettiva ġdida dwar suġġetti ewlenin bħaż-żamma tas-stabbiltà politika, id-demokrazija, l-istat tad-dritt, id-drittijiet tal-bniedem u l-libertajiet fundamentali; il-promozzjoni ta' riformi ekonomiċi, l-iżvilupp u l-kummerċ; il-kooperazzjoni fil-qasam tat-trasport, l-enerġija u l-ambjent; u l-kuntatti personali bejn in-nies.

1.4 Fil-fehma tal-KESE hemm opportunitajiet u sfidi sinifikanti fir-reġjun tal-Baħar l-Iswed li jeħtieġu azzjoni koordinata fil-livell reġjonali bil-parteċipazzjoni tas-soċjetà ċivili, speċjalment fis-setturi prinċipali bħall-enerġija, it-trasport, l-ambjent, il-moviment u s-sigurtà.

1.5 Il-KESE jilqa' d-diversi inizjattivi privati u pubbliċi li twaqqfu sabiex jappoġġjaw il-parteċipazzjoni attiva tas-soċjetà ċivili u l-organizzazzjonijiet soċjali fit-tfassil tal-futur tar-reġjun. B'mod partikulari, il-KESE jappoġġja l-parteċipazzjoni tan-netwerks ta' kooperazzjoni eżistenti għas-soċjetà ċivili u l-organizzazzjonijiet soċjali fil-Forum tal-Baħar l-Iswed għas-Sħubija u d-Djalogu (Forum BI) u l-Organizzazzjoni għall-Kooperazzjoni Ekonomika fil-Baħar l-Iswed (OKEBI).

1.6 Il-KESE jippromovi t-twaqqif u t-tisħiħ tar-rwol nazzjonali tal-KES u l-Kummissjonijiet Tripartitiċi fil-pajjiżi kollha tal-Baħar l-Iswed, u l-iżvilupp tal-kooperazzjoni reġjonali fost l-istrutturi tripartitiċi fir-reġjun. Fil-pajjiżi li m'għandhomx KES nazzjonali, l-imsieħba soċjali għandhom jitħeġġu jieħdu sehem fil-proċess ta' konsultazzjoni u l-ħolqien ta' KES nazzjonali.

1.7 Il-KESE jħeġġeġ it-twettiq ta' riċerka komprensiva dwar is-sitwazzjoni tas-soċjetà ċivili u l-imsieħba soċjali fil-pajjiżi tar-reġjun tal-Baħar l-Iswed.

1.8 Il-KESE u l-ILO ser jorganizzaw konferenza konġunta f'Novembru 2008 dwar ir-Rwol ta' l-Organizzazzjonijiet tas-Soċjetà Ċivili fil-pajjiżi tar-Reġjun tal-Baħar l-Iswed: il-ħolqien ta' netwerk reġjonali u l-promozzjoni tad-djalogu soċjali. Il-konferenza ser tinvolvi partijiet interessati reġjonali u ser tkun is-segwitu ta' l-opinjoni esploratorja.

2. Introduzzjoni

2.1 Il-Kumitat bi pjaċir iwieġeb għat-talba mill-Kummissarju Ewropew għar-Relazzjonijiet Esterni u l-Politika Ewropea tal-Viċinat, is-Sinjura Benita Ferrero-Waldner, sabiex iħejji opinjoni esploratorja dwar is-Sinerġija tal-Baħar l-Iswed. Il-Kummissjoni hija interessata b'mod partikulari f'analiżi dwar kif l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili (OSĊ) jistgħu jkunu involuti aħjar fl-implimentazzjoni tal-Komunikazzjoni mill-Kummissjoni lill-Kunsill u lill-Parlament Ewropew dwar *Sinerġija tal-Baħar l-Iswed — inizjattiva ta' kooperazzjoni reġjonali ġdida* COM(2007) 160 finali.

2.2 Il-KESE jilqa' l-ewwel laqgħa konġunta tal-Ministri ta' l-Affarijiet Barranin tas-27 Stat Membru ta' l-UE mal-kollegi tagħhom mill-pajjiżi tar-reġjun tal-Baħar l-Iswed fl-14 ta' Frar 2008 f'Kiev. Il-parteċipazzjoni tal-KESE bħala osservatur f'din il-laqgħa kienet pass importanti għall-implimentazzjoni ta' l-istrateġija ta' kooperazzjoni reġjonali tal-Baħar l-Iswed.

2.3 *L-iżvilupp integrat fir-Reġjun tal-Baħar l-Iswed*

2.3.1 Ir-reġjun tal-Baħar l-Iswed ([1]) huwa żona ġeografika li għandu ħafna riżorsi naturali u jinsab f'post strateġiku fejn jiltaqgħu l-Ewropa, l-Ażja Ċentrali u l-Lvant Nofsani. Illum iktar minn qatt qabel, il-prosperità, is-stabbiltà u s-sigurtà tal-pajjiżi ġirien ta' l-Unjoni Ewropea madwar il-Baħar l-Iswed ([2]) huma ta' tħassib immedjat u ta' importanza strateġika għall-UE. Ir-reġjun tal-Baħar l-Iswed huwa suq bi potenzjal qawwi għall-iżvilupp bi kważi 200 miljun abitant, punt fokali għall-flussi ta' l-enerġija u t-trasport, żona ta' konfluwenza ta' kulturi differenti kif ukoll ta' kunflitti mhux riżolti.

2.3.2 Hemm tliet politiki ta' l-UE li huma rilevanti f'dan il-kuntest: il-proċess ta' pre-adeżjoni fil-każ tat-Turkija, il-Politika Ewropea tal-Viċinat ma' ħames imsieħba tal-PEV (l-Ukraina, ir-Repubblika tal-Moldova, il-Ġeorġja, l-Armenja u l-Ażerbajġan) li huma attivi wkoll fil-kooperazzjoni tal-Baħar l-Iswed u s-sħubija strateġika mal-Federazzjoni Russa bbażata fuq erba' Spazji Komuni.

2.3.3 Il-KESE jappoġġja l-kontribut tal-Kummissjoni għal medda sħiħa ta' inizjattivi settorjali ta' rilevanza reġjonali: id-drittijiet tal-bniedem u l-libertajiet individwali; l-istat tad-dritt, il-kooperazzjoni dwar il-ġustizzja, il-libertà u s-sigurtà; l-integrazzjoni kummerċjali u ekonomika u l-konverġenza regolatorja; it-trasport, il-politika marittima, l-enerġija; l-ambjent; is-soċjetà ta' l-informazzjoni, l-impjieg, il-politika soċjali u l-opportunitajiet indaqs; il-kapital uman, l-edukazzjoni; is-saħħa pubblika.

2.3.4 Fil-fehma tal-KESE hemm opportunitajiet u sfidi sinifikanti fir-reġjun tal-Baħar l-Iswed li jeħtieġu azzjoni koordinata fil-livell reġjonali li tinvolvi lis-soċjetà ċivili, speċjalment fis-setturi prinċipali bħall-enerġija, it-trasport, l-ambjent, il-moviment u s-sigurtà.

2.3.5 Il-KESE jikkunsidra li l-eżistenza ta' diversi forom, approċċi u politiki ta' l-organizzazzjonijiet reġjonali tal-Baħar l-Iswed u l-inizjattivi ta' kooperazzjoni jenfasizzaw il-livell safejn il-kooperazzjoni fl-iżvilupp u l-ġestjoni tas-sinerġiji jistgħu jiġu definiti fiż-żona tal-Baħar l-Iswed. Ħarsa ġenerali lejn l-organizzazzjonijiet reġjonali eżistenti, l-inizjattivi ta' kooperazzjoni, il-programmi u ċ-ċentri ta' analiżi politika tinsab fl-appendiċi.

2.4 *L-għanijiet ta' l-UE fir-reġjun tal-Baħar l-Iswed*

2.4.1 Matul l-aħħar 15-il sena, l-Unjoni Ewropea żviluppat sforzi kbar fir-rigward tar-reġjun tal-Baħar l-Iswed sabiex tqanqal sforzi demokratiċi, tappoġġja r-riformi u l-iżvilupp soċjali, tħares l-istabbiltà, u tappoġġja l-kooperazzjoni reġjonali.

2.4.2 Il-KESE jirrakkomanda li parteċipazzjoni ikbar mill-UE għandha tikkomplementa l-isforzi bilaterali, issaħħaħ il-kooperazzjoni reġjonali, tassigura iktar koerenza u gwida politika u tiffoka l-attenzjoni politika fuq il-livell reġjonali, li jkattru ż-żona mixtieqa ta' stabbiltà, prosperità u kooperazzjoni li taqsam mal-ġirien kollha futuri.

([1]) Ir-reġjun tal-Baħar l-Iswed jinkludi l-Greċja, il-Bulgarija, ir-Rumanija u r-Repubblika tal-Moldova fil-punent, l-Ukraina u r-Russja fit-tramuntana, il-Ġeorġja, l-Armenja u l-Ażerbajġan fil-lvant u t-Turkija fin-nofsinhar. Għalkemm l-Armenja, l-Ażerbajġan, ir-Repubblika tal-Moldova u l-Greċja m'humiex stati littorali, l-istorja, il-prossimità u r-rabtiet stretti jagħmluhom attur reġjonali naturali.

([2]) Bl-adeżjoni tal-Bulgarija u r-Rumanija fl-UE, il-Baħar l-Iswed sar baħar Ewropew.

2.4.3 Il-KESE jikkunsidra li l-approċċ reġjonali tal-Baħar l-Iswed m'għandu jkun la mmirat u lanqas użat sabiex jipprovdi alternattiva għas-sħubija ta' l-UE u lanqas sabiex jiddefinixxi l-fruntieri finali ta' l-UE.

3. Il-karatteristiċi ta' l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili tar-reġjun tal-Baħar l-Iswed

3.1 L-isfond storiku, politiku u soċjo-ekonomiku ta' l-għaxar pajjiżi taż-Żona tal-Baħar l-Iswed, u konsegwentement il-kundizzjonijiet tas-soċjetajiet ċivili ukoll, ivarjaw ħafna. Matul il-perijodu Sovjetiku l-"atturi soċjali" jew "il-kooperazzjoni professjonali" tnaqqsu mir-reġim tal-partit fil-poter għal sempliċement "passaġġi ta' trasmissjoni". Dan jista' jitqies bħala tendenza reġjonali komuni għaż-żona tal-Baħar l-Iswed, minbarra għat-Turkija u l-Greċja. Mill-bidu tas-snin disgħin, il-pajjiżi kollha mill-Ewropa Ċentrali u tal-Lvant malajr ġew impenjati fit-transizzjoni politika u ekonomika b'konsegwenzi importanti għas-soċjetajiet ċivili.

3.2 Il-KESE jirrakkomanda l-appoġġ għall-kooperazzjoni msaħħa bejn l-UE u l-pajjiżi tar-reġjun tal-Baħar l-Iswed ibbażat fuq ftehim komuni dwar valuri komuni, libertajiet fundamentali, impenn għal soċjetà miftuħa u djalogu bbażat fuq l-indipendenza ta' l-imsieħba tas-soċjetà ċivili.

3.3 Il-KESE jikkunsidra dawn bħala r-raġunijiet ewlenin wara l-iżvilupp bil-mod ta' l-OSĊ fir-reġjun tal-Baħar l-Iswed: id-dgħjufija tas-sistema ġudizzjarja u d-dipendenza tagħha fuq il-gvernijiet, fil-biċċa l-kbira tal-każijiet is-sistema ġudizzjarja tħares l-interessi ta' l-awtoritajiet kontra ċ-ċittadini; in-nuqqas ta' distribuzzjoni bilanċjata ta' awtorità u responsabbiltà bejn l-awtoritajiet ċentrali u lokali; l-issikkar tal-funzjonijiet punittivi u fiskali tal-gvernijiet; il-manipulazzjoni ta' l-uffiċjali permezz tal-korruzzjoni u t-tixħim; it-trasformazzjoni tad-drittijiet u l-libertajiet ċivili f'ideat fittizji; il-limitazzjoni ta' l-aċċess pubbliku għall-informazzjoni; il-gvernijiet iżommu taparsi djalogu ma' rappreżentanti seletti ta' l-hekk imsejħa soċjetà ċivili; in-nuqqas ta' kundizzjonijiet legali u ekonomiċi għall-appoġġ ta' organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili li jkunu ġenwinament ħielsa; l-OSĊ huma bbażati fuq l-appoġġ internazzjonali jew il-finanzi korporattivi; l-iżvilupp dgħajjef ta' kultura demokratika.

3.4 Hemm bżonn li jitwettaq studju komprensiv u komparattiv dwar is-sitwazzjoni ta' l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili fir-reġjun tal-Baħar l-Iswed. Dan l-istudju għandu jkopri l-isfidi definiti mis-sitwazzjoni attwali fir-reġjun, jiffoka fuq l-opportunitajiet attwali għall-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili inkluż ir-rwol ta' netwerk reġjonali u janalizza l-inizjattivi li qed jinħolqu għas-soċjetà ċivili organizzata fil-livell reġjonali u Ewropew. L-istudju għandu janalizza wkoll il-libertà ta' l-assoċjazzjonijiet, ir-reġistrazzjoni u r-regoli u l-proċeduri fiskali, il-libertà ta' l-espressjoni, it-tħaddim tal-konsultazzjonijiet tripartitiċi.

4. In-netwerks ta' l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili fir-Reġjun tal-Baħar l-Iswed

4.1 Il-KESE josserva li hija r-responsabbiltà tas-soċjetà ċivili u l-organizzazzjonijiet soċjali li jiddeċiedu dwar il-mod kif jorganizzaw ruħhom fil-livell nazzjonali, reġjonali u internazzjonali.

4.2 Il-KESE jappoġġja l-approċċ tal-Kummissjoni li ma tinħoloqx struttura reġjonali ġdida għall-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili u jheġġeġ l-iżvilupp tad-dimensjoni tas-soċjetà ċivili fin-netwerks eżistenti kif ukoll il-parteċipazzjoni ta' l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili fin-netwerks reġjonali u trans-nazzjonali.

4.3 Il-KESE jirrakkomanda li n-netwerks tas-soċjetà ċivili u l-organizzazzjonijiet soċjali stabbiliti fil-livell reġjonali jiżviluppaw rabtiet iktar stretti ma' l-Organizzazzjoni tal-Kooperazzjoni tal-Baħar l-Iswed (OKEBI), li hija l-pjattaforma għall-kooperazzjoni ekonomika fir-reġjun u l-iktar organizzazzjoni intergovernattiva żviluppata fir-reġjun tal-Baħar l-Iswed. Il-KESE jikkunsidra li jkun ta' benefiċċju li tiġi inkorporata sħubija effettiva ma' l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili bħala dimensjoni prinċipali ta' l-orjentazzjonijiet u l-attivitajiet politiċi ta' l-OKEBI.

4.4 Il-KESE jikkunsidra li l-Forum BI jista' jsir pjattaforma għad-djalogu miftuħ fost il-gvernijiet u s-soċjetà ċivili organizzata, ibbażat fuq l-esperjenza tiegħu li jiġbor flimkien l-NGOs mir-reġjun u jiffaċilita l-interazzjoni governattiva u non-governattiva. Il-Forum kien twaqqaf minn bosta Kapijiet ta' Stat tal-pajjiżi differenti tal-Baħar l-Iswed fl-2006. M'għandu l-ebda intenzjoni li jwaqqaf struttura permanenti u mhux ser itenni l-attivitajiet tal-mekkaniżmi ta' kooperazzjoni eżistenti fir-reġjun.

4.5 Il-KESE jissuġġerixxi li n-netwerks tas-soċjetà ċivili għandu jkollhom dawn l-oqsma prijoritarji ta' kooperazzjoni: id-definizzjoni ta' interessi komuni, it-tfassil ta' strateġiji fil-perijodu medju u fit-tul sabiex jiġi indirizzat il-bini tal-kapaċitajiet ta' l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili għall-ħolqien ta' prekundizzjonijiet għas-suċċess tal-proġetti ta' kooperazzjoni reġjonali, l-analiżi ta' strumenti eżistenti, l-evalwazzjoni ta' kapaċitajiet nazzjonali u reġjonali, l-identifikazzjoni ta' ħtiġijiet essenzjali u t-tħejjija għall-futur b'mod proattiv.

4.6 Is-soċjetà ċivili organizzata stabbilita u n-netwerks ta' l-organizzazzjonijiet soċjali għandhom ikunu miftuħa għall-parteċipazzjoni ta' kull organizzazzjoni tas-soċjetà ċivili li tkun interessata fir-reġjun tal-Baħar l-Iswed.

5. Il-Kunsilli Ekonomiċi u Soċjali fir-reġjun tal-Baħar l-Iswed

5.1 Il-KESE jikkoopera ma' tliet Kunsilli Ekonomiċi u Soċjali u żewġ korpi simili mir-reġjun tal-Baħar l-Iswed (ara l-Appendiċi II għal deskrizzjoni dettaljata), li huma attivi wkoll fil-qafas ta' l-Assoċjazzjoni Internazzjonali tal-Kunsilli Ekonomiċi u Soċjali (AICESIS):

— il-Bulgarija — Kunsill Ekonomiku u Soċjali;

— il-Greċja — Kumitat Ekonomiku u Soċjali;

— ir-Rumanija — Kunsill Ekonomiku u Soċjali — KES;

— ir-Russja — Kamra Pubblika;

— l-Ukraina — Kunsill Ekonomiku u Soċjali Nazzjonali Tripartitiku.

5.2 Il-KESE ffirma Memorandum ta' Ftehim mal-Kamra Pubblika Russa. Huwa ppjanat ukoll li tissaħħaħ il-kooperazzjoni mal-Kunsill Ekonomiku u Soċjali Nazzjonali Tripartitiku ta' l-Ukraina. Ir-Russja wkoll għandha kummissjoni tripartitika li l-KESE għandu jkun jista' jinvolvi fi djalogu.

5.3 Il-KESE jikkoopera wkoll mat-Turkija permezz ta' Kumitat Konsultattiv Konġunt. Il-KESE jappoġġja r-riforma tal-Kunsill Ekonomiku u Soċjali eżistenti fit-Turkija sabiex ikollha korp istituzzjonali definit sew u tkun tista' tieħu sehem fin-netwerks internazzjonali tal-KES.

5.4 Fir-Repubblika tal-Moldova hemm il-Kummissjoni Nazzjonali għall-Konsultazzjoni u n-Negozjar Kollettiv, li hija korp tripartitika stabbilita fuq il-bażi tal-liġi dwar in-negozjar kollettiv. Il-Kummissjoni hija ppreseduta mill-Ewwel Viċi-Prim Ministru u l-appoġġ tas-segretarjat huwa pprovdut mill-Ministeru ta' l-Ekonomija u l-Kummerċ li jittratta wkoll kwistjonijiet relatati max-xogħol. Qed jinħoloq ukoll Kunsill Ekonomiku u Soċjali fil-Ġeorġja iżda l-KESE attwalment m'għandu l-ebda kooperazzjoni ma' dawn il-korpi.

5.5 Fil-pajjiżi li m'għandhomx KES nazzjonali, l-imsieħba soċjali għandhom jitheġġu jieħdu sehem fil-proċess ta' konsultazzjoni u l-ħolqien ta' KES nazzjonali.

5.6 Għandu jiġi promoss it-tisħiħ tal-kooperazzjoni fil-livell reġjonali u l-kooperazzjoni internazzjonali bejn il-KESE u l-KES tar-reġjun tal-Baħar l-Iswed. Fil-perspettiva fuq perijodu fit-tul il-KESE jista' jikkontribwixxi għall-ħolqien ta' netwerk fost il-Kunsilli Ekonomiċi u Soċjali eżistenti u li qegħdin jinħolqu, kif ukoll għal strutturi tripartitiċi oħrajn fir-reġjun.

6. Il-parteċipazzjoni tas-soċjetà ċivili fit-tfassil ta' politiki nazzjonali, reġjonali u internazzjonali

6.1 L-iżvilupp ta' soċjetà ċivili toffri perspettiva ġdida dwar suġġetti ewlenin. Għalaqstant, il-KESE jsejjaħ lill-gvernijiet tal-Baħar l-Iswed, l-organizzazzjonijiet reġjonali u internazzjonali sabiex jinvolvu lis-soċjetà ċivili f'parteċipazzjoni iktar effiċjenti fid-djalogu reġjonali. Fil-fehma tal-KESE l-erba' oqsma li ġejjin għandhom jingħataw attenzjoni primarja fid-djalogu u l-kooperazzjoni:

— iż-żamma tas-stabbiltà politika, id-demokrazija, l-istat tad-dritt, id-drittijiet tal-bniedem u l-libertajiet fundamentali;

— il-promozzjoni ta' riformi ekonomiċi, l-iżvilupp u l-kummerċ;

— il-kooperazzjoni fil-qasam tat-trasport, l-enerġija u l-ambjent;

— il-kuntatti personali bejn in-nies.

6.2 *Iż-żamma tas-stabbiltà politika, id-demokrazija, l-istat tad-dritt, id-drittijiet tal-bniedem u l-libertajiet fundamentali;*

6.2.1 L-approċċ tal-KESE jheġġeġ lill-Kummissjoni sabiex tagħmel użu sħiħ mis-Sinerġija tal-Baħar l-Iswed u l-Istrument Ewropew għad-Demokrazija u d-Drittijiet tal-Bniedem għall-promozzjoni tal-kooperazzjoni transkonfinali u reġjonali fost l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili. Il-KESE jenfasizza t-tifsira tad-djalogu interkulturali mmirat lejn ir-riżoluzzjoni tal-kunflitti, u l-ħolqien ta' żona ta' demokrazija sostenibbli, l-istat tad-dritt u l-gvernanza tajba fil-livell lokali u reġjonali.

6.2.2 Ir-rispett tad-drittijiet tal-bniedem u l-libertajiet fundamentali, inkluż ir-rispett ta' l-indipendenza ta' l-imsieħba soċjali u l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili, u l-libertà ta' l-istampa għandhom ikunu fil-qalba tal-politika esterna ta' l-UE fir-relazzjonijiet bilaterali u l-approċċ reġjonali.

6.2.3 Sinerġija tal-Baħar l-Iswed għandha tikkontribwixxi wkoll għall-promozzjoni tal-mudell soċjali Ewropew, il-prinċipju tad-djalogu soċjali u ċivili. Hija għandha tindirizza wkoll it-tnaqqis tal-faqar fir-reġjun tal-Baħar l-Iswed b'kooperazzjoni ma' l-organizzazzjonijiet internazzjonali rilevanti, b'mod partikulari, il-Bank Dinji u l-ILO.

6.3 *Il-promozzjoni ta' riformi ekonomiċi, l-iżvilupp u l-kummerċ*

6.3.1 Matul dawn l-aħħar għaxar snin, iż-żona tal-Baħar l-Iswed għaddiet minn riformi sinifikanti fil-qasam politiku, istituzzjonali, makroekonomiku u regolatorju. Jeżistu differenzi sinifikanti bejn l-ekonomiji tal-pajjiżi fir-reġjun f'termini ta' disponibbiltà tal-fatturi tal-produzzjoni, ir-riżorsi naturali, il-kapaċitajiet għall-produzzjoni u d-daqs tas-swieq. Il-pajjiżi tar-reġjun tal-Baħar l-Iswed għandhom diversi livelli ta' żvilupp, stadji ta' implimentazzjoni ta' riformi, ta' bilanċ ekonomiku u soċjali, u tal-kapaċità li jirreaġixxu għall-ħtiġijiet bażiċi taċ-ċittadini tagħhom. Pajjiżi fir-reġjun iridu jħabtu wiċċhom ma' l-ekonomija informali, il-korruzzjoni, il-migrazzjoni u l-faqar.

6.3.2 Il-pajjiżi tar-reġjun tal-Baħar l-Iswed jesperjenzaw livell għoli ta' dinamiżmu fis-settur privat. Dan huwa determinant prinċipali għall-kompetittività ta' l-ekonomija u l-potenzjal għattkabbir fuq perijodu fit-tul. L-appoġġ għall-intrapriżi ż-żgħar u ta' daqs medju għandu jitheġġeġ sabiex jikkontribwixxi għall-iżvilupp ta' bilanċ ekonomiku u soċjali.

6.3.3 Fil-fehma tal-KESE s-sostenibbiltà ekonomika fir-reġjun tal-Baħar l-Iswed hija relatata direttament mas-sitwazzjoni ambjentali, l-esternalitajiet negattivi dejjem jikbru, il-kwistjonijiet ta' responsabbiltà soċjali, ir-rispett għas-standards soċjali komuni u s-sensittività dejjem tikber ta' l-eko-responsabbiltà. Il-KESE jenfasizza l-importanza tat-tisħiħ tas-servizzi soċjali, edukattivi u kulturali li jkunu disponibbli għaċ-ċittadini sabiex jiġu miġġielda l-faqar u l-inugwaljanza.

6.3.4 Il-KESE jisħaq fuq il-bżonn li jittejjeb l-ambjent ta' l-investiment, li jiġu promossi r-riformi ta' l-ekonomija tas-suq, li jitħeġġu l-miżuri għal-liberalizzazzjoni u, b'konformità mal-prinċipji tad-WTO, jappoġġja l-ħolqien ta' żona ta' kummerċ ħieles fir-reġjun tal-Baħar l-Iswed. L-impatt ta' l-innovazzjoni teknoloġika jista' jiftaħ oqsma ġodda għall-kooperazzjoni internazzjonali, l-investiment estern u l-iżvilupp tas-servizzi.

6.4 *Il-kooperazzjoni fil-qasam tat-trasport, l-enerġija u l-ambjent*

6.4.1 Il-KESE jikkunsidra r-reġjun tal-Baħar l-Iswed bħala żona ta' importanza ġeopolitika u strateġika, bħala reġjun ta' produzzjoni u trasmissjoni għad-diversifikazzjoni tal-provvista ta' l-enerġija għall-UE. Il-KESE huwa favur it-tħeġġiġ tad-diversità tal-provvista — it-tisħiħ addizzjonali ta' l-appoġġ għad-definizzjoni u l-ħolqien ta' kurituri ta' l-infrastruttura u t-trasport, il-fornituri u r-rotot ġodda li jkunu fattibbli u sikuri.

6.4.2 Il-prezzijiet jogħlew taż-żejt u l-gass, id-dipendenza dejjem tikber ta' l-UE fuq għadd limitat ta' fornituri esterni u t-tisħin globali huma wkoll ta' tħassib għall-pajjiżi fir-reġjun tal-Baħar l-Iswed. L-UE tat bidu għal dibattitu dwar il-bżonn ta' Politika dwar l-Enerġija għall-Ewropa sabiex jiġi assigurat l-iżvilupp, il-kompetittività u s-sigurtà tal-provvista ([3]). Il-KESE huwa konxju li l-bilanċi ekonomiċi u soċjali fil-pajjiżi tar-reġjun jistgħu jintlaqtu mhux ftit miż-żieda fil-prezzijiet ta' l-enerġija.

6.4.3 Rotta gdida għall-provvisti bħall-kuritur ta' l-enerġija trans-Kaspjan/trans-Baħar Iswed ([4]) u l-pipeline Nabucco ([5]) (proġett ta' pipeline li ser ikopri 3 400 km u jwassal 31 biljun tunnellata ta' gass naturali fis-sena) kif ukoll il-proġetti INOGATE u TRACECA għandhom jikkostitwixxu qafas adegwat għall-ħolqien ta' suq ta' l-enerġija kompetittiv. Ir-Russja tat bidu għall-ħolqien ta' South Stream, pipeline li jibda mir-Russja taħt il-Baħar l-Iswed, jgħaddi mill-Balkani u l-Ewropa Ċentrali u n-Nord Stream, pipeline fil-Baħar Baltiku.

6.4.4 Il-KESE jenfasizza li l-implimentazzjoni effiċjenti tal-politika barranija rigward il-kurituri potenzjali ġodda ta' l-enerġija li jipprovdu ż-żejt u l-gass mir-reġjuni tal-Baħar l-Iswed u l-Baħar Kaspjan għandhom ikunu bbażati fuq appoġġ għall-Ażerbajġan sabiex tinkiseb indipendenza ġenwina bħala fornitur ta' l-enerġija, u li jgħin jiżviluppa l-industriji nazzjonali proprji taż-żejt u l-gass u l-appoġġ għall-Ġeorġja, ir-Repubblika tal-Moldova, ir-Rumanija u l-Ukraina bħala fatturi ewlenin fil-provvista ta' kurituri ġodda ta' transit ta' enerġija għall-ispazju Ewropew. Għandu jiġi kkunsidrat li r-Russja hija wkoll attur interessat f'dan il-proċess. Il-KESE jirrakkomanda li jingħata appoġġ sħiħ lill-kumpaniji Ewropej involuti fl-iżvilupp taż-żejt u l-gass u fil-kostruzzjoni tal-pipelines fl-Ewropa tal-Lvant u l-Asja Ċentrali. L-UE għandha timmira wkoll li ssaħħaħ ir-rwol tat-Turkija bħala fattur ta' stabbiltà fir-reġjun.

([3]) Il-Kunsill Ewropew tat-8 u d-9 ta' Marzu 2007 approva Politika dwar l-Enerġija għall-Ewropa. B'riżultat ta' dan, ġie żviluppat Pjan ta' Azzjoni (2007-2009).

([4]) Il-proġett kellu jitħabat b'dewmien loġistiku, kunflitti dwar il-finanzi u nuqqas ta' rieda politika.

([5]) Il-kuritur jinkludi proġetti li diġà twettqu bħall-pipeline taż-żejt tal-Baku-Tbilisi-Ceyhan kif ukoll l-infrastruttura ta' l-enerġija li qegħdin jiġu kkunsidrati jew jitħejjew attwalment bħall-pipeline Brody-Odessa u l-estensjoni għall-pipelines taż-żejt tal-Plock, il-Constanta-Omisalj-Trieste, il-Burgas-Vlore u l-Burgas-Alexandroupolis.

6.4.5 Il-KESE jikkunsidra li l-iżvilupp tal-politiki ta' l-iffrankar ta' l-enerġija fir-reġjun tal-Baħar l-Iswed għandu jiġi inkluż bħala prijorità fil-kooperazzjoni ta' l-UE u l-programmi ta' assistenza teknika. Programmi relatati ma' l-enerġija għandhom jikkontribwixxu għall-iffrankar ta' l-enerġija, it-tnaqqis ta' l-ispejjeż u t-tnaqqis fit-tniġġis.

6.5 *Il-kuntatti personali bejn in-nies*

6.5.1 Il-KESE jilqa' l-programm ġejjieni għall-Kooperazzjoni Transkonfinali għall-Baċir tal-Baħar l-Iswed fil-qafas ta' l-istrument finanzjarju tal-Politika Ewropea tal-Viċinat (PEV 2007-2013) u jisħaq fuq l-importanza tal-promozzjoni ta' kuntatti personali bejn in-nies, b'mod partikulari fost il-ġenerazzjonijiet żgħażagħ fil-pajjiżi tal-Baħar l-Iswed.

6.5.2 Il-KESE huwa favur iktar tisħiħ fil-kooperazzjoni sabiex ikun hemm għarfien reċiproku u jitħeġġu l-kuntatti ekonomiċi, soċjali u kulturali u l-promozzjoni ta' l-iskambju tan-nies bħala mezz ta' konsolidazzjoni ta' tkabbir, prosperità, stabbiltà u sigurtà fir-Reġjun tal-Baħar l-Iswed.

6.5.3 Il-KESE jenfasizza l-ħtieġa għal implimentazzjoni effettiva ta' faċilitajiet tal-visa u l-ftehimiet dwar l-ammissjoni mill-ġdid li jiffaċilitaw l-iskambji ta' l-edukazzjoni u taż-żgħażagħ, il-kuntatti bejn l-intrapriżi, il-mobbiltà tar-riċerkaturi bħala parti mill-kooperazzjoni tiżdied fir-riċerka, il-kuntatti bejn l-awtoritajiet reġjonali u lokali, l-NGOs u l-gruppi kulturali.

6.5.4 Il-kuntatti personali bejn in-nies jistgħu jippromovu l-kooperazzjoni fil-qasam ta' l-edukazzjoni, it-taħriġ u r-riċerka u jenfasizzaw l-importanza tat-titjib fid-djalogu interkulturali permezz tal-programmi disponibbli ta' l-UE ([6]). Il-kuntatti bejn l-intrapriżi u l-kooperazzjoni bejn l-organizzazzjonijiet ta' min iħaddem għandhom jitħeġġu b'mod attiv sabiex jiġu stabbiliti rabtiet iktar stretti u jiġu trasferiti l-esperjenza u l-istandards għall-attivitajiet.

Brussell, id-9 ta' Lulju 2008

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Dimitris DIMITRIADIS

([6]) Tempus, Erasmus Mundus, is-Seba' Programm Qafas għar-Riċerka, il-programm CBC għall-Baċir tal-Baħar l-Iswed.

APPENDIĊI I

Ħarsa ġenerali lejn il-Kooperazzjoni Reġjonali fir-reġjun tal-Baħar l-Iswed

1. L-organizzazzjonijiet huma maqsumin f'erba' kategoriji, b'indikazzjoni tal-pajjiżi parteċipanti u l-għanijiet tal-kooperazzjoni reġjonali:

1.1 L-ewwel kategorija — organizzazzjonijiet istituzzjonalizzati bi struttura definita sew.

— **L-Organizzazzjoni tal-Kooperazzjoni Ekonomika tal-Baħar l-Iswed** — **BSEC** (l-Albanija, l-Armenja, l-Azerbajġan, il-Bulgarija, il-Ġeorġja, il-Greċja, ir-Repubblika tal-Moldova, ir-Rumanija, ir-Russja, is-Serbja, it-Turkija, l-Ukraina; 13-il osservatur, inklużi l-UE u l-Istati Uniti) timplimenta inizjattivi politiċi u ekonomiċi multilaterali mmirati biex irawmu l-interazzjoni fost l-Istati Membri.

— **L-Organizzazzjoni tal-Kummissjoni tal-Baħar l-Iswed** — **Kummissjoni BS** (il-Bulgarija, il-Ġeorġja, ir-Rumanija, ir-Russja, it-Turkija u l-Ukraina) għandha l-għan li tħares il-Baħar l-Iswed mit-tniġġis, u li jiġu implimentati l-Konvenzjoni ta' Bukarest u l-Pjan ta' Azzjoni Strateġiku tal-Baħar l-Iswed.

— **L-Organizzazzjoni għad-Demokrazija u l-Iżvilupp Ekonomiku** — **GUAM** (l-Azerbajġan, il-Ġeorġja, ir-Repubblika tal-Moldova u l-Ukraina) għandha l-għan li toħloq kuritur ta' trasport Ewropa-Kawkasu-Asja u spazju komuni ta' integrazzjoni u sigurtà fir-reġjun tal-GUAM.

— **Black Sea Naval Cooperation Task Group** — **BLACKSEAFOR** (il-Bulgarija, il-Ġeorġja, ir-Rumanija, ir-Russja, it-Turkija u l-Ukraina) jikkontribwixxi għat-tisħiħ tal-fiduċja reċiproka u l-istabbiltà fir-reġjun permezz ta' kooperazzjoni u interoperabbiltà msaħħa fost il-forzi navali.

— **Il-Komunità ta' l-Istati Indipendenti** — **KSI** (l-Armenja, l-Azerbajġan, il-Belarus, il-Ġeorġja, il-Każakistan, il-Kirġistan, ir-Repubblika tal-Moldova, ir-Russja, it-Taġikistan, l-Ukraina u l-Użbekistan). It-Turkmenistan huwa membru assoċjat. Il-KSI għandha l-għan li toħloq spazju ekonomiku komuni bbażat fuq il-prinċipji tal-moviment ħieles ta' oġġetti, servizzi, ħaddiema u kapital.

— **Union of Black Sea and Caspian Confederation of Enterprises** — **UBCCE** (rappreżentanti ta' organizzazzjonijiet industrijali u ta' min iħaddem tas-settur privat mill-Albanija, l-Awstrija, l-Azerbajġan, il-Bosnja u Ħerzegovina, il-Bulgaria, il-Ġeorġja, il-Greċja, l-Iran, il-Każakistan, dik li qabel kienet ir-Repubblika Jugoslava tal-Maċedonja, ir-Rumanija, is-Serbja u t-Turkija) għandha l-għan li tippromovi l-adozzjoni ta' politiki li jwasslu għal funzjonament aħjar ta' l-ekonomija tas-suq u t-trawwim ta' l-iżvilupp ta' ambjent kompetittiv li jħeġġeġ it-tkabbir sostenibbli fir-reġjun tal-Baħar l-Iswed u l-Baħar Kaspjan.

1.2 It-tieni kategorija — fora mingħajr struttura formali għat-teħid tad-deċiżjonijiet.

— **Il-Forum tal-Baħar l-Iswed għas-Sħubija u d-Djalogu** ([1]) — **Forum BI** (l-Armenja, l-Azerbajġan, il-Bulgarija, il-Ġeorġja, il-Greċja, ir-Repubblika tal-Moldova, ir-Rumanija, it-Turkija u l-Ukraina) hu pjattaforma għall-kooperazzjoni u l-impenn għall-iżvilupp ta' strateġija reġjonali ġdida u viżjoni komuni.

— **L-Assemblea Parlamentari UE-Viċinat tal-Lvant (EURO-NEST)**. F'Novembru 2007, il-Parlament Ewropew iddeċieda li joħloq forum multilaterali konġunt tal-PE mal-Parlamenti ta' l-Ukraina, ir-Repubblika tal-Moldova, l-Armenja, il-Ġeorġja u l-Azerbajġan, kif ukoll ma' osservaturi favur id-demokrazija mill-Belarus.

— **Il-Komunità ta' l-Għażla Demokratika** — **CDC** (Membri: l-Estonja, il-Latvja, il-Litwanja, il-Ġeorġja, dik li qabel kienet ir-Repubblika Jugoslava tal-Maċedonja, ir-Repubblika tal-Moldova, ir-Rumanija, ir-Russja, is-Slovenja u l-Ukraina; parteċipanti: l-Azerbajġan, il-Bulgarija, ir-Repubblika Ċeka, l-Ungerija u l-Polonja; osservaturi: l-Istati Uniti, l-UE, il-Kunsill ta' l-Ewropa u l-OSCE) għandha l-għan li jintlaħqu standards ogħla ta' żvilupp sostenibbli billi tissaħħaħ il-kooperazzjoni reġjonali, tingħata promozzjoni lid-demokrazija u jitħarsu d-drittijiet tal-bniedem.

— **In-Netwerk ta' NGOs tal-Baħar l-Iswed** — **BSNN** (assoċjazzjoni ta' 60 NGO mill-Bulgarija, il-Ġeorġja, ir-Rumanija, ir-Russja, it-Turkija u l-Ukraina) huwa OSĊ bl-għanijiet tal-ħarsien ta' l-ambjent, il-promozzjoni tal-valuri demokratiċi, u l-iżvilupp sostenibbli fir-reġjun.

— **L-Inizjattiva ta' Baku** ([2]) — (imsieħba: l-Armenja, l-Azerbajġan, il-Belarus, il-Ġeorgja, l-Iran, il-Każakistan, il-Kirgistan, ir-Repubblika tal-Moldova, l-Ukraina, l-Użbekistan, it-Taġikistan, it-Turkija, it-Turkmenistan; osservatur: ir-Russja; rappreżentanti ta' l-UE: DĠ Trasport u Enerġija, DĠ Relazzjonijiet Esterni, Uffiċċju ta' Kooperazzjoni EuropeAid) timmira għall-integrazzjoni progressiva tas-swieq ta' l-enerġija tar-reġjun tal-Baħar l-Iswed u l-Baħar Kaspjan mas-swieq ta' l-UE.

([1]) Il-Forum huwa inizjattiva Rumena.
([2]) Relatat mal-Programm ta' Kooperazzjoni INOGATE.

1.3 It-tielet kategorija — programmi żviluppati prinċipalment mill-UE

— **Trasport Interstatali taż-Żejt u l-Gass lejn l-Ewropa — (INOGATE)**, (il-Bulgarija, il-Ġeorġja, r-Repubblika tal-Moldova, ir-Rumanija, it-Turkija, l-Ukraina u 15-il pajjiż ieħor) huwa programm ta' kooperazzjoni internazzjonali li jippromovi l-integrazzjoni reġjonali tas-sistemi tal-pipelines u jiffaċilita t-trasport taż-żejt u l-gass.

— **Kuritur tat-Trasport Ewropa — Kawkasu — Asja (TRACECA)**, (l-Armenja, l-Azerbajġan, il-Bulgarija, il-Ġeorġja, il-Moldova, il-Każakistan, il-Kirgistan, ir-Rumanija, it-Taġikistan, it-Turkija, l-Ukraina, l-Użbekistan, it-Turkmenistan) jimmira għat-titjib tal-kummerċ u t-trasport tul il-Kuritur Ewropa-Kawkasu-Asja.

— **It-Task Force tad-Danubju u l-Baħar l-Iswed — DABLAS**, (il-Bulgarija, il-Ġeorġja, ir-Repubblika tal-Moldova, ir-Rumanija, ir-Russja, it-Turkija, l-Ukraina u disa' pajjiżi oħra kif ukoll is-Segretarjat tal-Kummissjoni Internazzjonali għall-Ħarsien tax-Xmara Danubju (ICPDR) il-Kummissjoni tal-Baħar l-Iswed, l-Istituzzjonijiet Internazzjonali tal-Finanzjament u l-Kummissjoni Ewropea) għandu l-għan li jikkoordina l-azzjonijiet bejn l-istrumenti finanzjarji kollha li joperaw fir-reġjun. Is-soċjetà ċivili hija involuta fid-diversi kompiti mwettqa mit-Task Force tad-DABLAS.

1.4 Ir-raba' kategorija — analiżi u finanzjament ta' inizjattivi ta' politika

— **Il-Marshall Fund Ġermaniż — Il-Black Sea Trust għall-Kooperazzjoni Reġjonali (BST)** (jopera fil-Bulgarija, il-Ġeorġja, ir-Repubblika tal-Moldova, ir-Rumanija, ir-Russja, it-Turkija u l-Ukraina) huwa sħubija pubblika-privata mmirata biex tibni l-fiduċja mill-ġdid u ssaħħaħ l-istituzzjonijiet pubbliċi li tafferma l-valur tal-parteċipazzjoni taċ-ċittadini fil-proċess demokratiku u tiżviluppa rabtiet reġjonali u transkonfinali fis-setturi pubbliċi, privati u mingħajr skop ta' qligħ.

— **Iċ-Ċentru Internazzjonali għall-Istudji tal-Baħar l-Iswed — ICBSS**, (l-Albanija, l-Armenja, l-Ażerbajġan, il-Bulgarija, il-Ġeorġja, il-Greċja, ir-Repubblika tal-Moldova, ir-Rumanija, ir-Russja, is-Serbja, it-Turkija u l-Ukraina) huwa ċentru indipendenti ta' riċerka u taħriġ li jwettaq riċerka applikata b'orjentazzjoni ta' politika, biex tinbena l-kapaċità u ssir promozzjoni tat-tagħrif dwar ir-reġjun tal-Baħar l-Iswed. L-ICBSS huwa korp relatat tal-BSEC.

— **L-Inizjattiva tal-Ġestjoni tal-Kriżijiet (CMI)** hija organizzazzjoni mingħajr skop ta' qligħ li timplimenta l-Parteċipazzjoni tas-Soċjetà Ċivili fil-Politika Ewropea tal-Viċinat (PEV) — Approċċ Reġjonali għar-Riżoluzzjoni tal-Kunflitti. Din l-inizjattiva għandha l-għan li toħloq netwerk ta' sħubija reġjonali ta' erba' NGOs/Gruppi ta' Riflessjoni mill-Armenja, l-Ażerbajġan, il-Ġeorġja u r-Repubblika tal-Moldova sabiex jippromovu d-djalogu tas-soċjetà ċivili mal-gvernijiet rispettivi.

APPENDIĊI II

Il-kooperazzjoni tal-kese mal-Kunsilli Ekonomiċi u Soċjali fir-Reġjun tal-Baħar l-Iswed

Il-Kunsill Ekonomiku u Soċjali tal-Bulgarija ġie stabbilit b'liġi dwar il-Kunsill Ekonomiku u Soċjali fl-2001. Il-Kunsill huwa korp konsultattiv u jikkonsisti minn President u 36 membru maħtur mill-korpi amministrattivi ta' l-organizzazzjonijiet rappreżentati fuq il-livell nazzjonali: 12-il membru minn min iħaddem; 12-il membru mill-impjegati u l-ħaddiema; u 12-il membru minn gruppi organizzati oħrajn li jinkludu wkoll żewġ xjentisti akkademiċi maħtura mill-Kunsill tal-Ministri. Dan il-kunsill jadotta stqarrijiet dwar liġijiet, programmi nazzjonali, u atti ta' l-Assemblea Nazzjonali. Il-Kunsill joħroġ memoranda annwali dwar l-iżvilupp ekonomiku u soċjali, kif ukoll janalizza l-politiki ekonomiċi u soċjali.

Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali tal-Greċja (OKE) twaqqaf bil-Liġi 2232/1994. Dan huwa organizzazzjoni tripartitika ta' l-interessi rappreżentati: min iħaddem, l-impjegati u interessi varji, grupp magħmul mill-bdiewa, rappreżentanti ta' professjonijiet indipendenti, il-gvernijiet lokali u l-konsumaturi. L-OKE jikkonsisti fi President u 48 Membru, li jifformaw tliet Gruppi b'numru indaqs ta' membri. L-għan ta' l-OKE huwa l-promozzjoni tad-djalogu soċjali permezz tat-tfassil ta' pożizzjoni komuni dwar kwistjonijiet li jikkonċernaw is-soċjetà kollha kemm hi jew lil gruppi partikulari.

Il-Kunsill Ekonomiku u Soċjali (KES) tar-Rumanija hija definita mill-Kostituzzjoni tar-Rumanija (riveduta fl-2003) bħala korp konsultattiv tal-Parlament u l-Gvern f'oqsma stabbiliti mil-Liġi dwar l-organizzazzjonijiet u l-funzjonament tal-KES. Il-KES huwa magħmul minn 45 membru maħtur hekk: 15-il membru bħala rappreżentanti tal-konfederazzjonijiet ta' min iħaddem fil-livell nazzjonali; 15-il membru, bħala rappreżentanti tal-konfederazzjonijiet tat-trade unions fil-livell nazzjonali; u 15-il membru maħtur mill-Gvern. Il-KES jaqdi funzjoni ta' konsulenza għall-iżvilupp ta' strateġiji u politiki ekonomiċi u soċjali, u jaqdi rwol ta' medjatur fil-każ ta' nuqqas ta' ftehim bejn l-imsieħba soċjali.

Il-Kamra Pubblika tal-Federazzjoni Russa nholqot fuq il-bażi tal-Liġi Federali Nru 32 ta' l-4 ta' April 2005. Il-Kamra tikkonsisti f'126 membru: 42 membru maħtura mill-President tar-Russja li mbagħad jagħżlu 42 membru ieħor mill-organizzazzjonijiet tas-soċjetà attivi fil-livell nazzjonali, u l-84 jagħżlu t-42 li jkun fadal mil-lista ta' soċjetajiet ċivili attivi fil-livell reġjonali. Il-membri jaħdmu fi 18-il kummissjoni kif ukoll fil-forma ta' gruppi ta' ħidma bil-parteċipazzjoni ta' esperti esterni. Il-Kamra tikkummenta dwar abbozzi ta' leġislazzjoni ġdida, tirrevedi liġijiet eżistenti u tippubblika rapporti tagħha stess.

Il-Kunsill Soċjali u Ekonomiku Tripartitiku Nazzjonali (NTSEC) ta' l-Ukraina nħoloq fuq il-bażi ta' Digriet Presidenzjali ta' l-2005 u jaġixxi bħala korp konsultattiv lill-President tar-Repubblika. L-NTSEC jikkonsisti f'66 membru: 22 membru mir-rappreżentanti tad-diversi professjonijiet u assoċjazzjonijiet professjonali, 22 rappreżentant ta' min iħaddem u 22 rappreżentant tal-Kabinett tal-Ministri ta' l-Ukraina fil-livell ta' Deputati tal-Ministri. L-NTSEC huwa appoġġjat mill-ILO sabiex jiżviluppa djalogu ċivili u soċjali fil-livell nazzjonali.

Il-Kumitat Konsultattiv Konġunt UE-Turkija huwa magħmul minn 18-il membru mill-KESE u 18-il membru li jirrappreżentaw is-soċjetà ċivili organizzata fit-Turkija. Dan il-kumitat jiltaqa' darbtejn fis-sena (darba fi Brussell u darba fit-Turkija) sabiex jiddiskuti suġġetti differenti ta' interess reċiproku u li huma rilevanti għas-soċjetà ċivili. L-għan ewlieni huwa li tiġi assigurata l-parteċipazzjoni tas-soċjetà ċivili organizzata fil-proċess tan-negozjar ta' l-adeżjoni: is-segwitu tad-diversi kapitoli miftuħa, l-analiżi tal-konsegwenzi ekonomiċi u soċjali ta' l-implimentazzjoni ta' l-*acquis communautaire*, laqgħat bejn l-awtoritajiet ta' l-UE u t-Turkija u t-tfassil ta' rakkomandazzjonijiet.

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Ir-rikonċiljazzjoni tad-dimensjoni nazzjonali u dik Ewropea fil-komunikazzjoni dwar l-Ewropa

(2009/C 27/30)

F'ittra datata l-25 ta' Ottubru 2007, il-Presidenza futura Franċiża tal-Kunsill ta' l-Unjoni ddeċidiet li tikkonsulta lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar

Ir-rikonċiljazzjoni tad-dimensjoni nazzjonali u dik Ewropea fil-komunikazzjoni dwar l-Ewropa.

B'konformità ma' l-Artikolu 20 tar-Regoli ta' Proċedura tiegħu, il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew ħatar lis-Sinjura Béatrice Ouin bħala rapporteur ġenerali.

L-opinjoni tikkunsidra wkoll l-ideat tal-komunikazzjoni tal-Kummissjoni *Niddibattu l-Ewropa: nibnu fuq l-esperjenza ta' Pjan D għal Demokrazija, Djalogu u Dibattitu,* adottata mill-Kummissjoni fit-2 ta' April 2008 ([1]).

Matul l-446 sessjoni plenarja tiegħu li nżammet fid-9 u l-10 ta' Lulju (seduta ta' l-10 ta' Lulju), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-opinjoni b'115 voti favur u 2 astensjonijiet.

1. Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet

Il-KESE jirrakkomanda li:

1.1 L-oriġinalità tal-kostruzzjoni Ewropea, il-valuri tagħha u l-pjan tagħha għandhom jitfissru bi kliem sempliċi li jifhmu kulħadd, inklużi t-tfal.

1.2 Fil-livell Ewropew, għandha tiġi pprovduta bażi komuni ta' għarfien għall-edukazzjoni ċivika Ewropea (ibbażata fuq dak li diġà qiegħed jitwettaq fl-Istati Membri) li tiġi tradotta fit-22 lingwa uffiċjali ta' l-Unjoni. Din il-bażi tista' tiġi kkonfermata mill-Parlament Ewropew, tiġi introdotta fil-kurrikulu ta' l-iskejjel u tipprovdi t-taħriġ prijoritarju għall-multiplikaturi: l-għalliema, il-politiċi eletti u l-ġurnalisti. L-organizzazzjoni ta' dan it-taħriġ hija responsabbiltà nazzjonali.

1.3 Għandha tiġi żviluppata politika komuni ta' komunikazzjoni li għandha tasal għand l-istituzzjonijiet kollha. Il-proposti f'din id-direzzjoni fil-komunikazzjoni *Niddibattu l-Ewropa* huma inkoraġġanti iżda għad hemm ħafna xi jsir. Komunikazzjoni ta' dan it-tip għandha tevita li tuża l-"eurospeak" li jintuża fi Brussell u għandha tippermetti liċ-ċittadini Ewropej jiddibattu dwar il-kwistjonijiet soċjali.

1.4 Din il-politika komuni ta' komunikazzjoni għandha tinġarr mill-mexxejja politiċi ta' l-istituzzjonijiet Ewropej u mill-membri tal-gvernijiet Ewropej li jieħdu d-deċiżjonijiet fil-Kunsilli tal-Ministri u li huma magħrufa f'pajjiżhom. Sabiex minn Brussell tixxandar lill-495 miljun Ewropew, il-komunikazzjoni għandha tiffoka fuq il-multiplikaturi (ir-rappreżentanti tas-soċjetà ċivili, il-politiċi eletti lokali, il-ġurnalisti, l-għalliema…), per eżempju billi jingħataw sintesi qasira u li tinftiehem fi tmiem il-laqgħat tal-Kunsill Ewropew.

1.5 Fil-livell nazzjonali, il-membri tas-soċjetà ċivili u l-politiċi eletti lokali għandhom jippromovu d-demokrazija parteċipattiva Ewropea: flimkien, għandhom jiġbru l-fehmiet u r-reazzjonijiet taċ-ċittadini għall-proġetti Ewropej. Il-politiċi eletti lokali jinsabu fl-aħjar pożizzjoni sabiex ikollhom impatt fl-istampa lokali, li hija l-iktar waħda li tinqara — meta dawn jitkellmu dwar l-Ewropa, l-istampa xxandar il-messaġġ tagħhom. Darba fis-sena dawk kollha li għandhom mandat Ewropew għandhom jinfurmaw lill-kostitwenti dwar l-attivitajiet tagħhom u fil-livell lokali, għandu jiġi kkompilat direttorju ta' persuni b'esperjenza Ewropea u li jkunu jistgħu jagħtu preżentazzjonijiet fl-iskejjel, l-assoċjazzjonijiet, l-assemblej eċċ.

1.6 Il-livell Ewropew għandu jipprovdi lil dawn il-persuni (jiġifieri l-politiċi eletti lokali, il-ġurnalisti, l-għalliema, il-membri tal-KES nazzjonali u r-rappreżentanti l-oħra tas-soċjetà ċivili) b'bażijiet tad-data aġġornati u b'paraguni bejn id-diversi Stati Membri ta' l-Unjoni dwar dawn is-suġġetti kollha. Din l-informazzjoni tista' tinfirex b'mod partikulari permezz tad-diversi servizzi tal-mezzi tax-xandir tas-soċjetà ċivili.

1.7 Fil-livell nazzjonali għandhom jiġu appoġġjati l-laqgħat u l-iskambji diretti bejn iċ-ċittadini: il-ġemellaġġi, il-kompetizzjonijiet sportivi, il-preżenza ta' rappreżentanti ta' Stat Membru ieħor fit-taħriġ b'dimensjoni Ewropea — billi jantiċipaw aċċess sempliċi u deċentralizzat għall-finanzjament ta' l-ispejjeż ta' l-ivvjaġġar (Fond Ewropew għall-Komunikazzjoni) li jikkumplementa l-programmi ta' mobbiltà eżistenti.

1.8 Għandhom jintużaw aħjar ir-riżorsi eżistenti, b'mod partikulari l-użu ta' dokumenti tradotti, li llum ta' spiss jibqgħu biss dokumenti ta' ħidma għall-membri ta' l-istituzzjonijiet, u għandu jiġi appoġġjat il-multilingwiżmu meħtieġ sabiex l-Ewropej ([2]) ikunu jistgħu jikkomunikaw.

([1]) Brussell, it-2.4.2008, COM(2008) 158 finali.

([2]) Opinjoni tal-KESE tas-26.10.2006 dwar Komunikazzjoni mill-Kummissjoni mill-Kunsill, mill-Parlament Ewropew, mill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali u lill-Kumitat tar-Reġjuni — Strateġija ta' Qafas Ġdida għall-multilingwiżmu COM(2005) 596 final (Mhux disponibbli bil-Malti). Rapporteur: is-Sinjura Le Nouail Marliere (GU C 324, 30.12.2006) u l-opinjoni esploratorja SOC/306 Il-Multilingwiżmu abbozzata f'Lulju 2008, rapporteur: is-Sinjura Le Nouail Marliere, u l-proposti tal-grupp Amin Maalouf.

1.9 L-Istati Membri għandhom joħolqu Ministeri sħaħ għall-Affarijiet Ewropej; pajjiż barrani jibda mill-fruntieri ta' l-Unjoni u għaldaqstant, l-affarijiet Ewropej huma affarijiet ta' politika interna, mhux ta' l-affarijiet barranin. Dan għandu jgħodd ukoll għall-organizzazzjonijiet u l-mezzi tax-xandir.

1.10 Għandhom jiġu sfruttati l-avvenimenti li jiġu organizzati fil-livell nazzjonali (il-kompetizzjonijiet sportivi Ewropej u internazzjonali, l-elezzjonijiet tal-Parlament Ewropew, Jum l-Ewropa, l-anniversarji — inkluż dak ta' meta waqa' l-ħajt ta' Berlin) u għandhom jiġu organizzati avvenimenti fejn l-Ewropa tiġi diskussa bl-użu tas-simboli, l-innu u l-bandiera ta' l-Ewropa.

2. **Memorandum ta' spjegazzjoni**

2.1 *Ir-rikonċiljazzjoni tad-dimensjoni nazzjonali u Ewropea fil-komunikazzjoni dwar l-Ewropa*

2.1.1 Minn mindu l-Franċiżi u l-Olandiżi rrifjutaw l-abbozz ta' Trattat Kostituzzjonali, hemm kunsens li l-messaġġ dwar l-Ewropa għandu jiġi kkomunikat aħjar. Madankollu, ir-riżultat tar-referendum ta' l-Irlanda juri li din ir-rieda għadha ma ġietx tradotta f'azzjoni effettiva, la fil-livell nazzjonali u lanqas fil-livell Ewropew.

2.1.2 Il-Kummissjoni ħejjiet diversi testi li diġà ġew diskussi u l-KESE pprovda opinjonijiet tajbin ħafna dwar din il-kwistjoni, li hawnhekk m'huwiex il-każ li ssir il-parafrażi tagħhom. Il-White Paper dwar Politika ta' Komunikazzjoni Ewropea (CESE 972/2006 ([3])) tirrakkomanda li l-awtoritajiet pubbliċi nazzjonali, is-soċjetà ċivili u l-istituzzjonijiet ta' l-Unjoni jaħdmu flimkien għat-tisħiħ ta' l-isfera pubblika Ewropea. L-għan ta' din l-opinjoni m'huwiex li jiġu vvintati proposti ġodda iżda li jiġu ppreżentati dawk li diġà jeżistu b'mod organizzat billi jiġi ċċarat min hu responsabbli f'kull każ — l-awtoritajiet pubbliċi nazzjonali, is-soċjetà ċivili u l-istituzzjonijiet ta' l-Unjoni — u li jiġu definiti azzjonijiet prijoritarji.

2.2 *Nikkomunikaw il-messaġġ dwar l-Ewropa: kompitu kumpless*

2.2.1 Il-komunikazzjoni dwar l-Ewropa bilfors hija waħda kumplessa: il-proġett tal-kostruzzjoni ta' l-Ewropa minn dejjem kellu min jitfalu dell ikraħ, sew min-naħa ta' dawk li ma riedux l-Ewropa u sew min-naħa ta' dawk li rieduha, kif ukoll min-naħa ta' dawk li riedu li l-proċess iseħħ mill-aktar fis possibbli. Għaldaqstant, il-komunikazzjoni dwar l-Ewropa b'mod bilanċjat u li jinftiehem teħtieġ sforz kbir. Dan ma jfissirx li għandna "nbigħu l-Ewropa" iżda li ċ-ċittadini jkunu jistgħu jgħixu fiż-żona Ewropea u li jkollhom aċċess għal għarfien informat dwar l-għażliet li jiddeterminaw il-futur ta' l-Unjoni.

2.2.2 Ir-rwol tal-komunikazzjoni tal-messaġġ dwar l-Ewropa jħaddan kemm id-difużjoni ta' kunċett politiku uniku fl-istorja tal-bniedem kif ukoll il-preżentazzjoni ta' pjan; għandu jinstab bilanċ bejn il-komunikazzjoni tal-pjan — li taqa' f'idejn l-awtoritajiet politiċi — u l-informazzjoni meħtieġa dwar dak li jwettqu l-istituzzjonijiet — li taqa' f'idejn l-istituzzjonijiet individwali u hija mmirata lejn is-sezzjonijiet rilevanti tal-pubbliku.

2.2.3 Il-pjan inizjali għandu bżonn jiġġedded. Li wieħed jispjega li "l-Ewropa tfisser il-paċi" lill- ġenerazzjonijiet li ma trabbewx fil-konsegwenzi tat-Tieni Gwerra Dinjija u li bdew juru interess fid-dinja hekk kif il-bombi bdew neżlin fuq Sarajevo m'hijiex dikjarazzjoni kredibbli. Dawk il-ġenerazzjonijiet li twieldu wara s-snin sebgħin iħossu li l-Ewropa ġiet imposta fuqhom u li din ma setatx timpedixxi li jkun hemm gwerra fuq l-għatba tagħhom u lanqas ma tista' tipproteġihom minn dik li titqies bħala globalizzazzjoni eċċessiva. Dawn ma jikkunsidrawx li d-drittijiet u l-libertajiet li jgawdu huma frott l-iżviluppi Ewropej.

2.2.4 Approċċ iktar adattat ikun li jitwassal il-messaġġ li "l-Ewropa tfisser it-tkabbir ta' l-orizzont" bit-tneħħija tal-fruntieri, li jintwera b'mod konkret kif, pass wara pass, l-ostakli qed jitneħħew sabiex ikun hemm il-fehim reċiproku, id-djalogu, il-moviment, il-kummerċ, l-impjieg f'pajjiżi oħra u l-migrazzjoni u li jintwera kif l-Ewropa tiftaħ bibien ġodda għall-Ewropej billi tipprovdilhom iktar spazju, miftuħ għal diversi kulturi fejn jistgħu jagħżlu li jgħixu. Il-valur tanġibbli ta' l-Ewropa jista' jintwera wkoll billi jiġi ċċarat kif, permezz tat-tqabbil tas-sistemi differenti, l-Ewropa tippermetti l-aħjar żvilupp personali.

2.2.5 Fl-aħħarnett, għandu jingħad li flimkien, nistgħu niġġieldu kontra l-bidla fil-klima, inħarsu l-ambjent, is-sigurtà alimentari, id-drittijiet tal-konsumaturi, eċċ. L-Ewropa għandha bżonn kunċetti sempliċi, hekk kif għandhom fis-seħħ l-Istati Membri. Huwa faċli li tfiehem lit-tfal li hemm il-ħtieġa ta' rotot u ta' linji tal-ferrovija sabiex wieħed ikun jista' jivvjaġġa minnaħa għall-oħra, li kulħadd għandu jitgħallem jaqra sabiex jifhem id-dinja ta' madwaru, li dawk li jagħmlu d-deni lill-oħrajn, jew lill-kollettiv, għandhom jiġu ppenalizzati, u li l-Istat jipprovdi s-servizzi li jeħtieġ kulħadd — il-ġestjoni tat-territorju, l-edukazzjoni, il-ġustizzja — u li l-Istat jeżisti sabiex iħares is-saħħa, is-sigurtà u s-solidarjetà. Peress li hija kostruzzjoni reċenti, li ċerti ċittadini ma laqgħux tajjeb, huwa diffiċli li wieħed jifhem il-kunċett ta' l-Ewropa, il-ħtieġa tagħha u s-siewi tagħha. Il-fatt li dan il-kunċett jittratta iktar spazju fejn wieħed jgħix u t-tgħaqqid ta' l-isforzi sabiex nissaħħu u nsiru iktar kreattivi billi nkunu numru ikbar għandu jkun sempliċi biżżejjed biex jinftiehem mit-tfal u l-ġenituri tagħhom.

2.2.6 Għalkemm dan kollu ma jikkonċernax lill-Istati kollha ta' l-Unjoni, l-euro jidher li kien suċċess li jista' jintuża b'mod iktar effettiv, kemm bħala simbolu tat-twaqqigħ tal-fruntieri, bħala fattur li saħħaħ is-sentiment ta' appartenenza ma' l-Ewropa, kif ukoll bħala mezz ta' kif nistgħu nkunu iktar sodi flimkien.

2.2.7 Il-promozzjoni ta' l-idea ta' identifikazzjoni ma' l-Ewropa tissaħħaħ b'figuri u simboli emblematiċi li jkunu magħrufa minn kulħadd, b'mod partikulari l-bandiera Ewropea.

([3]) ĠU C 309, 6.12.2006, paġni 115-119. Mhux disponibbli bil-Malti.

3. **Osservazzjonijiet ġenerali**

3.1 *Komunikazzjoni politika u komunikazzjoni istituzzjonali*

3.1.1 Tajjeb li wieħed jinnota li kull istituzzjoni Ewropea, bir-raġun, tiddedika riżorsi konsiderevoli sabiex tispjega dak li tagħmel: servizzi ta' komunikazzjoni attrezzati b'uffiċjali kwalifikati, siti ta' l-Internet, pubblikazzjonijiet u vidjows. Ċittadin li jżur l-istituzzjonijiet joħroġ minnhom b'ħafna dokumenti sbieħ, fatt li ma jfissirx li dan ikun fehem kif jiffunzjona dan kollu u kif dan kollu jikkonċerna l-ħajja ta' kuljum tiegħu. Anzi, miġburin flimkien, dawn id-dokumenti jagħtu pjuttost l-impressjoni ta' kumplessità u ta' kakofonija. Hemm bżonn ta' komunikazzjoni aħjar mhux iżjed komunikazzjoni. Ir-riżorsi m'humiex neqsin, iżda għandhom bżonn jiġu riallokati. Il-mezzi ta' komunikazzjoni m'humiex ta' kwalità ħażina, iżda m'humiex koerenti u ma jservux għal tul ta' żmien. Barra minn hekk, dawn m'humiex maħsuba tajjeb, kemm rigward il-kontenut tagħhom kif ukoll rigward in-nies u l-istituzzjonijiet għand min jintbagħtu. Hemm wisq fuljetti jduru.

3.1.2 Il-kriżi ta' kunfidenza dwar il-kapaċità li l-Unjoni Ewropea tikkomunika b'mod effettiv liċ-ċittadini tagħha tirrikjedi bidla radikali fil-kultura tal-komunikazzjoni. Bħalissa, l-isforzi Ewropej m'humiex adegwati biex jilħqu lil dawk in-nies li m'għandhom l-ebda idea dwar l-UE (u dawn jiffurmaw il-maġġoranza taċ-ċittadini Ewropej) u jistgħu jkunu kontroproduttivi. Dan minħabba l-fatt li hemm nuqqas ta' ħsieb konġunt dwar l-istrateġiji ta' informazzjoni bejn l-istituzzjonijiet Ewropej u l-Istati Membri.

3.1.3 Meta jingħaddu flimkien, l-ammont ta' flus li jintefaq għall-komunikazzjoni istituzzjonali huma sinifikanti u jista' jintuża b'mod iżjed għaqli għall-komunikazzjoni dwar il-politiki. Ikun interessanti li wieħed jagħmel inventarju tal-baġit allokat għall-komunikazzjoni għal kull istituzzjoni u Stat Membru, u li wieħed isir jaf min hu inkarigat.

3.1.4 Jeżisti kunsens dwar l-idea li l-komunikazzjoni dwar l-Ewropa m'hijiex ħlief mezz għat-twettiq ta' proġett u li ma jistax ikun hemm komunikazzjoni tajba jekk il-proġett innifsu m'huwiex vallapena. Iżda d-diffikultà ma tinstabx biss fil-kwalità ħażina jew tajba tal-proġett, iżda wkoll fil-fatt li m'hemmx il-mezzi biex il-proġett jiġi promoss: il-mezzi jeżistu biss fl-istituzzjonijiet. Il-proġett Ewropew innifsu għandu primarjament jitwettaq mill-awtoritajiet responsabbli politiċi: il-president ta' l-Unjoni fil-kariga (u l-president futur hekk kif previst fit-Trattat ta' Lisbona), il-kapijiet ta' l-Istat u tal-Gvern u l-president tal-Kummissjoni. Il-ministri li jipparteċipaw fil-Kunsilli jinsabu fl-aħjar pożizzjoni biex jispjegaw f'pajjiżhom id-deċiżjonijiet li jkunu ħadu b'mod kollettiv.

3.1.5 Il-komunikazzjoni li ssir mill-istituzzjonijiet normalment hija waħda sempliċi billi tikkomunika dak li jagħmlu l-istituzzjonijiet. Madankollu, l-isforz innifsu tal-komunikazzjoni dwar il-proġett Ewropew minn dejjem kien soġġett għall-kritika. In-nuqqas ta' riżorsi speċifiċi, l-esponiment għall-kritika ta' kull għamla, kif ukoll il-fatt li l-politiċi ta' spiss ikunu iżjed imħassba dwar l-immaġni tagħhom fil-livell nazzjonali (minn fejn tkun ġejja l-leġittimità tagħhom) u normalment ftit li xejn ikunu magħrufa barra minn pajjiżhom, huma kollha fatturi li jwasslu sabiex il-komunikazzjoni politika Ewropea tkun waħda dgħajfa u li ma tagħmel l-ebda ħoss.

3.1.6 Permezz tal-komunikazzjoni politika u istituzzjonali, l-istituzzjonijiet ta' l-Unjoni u dawk nazzjonali flimkien jistgħu jmexxu tajjeb il-politika l-ġdida ta' komunikazzjoni, sfida għall-Unjoni tas-seklu 21 li fl-unità tagħha hija differenti meta mqabbla ma' korpi b'karattru iktar omoġenju f'partijiet oħra tad-dinja. L-istqarrija ta' Henry Kissinger, li 'l-Ewropa m'għandhiex numru tat-telefown', għadha tapplika sal-ġurnata ta' llum.

3.1.7 Għandha tinħoloq politika ta' komunikazzjoni komuni, li tista' torbot lill-istituzzjonijiet Ewropej u lill-Istati Membri f'sett komuni ta' prinċipji bażiċi li jirregolaw il-komunikazzjoni Ewropea u l-istrateġija ta' l-informazzjoni. Din tista' tappoġġja l-isforzi differenti ta' l-organizzazzjonijiet governattivi u dawk non-governattivi sabiex jiżdied l-għarfien dwar l-Ewropa fil-livell lokali ta' kull pajjiż.

3.1.8 Politika bħal din tista' tkun ukoll mezz importanti sabiex wieħed jiżgura li l-istituzzjonijiet kollha ta' l-UE jkollhom l-istess approċċ. Sitwazzjoni fejn fil-fatt l-istituzzjonijiet individwali jikkompetu bejniethom m'hija xejn ħlief sitwazzjoni taddaħq. Naturalment, dawn iridu jakkomodaw bżonnijiet u ħtiġijiet ta' informazzjoni differenti, iżda bażikament dawn qegħdin jaħdmu sabiex jilħqu l-istess objettiv u dan jidher li ntilef fost il-ġenn sabiex jiġġustifikaw il-preżenza tagħhom jew minħabba finijiet egoistiċi.

3.1.9 Wasal iż-żmien li l-Unjoni Ewropea tinvesti f'waħda mill-ikbar sfidi li ser ikollha tħabbat wiċċha magħhom fl-għaxar snin li ġejjin — li tagħti liċ-ċittadini tagħha sens ta' appartenenza f'dan il-proġett importanti u li huwa uniku fid-dinja.

3.2 *Għan*

3.2.1 Huwa impossibbli li l-messaġġ dwar l-Ewropa jiġi kkomunikat minn Brussell lill-495 miljun ċittadin — lanqas bl-Internet.

3.2.2 Il-komunikazzjoni istituzzjonali għandu jkollha għan u m'għandhiex tipprova tindirizza lilha nnifisha lill-pubbliku ġenerali iżda lil dawk li huma kkwalifikati sabiex jintervienu fil-proġetti fil-qasam speċjalizzat tagħhom, u li jistgħu jadottaw it-testi sabiex japplikawhom u/jew jikkomunikawhom lill-persuni involuti. Dawn il-multiplikaturi huma proprju dawk li jinsabu fl-aħjar pożizzjoni sabiex jispjegaw ir-riżultati tal-kostruzzjoni Ewropea, kemm dawk tal-passat u kemm dawk attwali. Minn dan il-lat, il-KESE, billi jgħaqqad ir-rappreżentanti tal-membri kollha tas-soċjetà, huwa, bla dubju ta' xejn, korp pertinenti.

3.2.3 Qabel ma dokument, stampat jew elettroniku, jiġi ppubblikat, wieħed għandu jsaqsi lilu nnifsu min ser ikunu l-qarrejja, sabiex b'hekk il-lingwa jew l-immaġni li jintużaw jintgħażlu skond l-għan tad-dokument. Bosta dokumenti ppubblikati donnhom ma jsibux il-pubbliku tagħhom peress li d-disinn jitfassal għall-pubbliku ġenerali filwaqt li l-kontenut ikun immirat lejn pubbliku speċjalizzat ħafna.

3.2.4 Għandu jkun hemm persuni speċjalizzati li jagħtu l-opinjoni skond il-qasam ta' kompetenza. Minn dan il-lat, l-inizjattiva tal-KESE permezz ta' l-ittra elettronika ta' informazzjoni tiegħu, l-*e-bridge*, adattata għal kull membru u indirizzata lill-persuni li jagħtu l-opinjoni, tidher li hija mudell ta' prattika tajba. Dan il-mudell jgħodd ukoll għall-proġett tal-Parlament Ewropew tan-netwerk li jgħaqqad lill-membri parlamentari Ewropej u lill-membri parlamentari ta' l-Istati Membri sabiex flimkien, dawn ir-rappreżentanti jistgħu jilħqu għadd kbir ta' multiplikaturi li huma influwenti f'kull pajjiż.

3.2.5 L-informazzjoni għandha tkun immirata speċifikament lejn ir-rappreżentanti eletti, il-membri tal-KES nazzjonali, il-ġurnalisti u l-għalliema; f'dan il-kuntest wieħed għandu jistaqsi lilu nnifsu x'informazzjoni hemm bżonn sabiex tinfirex l-idea Ewropea u dak kollu li wettqet l-Unjoni. L-enfasi għandha tkun fuq il-bżonnijiet tagħhom iktar milli fuq il-bżonnijiet ta' l-istituzzjonijiet għall-pubbliċità dwar xogħlhom.

3.2.6 Huwa importanti wkoll li dawk li jiffurmaw l-opinjoni jilqgħu n-nies fil-post fejn jinsabu. Il-mezzi tax-xandir "soċjali" qegħdin jikbru fl-importanza u kull komunikazzjoni għandha tagħżel il-mezz adattat.

3.3 *Ir-rwol tal-politiċi eletti fid-demokrazija parteċipattiva*

3.3.1 Il-komunikazzjoni politika għandha tinfluwenza lill-495 miljun Ewropew. Għandha tagħti informazzjoni dwar il-proġett Ewropew, tispjega x'għamlet, x'qed tagħmel u dak li tixtieq tagħmel l-Ewropa; u għal liema raġuni wkoll; x'għajnuna toffri l-Ewropa u għalfejn. Din il-komunikazzjoni hija r-responsabbiltà ta' l-Istati Membri, b'mod partikulari tal-ministri li jipparteċipaw fil-Kunsill u li huma l-aħjar informati dwar id-deċiżjonijiet, il-mexxejja politiċi u l-membri tas-soċjetà ċivili, li huma kapaċi jitkellmu bil-lingwa tagħhom maċ-ċittadini u huma viċin biżżejjed tagħhom biex jisimgħuhom. Għalkemm il-kisbiet kollettivi ta' l-Ewropa huma l-istess għall-Ewropej kollha, il-benefiċċji għall-pajjiżi individwali għandhom jiġu spjegati b'modi differenti liċ-ċittadini mill-Bulgarija, mill-Estonja jew mill-Isvezja.

3.3.2 Din il-komunikazzjoni dwar il-proġett Ewropew għandha tkun waħda bbażata fuq il-parteċipazzjoni, billi tikkunsidra l-bżonnijiet, l-aspirazzjonijiet u l-opinjonijiet taċ-ċittadini u barra minn hekk teħtieġ li dawk responsabbli jkollhom il-ħila jisimgħu. Din il-konsultazzjoni maċ-ċittadini ma tistax issir minn Brussell jew Strasburgu. Bord ta' ċittadini jistgħu jagħtu l-polz ta' l-opinjoni, iżda m'humiex biżżejjed biex jagħtu l-impressjoni taċ-ċittadini li qegħdin jinstemgħu.

3.3.3 Il-politiċi eletti lokali, li jingħataw il-leġittimità permezz tad-demokrazija rappreżentattiva u li jkunu qrib l-eletturi tagħhom jinsabu f'pożizzjoni aħjar minn dik ta' l-istituti tas-servejs biex jitolbu l-opinjoni taċ-ċittadini dwar il-proġetti Ewropej. Bl-istess mod l-atturi tas-soċjetà ċivili għandhom jitolbu l-opinjoni lil dawk li jirrappreżentaw dwar il-kwistjonijiet trattati fil-livell Ewropew li jirriżulta mill-qasam ta' kompetenza tagħhom. Meta l-politiċi eletti jitkellmu dwar l-Ewropa, l-istampa xxandar il-messaġġ tagħhom. Għalhekk l-Ewropa ser ikollha tokkupa post importanti fil-mezzi tax-xandir (l-istampa, it-televiżjonijiet u r-radjijiet lokali) u fil-bloggijiet tal-politiċi eletti.

3.3.4 Ir-rappreżentanti kollha ta' l-Istati Membri, il-ministri, il-Membri Parlamentari Ewropej, il-membri tal-KESE u tal-Kumitat tar-Reġjuni, l-imsieħba soċjali, id-delegati ta' l-NGOs jew il-ħaddiema nazzjonali fil-kumitati tal-programm għandhom jagħtu rendikont lill-eletturi jew lill-mandati tagħhom dwar l-esperjenza tagħhom fi Brussell (rapport annwali u laqgħa fil-pajjiż). M'huwiex biżżejjed li wieħed jikkontribwixxi għall-kostruzzjoni ta' l-Ewropa minn Brussell, kull min jagħti l-kontribut tiegħu għal dan il-għan għandu rwol importanti sabiex jispjega lil pajjiżu dak li ġie deċiż fi Brussell. Għaldaqstant, l-inizjattiva *Back to School* għandha titkompla.

3.4 *Edukazzjoni ċivika Ewropea komuni*

3.4.1 Fil-livell Ewropew, għandha tiġi pprovduta bażi komuni ta' għarfien lill-istudenti, f'lingwa aċċessibbli għal kulħadd, dwar l-istorja tal-kostruzzjoni Ewropea, il-funzjoni tagħha, il-valuri tagħha u l-proġett tagħha. Tkun idea tajba jekk din il-bażi tkun komuni għaż-żgħażagħ Ewropej kollha u li tiġi kkonfermata mill-Parlament Ewropew. Sabiex jiġi mgħallem lit-tfal għandu jiġi mgħallem ukoll lill-politiċi eletti lokali, li huma r-rappreżentanti ta' l-awtoritajiet pubbliċi l-eqreb taċ-ċittadini. Il-bażi komuni ta' għarfien għandha tinġabar f'dokument sempliċi. Dan jinkludi l-bandiera Ewropea, il-mappa ta' l-Ewropa u "l-Karta taċ-Ċittadin Ewropew" b'parti allokata għall-għan tal-proġett: l-istorja u l-valuri u parti għall-politiki Ewropej u l-effett tagħhom fuq il-ħajja ta' kuljum taċ-ċittadini (it-tneħħija tal-fruntieri, l-euro, il-Fondi Strutturali, il-programmi ta' mobbiltà, il-karta tad-drittijiet fundamentali, eċċ.). Dan id-dokument għandu jesprimi l-unità li tippreżenta l-loġika tad-diversità u għandu jkun disponibbli fit-22 lingwa ta' l-Unjoni. Dan għandu jingħata lil kull ċittadin meta jingħata l-passaport.

3.4.2 It-tagħlim dwar l-Ewropa huwa l-ewwel sfida li trid tingħeleb: kull Stat għandu jaħdem sabiex jintroduċi dawn is-sisien komuni ta' għarfien fil-livelli amministrattivi kollha possibbli: il-kurrikulu, il-manwali ta' l-edukazzjoni ċivika iżda wkoll it-taħriġ dwar il-kwistjonijiet Ewropej offrut lill-għalliema, il-ħaddiema, il-ġurnalisti, l-atturi tas-soċjetà ċivili, il-politiċi eletti u dawk kollha li huma mdaħħlin f'netwerks differenti ta' konsultazzjoni, ta' koordinazzjoni u ta' deċiżjoni fi Brussell. L-impjegati jistgħu jitħarrġu wkoll fil-qafas tat-taħriġ professjonali kontinwu.

3.4.3 Sabiex wieħed jivverifika li dan l-għarfien inkiseb, wieħed għandu jagħmel ċerti mistoqsijiet dwar l-Ewropa waqt l-eżamijiet fl-aħħar ta' l-istudji, il-kompetizzjonijiet tar-reklutaġġ ta' l-għalliema u l-uffiċjali u fl-iskejjel tal-ġurnaliżmu. Tkun idea tajba li dawk l-għalliema li jgħinu biex jifirxu l-għarfien dwar l-Ewropa jiġu organizzati f'netwerk.

3.4.4 Is-sisien komuni ta' għarfien huma magħmula mill-valuri adottati mill-Unjoni Ewropea u li, flimkien, jiddistingwuha miż-żoni l-oħra tad-dinja:

— Ir-rispett għad-dinjità tal-persuna umana permezz tat-tneħħija tal-piena tal-mewt u l-implimentazzjoni tad-deċiżjonijiet tal-qorti tad-drittijiet tal-bniedem fi Strasburgu, ir-rispett għall-ħajja privata u s-solidarjetà bejn il-ġenerazzjonijiet.

— Ir-rispett għad-diversità kulturali, mhux bħala separazzjoni tal-komunitajiet iżda bħala dritt individwali. Ir-razziżmu, l-antisemitiżmu u l-omofobija huma ppenalizzati.

— Il-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tintegra d-drittijiet soċjali, id-djalogu soċjali u l-opportunitajiet indaqs.

— "L-istat tad-dritt transnazzjonali": fl-Unjoni Ewropea l-istat tad-dritt issostitwixxa l-liġi ta' l-iżjed wieħed b'saħħtu. Dan huwa minnu mhux biss fl-Istati Membri, iżda dan jikkonċerna wkoll l-Unjoni kollha kemm hi. Kull ċittadin Ewropew jista' jikkonferma d-drittijiet tiegħu lilhinn mill-fruntieri ta' pajjiżu u dan japplika għal-liġi nazzjonali u l-liġi Komunitarja.

— Żona ta' solidarjetà transnazzjonali, reġjonali, interġenerazzjonali u soċjali permezz tad-diversi fondi Ewropej.

3.5 *Il-provvista ta' l-informazzjoni dwar l-Ewropa*

3.5.1 Il-korpi intermedjarji diġà għandhom rwol importanti ħafna għall-informazzjoni u s-sensibilizzazzjoni tad-diversi setturi tas-soċjetà. Dawn għandhom jingħataw l-għodda sabiex ikollhom il-possibbiltà li jkomplu b'dan ir-rwol.

3.5.2 L-istampa ta' l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili — l-għaqdiet tal-ħaddiema u ta' min iħaddem, il-mutwalitajiet, il-federazzjonijiet tal-bdiewa, l-NGOs, eċċ. — hija mezz ta' trasmissjoni effettiv ħafna. Minbarra li jipprovdu l-informazzjoni dwar il-proġetti Ewropej fil-qasam tal-kompetenza tagħhom, dawn il-mezzi jistgħu jqabblu dak li qed isir fil-pajjiżi Ewropej l-oħra fid-diskussjoni ta' suġġett partikulari. Tqabbil bħal dan jipprovdi materjal għad-dibattiti nazzjonali dwar ir-riformi meħtieġa.

3.5.3 L-Unjoni tista' tipprovdi bażijiet tad-data għal pubblikazzjonijiet bħal dawn li jkunu qrib il-qarrejja tagħhom iżda neqsin mir-riżorsi.

3.6 *Il-promozzjoni tal-laqgħat u l-iskambji*

3.6.1 Bħalma wrew il-programmi ta' skambju, fosthom l-Erasmus, m'hemm xejn aħjar mill-kuntatti diretti bejn l-Ewropej sabiex jissaħħaħ is-sentiment ta' appartenenza fl-Ewropa. Il-ġiti skolastiċi, iż-żjarat li jsiru mill-intrapriżi, il-ġemellaġġi tal-bliet, ta' l-istabbilimenti skolastiċi, tad-djar għall-anzjani, ta' l-assoċjazzjonijiet soċjali u umanitarji eċċ. huma mezzi eċċellenti ta' ftehim reċiproku. Iżda jeżistu miżuri oħrajn: tista' tittieħed deċiżjoni li jiġu mistiedna ċittadini minn Stati Membri oħrajn għal taħriġ organizzat mit-trejdjunjins, l-organizzazzjonijiet jew l-assoċjazzjonijiet ta' min iħaddem. Fl-istess ħin kull kunsill muniċipali jista' jistieden politiku elett lokali minn pajjiż Ewropew ieħor talanqas darba fis-sena. Servizz ċivili Ewropew jista' jippermetti lill-voluntiera żgħażagħ jakkwistaw esperjenza professjonali f'pajjiż ieħor Ewropew.

3.6.2 Il-ġemellaġġi tal-kunsilli lokali tat-tfal, l-universitajiet tat-terza età, il-korijiet u l-kompetizzjonijiet sportivi huma kollha mezzi ta' kif in-nies jistgħu jiltaqgħu u jiskopru lil xulxin. Jekk jitneħħa l-ostaklu ta' l-ispejjeż ta' l-ivvjaġġar, dawn il-laqgħat jibdew iseħħu b'mod naturali.

3.6.3 L-organizzazzjoni ta' laqgħat bejn iċ-ċittadini ta' l-Istati Membri permezz ta' ġabra ta' temi teħtieġ mezzi għall-finanzjament ta' l-ispejjeż ta' vvjaġġar ta' dawk li jiġu mistiedna minn pajjiżi oħra. Il-*golden star initiative* tad-DĠ għall-Edukazzjoni u l-Kultura li tħeġġeġ il-laqgħat bejn il-kumitati ta' ġemellaġġ u inizjattivi lokali qiegħda fit-triq it-tajba. Hemm bżonn sistema sempliċi u deċentralizzata — l-ammonti jkunu relattivament modesti — għal riżultat effettiv ħafna. Il-flus iffrankati permezz tat-tnaqqis fl-għadd ta' fuljetti jistgħu jitpoġġew f'fond deċentralizzat għall-appoġġ tal-parteċipazzjoni tal-kontropartijiet Ewropej fl-attivitajiet tat-trejdjunjins, tal-komunitajiet tal-bliet, tal-federazzjonijiet industrijali, tal-kumitati tal-ġemellaġġ eċċ. Sabiex titħeġġeġ il-parteċipazzjoni tat-territorju, dawn il-flus ikopru biss l-ispejjeż tal-vjaġġ u jitqassmu b'mod sempliċi u mgħaġġel ħafna permezz tar-rappreżentanti lokali, per eżempju l-Europe Direct jew in-netwerk tad-Djar ta' l-Ewropa. Għall-għoti ta' dawn il-flus, l-atturi lokali ta' l-Ewropa jiġu kkonsultati permezz ta' direttorju ta' l-atturi kollha fil-livell prattiku li jieħdu sehem fil-korpi ta' koordinazzjoni u ta' deċiżjoni fi Brussell jew xi mkien ieħor (il-Kunsilli Ewropej tax-xogħlijiet, l-iskambji universitarji eċċ…).

3.6.4 Tista' titħeġġeġ l-idea li kull Ewropew, talanqas darba f'ħajtu, ikollu l-possibbiltà li jmur Brussell, Strasburgu u Lussemburgu sabiex iżur l-istituzzjonijiet u jifhem aħjar kif taħdem l-Ewropa.

3.6.5 Ikun siewi jekk il-proġetti kofinanzjati mill-istituzzjonijiet, bħal dawk proposti fil-komunikazzjoni tal-Kummissjoni dwar il-Pjan D *Niddibattu l-Ewropa*, jinkludu element ta' inizjattivi transkonfinali.

3.7 *Użu aħjar tar-riżorsi eżistenti*

3.7.1 L-opinjonijiet tal-KESE huma utli mhux biss fir-rigward tal-kontenut — billi jiġbru sintesi tal-kwistjonijiet, huma aċċessibbli għal kulħadd, jiddiskutu t-testi leġislattivi (il-konsultazzjonijiet) jew it-tħassib taċ-ċittadini (opinjonijiet fuq inizjattiva proprja) — iżda wkoll għax test uniku jiġi tradott fil-lingwi kollha ta' l-Unjoni u għaldaqstant iservi bħala bażi komuni għad-diskussjoni.

3.7.2 Hemm bżonn ta' mezzi tax-xandir Ewropej sabiex wieħed ikun jaf x'inhu għaddej fil-pajjiżi l-oħra. It-twaqqigħ tal-fruntieri wkoll iwassal għal dan: billi wieħed ikun jaf kif in-nies fl-Estonja jeliminaw l-iskart, jew kif wieħed isaħħan daru f'Barċellona, l-għadd ta' ġranet li l-ommijiet Irlandiżi jkollhom għall-maternità, kif jistabbilixxu s-salarji fir-Rumanija. Jekk in-nies jintebħu li l-kwistjonijiet lokali jibqgħu l-istess anke mijiet ta' kilometri 'l bogħod u jitgħallmu x'jagħmlu l-oħrajn sabiex isibu soluzzjonijiet, dan kollu jgħin sabiex kulħadd iħossu li qiegħed jagħmel parti mill-istess Ewropa.

3.7.3 Il-mezzi tax-xandir awdjoviżivi transnazzjonali, bħal per eżempju l-Euronews, għandhom rwol essenzjali li jipprovdu immaġni u rapportaġġi. Tajjeb li wieħed jantiċipa li t-trattament ta' l-affarijiet Ewropej għandu jkun integrat b'mod espliċitu fl-obbligazzjonijiet tas-servizz pubbliku ta' l-awdjoviżiv fil-livell nazzjonali u għandu jiġi żviluppat servizz pubbliku awdjoviżiv Ewropew.

3.7.4 Il-Eurovision tista' tintuża sabiex ċerti avvenimenti jsiru ritwali u jindraw fl-Ewropa: it-trasmissjoni tad-diskors tal-president tal-Kummissjoni fil-lingwi kollha, il-kompetizzjonijiet sportivi Ewropej.

3.8 *L-Ewropa m'hijiex barra l-pajjiż*

3.8.1 Hemm wisq gvernijiet ta' l-Unjoni li jqisu l-affarijiet Ewropej bħala parti mill-ministeru ta' l-Affarijiet Barranin, hemm wisq mezzi tax-xandir li jittrattaw l-informazzjoni dwar l-Ewropa fil-kolonna ta' l-affarijiet barranin, u hemm wisq organizzazzjonijiet fejn il-kwistjonijiet Ewropej jiġu trattati misservizzi internazzjonali. Madankollu, billi d-Direttivi Ewropej jgħaddu mill-parlamenti nazzjonali u jikkonċernaw l-oqsma kollha tas-soċjetà, l-iżviluppi Ewropej m'humiex affarijiet "barranin", iżda affarijiet "interni". Il-kwistjonijiet Ewropej issa jirfdu l-politiki interni kollha ta' l-Istati Membri. Għaldaqstant, għandhom jinħolqu ministeri sħaħ ta' l-Affarijiet Ewropej, attrezzati b'dipartimenti tagħhom stess sabiex iwettqu attivitajiet ta' analiżi, tbassir u komunikazzjoni u jipprovdu appoġġ għas-soċjetà ċivili.

3.8.2 Fl-istess ħin, kull darba li tiġi diskussa xi kwistjoni, għandha tissemma d-dimensjoni Ewropea tagħha, u għandha tingħata attenzjoni lil kif din tiġi ttrattata fl-Istati Membri l-oħra.

3.8.3 Il-pajjiżi barranin jibdew mill-fruntieri ta' l-Unjoni, u mhux mill-fruntieri ta' l-Istati Membri. L-attrazzjoni tal-"mudell Ewropew" f'għajnejn l-Istati barra mill-Unjoni tippermetti li nifhmu l-importanza tal-kostruzzjoni Ewropea, kemm jekk din tirrigwarda l-kostruzzjoni ta' suq kbir jew inkella ta' mudell demokratiku transnazzjonali għall-ġestjoni tad-diversità.

3.8.4 Laqgħat ta' informazzjoni għall-maniġers minn kontinenti oħra sabiex jiġi spjegat kif inħolqot u kif tiffunzjona l-Unjoni jistgħu jwasslu għal immaġni aħjar kemm ġewwa kif ukoll barra mill-Ewropa u b'hekk il-valuri Ewropej jitwasslu fil-bqija tad-dinja.

3.9 *L-organizzazzjoni ta' l-avvenimenti*

3.9.1 Kif jafu sew l-ispeċjalisti tal-komunikazzjoni, sabiex tingħata pubbliċità u ssir komunikazzjoni, għandhom jiġu organizzati avvenimenti adattati u jiġu sfruttati l-avvenimenti ppjanati. Per eżempju, matul l-avvenimenti sportivi internazzjonali, il-bandiera Ewropea u dik nazzjonali għaliex m'għandhomx jittellgħu flimkien waqt li jkunu qegħdin jingħataw il-medalji lir-rebbieħa? Il-bandiera Ewropea għaliex m'għandhiex titpoġġa fuq dik nazzjonali fuq il-flokkijiet tal-parteċipanti? Għaliex m'għandniex ngħoddu l-medalji Ewropej tal-Logħob Olimpiku?

3.9.2 L-elezzjonijiet Ewropej u l-anniversarju tal-waqgħa tal-ħajt ta' Berlin huma avvenimenti oħrajn li joffru opportunitajiet li m'għandhomx jintilfu. Barra minn hekk, Jum l-Ewropa, nhar id-9 ta' Mejju, għandu jsir festa pubblika, forsi minflok festa oħra. L-avvenimenti Ewropej għandhom jinħarġu 'l barra minn Brussell u l-festi nazzjonali għandhom jiġu sfruttati bil-għan li jingħataw dimensjoni Ewropea.

4. Nota ta' tfakkir dwar ir-rakkomandazzjonijiet preċedenti tal-Kumitat

4.1 Il-Kumitat ifakkar ir-rakkomandazzjonijiet preċedenti tiegħu li ressaq quddiem il-Kummissjoni, b'mod partikulari dawk li jinsabu fl-opinjoni tiegħu ta' Ottubru 2005 dwar *Il-perijodu ta' riflessjoni: l-istruttura, is-suġġetti u l-qafas għal evalwazzjoni tad-dibattitu dwar l-Unjoni Ewropea* (CESE 1249/2005 ([4])), fl-opinjoni tiegħu ta' Diċembru 2005 dwar il-*Kontribuzzjoni tal-Kummissjoni għall-perijodu ta' riflessjoni u lil hinn minnu: il-Pjan D għal Demokrazija, Djalogu u Dibattitu* (CESE 1499/2005 ([5])), fl-opinjoni tiegħu ta' Lulju 2006 dwar il-*White Paper dwar il-politika ta' komunikazzjoni Ewropea* (CESE 972/2006 ([6])) u fl-opinjoni tiegħu ta' April 2008 *Nikkomunikaw l-Ewropa fi sħubija* (CESE 774/2008).

Brussell, l-10 ta' Lulju 2008.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Dimitris DIMITRIADIS

([4]) ĠU C 28, 3.2.2006, p. 42-46. Mhux disponibbli bil-Malti.
([5]) ĠU C 65, 17.3.2006, p. 92-93. Mhux disponibbli bil-Malti.
([6]) ĠU C 309, 16.12.2006, p. 115-119. Mhux disponibbli bil-Malti.